
VE RI
TAS

JANA AMOSA KOMENSKÉHO:

SEBRANÁ

DÍLA KAZATELSKÁ.

I.

UMĚNÍ KAZATELSKÉ.

V PRAZE.

NÁKLADEM SPOLKU KOMENSKÉHO.

1893.

JANA AMOSA KOMENSKÉHO

SEBRANÁ DÍLA KAZATELSKÁ.

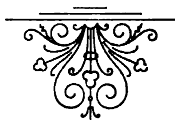
I.

UMĚNÍ KAZATELSKÉ.

V PRAZE.
NÁKLADEM SPOLKU KOMENSKÉHO.
1893.

JANA AMOSA KOMENSKÉHO:

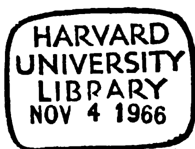
UMĚNÍ KAZATELSKÉ.

V PRAZE.

TISKEM ARTIST. ÚSTAVU A KNIHTISKÁRNY J. STOLAŘE.

1893.

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
NOV 4 1966

Předmluva vydavatelova.

V „Labyrintě světa“ líčí Komenský spůsob pravých kazatelů křesťanských, „mužů to prý obyčejů krotkých a přívětivých, jak mezi sebou, tak vůbec k jiným. Času více s Bohem než s lidmi trávili, modlitbami, čtením a přemyšlováním; co mimo to času jest, ten na vyučování jiných, buď v shromáždění vůbec aneb v soukromnost obzvláštně vynakládají. Jistili mi to posluchači, a sám jsem zkusil, že se kázaní jejich nikdá bez vnitřního pohnutí srdce a svědomí neslýchá; protože z úst jejich pronikavá moc Božských výmluvností plyne. I plésání jsem při posluchačích i slzy spatřil, když se aneb o milosrdenství Božím aneb o lidské nevděčnosti mluvilo: tak se to od nich opravdově, živě a vroucně koná“.

A dále vypravuje: „Přistoupil jsem pak obzvláštně k jednomu z nich, promluviti chtěje, kterýž byl muž počestných šedin a z jehož tváře božského hned cosi se stkvělo. Když se mnou mluvil, řeč jeho přívětivé jakési přísnosti plná byla; a všelijak patrné bylo, že Boží legát jest, tak nic světem nepáchl. Když jsem ho obyčejem naším tituly ctíti chtěl, nedal, nazývaje to fraškami světa; jemu titulem a cti dosti že jest, jestliže jej služebníkem Božím, a líbí-li se mi, otcem svým nazovu. Když mi požehnání dával, nevím, jakou pochotnost a v srdci rozvinující se radost jsem cítil; a porozuměl jsem v pravdě, že pravá theologia mocnějšího a pronikavějšího cosi jest, nežli jakž se toho vůbec zakouší“.

Kdo Komenskému za mladých let tímto ideálem křesťanského kazatele byl, zda-li některý z professorů

jeho Henbornských aneb snad spíše některý ze ctihodných otců Jednoty Bratrské, nedovedeme pověděti. Tolik však víme, že Komenský sám dospěl v pozdějším věku k výši, která mu v mladosti na mysli tanula, stav se co do umění, moudrosti, Bohu oddanosti, lásky k lidským dušem, pokory, neomrzelosti v práci, v službách a v utrpení i po každé jiné stránce obrazem služebníka Kristova, ku kterému v nejhlubší uctivosti jest pohlížeti.

Od takového muže se neučiti aneb učiti se nechtíti, bylo by znamením ne toho, že jsme nad něj pokročili, nýbrž toho, že jsme ještě ani nepočali rozuměti tomu, jak mnoho nám dosud zbývá učiniti, abychom se mu poněkud přiblížili.

Nelze si dnes mysliti školu, jmenovitě českou školu bez Komenského, jemuž u veliké míře děkovati jest za to, čím ta škola již nyní jest, a jenž i na dalekou budoucnost ještě k dalším pokrokům ukazuje cestu: a tu měli bychom domýšleti se, že Komenský, jak sám se označuje: „povoláním bohoslovec“, jehožto všecky kořeny duše tkvěly v Bohu a jehož „všecky práce byly pro Krista a učedníky jeho“, nemá nám více čeho pověděti jako křesťanský kazatel a kazatelů učitel?

Bohužel, nemluví nám ústa Komenského v této příčině tak hojně, jako v jiných oborech. Vyvrácením a spálením Lešna v dubnu r. 1656 utrpěla bohoslovecká literatura česká ztrátu přežalostnou, nenahraditelnou. Zhynuly tu v plamenech kromě české Konkordance, totiž biblického slovníku, a jiných vzácných děl rukopisy všech po tu dobu držaných kázaní Komenského, ovoce to čtyřicetileté kazatelské činnosti jeho. Tím pilněji jest nám drobty jinak zachované snášeti a na užitek obraceti.

Za tím účelem uspořádáno přítomné vydání „Sebraných kazatelských děl J. A. Komenského“.

V to pojata jsou všecka jeho česká homiletická díla v užším smyslu, s pominutím spisů všeobecně vzdě-

lavatelných, neb převahou příležitostných*) a to následující:

1. Umění kazatelské dle rukopisu nyní neznámého r. 1823. J. L. Zieglerem, a opět r. 1872 v Praze vydané.

2. Historie o umučení a smrti, pohřbu a vzkříšení Pána našeho Ježíše Krista ze všech čtyř evanjelistů sebraná a v jistý pořádek uvedená (v Lešně 1631; v Amsterodamě 1663; v Berlíně 1757; v Praze 1832; v Olomouci 1847; v Karlíně 1864), jež jest textovním základem ku sbírce zvané:

3. Kázaní XXI. o tajemstvích smrti, vzkříšení a na nebe vstoupení Krista, Spasitele světa, v Lešně 1636; v Amsterodamě 1663, v Berlíně 1757, v Karlíně 1864.

4. Kázaní vánoční; v Berlíně 1763; v Kutné Hoře b. r.

5. Kázaní postní; v Berlíně 1763; v Kutné Hoře b. r.

6. Matuzalém, to jest o daru dlouhověkosti; b. m.

7. Enoch, t. j. o stálém lidí Bohu oddaných s Bohem chození, b. m. 1656.

Otisky pořízeny jsou na základě vydání význačnějším tiskem poznamenaných; kázaní o Matuzalémovi (pohříchu neúplně zachované) a o Enochovi dle opisu v knihovně evanjel. lycea v Prešpurku co unica chovaných exemplářů, laskavostí p. dra. Jana Kvacsaly nám obstaraného.

Pro snadnější vyhledání důležitějších předmětů připojen oba svazky zahrnující Ukazatel slov i věcí.

Ve všech těchto spisech jeví se Komenský stejně prostým a přirozeným, živým a srdečným, v analysi i v synthesi mistrným, jakž jej odjinud vůbec známe.

*) K takovým čítáme i. a. pohřební řeč nad paní Esterou Sádovskou (Č. Č. M. 1891) i kázaní r. 1655. po přejití nebezpečí městu Lešnu hrozícího konané a r. 1765. v Berlíně nově vydané (Útočiště v soužení i nebezpečenství nejjistší aneb boj s Bohem modlitbami).

Otázkou mohlo by býti, v jakém poměru jsou kazatelské práce jeho k potřebám a požadavkům nynějšího věku.

Na otázku tuto stručně odpovídajíce, řekli bychom tolik: Při homiletických pracech Komenského shledá se totéž, co o vychovatelských spisech jeho jest vůbec uznáno, totiž že tu neb onu podrobnost třeba dovede již leckterý z nynějších žáčků poopraviti, ale jádro samo že jest tak zdravé, základ tak pevný, nastínění podstatných rysů tak dokonalé, že i největší vychovatelští mistři mají se tu čemu učiti.

Nezůstalať sice dlouhá doba, jež nás od Komenského dělí, ani pro umění homiletické bez značného vlivu v směru exegetickém, methodickém i paedagogickém. Lepším poznáním původního textu, zevrubnějším vyšetřením historického rámce biblických dějů, jakož i mohutným rozvojem věd přírodních, dospělo se k názorům v nejednom případě určitějším a správnějším. Souběžně s povšechným proudem duchovým vymanila se homiletika evanjelická z okovů scholastického formalismu, popouštějíc plnou volnost účelnému uspořádání látky a jmenovitě individualitě kazatelově. Změna nastala i v posluchačstvu: jednotný druhdy názor světový promísen jest nyní živly více neb méně různorodými, jimž dlužno jest na svém místě slušnou péči věnovati.

V podstatě však jest úkol křesťanského kazatele včera i dnes jeden a týž, a v tomto vzhledě Komenský dosti činí požadavkům nejvyšším. Nesou-li práce jeho po některých stránkách ráz své doby, neděje se to ani příliš zhusta ani spůsobem rušivým, ano nejednou spíše tak, že počínáme pochybovati, zda-li domnělá vyvýšenost jistých moderních mistrů jest skutečně ve všem oprávněna.

Biblický text vykládá Komenský zdravě, pilně šetře předního pravidla evanjelické exegese, aby Písmo Písmem vykládáno bylo; v allegorii a typologii, třeba že důvtip-

ným sestavením povrchnímu oku utajených shod nejednou až překvapuje, přece z mezí střízlivosti nevybočuje; při pořádání homiletické látky přihlíží sice k organickému sečlenění, avšak určitým schematem se neváže, nýbrž zevnější sestrojení kázaní přispůsobuje hlavnímu účelu jeho a zvláštní povaze každého daného případu; v polemice jest mírný, nejevě v ní ani záliby ani vášnivosti a jen potud jí místo dávaje, pokud se mu k odmítnutí zvláště nebezpečných scestností za nutno vidí, a tím vším mezi kazateli všech věků vynikající místo zaujímá.**)

Ovšem pokusů o řešení běžných problemů filosofických neb socialních čtenář u něho nenalezne. Ale totéž přihodí se čtenáři, otevře-li sbírku kázaní nejednoho z nejproslulejších kazatelů moderních, ne že by tito otázky tohoto druhu ignorovali neb utajiti se snažili, nýbrž že se necítí k tomu povoláni, aby předměty více na periferii sobě vykázaného oboru ležící právě se své kazatelny rozbírali. I Komenský spatřoval vlastní úkol svůj na kazatelně v konání poselství Kristova, totiž aby posluchače v přijatou pravdu křesťanskou hlouběji uváděl, k životu s vyznáváním evanjelia souhlasícímu napomínal, k stálosti v pracech i v utrpení povzbuzoval, v zármutcích potěšoval. A to koná s takou mocí, plností a lahodou,

**) Důkazem toho jest i pochvalné přijetí německého překladu XXI. kázaní pašijových a velikonočních sl. A. Van Andelovou pořízeného. (J. A. Comenius Passions-, Oster- und Himmelfahrts-Predigten nach der böhm. Ausgabe von 1757. in's Deutsche übertragen, Herborn, 1882.) A čteme-li posudek prof. Dra. Zimmera (v Perthes Handlex. III. str. 387.) o nejslavnějším kazateli naší doby Spurgeonovi, kdež dí: ... „Jeho co do sestavení a provedení nad míru jasná kázání činí nejhlubší dojem svou posvátnou opravdivostí i svou jako by z čerstvého zdroje plynoucí a naprosto nelíčenou přirozeností, nesouce především svrchovaně pravdivý evanjelický a biblický ráz; jejich středem jest vždy Kristus ukřižovaný, Spasitel hříšných; vše což kolem tohoto středu se kupí, jest získáno vroucí modlitbou a ustavičným studováním Písma, a byť i někdy allegorické a typické vykládání poněkud daleko zacházelo, přece jen v svých mocně a radostně o Pánu svědčících kázaních Písmo v podstatě jen zase Písmem vysvětluje, ..“ jest nám, jako by to o Komenském pověděno bylo.

čině samého Krista a následování jeho středem všeho počínání a snažení, že jeho kázaní jsou i podnes ještě svěžím pramenem křesťanského vzdělání.***)

Co se pak týče jeho „Umění kazatelského“, omezuje se tu Komenský skoro výhradně na stránku praktickou, †) ale tento užší rámec, v němž není takřka jediného slova zbytečného, vyplňuje výborně a poskytuje takové množství vhodných pokynů, že ho ani leckteré dílo nejnovějších spisovatelů v tomto ohledě nepřevyšuje.

Vydávajíce tudíž tato „Sebraná kazatelská díla J. A. Komenského“, činíme to s bezpečnou nadějí, že klademe v ruce českého obecenstva netoliko vzácnou památku historickou, nýbrž knihu významu důležitého a ceny trvalé.

L. B. Kašpar.

***) Dr. H. F. von Criegern, Komenského z německého stanoviska jinak dosti přísně kritisující (J. A. Comenius als Theolog, Lipsko 1881.), přece plně uznává, že v kázaních jeho „jeví se evanjelický duch, kterýž se v současnících postrádá,“ že „kazatelský spůsob jeho vysoko nad úroveň současného věku se povznáší,“ že „vůči hříčkám a hrubé polemice svých vrstevníků Komenský mluví tónem důstojným, vážným a vší náruživosti prostým,“ že „ustavičně jest v živém vztahu k Písmu a i když allegorisuje, že to činí spůsobem úplně oprávněným,“ jsa „v jednotlivostech duchaplným, důmyslným, hlubokým a mystickým.“

†) Za účelem srovnání uvádíme tuto rozvrhy homiletických návodů některých vynikajících spisovatelů starších i novějších.

Melanchthon, přední reformační theoretik homiletický, (jejž pak následovali Chemnitz, Major a j.), ve své Ratio brevis sacrarum concionum, 1535, dělí předmět takto: I. Různé části kázaní. 1. Exordium. 2. Vypravování. 3. Proposice. 4. Důvody. 5. Potvrzení. 6. Ozdoby. 7. Rozvedení. 8. Vyvrácení. 9. Závěrka. 10. Perorace. II. Jednoduchá themata. III. Složená themata. IV. Vysvětlení různých mínění. V. Příklad.

Erasmus (Ecelesiastes, sive Concionator Evangelicus z r. 1535, vyd. 1543) v čtyřech knihách obšírně pojednává 1. O ctnostech kazateli potřebných. 2. O studování předmětu, částech kázaní atd. 3. O přednešení kázaní atd. 4. O trojí stránce kněžského úřadu, topice atd. Dodatkem: O modlitbě.

Angl. biskup Wilkins, 1667, (Gift of Praeching), naznačuje hlavním úkolem kazatele: 1. Učiti světle, 2. Dovoditi silně, 3. Hýbati mocně; a dle toho přisuzuje kázaní tyto tři části: 1. Vysvětlení. 2. Potvrzení. 3. Na užitek obrácení.

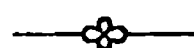
Chr. Palmer ve své Evanj. Homiletice (5. vyd. 1867.) rozvláčně rozmlouvá 1. O slovu Božím. 2. O církevním mravu. 3. O posluchačích a 4. O osobnosti kazatelově. O formální stránce kázaní jedná v části 3. a to: o textu, o kázaní „jako díle uměleckém," o disposici, o thematě, o provedení, o přístupu a o závěrce.

A. Vinet v Homiletice r. 1853. dle přednášek jeho vydané pojednává v první části o invenci (o thematě a materiále kázaní), v druhé o disposici (o disposici povšechně, o úvodu, o oznámení plánu, o přechodech, o závěrce, o formě kázaní vůbec, o pomůckách k disponování); v třetí o provedení (o slohu a přednesu).

Z nejnovějších: Th. Christlieb v Homiletice dle přednášek Th. Haarbeckem v Bazileji r. 1893. vydané dělí předmět takto: 1. Pojem a podstata, úkol a cíl kázaní; 2. osobní podmínky kázaní; 3. látka a obsah kázaní; 4. forma kázaní jakožto řeči a přednášky.

UKAZATEL

SLOV I VĚCÍ.

Texty Písma sv.

Jména a předměty.

Opravy.

I. 59. 10. zd. čti *συγκαταβασις*
II. 23. 5. zd byli — bilí.
II. 62. 6. zd. čti *συνηγαγον*.
II. 76. 5. zd. pravil — pravý.
II. 86. 21. zd. 1 M. 12, 3. — 2 M. 12, 3.
II 86. 6. a 7. zd. této... onono — toto... onoho.
II. 97. 12. zd. vstupovali — ustupovali.
II. 117. 3. zh. Jan 3, 63 — Jan 6, 63.
II. 119. 20. zh. napnil — naplnil.
II. 121. 4. zh. světa účastný — Krista účastný.
II. 136. 8. zd. strašeném — strašném.
II. 162. 4. zd. ztracen — ztracena.
II. 167. 8. skupinu — slupinu.
II. 100. 15. zh. 22 — 2.
II. 267. 7. zh. drubtů — drobtů.
II. 270. 7. zd. zaplšenou — zaplašenou.
II. 295. 8. zd. čti *μαθητευσατε*.
II. 329. 11. zd. vševědoucího — nevědoucího.
II. 372. 14. zd. Mahalale — Mahalaleel.
II. 374. 5. zd. 271 — 27.
II. 394. 16. zd. z utvrzenému — a utvrzenému.

UMĚNÍ KAZATELSKÉ.

Napomenutí

služebníkům církve.

Jotam (v knize Soudců 9, 7.) k *Sichemským* bratřím a krajanům svým mluvě, řekl: *„Slyšte mne a uslyší vás Bůh.“* — I já vás všechněch, Boží služebníci, evanjelium svatého hlasatelé a moji v Kristu milí bratří a otcové, spolu dělníci díla Páně, nejprv a především prosím: slyšte mne, a uslyší vás Bůh. Prosím ještě, a prosím pro lásku Kristovu: poslechněte mne, a přijměte dověrně. Nebo jest věc k společnému vzdělání a k slávě Boží přináležející. Víte o tom, co Písmo dí, že *milujícím Boha všecky věci napomáhají k dobrému* (Řím. 8, 28.) totiž těm, kteří všeho, což Bůh dělá, k dobrému užíti se snažejí. A protož i náš nyní přítomný žalostný způsob, v kterém sebe vidíme postavené, k dobrému nám přijíti může, budeme-li milující Boha; což ač Bůh sám nejlépe ví, jak způsobiti, i nám však mysliti jest povinné, jak a k čemu bychom přítomného svého vyhnání, pokrývání a koutkování, a tak invito et ingrato hoc otio nostro, užíti mohli.

O čemž já zdání své pověditi chci otevřeně, proto že mne Bůh nutí; a v kom živá láska Kristova bude, v kom k Bohu a slovu jeho milost, v kom žádost vzdělání církve a spasení lidského, ten téhož Ducha bude nyní. Prosím ještě: dověrně mne přijměte; láska k vám a k dílu Božímu nutí mne; nemohu mlčeti; bych sobě pak toho mnohými prosbami, naříkáním i slzami na vás dobývati měl, abyste v té částce to též se mnou smýšleli: mohu-li jen posloužiti tomu, nepřestanu.

„Když se soudové tvoji na zemi konají, Hospodine, tehdáž se obyvatelé země učí spravedlnosti,“ dí prorok *Izaiáš* 26, 9, Protož poněvadž i při nás divné soudy své koná Pán Bůh, slušné jest, abychom otvírali oči a

prohlédali, jak se učiti spravedlnosti. Povinné tedy, bratří v Kristu milí! býti soudím, abychom nyní obzvláštně v této Boží kázni jsouce, rozpomínali se na toto tré:

1. Kdo jsme byli, a jaké naše povolání?
2. Kdo jsme již, a jaký náš způsob? a
3. Co napotom činiti?

To, k čemu jsme někdy povoláni byli, jest náměstenství Kristovo, *a na místě Kristově prositi lidi, aby se smířili s Bohem*, 2 Kor. 5, 20. a býti *rozdavači tajemství Božích*, 1 Kor. 4, 1. *a jimi jako hřivnou těžiti*, Mat. 25, 14. jak kdo nejužitečněji může, se snažiti, a tak dílo kazatele konati, 2 Tim. 4, 5. Kteréž povolání naše, *kazatelství*, není jako jiný v světě obchod a řemeslo, to jest zisku hledání a roboty odbývaní aneb na druhou stranu potřásání kadeří neb provozování vášní a libosti aneb něco podobného jako lidských věcí běžné konání; ale jest většího cosi, důstojnějšího a hroznějšího, než zlý jazyk pověděti může: *na místě Božím státi, věci ne své neb anjelské, než Boha samého za příkazy lidem vyhlašovati.* K čemuž jistě žádnému jinak přistupovati nesluší než s hrůzou jako *Mojžíš*, kterýž od Boha k lidu mluviti maje, řekl: „*Lekl jsem se, až se třesu,*" a mysliti sluší, aby slovo Boží skrze nás vynášené tím, čímž býti má, bylo, jmenovitě: mocí Boží a mečem pronikavým na obě straně ostrým, prostupujícím srdce lidská až do kostí a mozku, abychom nečinili jako Farizeové, lenivé řeči vylévajíce, ale jako moc umění Božího majíce.

Toho povinen bývá každý služebník církevní jak modlitbami tak i pilnou prací hledati, a to proto:

1. Že Boží přísná pohrůžka jest: *Zlořečený ten, kdož dílo Boží dělá lstivě.* Jer. 48, 10. Lstivě dílo Boží dělati, jest dělati lenivě. Nebo se hned dokládá: *Zlořečený, kdo zdržuje meč svůj od krve.* (48, 10.) Slovo Boží jest meč ten Boží, nabroušený proti nepřátelům slávy jeho, my pak, kterýmž svěřil slovo své, jsme pošva toho Božího meče. Protož kdo ho jadrně neužívá a nebrousí, ale zadržuje a tím zdržováním jej v sobě k tuposti a zerzání přivodí, zlořečen jest.

2. Naproti tomu pěkné jest zaslíbení Boží: *Kdo jest věrný v mále, nad mnohem ustanovím jej.* Mat. 25, 21. 23. *Kdo má, tomu bude dáno.* Luk. 19, 26. To jest: kdo hřivny

své pilně užívá, rozmnožuje v něm Pán Bůh dary své, ním milosrdenství své.

3. Příklad apoštolů k témuž vede, kteří, ač dary hojné měli, je však při sobě rozmnožovati velmi pilně se snažovali. Svatý Pavel k Timoteovi takto píše: „*Roznécuj v sobě dar Boží, kterýž jest dán skrze vzkládání rukou mých.*“ 2 Tim. 1, 6. A opět: „*Nezanedbávej daru, kterýž jest v tobě. O tom přemyšluj, v tom buď ustavičně, ať jest prospěch tvůj znám všechněm. Buď pilen sebe i čítání; v tom trvej, nebo to čině, i samého sebe spasíš i ty, kteříž tebe poslouchají.*“ 1 Tim. 4, 14—16.

4. Příklad nás povzbuzuje řečníků světských, nýbrž všech řemeslníků, z nichž každý oddává se svému obchodu a myslí na to, aby ne humplířem nějakým, ale mistrem byl a za to procházeti mohl. Ale tutoť Kristovo naříkání na nedbanlivost synů světla místo své má.

5. Nelze jinak užitečně konati díla Božího, nebo Kristus dí: „*Každý umělý učitel v království Božím vynáší z pokladu svého staré i nové věci.*“ Mat. 13, 52. A poněvadž učitelům poručeno jest stavěti, bořiti, štěpovati, pleniti, mečem slova nepřátely tříbiti (Jer. 1, 10.), musejíť se nejprv tomu svému umění naučiti. Nebo jak tesař stavěti bude, nenaučí-li se? Jak zahradník štěpovati, nevyšetří-li sobě prvé všech případností? Jak zápasník, bez vyrozumění prvé chopům, meče užívati bude? Protož svatý Pavel dí: *že služebník církve zmocněn býti musí v umění Božím, aby i napomínati mohl, i odporující přemáhati.*

6. Nečiní-li toho kdo, neužitečný bude: *Vztáhl-li by kdo ruku k pluhu* (dí Kristus) *a ohlédal se zase* (totiž rozmařile dílo Boží dělal) *není způsobný k království Božímu.* Luk. 9, 62.

A lenivému zprávci *Laodicenského* sboru dí: „*Poněvadž nejsi ani studený, ani horký, než vlažný, vyvrhu tě z úst svých.*“ Zjev. 3, 16. Veliké tedy, slavné, důstojné, a náramné pilnosti potřebující jest kazatelské umění, k němuž jsme povoláni. Ale co se to stalo, že nám práce naše kazatelské všechněm téměř Pán Bůh zastavil? Ohlédati toho bedlivě sluší. Porozumívá se pak ze Zjevení svatému Janovi učiněného, proč *Bůh svícny služebníků pohybuje z místa jejich,* jmenovitě pro opuštění lásky a bedlivosti v povolání. Zjev. 2, 5. A protož ulekněme se všickni, a ne za jiné mějme, než že pro nehodnost naši námi

zmítá Pán Bůh náš, tak jakž hrozil skrze proroka, *že pastýřům těm, kteříž nepasou stáda, zastaví pasení.* Ezech. 34, 10.

Toho pak k tomu užíti sluší, abychom pilně soudíce, v čem neživě konána povinnost naše, potom se napravovati hleděli, jmenovitě obnovovati se v pobožnosti na příklad jiným, krotiti modlitbami hněv Boží a rozněcovati v sobě nad jiné časy dary Boží, tak abychom (propustí-li nás Pán Bůh z vězení tohoto a k místům našim navrátí) tím hodněji, horlivěji a užitečněji úřad kazatelský konati mohli. Jakož věříme, že se milosrdenstvím svým k církvi své zase navrátí Pán Bůh a že žeň mnohá bude, kdy by jen ženců hodných dosti bylo?

Nezávidiž tedy sebe žádný církvi Boží. Staří i mladí na to mysleme, aby nás Bůh a církev co nejlépe užila. Každý se snaž jako vypulerovaná střela býti, schovaná v toulu Božím, kteréž by k střílení na nepřátely slávy své užívati kdykoli mohl Pán Bůh. K čemuž sobě i jiným pro slávu Boží napomoci žádostiv, to, v čemž jsem posavád několik let pracoval, vystihnouti chtěje, základ toho řečnictví Božího aneb *kazatelství* nyní jsem, jak jsem uměl, v sumu pojal a na papír uvedl, žádnému se tím za mistra než všechněm za spoluučedlníka vystavuje, nebo všickni se vždycky čemu učiti máme. A dalť by Bůh, abychom všickni my Kristoví služebníci nic nebyli než jako hromádka ruk vše jedna druhou umývajících: ani závist, ani oslýchavost tuto by místa míti neměla. Umí-li kdo co, rád jiným ukázati má a přáti, aby nejen jiní totéž, co on, ale tisíckrát nad to uměli. Neumí-li kdo co, přiučiti by se rád měl, by od dítěte bylo, a poděkovati Pánu Bohu. Není hanba učiti se, než neuměti, a nechtít se učiti. A protož kdo učiti se žádostiv jest, s tím se i tuto sdílím, komu se pak zdá, že již umí, co uměti má, a dalšího vedle jiných se cvičení nepotřebuje, ten nechať užívá smyslu svého, nezapomínaje však na to, co Duch Boží dí: že *zdá-li se komu, že již něco umí, ten ještě nic neumí, jak by uměti měl, ale domnělá jej známost nadýmá.* 1 Kor. 8, 2. A nedělá-li díla Božího lstivě, ať se v tom opatří. Láska neumí, než vzdělání hledati svého i jiných; kteráž aby rozlita byla v srdcích našich, způsobiž to Bůh pro jméno své!

Léta Páně 1651.

Jan Amos Komenský.

OBSAH

kazatelského umění.

Kazatelovo povolání a povinnost jest, v pravdě učiti lidi cestě Boží, Mat. 22, 16., vysvětlovati tajemství víry, 1 Tim. 3, 9., ponoukati k dobrému v čas neb nevčas, trestati zlé, žehrati na urputné, 2 Tim. 4, 2, napomínati učením zdravým nedbalé, a přemáhati odpírající. Tit. 1, 9.

To pak vše, má-li se státi užitečně, musí se díti:

1. *Světle.*

Svíce nohám mým jest slovo tvé, a světlo stezce mé. Žalm 119, 105.

Napiš vidění, a to zřetedlně na dskách, aby je snadně přeběhl čtenář. Abakuk 2, 2.

Panovník Hospodin dal mi jazyk umělý, abych uměl příhodně k ustalému mluviti slovo jeho. Probuzuje každého jitra, probuzuje mi uši, abych slyšel, tak jako pilně se učící. Izaiáš 50, 4.

2. *Libě.*

Ó jak jsou sladké hrdlu mému výmluvnosti tvé, sladší nad med ústům mým. Žalm 119, 103.

Zjevováním pravdy v příjemnost uvodíme sebe u každého svědomí lidského před oblíčejem Božím. 2 Kor. 4, 2.

3. *Mocně.*

Učinil ústa má podobná meči ostrému, v stínu ruky své skryl mne; učiniv ze mne střelu výbornou, v toule svém schoval mne. Izaiáš 49, 2.

Živáť jest zajisté řeč Boží a mocná, a pronikavější nad každý meč na obě straně ostrý, a dosahujeť až do rozdělení i duše i ducha i kloubů i mozku v kostech, a rozeznává myšlení i mínění srdce. Žid. 4, 12.

Učil je jako moc maje, a ne jako zákonníci. Mat. 7, 29.

Přednášení kazatelovo musí býti

1. *světlé,* aby posluchač všecko jako před očima vymalované sobě maje, zřetedlně pochopiti a zpamatovati se mohl;

2. *libé,* aby lid v poslouchání bez tesknosti zdržán býti mohl;

3. *mocné,* aby nejen uši lektány, ale hned srdce jímána, ku poslušenství Bohu skloňována byla; tak že tomuto trému kazatel se naučiti musí:

1. Srozumitedlně věci Boží umět přednášeti.
2. Líbezně a příjemně umět je vypravovati a
3. Umět škodlivých bludů dobývati.

Toho pak nikdo konati moci nebude, leč bude-li prvé *hojnost řeči a věcí* míti, aby užitečně z čeho vybíral; tak že čtyry budou částky kazatelského umění:

I. **hojnost,**
II. **světlost,**
III. **líbeznost,** a
IV. **mocnost.**

Hojnost, Světlost, Líbeznost, Mocnost,	záleží v	rozličnosti spořádanosti ozdobnosti horlivosti	řečí a věcí.

Odkudž této zprávy o kazatelství čtvero dílů bude.

V dílu prvním poučíme: odkud hojnost, a rozličnost řeči a věcí bráti;

v druhém: čím a jak je uměle pořádati;

v třetím: jak je ušlechtile okrašlovati;

v posledním: čím a jak jim pronikavost dodávati.

Nebo ačkoli taková ku kazatelství způsobnost a zásobnost Boží v člověku dar jest, je však dar lidské prozřetedlnosti svěřený, kterýž jak modlitbami, tak náležitou pilností každému upřímnému služebníku církevnímu rozněcovati v sobě náleží, 2 Tim. 1, 6. a od mužů osvícených jistá pravidla již vyšetřína jsou, jak a odkud kazatel hojnost věcí sobě nasbírati, jak je pěkně spořádati, jak a čím okrašlovati, jak a čím ostrosti přidávati může a má. Protož takovými pomocmi nezhrdati, ale jich vděčně, snažně a pobožně užívati náleží.

Že pak každému užitečnému kázání čtvero to přináleží, trojím podobenstvím ukázati se to může.

Předně, že kdo dům stavěti chce, musí sobě nejprvé staviva s potřebu nashromážditi, dříví, kamení, cihel, vápna, hlíny, prken, šindelů, hřebíků. Pak rozdělí a vyzdvihne stěny, stropy, dvéře, okna, střechu. Potom přidává ozdob vnitř i zevnitř bílením, líčením, malováním, táflováním atd. Naposledy potravami dům zachystaje, bydlí v něm.

Za druhé: kdo bystré hody připraviti chce, musí nejprvé míti dosti mouky, masa, octa, soli, piva, vína, vody. Potom se ty krmě mastí, solí, koření, sladí, octí, aby v čas byly. Naposledy se s náležitou poctivostí hostům předkládají.

Za třetí: prorok Ezechiel ukázanou sobě maje hromadu kostí suchých, nejprvé jim spojiti se poručil. Potom masu a žilám na nich zrůsti rozkázal a koží se potáhnouti; naposledy duchu života do nich vstoupiti. Ez. 37, 1—14.

Což umění kazatelského obrazem jest. Tak zajisté slovo Boží v Písmě na hromadách ležící, jest, v částečkách svých poválžené, jako *materia* nebo-li *látka*, z které se něco vyváděti musí. Toto proroci Boží musejí nejprv rozbírati, a co k čemu přináleží, pořádati; potom výklady svými vyplňovati a ušlechtilostí jako barvami přiličovati, a naposledy duchem mocnosti slovům jako života přidávati.

Díl první.

O hojnosti řeči a věcí.

Výmluvnosti církevní první jest základ, aby kazatel plnou hojnost měl i věcí i slov rozličných, tak aby to obé z něho plynulo.

Plnost věcí že má býti při tom, kdož jiné učí, ukazuje příklad onoho Elihu, kterýž řekl: „Pln jsem řečí, tak že jest těsno ve mně duchu života mého.“ Job 32, 18. a Siracha, kterýž řekl: „Ještě pomyslím, abych vypravoval, nebo jako prchlivostí naplněn jsem.“ Sir. 39, 16. a příklad Krista, kterýž naplněn byl duchem moudrosti a rozumnosti (Izaiáš 11, 2.) a jehož ústa byla podobná meči ostrému. Izaiáš 49, 2. I v té věci náměstkem Kristovým má býti kazatel, pokud možné, aby z plnosti jeho posluchači brali milost za milost. Jan 1, 16.

I. O hojnosti řeči.

K hojnosti a hbitosti toto troje přináleží:

1. Býti v jazyku tom, kterýmž se káže, dobře zmocněným, a všelijaké jeho pěkné phrases, přísloví a průpovídky v dobré povědomosti míti.

2. Znáti způsob vykládání slov, jmenovitě skrze *originací* (*slovozpyt*) *a konjugací*, totiž, odkud které slovo jde, a jaká jiná z téhož kmene jdoucí okolo sebe má? Jako že *křesťané* slovou od *Krista*, jakoby se pravilo *kristiané; svátost od svatosti; člověk od celého věka*, totiž *věčnost*, k níž stvořen; *kázati* jest poroučeti, t. j. činiti vůli Boží. Tak i *cizí* slova uměti *vykládati: Anjel* že znamená *posla; Mesiáš* pomazaného; *církev* lid Páně atd.

Conjugací, jako: Kristus, kristiti (nyní říkáme křtíti, křstíti), křest, křesťan, křesťanský a t. d., z čehož půjde, že křesťan ve jménu Kristovu pokřtěný a v něj, jako v svůj kmen vštípený, má po křesťansku, totiž kristovsku živ býti, z něhož život svůj, a formu života i sílu bere.

3. Znáti způsob rozšiřování slov skrz { *synonyma*, *epitheta*, *periphrases*.

Synonymum (*souznačnost*), jest slovce, tuž věc vyznamenávající, jako: meč, kord, tesák, šavle; aneb: pěkný, krásný, ušlechtilý, bystrý, výtečný, sličný, a t. d. anebo: Ježíš, Kristus, Pán, Vykupitel, Spasitel, Syn Boží, a t. d.

Synonyma jsou proto, že kteréhokoli uživeš, jedna a táž věc se míní.

Epitheton (*soujmí*) pak jest slovíčko, jinému místo titule přidané, jako: pěkný muž.

Periphrasis jest, když se místo jednoho slova celá věc klade, to jest, vypsání té věci jinými slovy, jako kdy bych člověka jmenovati maje, řekl: Nejušlechtilejší ze všech tvorů, ten k nesmrtedlnosti stvořený a rozumem obdařený tvor, a t. d. Periphrasis lecjaks udělati se může, jen aby se rozumělo, co se míní.

Příklad toho, jako i všech následujících pravidel, nech ať se ukáže na onom Kristovu promluvení (Jan. 3, 16.): „*Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdož věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný.*“

1. Skrze *synonyma (souznačnosti):* Tak Stvořitel sobě zalíbil v hříšných, že dítě své jedinké poslal, aby veliký, kterýž doufá v něho, nebyl zatracen, nýbrž došel slávy neskonalé.

2. Skrze *epitheta:* Tak náramně věčný Bůh horlivě zamiloval bídný ten nehodný svět, že nejmilejšího svého, toho právě jednorozeného Syna rád dal, aby žádný bez výminky, kdož jen v něho srdečně věří, nikoli nezahynul, ale jistotně měl život věčný.

3. Skrze *periphrasim.* Divná věc a užasnutí hodná, že nejdůstojnější ten Pán, před nímž se nebesa i země třesou (a kterýž maje nevýmluvného utěšení a slávy sám v sobě dosti, od věků na věky, žádného nepotřeboval a nepotřebuje, ten řku) láskou zahořel k zpronevěřilým svým odpadlcům tak hrubě, že to, což nejmilejšího měl

pod svým srdcem, což pěstoval v lůně svém, jim za vlastní odevzdal, a to k tomu cíli, aby jejich byl spomocníkem, kteříž by koli k němu se obrátili, hříchy své jemu s pokorou vyznali, za odpuštění a shlazení jich žádali a jemu se s tělem i s duší oddali, takové všecky aby on svorně v svou ochranu a péči vzal, jim zmařenu býti nedopustil, alebrž s sebou až nad nebesa vyzdvihna, věčného spolu s sebou blahoslavenství účastnými učinil.

Kdo by se tak v shledávání pěkných synonym, epithet a periphrasí pocvičil, uhlédal by, jak by mu výmluvnosti přibývalo, tak že by jemu v strojení se na kázání jen věci prohlédnouti potřebí bylo; slova by se sama naskytala.

II. O hojnosti věcí.

„*Každý umělý učitel v království Božím vynáší z pokladu svého staré i nové věci*" — dí Kristus. Mat. 13, 52. Poklad tedy všelijakých Božích věcí má býti v srdci kazatele, aby netoliko starého něco a vůbec posluchačům známého jemu ukryto nebylo, ale aby nové totiž věci (nové ne s strany podstaty, než s strany způsobu přednášení) od něho vynášeny byly. Takové hojnosti a plnosti věcí nabývá se:

1. Z častého a bedlivého biblí svaté čítání, aby kazatel všelijaké historie a všelijaké propovědění Písem, co kde stojí, věděl. *Theologus in Scriptura nascitur.* Bohomluvec v Písmě se narodí.

2. Známostí katechismu a *locorum communium,* obecných míst, tak aby pravý smysl všech článků víry znal, a co se vedle pravidla víry s pravdou srovnává neb nesrovnává, jasně rozeznávati mohl.

3. Přináleží k tomu povědomost historie církevní, jakož i jiných dějepisů světských.

4. Známost umělostí a řečí, *artium et linguarum,* také napomáhá.

5. Bedlivé jiných kazatelů poslouchání a k své potřebě odevšad užitečných věcí shromažďování.

6. Pilné se ku kázání strojení.

Z těchto všech punktů o posledním samém na ten čas obšírněji se něco položí.

O strojení se ku kázání,
co, a kolikero jest?

„*Prvé nežli bys mluvil, nauč se, a prvé než by ses modlil* (ovšem jiné k modlitbám napomínal) *připrav sobě řeči, abys nebyl jako pokoušející Pána*" — dí Sirach 18, 20. 24.

Strojení pak to jest pilné vyhledávání, co by se s užitkem lidu přednésti mohlo. Což chce-li vykonávati a vyhledávati kazatel, musí do čtveré postilly nahlédnouti:

totiž do postilly { skutků Božích, potřeby posluchačů, textu přítomného, psané; } buď že kázání jsou nějaká a řeči, neb homilie, čili výklady neb místa obecná.

Mnozí jen této postilly hledí, své neb cizí někdejší kázání chytajíce a jim se učíce.

Někteří i sami sic přemyšlovati majíce úmysl, nejprv však do postilly a výkladu nahlédají a odtud strojení se začátek berou; ale ani toho činiti není dobře, pro příčiny tři:

1. Ze ten zvyk lenivého a nepracovitého kazatele činí. Nebo najda tu něco, na čemž že by se přestati mohlo, jemu se zdá, dále nemyslí.

2. Že ne všecka kázání všechněm časům a místům přísluší. Protož kdož se jen postilly drží, často říká (nevěda sám co) ledacos nepřípadného, někdy i směšného.

3. Že ten zvyk jalového přemyšlovatele činí, by zajisté potom i chtěl sám na věc mysliti, zastíněnou a zaměstnanou již má mysl tím, co četl. Protož nejlépe jest čtení toto k posledku sobě nechati.

Především pak má se kazatel utéci na radu tam, kdež studnice jest všeliké moudrosti, k Duchu svatému, skrze poníženou a vroucnou modlitbu. Nebo svatý Jakub dí: *Nedostává-li se komu moudrosti, žádej ji od Boha.* 1, 5. Neb dobře se pomodliti jest polovici odštudovati.

V modlitbě pak své kazatel: *Předně* děkovati má Bohu vděčně za dobrodiní, zvlášť, že jej sobě vyvolil, aby v něm, nádobě hliněné, slovo smíření složil a skrze něho nehodného dobře líbeznou vůli svou lidem na spasení rozhlašoval. *Druhé*, vyznávati má skroušeným srdcem svou k tomu nestatečnost a zpozdilost, nýbrž hříšnost a nehodnost, jako Izaiáš 6, 5. a Jeremiáš 1, 6. *Třetí*, pro-

siti, aby Ducha svého vyslal Bůh, kterýž by otevřel oči jeho, aby do postill svých s užitkem nahlédnouti mohl, nýbrž kterýž by jemu sám vnukl, co by užitečného k slávě Boží a pro vzdělání jak své vlastní tak posluchačů mysliti a mluviti měl; on že Bohu úst svých a jazyka propůjčí, aby vložil, co chce, a užil, k čemu chce, a učinil prospěch, jaký se jemu líbí při posluchačích.

O postille skutků Božích a posluchačů.

Nahlédnouti do *postilly skutků Božích* jest souditi, co Pán Bůh na ten čas při světu a církvi dělá, dobrodiní-li nějaká, či pomsty pronáší?

Mezi dobrodiní přináleží pokoj, zdraví, úroda, dobrá vrchnost, šťastný ve všem prospěch a t. d.

Mezi pomsty válka, mor, nemoci, hlad, drahota, počasí neúrodné, vrchnost ukrutná a rozličná nedaření a t. d. Načež kazatel hleděti musí vždycky, aby to tak z textu potom bráti mohl, čím by se na přítomné skutky Boží v mysli posluchačů jako výklady dělaly.

Do *postilly pak posluchačů* nahlédnouti jest rozvážiti, čeho posluchači, kterým kázati bude, v přítomném svém způsobu potřebují, buď zespolka všickni, aneb někteří mezi nimi. Někteří zajisté jsou hloupí a neosvícení, jiní mudráci, někteří neutvrzení, jiní nedověrní, někteří zkormoucení, jiní veselí a to podle rozličných příčin. Někdy jsou tu sirotci v nově osiřalí, někdy manželé noví; někdy samí poddaní, někdy třeba samá vrchnost, tak že v pravdě, kdo by bez ohledu na posluchače a přítomnou jejich potřebu kázal, nejinak by činil, než jako by lékař všechněm nemocným, co by jich k němu přišlo, jeden lék dával, hoď se on komu k jeho nemoci nebo nehoď.

O zpytování textu
k nahledání mnohých užitečných věcí.

Na soudy Boží pohledě a posluchače své rozváže kazatel, teprv do textu ať se dá, a jej jednou, podruhé, i po třetí přečítá, co z vnuknutí Ducha svatého na mysl přicházeti bude zvlášť případného k přítomnému času, místu a osobám, to na papír pro snadnější zpamatování

poznamenati může. Nejprv pak celý text, potom částky jeho, pak po slovích rozvažovati a ohledovati má:

1. *Analysim*, rozbor: kolikero?

2. *Definici*, výmez, čili vymezení: co jest?

3. *Antithesim:* Proč toto neb ono?

4. *Causas, příčiny*, t. od koho? z čeho? k čemu? jak? a proč?

5. *Effecta*, *účinky*, co z toho pošlo? neb pojíti mohlo? neb mělo, neb má a může?

6. *Okolčnosti, circumstantiae:* kdy, kde, co před tím, s tím a zatím, jak dlouho? kolikrát?

7. *Similia:* k čemu to podobno neb nepodobno?

8. *Exempla:* kdo, kdy podobně učinil, neb se mu stalo?

9. *Námitky, objectiones:* co se proti tomu říká, neb říci můž?

10. *Consequentia:* co odtud nám k užitku?

11. *Testimonia:* co jiní o tom smýšlejí, mluví a píší?

Podle těchto otázek kdo text a částky jeho, slova jeho, rozváží, věcí rozličných hojnost jemu se prýštiti bude. Nebo všecky výklady a postilly jen z těch otázek složeny jsou. Protož se někteří z těch terminů šířeji vysvětliti musejí, co se jimi míní a co se podle nich při textu dělati musí.

1. *Analysis* česky slove *rozebrání* neb *rozbor*, a poroučí, aby se buď text veřejně na některé jeho povědění, neb slovíčko v smyslu svém jako po částkách rozebralo. Tak hodinář činí, když hodinky opravovati a k nim něco přidělávati má, že je sobě nejprv buď rukama neb aspoň očima rozebere, aby, co se a jak čeho drží, co kde vyplniti, přidati, zpřímiti, přihladiti potřebí, vyrozuměl.

Analysis celého textu jest rozebírání jeho na jisté částky. Když se především souditi musí: jaký jest základ (thema) textu, jest-li v něm *řeč prostá*, čili *rozepře* o něco?

Řeč prostá (thema simplex) jest, když se věc prostě vypisuje a vysvětluje, bez odporu a hádky.

Rozepře (thema conjunctum neb compositum) pak, když se něčeho dovodí neb něco smítá.

Vysvětlení věci *prosté* děje se skrze otázky: Kdo? co? komu? čím? proč? čeho? jak? kdy? odkud? pokud? kam? kudy? jak dávno? jak dlouho? jakým pořádkem? co k tomu podobného neb odporného?

Rozepře má jen dvě otázky: Jest-li, a proč? Text tedy vezma, jestliže se čeho v něm dovodí neb smítá, musíš nejprve rozepři, oč činiti jest, v otázku postaviti, a zatím důvody a odvody, které autor vede a jak odporné smítá, vyhledati a spořádati.

Pakli jest prosté vypravování neb poučování, položiti také musíš themu, co vypisuje a skrze které z nahoře dotčených dotázek.

Na větším pak díle bývají textové smíšení, v nichž něco se vysvětluje a něco dovodí. Jako v epištole vánoční předně se učí, co o Kristu máme smýšleti? a potom se toho dovodí. Tak v textu nešporním svatodušním nejprv se historie klade o seslání Ducha sv., potom disputací o to. Tu tedy, co k čemu náleží, všeho povážiti a rozebrati musíš.

Analysis slov jest ukázání, kolikero vyznamenání to slovíčko má a v jakém se smyslu tu bere; a jaké má sama ta vyznamenaná věc své částky? a t. d.

2. *Definicí* česky slove *výměr*, když se, co která věc jest, sama v sobě vyhledává a vyměřuje.

3. *Antithesis* jest něčeho jiného proti tomu stavění, když myslím, proč ten text neb to slovo tu stojí? proč toho neb onoho raději užito není?

4. *Causa*, když se vyhledává původu a příčiny, kdo učinil? z čeho? k čemu? čí pomocí? a jak?

5. *Effecta, účinky*, co tím způsobeno jest, neb býti mělo a mohlo?

6. *Circumstantiae* jsou okolostojičnosti, kde, kdy, před tím co předešlo, co následovalo?

7. *Similia:* k čemu to, o čemž se mluví, připodobněno neb přirovnáno jest aneb býti může?

8. *Exempla:* kdo na příklad toho ukázán býti může, jemuž se podobné stalo, aneb že tak činil neb nečinil?

9. *Objectiones* (námitky): čím by se tomu na odpor vstoupiti mohlo a vstupuje, a jak to opraviti?

10. *Consequentia* (následovnost): k čemu se toho všeho užíti má, totiž ku poučení-li, či k výstraze; k napomenutí-li, či potrestání; ku potěšení-li, či k modlitbám?

Bůh slovem svým to při nás vzdělati usiluje, abychom byli rozumní, svatí a blahoslavení.

Rozumnost záleží v známosti pravdy a rozeznání jí od bludu. *Svatost* v následování ctnosti a utíkání nectnosti.

Blahoslavenství na ten čas v sladkosti potěšení Božího, v srdcích našich přebývajícího, a v obecenství s Bohem skrze modlitby. Protož kazatel k témuž věřícím napomáhaje, vyvozovatí z Písem musí:

a) Institutionem: potvrzení v pravdě.

b) Refutationem: výstrahy od bludů a jak smítáni býti mají.

c) Exhortationem: napomínání a povzbuzování ku ctnosti.

d) Redargutionem: obviňování z hříchů a žehrání na ně.

e) Consolationem: Potěšení rozličná.

f) Preces: příčinu a formu díkůčinění a modliteb ukazovati. Šesterý ten naučení rozdíl obsažen jest v těchto slovích:

Potvrď, vyvrať, napomínej, tresci, těš, k horlivosti měj.

Doce et dedoce; hortare et dehortare; evige et deprime.

11. *Testimonia:* přivozování svědectví a pověděni z Písem, z otců, z mudrců, z historie a t. d.

Toto jedenáctero, co se při textu ohledávati má, obsaženo jest v těchto slovích:

Rozber, co věc; proč a odkud? Co z ní a okolo? rozsuď. Podobnost, příklad, odpor viz! K čemu to? vše svědectvím ztiž.

Příkladem toho ukázaní.

Všeho toho příklad nechť se ukáže v našem pověděni:

„Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdož věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný.“ Jan 3, 16.

Celý text veřejně.

I. *Analysis*, rozbor. Cíl toho Krista promluvení jest, zveličiti lásku Boha, Otce svého, kdež ukazuje:

1. Kdo miloval? — Bůh. 2. Koho miloval? — svět. 3. Jak? — velice. 4. Čím to prokázal? — dáním Syna; kdež opět: *a)* jakého Syna dal? — jednorozeného; *b)* k čemu? — pro zbavení zahynutí a dopomožení k životu věčnému.

II. *Definitio*, výměr, jest vypsání milosrdenství Božího.

III. *Antithesis*. Proč se tento a ne jiný text na ten čas klade? Proto že Duch svatý utěšitelem slove; tuto pak se příklad nejsladšího potěšení pokládá.

IV. *Causae*.

1. Kdo ten text psal? kdo mluvil?

2. Komu k líbosti a potřebě? za jakou příčinou? z jakých slov složen? — Mocných a sladkých.

V. *Effecta. Oučinky.*

Co tehdáž tím při Nikodémovi způsobeno? Co do dnes při věřících může a má způsobeno býti?

VI. *Circumstantiae.*

Kde a kdy mluveno? V noci a v domě někde. Co před nimi a za nimi stojí.

VII. *Simile.*

Podoben jest text tento kvítku rozkošnému, krásu, vůni, i moc hojící divnou v sobě majícímu.

Dissimile. Není jako Mojžíšova řeč, kteráž hřímá „Zlořečený každý, kdož by nezůstal" a t. d.

VIII. *Exempla.*

Komu se ten text kdy obzvláštně líbil?

IX. *Objectio, námitka.*

Co by tomu textu na odpor postaviti se mohlo? Ku příkladu Mat. 7, 20. 21. „Po ovocích jejich poznáte je. Ne každý, kdož mi říká: Pane, Pane! vejde do království nebeského, ale ten toliko, kdo činí vůli Otce mého, kterýž v nebesích jest."

X. *Consequentiae.*

1. Naučení. Pravé jest, co o Kristu žalm 45. dí: „Rtové tvoji plní líbeznosti." A což o slovu Božím *David*, že nad med sladší.

2. Výstraha. Bloudí, kteří se raději Mojžíše neb Mahometa drží než Krista, nic podobného v nich nemajíce.

3. Napomenutí. Následujme Krista, a i sami jedni druhé osvěcujme, učme, těšme, veďme.

4. Žehrání. Zle činí, kteříž sebe i jiných zanedbávají.

5. Potěšení. Buďme tím jisti, což Kristus řekl: „Co ke mně přijde, nevyvrhu ven."

6. Modlitba. Chvalme ho z té věrnosti, a jemu se poroučejme.

Po slovích.

Analysis, rozbor slov, co a kolikeru věc které slovo znamená? jako:

Bůh. Bohové se nazývají modly, anjelé, ale tu se míní pravý Bůh.

Syna. Syny Božími opět se i anjelé i lidé pobožní nazývají; ale tu se jednorozený Syn Boží míní.

Svět. Tím se jmenuje:

1. Nebe i země, i což v nich.
2. Sama země.
3. Pokolení lidské.
4. Díl lidí v světě pohřížených, to jest bezbožní, jacíž se i tuť rozumí, t. pokolení lidské skrze pád porušené a od přirození bezbožné. Každý žid, i pohan, muž, žena, mladý i starý, chudý i bohatý, učený i neučený, kdo jen věří.

Definitio, výměr: Co jest *Bůh?* — věčná nestihlá bytost, stvořitel a soudce náš. Co *svět?* — zmet, neb směsice a stok hříchů. Co *milovati?* — Oblíbiti, zachutnati sobě, do srdce vzíti. Co *syn?* — To též, co otec, téhož přirození, téhož stavu, též vzácnosti. Co *jednorozený?* — Jedinké potěšení. Co *dáti?* — odevzdati právem věčným. Co *každému?* — To, že žádného nevymiňuje, všechněm přeje. Co *věřiti?* — Oblíbiti tu Boží štědrost, a spolehnouti srdcem na ni. Co *zahynouti?* — Zmizeti, ztratiti se, zmařenu býti, na zmar přijíti. Co *život věčný míti?* — S Bohem slávy nevypravitedlné beze všeho skonání požívati.

Antithesis.

Tak, to jest: ne lecjaks, než velmi.
Bůh, ne anjel, ne ďábel, ne člověk.
Miloval: ježto nenáviděti mohl.
Svět. Nepraví: přátely své, než svět, t. nepřátely.
Že Syna: ne služebníka svého, ne cizího.
Jednorozeného, ne z mnohých jednoho.
Dal, nejen ukázal neb zapůjčil.
Aby žádný, nejen někdo.
Kdož věří: Nepraví, kdo sobě skutky svými zaslouží.
Nezahynul, ale měl život věčný. Moha dáti smrt, dává

život, ne na některý den neb měsíc neb rok trvající, ale věčný.

Causae. Příčina milování:

a) Žádná jiná, než pouhé milosrdenství jeho jest příčinou poslání Syna.

b) Že jinak lidem pomoženo býti nemohlo.

c) Příčina, že každému přeje, jest neobsáhlost a neskonalost milosrdenství jeho a Kristovy zásluhy.

d) Příčina a původ víry jest sám Bůh. Milostí spaseni jste skrze víru a to ne sami z sebe, ale dar jest to Boží. Efez. 2, 8. Avšak příčiny k víře napomáhající jsou slyšení slova Božího, modlitby a t. d. Příčina zahynutí jsou hříchové. Příčina věčného spasení živá v milosrdenství Božím pro zásluhy Kristovy, kterážto víra dobrými skutky se na jevo dává.

Effecta.

Bůh stvořil všecky lidi, s výminkou, aby ho poslouchali, a s pohrůžkou, kdyby ho neposlouchali. Tentýž uchová a zdržuje všecko.

Svět co dělá? — hřeší ustavičně a dráždí Boha.

Syn co? Skrze něho učiněno všecko, skrze něho tedy i obnoveno býti musilo.

Víra co působí?

1. Srdečnou k Bohu důvěrnost.

2. Sobě a všechněm tvorům nedověřování a od nich puštění.

3. Bohu se k věčnému poslušenství cele oddání.

Smrt věčná co přináší? — Bolesti nevypravitedlné, pláč a skřípění zubů, zatvrdilost a rouhání. Co působí život věčný? Radost nevypravitedlnou a chválení Boha věčně.

Circumstantiae, okoličnosti.

Kdy Bůh miloval? — Před věky, věda, že padneme; když jsme ještě nepřátelé byli.

Kdy dal Syna? — Uložením hned před věky, požíváním zásluhy jeho hned od počátku světa, viditelným příchodem posledního věku. Kam ho dal? — Do bíd a strastí. Co předešlo? Co se při tom stalo, co následovalo? a d. Kdy se věřiti má? a pokud? Kdy se koli začne, jen stále až do smrti. Kdy a kde jest život věčný? Zde začíná nyní, potom bude s Bohem v nebi.

Similia. Že Bůh miloval svět, totiž pokažené lidi, podobno jest tomu, že my lidé také pokažený a hnijící některý oud svůj milujeme a pokudž možné, spomoci hledíme. My zajisté částka jsme byli stvoření Božího. Že Bůh pro zachování nás Syna dal, trošku jest k tomu nápodobno, co Seleucus král učinil, který pro zachování zraku synu svému, oko své vlastní sobě vyloupil. Aneb Kodrus, Athenský král, kterýž pro vysvobození poddaných sebe zamordovati dal.

Exempla, příklady.

Že, kdo věří spasen bývá, na příklad toho jsou: žena hříšnice; Petr, lotr na kříži; Pavel a jiní hříšníci, kteříž skrze Krista spasení došli.

Objectio, námitka.

Miloval-liť lidské pokolení Bůh, proč mu padnouti dopustil? Dal-liť Syna, skrze něhož všecky stvořil: proč skrze něho bez výminky všech nespasí? Vyhledává-li samé víry: proč tomu sv. Jakub odpírá? Aby prý, kdo věří nezahynul; i však hynou mnozí a to bídně.

Consequentiae.

1. Naučení. Ne my Boha, ale Bůh prvé nás miloval; tedy spasení naše jde pouhým milosrdenstvím Božím; zvlášť poněvadž i víra dar jeho jest. Jednorozeného. Tedy jediný náš prostředník. Kdož věří; na víře živé, dobrých skutků pramenu, ospravedlnění naše záleží. Člověk spasením svým jist býti může, protože vírou jist býti může, má-li ji, či nemá.

2. Výstraha. Bloudí, kteří praví, že Bůh bez ohledu na víru nás vyvolil. Bloudí Sociniáni, zapírající jak božství Krista, tak i zásluhy jeho. Bloudí též, kteří praví, že Kristus za všecky neumřel. Nebo praví se, že Bůh dal Syna *celému* světu, to jest, všem lidem. Také bloudí, kteří praví, že se člověk v tomto životě spasením ujistiti nemůže.

3. Napomenutí. Poněvadž nás Bůh miloval, my sebe milujme, abychom nejen statek a jmění, ale i život kde potřebí vynaložiti hotovi byli. Milovati máme i nepřátely a příti vesměs všechněm, kdo nás v čem užíti může, aby užil. Hleďme se v živé víře (poněvadž na ní všecko zá-

*

leží) ustavičně vzdělávati, pro ni i trpěti rádi. Poněvadž k nebi přináležíme, nebeské věci zde konejme, svatí buďme, Boha chvalme.

4. *Žehrání* může býti na neopravdovost lásky v nás; na mstivost proti nepřátelům; na mrtvost víry, jíž se často bez pravdy chlubíme; na zemnatost a tělesnost naši, že k nebi zavoláni jsouce, předce sobě světské věci chutnáme a při nich lpíme.

5. *Potěšení.* Miloval-liť nás Bůh, kdy jsme ještě nepřátelé byli, čím více nyní po smíření. Dal-liť nám Syna, čehož by s ním nedal? Nežádal-liť Bůh ode mne jiného smíření, než abych věřil toliko v jeho milosrdenství: i budu věřiti, budu, živ jsa i umíraje, toho se držeti; kdo mně to vezme? Nechť jsem já hříšný, nechť jsem bídný tvor, nechť jsem nehodný milosti, jakž jsem, věřím však, že on jest milosrdný a pravdomluvný. Poněvadž mi Bůh praví, že já věřící spasen mám býti: toho se držím a toho ani svému svědomí, ani svůdcům, ani ďáblu samému vzíti sobě nedám. Poněvadž nemáme zahynouti, co se bojíme, že nám svět vyhlazením hrozí? Naposledy nemůže-li bez toho býti, nechť sobě tu zemi mají, naše jest nebe.

6. *Modlitba.* Kdoby tuto na kolena nepadl, neděkoval, v dobrém setrvání sobě nežádal, aby tím spíše do nebe se dostal?

Testimonia, svědectví. Naposledy se ke všemu tomu pěkných povědění z Písem, otců, mudrců pohledati může, buď podobných a všecko to potvrzujících, aneb na oko proti tomu čelících, která jak by spolu srovnána a že jedno druhého nevyvrací, ukázáno býti mohlo, mysliti sluší.

O výkladech (komentářích) a postillách cizích.

Po vlastním textu rozebrání a vyzpytování, (jakž již příklad ukázán) teprv kazatel do postilly, kommentářů cizích, neb také do svých vlastních kázání (psával-li je sobě předešle) nahlédnouti může, a co tu k věci případného nalezne, k své *invenci* přivzíti. Tak chudí stavitelé činí, že od bohatších stavivo (čili materie) sobě přikupují, ano i staré své dříví, cihly, hřebíky zase berou.

Toho pak bude užitek trůj. Buďto zajisté nač kazatel sám prvé přišel, tutéž uhlédá a tak utvrdí, aneb

něco bystrého, čeho sám neviděl, najde a své tím přiomasti; aneb tím čtením na něco bystrého se zavede. Nebo zkušená věc jest, že mysl kazatele často ze čtení spisovatele lecos nasbírá, čehož třeba v tom spisovateli výslovně není. Proto že tak Duch svatý dary své v nás vlévá, aby to jako po žlábcích k nám plynulo, a jedni druhých, živých i mrtvých, abychom šetřili pro rozněcování se v lásce.

A tu opět cokoli užitečného se naskytá, na stranu běžně poznamenávejme.

K témuž přináleží i písní a žalmů přiložených (aneb které zpívati úmysl jest) prohlédnouti; též modlitby, které se říkati mají, jestliže hotové jsou před rukama (ale bylo by lépe, aby každý kazatel z kázání svého potom modlitbu sám formoval) přeběhnouti; neboť i tu slova, phrases a věci v nich obsažené materie něco přidají, a bude, jako by vše jedno z druhého plynulo, tak se vše vespolek držeti a vázati bude.

O analysi (rozboru) plněji.

To tak veřejně o *examinování* textu k nahledání co nejvíc užitečných věcí. Poněvadž pak (má-li kdo v tom jemný a hbitý býti) napřed jemu text dobře analyzovati nebo-li rozebírat věděti potřebí, a za tím

Co v textu jest	zatemnělého, jadrného, pochybného, zavinutého	uměti	vysvětlovati vybírati provozovati rozvinovati	; a to

opět: 1. Vyvozováním naučení, a
2. Amplifikováním;

za tou příčinou o té věci plnější ještě zpráva se učiní.

O analysi co pověděti potřebí,

obsahuje se těmito desíti aforismy nebo-li výměsky.

I. Každého strojení se na kázání počátek ať jest od analysi čili rozboru.

Analysis, rozbor, zajisté jest základem, na němž víc, než by, kdo nezkusí, věřiti mohl, záleží, protože *analysis*, rozbor,

1. otvírá oči do textu, aby smyslu jeho jadrně vyrozuměno býti mohlo.

2. Naskytá hned materie k budoucímu jeho vysvětlování, proto že co tu zavinutého bylo, samo se rozvínati a na částky rozkládati počíná.

3. Pamět i hned pořádá k snadnému toho, což kázati bude, v mysli obsažení.

Simile. V klubku svinutém co a jak mnoho jest nití, ani místně nevíš, ani jimi šíti neb svazovati nemůžeš; ale rozvina uhlédáš, co jest? a uživeš, k čemu potřeba. Tak dům, po vrchu hledě, jak užitečný jest, neporozumíš, než projdeš-li, spočítáš-li a prohlédneš-li vnitřnosti jeho, kolik placů, kolik síní, kolik světnic, kolik komor, kolik sloupců, kolik jiných přihrad a k čemu která, i líbostiť v ní, co přinese i užitku, proto že budeš viděti, o čem mluviti.

II. Analysí začátek a základ jest najíti themu.

Nebo to jest, jakoby do města chtěje, bránu našel, již projda, ulice prohlédati může; aneb jakoby někdo na prostřední města věži trefil, nebo na ni vejda, všecko města položení spatřiti a kam se která ulice chýlí, vyrozuměti může; aneb také jakoby někdo veliký dům neb zámek prohlédati maje, hlavní klíč našel, proto že pomocí jeho všecky pokoje prohlédnouti může.

III. Thema jest hlavní věc textu, kterouž známou učiniti neb dovésti chce autor.

Cokoli se zajisté mluví neb píše, vždycky jest něco, o čem se předně mluví neb píše, a to jest *thema*, to jest základ řeči. A byť při tom na sta otázek bylo neb býti mohlo, však proto jedna jest hlavní, z níž tu jiné vyrostají, jako ratolesti z stromu. Protož, čím jest terče mezi létajícími střelami, matka mezi rojícími se včelami, jenerál mezi zšikovaným vojskem; tím jest hlavní *thema* mezi jinými drobnějšími v řeči jakékoli se sbíhajícími otázkami.

IV. K vynalezení tedy themy text přečísti potřebí bedlivě jednou i víc.

1. Nejprv třeba, abys viděl, historický-li jest text, či vyučující, či probuzující, či disputující.

Historický jest, který věc stalou vypisuje.

Vyučující jest, který co se o něčem smýšlí, aneb jak se něčemu rozuměti má, vysvětluje.

Probuzující, v němž se k něčemu napomenutí neb rada, neb prosba, neb výstraha, neb žehrání, neb potěšení a t. d. obsahuje.

Disputující naposledy, který nějakou rozepři zpravuje. Náš text jest vyučující.

2. Přečísti, abys soudil, o jedné-li tu materii (neb látce) text jedná, či o rozdílných; jako náš text jedinou věc traktuje: o poslání světu Spasitele.

3. Přečísti pilněji, abys textu ve všech jeho částkách a slovích rozuměl. Což může býti skrz udělání na všecko otázek, jako tuto: *Tak Bůh miloval svět* a t. d. Kdo miloval? — Bůh. Čího? — svého. Jakého? — Jednorozeného. K čemu? — Aby každý a t. d. Kdo prý, aby nezahynul? — Kdokoli věří. A což tedy? — Aby měl život věčný.

4. To zpravě, souditi veřejný cíl všeho toho, k čemu autor směřoval; (jako i prv ponavržené; historickým-li to způsobem něco oznámiti, čili poučiti něčemu s strany některého článku víry, čili probouzeti k činění neb nečinění ničeho? čili naposledy něco pochybného důvody ztvrditi, aneb co odporného tomu vyvrátiti?) ten zajisté cíl, k němuž směřuje autor, bude thema textu toho.

5. Poněvadž často smíšený text přichází, v němž se nejen vypravuje neb učí něco, ale i důvodí neb potvrzuje, a t. d. potřebí tu předce šetřiti, co nejpřednější cíl jest, z toho, aby thema se udělala a vzala, druhé pak aby se pod ní uvedlo. Jako evanjelium na třetí neděli postní, nebo-li kejchavnou Luk. 11, 14—28. nejprv vypravuje o vyvržení ďábelství a potom o hádce, kterouž Pán měl s farizei; však poněvadž přední záměr evanjelistův jest, historickým způsobem oznámiti, co se tu zběhlo, nechť za hlavní *themu* stojí: o vymítání němého ďábelství, při kterémžto toto čtvero pod themou státi bude:

a) Historie o tom, jak se stalo.

b) Soud farizejský o něm zlý a Kristovo jeho zmítání. Luk. 11, 15—17.

c) Výstraha před duchem zlým. Luk. 11, 24.

d) Soud jedné ženy o všem tom. Luk. 11, 27.

Naproti tomu v neděli smrtnou vypravuje sv. Jan 8, 46—59. historii, jak farizeové Krista ukamenovati chtěli, a jak k tomu přišlo, jmenovitě skrze hádku. Ale poněvadž tu hádku pilněji vypisuje, patrné jest, že na to předně měřil, aby tu rozepři vypsal. A to bude thema; to druhé pak, co z toho pošlo, přídavek toliko.

6. Přihází se také, že dvě podobné themy v jednom textu se sbíhají, buď dvě historie, buď o dvou neb více věcech poučování; buď dvě neb více rozepří a t. d. Protož tu můžeme buďto jednu themu s druhou spojiti skrze vyšší nějakou themu, jako v neděli XV. po sv. Trojici mluví Kristus Mat. 6, 24—34.

a) proti lakomým boháčům,

b) proti starostlivým chudým; ale to se pod jednu themu uvésti může, jmenovitě, že Kristus učí zřízenému spolehání na Boží opatrování a to na dvé:

1. Jsou-li prostředkové před rukama, aby se v ně nedoufalo.

2. Není-li jich, aby se nezoufalo.

Tak v kap. 3. k Řím. nejprv dovodí apoštol, že všickni jsou hříšníci až do v. 20, potom až dokonce že ospravedlnění z víry jest, ale to obé pod jednu hlavní themu náleží: Ospravedlnění že jest z víry živé, s dobrými skutky spojené. Jak. 2, 14—17.

Aneb můžeme nechati dvě themy, jako v neděli masopustní Luk. 18, 31—43. jest kázání Kristovo o smrti jeho a historie o Bartimeovi. Mark. 10, 46. Tak v neděli XXIV. po sv. Trojici Mat. 9, 18—26. (čte se nyní XXIII. neděli po sv. Duchu.) dvě rozdílné historie, jedna o Jairově dceři, druhá o ženě nemocné. Mat. 9, 20.

V. Buď že se jedna thema neb více jich ukáže, potřebí každou vlastním titulem odíti.

Nebo jestliže jest text historický, státi bude historie o tom a o tom.

Pakli vyučující, státi bude naučení neb zpráva o tom a o tom, a to buď slovy otevřenými, nebo v podobenství.

Pakli probuzující, tedy bude buďto napomenutí, aneb výstraha, aneb rozkaz a přikázání, aneb rada, aneb zápověď, aneb schválení, aneb stížnost a naříkání, aneb domluva a žehrání, aneb pohrůžka, aneb osvědčení, aneb

modlitba, aneb slib, aneb potěšení. Pakli disputující, tedy bude rozepře, neb hádka, neb odpor o to a o to a t. d.

VI. Themu polože, šetři, čím se ona v textu buď vysvětluje, aneb dovozuje.

Nebo jestliže jest thema historie, ukazují se bez pochyby *circumstantiae*, okoličnosti: Kdo? Co? Komu? čím? proč? kdy? kde? jak? kam? odkud? pokud? před kým učinil? co před tím? nebo při tom, nebo po tom se zběhlo? Co z toho pošlo? a t. d.

A tu jest nejsnadnější *analysis*.

Jestliže jest text *vyučující*, má také nějaké podobné otázky: Co jest? Kolikero? odkud, k čemu, z čeho, jak, kde, jaké vlastnosti, jaká užitečnost a působení, k čemu to podobné neb nepodobné? Co odporné tomu? Příklad a t. d.

A tu jest v *analysí* něco víc práce a umění.

Pakli text *probuzující*, tu obyčejně bývají dvě otázky: Co a proč? totiž nejprv se věc sama, k níž se směřuje, vysvětluje, potom příčiny k ní vedoucí kladou.

Pakli jest *rozepře*, potřebí vyhledati a pořádati důvody, jimiž autor smyslu svého hájí; též odpory, jimiž někdo protivný smysl zastává, jest zapotřebí zmítati a podvraceti; a toť jest vrch umění rozborného.

VII. Při rozbírání textu šetři, co vlastně k samé themě a co k podthemám náleží, aby jedno druhým mateno nebylo.

Nebo jakož strom nejprv veliké hlavní ratolesti ze sebe pouští a ta každá ratolest a větev své ratolístky a každá ratolístka své ratolestečky a t. d., podobně v textu, zvláště dlouhém, co se k vysvětlení neb povědění themy vede, to zase své obzvláštní vysvětleníčko a průvody má, tak že potřebí šetřiti, co k stromu, co k větvi, co k ratolístce které přináleží, aby jedno každé na své místo obráceno bylo.

Příklad.

1. Textu historického. Luk. 2, 21.

Když se naplnilo dní osm, aby obřezáno bylo to děťátko, nazváno jest jméno jeho Ježíš, kterýmž

bylo nazváno od anjela, prvé než se v životě počalo.

Obřezání Páně { Kdy? — dne osmého. Co se při tom stalo?

Že mu jméno dáno { Jaké? Ježíš. Proč? Proto že

již prvé dáno { Od koho? Kdy?

2. Textu vyučujícího. Jan 3, 16.

Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdož věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný.

O milosti Boží. { Kdo miloval svět? Jak? — Tak velmi, že Syna poslal. Což zveličuje trojím { 1. Jakého syna? { svého jednorozeného, 2. Jak darem poslal? { darmo bez zásluh, darem dokonale. 3. K čemu? — Aby spasil. Tu opět zveličuje tím { Kdo toho má užíti? Každý. Za jakou zásluhu? Za žádnou, jen kdo věří. Co to spasení? Zbavení zahynutí, a život věčný.

3. Textu probuzujícího. Jan 13, 34, 35.

Přikázání nové dávám vám, abyste se vespolek milovali, jakož já miloval jsem vás, tak abyste i vy milovali jeden druhého. Po tomť poznají všickni, že jste moji učedlníci, budete-li míti lásku jedni k druhým.

Napomenutí k milování. { Koho napomíná? Učedlníky. Vám, v. 34. 35. Jaké býti má? { Společné. Na způsob Kristův. Čím k němu slouží? { 1. Že to přikázání nové t. nového zákona jediné. 2. Příkladem svým. 3. Užitkem. Budou míti znamení, a důvod, že jsou Kristovi.

4. Textu disputujícího nebo-li hádajícího. Jan 8, 46—59.

Na neděli smrtnou.

Za onoho času mluvil Pán Ježíš zástupům židovským, a knížatům kněžským:

46. „Kdo z vás obviní mne z hříchu? Jestli pak pravdu pravím, proč mně nevěříte? 47. Kdo jest z Boha, slovo Boží slyší; protož vy neslyšíte, že z Boha nejste.“

48. Tedy odpověděli Židé, a řekli jemu:

„Zdaliž my dobře nepravíme, že jsi Samaritán, a ďábelství máš?“

49. Odpověděl Ježíš: „Já ďábelství nemám; ale ctím Otce svého; než vy jste mne neuctili. 50. Já pak nehledám chvály své; jestiť, kdo jí hledá a soudí. 51. Amen, amen pravím vám: Bude-li kdo zachovávati slovo mé, smrti neuzří na věky.“ 52. Tehdy řekli mu Židé: „Nyní jsme poznali, že ďábelství máš. Abraham umřel i proroci; a ty pravíš: Bude-li kdo řeč mou ostříhati, neokusí smrti na věky. 53. Zda-li ty větší jsi, nežli Otec náš Abraham, kterýž umřel? I proroci zemřeli. Kým se ty činíš?

54. Odpověděl Ježíš: „Chválím-li já sebe, chvála má nic není. Jestiť Otec můj, kterýž mne chválí, o němž vy pravíte, že Bůh váš jest. 55. A nepoznali jste ho. Já pak znám jej. A kdy bych řekl, že neznám jej, bylbych podobný vám lhář. Ale známť jej, a řeč jeho zachovávám. 56. Abraham, Otec váš, veselil se, žádostiv jsa, aby viděl den ten můj. I viděl ho a radoval se.“

57. Tehdy řekli mu Židé: „Padesáte let ještě nemáš, a Abrahama jsi viděl?“

58. Řekl jim Ježíš: „Amen, amen pravím vám: Prve nežli Abraham byl, já jsem.“

59. I schápali kamení, aby házeli na něj. Ježíš pak skryl se, a prošed skrze ně, vyšel z chrámu, a tak odešel.

Rozepře Kristova s farizei oč?

Byl-li Kristus Spasitelem, čili nějakým svůdcem?
Kristus dovodí, že není svůdcem, proto že:
1. Pravdu mluví, v 46.
2. Ctí Otce, a učí ctíti, 49. 50.
3. Oni však že ho nectí.

Že Spasitelem jest, to dovodí
1. Svatostí života, 46.
2. Mocností slova, 51.
3. Známostí Otce, 55.
4. Svědectvím Abrahamovým, 56.
5. Věčností. 58.

Čím farizeové důvody Kristovy vyvracují? —

1. Zlostným haněním, bez důvodů. 48. A co na to pravil Kristus? 49.

2. Slov převrácením. 52. 53. 57.

Kterak se ozval Kristus? 55. 58.

Jaký toho byl konec? —

Farizeové se rozzlobili, Kristus pak ušel. 59.

VIII. Často se přihází, že, což k jedné otázce přináleží, ne spolu v textu stojí, ale rozstavené sem a tam. Pročež to analysta rozumně rozeznávati a co kam patří, pořádati má, jako v epištole k Římanům na neděli první adventní, 13, 11—14.

Obsah toho čtení jest:

Napomenutí k obnovení života.

Napomíná apoštol, abychom přestali hříchů: nestřídmosti, nečistoty, nelásky, sváru, a závisti, v 13.

Mluví figůrně (obrazně), abychom procítili ze sna, bděli jako ve dne, a poctivě chodili, v. 11. 13., abychom odvrhli skutky temnosti, oblékli denní světlo, a oblékli Pána Ježíše. 12. 14.

K obnovení života nám slouží, a prospívá
1. příhodnost času, 11.
2. že jest ve dne, 13.
3. že jsme bližší spasení. 11.

K takovému vyšetřování, co kam náleží, mimo samu přirozenou rozumu stižitedlnost, také něco napomáhají slovíčka řeči spojující, ku příkladu:

a, i, také, též, nadto, a t. d.

Tato slovce řeč, jak začata jest, dále vedou; kromě že „i“ někdy místo přechodu jest k jiné věci: I stalo se; i pověděl, a t. d.

Slovíčka: nebo, zajisté, však, poněvadž, že, protože, ovšem a t. d. ukazují příčinu nebo důvod, a t. d.

Pakli, ač, ačkoli, jestliže však, sic a t. d. výminku kladou, někdy odpor.

Tedyť, a tak tedy, protož, a protož a t. d. z důvodu otázku zavírají, a obyčejně v nich a z nich se thema naleză.

IX. Najde-li se v textu digressio jaká čili vychýlení řeči, musí se buď pod themu opatrně nějak uvésti aneb za obzvláštní themu postaviti.

Tak v evanjelium na neděli XXIV. mezi historii o Jairovi vtroušena jest druhá o ženě, krvotok trpící. Apoštol k Řím. 2. mluvě, že Bůh bude s hříšníky soud držeti, vložil mezi to digresí v. 13. 14. 15. „Že všecky lidi samo svědomí viní, atd.“ Takové vychýlení řeči, kdy by vždycky kazatel pod themu tlačiti chtěl, musilo by to s násilím jíti. Protož, nedá-li se výchyl tento za částku hlavní themy postaviti, postavme jej za zvláštní themu, a rozeberme to, co se o něm praví pořád.

X. Analysis (rozbor) ta jest nejlepší, kteráž bez natahovaní slov smysl textu co nejsnadnější činí.

Nebo poněvadž rozboru cíl nejpřednější jest vyrozumění textu a věcem v něm obsaženým, patrnéť jest, že kdo nesnadné, tvrdé, nepochopitedlné rozbory dělá, ten ne analysta, než anaclasta aneb anaplasta, to jest ne rozbírač, než lamač, neb matlač jest.

Protož jakož Anatomicus ne ten slove, kdo tělo lidské ledajaks řeže, páře, láme, trhá, než který uměle kůži, maso, žíly, svazy, kosti odkrývá, po příhbích a článcích rozbírá, a jak se co čeho a proč drží a co jest, jiným ukazuje: tak Analyticus ne ten jest, kdo lecjaks text láme a trhá, než kdo jej po kloubích a článcích rozebrati a vysvětliti umí.

Díl druhý.

O spořádanosti kázání.

Druhá část umění kazatelského jest, věci a řeč sobě uměti pořádati, aby všecko světlé, snadné, srozumitedlné a pochopitedlné bylo. Dvojí pak ta péče býti má:

1. Vybrati, co se mluviti má, a co nemá, odvěsiti.

2. To, což se přednášeti má, v náležitý pořádek uvésti.

Co v kázaní přednášeti a od čeho se zdržeti náleží.

Ne všecko zajisté, co čtoucímu neb přemýšlejícímu na mysl přichází, před lidmi vylévati sluší, ale toliko, co ku vzdělání slouží. Zdržeti se tedy má kazatel od těchto věcí:

1. Od básní a fabulí (bájek).

2. Od připomínání starých a již pohřbených bludů.

3. Od subtilných, hlubokých, zmotaných otázek neužitečných.

4. Od vyčítání, jak se tito neb onino hříchové, zvlášť tajní, páší.

5. Od pronášení vášní.

6. Od vypravování věcí vůbec známých aneb o nichž se v jiných nedávných kázáních mluvilo neb mluviti bude. Nebo o věcích všechněm známých řečňováním se meškati, jest čas mařiti a s lidem tak jako by ne lidé než špalky byli, zacházeti. Naproti tomu pak bráti sobě do kázání má kazatel věci ku vzdělání posluchačům sloužící, totiž:

1. Samá Písma ať vede, srovnává a opakuje, aby posluchačům Písma v dobrou povědomost uvedl.

2. Články víry světle ať vykládá, aby svému křesťanství dobře rozuměti se učili.

3. Povinnosti jejich vedlé stavu často ať připomíná a k nim probuzuje, na hříchy proti tomu vůbec běžící žehře.

4. O kříži a bídách, odkud jsou a jak se v nich míti, i veřejně i podlé potřeby jistých osob ať vyučuje.

5. Potěšení naše křesťanské v životu i v smrti dobře jim v mysl vkládá. Aniž však i z těch věcí všecko, co se naskytá, mluviti, (nebo někdy text plodný bývá, nebylo by se kde staviti) než nejpředněji to, co k přítomné posluchačů potřebě a způsobu, v němž jsou, přináleží, to nejpilněji ať vede a sobě i posluchačům v mysl vkládá, aneb aspoň co v přítomném textu obzvláštního se nachází, čeho v jiných textích nebývá aneb ne často bývá, to nejpilněji ať vyjadřuje a k užitku sobě i posluchačům obrací. Poněvadž dobré jest, hned nejprv text čta, která jeho částka neb sentencí (čili výrok) neb slovo obzvláštně něco v sobě toho, z čeho se naučení k věci bráti mohou, zdržuje, souditi, a cokoli se toho najde, to za své emphases (jádra a kvítky) v kázání tom míti, tak aby to dobře vyšlapávati, na to v celém kázání narážeti mohl.

O vybírání z textu jadrnosti.

Rozebera a vysvětle sobě text, dobře učiní kazatel, jestliže sobě, co nejjadrnějšího v něm nalezne, vybera, oddělí k tomu, aby to potom v kázání nejpilněji uvedl. Má zajisté každý text nějaká zvláštní slova neb věci, kteréž před jinými bedlivěji předložiti, vysvětliti, zaostřiti a posluchačům v mysl uvésti potřebí; a to budou *emphases* aneb *nervy,* to jest: jádra, neb kvítkové, neb perličky, neb hvězdičky kázání toho.

Protož je sobě kazatel napřed vybrati musí, aby jimi užitečně buď jako jádrem krmil aneb jako kvítky vonnými občerstvoval posluchače své. Tak ku příkladu v evanjelium na neděli devatenáctou po sv. Trojici jako hvězda se třpytí ta průpověď: „Abyste věděli, že Syn člověka moc má odpouštěti hříchy

na zemi.“ Mat. 9, 6. V tom verši jest opět toto tré nejjádrnější:

1. abyste věděli (t. j. jisti byli);
2. že Syn člověka (t. j. bratr váš);
3. na zemi (t. j. zde toho dojíti může a t. d.).

Toto pak tré v textu *jádření* slove:

1. Co zvláštní jest pěkné nějaké a mocné poučení o víře, o ctnostech s sebou nesoucí.

2. Co nečasté jest v jiných textích.

3. Co případné jest k přítomnému způsobu církve a posluchačům se trefuje. Nebo co zvláštního a ku posile víry a ku ctnosti mocně sloužícího jest, toho nikde a nikde míjeti nesluší, aby se dobře vyjádřiti nemělo; proto že všeho křesťanství cíl jest víra a pokání. Co však nečasto přichází, dostatečně se vysvětliti má, protože lid křesťanský o všem má míti zprávu. Od koho pak nežli od správců svých duchovních?

Naposledy, co obzvláštně k přítomné službě Boží tohoto téhodne nebo té památky nebo ku přítomným časům a osobám příhodno jest, to nadevšecko nejpilněji vésti se má (a není-li vhod věc sama, vyberme aspoň některá slova, jimiž by se na přítomné věci narážeti mohlo), proto že to pravé jest, k věci mluviti a s užitkem text vysvětlovati. Kdo toho šetří, rozšafný jest a užitečný kazatel. Naproti tomu na věcech běžných, povrchních a posluchačům, místu a času nepřipadajících se meškati a těmi kázání odbývati, jest znamení buď nerozšafného aneb nepracovitého kazatele, kterýž ne pro potřebu duší lidských než pro obyčej a z roboty jen řečňuje a tak bez užitku vítr provívá a vodu přelívá.

Příkladové toho.

Luk. 2, 21.

„Když se naplnilo dní osm, aby obřezáno bylo dítě, nazváno jest jméno jeho Ježíš, kterýmž bylo nazváno od anjela, prvé než se v životě počalo.“

I. Věci zvláštní.

1. Kristus byl obřezán, aby zákon naplnil a to jho s nás sňal.

2. Jméno Ježíš sladkosti plné.

II. Věci nečasté. Obřízka a dávání jmén.

III. Věci připadající.

1. Ku památce: Obřízka.

2. Ke dni novoletnímu ta slova: „Když se naplnilo dní osm.“ Nebo osmý den začátkem jest nového téhodne. Tak dnešní den po vyplnění starého roku začátkem jest nového. Dnes každý ať počítá dny své, kolik se jich naplnilo a rozpomíná se, že přijde čas, v kterém se říkati bude: „I vyplnili se dnové jeho.“

3. Jsou-li tu rodičové a dítky.

Emphasis jest v slovu: „obřezáno dítě“. Nebo tu se rodičům zaostřiti může, jak dítky své v Boží jho zapřahati mají bez ošetřování útlosti jejich; dítkám aby se jhu Božímu nevyhýbaly.

Jan 3, 16.

„Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdož věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný.“

1. Věci *zvláštní* a samy z sebe znamenité jsou všecko téměř, co tu obsaženo (nebo tu jest jádro celého evanjelium); zvláště: Jak Bůh svět miloval? — Tak miloval, že Syna dal, aby kdož věří, každý, kdož věří, nezahynul, ale měl život věčný.

2. Věc *nečastá:* Žádný, kdož věří.

3. Věci *připadající:*

a) K slavnosti. Sám text ukazuje, jakým způsobem Duch sv. potěšitelem jest.

b) K osobám. Jestliže se *učeným a slavným* káže, takový také byl *Nikodém.* Káže-li se lidem *světským, ještě nekajícím,* pro ně bude slovíčko, kterýmž by ku pokání hnáni byli: *svět;* pakli *skroušeným,* tedy slovíčko: *kdož věří;* jestliže *mdlým u víře,* tedy: *žádný, kdož věří.* Káže-li se *nemocným, zarmouceným, v nebezpečenství těžkém stojícím,* jako v čas hladu, moru, válek a osobních také těžkostí, tedy slovíčko: *nezahynouti,* pakli *umírajícím: věčný život.*

Káže-li se *závistivým, hněvivým, svárlivým, nemilostivým a tyranským,* milování Boží dobře jim před oči malovati, užitečné bude.

Jan 13, 34. 35.

„Přikázání nové dávám vám, abyste se milovali vespolek; jakož já miloval jsem vás, tak abyste i vy milovali jeden druhého. Po tomť poznají všickni, že jste moji učedlníci, budete-li míti lásku jedni k druhým.“

1. Věci *zvláštní.* „Jakož jsem já miloval vás — tak abyste se milovali — vespolek.“

2. Slova *nečastá* jsou: přikázání nové — potomť poznají všickni, že jste moji učedlníci.

3. Věci *příhodné.* Káže-li se manželům, přátelům, sousedům, představeným, poddaným, tedy slovíčko *vespolek* vyšlapávati se hodí.

Jan 8, 46—59.

46. Kdo z vás obviní mne z hříchu? Jestli pak pravdu pravím, proč mi nevěříte?

47. Kdo jest z Boha, slovo Boží slyší; protož vy neslyšíte, že z Boha nejste.

48. Tehdy odpověděli Židé a řekli jemu: „Zdaliž my dobře nepravíme, že jsi Samaritán a ďábelství máš?“

49. Odpověděl Ježíš: „Já ďábelství nemám, ale ctím Otce svého; než vy jste *mne* zneuctili.“

50. „Já pak nehledám chvály své; jestiť, kdo ji hledá a soudí.“

51. „Amen, amen pravím vám: Bude-li kdo zachovávati slovo mé, smrti neuzří na věky.“

52. Tehdy řekli mu Židé: „Nyní jsme poznali, že ďábelství máš. Abraham umřel i proroci, a ty pravíš: Bude-li kdo řeč mou ostříhati, neokusí smrti na věky.

53. Zda-li ty větší jsi nežli Otec náš Abraham, kterýž umřel? I proroci zemřeli. Kým se ty činíš?“

54. Odpověděl Ježíš: „Chválím-li já sám sebe, chvála má nic není; jestiť Otec můj, kterýž mne chválí, o němž vy pravíte, že Bůh váš jest.
55. A nepoznali jste ho; já pak znám jej. A kdy bych řekl, že neznám jej, byl bych podobný vám lhář; ale známť jej a řeč jeho zachovávám.
56. Abraham, otec váš, veselil se, žádostiv jsa, aby viděl den ten můj; i viděl ho a radoval se.“

57. Tedy řekli jemu Židé: „Padesáti let ještě nemáš a Abrahama jsi viděl?“

58. Řekl jim Ježíš: „Amen, amen pravím vám: prvé nežli Abraham byl, já jsem.“

59. I schápali kamení, aby házeli na něj. Ježíš pak skryl se a prošed skrze ně, vyšel z chrámu.

1. Věci *zvláštní.* Kdo jest z Boha, slovo Boží slyší. v. 47.
v. 51. Bude-li kdo zachovávati slovo mé, smrti neuzří na věky.
v. 58. Prvé nežli Abraham byl, já jsem.

2. Věci *nečasté.* 46. Kdo z vás obviní mne — —
50. jestiť, kdo hledá — — —
56. Abraham veselil se — —

3. Věci *příhodné.*

Ke dnům *pašijovým:*

Kdo z vás obviní mne z hříchů? — Ta slova jsou důkazem, že Ježíš nevinně trpěl, an ho i nepřátelé o hříchu spáchaném přesvědčiti nemohli.

Káže-li se *tvrdošijným,* užíti lze slov: Jestli pravdu pravím, proč mi nevěříte?

Kdo jest z Boha, slovo Boží slyší, protož vy neslyšíte, že z Boha nejste.

Káže-li se *klevetným a utrhavým,* jsou vhod slova: „Zda-liž my dobře nepravíme, že jsi Samaritán a ďábelství máš?“

Pakli kážeme *útržky snášejícím,* jest nám příhodný verš 46, 49tý: „Kdo z vás obviní mne z hříchu?“

„Jestli pak pravdu pravím, proč mi nevěříte? Já ďábelství nemám, ale ctím Otce svého; než vy jste *mne* zneuctili.“

Kážeme-li *snášejícím nebezpečenství od lidí zlých,* užíme verše 59ho: „I schápali kamení, aby házeli na něj.“

Mluvíme-li k *umírajícím,* prospěje nám verš 51tý: „Bude-li kdo zachovávati slovo mé, *smrti* neuzří na věky.“

K věcem *zvláštním* také přináležejí všecky pěkné *přenosy* (metaphorae, translationes), protože v sobě zavinutě zdržují celou komparací (přirovnání) jedné věci k druhé, kterouž rozvina, velmi posluchačům posloužíš. Jako když se Bůh nazývá skalou, hradem, baštou neb věží, štítem neb pavezou; pastýřem, otcem, manželem a t. d. všudy tu zastavě se, znamenitých naučení o Bohu a jeho při nás zprávě dobrati se můžeš. Tak sv. Pavel

2 Kor. 5, 1. *tělo* naše nynější smrtedlné nazývá stánkem, budoucí pak v onom životě příbytkem aneb domem. Z čehož pilněji to rozsoudícímu bystrá přemýšlování plynou, jako: že

1. stanů (neb bud) užívá se v poli, domů v městě; tak přítomný život jest jako pole neb pustina; město jest nahoře.

2. Stanů se užívá, když se proti nepříteli polem leží: tak my nyní na bojišti jsme.

3. Stanové nejsou věc stálá, ani se k tomu nestrojí, aby stálí byli, než aby se rozbořiti aneb rozebrati mohli; domové pak ti se stálí stavějí, aby třeba na věčnost trvati mohli. Tak nynější naše těla jsou nám jen na chvíli dána atd.

4. Stanové jsou z věcí tenkých, lehkých, špatných; tak těla naše jen z živlů.

5. Stanové před větrem, deštěm, povodní, zimou dostatečně hájiti nemohou, nýbrž sami se kazí, tak nynější těla nemocmi, bolestmi a rozličnými příhodami na zmar přicházejí.

6. V staních bydlící rozkoší a pohodlí zvláštních nehledají než potřeby toliko, domů sobě pohodlných věcí odkládajíce: tak bychom my měli.

Tak když Zalm 124, 3. 4. 5. 7. o nepřátelích církve praví, že by je sehltili, přikvačili, zachvátili do osidel a zjímali: tím je k líté zvěři, proudu, povodni a k ptáčníku připodobňuje, což se šířeji, jak při které té věci bývá, rozvinouti může a bude velmi jadrné; takť se podobně ve všech podobných ostrých *metaphorách* neb *přenosech* činiti má.

O vyvozování naučení.

Poněvadž všecko, co napsáno jest, k našemu naučení napsáno jest, jakž Duch Boží svědčí; (Řím. 15, 4.) ze všeho kazatel, co v textu a výkladu jeho jest, naučení vyvozovati má.

Nýbrž chce-li užitečné slovo života přednášeti, větší kázání díl stráviti musí u vyučování, k čemu předložené slovo slouží, nežli v rozbírání a vysvětlování smyslu a otázek nějakých subtilných. Tím zajisté i historie Písem od jiných historií se dělí, že se v nich nejen co

a jak se stalo, ale také (a více) proč, aby se tak stalo, Bůh chtěl, uvažovati musí, jmenovitě co tu nám Bůh jako v zavinutí i k poučení i k následování poskytá. Protož i to jisté jest, že žádné historie a žádného povědění v Písmě není tak na oko špatného, z něhož by mnoho rozličných naučení nemohl vyvésti, kdo umí. A tak potřebí jest, aby sobě to kazatel dobře vyšetřil a v tom se vycvičil, odkud a jak ta naučení jdou, což se těmito následujícími *aphorismy* čili *výměsky* obsáhne.

I. Naučení z textu jsou veřejné nějaké *výroky* (sentencí) neb *pravidla* o tom, co se věřiti neb nevěřiti, činiti neb nečiniti má, výpověď činící; *locus communis*, místo obecné. *)

II. Naučení taková z textu jdou dvojím způsobem: 1. Některá plynou sama. 2. Jiná se vésti musejí. Nebo jako voda z vrchoviště svého někam praménky svými sama plyne a někam po trubách vedena býti musí: tak tuto.

III. Plynoucí sama naučení jsou, když se od osoby k osobě, od věci k věci, od času k času, od místa k místu a t. d. přestupuje a to jen znamením částečnosti ve veřejnost, aneb naproti veřejnosti, v částečnost. *Veřejnost* slove veřejné mluvení, jako: všickni lidé jsou smrtedlní. *Částečnost,* o někom toliko neb o některých něčeho povědění, jako: David se dopustil vraždy; Izraelští modlářství a t. d. Onono slove thesis, *sada;* toto hypothesis, *podsada* (podpověd).

IV. *Změnění částečnosti ve veřejnost.* (Transitio ab hypothesi ad thesin, přecházka z podsady na sadu) jest, když z toho, co se o některé jisté osobě neb věci v textu praví, veřejné pravidlo dělám o všech podobných osobách a věcech s okoličnostmi jejich. Protož se šetřiti musí, jakého jest stavu osoba, o níž se tu něco vypravuje; též jaká jest věc, o níž se mluví. Ku příkladu z historie o Davidovi, že cizoložství a vraždu spáchav, z království byl vyhnán, chci-li pravidlo udělati, posoudím, že David byl králem a prorokem; cizoložství a vražda že jsou velicí hříchové, vyhnanství z království těžká pokuta. Odtud tedy vyvstávají tato naučení:

1. Že jsou všickni pádům poddaní, i ctnostní.

2. Že čím větší osoba, tím nebezpečnější jest pád.

3. Že Pán Bůh na všech lidech hříchy tresce, buď věčně, nebo časně aspoň.

Lukáš 2, 21.

Osoby jsou: 1. Rodičové. 2. Kristus.

Věci jsou: 1. Obřízka. 2. Jména dání.

O rodičích co se praví? — Že s dítětem svým podlé zákona naložili. Tedy 1. Všickni pobožní sobě každého nařízení Božího vážiti mají. 2. Rodičové dítky své Bohu mají odevzdávati.

O Kristu co? —

1. Že obřezán jest. Z toho by šlo, že jsme také povinni se obřezovati, ale poněvadž ne pro příklad nám obřezán byl než pro vyplnění zákona, jiné naučení *per bonam consequentiam* půjde toliko z toho, že Kristus osmého dne obřezán; toto naučení jde veřejně, že všickni příkladem jeho hned od mladosti jho Boží na se bráti jsme povinni.

2. Že jméno přijal. Tedy každý z lidí své vlastní jméno míti musí.

3. Obřízka co byla? Svátost. Tedy cokoli Bůh za svátost neb za poctu svou nařídí, svaté jest a svatě ostříháno býti má.

4. Jména dání. Tedy jména dávána býti mají pěkná, kteráž by dítkám pěkného něco, co býti má, vyznamenávala. — Bůh jména všechněch lidí ví, než se v životě počínají.

Jan 3, 16.

Osoby rozmlouvající: Kristus a Nikodém.

Věc: Láska Boží k lidem a t. d.

Nikodém přišel ku Kristu.

Tedy 1. Ne mnozí jsou moudří a pravdivého, k čistému náboženství vedoucího ponaučení žádostivi; však předce někteří.

Tedy 2. I velicí doktoři nemají se stydět Kristu za učedlníky se vydati.

Nikodém přišel v *noci*. Z toho vyvoďme naučení: Kdo zjevně Bohu sloužiti nesmí, jest povinen, ho tajně ctíti.

Kristus Nikodéma přijal. Tedy mdlobou lidskou nepohrdá.

Z toho vyvozujme ponaučení: I my bližním slabým a kleslým, sprostým a chudým pohrdati nemáme.

Kristus Pán kázal *jedinému*. Tedy 1. Služebníci církevní vždycky rádi pracovati a kázati mají, byť i jednomu. —

2. Nermuť se a nebuď málomyslný nad řídkostí dobrých křesťanů, byť bys i sám jediný byl.

Kristus kázal v *domě*. Tedy slovo Boží nejen v chrámě, ale kdekoli mluvené, jest tím, čím jest.

Věci. Bůh miloval. Milujme tedy i my.

Bůh miloval *nepřátely*. Tedy i my.

Tak miloval, že Syna dal. Tedy i my hotovi buďme pro spasení své a bližních svých život klásti.

Bůh dal Syna *svého*, aby lidé spaseni byli. Z toho ponaučení vyvoďme: Kdo chce bližnímu dobře činiti, ze *svého* činiti má.

Kdo bližnímu co dává, k jeho užitku dáti má, ne za osidlo, jako Saul.

Jan 13, 34. 35.

Přikázání nové dávám vám, abyste se milovali vespolek, jakož já miloval jsem vás, tak abyste i vy milovali jeden druhého. Po tomť poznají všickni, že jste moji učedlníci, budete-li míti lásku jedni k druhým.

Osoby: Kristus a učedlníci.

Věc: Milování společné.

O Kristu to dvé: 1. že *učil*.

Tedy se učme: Kdo mistrem, pastýřem, kazatelem, představeným se jmenuje, nejen slouti, ale skutky náležitým býti musí.

2. Že *příkladem* svým učil.

Tedy podlé učení svého máme vésti i živobytí *příkladné;* tím poučování bude mocnější.

O učedlnících čteme, že tehdáž budou poznáni za učedlníky Kristovy, budou-li míti lásku jedni k druhým.

O milování čteme, že *společné* býti má. Tedy láska nezná žádného podle těla; není tu bratr, švakr, otec, strýc, domácí, cizí atd., než všickni jsme jedno v Kristu. Dále z toho ponaučení vyvozujme: Kdo milovati chce bližního, netřeba se mu na to ptáti spisovatelů a mudrců světských; na Krista hleď; Kristus Pán jest zrcadlo pravé lásky.

Jan 8, 46—59.

Osoby: Kristus. Farizeové. Abraham.

Věc. Dobré svědomí, pravda, Boží slovo, tichost, chlouba, známost Boží, utrhání.

O Kristu se praví:

1. Že se k soudu podával. Tedy z toho ponaučení si berme: Jaký má býti nejen služebník církevní, nýbrž každý křesťan. Bez úhony aspoň s strany lidí, aby se i k soudu jakémukoli podati mohl a směl.

2. Že pravdu mluvil. Tedy ti, jenž na Božím místě jsou, toliko pravdu mluviti mají, aby nebylo lsti v ústech jejich.

3. Že se k svým ruhačům mírně zpravoval. Mohl tedy v pravdě říci: Učte se ode mne, nebo já jsem tichý a pokorným srdcem. Mat. 11, 29, 1 Petr 2, 22. 23.

4. Že ctil Otce svého. Tedy za nejpřednější částku pobožnosti držeti sluší, vším všudy k slávě Boží směřovati.

5. Že nebyl chlubný. Tedy: Má-li kdo jaké dary, a schopnosti, těmi ne své, ale Boží slávy hledati má.

6. Že s tím se vším nenávist, hanění, útržky snášel. I my za všecku svou dobromyslnost potupy docházíme a pronásledováni býváme.

7. Kristus osobné nářeky trpěl, učení však svého mocně hájil. Pročež ve vlastních křivdách trpělivý, v zastávání Boží pravdy horliví a udatní býti máme.

8. Že ustoupil zlosti nepřátel. Z toho se učme:

a) Vyhýbati se všelikému nebezpečenství.

b) V čas osobného pronásledování ustoupiti, dovoleno jest.

c) Lépe zlému ustoupiti než se hašteřiti aneb k nevolem příčinu dávati.

9. Že Kristus prošel a vynikl. Tedy: Bůh o své má péči a i z prostředku vzteklých nepřátel vyvésti může.

O farizeích.

1. Že nevěří, ačkoli jim pravdu mluvil. v. 40. Povaha zatvrdilých.

2. Že ani slyšeti nechtěli. v. 47. Povaha zlostných.

3. Že úhony sbírali na životu, (46. 49.) lapali za slova, (52. 57.) místo důvodů hanění a proklínání užívali. (40.) Povaha převrácených.

4. Že hádku kamením zavírali. (v. 59.). Povaha v převrácený smysl daných a od Boha zavržených lidí, pravdě se vražedlně protivících.

5. *In genere.* Že lidé bludům a neřádům zvyklí, když se pravda Boží a řádové na světlo zase chtějí vynášeti, trpěti toho nemohou, bouří se, zlehčují, hanějí, pomlouvají i se protiví, a tím svou nepřízeň a zlost daremně pronášejí.

O Abrahamovi.

1. Že umřel (v. 52.) Smrt ke všechněm právo má.

2. Že se Abraham na Krista radoval z daleka. (v. 56.) Pobožní radost svou v Bohu zakládají, ne v světu. Patriarchů a proroků víra rovně byla v Kristu, jako i naše.

Věci. 1. Nevina. v. 46. Tedy: Dobré, nevinné svědomí jest zeď proti jazyku zlému.

2. Pravda 46. Tedy: *a)* Ne vždycky pravda místo nalézá. *b)* Pravda nenávist plodí.

3. Boží slovo. v. 47. Tedy: Povolnost Božímu slovu jest jisté znamení, kdo z Boha jest. — v. 51. Proti smrti jediné jest lékařství mocné Boží slovo.

4. Tichost, krotkost a pobožnost. v. 48. Tedy: Ukazuje ducha dobrého, zlobivost naproti tomu ducha zlého.

5. Chlouba. v. 50. 54. Tedy: Žádný sám sebe chváliti nemá.

6. Známost Boží. v. 54. Tedy: Ne všickni, kteří se známostí Boží chlubí, známost Boží mají. v. 55. Tedy: Bázeň Boží a ostříhání slova Božího neomylným jest znamením pravé známosti Boží, při komž jest.

V. *Změna veřejnosti v částečnost (Transitio a thesi ad hypothesim,* přecházka z sady na podsadu,) jest, když, co se veřejně *v textu* praví, to k jistým stavům neb osobám se obrací.

Tak Kristus (Jan 8, 47.) pověděv veřejně, že kdokoli z Boha jest, slovo Boží slyší, hned to na Židy obrací: Protož vy neslyšíte, že z Boha nejste.

Tam též, v 51. praví se: „Bude-li kdo“ — z toho jde, že pobožní, kteří zemřeli v Starém zákoně, smrti neuzří na věky.

Jan 3, 16. Bůh miloval svět. — Kdokoli tedy ve světě jsi, slyš toto k sobě. Aby každý, kdož věří — i modláři tedy, a jiní velicí hříšníci, kteří uvěří, spaseni byli.

Jan 13., 35. Po tomť poznají všickni, atd. — Všem svým nepřátelům, kteříž nás odsuzují, nejplatněji toho, že Kristovi jsme, dokázati můžeme láskou společnou.

Nýbrž i osobné *applikací* aneb *přivlastnění*, čili *obrácení v užitek vlastní*, odtud jdou. Bůh miloval svět; tedyť i mne miloval.

Aby žádný, kdož věří, nezahynul; tedy abych já (ty, on) nezahynul; neboť věříme.

VI. *Naučení z textu vyvedené* tehdáž slove, když se něco jiného, nežli slova textu znějí, *mocí* však *těch slov* vyvodí. Ku příkladu: Kristus Pán z toho Božího k Mojžíšovi promluvení: *„Já jsem Bůh Abrahamův, Izákův a Jákobův“* — vyvodí naučení, že *bude vzkříšení z mrtvých*, an toho slova nic nepraví u svatého Matouše 22, 32.

Tak v též kapitole 22, 44. z toho, že David Mesiáše Pánem svým nazývá, závirku činí, že o Mesiášovi farizeové bludně smýšleli, držíce jej za pouhého člověka.

Z toho, že Jonáš byl v rybě tři dni a tři noci, vyvodí Kristus Pán, že tak bude Syn člověka v prostředku země tři dni a tři noci. Mat. 12, 40.

VII. Vyvodí se pak naučení buďto *per bonam consequentiam*, anebo *per allegoriam* (jinotajem).

VIII. Naučení *per bonam consequentiam* vybereme, rozvážíme-li toho, co se v textu praví. příčinu, nebo potřebu, neboli okoličnosti, nebo věc odpornou, aneb věc podobnou, a odtud něco vyvedeme; jako Kristus Pán tu první konsekvencí, čili závěrku udělal, soudě, kdy to Bůh mluvil, jmenovitě po smrti jich těch svatých arciotců, pročež dí: *Bůh není Bůh mrtvých ale živých.* Mat. 22, 32.

Luk. 2, 21.

Když se naplnilo dní osm, aby obřezáno bylo dítě: nazváno jest jméno jeho Ježíš, kterýmž bylo nazváno od anjela, prvé než se v životě počalo.

1. Kristus byl obřezán. Tedy jest pravý člověk.

Ratio consequentiae. Co se obřezuje, to pravé tělo býti musí.

2. Kristus obřezán. Tedy Kristus jho zákona podstoupil.

Ratio consequentiae: Obřízka byla přihlášení se k zákonu.

3. Kristus obřezán byl; tedy na místě našem.

Ratio consequentiae: Sám nebyl nečistý, nebyl hříšný.

4. Kristus obřezán. Tedy se my nemáme obřezovati.

Ratio. Tím samým učiněn jest konec ceremoniím, že se Kristus obřízce podrobil, a tím vše vyplnil.

5. Kristus obřezán dne *osmého.* Tedy se křest v maličkosti času dávati má.

Ratio consequentiae. Křest na místě obřízky nastoupil.

6. Kristu bylo při obřízce jméno dáno; tedy i na křtu dítkám.

7. Kristus slove Ježíš. Tedy nebojme se ďábla ani jiných nepřátel.

Ratio. Čím slove, tím jest, totiž Spasitelem.

8. Jméno Kristovo od anjela zvěstováno. Tedy anjelové jsou duchové živí, rozumní poslové Boží.

Jan 3, 16.

1. Bůh miloval svět. To jest: My jsme Bohu milejší, než anjelé. *Ratio.* O nich se toho nepraví.

2. Bůh miloval svět. To jest: Spasení naše jest dar pouhé milosti. *Ratio.* Miloval prv nás, než my jeho.

3. Bůh miloval svět. To jest: Bloudí, kteříž praví, že jen některé zamiloval a za ně Syna svého dal. *Ratio.* Všickni jsme byli svět.

4. Bůh miloval svět. To jest: Nás Pán Bůh nyní více miluje. *Ratio.* Prvé jsme byli svět, nyní jsme jeho dědictví.

5. Bůh miloval svět. To jest: My zase Boha. *Ratio.* My jsme povinni.

6. Bůh miloval svět. To jest: Bloudí Origenes, smýšleje, že i ďáblové spaseni budou. *Ratio.* Oni nejsou svět.

7. Že Syna dal. To jest: Kristus jest Bůh.

8. Že Syna dal. To jest: My jsme dědicové všeho. *Ratio.* Když tě Syna dal, jakž by s ním všeho nedal?

9. Aby žádný atd. To jest: Bez Krista není spasení.

10. Aby žádný. To jest: Ospravedlnění není z vlastních skutků.

11. Aby žádný — To jest: Bůh není přijimač osob. *Ratio.* Žádnému. —

12. Aby žádný — To jest: Žádného člověka zatracením nebude vinen Bůh. *Ratio.* Nepoložil nemožných cest aneb výminek, než snadničké.

13. Aby nezahynul. To jest: Bude vzkříšení. *Ratio.* Pobožní po smrti živi jsou.

14. Život věčný měl. To jest: Ne pro tento život doufati se má v Krista. *Ratio.* Ne tento, než věčný slibuje.

15. Věčný život. To jest: Smrti se lekati nesluší. *Ratio.* Umořiti nemůže.

Jan 13, 34. 35.

1. „Přikázání nové.“ To jest: Kristovo jho u přirovnání k Mojžíšovu lehké a sladké. *Ratio.* Místo mnohých přikázání jedinké dává, a to sebe milování.

2. „Abyste se milovali.“ To jest: Kristus chce sluhy své veselé míti, ne zasmušilé svatáčky. *Ratio.* Milování věc dobromyslná jest.

3. „Po tom poznají.“ To jest: Lidé hadrovní a zlobiví Kristovi učedlníci nejsou.

4. „Potom poznají.“ To jest: V církvi má a musí býti kázeň. *Ratio.* Poněvadž se neláska, různice, bujnosti přetrhovati mají.

Jan 8, 46.

1. „Kdo z vás obviní mne z hříchu.“ — Zle dělá, kdo k žádnému soudci a soudu státi nechce.

2. „Kdo z Boha jest.“ Kdo k věcem zlým chuť má, nemá znamení, aby z Boha byl. — Židé, Mahomedáni nejsou z Boha. *Ratio.* Proto že se od Božího slova odvrátili k básním, talmudu, koranu.

3. „Zdaliž my dobře.“ — Pýcha a na své hlavě zakládání nejškodlivější věc jest. *Ratio.* Cokoli pyšní činí, vždycky jim mysl lahodí, že dobře činí, pročež nemohou se poznati.

4. v. 46. 40. 51. Náboženství to jest pravé, kteréž pravdu předkládá, bázni Boží učí a od smrti k životu vede.

5. v. 52. Kteří v Pánu zesnuli, blahoslaveni jsou. *Ratio.* Nebojí se již věčné smrti.

6. v. 54. Každý člověk mysliti na to má, aby chválu raději u Boha měl než u lidí. *Ratio.* Ta chvála jest nejstálejší.

7. v. 55. Lež jest všecko, co se s pravdou oumyslně nesrovnává. *Ratio.* Proto, že i ten, kdo se k něčemu zná, nejsa, i ten kdo zapírá, podobni jsou sobě.

8. v. 58. Kristus jest Bůh i člověk v jedné osobě. *Ratio.* Jest věčný, avšak jako i kdo z nás časný, t. j. počatý a narozený, a obé to o sobě jako o jednom mluví. V stavu pak zmařenosti více se ukazoval jako člověk. v. 59.

IX. Naučení skrz *Allegorii* neb jinotaj jest, když se tomu co historicky neb literně povědíno jest, duchovní smysl dává, jako činí svatý Pavel v epištole ku Galatským 4, 24.. dva syny Abrahamovy o dvou zákonech vykládaje, tolikéž horu Sinai a Sion. Tak historie o upadlém mezi lotry a Samaritánovi, Luk. 10, 30. o padlém lidském pokolení a spomocníku Kristu (jakž vůbec známo) se vykládá. Tak z našeho textu o obřízce Kristově *allegorice* čili jinotajně naučení vésti se může a má, že i my se duchovně obřezovati máme, to co na srdci nečistého, odmítajíce, a to že se hned, jak se z novu rodíme, díti musí, a tu že v pravdě dítky Boží slouti začínáme. V druhém a třetím textu žádná *allegorie* místa nemá. Ve čtvrtém také, leč, aby se tu duchovní půtka církve s nepřátely rozuměla; však by i to tvrdě šlo, kdy by se na skrze všecko jedno k druhému rovnati mělo.

Pravidlo o jinotaji (allegoria, *αλλεγορια*).

1. Příběhové Starého zákona na větším díle znamenali budoucí příběhy Mesiáše a církve jako, o čemž apoštol v první epištole ku Korintským v kapitole desáté, a v epištole k Židům nemálo píše.

2. Co se s Kristem dálo, větším dílem tak se dálo, že budoucí církve jeho běh předukázán jest, o čemž sám dí: „Poněvadž na zeleném dřevě toto se děje, i co pak bude na suchém?“ Luk. 23, 31.

3. Kdekoli Pán Bůh na zevnitřní *ceremonie* dotírá, vnitřní pravda pod tím se rozumí, jako když se o svěcení soboty domlouvá u Izaiáše 56. a 58.

Zdaliž by na té zevnitřnosti tak Bohu záleželo? Nikoli, ale že to vnitřní svátek pobožných, to jest: odpočinutí od hříchu, též strojení se k věčným věcem znamenalo. Tak hudba, čili muzika starozákonní znamenala svornost církve.

4. Všecky historie nějakým způsobem se duchovněti mohou, jako Abel a Kain, že dvě odporné stránky znamenají, pravou a falešnou. Svatý Petr vykládá o Kristu, že v něm bezbožní tonou, a pobožní procházejí.

Kdo takto allegorie umí jadrně dělati, velikého jest mistrovství. Byl-li by ale kdo v tom nemírný, snadná tudy jest k marnosti a bludům cesta, jakož máme příklad na *Origenesovi.* Protož allegorie se dělati nemá, krom kde ji Duch svatý udělal, anebo kde o ní návěští dal.

X. Naučení z textu vyveda a proveda, povinen také jest kazatel posluchačům, k čemu toho užíti mají, ukázati. Nebo jiné jest, z bylin a od jinud *quintam essentiam* vytáhnouti a z toho lékařství přistrojiti, a jiné, nemocným proti čemu, kdy, a jak kterého užívati mají, ukázati.

XI. Užívati se pak má poučování Písem k tomu pateru, jmenovitě:

1. Aby byli posluchači posilněni v pravdě, *usus didascalicus.*.
2. Vystřáhnuti od bludu, *usus elenchticus.*
3. Napomenuti ku ctnostem, *usus paedeuticus.*
4. Potrestáni v hříších, *usus epanorthoticus,* a
5. Potěšeni v bídách, *usus paracleticus, consolatorius.*

XII. Může pak za příčinou jednoho naučení někdy všecko to patero učiněno býti, někdy jedno neb dvoje, jak která látka (čili materie) a posluchačů potřeba s sebou nese.

Všeho patera příklad jest v jedenácté kapitole epištoly k Římanům. Apoštol ukázav a prokázav, že vyvolení lidské z pouhé milosti jde, zatím

1. Potěšuje vyvolených, aby milostí Boží jistí byli, poněvadž Bůh darů a povolání svých nelituje. v. 29. *Consolatio. Usus paracleticus, consolaticus.*

2. Vystříhá však, aby se žádný vyvolením svým proti jiným nezpínal, sic že by trestání neušel. v. 28. *Redargutio, usus epanorthoticus.*

3. Potvrzuje opět v tom pravém smyslu pěkným na závírku promluvením: Ó hlubokosti bohatství, i moudrosti, i umění Božího! v. 33. *Institutio, usus didascalicus.*

4. Odmítá blud těch, kteříž, jakoby Pánu Bohu napřed byli něco dali aneb něco k věci radili, tak sobě z Boha dlužníka dělají. v. 34. 35. Refutatio. *Usus elenchticus.*

5. Rozhorluje svým příkladem k díkčínění a prosí skrze milosrdenství Boží, aby křesťané těla svá vydávali v oběť Bohu. 12, 1. 36. *Exhortatio, usus paedeuticus.*

K tomu naučení mohu přidati:

a) Napomenutí, aby křesťané ve své víře byli stálí

b) Výstrahu před svodem těla, aby víry mrtvé, to jest historické, za víru ospravedlňující neměli.

c) Napomenutí k slovu Božímu a k svátostem, jakožto prostředkům, skrze něž se víra štípí, zalévá, roste a sílí.

d) Naříkání na nedbalost mnohých křesťanů.

e) Potěšení těm, kdož v sobě živou víru cítí, aby plesali, že Kristovi jsou v pravdě.

f) Rozhorlení k modlitbám, že ty věci nám zjevil Bůh a věrou nás obdařil, kterouž aby v nás vzdělával a jí přispořoval.

Že svědomí dobré nejplatnější jest obrana proti utrhačům, to z textu vyveda, mohu:

1. Ponařikat na některé s širokým svědomím, kteříž ani Boha, ani anjelů, ani lidí, ani sebe se neoslýchajíce, všecko co se jim namate zlého neb dobrého, dělají.

2. Napomenouti, aby se toho pobožní vystříhali a svědomí svého, jako zřítelnice oka šetřili.

3. Potěšiti svědomité, jichžto všecken svět a peklo uviniti a zahanbiti nebude moci, an svatý Jan dí: že svědomití k Bohu smělou doufanlivost mají. (1 Jan 3, 21.)

XIII. Naučení ta jsou nejlepší, kteráž pěkně bez natahování z textu jdou a posluchačům k jejich přítomné potřebě co nejlépe připadají.

O dovozování.

1. Často se přihází, že něco z věcí těch, kteréž kazatel mluví, pochybné se zdá, aneb aspoň, že následující potřebné *applikací*, kterouž kázati v úmyslu má, pevně ustláno býti musí. Tou příčinou kazatel také uměti musí toho, co mluví, dovozovati.

Když sám Bůh mluví k lidem, důvodu jemu vésti netřeba, proto že Bůh a sama hrůza Boží velebnosti tvor ku poslušenství jímá, tak že sama výpověď vůle jeho zákonem jest neproměnitedlnosti. Podobně když prorok mluví, dosti důvodu jest říci: Takto praví Hospodin; aneb: Hospodin mluví, umlkniž všecka země. —

Ale když člověk člověku mluví, k víře jemu o tom, což mluví, sloužiti musí, protože Bohem není, aniž se za proroka vydávati může a tak ani řečem svým, jako Božím víry vyhledávati. Protož i apoštolé, jakkoli prvotiny Ducha měli, toho však, co posluchačům svým věřiti neb činiti poroučeli, příčiny a důvody ukazovali, jak psaní jejich ukazují, až i svatý Pavel řekl: Jakožto k opatrným mluvím; vy suďte, co pravím. 1 Kor. 10, 15.

Ovšem tedy duchovní, k čemu posluchačům svým posloužiti chtějí, mocným pravdy dokazováním a ne křiky dobývati musejí. Čehož obzvláštní jsou dvě příčiny; předně: že mysl lidská jest jakousi svobodou poctěna, aby povinna nebyla, leč pravdě samé ustoupiti.

Druhá: že není dobře ani žádati toho, aby lid křesťanský toliko očima zprávců svých duchovních hleděl, a tolik jejich nohama chodil, to jest: sám co a proč nerozuměje, jejich toliko vyučením se zpravoval. Nebo odtud se Antikristus zarodil, a apoštolé mocí nad svědomím lidským panovati jak sami neužívali, tak i svým náměstkům užívati zapověděli. *Ne jako bychom panovali nad vírou vaší, ale pomocníci jsme radosti vaší.* 2 Kor. 1, 24. *Ani jako panujíce nad dědictvím Páně, ale příkladem jsouce stádu.* 1 Petr 5, 3.

3. Dokazovati pak přichází kazateli aneb výkladu svého na přítomná slova, aneb věci samé, že to, co z textu vede, tak a ne jinak jest. Někdy zajisté toho potřebí dokázati, to-li se v textu míní, o čem duchovní mluviti chce. Někdy věc sama tak, jakž v textu jest, mocnějšího

propověděni potřebuje, aby posluchačů mysl chtěj nechtěj, že to v pravdě tak jest, poznati a vyznati musila.

3. Výkladu slov že ten, ne jiný smysl, dovodí se:

a) Z samého slova neb slov, že ten smysl s sebou přirozeně nesou.

b) Z předního cíle a mínění mluvícího, kterýž se z *kontextu*, to jest: z předcházejících a z následujících slov poznává.

c) Z podobných míst, kde buď též slovo v témž smyslu stojí aneb jiným světlým slovem týž smysl se vyjadřuje.

d) Že tak jednomyslně vykládají buď všickni neb větší díl aneb aspoň osvícenější Písem vykladači.

e) *Ex absurdis.* Co by odtud nemotorného šlo, kdy by se jinak tomu Písmu rozumělo.

4. Věci samy, to jest: učení Boží o víře neb ctnostech dovodí se:

a) Písem svědectvím.

b) Rozumem.

c) Příklady neb historiemi.

Cožkoli člověk věděti může a má, to se na trojím svědectví zakládá:

1.) Smyslů. 2.) Rozumu, a 3.) Víry.

1.) Některé věci známe proto, že je vidíme, slyšíme, makáme, cítíme, okoušíme, jaké jsou věci tělesné.

2.) Jiné známe proto, že jich rozumem dostihujeme, jaké jsou věci duchovní a tělesné ty, kterých smyslem dosáhnouti nemůžeme pro vzdálenost.

3.) Některé pak známe proto, že je nám Bůh vyjevil, abychom se jich rozumem samým nedomýšleli, jako že svět v šesti dnech učiněn, že lidské pokolení padlo a Synem Božím zase vykoupeno.

Ačkoli jiné jsou, kteréž vírou, jiné, kteréž rozumem, jiné, kteréž smyslem chápeme: často pak všecko to tré v jedno se sbíhá.

Jako když Kristus učedlníkům (Luk. 24.) vzkříšení své potvrzoval:

1.) Svědectvím smyslů, aby hleděli a dotýkali se (v. 29.)

2.) Svědectvím rozumu, že obluda taková nebývá, (v. 39.) a nejídá (43.) a že jinak spasení nemohlo býti způsobeno (v. 47.).

3.) Svědectví zjevných Písem (v. 44. 45. 46.).

Jakož to troje svědectví (smyslů, rozumu a Písem) na jedinkém Božím svědectví, kteréž sama pravda jest, se zakládá.

Nebo cokoli Písmo praví, to Bůh praví; proto že to hlas Boží jest. Cokoli zdravý, jasný, neporušený rozum praví, to Bůh praví, protože to Boží obraz jest. Cokoli zdravý, celý, nezmámený smysl praví, to Bůh praví, proto že to jistý a divný Boží, k ukazování všech věcí lidskému rozumu odevzdaný nástroj jest. Protož vidí-li zdravé, jasné, nezmámené oko věc bílou: ta pro Boží pravost taková jest, a není jinaká. Vidí-li zdravý, jasný, neporušený rozum věc užitečnou: ta pro Boží pravost taková jest, a není jinaká. Ovšem co Písmo praví, to v pravém dobře vzatém mínění pravé a nepohnuté jest.

Z toho jde, že důvodové, jimiž mysl lidská jímána býti má, mohou a mají i z Písem, i z rozumu, i z smyslů (ukazováním patrných, makavých příkladů, komu se tak stalo) vedeni býti, tak jakož že i proroci i Kristus, i apoštolové činili, známo jest.

Což ačkoli nejpředněji o materiích (čili látkách) obecných rozuměti se má, však i ve článcích vyšších, v nichž rozum nic neví, než co sobě vyjeveno má, k tomu však, což sobě má vyjeveno, něco také svého přidati může, ne tak-li za důvod, tedy aspoň, aby se proti rozumu a víře to, což Bůh mluví, nezdálo.

Ku příkladu: Článek víry o Trojici svaté nade všecku rozumu našeho schopnost jest.

Však i rozum o tom již věda, může k vysvětlení toho něco přidati: jmenovitě sobě to obrazem duše naší, v níž 1. rozum, 2. paměť, 3. vůle; obrazem slunce, v němž 1. světlo, 2. blesk a 3. teplo; obrazem každého tělesného tvoru, v němž 1. podstata, 2. podoba, 3. moc nějaká se vidí, vysvětliti. Též tajemství dvojího v Kristu přirození můžeme podobenstvím duše a těla v jednom člověku, anebo vštípením ratolistky jednoho stromu do druhého sobě jakž takž formovati. A tak staří učitelé činívali, jakož pak nic to jiného není, než že se pravda pravdě ozývá a stvořený rozum nestvořenému, sluha pánu přisvědčuje.

5. Je-li to, což provedení potřebuje, vyučující toliko: tedy se Písmo, rozum a příkladové prostě jen k dotvrzení vedou, že tak jest. Ku příkladu: Že spasení naše pouhý dar milosti Boží jest, dovodí se:

1.) Písmem. *Milostí spaseni jste skrze víru a to ne sami z sebe, ale dar jest to Boží. Efez. 2, 8. Skrze milost Pána Ježíše Krista věříme, že spaseni budeme.* Skutk. 15, 11.

2.) Rozumem. Co může od toho, od něhož všech tvorů bytnost a všecko plyne, pocházeti, což by jinak než darem sloulo? Nebo kdo prvé dal co jemu? —

Poněvadž jsme prvé milováni, než jsme byli a co dobrého neb zlého činili, toto nic než milostí slouti může.

3.) Příklady: *a)* Manasses. *b)* Žena hříšnice. *c)* Lotr na kříži a jiní hříšníci. *d)* Nýbrž i Pavel o sobě tak mluví: „Proto milosrdenství jsem došel, aby na mně prvním dokázal Ježíš Kristus všeliké dobrotivosti ku příkladu těm, kteříž mají uvěřiti v něho k životu věčnému.“ 1 Tim. 1, 16. I David a jiní svatí jen o milost vždycky volali.

6. Pakli jest něco probuzujícího k činění neb k nečinění se vztahujícího, tedy musí vedeno býti z Písem:

1.) Přikázání neb zápověď.

2.) Slib neb pohrůžka Boží.

3.) Rozum. *a)* Slušnost neb neslušnost. *b)* Potřebnost neb nepotřebnost. *c)* Užitek neb škoda. *d)* Líbeznost neb trpkost věcí té. *e)* Příklady, kdo by poslechl neb neposlechl Božího takového poručení neb zápovědi. Kdo se kdy těšil slibem neb lekl pohrůžky? kdo rozvážil neb nerozvážil slušnost neb neslušnost toho? a jakého došel skrze to užitku neb škody?

Ku příkladu: že se milovati máme vespolek, toho se může dovésti:

1.) *Rozkazem.* „Milovati budeš bližního svého, jako sebe samého.“ Mat. 22, 39. Mark. 12, 31. Luk. 10, 37. 3 Mojž. 19, 18. Řím. 13, 9. Gal. 5, 14. Jak. 2, 8. 1 Jan 4, 21.

2.) *Slibem.* „Kdož by měl přikázání má a ostříhal jich, onť jest ten, kterýž mne miluje; a kdož mne miluje, milován bude od Otce mého, a jáť budu milovati jej a zjevím jemu samého sebe.“ Jan 14, 21.

3.) *Slušností.* Poněvadž jsme jednoho Pána čeládka, jednoho Otce dítky, jednoho povolání účastníci, z jedné krve zplozeni, jednou krví vykoupeni a k jednomu dědictví zapsáni: tedy jest slušná věc, abychom se vespolek milovali.

*

4.) *Potřebností.* Jinak společnost lidská a církevní ostáti nemůže, než aby jedni druhé vzdělávali.

5.) *Užitečností.* Kdekoli láska a svornost jest, tu všecko dobře stojí v každém stavu.

6.) *Líbezností.* Láska jest sama z sebe milá, libá a sladká věc.

7.) *Příklady* předně vůbec. Jaká za patriarchů bývala láska, jaká za apoštolů. „Všickni věřící byli pospolu a měli všecky věci obecné a prodávali vládařství a statky a dělili mezi všecky, jakž komu potřebí bylo; a na každý den trvajíce jednomyslně v chrámě a lámajíce po domích chléb, přijímali pokrm s potěšením a sprostností srdce, chválíce Boha a milost majíce u všeho lidu.“ Skutk. 2, 44—47. Jaká byla láska mezi Davidem a Jonatanem. Obzvláštně jak Malachiáš rozvažoval slušnost, řka: „Zdaliž není jeden Otec všech nás? Zdaliž Bůh jeden nestvořil nás? Proč nevěrně činiti máme jeden druhému a zlehčovati smlouvu otců našich?“ 2, 10. Jak představoval sv. Pavel potřebnost lásky, řka v epištole ku Galatským 5, 15.: „Pakli se vespolek koušete a žerete, hleďte, abyste jedni od druhých zkaženi nebyli.“ Jak si rozebíral David líbeznost lásky, řka: „Jak jest to dobré a jak utěšené, když bratří v jednomyslnosti přebývají! Jestiť to jako mast výborná, vylitá na hlavu a jako rosa hory Hermon; nebo tu udílí Hospodin požehnání i života až na věky.“ Žalm 133.

Naproti tomu od nelásky odvoditi můžeme:

1.) *Zápovědí.* „Nebudeš nenáviděti bratra svého v srdci svém.“ 3 Mojž. 19, 17.

2.) *Pohrůžkou.* „Kdož nenávidí bratra svého, v temnosti jest a v temnosti chodí a neví, kam jde; nebo temnost oslepila oči jeho.“ 1 Jan 2, 11. Gal. 5, 15. „Rekl-li by kdo: Miluji Boha, a bratra svého nenáviděl by, lhář jest, nebo kdož nemiluje bratra svého, kteréhož vidí: Boha, kteréhož nevidí, kterak může milovati?“ 1 Jan 4, 20.

3.) *Neslušností.* V ošklivosti máme lité šelmy, kteréž jiné honí a plaší; ovšem nelásku.

4.) Nemáme se oč nesnadniti; však Pán Bůh o vše pečuje, každému jeho oddíl dává a kdy bychom jen jedni druhých šetřiti chtěli, nezůstávalo by příčiny k nelásce a nesvornosti.

5.) Škoda, závist, roztržitost, vražda a všecko zlé odtud jde, kde láska utichne.

6.) Kdokoli nemiluje, ten svým vlastním katem jest, žere se, hryže, pálí.

7.) Příkladové všeho světa ukazují, co neláska zlého působí a tropí na Kainovi, Ezau, Saulovi, Jidášovi a jiných.

O amplifikóvání čili rozvádění.

Obzvláštně pak k hojnosti materie bohomluvcovi napomáhá, aby způsob amplifikování znal.

I. *Amplifikovati* jest: slovo neb povědění jakékoli široce rozvésti uměti. Avšak o amplifikování slov skrze slova tuto se nemluví, kteréž se skrze synonyma (souznačnosti), epitheta (soujmí) a periphrases děje, než amplifikování buď slov neb samých věcí skrze věci.

II. *Amplifikování* se pro dvůj cíl děje:

a) Pro hojnější vysvětlení.

b) Pro zveličení neb ztenčení. Přední jest to, kde se sprostě vyučuje, druhé kde se probuzuje.

III. *Amplifikování* pro hojnější vysvětlení děje se:

1. *Per causas;* připomenutím příčin odkud, z čeho, proč aneb k čemu a jak která věc jest. Jako: o Kristově obřizce mluvě, připomenouti mohu: kdo ji ustanovil? k čemu? proč? jak a čím bývala konána.

2. *Per effecta;* vyčtením, co působivá ta věc, o niž se mluví. Jako že obřízka přirozeně *a)* Bolela. *b)* Krev cedila. *c)* Tělo před lidským rozumem ohavila. Duchovně pak: *a*) Osvědčovala lidem přirozenou zkázu, s níž se na svět rodí (protož na rodící úd vzkládána). *b*) Malovala vnitřní obřízka nečistoty (to jest: nový rod, že bez bolesti nebývá). *c*) Zavozovala a zavazovala lidi k ostříhání smlouvy. *d*) Rozdíl držela mezi církví a necírkví. *e*) Tělesným lidem dávala k smíchu příčinu, proto aby bláznovství světa moudrostí Boží zahanbováno bylo.

3. *Per circumstantias.* Kdy ustanovena, kde ustanovena, v jakém věku přijímána a před jakými svědky? od koho posavad ostříhána neb neostříhána? že ji nejen Židé ale Izmaelité, kteří se Saraceny nazývají a nyní Turci, Arabové, Peršané slovou, ostříhají; též mouřeninští křesťané pro poctivost Kristu.

4.) *Per similia.* Jako mluvě, že obřízka pro rozdíl tehdejší církve od necírkve ustanovena, přidati mohu, že se to podobně dálo, jako když pastýř jehňátka, kteráž se mu zrodí, znamením nějakým znamenává, aby je, že k jeho stádu náleží, znal.

5.) *Per opposita:* ukázáním rozdílných a odporných tomu věcí, jako: kteří se mezi pohany zrodili, byli co divoká zvěř, k jistému pánu a stádu nepřináležející. Ač i sám ďábel sobě některé z dítek oddávati kázal, však to hrozné bylo. Nekázal on obřezovati, než řezati, sekati, skrz oheň voditi a mučiti a některé celkem páliti. Pracnější byla tato ceremonie, obřízka, nežli náš křest.

6.) *Per exempla:* když se příkladové ne k prokázání než k vysvědčení vedou, kdo byl kdy obřezáván neb se obřezati dal?

7.) *Per partes:* skrze vyčtení po částkách, co při které věci bývá. Jako víra ospravedlňující neb živá, ta, z níž spasení jde, že v sobě obsahuje

a) Známost vlastního v sobě a z sebe zatracení, a hrůzu nad tím.

b) Známost hojné v Kristu složené hříšným milosti a radost nad tím.

c) Chopení se jí a na ní celé v životu i v smrti spolehnutí.

d) Vděčnost vroucí k Bohu.

e) Žádost a úmysl celý k ostříhání se v té milosti Boží na věky.

8.) *Per testimonia,* to jest: připomínáním, co jiný někdo na týž smysl o tom promluvil, kdež rozličná jak z Písem, tak z otců starých, novějších bohomluvců, mudrců a historiků vzatá propověděni místo své mají; a nejen co smyslu našeho potvrzuje, ale i což by se učení našemu na odpor zdálo, to připomínati a srovnávati se může, že ač by se jedno proti druhému čeliti zdálo, nečelí však.

9.) *Per contraria.* Cizí scestné o tom smysly připomenouti a mocnými důvody vyvraceti, také řeč amplifikuje a často s užitkem.

10.) *Per objectionem:* „Ale tuto by se toto a toto snad říci a namítati mohlo.“

Tím způsobem se i celý text amplifikovati může ukázáním, kdo jej psal, komu a za jakou příčinou, ku

které částce víry křesťanské náleží? Též slovo kterékoli; ku příkladu: Ježíš. *a)* Kdo ho původem? *b)* Proč? *c)* Z jaké materie? (to jest: hebrejské že jest.) *d)* Jaká forma? (to jest: co znamená?) *e)* Co působí? *f)* Kdy nejprv slyšáno? *g)* Kde se v biblí nalézá? *h)* Také-li v Starém zákoně? (to jest: všude, kde slovíčko spasení neb spasitel a vysvoboditel stojí, že v židovském jest *Jeschuah;* jako 2 Mojž. 15, 2. Žalm 118, 14. Izai. 49, 6.). Jiná jména Kristova že znamenají jeho člověčenství neb Božství neb panování a tak velebnost a hrůzu; ale toto samu sladkost.

IV. Zveličování něčeho děje se skrze okoličnosti a skrze *komparaci* neb *přirovnání.*

Okoličnosti, jimiž se věc zveličuje, jest sedmero: Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando? Ku příkladu: Zráda Jidášova, rozvážením:

1. Co neb koho zradil? — Mistra svého, Pána svého, Spasitele svého a všeho světa, a tak vlastního a velikého dobrodince svého.

2. Kdo? Jeden z domácích jeho, z náchlebníků jeho, z učedlníků jeho, z apoštolů jeho.

3. Proč? — Ode Pána sobě příčiny dané neměl, nýbrž od něho jako jiní milován a pěstován byl. Pouhá lakomost jej k tomu přivedla; kus stříbra více sobě vážil, nežli Vykupitele svého.

4. Kdy? — V svaté velikonoční dni, když s jinými myšleními zacházeti měl. Když Pán večeři svou držel, on s nešlechetnými úmysly zacházel. Protož Písmo dí: že tu do něho vstoupil satan.

5. Kde? — V zahradě, kamž věděl, že Pán k modlitbě chodíval. Snad se ta zráda v chrámě konala, poněvadž jim potom stříbrné v chrámě povrhl.

6. S kým? — S nepřátely Božími se spolčil.

7. Jak? — Lstivě, zrádně, tajně, pokrytě, přítelem se stavě. Zarputile; nebo ho Pán pamatoval a osvědčoval, však nic platno nebylo.

Tím způsobem děje se ztenčování něčeho; jako: Pokání Achabovo se zlehčuje tím:

1. Kdo byl? — Modlář a bezbožník bez přestání.
2. Co činil? — Zevnitř se pošmuřoval.
3. Proč? Ne z lítosti hříchů, než pro bázeň pomsty.
4. Kdy? neb jak dlouho? — Dokud neodtrnulo. —

Komparací jest přirovnání věci naší k nějaké jiné, buď větší neb menší, aby se buď zvláštnost nebo špatnost její ukázala. Ku příkladu: Zrádu Jidášovu zveličiti mohu, přirovnaje ji k zrádě *Doegově* takto:

1. *Doeg* byl člověk politický, v pobožnosti nevycvičený a ještě pohan Idumejský. Jidáš bohomluvec a apoštol. 1 Samuel. 22, 9.

2. *Doeg* Davida a kněží vyjevil Saulovi, pánu svému, snad to za částku povinné věrnosti maje: Jidáš Pána svého zradil jeho nepřátelům.

3. *Doeg* to učinil, tázán jsa od pána svého. (1 Sam. 22, 7.) Jidáš sám běžel.

4. *Doega* nepamatoval žádný v zlém předsevzetí: Jidáše sám Pán.

5. Avšak onen vběhl v zlořečenství a prokletí hrozné. (Žalm 52. a 109.) Ovšem tedy tento.

Táž zráda jeho mohla by se přirovnati k jiným hříchům, jakož: 1. Kdy by byl jen okradl Pána svého (jakož tak činil). 2. Kdy by ho jen byl pomlouval neb sočil. 3. Kdy by jen byl věděl o zrádě a ji nevyjevil a nepřetrhl, moha, ač by to zlé bylo, však by bylo snesitedlnější než toto, že ho sám dobrovolně, chtě, naschvál, na masné krámy vydal.

Srovnaje ji s *Petrovým* hříchem:

1. Petr Pána zapřel zevnitř jazykem: Jidáš vnitř srdcem. 2. Petr učinil to z bázně, tento bez nutící potřeby. 3. Petr z unáhlení, bez rozmyslu: tento s dobrým uvážením, k rozmyšlení se dosti času maje. 4. Petr Pánu svému k ničemu zlému neposloužil, ani posloužiti nepomyslil, než toliko Pánu pomoci nemoha, sobě pomoci chtěl: Jidáš Pána samého na smrt vydal. Tak se tím i jiným způsobem k tomu i k jinému přirovnati může, cokoli se buď zveličiti neb zmáliti má.

Zveličování čím kratšími a mrštnějšími slovy se dělá, tím lepší jest.

O vysvětlování věcí v textu zatemnělých.

Řídký jest text, v němž by se slov neb mluvení některých nenacházelo, kterýmž, co s sebou nesou, není ihned povrchu rozuměti. Protož kazatel mysliti musí, jak by smysl jejich sobě i posluchačům patrný učinil.

Což ačkoli jiná věc jest, nežli *rozbor* (analysis), k *rozboru* však z velké částky přináleží; proto že se *rozbor* na jisto postaviti nemůže, dokud se všemu, co text ve všech slovích svých s sebou nese, nevyrozumí.

O tom tedy pojednám:

1. Zatemnělost, kteráž se v textu najíti může, buďto jest v *slovech*, anebo v *mluvení*, aneb v *obojím*. Nemoci má-li lékař šťastně hojiti, potřebí mu nevyhnutedlně: *a)* Znáti rozdíly nemocí všelijakých, co která jest, kdy bývá, z čeho pochází? a t. d. *b)* Uměti poznati, která jest a jaká při nemocném. *c)* Uměti ji zahnati. Tak kdo chce texty vysvětlovati, toho trého jemu zapotřebí, to jest: aby věděl, v čem a odkud může býti zatemnělost? v čem tuto jest, a jak jí spomoci? Protož se všecko to troje oznámiti musí.

2. *Zatemnělost v slovích a mluvení zároveň* bývá: *a)* buďto *od tvrdého výkladu, b)* aneb *od nepovědomosti* věci té, o níž se mluví; *c)* anebo od *homonymie*, čili téhož jména.

3. *Tvrdý neb nevlastní výklad* jest, jestliže vykladači naší biblí *ne světlého nějakého slova užili*, neb řeč ne světle postavili. Ku příkladu u Zachariáše v kapitole 11, 15. stojí staroslovenské slovo *oruží*, jemuž nyní, že jest tolik co nádobí, řídký rozumí. V kapitole pak 13, 7. ne světlá jest řeč: „Meči! *procit* na pastýře mého a na muže bližního svého.“ Nebo tu, co se praví, nic z českého textu vyrozuměti se nemůže.

4. *Nepovědomost věci zatemňuje smysl tak*, když kdo způsobu věci té, *o níž se mluví, svědom není;* ku příkladu Izai. 41, 15. „Aj, učinil jsem tě (Jakobe) jako *smyk* s zuby novými po obou stranách; pomlátíš hory a setřeš je.“ Ozeáš 10, 11.: „Efraim je jako jalovička, kteráž miluje mlatbu.“ 1 Kor. 9, 9.: „Volu mláticímu nezavížeš úst.“ (5 Mojž. 25, 4.) Těmto a podobným mluvením nerozumí, kdo neví, že za starodávna k mlácení neužívali cepů jako nyní, nýbrž smyků zubatých, kteříž voli taháni bývali; a tak volové, shýbajíce se a klasů dosahujíce, přiživiti se mohli.

Tak když Kristus dí: „Buďte bedra vaše přepásána,“ proto tomu nerozumíme, že nyní roucha takového, kteréž

by se vždy, kdy kam jíti neb něco dělati máme, podpasovati musilo, neužíváme. Ezech. 21, 21. „Stane král Babylonský na rozcestí, na počátku dvou cest, obíraje se s hádáním, vyčistí střely, doptávati se bude model, hleděti bude do jater.“ — Ten verš jest nesrozumitedlný tomu, kdo neví, jakých pohané pověrných hádání, něco před sebe berouce, užívali hleděním do zrcadel neb do vypulerovaných mečů a střel; též nahleděním do hovad, kteráž bohům svým obětovali, jak tam játra a jiné vnitřnosti leží. Tak summou vždy v prorocích a v Písmě místa taková se nacházejí, kteráž, není-li kdo tehdejší historie a zeměpisu pověďom, též způsobu obětí a jiných rozličných ceremonií a obyčejů starozákonních, nemohou než zatemnělá býti.

V žalmu 40. verš 7. nesrozumitedlný jest i pro výklad, i pro věc samu. Pro výklad, že položeno: Provrtal mi uši, místo: Otevřel mi uši. Pro věc samu, že nyní nevíme a v zákoně zapsáno majíce, nepamatujeme, co to bylo v Izraeli, a k čemu vrtání uší? Ale rozvážíš-li, co o tom Bůh poroučí, 2 Mojž. 21, 5. 6, porozumíš. „Pak-li by řekl služebník: Miluji pána svého, manželku svou a syny své, nevyjdu svobodný. Tedy postaví ho pán jeho před soudce, a přivede ho ke dveřím neb k veřeji; a probodne pán jeho ucho jemu špicí, i zůstane služebníkem jeho na věky.“ Porozumíš také, proč to pověděni apoštol přivodě v epištole k Židům, 10, 5., mění, tak že místo slov: „uši's mi provrtal“ klade: „tělo jsi mi způsobil.“ — Proto jmenovitě, že ucha synu svému provrtati a za služebníka jej přijíti nemohl otec, leč by jemu prvé tělo dal. Provrtání uší bývalo znamenim poroby.

5. *Homonymia* jest, když jedno a též slovo rozdílné věci vyznamenává, aneb když promluvení dvojitý smysl má, jako: *Bůh a)* Vůbec znamená pravého stvořitele. *b)* Někdy anjely. *c)* Někdy vrchnost a soudce. *d)* Někdy modlu.

Takové slovo když se v textu trefí, suk jest, který se sice někdy sám rozsmekne a co se míní, samo se ukáže. Jako když se dí, že *Bůh* miloval svět, snadno jest vyrozuměti, že se tu ne modla, ne ďábel, ne anjel, ne kníže, neb král nějaký rozumí, ale pravý Bůh.

Někdy pak velmi tuhý a k rozvázání pracný uzel bývá; jako slovo *svět* v našem textu, ač vidíme, že neznamená ani nebe, ani zemi, než lidi.

6. Zatemnělost v slovech pochází od tropu. *Tropus*, **τροπος**, jest obrazné, nebo-li nevlastní užívání slova, když totiž slovo v jiném vyznamenáni, než jakž přirozeně znamená, užito jest; aneb *tropus* jest květovaná směna slova, když slovo jiného významu, avšak pro nějakou případnost k tomuto významu podobné vezmu. Ku příkladu, maje říci *lakomec*, řeknu *vlk*. Místo *chytrý*, řeknu *liška*. Místo *hloupý*, řeknu *tele*. Tropů v každém textu více nebo méně bývá. Jest pak *tropus* čtver, totiž: *metaphora*, *metonymia*, *synekdoche* a *ironia*.

Metaphora.

Metafora (přenos, **μεταφορα** nejskvělejší *tropus*, jehož Písma plna jsou, jest změnění slova s slovem skrze podobnou povahu nebo vlastnost. Ku příkladu: *anjelem* jemu jest, to jest ochráncem. Hořeti hněvem. Hasiti svár. Povětrná řeč. Kalná mysl. Plyne mu řeč. Vlažné srdce. „*Já jsem dvéře.*" Jan 10, 9. to jest: Já jsem podoben dveřím. „*Hospodin jest skála,*" to jest: nepohnutedlný jako skála.

Lidé řehcí. Jerem. 5., 8. To jest: bujně sobě počínají.

Já jsem světlo světa. Jan 8, 11.

Já jsem pastýř dobrý. Jan 10, 11.

Vy (apoštolé) jste *sůl země.* Mat. 5, 13.

Jestli to, co tvorům a zvláštně lidem vlastně přináleží, na Boha a věci božské skrze nějakou podobnost přeneseme, takový *přenos* nebo *metaphora* jmenuje se **ανθρωποπαθεια**, nebo také **δυγκαταβασις**, *condescensio*, *sestup*, poněvadž ve svaté řeči Hospodin k nám téměř sstupuje a slovy lidskými svá tajemství nebeská pronáší. Deus nobis in sermone **συγκαταβαινει**, condescendit. 1 M. 18, 21.

Bohu se připisuje *tvář*. „Já v spravedlnosti spatřovati budu tvář tvou; nasycen budu obrazem tvým, když procitim." Žalm 17, 16. „Anjelé v nebesích vždycky hledí na *tvář* Otce mého." Mat. 18, 10. „Zuřivý *obličej* Hospodinův proti těm, kteříž páší zlé věci, aby vyplenil z země památku jejich." Žalm 34, 17.

Bohu se v Písmu *přenosně* neb *anthropopathice* připisují *oči*. „Hospodin jest v chrámě svatém svém, trůn Hospodinův v nebi jest; *oči* jeho na to hledí, *zraky* jeho zkušují synů lidských.“ Žalm 11, 4.

„*Oči* Pána nejvyššího tisíckráte jasnější jsou nežli slunce, kteréž spatřují všecky cesty lidské a v bedlivý soud berou skryté věci.“ Sirach 23, 25.

„*Oči* Hospodinovy spatřují všecku zemi, aby dokazoval síly své při těch, kteříž jsou k němu srdce upřímného.“ 2 Paralipom. 16, 9.

Bohu Písmo *metaphorice* připisuje *uši*. „Žádost ponížených vyslýcháš Hospodine! utvrzuješ srdce jejich; *ucha* svého k nim nakloňuješ.“ Zalm 10, 17.

„Pane! vyslyš hlas můj; nakloň *uší* svých k hlasu pokorných proseb mých.“ Žalm 130, 2.

Bohu připisuje Písmo *ústa*. „Ne samým chlebem živ bude člověk, ale vším tím, což vychází z úst Hospodinových, živ bude člověk.“ 5 Mojž. 8, 3. Mat. 4, 4.

Bohu se připisuje *hřbet*. „Větrem východním rozptýlím je; *hřbetem* a ne *tváří* pohledím na ně v čas bídy jejich,“ Jerem. 18, 17. to jest: nevyslyším jich a nespomohu jim.

Bohu se připisují *ramena*, jimiž se na jeho sílu a mocnost naráží, poněvadž lidé nejvíce *ramenama* svou sílu prokazují. „Připadne na ně strach a lekání pro velikost *ramene* tvého.“ 2 Mojž. 15, 16. „Čili máš *rámě* jako Bůh silný?“ Job 40, 4. „Probuď se, probuď se, oblec se v sílu, *rámě* Hospodinovo.“ Izai. 51, 9. „Vyvedl Izraele z prostředku jejich — v ruce silné a v *rameni* vztaženém.“ Žalm 136, 12.

Bohu se připisuje *pravice*. „Uzříte Syna člověka, sedícího na *pravici* moci Boží.“ Mat. 26, 64. „Posadil se na pravici Boží.“ Mark. 16, 19. „Kristus na *pravici* Boží sedí.“ Kol. 3, 1.

Bohu připisuje Písmo *prsty*. „Nebesa tvá, dílo *prstů* tvých.“ Žalm 8, 4.

Bohu se připisuje **ανθρωποπαθως** *srdce*. „Nalezl jsem Davida, muže podle *srdce* svého.“ 1 Král. 13, 14.

Bohu se *po lidsku* připisují *nohy*. „Takto praví Hospodin: Nebe jest mi stolice a země podnože *nohou* mých.“ Izai. 66, 1.

Bohu se **ανθρωποπαθως** připisují *lidské vášně a náklonnosti*. „Jako má radost ženich z nevěsty, tak radovati se bude z tebe Bůh tvůj.“ Izai. 62, 5. „*Veseliti* se budu

z nich, dobře jim čině, když je štípím v zemi této pevně, celým srdcem svým a vší duší svou.“ Jerem. 32, 41.

„Kolikrát jsou ho drážđili na poušti a k *bolesti* přivodili na pustinách?“ Žalm 78, 40.

„Nezarmucujte Ducha svatého Božího, kterýmž zapečetěni jste ke dni vykoupení.“ Efez. 4, 30. „*Litoval* Hospodin toho.“ 1 Mojž. 6, 6.

„Činil-li by, což zlého jest před očima mýma; neposlouchaje hlasu mého: i já *litoval bych* dobrodiní toho, kteréž jsem řekl, bych učinil jemu.“ Jerem. 18, 10. „Hospodin jest Bůh horlivý a mstitel, *mstitel*, pravím, jestiť Hospodin a zuřivý; Hospodin uvodí *pomstu* na protivníky své a drží *hněv* proti nepřátelům svým.“ Nahum 1, 2. „Takto praví Hospodin zástupů: „Horlil jsem pro Sion *horlením* velikým, nýbrž *rozhněváním* velikým *horlil* jsem pro něj.“ Zachar. 8, 2.

Bohu se připisují *skutkové lidští.* „Řekl Hospodin: Proto že rozmnožen jest křik Sodomských a Gomorských, a hřích jejich že těžký jest náramně: sstoupím a pohledím, jestliže podlé křiku o nich, kterýž přišel ke mně, učinili nepravosti dokonání; a pakli toho není, *zvím.*“ 1 Mojž. 18, 20. 21. „Tuť jim vyznám, že jsem vás nikdy neznal.“ Mat. 7, 23. „Povolal Hospodin Bůh Adama a řekl jemu: Kde jsi?“ 1 Mojž. 3, 9.

„Řekl Hospodin Kainovi: Kde jest Abel, bratr tvůj?“ 1 Mojž. 4, 9. „Ten, jenž přebývá v nebesích, *směje* se; Pán posmívá se jim.“ Žalm 2, 4. „Zle myslí bezbožník o spravedlivém a skřípí na něj zuby svými; ale Hospodin *směje* se jemu, nebo vidí, že se přibližuje den zahynutí jeho.“ Žalm 37, 12. 13. „On když toliko pohledí na zemi, anať se třese; když se *dotkne* hor, anť se kouří z nich;“ Žalm 103, 32., to jest: pouhým dotknutím nejpevnější věci zmaří. „*Procházeti* se budu mezi vámi.“ 3 Mojž. 26, 12., to jest: milostí svou budu vám přítomen a budu vám dobře činiti.

Metonymia.

Metonymie, *μετωνυμια,* jest *tropus,* jímž měníme slovo za slovo nebo věc za věc pro zevnitřní *spojenost,* kteráž mezi nima jest, to jest takovou, že na jednu věc bez druhé pomysliti nelze, ku příkladu: „Mají Mojžíše a pro-

roky,“ Luk. 16, 29., to jest: *knihy* jejich. Zde se jméno původa jmenuje a míní se věc z něho pošlá anebo k němu přináležející. „Slova, kteráž já mluvím vám, *duch* jsou a *život* jsou.“ Jan 6, 63., to jest: od Ducha Božího pocházejí a duchovní život působí.

„Ne každému *duchu* věřte; ale zkušujte *duchů*, jsou-li z Boha; nebo mnozí falešní proroci vyšli na svět. Po tomto znejte *ducha* Božího; každý *duch*, kterýž vyznává Jezu Krista v těle přišlého, z Boha jest; ale všeliký *duch*; kterýž nevyznává Jezu Krista v těle přišlého, není z Boha, nýbrž toť jest ten *duch* Antikristův, o kterémž jste slýchali, že přijíti má a již jest nyní na světě.“ 1 Jan 4, 1—3. *Duch* jest tedy tolik, co *učení ducha Božího*. To slove *metonymia causae*.

„Viděly oči mé *spasení* tvé,“ Luk. 2, 30., to jest: *spasitele tvého*. „Uzří všecko tělo *spasení Boží*,“ Luk. 3, 6., to jest: Spasitele, poslaného od Boha na tento svět. — „Vymítal Ježíš ďábelství a to bylo *němé*,“ Luk. 11, 14, t. j. ďábelství, kteréž člověka učinilo němého aneb kteréž člověku nedalo mluviti. — „Vy jste *sláva* naše i radost,“ 1 Tes. 2, 20., t. j. příčina slávy i radosti. — „Dva *národové* jsou v životě tvém,“ 1 Mojž. 25, 23., t. j. *otcové* dvou národů. To slove metonymia effectus.

Metonymia subjecti.

„V noci vyučují mne ledví má,“ Žalm 16, 7., to jest: pobízejí mne náchylnosti mé.

„Kdež jest poklad váš, tuť bude i *srdce* vaše,“ Mat. 6, 21., t. j. žádosti a touhy vašeho srdce.

„Hlas Hospodinův zatřásá *poušti*,“ Žalm 29, 8., to jest: obyvateli jejími, continens pro contento.

„Bůh miloval svět,“ Jan 3, 16., t. j. lidi na světě.

„*Svět* postoupil po něm,“ Jan 12, 19.

„Kvílte *lodě mořské*,“ Izai. 23, 1., to jest: lidé, kteříž se na lodích plavíte.

„Ne hrob oslavuje tebe, ani smrt tě chválí,“ Izai. 38, 18., to jest: pohřbení a zemřelí.

„Sežrali *Jákoba*,“ Žalm 79, 7., jmění a statky potomků Jákobových. Possessor pro re possessa.

„Kníže obleče se v smutek,“ Ezech. 7, 27., t. j. v oděv, kterýž znamením smutku jest. Signatum pro signo.

Metonymia adjuncti.

„Uvedli byste *šediny* mé s bolestí do hrobu,“ 1 Mojž. 42, 38., t. j. mne věkem již sešedivělého. Accidens pro subjecto suo.

„Duchové nečistí padali před ním,“ Mark. 3, 11., to jest: lidé duchem nečistým posedlí. Contentum pro continente.

„Ptej se na dni staré, kteříž byli před tebou,“ 5 Mojž. 4, 32. Tempus pro rebus in tempore factis.

„Nebude odjata berla od Judy,“ 1 Mojž. 49, 10., t. j. důstojnost královská. Signum pro signato.

„Není jiného *jména* pod nebem, daného lidem, skrze kteréž bychom mohli spaseni býti,“ Skutk. 4, 12., není jména, t. j. prostředku. Nomen pro re ipsa.

Synekdoche.

Synekdoche, συνεκδοχη, jest změna slov, když se *celá věc* jmenuje a rozumí se *částka*, aneb na odpor tomu, když se *částka* jmenuje a míní se *celá věc*. Dobré jest, vlastní *střechu* míti, to jest: *dům*. Běží mu o hrdlo t. j. o celý život.

„Dnes budeš se mnou v ráji,“ Luk. 23. 43., t. j. duše tvá. Totum pro parte.

„Prach jsi a v prach se navrátíš,“ 1 Mojž. 3, 19., t. j. tělo tvé.

„Jak krásné *nohy* zvěstujících pokoj,“ Izai. 52, 7., Řím 10, 15., t. j. lidé. Pars pro toto.

„Vycházel k němu *Jeruzalém* a všecko *Judstvo*, i všecka okolní *krajina Jordánská*,“ Mat. 3, 5., to jest: mnozí lidé z těch míst. „Byli pak v Jeruzalémě přebývající Židé, muži nábožní ze všelikého národu, kterýž pod nebem jest,“ Skutk. 2, 5., t. j. z velmi mnohých nebo rozličných krajin.

„Země tekoucí *mlékem* a *strdí*,“ Ezech. 20, 6., t. j. oplývající všemi dobrými věcmi.

„Máte jeden druhému nohy umývati,“ Jan 13, 14., t. j. z pravé a upřímné lásky máte jeden druhému posloužiti.

Ironia.

Ironie, po česku *opáčné mluvení*, *'ειρωνια*, jest tropus, když naopak myslíme, nežli mluvíme; k. p.: „Kde jsou bohové jejich? skála, v níž naději měli? — Nechať vstanou a spomohou vám; nechť vám skrejší jest skála ta," 5 Mojž. 32, 37. 38., t. j. nikterak vám nespomohou.

„Choďte si každý po modlách svých a služte jim," Ezech. 20, 39., t. j. spusťte se model a ctěte pravého Boha.

„Když bylo poledne, posmíval se jim Eliáš a řekl: Křičte vysokým hlasem, poněvadž Bůh jest; neb snad nějaké rozmlouvání má, neb jinou práci, neb jest na cestě aneb spí, ať procítí." 1 Král. 18, 27.

"Doufalť v Boha, ať ho nyní vysvobodí, jest-li mu milý." Mat. 27, 43.

„Pilát řekl Židům: Aj, král váš!" Jan 19, 14.

„Klekajíce před ním, posmívali se jemu, řkouce: Zdráv buď, králi Židovský!" Mat. 27, 29.

„Hej ty! jenž rušíš chrám a ve třech dnech zase vzděláváš ho, pomoziž sám sobě; jsi-li Syn Boží, sstupiž s kříže." Mat. 27, 40.

Hyperbole.

K tropům počítají také *nadsázku*, *hyperbolen*, *ὑπερβολη*, jenž jest nadsazená řeč pro zveličení, když se ne tak mnoho rozuměti musí, jak mnoho se praví; anebo jest *podsázka*, čili podsazená řeč pro ztenčení něčeho. Ku příkladu: „Vystavme sobě město a věži, jejíž by vrch dosahal k nebi," 1 Mojž. 11, 4., t. j. věž, mezi všemi tu nejvyšší.

„V pustinu obrátím hory i pahrbky, a všelikou bylinu jejich usuším, a obrátím řeky v ostrovy a jezera vysuším," Izai. 42, 15., t. j. nepřátelé Boží přijdou na zmar.

Od hřmotu křiku správců tvých zbouří se vlnobití." Ezech. 27, 28.

„Od kýchání jeho zažžehá se světlo a oči jeho jsou jako záře svitání." Job 41, 9.

„By blázna i v stupě mezi krupami píchem otloukal, neodejde předce od něho bláznovství jeho," Přislov. 27, 22.) t. j. nadarmo zatvrzelce káráme a opravujeme.

„Bys pak vysoko udělal jako orlice, nýbrž bys mezi hvězdami položil hnízdo své, i odtud strhnu tě.“ Abdiáš 4.

„Země nemůže snésti všech slov jeho.“ Amos. 7, 10.

„Já červ jsem a ne člověk; útržka lidská a povrhel u všech vůbec.“ Žalm 22, 7.

7. Zatemnělost obzvlášť v mluvení jest od *allegorie*.

Allegorie.

Allegorie, ***αλλεγορια***, *jinotaj*, jest taková řeč, kde se jiné praví a jiné míní, t. j. kde se všecka slova nevlastně *(tropice)* rozuměti musejí k. p. „Volu mlátícímu nezávížeš úst,“ t. j. dělníku pracujícímu nezadržíš mzdy.

„Buďte bedra vaše přepásána a svíce hořící,“ t. j. buďte hotovi k smrti, jako posel k cestě, a sluha s pochodní na pána v noci čekající. „(Juda) uváže k vínnému kmenu osle své a k výbornému kmenu oslátko oslice své; práti bude u víně roucho své a v červeném víně oděv svůj,“ 1 Mojž. 49, 11., t. j. v dědičném vládařství Judovu bude hojnost vína.

„Pamatuj na Stvořitele svého ve dnech mladosti své — prvé než se zatmí slunce a světlo a měsíc i hvězdy, a prvé než by se navrátili hustí oblakové po dešti,“ Kazatel 12, 1. 2., t. j. prvé než se na tebe těžkosti uvalí, a bída bídu stíhati bude.

„Průduchové z výsosti otevříni budou a zatřesou se základové země,“ Izai. 24, 18.; hrozné neštěstí a zkáza lidi zastihne.

8. Kdekoli se tedy v textu *nesrozumitedlnost* naskytne, rozvážiti se musí, je-li od *výkladu*, či ze *mluvení* od starého nějakého, nyní neobyčejného zvyku, čili od *homonymie*, neb od tropu, neboli *allegorie*. O čemž pozorovati sluší:

a) Jestli se hned slovům textu nerozumí: tedy buďto výklad tvrdý aneb věc sama, již neznámá v příčině jest.

b) Pakli slova známá jsou, literně však vzatá, nemotorný nějaký smysl rodí: tedy jistý jest *tropus*, aneb *allegorie*.

c) Je-li slovo známé, však rozdílného smyslu naskytuje, tedy jest *homonymie*.

9) Odkud pak *nesrozumitedlnost* pochází, vyrozumí se, jestliže kazatel:

a) S předcházejícími a následujícími slovy se **pořadí**.

b) Ovšem rozváží-li, o jaké tu věci spisovatel **mluví** a jaký úmysl má? Nebo tu samo se ukazuje: **Verba** intelligenda sunt secundum subjectam materiam. **Slova** rozuměti se mají, jak by se to materii té, o níž řeč **začatá**, trefovalo.

c) Jestliže podobných o té věci mluvících **povědění** posoudí a s přítomným místem je srovná, nebo tak **se** Písmo Písmem vykládá. (Klín klínem se musí **vyrážeti**).

d) Jestliže naposledy do původního jazyka **anebo** do jiných vykladačů pohlídne.

10. Vysvětluje se pak všecko to takto:

a) jestliže slovo výkladem tvrdé jest, polož měkčejší a světlejší jako místo *oruží:* hůl neb potřeby pastýřské.

b) Pakli starodávný zvyk pominul a my předešlých věcí nyní neužíváme, obnov to, co jindy bývalo a vypiš to nejkratšími slovy, co se míní a jak bychom to nyní řekli. — Učinil jsem tě nepřemoženého; vítěziti budeš: neodolajíť nepřátelé, tak jako se obilí pod cepem brániti nemůže. — Efraim jen miluje zemské pohodlí, Ozeáš 10, 10. 11.

c) Jestliže jest *homonymia*, pověz v kolikerém slovo se brává smyslu a v jakém tu stojí?

d) Je-li *tropus*, dej místo něho prosté vlastní slovo, neb *periphrasim*, jako Jak. 5, 9. „Nevzdychejte jedni proti druhým,“ t. j. nemstěte se; jest *synekdoche*, *pars pro toto*, nebo vymstívání se má několik stupňů jako:

1. Skutkem, zlým za zlé se odměnovati.
2. Řečí zlořečiti, proklínati, pomlouvati.

A toť tuto míní a spolu s tím *Synekdoche*, všelijaké vymstívání; nebo kdo nejmenší zapovídá, zapovídá všecko.

e) Je-li *allegorie*, vyjádři ji slovy otevřenými; toliko na pravidlo pamatuj: Parabolae non sunt extendendae ultra scopum, intentionemque dicentis, t. j.: Podobenství nemá se dále vztahovati, nežli cíl mluvícího s sebou nese, a výklad podobenství se srovnávati s pravdou zjeveného Božího slova.

11. Výklad slov nejlepší jest ten, kterýmž se rozum jich snadničký, patrný a jako povrchu ležící činí. Někdy zajisté někteří výkladové tak vysvětlují, že cokoli mluví, nic se smysl slov neotvírá; nýbrž čím se více vysvětluje,

tím bývá tměji, a toť není vysvětlovati, než zatemňovati; není rozvinati, než zamotávati; není jádro vylupovati, než spolu se šlupinou hmožditi a droponiti. Protož péči měj, aby výklad z dobrého základu brán a slovy kratšími, jadrnými však vynášín byl.

O dvojí disposici.

Dispositio, pořádek neb rozložení kázání, dvoje jest: textovní a artikulní.

Textovní, když se *proposicí* prostě historicky udělá, co se tu vypravuje; jako kdy by kdo na náš text kázal: že Kristus lásku Otce svého k lidem zveličuje a to vypravováním.

a) Koho miloval? — Svět. *b*) Jak hrubě? — Tak, že Syna dal. *c*) K jakému cíli? — aby všickni v něho věřící spaseni byli. To se po částkách *paraphrastice* vysvětluje a z každé částky naučení vyvodí.

Artikulní pak kázání jest, když se za *proposicí locus communis* t. j. artikul, nebo článek víry vezme a z textu i od jinud z Písem vysvětluje, jako kdy by kdo kázal o spasení lidském:

1. Jaký jest počátek? — Milosrdenství Boží.
2. Jaký prostředek? Dvůj: s strany Boží, Kristus a zásluha jeho; s strany nás, víra.
3. Jaký cíl? — Život věčný.

Otázka jest: jaká jsou lepší kázání, *textovní-li* či *artikulovní?* Někteří tato, jiní onano chválí a kladou tyto i onyno důvody. Ale rozepři jistý bohomluvec rozhoduje takto: „Jestliže text jest veřejný, *theticus*, t. j. vyučující, jako jsou apoštolská, Kristova a prorocká kázání, že *proposicí* také může a má veřejná býti, to jest: *artikulní;* pakli jest historický, vypravující něco, *hypotheticus*, *proposicí* také historická a kázání *textovní* aby bylo.“

Avšak nezapovídá se kazateli, kdykoli by potřebu toho viděl, *artikule* víry vykládati; než mluví se jen, co textu bývá případnějšího.

O hlavních kázání částkách.

Kázání má *šest* hlavních částek, kteréž jsou:

1. *Exordium*, přístup.
2. *Propositio*, předloha, aneb *Partitio*, rozvrh.

*

3. *Declaratio*, smyslu vysvětlení neb vyložení.
4. *Demonstratio*, důvodnění čili dovozování.
5. *Applicatio*, přivlastnění.
6. *Epilogus*, závírka.

Jinak mluvě, tři jsou hlavní částky kázání.

I. *Exordium*, přístup.

II. *Tractatio textus*, v niž se obsahuje:
1. *Propositio* aneb *partitio*, předloha nebo rozvrh.
2. *Declaratio*, smyslu vysvětlení neb vyložení.
3. *Demonstratio et amplificatio*, dovozování a rozvádění; proložení podobnými Písmy, katechismem, rozumnými příklady, podobenstvím.
4. *Applicatio*, doložení na posluchače čili přivlastnění, anebo textu v užitek obrácení.

III. *Epilogus*. závírka.

Přístup k tomuto všemu posluchačů dvéře, uši a srdcí otvírá. Závírka zase je zamyká a zapečeťuje.

I. Přístup, exordium.

Přístup jest začátek kázání, kterýž posluchače k bedlivosti povzbuzuje a k tomu směřuje, aby se posluchačům mdloba naše a potřebnost Božské pomoci v mysli obnovila a k textu případná příprava učinila.

Přístup béře kazatel:

1. *z osoby* buď vlastní, ku příkladu sv. Pavel k Kolosenským 1, 9., nebo z osoby posluchačů, jako sv. Pavel Skutk. 17, 22. Tak by kazatel, mnoho posluchačů maje, říci mohl: „Nejmilejší! dobře jste učinili, že jste se hlučně sešli, nebo máme přepěkný text a bude k vaší potřebě.“ Naproti tomu málo posluchačů maje kazatel, říci by mohl: „Žel buď Bohu naší nedbalosti; věcí zvláštních naskytá nám dnešní text a není jich kdo poslouchati. Tedy vy přítomní živě“ — — —

2. Z *místa*, ku p. jestli kázání jest v domě, může se říci, že text náš (Jan 3, 16.) v domě jest mluven v soukromnosti před jedním avšak pilným posluchačem.

3. *Z času*, když text k přítomným časům, v nichž se toto neb ono děje, nebo k dnešní službě Boží připadá.

4. *Z textu:* Buď že jej kazatel, jak jest pěkný, schvaluje, neb jak se tu s předcházejícími slovy drží, neb jak

se předešlého kázání týče; aneb je-li kromobyčejný text, proč k přítomné chvíli vybrán jest, ukazuje.

5. *Od jinud:* k. p. když pověděni nějaké kazatel přivodí, které sumu textu obsahuje. Přístup nebuď *daleký*, aniž *krátký;* nebo s dlouhým krkem potvorný jest.

II. Předloha, propositio a rozvrh, partitio.

Předloha jest krátké a sumovní oznámeni, co se z přítomného textu mluviti bude. Kazatel musí dobře povážiti cíle textu, kam směřuje a co se v něm dělá? Poučuje-li tu čemu Duch Boží, či důvodí něčeho? či napomíná? či radí? či vystříhá? či poroučí? či hrozí? či schvaluje? či haní? či jen vypravuje něco? Což někdy v samém textu patrno jest, někdy předcházející neb následující slova namítají.

Předloha má:

Z textu jíti a ne do něho vnášína býti.

2. Má býti *s textem reciproca*, to jest: nemá ani víc, ani méně v sobě obsahovati, než co text nese.

3. Předloha má býti co nejužší, t. j. krátká a prostá, bez množení a větování slov.

Předloha má sumu všeho kázání posluchačům v mysl vložiti; protož nepochopí-li ji posluchači dobře a jadrně, jiné všecko téměř u vítr kazatel rozprávěti bude. Hřeší tedy, kdož tvrdými neb velebnými slovy předlohu přednáší, anebo v ní tak slova množí, že ji téměř kdy zavříti neví.

Rozvrh, partitio.

Rozvrh věc položenou, aneb obsah řeči na částky dělí; slove také *distributio* a o tom jsou tato pravidla:

1. Na více, nežli na tři částky řeč se rozvrhnouti nemá; a to proto:

a) Že více částek *pamět mate*, jak kazateli, tak ovšem posluchači.

b) Ze kázání příliš na částky rozdrobené, *horlivé* být i nemůže; protože v častém z částky do částky přestupování horlivosti *impetus* se trhá a ochladne. Horlivost kázání v opravdovém na applikací se meškání a jadrném ji zostřování záleží; k čemuž větší překážky býti nemůže,

jako mnoho otázek, když se jen z jedné na druhou skáče, a žádné leč jalově, jako přibližkou neodpraví.

Tak přítomného textu (Jan 3, 16.) částky jsou tři: 1. Koho Bůh miloval? 2. Jak velice? 3. Proč?

Někdy se text sám patrně na jisté částky dělí, což samo přečtení jeho ukazuje, jako 1 Kor. 15. kap. mluví Pavel o budoucím vzkříšení, kteréhož nejprv jistotu klade, od počátku až do v. 34., potom způsob popisuje od v. 35. dokonce, což patrné jest. Někdy pak částky v textu tak i jinak rozstaveny jsou a bedlivým toliko kazatele soudem, co kam náleží, rozeznáno a spořádáno býti musí. Jako Izai. 56. částky dvě jsou: První, napomenutí k dobrým skutkům, kteříž se tu vypisují.

Druhá, příčina k tomu ponoukající; což divně jedno skrze druhé propleteno jest a co k první neb druhé částce náleží, z celé kapitoly shledáno býti musí.

2. *Dichotomia*, ***διχοτομία***, dvoučástečnost, zvláštní má chválu pro snadnost i k rozumění i zpamatování; avšak kdo jí pověrně šetří, často větší nesnadnost sobě i jiným dělá, proto že ne všecky věci tak na dvé, leč s nějakým zavilým točením a kroucením štípati se dají.

3. Částky věci tak se klásti mají, aby od první k druhé, a od druhé k třetí jako po stupních se šlo. Tak v přítomném textu Jan 3, 16. mohou jíti částky: 1. O začátku. 2. O prostředku. 3. O dokonání spasení našeho. Začátek spasení našeho jest sám Bůh; prostředek spasení připravující jest Syn Boží, Pán Ježíš Kristus; dokonání a cíl život věčný.

4. Částky, jakým pořádkem položeny jsou, týmž pořádkem jedna po druhé traktovány býti mají.

5. Začátek traktování každé částky má býti přečtení textu, aby posluchač věděl, co se o tom praví.

6. Text pak rozvláčitěji se čísti má, aby mezi slovy textu a výkladem jich rozdíl byl.

7. Je-li text krátký, že se děliti nemůže, může se říci, že se 1. vysvětlí, 2. naučení z něho ukáže. Takto *deklarací* sama za jednu částku kázání, *applikací* za druhou bude.

III. Smyslu vysvětlení, declaratio.

Nejprvnější práce při slovích jest vyložení jich, aby pravý jejich smysl posluchačům co nejkratčeji a nejsvětleji před oči postaven byl, o čemž jsou tato pravidla:

1. Jsou-li slova textu sama z sebe světlá, netřeba než *synonymie* (*συνωνυμια,*) neb *periphrasí*, to jest: jinými slovy jich obnovení, ku příkladu v druhé částce, Jan 3, 16., že Syna svého dal, říci, že Bůh to, což nejmilejšího měl, to jest: Syna svého, kteréhož před věky zplodil a v lůnu svém pěstoval, nám pro potřebu naši z nebe na zem poslal. Podobně v třetí částce.

2. Pakli slovo textu některé v smyslu zatemnělé jest, na tom se pozastaviti a je rozbírati sluší, že by jako po snětí šupiny a po rozrazení skořepiny jádro se ukázalo. Tak tuto (Jan 3, 16.) při první částce nesvětlé jest slovo *svět*, i musí se pověditi, že se jím míní někdy nebe i země složení, někdy lidé na světě bydlící všickni vesměs; někdy sami bezbožní a to jest tuto vyznamenání jeho· Tak Bůh miloval svět, a t. d. to jest: Milosrdenství Otce nebeského tak veliké jest, že Syna svého poslal na svět, aby za všecky lidi stal se obětí smíření. 1 Jan 2, 2.

3. Pakli celé promluvení tvrdé jest, musí se pověditi, odkud to mluvení vzato jest a jak my nyní obecně to vyslovujeme. Příklad toho na slovích Kristových: Luk. 12, 35. „Mějte bedra přepásaná a svíce hořící", kdež se ukázati může, že východní národové, kteříž nosí dlouhý oděv, chtíce práce čerstvé konati aneb na cestu se vydati, opasovali se. Služebníci pak, když pány své domů zprovázeti nočním časem mají, svíce do rukou berou. Kristus Pán tedy těmito slovy k bedlivosti a hotovosti vede.

4. Jestli přítomnému textu od odpůrců k doličení nějakého bludu cizí smysl se dává: dobře jest kratičce a středmě toho dotknouti a svrci; jako tuto (Jan 3, 16.) při první částce smysl není, jakž někteří praví, že Bůh jen ty miloval, o kterých předzvěděl, že věřiti budou a že světem proto je nazývá, poněvadž též hříšní byli a pekla sobě zasloužili; nebo jaký by to byl důvod v tento smysl: Tak Bůh miloval ty, kteří věřiti měli, že Syna svého dal, aby každý ten, kdo jistě věřiti má, nezahynul?

5. Připouští-li text více než jeden výklad, na to kazatel pilně pomysliti má, aby ten výklad lidu schválil, který jest nejvlastnější a nejvzdělavatelnější.

Kazatel text tak vykládej, jak ku potřebě posluchačů nejlépe připadá. Tak verš Izaiášův, 7, 14. „Aj, panna počne a porodí syna, a nazůve jméno jeho Emmanuel," jedni o Kristu, jiní o Ezechiášovi, jiní o Izaiášovu synu rozumějí; ale kazatel okoličnosti rozváže, první výklad schválí a utvrdí.

IV. Důvodnění, demonstratio.

Demonstratio jest stvrzení toho, což se již povědělo a vysvětlilo; že ten a ne jiný slov těch smysl jest, jak se povědělo. To potvrzování bere se: 1. Z textu. 2. Z jiných podobných Písem. 3. Z katechismu. 4. Z rozumu. 5. Z příkladů. 6. Z podobenství.

1. Z textu přítomného, t. j. z jeho *okoličnosti.* Ku příkladu: Kazatel vykládaje verš Jan, 3, 16. že se věrou nemíní historická víra, než živá, dovodí toho z verše 3, 21., kde Kristus Pán mluví, o činění pravdy.

Když se vykládá povědění Kristovo: „Nebude-li hojnější spravedlnost vaše nežli zákonníků a farizeů, nevejdete do království nebeského." Mat. 5, 20. Že Kristus Pán nemluví o spravedlnosti evanjelické, nýbrž o zákonní, ten výklad se tvrdí:

a) Cílem textu; nebo tu Kristus před sebe vzal, zákon vykládati.

b) Z slov předcházejících; neb Kristus Pán napomíná apoštoly, aby světlem pobožnosti jiným svítili.

c) Z slov následujících; neb po částkách vykládá zákon.

2. Písma podobná citují se, aby se jedno druhým tvrdilo a vysvětlovalo, jako k stvrzení, že víra toliko ústní nespasí, citují Mat. 7, 21. „Ne každý, kdo mi říká: Pane! Pane! vejde do království nebeského, ale ten toliko, kdož činí vůli Otce mého, kterýž v nebesích jest." Jak. 2, 14. „Co prospěje bratří moji, praví-li kdo víru míti a nemá-li skutků? zdaliž jej ta víra může spasiti?" — 2 Tim. 2, 19. „Znáť Pán ty, kteříž jsou jeho, a: Odstup od nepravosti každý, kdož vzývá jméno Kristovo."

Pravidla toho:

a) Citování Písem má býti z obojího Zákona, nebo Nový Zákon Starým se tvrdí a Starý Novým vysvětluje.

b) Písma mají ne mnohá, však příhodná k věci přivozována býti, sice by nebylo dovozování než matení sebe i jiných.

c) Má-li přivedené Písmo něco nesnadnosti, sluší se při něm zastaviti a vysvětliti, přidávaje: jakoby řekl.

d) Když se propověděni přivodí, formálních slov Ducha svatého sluší užívati, leč by slova tvrdá a nepochopitelná byla, jako Izaiáš 28, 24. 25.

Povíš-li ta slova, takž jakž v textu stojí, žádný neporozumí; ale povíš-li smysl, k čemu směřují, snadno srozumí.

Cituje-li se historie, slovy se tak vázati nesluší, leč kterak by emphasim, to jest: ostrost a platnost v sobě měla. Jako kdy by citoval Ezech. 37, 10. o budoucím vzkříšení, dosti bude sumu platnějších slov připomenouti a ne všeho vyříkati.

3. Dobře také a vzdělavatelně dělá, kdož katechismus cituje a jak se co s přikázáním Božím, s modlitbou, vírou křesťanskou, klíči a svátostmi srovnává, ukazuje. Jako že Bůh miloval svět, (Jan 3, 16.) potvrditi se toho může: *a*) Ze závírky přikázání Božích, že Bůh jest činící milosrdenství nad tisíci. *b*) Z článku víry prvního, kdež se nazývá Otcem; nebo ani by toho jména neměl, kdy by nemiloval. Že Syna dal, toho druhý díl snešení apoštolského potvrzuje. Že skrze víru ospravedlnění jde, též snešení apoštolské učí. Svátosti ovšem to svědčí a tvrdí. Že konec víry jest život věčný, učí tomu poslední dva článkové víry, druhá prosba v modlitbě Páně a svátosti.

4. Důvodové mohou také bráni býti z *rozumu*, an pravíme, co samo přirozené světlo ukazuje; jako kdy bych k dotvrzení milosrdenství Božího, že Bůh svět miloval, rozumu toho podával k upovážení: nepřátely své milovati, není-li těžká věc a veliká ctnost?

5. Vysvětluje i tvrdí se také *příklady*, když ukazujeme, kdo kdy podobného něco nejen učinil, nýbrž trpěl; o čemž táž pravidla jako o citování povědína býti mohou, aby ne mnozí, ale případní příkladové byli vedeni. Jako tuto, (Jan 3, 16.) že každý, kdož věří spasen bude, příklad ženy hříšnice, lotra a Pavla dosti bude.

6. *Podobenství* mají moc k potvrzování a jako k zapečeťování srdcím lidským toho, co již z Božího slova přivedeno jest; jako kdy by kdo na ta slova, že Bůh Syna dal (Jan 3, 16.) připomínal typy neb figury, kterýmižto v Starém zákoně předukázáno a jako malováno bylo, že Syn Boží za lid, jeden za všecky na smrt dán bude. Tak vydán pak na smrt, aby skrze to poslušenství zaslíbené z něho požehnání všechněm čeledím země zrozeno bylo. Tak vydán *Jonáš*, aby jeden za všecky utonul. Tak každoročně kozel jeden za hříchy lidu utrpěti a druhý pryč zahnán býti musil. 3 Mojž. 16, 10. 11.

Pravidla o tom:

a) Podobenství bráti se mají z věcí známých a ku pochopení snadných. Příklad toho máme na podobenstvích, jichž proroci, Kristus a apoštolové užívali.

b) Podobenství ne mnohá býti mají.

V. Doloha, applicatio, čili v užitek obrácení.

Applikací vůbec.

Applikací jest textu vysvětleného posluchačům k užitku obrácení.

Applikací jest nejplatnější částka kázání, bez níž by kázání bylo strom bez ovoce, ořech bez jádra, zvon bez srdce, tělo bez duše. *Applicatio est anima concionis.* Užitek z Božího slova nám plynoucí (jakož v dílu druhém, XI. XII. oznámeno) pater jest:

1. Ujištění v pravdě, *usus didascalicus.*
2. Odvrácení od bludu, *usus elenchticus.*
3. Zamilování ctnosti, *usus paedeuticus.*
4. Nelibost k hříchům, *usus epanorthoticus.*
5. Potěšení v kříži, *usus paracleticus, consolatorius.*

Taková *applikací*, čili textu dokládání dvojí jest:

a) na věci a

b) na osoby.

Na věc: když bez jmenování osob veřejně o věci mluvím, ku příkladu: „Odtud vidíme, že pravé jest toto a toto učení; tuto se poráží tento blud; tuto se poznává, jak jest užitečná věc bázeň Boží. Tuto poznáváme, jak jest škodná věc, nemíti pozoru na své svědomí. Tuto

máme příklad, že jest nejplatnější potěšení, v Bohu se těšiti.“

Na osoby pak, když se hned zejména tomu, tu co náleží vyčítá, ku příkladu: „Odtud vidíme, že učení naše jest pravé, když učíme a vyznáváme a t. d. Tuto se zahanbují Ariáni a t. d. Tuto sobě slyšte, vy páni a vrchnosti! — — Tuto nechť se zahanbí ožralci a lakomci a t. d. Vemte sobě potěšení tuto, vy chudí!“ a t. d.

Pravidla:

a) *Applikací* veřejná každému kazateli a kázání jest povinná; osobní pak prozřetedlnosti potřebuje: kdo, kde, kdy, komu mluví.

b) Naučení každé aby z textu plynulo.

Potvrzování v pravdě, usus didascalicus.

Je-li který článek k spasení potřebný, aneb jestli o něm někteří pochybují, mají býti posluchači napomenuti, aby se v něm utvrdili a stálí byli.

Formule k tomu jsou tyto a jiné podobné: „Odtud vidíme... Důvod tuto máme... Utvrzuje nám Písmo toto víru naši... Mocně se tuto prokazuje... Tímto pověděním posilujeme víry své... O šťastní my, že tomuto tajemství rozumíme!... Máme tuto zač Bohu děkovati, že“ a t. d.

Výstraha od bludu, usus elenchticus.

Co pravdě odporného jest, to má kazatel oznámiti, Božím slovem vyvrátiti a od toho posluchačům výstrahu dáti.

Pravidla býti mohou tato:

a) O žádném bludu zmínky činiti netřeba, leč patrně proti přítomnému textu čelí.

b) Nýbrž ani všeho, co proti textu čelí, připomínati se nemá, než před čím posluchače vystříhati jest potřebí. Pročež bludové dávní a dalecí, o nichž posluchači nevědí, ani vyvracováni ani jmenováni býti nemají, proto že *bludy vyčítati, jest rozsívati;* poněvadž kacířství nic jiného nejsou, než hříčka mozku lidského; vypravovati je, jest myšlénkám podnět dávati. Lépe tedy pomyjí těch v koutě nechati, nežli hýbáním jimi smrad množiti.

c) Vyvrácení má býti krátké, světlé a mocné.

Formule k refutování tyto jsou: „Vidíme tedy, že bloudí ti... Bídně se mýlí... Slepí, ó slepí, kteříž této pravdy nevidí... Ale poráží se tu blud tento“...

Napomínání k dobrému, usus paedeuticus.

Napomínání jest nabízení a rozhorlování posluchačů k tomu dobrému, o němž se z textu mluvilo, totiž buď ku pobožnosti a bázni Boží, buď k lásce k bližnímu, jenž záleží v spravedlnosti a milosrdenství, aneb sdílnosti; buď k středmosti v činech vlastních. V kterémž rozhorlování: 1. Potřebnost té ctnosti schvalována býti má. 2. V čem záleží, poučováno. 3. Jak k ní přijíti a jak překážky přemoci? ukazováno a to vše krátce, světle a jadrně.

Formule k tomu jsou tyto: „Tuto i my k sobě slyšme: „Znáte-li tyto věci, blahoslaveni jste, budete-li je činiti,“ dí Kristus Pán (Jan 13, 17.). Ó dejž to Bůh, abychom nejen posluchači, ale činitelé byli... Hle toto: „Bůh miloval“ — mluví podnes, každý z nás sobě slyš“ a t. d.

Žehrání na hřích, usus epanorthoticus.

Žehrání jest ošklivení posluchačům hříchu, o nichž se v textu mluvilo. O tom jsou pravidla:

a) Na hříchy a ne na osoby má žehrati kazatel a pamatovati na to, že sám jest také člověk a že svatý Pavel dí: „Všecko mi sluší, ale ne všecko prospívá.“ 1 Kor. 6, 12.

b) Na všelijaké hříchy tajné i zjevné má býti dotíráno, proto že mnozí jsou tajní hříšníci, čehož třebas ani sami neznají, jako nemodlívati se jest tajný hřích, ale jiných hříchů pramen.

c) Ne všickni hříchové jmenováni býti mají, nebo co o bludech řečeno, totéž i o hříších pravé jest, že mluviti o nich jest jim učiti, proto že všetečná jest mysl lidská.

d) V každém žehrání oškliven má býti hřích co nejvíce, jak mrzkostí jeho, tak i Božími pohrůžkami.

e) Každé žehrání má býti zavříno napomenutím ku pokání a zaslíbením milosti Boží a jiných užitků, z pokání jdoucích.

Formule žehrání takové býti mohou: „Kdož by sobě neošklivil mrzutého toho hříchu? Nechť se tuto zahanbí ožralci, lakomci... Nahlédniž tuto každý k sobě“...

Formule napomínání ku pokání: „Ale nehřešiti jest věc anjelská, hřešiti a nepřestávati ďábelská. Hřešiti a povstávati přihází se lidem, kteříž spasení své milují, protož... Nemůžeš však tak hluboko zabřísti, abys vybřísti nemohl, jen čiň pokání.“ Tohle slove rány dělati, rány hojiti.

Potěšování, usus paracleticus, consolatorius.

Potěšováni jest ukazování posluchačům, jak se jim text v kříži, v pokušení, i v smrti hodí. To zajisté trojí jest, k čemuž všecka potěšení směřují, aby sobě křesťané věděli, jak udatně v kříži, v pokušení a v smrti počínati.

1. Kříž jsou bídy a zármutkové všelijací, zvláště pak chudoba, nemoc, siroba, nenávist, protivenství a příkoří jakákoli.

Protož kazatel, co z textu chudým, co nemocným, co osiřalým, co protivenství snášejícím ku potěšení vzato býti může, vždycky ukazovati má.

2. Pokušení jsou kolikerá. Protož naskytá-li text něčeho, jakž by se v pokušení zůstavený člověk udatně míti měl, zamlouvati toho nesluší, poněvadž řídko pobožní bez pokušení bývají.

3. Smrt jest nejodpornější zlé přirozené, jíž se tělo nejvíce leká. Protož křesťané často vyučováni o tom býti mají, proč se nelekati smrti, ale ji dobrou myslí čekati, když přijde, podnikati mají.

Formule: „Potěšená jsou tato slova všechněm zarmouceným. — Tímto milostným zaslíbením Božím nechť se potěšují chudí. — Ó jak sladká jsou slova tato! Ach Pane Bože! jak jsou přeštědrá potěšování tvá! Přijmětež toho vy, pokušení trpící. — Učte se také, abyste potěšovati nejen jiné mohli, nýbrž i sami, přišlo-li by pokušení na vás, zachystáni byli.“

Často přicházejí příčiny, že posluchači k chválení Boha a modlitbě napomenuti a porozhorleni býti mohou; protož se toho v takovém místě pomíjeti nemá. Takto promluvě a zveliče, že nás Bůh miloval a Syna dal, říci mohou: „Ach, jakého jest hoden chválení Pán Bůh náš,

jehož milosrdenství tak převeliké jest, bychom každý den, každou hodinu, každého okamžení děkovali, nevyděkujeme se. A prosme, ať nás od nevděčnosti zachová." — Promluvě, že „kdo věří, spasen bude," říci mohu: „I záleží-li tak mnoho na té víře, klekejme každý den na kolena a říkejme: Pane! přispoř nám víry!" Po vysvětlení toho slova: *nezahynul* — říci mohu: „Sami pak často k zahynutí se chýlíme; prosme Pána, ať na toto slovo své pamatuje a zahynouti nám nedopouští."

VI. Závírka.

Závírka kázání, *epilogus, conclusio, peroratio*, jest posledek řeči, posluchače k tomu, aby kázání dobře užili, vedoucí. Částka tato kázání jest tak potřebná, jako *exordium* a chce uměle býti udělána, jako která jiná.

Ze závírky pozná se kazatel.

Chladná zajisté závírka chladného kazatele ukazuje. Částky její jsou: 1. Repeticí. 2. Napomenutí. 3. Přání.

1. Repeticí jest kratičké některým slovem hlavních a potřebnějších mluvených věcí obnovení.

2. Napomenutí jest probuzení k pilnému spamatování toho a ostříhání.

3. Přání jest žádost k Bohu, aby sám u víře, lásce a naději nás vzdělával a ku konci víry, jenž jest věčný život, pro milosrdenství své nám dopomáhal.

Závírka čím kratší, tím lepší bývá; a čím ostřejší v věcech, slovích a hlasu jest, tím milejší.

O přecházkách, transitiones.

Potud o částkách kázání. Přináleží pak také k světlosti kázání slušné spojování částek. Co by medle lidské tělo bylo, kdy by údové vespolek žilami propleteni nebyli a svázáni? Jak by se stavení v hromadě drželo, kdy by jen dříví a kamení rozsázel, a žádnými sponami, skobami, hřebíky, vápnem, jedno s druhým nespojil?

To pak spojování děje se někdy kratčeji podle gramatické konjunkcí: „poněvadž, ačkoli, tolikéž, ne méně, také, a tak, tedy, nýbrž, pročež," aneb obšírněji skrze *přecházky*, transitiones. Tyto pak jsou formule, který miž

posluchačům, *že od věci k věci přistupujeme,* návěští dáváme, ku příkladu:

„Až potud o první věci, následuje druhá.

Potud mluveno o církvi veřejně, následuje o oudech jejích.“

Přecházka slove *plná,* když se obé poví, i co již mluveno, i k čemu se nyní přistupuje. Užívá se pak často jen *polovičných* přecházek, když se buď toliko to, co přišlo, napoví a hned bez odpovědi jiné začne, jako: „až potud o první věci; druhá nám vypravuje, kterak“ — aneb když o tom, co přišlo mlče, o následujícím se mluví, jako: „následuje druhá věc, v níž se“ — a t. d, Přecházky se někdy *skrze otázky* dělají: „Ale řekne někdo.“ — aneb: „Tuto by mohl mysliti někdo, jak, aneb proč toto jest? — Pročež přistupme k druhé neb třetí věci, ta nás při tom zpraví.“ — —

Díl třetí.

O líbeznosti kázání.

Nejen světlé, ale i *líbezné* kázání býti musí, má-li se s chutí a užitkem poslouchati.

Ta libost jest: 1. V celém kázání. 2. V pěkných věcech. 3. V ozdobných slovích. 4. V ozdobných sentencích. 5. V příjemnosti hlasu. 6. V gestech vážných.

I. Líbeznost celého kázání.

Líbeznost celého kázání jest trojí: 1. Jistota. 2. Krátkost. 3. Proměnnost.

K líbeznosti celého kázání náleží předně jistota a ta záleží v tom, aby kazatel dobře sobě kázání připravě, dobře je sobě také v pamět vložil, a pořád směle a vesele mluvil. Mluví-li kazatel s oslýcháním a nesmělostí, nahlédaje do papíru, ovšem s nějakým zatínáním a teprv slov i věcí lapáním, nepříjemné kázání bývá učiněno. Protož kazatel sobě kázání časně přistroje, jednou i podruhé i vícekráte, je-li mdlé paměti, přeběhnouti a opakovati sobě musí. Tuto se *Horácovo* vyřknutí naplní: „Rem bene praevisam verba haud invita sequuntur." Dobře-li sobě přehlídneš věci, poplyne tobě sama řeč.

K líbeznosti patří za druhé krátkost a tato jest ozdoba znamenitá a k činění bedlivých posluchačů jistý prostředek; jakž praví *Horác:*

Quidquid praecipies, esto brevis, ut cito dicta
Percipiant animi faciles, teneantque fideles.

To jest:

Cokoli předkládáš, mluv krátce, by posluchač snáze
slovům srozuměl tvým a věrně je v paměti snášel.

Nebo nemožné jest lidské mysli, aby přes hodinu při jedné věci jadrně zdržána byla. Protož co se déle mluví, u vítr se mluví. Nýbrž je-li kdo v tom znám, že dlouho mluvívá, posluchači dlouhosti se bojíce, hned z počátku mysl spouštějí, tak že ne živé bývá poslouchání. Dlouhost naprosto jest zbytečná a nemůže než tesklivá býti. Mezi tím nalézají se však i takoví posluchači, kterým i prodloužené, je-li jen bystře předneseno, kázání dlouhé nebývá.

Námitka.

Dí někdo: „Když jest mnoho věcí, škoda jich nechávati.“ Na tuto námitku odpovídám: Dobře by bylo, aby bylo mnoho věcí, ale že někdy bývá mare verborum, gutta rerum, moře slov, krůpěje věcí: protož odmísí-li kazatel zbytečnost slov, bez nichž také býti může, sotva jich tak mnoho pověditi může. Dále: Byť i užitečných věcí a naučení hojnost měl, zdaž všecko jednostejnou obšírností vésti třeba? Vyberme pro posluchače potřebnějších a případnějších, jiných krátce dotkněme. Tuto bychom o tom a tam o onom mluviti mohli, ale není času. Sice mnoho si umíniti a málo neb na běh odbývati a z částky na částku skládati, jest mali concionatoris bona nota, zlého kazatele dobré znamení. Nýbrž radí osvícení muži, kdykoli by kazatel ustávání posluchačů spatřil, aby hned přestal, byť ještě lepší věci měl a čas třeba nepřešel. Sice málo toho užívá a mohl by to lépe podruhé při čerstvosti vynaložiti, nežli tu. Nebo jako tu není žádná přívětivost, do hostů cpáti a líti všecko, což máš, i nejlepšího: tak tuto podobné jest.

K líbeznosti celého kázání patří za třetí *proměnnost a rozličnost jak věcí tak slov.* Nebo všelijak pravé jest: Varietas delectat, rozličnost dává libost. Kvítek čím více má barev, tím bývá milejší; zahrada čím více rozličných stromů a bylin, tím vzácnější; apatéka čím více rozličných léků, tím dražší; musika čím více uměle prozvívajících hlasů, tím libější a jímavější; tak i tuto ne vždycky jedním hlasem vrzati, ne vždycky jednostejných formulí, přecházek a slov užívati sluší.

II. Pěknost věcí.

Trojí jest ozdoba věcí: 1. Zvláštnost, 2. Případnost, a 3. Jadrnost.

1. Zvláštnost v tom jest, aby nebylo toliko známé a již ošoustané věci, ale něco neobyčejného, aby ku podivení posluchač přivozován byl. To jak příklady mnohých řečníků, tak samým zkušením se stvrzuje. Nebo kazatelé ti, kteříž nemyslí, aby novým něčím posluchače občerstvili, nepříjemní jsou a teskliví, proto že sobě posluchač myslí: „To bych i já uměl pověděti,“ a tak mu hned mysl jinam zaběhne, aneb usne. To zajisté přirozeno jest všechněm lidem, (by pak se i v tom souditi neuměli) aby věci nové a neobyčejné milovali, a mysl po nich se pásla. Mezi tím tak nové věci býti mají, aby z staré moudrosti Boží, v Písmích svatých vyjevené, vzaty byly, a k nim napomáhaly, a aby přitom byly snadné. Nebo vysoké a z pátého ponebí vzaté moudrosti nepřinášejí podivení, než raději při hloupých větší mrákotu a tesklivost, při osvícených pak smích. Netřeba pak takových nových věcí v Platonovi, Senekovi, Ezopovi hledati, (ač kde i to platí? v následujícím dílu se ukáže;) biblí svatá plná jest přepěkných pověděni, historií, příkladů, podobenství, přípovídek, kterých se mistrovsky v přístupích, výkladech, závírkách užívati může.

2. Případnost v tom jest, aby cokoli kazatel mluví z textu a k textu, z posluchačů k posluchačům bylo. Nebo nemluviti v kázání slovy textu, pokud nejvýš možné, a nenarážeti vždycky na přítomné časy, jest tak orati, aby role nezoraná zůstala; jest tak mlátiti, aby obilí nevymlácené zůstalo, to jest: mlátiti zemi, stěny, hambalky, neb samu slámu, bez dosahování však klasů. Protož kazatel mluviti tak má, aby každé téměř slovo z textu bylo a k přítomnému času a místu připadalo, tak aby všecko, co se mluví, z textu plynulo, a všecko se o přítomný čas a případnosti naše otíralo. Toho pak chce-li kdo následovati, musí sobě nejdříve text prohlédaje, obzvláštní sentencí, *phrases,* a slova vyhlédnouti, na něž by i výkladem a mravným ponaučením dotírati i v celém mluvení napadati mohl.

Toho šetře kazatel, způsobí v posluchačích líbeznost, a budou se diviti, že text tak věci případný jest, když se vždycky jedno druhému, text přítomnému času, a čas textu ozývati bude.

3. Jadrnost v tom jest, aby, cokoli mluví kazatel, takové bylo, jakoby to před očima posluchačů maloval.

Čehož tu konání dvojí jest nástroj. 1. *Merismus*, *μερισμος*, a 2. *Hypotyposis*, *ὑποτυπωσις*.

Merismus, *μερισμος*, *distributio*, jest po částkách něčeho vyčítání, jako: Aby každý, kdož věří, to jest: Každý; žid, pohan, učený, neučený, urozený, neurozený, moudrý a hloupý. To velikého světla a líbeznosti přidává. Neb ačkoli, když kdo dí: „Válka jest,“ všecko což ve válce bývá, úhrnkem pověděl, nicméně, vyčte-li jiný po částkách, co se tu děje, jako: vylévání krve, loupeže, ohně každodenní, zpuštění zemí, mordování, zajímání přátel, dělání sirotků, zprznění paní a panen, zastavení Božích služeb, přestání práv a všelijakých dobrých řádů, svobodný průchod všelikým bezbožnostem a hanebnostem, strach odevšad: tento, ačkoli nic více nepověděl než onen, předce zdáti se bude, že všecko pověděl, onen nic. Jen tu šetřiti sluší, aby se hlavních částek neopouštělo, an se drobnější vyčítají. Ez. 24, 1. 2. 3. Ezech. 36, 4. Řím 2, 6. 7. 8. Jan 5, 28. 29.

Hypotyposis, *ὑποτυπωσις*, čili *representatio*, jest okoličnosti jadrné vyčítání, aby se posluchači zdálo, ne že poslouchá, ale že se dívá na věci. Tak vypsal David Boha strojícího se na bezbožné: „Bůh jest soudce spravedlivý! Bůh silný hněvá se na bezbožného každý den. Neobrátí-li se, naostříť meč svůj; ano lučiště své již natáhl, a naměřil je. Připravil sobě i zbroj smrtedlnou; střely své proti škůdcům spravedlivých přistrojil.“ Žalm 7, 12—14.

„Všecka hlava jest neduživá, a všecko srdce zemdlené. Od spodku nohy až do vrchu hlavy není na něm místa celého, jen rána a zsinalost a zbití zahnojené, čehož se ani nevytlačuje, ani uvazuje, ani olejem změkčuje. Země vaše zpustla, města vaše vypálena ohněm. Zemi, pravím, vaši před vámi cizozemci zžírají a v poušť obracejí, tak jakž vše kazí cizozemci. I zůstala dcera Sionská sama jako budka na vinici, jako chaloupka v zahradě tykevné, a jako město obležené.“ Izai. 1, 5—8.

„Vyleji vody na žíznivého, a potoky na vyprahlost. Vyleji Ducha svého na símě tvé, a požehnání své na potomky tvé. I porostou, jako mezi bylinami, jako vrbí vedle tekutých vod.“ Izai 44, 3. 4. — Izai. 34. Baruch 6, 3. — Kolos. 2, 14. 15.

*

III. Ozdobování slov.

Slova se okrašlují trojím způsobem:

1. Přidáváním, 2. směnováním, 3. harmonií.

Přidávání a množení slov děje se skrze *epitheta, synonyma, periphrases*.

Epitheta, jména přídavná, nejsou-li čistě k věci připadající, více řeč hyzdí, než ozdobují.

Synonyma a *epitheta* (jména *souznačná*, *přídavná*) množiti nesluší, leč kde se něco vyjadřuje, zveličuje aneb ztenčuje, jako ve vysvětlení a mravném ponaučení bývá. Protož směšný se činí, kdo v přístupu, v předloze, rozvrhu a v závírce slovný jest.

Periphrasis všudy místo má, je-li toliko k věci.

2. Směnování slov jest dvojí: prosté a květované; prosté, když místo slova jeho souznačnost (*synonymum*) aneb *periphrasi* položím, což aby se proměňovalo, šetřiti dobré jest. Sice, kdo ku příkladu Krista jináč jmenovati neumí než jedním způsobem, jako: Pán a Spasitel náš, Ježíš Kristus, a Pavla: apoštol Páně, sv. Pavel: teskliv$\acute{y}$ jest kazatel. I jsou takoví kazatelé, kteříž v jednom kázání jedno a též slovo neb *periphrasim* množstvíkráte, až uši bolejí, opětují, jako by žádných *synonymů* nebylo.

O směnování slov květovaném bylo již v dílu druhém jednáno.

3. Harmonie záleží v umělém slov proti sobě rozstavení, aby libě zněla; tomu *rhetorové* říkají figurae dictionis, a počítají těch figur deset; ale kazatel nejčastěji může užiti čtyř, jenž jsou:

1. *Anaphora*. 2. *Epistrophe*. 3. *Climax*. 4. *Paranomasia*.

Anaphora (*relatio*) jest opakování jednoho a téhož slova v počátcích průpovědí, jako když dím: „Tak Bůh poroučí, tak láska velí, tak rozum ukazuje, tak společné vzdělání vyhledává, tak na svatých příklady máme."

Příkladová *anaphory* z Písma svatého:

„Požehnaný budeš v městě, požehnaný i na poli. Požehnaný plod života tvého, ourody země tvé, i plod dobytka tvého, prvorozené skotů tvých, i stáda bravů tvých. Požehnaný koš tvůj, i díže tvá. Požehnaný budeš vcházeje, požehnaný i vycházeje." 5 Mojž. 28, 3—6. „Jak jsou mnozí nepřátelé moji, mnozí povstávají proti mně;

mnozí mluví o duši mé: Nemáť tento žádné pomoci v Bohu.“ Žalm 3, 2. 3.

„Lépe jest doufati v Hospodina, nežli naději skládati v člověku. Lépe jest doufati v Hospodina, nežli naději skládati v knížatech.“ Žalm 118, 8. 9.

„Někomu dána bývá skrze Ducha řeč moudrosti, jinému pak řeč umění podle téhož Ducha; jinému pak víra v témž duchu, jinému darové uzdravování v jednostejném Duchu; někomu pak divů činění, jinému pak proroctví, jinému pak rozeznání duchů, jinému pak rozličnost jazyků, jinému pak vykládání jazyků.“ 1 Kor. 12, 8—10.

„Bratří, kterékoli věci jsou pravé, kterékoli poctivé, kterékoli spravedlivé, kterékoli čisté, kterékoli milé, kterékoli dobropověstné, jestli která ctnost a jestli která chvála, o těch věcech přemyšlujte.“ Filip. 4, 8.

Epistrophe (*conversio*) jest téhož slova (*epiphora*) neb syllaby při konci opětování; jako: Bůh Otec nás stvořil, Syn vykoupil, Duch svatý posvětil. Co nás Bohu Otci milé činí? — Víra. Co Krista účastny? — Víra. Které jest znamení Ducha svatého v nás přebývajícího? — Víra. —

„Židé jsou? Jsem i já. Izraelští jsou? Jsem i já. Símě Abrahámovo jsou? Jsem i já. Služebníci Kristovi jsou? (Nemoudře dím) nadto já.“ 2 Kor. 11, 22. 24.

Žalm 136. naskrze, „věčné jest milosrdenství jeho“. „Kdož jest to ten král slávy? — Hospodin zástupů; onť jest král slávy.“ Žalm 24, 10.

Climax (*gradatio*, *scala*, *gradus*) jest jako po stupních jíti, když se předcházející průpovědi poslední slovo nebo oud na začátku následující průpovědi častěji opakuje, jako:

„Vyslýchati budu (dí Hospodin), vyslýchati budu nebesa, a ona vyslyší zemi. Země pak vyslyší obilí, i mest, i olej, a ty věci vyslyší Izraele.“ Ozeáš 2, 21. 22.

„Péče o učení se jest milost, a milost jest ostříhání zákona jejího, pozor pak na zákon jest podpora neporušitedlnosti. Neporušitedlnost pak působí to, abychom byli blízko Boha. Žádost tedy moudrosti přivodí do království.“ Kniha Moudrosti 6, 18—20.

„Na počátku bylo Slovo, a to Slovo bylo u Boha, a to Slovo byl Bůh. To bylo na počátku u Boha. — V něm život byl, a život byl světlo lidí. A to světlo

v temnosti svítí, ale tmy je neobsáhly." Jan 1, 1. 2. 4. 5.

„Chlubíme se nadějí slávy Boží, a nejen nadějí, ale také chlubíme se souženími, vědouce, že soužení trpělivost působí, a trpělivost zkušení, zkušení pak naději. a naděje nezahanbuje; nebo láska Boží rozlita jest v srdcích našich skrze Ducha svatého, kterýž dán jest nám." Řím. 5, 2—5. — 1 Kor. 11, 3. — Jak. 1, 24. 25. — 2 Petr 1, 5. 6. 7.

Paronomasia, παρονομασια, agnominatio, adsonatio, soniadaequatio, jest figura řeči, když se maličko litery v slově změní, aby si smysl změnil, jako: „Nejsou vůdcové, ale svůdcové."

„Statek, zmatek." „Mladost, radost." Tak o vrchnosti mluvě, říci bych mohl: „Kdo neseš zbraň, braniž se, a zastávej nevinných, abys ji darmo nenosil. Pokrytci budou časem odkrytci, mají hříchy za hříčky."

K *paronomasii* přináleží *ploce, πλοκη,* to jest: když se jedno a též slovo bez měnění opětuje, tak však, aby nejprv osobu, potom povahy znamenalo, jako dí sv. Pavel: „Ne každý Žid jest Židem, t. j. na srdci obřezaným." Tak se říci může: „Vizte křesťané, abyste byli křesťany; poddaní poddanými, kněz ať jest knězem, vrchnost vrchností, milostivý milostivým, spravedlivý spravedlivým."

IV. Ozdoba sentencí.

Ozdobování průpovědí jest, aby ne vždycky prostě řeč šla, jako by jen jalově něco povídal, než aby se zažívala tak i jinak.

V rhetorice tomu říkáme *figurae sententiae,* a jest jich deset:

1. *Exclamatio,* zvolání.
2. *Interrogatio,* otázka.
3. *Aposiopesis,* zamlčení.
4. *Correctio,* napravení aneb odvolání.
5. *Apostrophe,* obrácení řeči jinam.
6. *Prosopopoeia,* v osobě jiného mluvení.
7. *Addubitatio,* rozpakování.
8. *Communicatio,* k soudu podání.
9. *Occupatio,* řeči předchvácení.
10. *Concessio,* puštění.

1. *Exclamatio*, *'εκφωνησις*, zvolání, jest s podivením neb s žádostí něčeho propověděni, ku příkladu: „Aj, jak jest to dobré, a jak utěšené, když bratři v jednomyslnosti přebývají!“ Žalm 133, 1.

„Ó bys protrhl nebesa a sstoupil, aby se od přítomnosti tvé hory rozplynouti musily.“ Izai. 64, 1.

„Bídný já člověk! kdo mne vysvobodí z toho těla smrti?“ Řím. 7, 24.

„Ó hlubokosti bohatství i moudrosti i umění Božího! jak jsou nezpytatedlní soudové jeho, a nevystižitedlné cesty jeho!“ Řím. 11, 33.

„Ó národe nevěřící a převrácený, dokud budu s vámi! Dokudž vás snášeti budu.“ Mat. 17, 17.

2. *Interrogatio*, *'ερωτησις*, otázka, jest figura, když něco zvláštního s dotázkou povídáme, ku příkladu:

„Kdož by se byl o mne zasadil proti zlostníkům? kdo by se byl za mne postavil proti těm, jenž páší nepravost?“ Žalm 94, 16.

„Kdo může vymluviti nesmírnou moc Hospodinovu a vypraviti všecku chválu jeho?“ Žalm 106, 2.

„K kterému kdy z anjelů řekl: „Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe?“ Žid. 1, 5.

„Nevidáš-li toho, že muž snažný v díle svém před králi stává? nestává před nepatrnými.“ Přísl. 22, 29.

„Proč se bouří národové, a lidé daremné věci přemyšlují?“ Žalm 2, 1.

3. *Aposiopesis*, *'αποσιωπησις*, *reticentia*, zamlčení, když něco nedopovím. Ku příkladu:

„Umřeš pro ženu, kterouž jsi vzal, poněvadž jest vdaná za muže.“ 1 Mojž. 20, 3. Nedopovězeno totiž: nevrátíš-li ji.

„Duše má zkormoucená jest velmi; ale ty Hospodine! až dokud?“ (nedopovězeno: stírati budeš mne?) Žalm 6, 4.

Slouží tato figura obzvláště v horlivosti, když něco vroucně pověděti chceme, a potom jako upamatujíce se, utínáme, jako: „Ožralci jsou, hovada obžerná, a nechť všeho nepravím. — Vrchnost měla by, — ale přijde čas, že jiný k tomu přihlédne.“

4. *Correctio*, *'επανορθωσις*, *'epanorthosis*, napravení neb odvolání, jest, když povědíce něco, zase jako odvoláváme a napravujeme, ku příkladu: „Přijde hodina, anobrž již přišla, že se rozprchnete jeden každý k svému,

a mne samého necháte; ale nejsemť sám, nebo Otec se mnou jest.“ Jan 16, 32.

„Hojněji, než oni všickni pracoval jsem; avšak ne já, ale milost Boží mně přítomná.“ 1 Kor. 15, 10.

„Živ jsem již ne já, ale živ jest ve mně Kristus.“ Gal. 2, 20.

„Neuctíti otce, hřích jest, nýbrž co dím hřích? — nešlechetnost veliká jest.“

5. *Apostrophe*, *'αποστροφη*, *aversio*, *προσφωνησις*, obrácení řeči jinam, jest, když od posluchačů řeč odvrátě, k Bohu aneb k anjelům, neb k někomu nepřítomnému, neb k věcem bezdušným ji obrací kazatel.

Příklady: „Slyš, ó Bože náš, že jsme v pohrdání a obrať pohanění jejich na hlavu jejich, a dej je v loupež v zemi, v níž by zajati byli.“ Nehem. 4, 4.

„Taková mzda budiž dána mým protivníkům od Hospodina a mluvícím zlé věci proti duši mé. Ty pak, Hospodine, Pane, nalož se mnou laskavě pro jméno své.“ Žalm 109, 20. 21.

„Jako nádobu hrnčířskou roztříštíš je; a protož, králové! nyní usrozumějte sobě, vyučujte se soudcové zemští!“ Žalm 2, 9. 10.

„Nýbrž, ó člověče! kdo jsi ty, že odmlouváš Bohu? zdaž hrnec dí hrnčíři: proč mnes tak udělal?“ Řím. 9, 20.

„Nebojte se, zvířátka polí mých; neboť se zazelenají pastviska na poušti, a stromoví přinese ovoce své, fík, i vinný kmen vydají moc svou.“ Joel 2, 21.

6. *Prosopopoeia*, *προσωποποιεια*, *personae effectio*, mluvení v osobě jiného, když jako jinou osobu na sebe bereme, a na jejím místě mluvíme. Tak se v kapitole páté knihy Moudrosti pěknou *prosopopejí* vypisuje pozdní naříkání bezbožných.

„Takto praví Hospodin: Nebe jest má stolice, a země podnože nohou mých.“ Izai. 66, 1.

„Mne více neuzříte od této chvíle, až díte: Požehnaný, kterýž se béře ve jmenu Páně!“ Mat. 23, 39.

„Jeden každý chvátá k zisku svému po své straně, aneb říká: Pojďte, naberu vína, a opojíme se nápojem opojným, a bude nám rovně zítřejší jako dnešní den, nýbrž větší a mnohem hojnější.“ Izai. 56, 11. 12.

7. *Addubitatio*, *'απορια*, *διαπορησις*, rozpakování, když se rozmýšlíme, co činiti neb pověděti máme; ku pří-

kladu: „Nevím tuto, odkud začnu? co prvé říci mám? peklem-li bezbožného ku pokání strašiti, čili nebem vábiti mám?“

„Kamž bych zašel od Ducha tvého, aneb kamž bych před tváří tvou utekl?“ Žalm 139, 7.

„Dí vladař sám v sobě: Co učiním? teď pán můj odjímá ode mne vladařství; kopati nemohu, žebrati se stydím.“ Luk. 16, 3.

„Jest-li mi prospěšněji, živu býti v těle pro práci, tedy nevím, co bych vyvolil. K obému se k tomu nakloňuji, žádost maje umříti, a býti s Kristem, což by mnohem lépe bylo; ale pozůstati v těle, potřebněji jest pro vás.“ — Filip. 1, 22—24.

8. *Communicatio*, *'ανακοινωσις*, k soudu podání, když se něco samým posluchačům k soudu a rozeznání podává; ku příkladu: „Nyní tedy, obyvatelé Jeruzalémští, a muži Judští, suďte medle mezi mnou a vinicí mou.“ Izai. 5, 3.

„Jestli já skrze Belzebule vymítám ďábly, synové vaši skrze koho je vymítají? Protož oni soudcové vaši budou.“ Luk. 11, 19.

„Petr a Jan odpovídajíce jim, řekli: Jest-li to spravedlivé před obličejem Božím, abychom vás více poslouchali než Boha, suďte.“ Skutk. 4, 19.

„Co chcete? s metlou-li abych přišel k vám, čili s láskou a s duchem tichosti?“ 1 Kor. 4, 21.

9. *Occupatio*, *πρόληψις*, *προκατάληψις*, řeči předchvácení, když posluchačů slovům neb myšlením vstříc vcházíme; ku příkladu: „Ale tuto by někdo mysliti mohl. Ale řekne někdo. Vstoupí-li kdo tuto na odpor a řekne-li“ ... Jest pak řeči předchvácení dvojí: *tajné a zjevné; occupatio tecta, et aperta.*

Tajné:

„Nemůže zmařeno býti slovo Boží; nebo ne všickni, kteříž jsou z Izraele, Izraelští jsou.“ Řím. 9, 6.

Zjevné:

„Nemyslete, že můžete říkati sami u sebe: Otce máme Abrahama; neboť pravím vám, že může Bůh z kamení tohoto vzbuditi syny Abrahamovi.“ Mat. 3, 9.

„Ale řekne někdo: Kterak vstanou mrtví? v jakém pak těle přijdou?“ 1 Kor. 15, 35.

10. *Concessio*, *συγχώρησις*, puštění, když něco odpůrci pouštíme, tak ale, aby se to na jeho hlavu obrátilo. Ku příkladu:

„Ty věříš, že jest jeden Bůh; dobře činíš; i ďáblové tomu věří, avšak se třesou.“ Jak. 2, 19.

„Nechť jest tak, že jsem já vás neobtěžoval; než chytrý jsa, lstí jsem vás zjímal. Zdaliž skrze někoho z těch, kteréž jsem poslal k vám, obloupil jsem vás?“ 2 Kor. 12, 16. 17.

V. Příjemnost hlasu.

Hlaholem kazatele velmi se řeč ozdobuje, jestli že ho případně užívá, aby totiž mluvil:

1. Hlasitě, bez násilí však a bez křiku.

2. Pozorně bez huhnání, zadrhání, kašlání, stonání, trhání a dvoření jakéhokoli.

3. Případně k věci, níž neb výš, spěšněji nebo rozvláčněji, jak o čem. „Bez muziky nekaž“ — říkával jeden zvláštní muž. Muzika pak má linie, poněvadž noty vystupují neb sstupují, a noty některé jsou krátké, jiné dlouhé, jiné běžné, jiné kvadráty. Tak hlas kazatele ne po jedné linii jíti má, čehož kdy by kdo v obecném mluvení užíval, vysmán by byl. Ani jednostejně skákati není slušné aneb zase na kvadráty strhovati hlas, než jak jest věc, tak mluviti.

Emphatica, t. j. slova platná, váhu mající, pozoru a spamatování potřebující, vážně a rozvláčně se mluviti mají, věci žalostné též. Věci pak veselé, běžně, běžněji ať jdou. Po částkách pak takto pozor na to býti má:

Přístup přednášej tichým, *předlohu a vysvětlení* prostředním hlasem. *Mravné ponaučení* pak a závírka jadrněji zníti mají, než jiné částky.

VI. Vážnost gestů.

Poslední jest, však znamenitá kazatele ozdoba *gestus;* to jest příslušné hýbání těla, kteréž tomu chce, aby na kazatelnici kazatel neležel, ale stál; ne maňasem a špalkem, ani zase zápasníkem neb kejklířem byl, ale člověkem živým, nábožným, však o věcech žalostných tvář smutnou, o veselých veselou ukazoval; o nebi mluvě, vzhůru,

o pekle neb zemských věcech dolů hleděl. Tuto mnozí mnohá pravidla dávají, při applikování však jich dobře na pozoru se míti sluší.

Vůbec jest známo, že některým samo přirození jakousi libost dalo, aby cokoli činí, milé bylo, jiným pak neštěstí jakés, aby cokoli činí, bylo nepříjemné.

V mezích tedy svých každý držeti se má.

Díl čtvrtý.

O mocnosti a pronikavosti kázání.

Mocnost kázání v tom záleží, aby kázané slovo hluboce vázlo v srdcích posluchačů a jimi, kam řečník Boží naměřil, hýbalo. Kdo sic hledá, aby věci pěkně přednášel, světle a libě, tím samým nemálo mysli posluchačů dosahuje.

Zvláštní však ještě pravidla pozůstávají, jak se tím hloub k srdci pronikati může; pročež i těch kazatel šetřiti musí, nechce-li zúmyslně něčeho v ouřadě svém zanedbávati, jelikož Božím nástrojem jest, ostatek pak poroučeti Bohu.

Naměřovati pak má kazatel všemi svými kázáními, jako služebník Kristův, k tomu, aby posluchačům posloužil:

1. K plnému Boha a jeho *čisté pocty* milování.

2. K nenávidění satana a jeho klamu a svodu, i všelikého při Božích věcech mudrování, a všetečných nebezpečných oumyslů lidských.

3. K známosti vlastních hříchů a všudy se nalezající bídné nedokonalosti, a z toho k nelíbení se sobě, pýření se před Bohem, a k ustavičnému pokání.

4. K bázni Boží a pomst jeho, a skrze to k patrnému chození v povolání svém.

5. K společné lásce a milování všech bližních a konání při nich jak spravedlnosti (v neškození jim žádným vymyšleným způsobem), tak v milosrdenství, (v napomahání jim, čím možné, a tak k lítosti a citedlnosti bíd jejich skutečně).

6. Ku potěšení v Bohu a k veselé ve všech příčinách naději milosti Boží zde i věčně. Což vše chce-li

posluchačům mocně do srdcí vkládati, tohoto sedmera pilně šetřiti musí:

I. Aby mluvil Písemně.
II. Aby mluvil vážně.
III. Aby mluvil směle, jako z místa Božího.
IV. Aby po místech k bedlivosti napomáhal.
V. Aby potřebnější věci dobře zaostřil.
VI. Aby z pravdy a vlastní citedlnosti mluvil.
VII. Aby Boha na pomoc vzýval.

I. První prostředek ku pohybování srdcí jest *mluviti Písemně.*

Předně tedy, pokudž nejvýš možné, ať myslí kazatel, aby kázání jeho vynášena byla slovy a frázemi samých Písem svatých, i příklady a historiemi týchž Písem, a to pro příčiny dvě:

a) Že tak poroučí Duch Boží. Pán Bůh posílaje Ezechiele k lidu, řekl: „Jdi, a mluv jim slovy mými.“ Ezech. 3, 4.

Ne svými, ne *Ciceronovými* nějakými slovy, než Ducha svatého slovy mluviti má, kdož z místa Božího mluviti chce. (Ut jureconsultus sine lege, sic legatus sine auctoritate loqui erubescat, multu autem magis theologus sine Scriptura.)

b) Že žádného mistrovnějšího a mocnějšího řečňování není nad řeč Ducha svatého v Písmích a býti nemůže. Nechť sobě, kdo chce, chutná *Ciceronův* neboli *Demosthenův* styl (způsob psaní), ani jejich však ani žádného člověka řeč tak hluboko a ostře jako řeč Boží nepronikne na věky. „Živá jest zajisté řeč Boží a mocná, a pronikavější nad každý meč na obě straně ostrý, a dosahuje až do rozdělení i duše, i ducha, i kloubů, i morku v kostech, a rozeznává myšlení i mínění srdce.“ Žid. 4, 12. Žádný pěknější *gramatiky*, a ozdobnější *rhetoriky*, mocnější *dialektiky* neudělá, nad Ducha svatého na věky.

Chce-li kdo sličnými lidskými frásemi a přípovídkami mluviti, řečňování to jeho v uších se bude stavovati, ale k srdci neprostoupí, proto že srdce lidské, ač se v něčem kochá, jímati se však žádnému nedá, kromě svému všemohoucímu Stvořiteli, jakož zkušeno jest.

Ale proti tomu by někdo říci mohl:

α) Slova a fráses Písma jsou tvrdá; srozumitedlněji jest posluchačům našimi zvyklými slovy mluviti.

Odpověď. 1. A čí jest vina, nejsou-li Písemná mluvení posluchačům obvyklá, nežli kazatele, kterýž má posluchačům biblí svatou jak v věcech, tak v slovích v známost uvoditi.

2. Když se Písemných mluvení případně a kde potřebí maličkým vysvětleníčkem užívá, nic nad ně světlejšího, nic mocnějšího není.

β) Říci by někdo mohl: Tak by ani povědění učitelů církve přivoditi neslušelo, ježto často pěkná jsou; nýbrž mnoho jest i mudrců pohanských pěkných povědění, též historií rozličných, které se za příčinami lidem pro poučení neb výstrahu připomínati mohou.

Odpověď. 1. Odkázáni jsme k zákonu a svědectví. (Izai. 8, 20.) Tu dosti jest povědění a historií, i příkladů předivných pravý sklad. Ten rozbírati a posluchačům ukazovati nevzdělavatedlněji jest. Co lid prostý ví, kdo byl *Cicero neb Seneka.*

2. Může se pak něco i z otců, i z pohanských knih přiváděti v dvojí příčině: *a*) Jedno, když jsou posluchači vycvičenější, věcem takovým rozumějící. *b*) Druhé, když potřebují potvrzení v pravdě anebo zahanbení, může se z otců něco užitečného připomenouti, pro ukázání naší s nimi v učení jednomyslnosti. Pakli poslouchá někdo zarytý v hříších, může se něco o ctnosti pohanské z pohanských knih připomenouti a říci: „Tohle pohané smyslili neb činili! zastyďme se my křesťané.“ Tak citovati učí sám Kristus i apoštolové. „Královna od poledne povstane k soudu s pokolením tímto a potupí je, nebo přijela od končin země, aby slyšela moudrost Šalomounovu.“ Mat. 12, 42. „Bohem živi jsme, hýbeme se, i trváme, jakož i někteří z vašich poetů pověděli, že i rodina jeho jsme.“ Skutk. 17, 28. Tit. 1, 12.

II. Druhý prostředek ku pohybování srdcí jest *mluviti vážně;* totiž: kazatel musí mluviti *vážně* a *uctivě*, proto že velikého pána poselství veliké spravuje. Nebo počíná-li sobě kdo v kázání drze a bujně, potřásá-li kadeře, vynáší-li vášně své, mluví-li duchem panským neb rychtářským, jako by na robotu rozkazoval, tuchne ihned v posluchačích nábožnost, a tím samým, co vzdělávati měl při nich, kazí: uctivost k Bohu a slovu jeho; co pak kaziti měl, vzdělává: zatvrdilost srdce a zhrdání Bohem a jeho napomínáním.

Dobře onen, když tázán byl, která by *nejpřednější ctnost* bohomluvcova byla? odpověděl: *Pokora.*

Pokorný zajisté a tichý duch Kristův vládne lidskými srdci; pýcha a drzost jen plaché lidi činí. Protož kazatel dověrnost k slovům svým při posluchačích vzdělávati musí; což zpraví, jestliže se přičiní, aby tomu posluchači rozuměli, že on při všech všudy šetří obojího pravidla, *i víry i lásky: víry* ne jiné, než přednášeje to, o čem jest neproměnitedlná a jistá vůle Boží, *lásky* ne k jinému cíli, než k jejich spasení. Tomu porozumí-li posluchač, nebude moci tak snadno vyhnouti, ale dá se jíti ku poslušenství. Co jináče vypadne, to kazatel Bohu poroučeti musí.

III. Třetí prostředek k hýbání srdci lidskými jest *mluviti směle.* Totiž kazatel musí, ne jako u lidí sobě něco jednaje, ale směle a jako z místa Božího příkazy a úsudky Boží vyhlašuje. Následovníkem zajisté má býti Krista Pána, kterýž mocně konal poselství své a učil cestě Boží, nepatře na osobu člověka. Mat. 22, 16. Čehož na apoštolích a prorocích příklad máme a to slove *parrhesia,* παῤῥησια, kteréž na prosto užívati musí, kdo dílo kazatele konati chce. Sic kdo choulostivý jest a lidských převrácených soudů neb potracení přízně se bojí, ten nechť sobě to slyší, co Jeremiášovi řekl Bůh: „Mluv k nim, cokoli já přikazuji tobě a nelekej se jich, abych tě nepotřel před obličejem jejich.“ Jer. 1, 17. Tak chce Bůh udatné míti posly své a ne bez příčiny. Nebo jak se mluví, tak se posluchačů slovo chytá: mocně-li, mocně; mdle-li, mdle; nebo mluví-li kazatel, jakoby sám tomu nedověřoval, nedověřuje i posluchač a jakž byl, tak zůstane. Pakli sobě kazatel mocně počíná v Bohu, podvrací tím všelikou vysokost zpínající se proti umění Božímu a jímá všelikou mysl v poddanost Kristu, (2 Kor. 10, 5.) proto že tím povolné v povolnosti utvrzuje, neustavným rozpakování vyráží, zarputilé pak v urputnosti zahanbuje. Avšak ta smělost své meze a cíle míti musí. V oznamování lidem výstupků jejich a pohrůžek musí býti kazatel smělý, v napomínání pak a žehrání krotký a lítostivý, sumou: z místa Božího všecko poručiti musí; od osoby pak své všecko pokorně dělati a lidi skrze tichost a dobrotivost Kristovu (2 Kor. 1) prositi má, aby se smířili s Bohem (2 Kor. 5.).

IV. Čtvrtý prostředek k hýbání srdci lidskými jest *k bedlivosti napomáhati, kde potřeba.* Když kazatel na něco užitečného přijde, což by chtěl, aby buď všickni neb někteří posluchači k srdci pustili, dobře jest na tom se pozastaviti a jak k bedlivosti, tak ku zpamatování napomenouti. Nebo když se hodinu mluví, nemůže posluchač všeho ani zpamatovati, ani co potřebnějšího sobě vybrati. Nebo i pobožnému posluchači někdy mysl jinam zaběhne, že se čistého lecos přeslechne. Protož kazatel, povědom jsa, že na něco jadrného přichází, má dělati NB. Selah סֶלָה. To pak děje se takto:

1. *Umlknutím,* až by posluchači proberouce se, oči i uši nastavili. Protož kazatel šetřiti musí, aby ne leckdes, třebas prostřed řeči, zatna se, mlčel, jakž bývá, když neví co mluviti a tím ne pozdvihování, než skloňování hlav působí. Ale kde řeč míti má, aby šla; umlknutí pak aby místo NB. bylo posluchačům.

2. *Oznámením,* že něco pilného jest před rukama, k čemuž formule mohou býti tyto: „*Tuto znamenejte. Dejte pozor na tato slova. Rozvažte, prosím, co praví Duch svatý.*" A přepěkného slova: „*Nakloňte uši*" (k slyšení). Kristus užíval té formule: „Kdo má uši k slyšení, slyš." V Izai. 1, 2. „Slyšte nebesa." 5 Mojž. 3, 21. „Slyšte to všickni národové." 1 Král. 22, 28. „Slyšte všickni lidé."

3. *Opětováním* po druhé i po třetí slova neb pověděni, kteréž by kazatel rád posluchačům do srdce vpravil; ku příkladu:

„Bychom pak i my, neb anjel s nebe kázal vám mimo to, což jsme my vám kázali, *proklctý* buď. Jakož jsme prvé pověděli a ještě znovu pravím: Jestliže by vám kdo jiné evanjelium kázal, mimo kteréž jste přijali, *prokletý* buď." Galat. 1, 8. 9.

„Poněvadž naučení za naučením, naučení za naučením, zpráva za zprávou, zpráva za zprávou jich docházela, trošku odtud, trošku od onud: i bude jim slovo Hospodinovo naučení za naučením, naučení za naučením, zpráva za zprávou, zpráva za zprávou, trošku odtud, trošku od onud, k tomu aby šli, a padajíce nazpět, setříni byli a zapleteni jsouce, aby polapeni byli." Izai. 28, 10. 13.

„Nepřátelé tvoji, Hospodine! nepřátelé tvoji zahynou." Žalm 92, 10.

„Duše naše jako ptáče znikla osidla ptáčníků, nebo osidlo se ztrhalo, i vynikli jsme.“ Žalm 124, 7.

4. *Schvalováním slov posluchačům tímto neb jiným způsobem:* „Tato slova napište sobě na srdce! Povědění toto dobře sobě pamatujte, k hodině pokušení neb smrti. Povědění toto s sebou vezměte domů a učte jemu dnes ditky své, i čeládku svou. Složte to prosím na poklad a opětujte je sobě několikráte.“

V. Pátý prostředek k hýbání srdcí jest: *zaostřovati, kde potřeba.* Zaostřování obzvláštně se k tomu vztahuje, když kazatel příklad nějaký, co se s kým sběhlo, připomíná, buď že z přítomného textu jest, neb od jinud, aby užíval hypotyposi, apostrophe, prosopopoeiae. Nebo čím více k přítomné věci proniká, tím více k tomu, co odtud vyvésti strojí, srdcí nahýbá. O hypotyposi, *ὑποτυπωσις*, při třetím dílu povědíno, že jest živé malování něčeho, co se dálo. Kdo tedy podobného co činil neb trpěl, před oči jej posluchačům jako živého stavěti sluší a potom říci: „Tohle tehdáž činil neb mluvil Bůh, neb tento a tento, nyní totéž mně, tobě a jiným praví: Ty jsi ten David, Manasses, tebe také trestati bude, nepřestaneš-li toho.“ To též skrze apostrophen, *'αποστροφη*, býti může: „Pouč nás, milý svatý Davide! Pouč nás, Jobe, příkladem svým, cos ty v úzkostech činil? — Ty ses odevzdal Bohu a jemus poručil cesty své.“ — Též může býti per prosopopoeiam, *προσωποποεια:* „Jak, kdy by nyní živ byl Abraham, David, Petr, Job: co by řekl? jistě trestal by tvrdost naši. Já jsem se v pokušení takto choval, řekl by Abraham; já takto, řekl by David; Job: A ač jsem padl, však jsem hned zase povstal.“

Sumou, všudy může živý kazatel prosopopoeiam dělati a osobám i věcem řeč v ústa vložiti, jakoby samy tu stojíce, kázaly, napomínaly, vystříhaly, prosily, těšily; přivlastňuje: Bohu Otci, Kristu, Davidovi, Absolonovi, Jidášovi, hluchému neb slepému uzdravenému: „Mne, mne za příklad mějte, ó smrtelní lidé, co se stalo se mnou, téhož na sebe čekejte!“ Též stromům, kamenim, vodám, jako: „Tento strom (Mat. 21.) vystříhá nás příkladem svým, chceme-li prokletí ujíti, abychom bez ovoce nikdy nebývali, neb kdo ví, kdy Pán přijde, aby přihlédl a ovoce požádal.“ Tak od hříchu vystříhaje kazatel, aby se jich ani v skrytě žádný nedopouštěl, mohl by říci:

„Půda pod námi, stěny okolo nás praví: ‚Nehřeš člověče! vidíme‘. Suk ze dřeva praví: Já na pomstu volati budu“. Užitečná jest také věc, aby sobě kazatel z Písem shledal řeči lidí kořících se, prosících od Boha milosti, děkujících a též v osobách jejich aby užíval. Ku příkladu: když k modlitbám přistupuješ, říkej s Abrahamem: „Prach jsem a popel, avšak se pokouším s Pánem svým mluviti.“ Stíhá-li tě svědomí tvé, neříkej s Kainem: „Větší jest nepravost má, než aby mi odpuštěna býti mohla,“ 1 Mojž. 4, 13., ale s publikánem: „Bože! buď milostiv mně hříšnému!“ Luk. 18, 13. Chtěl-li bys někomu k trpělivosti v kříži posloužiti, rci: „Hospodin jest milostiv, nechť učiní, co se vidí jemu.“ Ku vděčnosti napomínaje, rci: „Nuže, pozdvihněme s Davidem hlasu i srdce a rceme: ‚Ej, duše má, oslavuj Pána svého.‘“

VI. Šestý prostředek k hýbání srdcí jest: *Z pravdy a z vlastní citedlnosti* mluviti. Platné a nevyhnutelné toto jest, k čemu kdo jiných nakloniti chce, že sám prvé v tom býti musí, tak aby z pravdy a vlastní citedlnosti mluvil. Chce-li nakloniti k milování Boha, aby prvé láskou k němu sám zažehán byl; pakli k ošklivení hříchu některého, lakomství, opilství, ošemetnosti, aby sám v sobě prvé a u sebe dobře jej zošklivený měl. Chce-li kazatel rozveseliti, sám musí vesel býti; pakli rozkvíliti, sám bolest míti musí. To zajisté přirozeno jest, že kdo něčím hnouti chce, sebou prvé hnouti musí; kdo někoho něčemu chce naučiti, jemu to více příklady, než slovy ukazovati musí. Tak Kristus Pán sám začal nejprv činiti, potom jiné učiti (Skut. 1, 1.) a svatý Pavel Tita napomínal, aby sebe samého ve všem dával za příklad. Tit. 2, 7. Protož *Nazianzenus* dobře řekl, že kněz, nečině tak, jakž učí, levou rukou staví a pravou boří. Nebo zkušené jest, že kněz více příkladem než slovy vzdělává. Protož není-li kazatel sám v sobě živý a rozhorlený, živé a horlivé věci jak bude mluviti? Nebo co komu není v srdci a z srdce, nemůže než neplatné býti, a byť i jakkoli křiklavě řečňovati chtěl ba i řečňoval, nevidí-li se toho v pravdě při něm: nebude se to nic posluchačů chytati, nýbrž k horšímu to poslouží, totiž, aby kazatele za člověka lehkého poznávali, a k zhrdání řečmi Božími příčinu sobě brali. Protož toho povážiti má kazatel, chce-li mocně kázati, aby příkladný byl ve všem a bez úhony; chce-li kázáním

posluchače rozhorliti, aby sám nejprv horlivostí srdce naplnil; chce-li těšiti, aby potěšení plný byl; chce-li k zármutku vésti, aby sám v srdci bolest měl; chce-li na hříchy žehrati, aby se sám sobě nejprv nelíbil, k čemuž cesta tato jediná jest, aby kázati se stroje, sám sobě nejprvé kázal a k čemu jiným posloužiti chce, sobě nejprv posloužil, tak od srdce k srdci slovo Boží snadno procházeti bude.

VII. Sedmý prostředek pohybování srdcí jest *Boha na pomoc vzývati.* Lidských srdcí slovo tím hlouběji jímá, když se kazatel k Bohu obrací, od něho mluvenému slovu moci a požehnání žádaje; — to pak bývá

1. Hned při počátku řeči.

2. Po *proposici*, buď vždycky, jakž někteří kazatelé mají obyčej, anebo toliko, když nesnadný článek k vykládání přichází, aneb se věc, na níž mnoho záleží, přednášeti má; tu se žádost neb vzývání Boha platně přidává.

Formule k tomu tyto a těm podobné jsou: „Pán Bůh, k jehož slávě tyto věci se mluviti budou, nastrojiž srdce, uši i jazyk náš, abychom i mluviti i přijímati to mohli, což se k jeho slávě a nám k spasení mluviti bude.“

O lásce kázati maje, říci mohu: „Bůh, kterýž láska jest, vylí nyní svou lásku v srdce naše, abychom jí zazženi jsouce, láskou naplněná srdce odsud domů odnésti mohli!“

3. V *applikaci* leckdes, jako při naučení: „Dej Bůh, abychom při této pravdě stálí byli do smrti!“ Při výstraze: „Pán Bůh rač dáti, abychom se tohoto i jiných hříchů vystříhati mohli!“

Při napomínání: „Dejž, Bože, abychom tomu mohli zadost činiti.“ Příkladové toho v prorockých a apoštolských kázáních jsou hojní.

4. V závírce buď obyčejně: „K čemuž nám dopomáhej.“ Nebo: „Já jsem kázal, ty, ó Duchu svatý! zapečeť slova svá v srdcích všech nás!“ Amen.

Jak máme napomínati mocně?

Posud jsem jednal o prostředcích veřejných k hýbání srdcí. Jak máme již obzvláštně napomenutí, trestání a potěšení formovati, aby k srdci pronikala?

*

Napomenutí z Božího slova děje se křesťanům:

A) K milování Boha nade všecko.

B) K dokazování milosrdenství k bližnímu.

C) Ku pokání.

D) Ku stálosti v dobrém.

A) K milování Boha dohánějí lidi tři věci: *a*) Krása jeho. *b*) Spříznění, kteréž s ním máme. *c*) Dobrodiní jeho.

a) Co pěkné, to přirozeně k sobě táhne srdce. Již pak nic ušlechtilejšího, krásnějšího, blahoslavenějšího, divnějšího nad Boha býti nemůže. Nebo cokoli dobroty, krásy, líbeznosti v tvořích jest, to vše jen stín toho, co jest v Bohu. *b)* Zatím přirozené jest, abychom přátely své krevní milovali. Bůh jest nejbližší přítel, v němž živi jsme, hýbeme se i v bytu trváme; bližší jest nás než my sami sebe; jest Otec náš přemilý, právem stvoření i znovu zrození. *c)* Přirozené jest také, abychom toho, kdo nám dobře činí a na kom nám záleží, milovali. Žádný pak více nečiní nad Boha toho a z něho nám plynou i přirození darové: život, krása, síla; i nabytí umění, moudrost a šťastný v čemkoli prospěch, i tělesní: pokrm, nápoj, oděv, pokoj a bezpečné bydlení; duchovní: slovo Boží, známost pravdy, svoboda v náboženství, víra, nový rod, i minulá i přítomná i budoucí dobrodiní, kteráž kde potřebí vyčítati a zveličovati se mají, aby srdce lidská v milování Božím rozněcována byla.

B) K milosrdenství a lítosti k bližním slouží se lidem předně: zveličováním bídy lidské zvláště osoby některé, za druhé: ukazováním, že bídný ten jest náš přítel a bratr, a z též krve pošlý, touž krví vykoupený, v též u Boha, ne větší-li vážnosti; za třetí: *hypotyposi* Krista jeho před očima malovati, jakoby sám tu stoje, almužny a slitování oudu svému žádal, odplatu hojně zde i věčně slibuje.

C) Ku pokání lidi dohánějí tyto věci:

1. Jadrné ukazování, jací bychom býti měli a jací jsme, jaká to před očima Božíma ošklivost, per similia.

2. Ukazování hříchu tíže.

3. Ukazování hněvu Božího proti hříchům a to per exempla.

4. Ukazování dobroty Boží, kterýž nám pokání a milosti své přeje. A tu se hypotyposes dělati mají. Jak

jest laskavý Bůh Otec, jak Kristus. — Jak proroci, jak apoštolé ku pokání zovou.

5. Předstírání pohrůžek nekajícím a tu hypotyposis: jak nekajícím v den soudný bude.

D) Ku stálosti v dobrém a bázni Boží děje se napomenutí mocně:

1. Hypotyposí muk Kristových, kteréž vystáti musil, nás z marného obcování vykoupiti chtěje.

2. Hypotyposí vševědoucnosti Božské, kteráž se na všecko dívá jasně. Žalm 139.

3. Že Ducha svatého v sobě máme, jehož rmoutiti nesluší, nebo jest to nebezpečné. Příklad Davidův. Žalm 51.

4. Bůh s sebou žertovati nedá. Žalm 6. Hřeší-li kdo po přijaté milosti dobrovolně, běda mu. Přísloví 1. Žid. 6. 10.

Jak máme trestati mocně?

Trestání a žehrání aby hluboce vázlo, toto dvé působí: Zveličování hříchů a co z nich pochází. 2. Hypotyposí pokut, které přijdou, nenapraví-li se člověk.

Aby pak trestání při posluchačích, ne zjitření a zdrážděni, jakž bývá, (nebo nedůtklivý jest vřed neduhů lidských) ale zahanbení a napravení přinášelo, tyto věci k tomu napomáhají:

1. Aby kazatel ne na osoby, než na hříchy žehral. Nebo zjevně zahanbovánu býti, těžká věc jest a téměř nesnesitedlná; poněvadž se zdá, že kazatel jen vášeň a choutku provodí. Protož se to tak okročovati má, aby sám ten, koho se dotýče, v svědomí se ubodnouti mohl. Pěkný této prozřetedlnosti máme na Kristu příklad.

2. Aby kazatel na hříchy žehral, ne na společné lidské nedostatky a poklésky. Činí to někteří, že leco posluchačům odrhují a o větší věci třebas nic neříkají. A o těch Kristus řekl: že komáry cedí a velbloudy požírají.

3. Aby kazatel žehral, ale neštípal, t. j. užíval ne nějakých jizlivých, než pokorných, prositebných, tužebných slov. Může říci: „Ach, moji posluchači! nečiňtež toho; Bůh hledí a hněvá se, litujte sami sebe, nedrážděte proti

sobě hněvu Božího, nestavějte za hřbet těchto pohrůžek Božích.“ — Lítost svou kazatel nad tím provede, že toho zastávati nemůže. „Já na to nevím, co říci; změniti toho nemohu, ani dáti někomu jiného srdce: než co Bůh někdy řekne? A prosím vás pro slávu Boží, pro spasení naše, pomněte co za tím stojí!“

4. Obměkčuje také domluvu, jestli kazatel sám sebe vpojímá. „Zahanběme se tuto, kdož jsme takoví!“ — Tak Chrysostomus: „Já tuto na sebe sám naříkám, sám sebe soudím, sám sebe tresci; kdo slyší, nechť hledí, co o sobě sám také smysliti má.“

5. Jestliže kazatel v osobě nepřítomného na hříchy žehře, jakož na Kainovu zoufalost, Jidášovu nevěru, Petrovu drzost.

6. Jestliže kazatel ne v osobě své, než v osobě Kristově neb apoštolově neb prorokově žehře. „Ne já to pravím, ale Pán. Nechť slyší, kteří sobě v tom povědomi jsou, ne mne, ale Písmo.“

7. Jestliže kazatel slušnou, střednou omluvu činí, proč to mluvil. „Já bych nesměl toho hříchu ztěžovati a tak často odrhati, kdy by mne nenutila má povinnost, přísný rozkaz Boží, příklad proroka a apoštola a nebezpečenství spasení našeho. Pomůže-li to komu ku pokání, pochválím Pána Boha, pakli nic, já očistím duši svou.“

8. *Communicatio* také napomáhá. „Suďte sami, není-li to ošklivý hřích, zvyk; suďte, sluší-li k tomu mlčeti.“

9. Ovšem pak, přidává-li kazatel osvědčování k posluchačům lásky, aby rozuměli, že to ne z hněvu a vášně, než z horlivého jich milování činí. 2 Kor. 4.

Jak máme potěšovati mocně?

Potěšování bídných mocné jest, jestliže kazatel:

1. Štědrost a jistotu slibů Božích (v jaké kdy příčině jest) dobře v mysl vkládá.

2. Jestliže příklady jiných svatých, kteří podobné věci trpěli, pilně před oči staví.

3. Jestliže hypotypotice následujícího potěšení a slávy, kteráž pobožných v nebi očekává, velikost ukazuje, anobrž že i zde rozvlažení po těžkostech milé jest.

4. Že bezbožní také mají svá trápení, za nimiž ještě jiná horší trápení stojí. A protož že lépe jest tuto trpěti, kdež i potěšení (aspoň vnitřní) předce proměšuje, i všecko to v nevypravitedlnou radost proměniti se musí. To všecko k textu a potřebě posluchačů *specifikovati* sluší a buď na nemoc, chudobu, sirobu, protivenství od lidí neb potěšení neb smrt táhnouti se musí a bez užitku nebude.

Jak máme mocně zavírati?

Mocně se zavírá kázání, když kazatel:

1. Znenadála, jako by uťal, přestane, a to třeba v největší horlivosti.
2. Ušlechtile něco, čehož prvé v traktací slyšáno není, pro stvrzení všeho, summovně vynese, buď povědění nějaké, neb příklad neb podobenství.
3. Když horlivě k modlitbám napomene.
4. Ale nejvíc, když se uměle a vroucně Pánu Bohu pomodlí, i tu hned s lidem Boha, aby co ve jménu jeho vsáto a vštípeno jest, zalíval a požehnání dával, poníženě a pokorně s plnou důvěrností požádá.

Modlitba služebníka církevního.

Ježíši Kriste, kníže pastýřů, biskupe náš svrchovaný! kterýž jsi mne nehodného v počet služebníků a pastýřů také pojíti ráčil, oveček svých krví tvou vykoupených částečku k spasení mně svěřiv. Tys, Pane, Petra, beránky své jemu svěřiti maje, třikráte, miloval-li by tebe, se tázal, načež i já s Petrem se ohlašuji: Miluji tebe, Pane Ježíši! ty víš, že miluji, hotov jsa pro tebe a ovečky tvé nejen práci vynakládati, ale i duši vydati. Víš, Pane, vnitřnosti mé, zkus srdce mého, přepal ledví má a poznej, žeť jsem já služebník tvůj, činiti všecko, co míti chceš, žádostivý. A není-li v čem úmyslu dosti buď sprostného neb celého neb horlivého, i to při mně naprav, doplň, rozněť pro milosrdenství své. Však jsem tvůj, Pane Ježíši! a tvé dílo dělám, tvůj také zůstati a tvé dílo prospěšně dělati žádám. Než bez tebe, Pane Ježíši! nic nemohu, jakož's ty sám vysvědčil a já to poznávám.

Protož neopouštěj díla svého, pokorně prosím, kteréž při mně, ve mně a skrze mne dělati začal's. Dej mi věrným býti v domě tvém a bedlivým i snažným v práci tvé, abych ostál bez zahanbení, když přijdeš a počtu požádáš. Rád chci dělati všecko, můj Pane Ježíši! cokolis poručil a poroučíš, ale mdloby své a nestatečnosti se lekám. Nebo mám já strážným býti lidu tvého, sám člověk dřímavý a zraku proti tak mnohým nepřátelům duchovním příliš mdlého jsa? Mám býti pastýřem ovcí tvých, sám pastvy a stráže ustavičně potřebuje? Mám býti vůdcem a učitelem dítek tvých, sám dítě jsa? Mám býti světlem světa, já, kterýž v sobě sám tak mnoho mrákot vidím a cítím? Mám býti solí před porušením jiné hojící, já sám porušený člověk? Mám býti sloupem železným v domě tvém a zdí měděnou v místě tvém, já hlína, prach a popel? Ach! smiluj se, Pane Ježíši, nestačímť já těmto věcem, sám ty to ve mně a skrze mne dělej, jestliže dělati mám, jinak nic nebude; před nebem i zemí se osvědčuji. Avšak věrný's ty, kterýž osvědčil, že moc tvá v nemoci lidské se dokonává; toť mne těší. Protož mám-li býti sloupem, podpírej mne, abych neklesl; mám-li býti solí, i sol mne ohněm kříže a ostrostí jakýchkoli, nedbám; cvič mne sobě, jak sám chceš, jen abych zmohl a umřel ve mně, a skrze mne v jiných, nákaze hříchů. Mám-li býti svící jasně hořící v domě tvém, dodávej mi sám světla rozumnosti a přilívej oleje darů Ducha svého. Mám-li býti vůdcem a učitelem dítek tvých, sám ty mne za ruku veď a poučuj vždycky, abych v ničem nezbloudil a jiných v blud neuvedl. Mám-li býti strážným lidu tvého, střez ty mne sám napřed, abych zmařen nebyl pro milosrdenství tvé. Mám-li naposledy ovce tvé pásti, sám ty pastev života dodávej. Nebo jestli ty ruky své otvírati a pastev dobrých a pramenů vod živých nám ukazovati nebudeš: kdež bych já to bral, odkud to opatřil? Budiž tedy ty sám všechněm nám všecko, aby tebe samého byla u všech a ze všeho čest; z tebe, skrze tebe a k tobě ať plyne všecka plnost darů potřebných, kteréž pro nás v tobě složil Otec.

Ó moudrosti věčná! vyučuj nás! ó světlo věčné! osvěcuj nás. Ó Ježíši, věčný Boží Synu, církve hlavo, Pane a Bože můj! Vykupiteli můj! biskupe můj! veď, řiď, zpravuj chtěním dobrým, i moci daruj. Konej i do-

konej započaté při mně milosrdenství; pas i spas mne s lidem tvým na věky.

Přijmi, Jezu Kriste! pokorná vzdychání poníženého sluhy svého a nepohrdej tím, kdož se žádá líbiti tobě a mnohé získati tobě a napomoci, jako mdlá nádoba, slávě tvé. Ó přijmi mysl, oblib žádost, potvrď chtění, požehnej věrnému usilování a rci na to v svatém svém nebi: Amen!

Přídavek.

Particulae numerandi.

Nejprv. Zatím. K tomu. Nad to. Přes to. Dále. Až naposledy.

Formulae transitionum.

Až potud o prvním.

Abychom k tomu, což nejpřednějšího jest, přistoupili.

Již zatím jiná věc k rozjímání nám se podává i v těchto slovích.

Již samých slov poslyšme. Jakž toho i to potvrzuje.

Zatím dále nás vyučuje. Zatím podává.

Nyní, což zatemněleji napřed pověděl, světle vyjadřuje.

Obzvláštně pak tuto posouditi sluší.

Ale dále nás vede apoštol.

Mezi tím musíme se i při tomto zastaviti.

Když jsme porozuměli z toho. — Zatím považme.

Ale ó bychom k tomu, což za druhý článek položeno jest, přistoupili.

Čemuž abychom lépe vyrozuměli, vizme, co dále v textu následuje.

Což pak to, což jinde apoštol.

Formulae transitionum in applicationes, per quas ex improviso ad applicationem veniatur.

Tuto máme příčinu, abychom nahlédli sami k sobě.

Ale zasedněme s sebou na počet, jak se podle toho chováme.

Oplakání hodna jest nevděčnost lidská této milosti Boží.

Což tedy říci o těch, ježto ....

Toto pak nejen pro ony řečeno jest, ale i pro **nás.**

Ty jsi tedy ten David, ten Job .... tebe **Pán Bůh** bude trestati aneb milovati, jestliže tak chovati se **budeš.**

Když vidíme cizí neštěstí, hleďme se ....

Tuto hleď potěšení, kdož potěšení potřebuješ.

Přesladká jsou slova tato, kdybychom uměli jich **užívati.**

Na toto Boží zaslíbení můžeme se bezpečně spoleh**ati.**

Jestliže tak tomu jest, jakž jinak není, kudyž **tedy** my na to přicházíme, abychom tak špatnou důvěr**nost** k jeho otcovství měli? Příčina.

Ale nyní svět, aby lichva hříchem byla, nechce.

Ještě teď, hle, hlas Boží. Ezech. 18, 13.

Formulae adhibendae in occupationibus.

Mohl by však někdo ne bez příčiny se ptáti.

Ale tuto jest otázka.

Mohlo by tu nějaké pochybování na mysl přijíti.

Což tedy díme k tomu?

Že pak někteří mní ....

Nechť tuto žádný na ta myšlení nepřichází.

Jestliže pak se komu zdá, že to neb jiné proti tomuto učení čelí, že odporné jest to povědění — že se nesrovnává s tím, což jinde Kristus dí, že tento smysl poráží.

Aniž to námi hýbati má, že apoštol jinde dí.

Si confutatio falsi subjungatur veri dogmatis confirmationi, sic:

Odtud se poráží blud těch, kteříž ...

Vidí se, jak těžce bloudí —

Jak se s pravdou nesrovnává, což Antikrist.

Ne nesnadně již každý souditi může, jak daleko od pravdy se uchyluje, což ...

Vystříhejmež se tedy bludů.

Pročež přebídně se mýlí, kteříž ...

Nedejte se, nejmilejší, přemluviti.

Formulae consolandi.

Potěšujme se tuto.

Ku potěšení slouží —

Jak rozkošného potěšení nám podává tento text.

Neníť ukrácena ruka Hospodinova. Izai. 59, 1.

Přijmiž každý a připusť k srdci toto potěšení, aby doufanlivě s Davidem říci mohl: Hospodin můj pomocník. Žalm 118, 6.

Může tedy každý z nás říci s Davidem: Bych i v stínu smrti chodil, nebudu se báti. Žal. 23.

Nevypouštějme z mysli povědění Kristova: „Blahoslavení chudí.“

Kohož jeho břemeno a kříž hněte, obrať se k Bohu s Davidem. Řím 8, 34. 39.

Formulae objurgandi.

Prosím vás, nejmilejší! proč se křesťany nazýváme?

Prosím, pomněte na pohrůžky Boží!

Formulae exhortandi.

Na sebe to obraťme, nejmilejší! co praví Pán.

Ale toto nejen na Židy musíme obraceti; i k nám se vztahuje; nám mluví prorok: „Přestaňte zle činiti a učte se dobře činiti!“

Rozvrh obsahu:

KNIHTISKÁRNA J. STOLAŘE V PRAZE.

JANA AMOSA KOMENSKÉHO:

SEBRANÁ DÍLA KAZATELSKÁ.

II.

KÁZANÍ.

V PRAZE.
NÁKLADEM SPOLKU KOMENSKÉHO.
1893.

JANA AMOSA KOMENSKÉHO

SEBRANÁ

DÍLA KAZATELSKÁ.

II.

KÁZANÍ.

V PRAZE.
NÁKLADEM SPOLKU KOMENSKÉHO.
1893.

JANA AMOSA KOMENSKÉHO:

KÁZANÍ.

I.

HISTORIA O UMUČENÍ A SMRTI, POHŘBU I VZKŘÍŠENÍ PÁNA NAŠEHO JEŽÍŠE KRISTA.

II.

KÁZANÍ XXI. O TAJEMSTVÍCH SMRTI, VZKŘÍŠENÍ A NA NEBE VSTOUPENÍ KRISTA, SPASITELE SVĚTA.

III.

KÁZANÍ PORŮZNÁ:

1. VÁNOČNÍ.
2. POSTNÍ.
3. MATUZALÉM.
4. ENOCH.

V PRAZE.

TISKEM ARTIST. ÚSTAVU A KNIHTISKÁRNY J. STOLAŘE.

1893.

HISTORIA

O UMUČENÍ A SMRTI, POHŘBU I VZKŘÍŠENÍ PÁNA NAŠEHO JEŽÍŠE KRISTA.

KÁZANÍ XXI.

O TAJEMSTVÍCH SMRTI, VZKŘÍŠENÍ A NA NEBE VSTOUPENÍ KRISTA, SPASITELE SVĚTA.

PAŠIJE SVATÉ

DÍL I.

(Biskupové společně radu drželi, aby Krista zamordovali. Kristus již více zjevně mezi Židy nechodil, protože byli vydali mandát, aby jat byl.)

Když Ježíš Lazara vzkřísil, mnozí z Židů, kteříž byli přišli k Marii, viděvše, co učinil, uvěřili v něho. (J. 11, 45.) Někteří pak z nich odešli k farizeům a pověděli jim, co učinil Ježíš. (46.) I sešli se biskupové a farizeové v radu a pravili: „Co činíme? (47.) Nebo tento člověk divy mnohé činí; necháme-li ho tak, všickni uvěří v něho, i přijdou Římané a odejmou místo naše i lid". (48.) Jeden pak z nich, Kaifáš, biskupem byv toho léta, řekl jim: (49.) „Vy nic nevíte, aniž přemyšlujete, že jest užitečné nám, aby jeden člověk umřel za lid, a ne aby všecken tento národ zahynul." (50.) Toho pak neřekl sám od sebe, ale biskupem byv léta toho, prorokoval, že měl Ježíš umříti za tento národ. (51.) A netoliko za tento národ, ale také, aby syny Boží rozptýlené shromáždil v jedno. (52.) Protož od toho dne radu společně drželi, aby jej zabili. (53.) Ježíš pak již nechodil zjevně mezi Židy, ale odšel odtud do krajiny blízko pouště, do města, kteréž slove Efraim, a tu bydlil s učedlníky svými. (54.) Byla pak blízko Velikonoc židovská. I šli mnozí do Jeruzaléma z krajiny té před Velikonocí, aby se očistili. (55.) I hledali Ježíše a rozmlouvali vespolek v chrámě stojíce: „Co se vám zdá, že nepřišel k svátku?" (56.) Vydali pak byli biskupové a farizeové mandát, jestliže by kdo zvěděl, kde by byl, aby pověděl, aby jej jali. (57.)

MODLITBA.

Ó nestihlý v lásce své k nám, Bože, Otče všeho milosrdenství, my hříšný lid tvůj k nohám milosti padajíce poníženě, pokorně, vděčně a srdečně děkujeme, že jsi se nad námi zahynulými smiloval a z uložené rady své jednorozeného a nejmilejšího svého Syna na poušť světa tohoto k shromáždění v jedno rozptýlených synů a dcer tvých a vykoupení jich z smrti věčné, smrtí jeho, poslal; a nad to, že's i tajemství to vykoupení našeho, kterémuž ani ti, kteříž mu napomáhali, nerozuměli, nám zjevil a zjevuješ. Ó prosíme, dejž nám milosti své vděčnu býti, dej jí nade všecko vážiti, dej se v jednotě dítek svých, Kristem shromážděných, ostříhati. Nechť nám není tak milý zevnitřní pokoj, pohodlí, přízeň světa a cokoli, abychom pro ni vnitřní této milosti tvé zanedbávati, ovšem pro věci časné nesmyslně ji od sebe strkati měli; nýbrž nechť jest nám svět i všecko na něm za škodu pro vyvýšenost známosti Krista Ježíše, Pána našeho, jen abychom v něm nalezeni byli. A poněvadž v známosti jeho i nyní opět prospěti a tajemstvím v kříži jeho zavřeným vyučovati se úmysl máme, požehnejž nám, prosíme, osvěť nás, i posvěť Duchem svým svatým, aby to vše k oslavení věčného milosrdenství tvého ku posilnění noh našich na cestách poslušenství příkladem Syna tvého, až do té smrti, posloužilo. Amen.

DÍL II.

(Kristus v domě Šimona drahou mastí pomazán. Učedlníci těžce to nesli; pročež od Pána obviněni byli. Jidáš vnuknutím ďábelským na to se vydal, aby Krista zradil.)

Tedy Ježíš šestý den před Velikonocí přišel do Betany, kdež byl Lazar, ten kterýž byl umřel, jehož vzkřísil z mrtvých. (J. 12, 1.) I připravili jemu tu večeři (2.) v domu Šimona malomocného, (Mt. 26, 6.) a Maria posluhovala; Lazar pak byl jeden z stolících s nimi. (J. 12, 2.) Marta pak vzavši libru masti drahé, z nardu výborného, (J. v. 3.) a rozbivši alabastrovou

nádobu, vylila ji na hlavu jeho, (M. 14, 3.) když seděl za stolem (Mt. 26, 7.) a pomazala noh Ježíšových a vytřela vlasy svými nohy jeho. I naplněn jest dům vůní té masti. (J. 12, 3.) Jeden pak z učedlníků jeho, Jidáš, Simona Iškariotského, kterýž jej měl zraditi, řekl: (J. v. 4.) „Proč tato mast není prodána za tři sta peněz a není dáno chudým?“ (5.) To pak řekl, ne že by měl péči o chudé, ale že zloděj byl a měšec měl a to což (do něho) kladeno bylo, nosil. (6.) A vidouce to učedlníci, (Mt. 26, 8.) hněvali se někteří mezi sebou, řkouce: „I proč ztráta masti této stala se? (Mt. 14, 4.) a k čemu jest?“ (Mt. 26, 8.) I zpouzeli se na ni. (M. 14, 5.) Tedy řekl Ježíš: „Nechte ji, proč ji rmoutíte? ku pohřbu mému zachovala to. (M. 14, 6., J. 12, 7.) Dobrý zajisté skutek učinila nade mnou, (Mt. 26, 10.) však chudé máte vždycky s sebou a když budete chtíti, můžete jim dobře činiti; ale mne ne vždycky míti budete. (M. 14, 7.) Ona což mohla, učinila; předešlať, aby těla mého pomazala ku pohřebu. Amen, pravím vám: kdežkoli bude kázáno toto evanjelium po všem světě, takéť i to což učinila tato, bude vypravováno na památku její“. (M. 14, 8. 9.) Tedy ďábel vnukl v srdce Jidáše Šimona Iškariotského, aby jej zradil. (J. 13, 2.) I odešed, mluvil s biskupy a úředníky, kterak by jim ho zradil, (L. 22, 4.) řka: „Co mi chcete dáti, a já vám ho zradím?“ (Mt. 26, 15.) Oni pak uslyševše, zradovali se a slíbili mu peníze dáti, (M. 14, 11.) a smluvili s ním (L. 22, 5.) a odvážili mu třidceti stříbrných. (Mt. 26, 15.) I slíbil. (L. 22, 5.) A od té chvíle hledal příhodného času, (Mt. 26, 16.) aby ho zradil bez zástupu. (L. 22, 6.)

MODLITBA.

Jezukriste, Synu Boží jednorozený, Pane a Vykupiteli náš, děkujeme tobě z tvé povolnosti, kterouž jsi pro nás Otci svému, jakožto Beránek za hříchy naše k oběti oddaný, prokázal, když's poslušně a dobrovolně k smrti své sám se postavil, a všelijakým způsobem, žeť milo bylo pro nás trpěti, osvědčil. O dejž nám to, ať lásku odměnnou v srdcích svých majíce, všecko zase pro tebe rádi s plnou ochotností činíme, tobě v srdcích svých večeři, i chudým tvým kde můžeme,

*

pohodlí činíme, v ničemž co se jména tvého dotýče, ani práce, ani nákladu, ani nardu, ani alabastru, ani rukou, ani vlasů, ani duše své nelitujíce. Nechť vůně poslušenství našeho naplňuje dům církve tvé, a naproti tomu vůně spasení tvého ať naplní dům srdce našeho, ó ty, kterýž jsi vůně života k životu věřícím, vůně pak smrtedlná k smrti všechněm nevěřícím, nevážným, bezbožným Jidášům a rotě puntujících se proti tobě k zahynutí svému. Od nichž ó odvrať srdce naše, ať nohy naše nevstupují nikdy na cesty jejich, a duše naše radami jejich se nepoškvrňuje! Ó Pane Ježíši, potresciž všech reptavých odpůrců, kteříž nám tebe mazati vzýváním a vyznáváním jména tvého zbraňují. Nechť jsou zahanbeni, kteříž tobě masti drahé tvé slávy, a vyvoleným vůně potěšení tvého závidí. Vyvrz z církve své ďáblovy holomky pokrytce a svatokupce, kteříž krev a milost tvou za mzdu časnou směňujíce, nevděčnými i nehodnými jí býti se prokazují. Ach Pane Ježíši, zachovej nás srdce nevděčného a převráceného. Proklatá buď na věky všecka mzda, kterouž ďábel a svět dává opouštějícím tebe! Požehnání pak tvé na věky budiž nad těmi, kteříž milují tebe, Pane Ježíši. Amen, Amen, Amen.

DÍL III.

(Zástupové Krista i Lazara viděti žádali, ale biskupové oba zamordovati chtěli. Kristus ubíraje se do Jeruzaléma k svátku, i od učedlníků svých i od lidu sprovázen, slavně ctěn a vítán byl. On pak nad městem plakal, a zástupové o něm svědectví vydávali.)

Zvěděv pak zástup veliký z Židů, (že Ježíš jest v Betany), i přišli ne pro Ježíše toliko, ale také aby Lazara viděli, kteréhož byl vzkřísil z mrtvých. (J. 12, 9.) Radili se pak biskupové, aby i Lazara zamordovali, nebo mnozí z Židů odcházeli pro něho, a uvěřili v Ježíše. (10, 11.) Nazejtří mnohý zástup, kterýž byl přišel k svátku, když uslyšeli, že Ježíš jde do Jeruzaléma, (12.) nabrali ratolest palmových a vyšli proti němu. (13.) A když se přiblížili k Jeruzalému a přišli do Betfáje k hoře Olivetské, (Mt. 21, 1.) tedy Ježíš poslal dva učedlníky své, řka jim: „Jděte do městečka, kteréž proti vám jest, do

kteréhož vejdouce hned naleznete oslici přivázanou, a oslátko s ní, (Mt. 21, 2.) na němž nikdy žádný z lidí neseděl; odvěžtež je a přiveďte ke mně. (L. 19, 30.) A řekl-li by vám kdo, co to činíte, (M. 11, 3.) proč odvazujete? (L. 19, 31.) rcete: že Pán jich potřebuje, a ihned propustí je, (Mt. 21, 3.) a pošle sem. (M. 11, 3.) Tedy odšedše ti, kteříž byli posláni, nalezli, jakž jim byl pověděl, (L. 19, 32.) oslátko přivázané vně u dveří na rozcestí, i odvázali je. (M. 11, 4.) A když odvazovali to oslátko, řekli páni jeho k nim: „Proč odvazujete oslátko?“ (L. 19, 33.) A oni řekli jim, jakož byl přikázal Ježíš, (M. 11, 6.) „Pán ho potřebuje.“ (L. v. 34.) I nechali jich. (M. 11, 6.) I přivedli je k Ježíšovi, a vloživše roucha svá na to oslátko, vsadili na ně Ježíše. (L. v. 35.) Toto se pak všecko stalo, aby se naplnilo pověděni skrze proroka řkoucího: „Pověžte dceři Sionské: Aj král tvůj béře se tobě tichý, a sedě na oslici, a na oslátku té jhu podrobené.“ (Mt. 21, 4. 5.) Tomu pak nerozuměli učedlníci jeho zprvu; ale když oslaven byl Ježíš, tedy se rozpomenuli, že to psáno bylo o něm, a že jemu to učinili. (J. 12, 16.) Mnohý pak zástup stlali roucha svá na cestě, jiní pak ratolesti z stromů sekali, a metali na cestu. (Mt. 21, 8. M. 11, 8.) Když se pak již přibližoval k místu tomu, kudyž scházejí s hory Olivetské, počalo všecko množství učedlníků radostně chváliti Boha hlasem velikým ze všech divů, kteréž byli viděli, řkouce: „Požehnaný král, kterýž se béře ve jménu Páně: Pokoj na nebi a sláva na výsostech.“ (L. 19, 37. 38.) Ale někteří z farizeů, kteříž tu byli v zástupu, řekli jemu: „Mistře, potresci učedlníků svých.“ I odpověděv, řekl jim: „Pravímť vám, budou-li tito mlčeti, kamení hned bude volati.“ (L. v. 39. 40.) A zástupové, kteříž z předu i ze zadu šli, volali řkouce: „Hosanna Synu Davidovu (Mt. 21, 9.) Požehnaný kterýž se béře ve jménu Páně, král Izraelský! (J. 12, 13.) Požehnané království otce našeho Davida, kteréž přišlo ve jménu Páně, Hosanna na výsostech!“ (M. 11, 10.) A když se přiblížil, uzřev město, plakal nad ním, řka: „O kdy by poznalo i ty, a to aspoň v takový tento den tvůj, které by věci ku pokoji tobě byly! Ale skrytoť jest to nyní před očima tvýma.“ (L. 19, 41. 42.) A když vjel do Jeruzaléma, zbouřilo se všecko město, řkouce: „I kdo jest tento?“ Zástupové pak pravili: „Toto jest

ten Ježíš, prorok z Nazaréta Galilejského.“ (Mt. 21, 10. 11.) A vydával svědectví zástup, kterýž byl s ním, že Lazara povolal z hrobu a vzkřísil jej z mrtvých. (J. 12, 17.) Tedy farizeové pravili mezi sebou: „Vidíte-li, že nic neprospíváte? Aj svět postoupil po něm!“ (v. 19.) I vešel Ježíš do chrámu Božího (Mt. 21, 12.) a spatřiv tu všecko, když již byla večerní hodina, vyšel do Betany se dvanácti. (M. 11, 11.)

MODLITBA.

Pane Jezukriste, Vykupiteli náš, chválíme tě, že jsi sám smrt podniknouti maje, mrtvé křísil, a tím nás, že od tebe dobrovolně, proto abychom z hrdla jejího my zahynulí vychváceni byli, podstoupena jest, dostatečně ujistil. Děkujeme i za to, žes pro utvrzení naše hojnější do Jeruzaléma k smrti se ubíraje, zástupy sobě nastrojil, aby vstříc tobě jdouc s radostí tě vítali, králem a Spasitelem svým vyznávali, od tebe požehnání a spasení sobě žádali. I myť tě, ó světa Spasiteli, vyznávajíce a k tobě se ústy i srdcem přiznávajíce, bez přestání voláme: „Hosanna Synu Davidů, smiluj se nad námi, Hosanna, spas nás ó ty, kterýž's přišel s výsosti, aby nám pomohl k věčné radosti! A i my Vykupiteli náš, králi náš, Bože náš, před tebou rozprostíráme nejen roucha svá, ale i těla svá, i srdce svá, i všecky moci života svého. Ó dejž, ať všecky vnitřnosti naše před obličejem tvým rozkvétají, aby vonné tobě bylo skrze nás se procházení. Nedejž nám choulostivými býti při vyznávání tebe, nedej ústům našim přestávati chval tvých, byť nám to všecken svět zapovídal, nýbrž tím udatněji ať se snažíme býti nemluvňátky tvými, z jejichž úst dokonávána býti má chvála tvá. Slzy tvé, Pane Ježíši, kteréž's vyléval nad nevděčnými, obměkčtež a rozvlažtež tvrdá srdce naše, abychom oplakávajíce sami hříchy své a srdečně činíce pokání, hněvu tvého ušli, a milosti Otce tvého užili k spasení, vše skrze zásluhu tvou, Boží Synu, kterýž s Otcem svým a Duchem svatým jsi Bůh požehnaný na věky, Amen.

DÍL IV.

(Kristus na cestě fíku zlořečil, v městě chrám vyčišťoval a jeho i učením i dobře činěním posvěcoval. Dítky jeho chválily. Biskupové nevěřili. Knížata nevyznávali. Řekové viděti žádali. Kristus o své smrti mluvě, modlil se a hlasem s nebe byv posilněn, o svém postavení i užitcích smrti své vypravoval.)

Druhého pak dne (M. 11, 12.) ráno, když vycházel Ježíš z Betany, navracuje se do města, zlačněl. (Mt. 21, 18.) A uzřev zdaleka (M. 11, 13.) fíkový strom podle cesty (Mt. v. 19.), an má listí (M. v. 13.), šel k němu (Mt. v. 19.), zda by co nalezl na něm. A když přišel k němu, nic na něm nenalezl, (M. v. 13.) než listí toliko (Mt. v. 19.) (neboť nebyl čas fíků) (M. v. 13.) I dí jemu: „Nikdy již více neroď se z tebe ovoce na věky, (Mt. v. 19.) a na věky nižádný z tebe ovoce nejez.“ (M. v. 14.) A slyšeli to učedlníci jeho. I usechl fík ten pojednou. (Mt. 21, 19.) I přišli do Jeruzaléma, a všed Ježíš do chrámu (M. 11, 15.) vymítal všecky prodávající a kupující v chrámě, a stoly penězoměnců a stolice prodávajících holubice převracel. (Mt. 21, 12.) A nedopustil, aby kdo nádobu nesl skrze chrám. (M. 11, 16.) I učil je, řka jim: „Zdaliž není psáno, že dům můj, dům modlitby slouti bude u všech národů? Vy pak učinili jste jej peleší lotrů.“ (v. 17.) I přistoupili k němu slepí a kulhaví v chrámě, a uzdravil je. (Mt. 21, 14.) Vidouce pak biskupové a zákonníci divy, kteréž činil, a dítky any volají v chrámě a praví: „Hosanna Synu Davidovu,“ rozhněvali se (v. 15.) a řekli jemu: „Slyšíš-liž, co ti praví?“ Ježíš pak řekl jim: „I ovšem; nikdá-liž jste nečtli, že z úst nemluvňátek a těch, kteří prsy požívají, dokonal jsi chválu?“ (v. 16.) A ačkoli tak mnohá znamení činil před nimi, (však) neuvěřili v něho. Aby se naplnila řeč Izaiáše proroka, kterouž pověděl: „Pane, kdo uvěřil kázaní našemu?“ (J. 12, 37. 38.) A ačkoli mnozí i z knížat uvěřili v něho, však pro farizeje nevyznávali, aby ze školy nebyli vyobcováni. (v. 42.) Nebo milovali slávu lidskou více, než slávu Boží. (v. 43.) A když byl večer (M. 11, 19.), opustiv je, šel ven z města do Betany a tu zůstal. (Mt. 21, 17.) A jdouce ráno, uzřeli ten fík an usechl z kořene. (M. 11, 20.) A vi-

douce to učedlníci, divili se. (Mt. v. 20.) A zpomenuv Petr, řekl Ježíšovi: „Mistře, aj ten fík, kterémuž jsi zlořečil, (M. v. 21.) hned (Mt. v. 20.) usechl. (M. v. 21.) I přišli zase do Jeruzaléma. (M. 11, 27.) Byli pak někteří Řekové z těch, kteříž přicházívali, aby se modlili ve svátek. (J. 12, 20.) Ti tedy přistoupili k Filipovi, kterýž byl od Betsaidy Galilejské, a prosili ho, řkouce: „Pane, chtěli bychom Ježíše viděti.“ (21.) Přišel Filip a pověděl Ondřejovi, Ondřej pak zase a Filip pověděli Ježíšovi. (v. 22.) A Ježíš odpověděl jim, řka: „Přišlať hodina, aby oslaven byl Syn člověka. (v. 23.) Amen amen pravím vám, zrno pšeničné padna v zemi, neumře-li, onoť samo zůstane, a pakliť umře, mnohý užitek přinese. (v. 24.) Nyní duše má skormoucena jest; a což dím? Otče, vysvoboď mne z této hodiny: Ale proto jsem přišel k hodině této. (v. 27.) Otče, oslaviž jméno své!“ Tedy přišel hlas s nebe: „I oslavil jsem, i ještě oslavím.“ (v. 28.) Ten pak zástup, kterýž tu stál a slyšel, pravil: „Zahřmělo!“ Jiní pravili: „Anjel k němu mluvil.“ (v. 29.) Odpověděl Ježíš a řekl: „Ne pro mneť hlas tento stal se, ale pro vás. (v. 30.) Nyníť jest soud světa tohoto, nyní kníže světa tohoto vyvrženo bude ven. (31.) A já budu-liť povýšen od země, všecky potáhnu k sobě.“ (32.) (To pak pověděl, znamenaje, kterou by smrtí měl umříti. (33.) A býval ve dne v chrámě uče; ale v noci vycházeje, přebýval na hoře, kteráž slove Olivetská (L. 21, 37.) a všecken lid na úsvitě přicházel k němu do chrámu, aby ho poslouchal. (38.) I učil na každý den v chrámě. Biskupové pak a zákonníci i přední v lidu hledali ho zahladiti, (L. 19, 47.) ale báli se zástupů, (Mt. 21, 46.) neboť všecken lid jej sobě liboval (L. v. 48.) a měli ho za proroka. (Mt. 21, 46.)

MODLITBA.

Děkujeme tobě, Bože, Otče náš nebeský, že jsi se nad zašlostí lidského pokolení smiloval, a aby od hladu a smrti věčné zachováno bylo, z nebeské své obilnice nejlepší pšeničné zrno, Syna svého poslav, skrze smrt v zemi vsáté jsi dal, aby z něho pokrm a život duším našim vyrůsti mohl. I tobě, Pane Ježíši, buď chvála, žes lačněl a žíznil spasení na-

šeho, a moha říci, aby z té těžké hodiny vysvobozen byl, volil's dobrovolně k ní jíti, a vůli Otce svého pro spomožení nám vykonati. Ach Pane Jezukriste, čímž se tobě lásky tvé odměníme? Dej, ať sebe tobě zase odevzdáváme se vším a pro tebe zmařeni i zmořeni býti, jestliže toho vůle Otce tvého vyhledává, nikdy se neliknujeme. Zachovej mrtvosti svědomí, abychom nebyli fíkové planí, zlořečenství a prokletí sobě zasluhující. A v čem nestatečni jsme, ó nekvap na nás zuřivostí svou, nevydávej nás v prokletí, ale raději požehnáním svým zavlažuj nás, abychom z mrtvosti a jalovosti své vyvedeni jsouce, ovoce zdárné a tobě libé nesli. Vyčišťuj sobě nás živé chrámy své ode všech poškvrn zlého přirození našeho! Vyčisť i všecken chrám církve své od modlářství, svatokupectví a všeho tobě nelibého! Otvírej dítkám křesťanským školy, v nichž by se tebe Boha a Spasitele svého znáti a vyznávati učili, a skrze to i jdoucí po náš věk hlasu tvého sobě libovati a jeho poslouchati sobě zvykali, a počet vyvolených tvých se shromažďoval až do skonání světa, Amen.

DÍL V.

(Kristus s učedlníky o svém ukřižování rozmlouvá. Biskupové jak by se to státi mělo, radí se. Kristus beránka s učedlníky jedl a tím hod Beránka figurného zavřel. Mezi svými svár o přednost spokojil a co na ně přísluší, i čím se potěšovati mají, ukázal.)

Před svátkem pak velikonočním věda Ježíš, že přišla hodina jeho, aby šel z tohoto světa k Otci, milovav své, kteříž byli na světě, až do konce je miloval. (J. 13, 1.) I řekl Ježíš učedlníkům svým: „Víte, že po dvou dnech velikonoc bude, a Syn člověka zrazen bude, aby byl ukřižován.“ (Mt. 26, 1. 2.) Tedy sešli se biskupové a zákonníci i starší lidu na síň biskupovu, kterýž sloul Kaifáš. A radili se spolu, jak by Ježíše lstivě jali a zamordovali. Ale pravili: ne v den sváteční, aby (Mt. v. 3. 4. 5.) snad nebyl rozbroj v lidu. (M. 14, 2.) Prvního pak dne přesnic (Mt. 26, 17.), když velikonoční beránek zabíjín býval (M. 14, 12.) přistoupili k Ježíšovi učedlníci, řkouce k němu: „Kde chceš, ať jdouce, připravíme tobě,

aby jedl beránka?" (Mt. 26, 17.) I poslal Petra a Jana, řka: „Jdouce připravte nám beránka, abychom jedli. (L. 22, 8.) Aj když vcházeti budete do města, potkáť vás člověk džbán vody nesa; jdětež za ním do domu do kteréhož vejde, a díte hospodáři toho domu: (v. 10, 11.) „Vzkázalť Mistr, čas můj blízko jest, u tebeť jísti budu beránka s učedlníky svými. (Mt. 26, 18.) Kde jest síň, kdež budu jísti beránka? (L. 22, 11.) A onť vám ukáže večeřadlo veliké podlážené a připravené; tu nám připravte." (M. 14, 15.) I odešli učedlníci jeho a přišli do města, a nalezli tak, jakož jim byl pověděl. I připravili beránka. (M. 14, 16.) Když pak byl večer, přišel se dvanácti. (17.) A když přišel čas, posadil se za stůl, a dvanácte apoštolů s ním. (L. 22, 14.) I řekl jim: „Žádostí žádal jsem tohoto beránka jísti s vámi prvé než bych trpěl. (15.) Nebo pravímť vám, žeť ho již více nebudu jísti, ažť se naplní v království Božím." (16.) A vzav kalich a díky činiv, řekl: „Vezměte jej a dělte mezi sebou. (17.) Nebo pravím vám, žeť nebudu píti z plodu vinného kořene, ažť království Boží přijde." (18.) Stal se pak i svár mezi nimi, kdo by z nich zdál se býti největší. (24.) On pak řekl jim: „Králové národů panují nad nimi, a kteříž moc mají nad nimi, dobrodincové slovou. (25.) Ale vy ne tak: nýbrž kdož největší jest mezi vámi, budiž jako nejmenší; a kdož vůdce jest, jako sloužící. (26.) Nebo kdo větší, ten-li kterýž sedí, čili ten kterýž slouží? Zdali ne ten, kterýž sedí? Ale já mezi vámi jsem, jako ten kterýž slouží. (27.) Vy pak jste ti, kteříž jste v mých pokušeních se mnou zůstali. (28.) A jáť vám způsobuji, jakož mi způsobil Otec můj, království, (29.) abyste jedli a pili za stolem mým v království mém, a seděli na stolicích, soudíce dvanáctero pokolení Izraelské. (30.)

MODLITBA.

studnice lásky a milování plná, velikonoční pravý Beránku, Ježíši Kriste, srdečně tobě děkujeme, že nás, kteréž tobě před věky Otec dal, ačkolis nás v světě pohřížené viděl, vroucně však miloval a dobrovolně se za nás k oběti na smrt vydal. Ty Pane Jezukriste, jsi pravý ten Be-

ránek Boží z stáda lidského pokolení vzatý, sám bez poškvrny a vady nalezený, a proto od hříšníků nečistých oddělený, aby krve tvé pokropení hříšníky očišťovati a před zhoubcím věčným bezpečné činiti mohlo. A jakož's ty žádostí žádal beránka starozákonního s učedlníky svými jísti, aby tajemství to dokonaje, sebou samým v skutku vyplnil, tak duše naše tebe, Beránka Božího, žádostí žádají, aby účastnost tebe pravou majíce, z tebe očištění a spasení své míti mohli. Ó přijmiž nás a pomaž veřejí srdcí našich krví svou, ó vyčisť nás od kvasu zlosti, a přepaš pasem spravedlnosti své bedra naše, a obuj v hotovost poslušenství tvého nohy naše, abychom jako poutníci tvoji na zemi, s chvátáním z bídného zdejšího Egypta k nebeské zaslíbené vlasti rádi pospíchali. Obzvláštně prosíme, od učitelů církve své odejmi různice a sváry, a naplň srdce jejich pokorou, tichostí a láskou svatou, aby jednostejného všickni smyslu jsouce, v svornosti sebe i lidu tvého ostříhali. Dej i křesťanským vrchnostem Ducha svého svatého, aby nad poddanými svými, nýbrž tvými, ne pohanským způsobem, tvrdě a krutě panovali, ale milostivými ochránci jejich byli. Všechněm pak nám svým účastníkům dej, abychom jedni druhým vespolek sloužíce a v pokušeních pro jméno tvé setrvajíce, v království tvém věčném se svatými tvými povýšení došli. Amen.

DÍL VI.

(Ježíš učedlníkům nohy umýval, a že to na příklad pokory učinil, oznamoval. Zrádce svého vyjevil. Učedlníky, aby se vespolek milovali, napomenul a svátost Večeře své (hod nového Beránka) ustanovil.)

A když večeřeli, (J. 13, 2.) věda Ježíš, že jemu Otec všecko v ruce dal, a že od Boha vyšel a k Bohu jde, (3.) vstal od večeře a složil roucho, a vzav rouchu, přepásal se. (4.) Potom nalil vody do medenice, i počal umývati nohy učedlníků a vytírati rouchou, kterouž byl přepásán. (5.) Tedy přišel k Šimonovi Petrovi a on řekl jemu: „Pane, ty mi chceš nohy mýti?“ (6.) Odpověděl Ježíš a řekl jemu: „Co já činím, ty nevíš

nyní, ale potom zvíš.“ (7.) Dí jemu Petr: „Nebudeš ty mýti noh mých na věky.“ Odpověděl jemu Ježíš: „Neumyji-liť tebe, nebudeš míti dílu se mnou.“ (8.) Dí jemu Šimon Petr: „Pane, netoliko nohy mé, ale i ruce i hlavu.“ (9.) Řekl jemu Ježíš: „Kdož jest umyt, nepotřebuje než aby nohy umyl, nebo čist jest všecken. I vy čisti jste, ale ne všickni.“ (10.) Nebo věděl o zrádci svém; protož řekl: „Ne všickni čisti jste.“ (11.) Když pak umyl nohy jejich a vzal roucho své, posadiv se za stůl zase, řekl jim: „Víte-liž, co jsem učinil vám? (12.) Vy nazýváte mne Mistrem a Pánem, a dobře pravíte; jsemť zajisté. (13.) Poněvadž tedy já umyl jsem nohy vaše, Pán a Mistr, i vy máte jeden druhému nohy umývati. (14.) Příklad zajisté dal jsem vám, abyste jakož jsem já učinil vám, i vy činili. (15.) Amen amen pravím vám: Není služebník větší nad pána svého, ani posel větší nežli ten, kdož jej poslal, (16.) Znáte-li tyto věci, blahoslaveni jste, budete-li je činiti. (17.) Ne o všech vás pravím; já vím, které jsem vyvolil, ale aby se naplnilo Písmo: Ten kdož jí chléb se mnou, pozdvihl proti mně paty své. (18.) Nyní pravím vám, prvé než by se stalo, abyste když se stane, uvěřili, že já jsem.“ (19.) A to pověděv Ježíš, zkormoutil se v duchu a osvědčil, řka: (21.) „Aj ruka zrádce mého se mnou za stolem. (L. 22, 21.) Amen, amen pravím vám, že jeden z vás mne zradí (J. 13, 21.), kterýž jí se mnou.“ (M. 14, 18.) I zarmoutivše se velmi, (Mt. 26, 22.) vzhlédali na sebe vespolek, pochybujíce, o kom by to pravil. (J. 13, 22.) a počali každý z nich říci: „Zdali já jsem, Pane?“ (Mt. 26, 22.) A jiný: „Zdali já?“ On pak odpověděv řekl jim: „Jeden ze dvanácti, kterýž omáčívá se mnou (M. 14, 19. 20.) rukou v míse. Syn zajisté člověka jde, jakož (Mt. 26, 23. 24.) uloženo (L. 22, 22.) a psáno o něm, ale běda člověku tomu, skrze něhož Syn člověka zrazen bude; dobré bylo by jemu, aby se byl nenarodil člověk ten.“ (Mt. v. 24.) Odpovídaje pak Jidáš, kterýž ho zrazoval, dí: „Zdali já jsem, Mistře?“ Řekl jemu: „Ty jsi řekl.“ (25.) Byl pak jeden z učedlníků Ježíšových, kterýž spolehl na klíně jeho, ten jehož miloval Ježíš. (J. 13, 23.) Protož tomu nävěští dal Šimon Petr, aby se zeptal, kdo by to byl, o němž praví. (24.) A on odpočívaje na prsech Ježíšových, řekl jemu: „Pane, kdo jest?“ (25.) Odpověděl Ježíš: „Ten jest, komuž já omočené skyvy

chleba podám!“ A omočiv skyvu chleba, podal Jidášovi (synu) Šimona Iškariotského. (26.) A hned po té skyvě chleba vstoupil do něho satan. I řekl jemu Ježíš: „Co činíš, čiň spěšně.“ (27.) Tomu pak žádný z přísedících nerozuměl, k čemu by jemu to řekl. (28.) Nebo někteří se domnívali, poněvadž Jidáš měšec měl, že by jemu řekl Ježíš: „Nakup těch věcí, kterýchž jest nám potřebí k svátku,“ aneb aby něco chudým dal. (29.) A on vzav skyvu chleba, hned vyšel; a byla noc. (30.) Když pak on vyšel, dí Ježíš: „Nyníť oslaven jest Syn člověka, a Bůh oslaven jest v něm. (31.) A poněvadž Bůh oslaven jest v něm, i Bůh oslaví jej sám v sobě, a to hned oslaví jej. (32.) Synáčkové, ještě maličko s vámi jsem; hledati mne budete; ale jakož jsem řekl Židům: Kam já jdu, vy nemůžete přijíti, i vám pravím nyní. (33.) Přikázaní nové dávám vám, abyste se milovali vespolek, jakož já miloval jsem vás, abyste i vy milovali jeden druhého. (34.) Potomť poznají všickni, že jste moji udčedlníci, budete-li míti lásku jedni k druhým.“ (35.) A když oni jedli, vzav Ježíš chléb a dobrořečiv, lámal a dal učedlníkům, a řekl: „Vezměte, jezte, to jest tělo mé, (Mt. 26, 26.) kteréž se za vás dává, to čiňte na mou památku.“ (L. 22, 19.) Takž vzav i kalich (M. 14, 23.) když bylo po večeři, (L. 22, 20.) a díky činiv, dal jim, řka: „Pijte z toho všickni.“ (Mt. 26, 27.) I pili z něho všickni. I řekl jim: „Toto jest krev má smlouvy té nové, (M. 14, 23. 24.) kteráž se za vás (L. 22, 20.) a za mnohé vylévá (M. 14, 24.) na odpuštění hříchů. (Mt. 26, 28.) Amen, pravím vám, žeť již více nikoli nebudu píti (M. 14, 25.) od této chvíle z tohoto plodu vinného kořene až do onoho dne, když jej píti budu s vámi nový v království Otce svého.“ (Mt. 26, 29.)

MODLITBA.

přehluboká pokoro, Pane náš Ježíši Kriste, kterýž byv Bohem, pravým Otci svému i Duchu Svatému rovným, zmařil's se, způsob služebníka přijal a i k těm nejnižším a nejopovrženějším službám se sklonil, nýbrž na tom dosti nemaje, aby v službu se vydal, ještě's i samého sebe nám dal, tělo své k jedení a krev ku pití, za pokrm a nápoj k životu

věčnému. Ach kdo vypraví, nýbrž kdo vystihne, jak divná jest tvá láska k nám! Chvaltež tebe nebesa i země, sklánějtež se před tebou anjelé, a všickni svatí tvoji oslavujtež tebe nyní i na věky. Ó přesladký Ježíši, dejž nám v srdcích našich cítiti moc lásky tvé. Přebývejž ty milostí svou v nás a my v tobě na věky; krm nás tělem svým proti hladovitosti věčné, napájej krví svou proti žízni věčné, abychom v tobě živi byli, neumírali ani neumdlévali. Hříšníť jsme Pane, avšak ty vyčisť nás izopem, a očištěni budeme; umej nás, a nad sníh bělejší budeme. Srdce čisté stvoř v nás, ó Bože, a ducha přímého obnov u vnitřnostech našich; i budeme vypravovati chválu tvou. A jakož's ty uprostřed učedlníků jako služebník jejich byl, tak dej, abychom my jedni druhých služebníci byli, žádný nad druhým se nevypínaje, ale každý společného jiných vzdělání vyhledávaje. Ovšem pak před tebou, Bohem svým, ať se nížíme, nic v pravdě nejsouce před tebou, než prach, popel, bláto a ohyzdná onuce sami z sebe; avšak věříme, že zásluhou tvou, Pane Ježíši, jsouce přistříni, pro tebe a v tobě vzácné a milé dítky budeme a jsme tvému a svému nebeskému Otci, jemuž z poručení tvého v tvém jménu takto se v plné důvěrnosti modlíme: Otče náš atd.

DÍL VII.

(Kristus se k Otci modle, žádá sobě oslavení, učedlníků v pravdě zachování, a aby všickni věřící jedno býti mohli, jako on s Otcem jedno jest.)

To pověděv Ježíš, i pozdvihl očí svých k nebi a řekl: „Otče, přišlať hodina, oslaviž Syna svého, aby i Syn tvůj oslavil tebe. (J. 17, 1.) Jakož jsi dal jemu moc nad každým člověkem, aby těm všechněm, kteréž jsi dal jemu, život věčný dal. (2.) Totoť jest pak věčný život, aby poznali tebe samého pravého Boha, a kteréhož jsi poslal, Ježíše Krista. (3.) Játť jsem oslavil tebe na zemi; dílo jsem vykonal, kteréž jsi mi dal, abych činil. (4.) A nyní oslaviž ty mne, Otče, u sebe samého, tou slávou, kterouž

jsem měl u tebe prvé nežli svět byl. (5.) Oznámil jsem jméno tvé lidem, kteréž jsi mi dal z světa; tvojiť byli a mně jsi je dal, a řeč tvou zachovali. (6.) (A) nyní poznali, že všecky věci, kteréž jsi mi dal, od tebe jsou. (7.) Nebo slova, kteráž jsi mi dal, dal jsem jim; a oni přijali a poznali právě, že jsem od tebe vyšel, a uvěřili, že jsi ty mne poslal. (8.) Já za ně prosím, ne za svět prosím, ale za ty, kteréž jsi mi dal, nebo tvoji jsou. (9.) A všecky věci mé, tvé jsou, a tvé, mé jsou, a oslaven jsem v nich. (10.) Již pak více nejsem na světě, ale oni jsou na světě, a já k tobě jdu. Otče svatý, ostříhejž jich ve jménu svém, kteréž jsi mi dal, ať by byli jedno, jako my. (11.) Dokudž jsem s nimi byl na světě, já jsem jich ostříhal ve jménu tvém; kteréž jsi mi dal, zachoval jsem a žádný z nich nezahynul, než syn zatracení, aby se Písmo naplnilo. (12.) Ale nyní k tobě jdu a toto mluvím na světě, aby měli radost mou plnou v sobě. (13.) Já jsem jim dal slovo tvé, a svět jich nenáviděl, nebo nejsou z světa, jako já nejsem z světa. (14.) Neprosímť, aby je vzal z světa, ale aby je zachoval od toho zlého. (15.) Z světať nejsou, jako i já nejsem z světa. (16.) Posvětiž jich v pravdě své; slovo tvé pravda jest. (17.) Jakož jsi mne poslal na svět, i já jsem je poslal na svět. (18.) A já posvěcuji sebe samého za ně, aby i oni posvěceni byli v pravdě. (19.) Ne za tytoť pak toliko prosím, ale i za ty, kteříž skrze slovo jejich mají uvěřiti ve mne; (20.) Aby všickni jedno byli, jako ty, Otče, ve mně, a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli, aby uvěřil svět, že jsi ty mne poslal. (21.) A já slávu, kterouž jsi mi dal, dal jsem jim, aby byli jedno, jako my jedno jsme. (22.) Já v nich a ty ve mně, aby dokonáni byli v jedno, a aby poznal svět, že jsi ty mne poslal, a že jsi je miloval, jakož's mne miloval. (23.) Otče, kteréž jsi mi dal, chciť, kdež jsem já, aby i oni byli se mnou; aby hleděli na slávu mou, kterouž's mi dal, nebo jsi mne miloval před ustanovením světa. (24.) Otče spravedlivý! tebeť svět nepoznal, ale já jsem tebe poznal a (i) tito poznali, že jsi ty mne poslal. (25.) A známéť jsem jim učinil jméno tvé, a známo učiním, aby milování, kterýmž jsi mne miloval, bylo v nich, a i já v nich. (26.)

MODLITBA.

Ach Biskupe nejvyšší a jediný pravý mezi Bohem a lidmi prostředníče, Pane Ježíši Kriste! Nevypravitedlnéť jest srdcím našim potěšení, že ty z vůle Boha Otce za hříchy světa obětován býti maje, zjevně jsi před tváří Božskou osvědčil, že posvěcuješ sebe samého za ně, a žes modlitbou horlivou nejen sebe ale i všecky účastníky své Otci poručiv, prohlásil, že chceš, aby kamž ty po utrpení svém přijdeš, tam i ti, za kteréž se posvěcuješ, přišli, a slávu tvou, kterouž's u Otce měl od věků, spatřovali; dokudž bychom pak na světě byli, žes nás Otci svému k věčné péči poručil, aby nezahynul žádný. Ach děkujeme srdečně za tak věrnou o nás paměť a péči, přenejmilejší Spasiteli náš! A poněvadž víme a ujištěni jsme, že tebe Otec vždycky slyšel a slyší, nepřestáváme k tobě jedinkému orodovníku svému obraceti zřetele svého, s pokornou žádostí, aby vždy předce Otci svému nás hříšné milostivě přednášel a nám všelijakou spasitedlnou milost jednal v čas příhodný. Ty's neprosil za svět, ale za ty, kteréž tobě Otec dal z světa, aby zachováni byli od zlého. My pak nejsme z světa, jako i ty nebyl jsi z světa; ale tvoji jsme, kteréž tobě za dědictví dal Otec. Protož zachovejž nás od toho zlého, i ďábla i antikrista, i zatracení. Ach posvětiž nás v pravdě své, abychom jedno byli v tobě, jako ty jedno jsi s Otcem svým, abychom i my jedno byli v tobě. A naposledy učiniž to, abychom kdež ty jsi, i my byli, a hleděli na slávu tvou, kterouž jsi měl u Otce dříve nežli svět byl. Amen, Pane Ježíši uslyš nás, a spůsob to, abychom od Otce tvého slyšáni byli pro jméno tvé. Otče náš atd.

DÍL VIII.

(Oznamuje Pán, že ho učedlníci všickni opustí a Petr k tomu zapře. Těžkost i nebezpečenství že míti budou. Vešel do zahrady: kázal se modliti; sám to horlivě činil; učedlníci spali; Pán proto domlouval a zrádci svému vstříc šel.)

A sezpívavše písničku, vyšed (Mt. 26, 30.) podle obyčeje svého šel přes potok Cedron (J. 18, 1.) na horu Olivetskou, a šli za ním i učedlníci jeho. (L. 22, 39.) Tehdy dí jim Ježíš: (Mt. 26, 31.) „Aj, přijdeť hodina, anobrž již přišla, že se rozprchnete jeden každý k svému

a mne samého necháte; ale nejsemť sám, nebo Otec se mnou jest. (J. 16, 32.) Vy všickni zhoršíte se nade mnou této noci, nebo psáno jest: Bíti budu Pastýře, a rozprchnou se ovce stáda. Ale když z mrtvých vstanu, předejduť vás do Galilee." (M. 14, 27. 28.) Odpovídaje pak Petr, řekl jemu: „Byť se pak všickni zhoršili nad tebou, jáť se nikdy nezhorším." (Mt. 26, 33.) I řekl Pán: „Šimone! Šimone! aj satan vyprosil, aby vás tříbil jako pšenici. (L. 22, 31.) Ale jáť jsem prosil za tebe, aby nezhynula víra tvá, a ty někdy obrátě se potvrzuj bratří svých." A on řekl jemu: „Pane, s tebou hotov jsem i do žaláře, i na smrt jíti, (v. 32, 33.) duši svou za tebe položím." Odpověděl jemu Ježíš: „Duši svou za mne položíš? Amen amen pravím tobě, (J. 13, 37. 38.) že dnes této noci, prve než kohout po dvakrát zazpívá, třikrát mne zapříš, (Mt. 26, 34. M. 14, 30.) že neznáš mne." (L. 22, 34.) On pak mnohem více mluvil: „Bychť pak měl s tebou i umříti, nikoli nezapřím tebe." (M. 14, 31.) Takž podobně i všickni učedlníci pravili. (Mt. 26, 35.) I řekl jim: „Když jsem vás posílal bez pytlíka, a bez mošny, a bez obuvi, zdali jste v čem nedostatek měli?" A oni řekli: „V ničemž." (L. 22, 35.) Tedy dí jim: „Ale nyní kdo má pytlík, vezmi, a též i mošnu; a kdož meče nemá, prodej sukni svou a kup sobě. (36.) Nebo pravím vám, že se ještě to Písmo naplniti musí na mně: A s nešlechetnými počten jest. Nebo ty věci, kteréž (svědčí) o mně, konec berou." (37.) Oni pak řekli: „Pane, aj dva meče teď." A on řekl jim: „Dostiť jest." (38.) Tedy přišel s nimi Ježíš na místo, kteréž slove Jetsemany, (Mt. 26, 36.) kdež byla zahrada, do kteréžto vešel on i učedlníci jeho. Věděl pak i Jidáš, zrádce jeho, to místo, nebo často chodíval tam Ježíš s učedlníky svými. (J. 18, 1. 2.) A přijda tam, dí učedlníkům svým: „Poseďtež tuto, ažť odejda, pomodlím se tamto (Mt. 26, 36.) a řekl: „Modlete se, abyste nevešli v pokušení." (L. 22, 40.) A pojav s sebou Petra (M. 14, 33.) a dva syny Zebedeovy (Mt. 26, 37.), Jakuba a Jana, počal se lekati a velmi teskliv býti. (M. 14, 33.) Tedy dí jim: „Smutnáť jest duše má až k smrti, pozůstaňtež tuto a bděte se mnou." (Mt. 26, 38.) A sám vzdáliv se od nich, jakoby mohl kamenem dohoditi, a poklek na kolena modlil se, (L. 22, 41.) a padl na zemi (M. 14, 35.) na tvář svou, řekl: „Otče

můj, jestli možné, nechť odejde ode mne kalich tento. (Mt. 26, 39.) Abba, Otče, všecko jest možné tobě, přenes kalich tento ode mne, ale však ne což já chci, ale co ty (chceš, staň se"). (Mt. 26, 39. M. 14, 36.) A vstav od modlitby, přišel k učedlníkům a nalezl je a oni spí zármutkem. (L. 22, 45.) I řekl Petrovi: „Šimone spíš? (M. 14, 37.) Takliž jste nemohli jediné hodiny bdíti se mnou? Bdětež a modlete se, abyste nevešli v pokušení. Duch zajisté hotov jest, ale tělo nemocno." Opět podruhé odešed, modlil se, řka: „Otče můj, nemůže-liť tento kalich minouti mne, než abych jej pil, staniž se vůle tvá." (Mt. 26, 40. 41. 42.) A navrátiv se, nalezl je, a oni opět spí (nebo oči jejich byly obtíženy) aniž věděli, co by jemu odpověděli. (M. 14, 40.) A nechav jich, opět odešel, a modlil se po třetí, touž řeč říkaje. (Mt. 26, 44.) I ukázal se jemu anjel z nebe, posiluje ho. A jsa v boji, horlivěji se modlil. I učiněn jest pot jeho jako krůpě, krve tekoucí na zemi. (L. 22, 43. 44.) I přišel po třetí a řekl jim: (M. 14, 41.) „Co spíte? (L. 22, 46.) Spětež již a odpočívejte, (Mt. 26, 45.) Dostiť jest. (M. 14, 41.) Aj přiblížila se hodina a Syna člověka zrazují v ruce hříšných. Vstaňtež, pojďme. Aj přiblížil se ten, kterýž mne zrazuje." (Mt. 26, 45. 46.)

MODLITBA.

věčný Boží Synu Pane Jezukriste, kterýž jsi jakožto Pastýř ten, jehož Bůh pro ovce stáda svého zbil, od nás zasloužené a tobě mečem hněvu Otce tvého zdělané rány na sebe přijal a pod břemenem hříchů našich těžký, tesklivý a hrozný s smrtí a peklem boj veda, krvavým potem se potil, avšak hořkého kalicha utrpení přece za nás píti se neliknoval, nýbrž do vypuštění duše své lásku svou k nám ovečkám svým stále prokazoval: budiž tobě za tak velikou milost chvála, čest a sláva věčná. Ó dejž nám tobě zase věrnu býti a pro tebe nejen pytlík, mošnu, obuv vynakládati, ale i tu duši svou. Ach uchovej nás zhoršení se na tobě! uchovej hříšné choulostivosti, uchovej také škodné vysokomyslnosti, ať sami v sobě, ani v rozum svůj, ani v sílu svou, ani v dobrý úmysl svůj nedoufajíce, s bázní a s třesením před tebou spasení své konáme. Ó Pastýři náš, neopouštěj nás mdlých oveček svých,

snášej nás v nedostatcích našich, hoj nás v ranách našich, pas nás v lačnosti naší pastvou předrahého svého zasloužení, posiluj nás v pokušeních našich, abychom, by pak nám přes údolí stínu smrti jíti bylo, k nebi o retuňk volajíce, nikdy nepochybovali, že ty sám zkušen byv, pokušení snášejícím spomáhati i umíš i chceš. Vidíš, žeť i při nás duch hotov jest, ale tělo nemocno; protož moc tvá, ó vítězi náš, vítěz ve mdlobě naší, abychom příkladem tvým dobrý boj bojujíce, víru a dobré svědomí ve všem zachovali a od tebe korunou života poctěni byli, jako i ty zvítěziv, korunován jsi od Otce svého. Jemuž s tebou a Duchem svatým chvála, čest a velebnost budiž na věky věků, Amen.

Píseň 221. jest p[illegible]

DÍL IX.

(Kristus v zahradě jat. Petr bil mečem. Pán nedal, s oznámením příčiny a domlouváním se na nepřátely. Veden byl k Annášovi a Kaifášovi. Petr Pána po třikráte zapřel, a vzpamatovav se, hořce plakal.)

Ahned když on ještě mluvil, přišel Jidáš (M. 14, 43.) jeden ze dvanácti, (L. 22, 47.) a s ním zástup veliký, s meči a s kyjmi od biskupů a farizeů, zákonníků a starších, (M. 14, 43.) i se služebníky, s lucernami a s pochodněmi a s zbrojí. (J. 18, 3.) A Jidáš šel napřed. (L. 22, 47.) Ježíš pak věda všecko, což přijíti mělo na něj, vyšed, řekl jim: „Koho hledáte?“ (J. 18, 4.) Odpověděli jemu: „Ježíše Nazaretského.“ Řekl jim Ježíš: „Jáť jsem.“ Stál pak s nimi i Jidáš zrádce jeho. (5.) A jakž řekl jim: „Já jsem,“ postoupili nazpět a padli na zem. (6.) I otázal se jich opět: „Koho hledáte?“ A oni řekli: „Ježíše Nazaretského.“ (7.) Odpověděl Ježíš: „Pověděl jsem vám, že já jsem. A poněvadž tedy mne hledáte, nechtež těchto, ať odejdou, (8.) aby se naplnila řeč, kterouž byl pověděl: Z těch, které jsi mi dal, neztratil jsem žádného.“ (9.) Zrádce pak jeho byl jim dal znamení, řka: „Kteréhožkoli políbím, tenť jest; jmětež ho, (M. 14, 44.) držte jej, (Mt. 26, 48.) a veďte opatrně.“ (M. 14, 44.) A přišed, hned přistoupil k Ježíšovi a řekl:

(M. 14, 45.) „Zdráv buď Mistře“ a políbil jej. (Mt. 26, 49.) Ale Ježíš řekl jemu: „Příteli, nač jsi přišel? (Mt. 26, 50.) Jidáši, políbením Syna člověka zrazuješ?“ (L. 22, 48.) Tedy přistoupili a ruce vztáhli na Ježíše a jali ho. (Mt. 26, 50.) A vidouce ti, kteříž při něm byli, k čemu se chýlí, řekli jemu: „Pane, budeme-liž bíti mečem?“ (L. 22, 49.) A aj, jeden z těch, kteříž byli s Ježíšem, (Mt. 26, 51.) Šimon Petr (J. 18, 10.) vztáhl ruku, vytrhl meč svůj, a udeřiv služebníka biskupova, uťal mu ucho jeho pravé. (Mt. 26, 51.) Bylo pak jméno služebníka toho Malchus. (J. 18, 10.) A Ježíš odpověděv řekl (L. 22, 51.) Petrovi: „Schovej meč svůj do pošvy. (J. 18, 11.) Nebo všickni, kteříž meč berou, od meče zahynou. (Mt. 26, 52.) Což nemám píti z kalicha, kterýž mi dal Otec? (J. 18, 11.) Zdali mníš, že bych nyní nemohl prositi Otce svého, a vydal by mi více nežli dvanácte houfů anjelů: Kterakž by se pak naplnila Písma, svědčící, že tak musí býti?“ (Mt. 26, 53. 54.) I řekl (všechněm): „Nechtež až potud,“ a dotek se ucha jeho, uzdravil jej. (L. 22, 51.) V tu hodinu řekl Ježíš zástupům (Mt. 26, 55.) a těm, kteříž přišli na něho, biskupům a úředníkům chrámu a starším: „Jako na lotra vyšli jste s meči a s kyjmi (L. 22, 52.) jímati mne. (Mt. 26, 55.) Ježto (L. v. 53.) na každý den sedával jsem u vás uče v chrámě a nejali jste mne. (Mt. 26, 55.) Ale totoť jest ta vaše hodina a moc temnosti. (L. 22, 53.) Toto pak se všecko stalo, aby se naplnila písma prorocká.“ Tedy učedlníci všickni opustivše ho, utekli. (Mt. 26, 56. M. 14, 50.) Zástup pak a hejtman a učedlníci židovští jali Ježíše a svázali jej a vedli ho k Annášovi nejprve; nebo byl test Kaifášův. Annáš pak poslal jej svázaného k Kaifášovi, kterýž byl biskupem toho léta. (J. 18, 12. 13.) Jeden pak mládeneček šel za ním, odín jsa rouchem lněným po nahém těle. I popadli jej mládenci, on pak opustiv roucho, nahý utekl od nich. (M. 14, 51. 52.) Šel pak za Ježíšem Šimon Petr z daleka (L. 22, 54.) a jiný učedlník (J. 18, 15.) až na dvůr biskupův. (M. 14, 54.) A ten učedlník byl znám biskupovi. I všel s Ježíšem do síně biskupovy; ale Petr stál u dveří vně. I vyšel ten druhý učedlník, kterýž byl znám biskupovi a promluviv s vrátnou, i uvedl tam Petra. (J. 18, 15. 16.) A všed vnitř, seděl s služebníky, aby viděl konec. (Mt. 26, 58.) I udělali oheň (J. 18, 18.)

u prostřed síně, (L. 22, 55.) nebo zima bylo, i shřívali se (J. 18, 18.), posadivše se vůkol. (L. 22, 55.) A byl s nimi také i Petr stoje a zhřívaje se. (J. 18, 18.) I přišla vrátná, jedna z děvek biskupových, a uzřevši Petra, an se ohřívá, a popatřivši naň, dí: (M. 14, 66. 67.) „Nejsi-liž i ty z učedlníků člověka toho?“ (J. 18, 17.) On pak zapřel přede všemi, řka: (Mt. 26, 70.) „Ženo, neznám ho, (L. 22, 57.) ani rozumím, (M. 14, 68.) nevím, co ty pravíš.“ (Mt. 26, 70.) A po malé chvíli, (L. 22, 58.) když vyšel ven před síň a kohout zazpíval, (M. 14, 68.) uzřela jej jiná (Mt. 26, 71.) děvka (M. 14, 69.), i řekla těm, kteříž tu byli: „I tento byl s Ježíšem tím Nazaretským,“ (Mt. 26, 71.) a jiný vida jej řekl: „I ty z nich jsi!“ (L. 22, 58.) I zapřel opět s přísahou a řekl: (Mt. 26, 72.) „O člověče, nejsem. (L. 22, 58.) Neznám toho člověka.“ (Mt. 26, 72.) A potom asi po jedné hodině jiný potvrzoval, řka: „V pravdě, i tento s nimi byl, nebo také Galilejský jest.“ (L. 22, 59.) A ti, kteříž tu stáli, řekli: (M. 14, 70.) „Jistě i ty z nich jsi, nebo řeč tvá známá tě činí.“ (Mt. 26, 73.) Dí jemu jeden ze služebníků biskupových, příbuzný toho, kterémuž Petr uťal ucho: „Zdaž jsem já tebe neviděl s ním v zahradě?“ (J. 18, 26.) Tedy počal se proklínati a přisáhati, řka: „Neznám toho člověka.“ (Mt. 26, 74.) A hned když on ještě mluvil, kohout zazpíval (L. 22, 60.) podruhé. (M. 14, 72.) A Pán obrátiv se, pohleděl na Petra. I rozpomenul se Petr na slova Páně, kterak jemu byl řekl: „Že prvé než kohout (L. 22, 61.) dvakrát zazpívá, třikrát mne zapřeš.“ (M. 14, 72.) A vyšed ven, plakal hořce. (Mt. 26, 75.)

MODLITBA.

náš jediný Spomocníče a Vykupiteli Ježíši Kriste, děkujeme tobě, že ty moha buď Otce prositi, aby tobě ku pomoci zástupy anjelů seslal aneb sám poraziti a rozptýliti nepřátely své a ujíti těžké té smrti, oddal's se však raději k tomu, aby na tobě naplněna byla Písma a skrze to v tobě dokonáno bylo spasení naše. Čímžť se odměníme, ó lásko neskonalá, jedině milováním zase tebe až do konce a oddáváním sebe tobě k službě tvé až do té nejtěžší smrti, jakáž by nás koli pro tebe potkati mohla. Ach Pane, nauč nás šlé-

pějemi tvými kráčeti, abychom k činění a podnikání všeliké vůle Boží nebyli choulostiví a rozmazaní, ale dobrovolně všemu, což nás pro tebe a vůli tvou potkávati má, vstříc vycházející. Zbav srdce převráceného pro milosrdenství své, ať tobě nedáváme políbení ošemetného pokrytství, ale políbení srdečné lásky a poslušenství upřímného. Ach Pane, k nohám tvým krásným my s hříšnicí onou padajíce, pokorně je líbáme; líbáme i svaté ruce tvé, kteréž's pro nás ukrutně svázati dal, aby je k nám štědře otevřené na věky míti mohl. Svaž, prosíme, i ty nám ruce naše trpělivostí svatou, abychom když nám snášeti něco přichází, nepotrhovali se ku pomstě jako Petr, ale příkladem tvým poroučejíce všecko tomu, jenž spravedlivě soudí, dobře raději činili nepřátelům svým a za protivníky své se modlili. Nedávej nám v pokušení srdce plachého, od tebe a pravdy tvé prchajícího, ale srdce dověrné, že kde ty koho z nás ušetřiti chceš, okřikneš nepřátely sám a jak daleko sahati mají neb nemají, jim vyměříš; na kterouž my tvou mocnou prozřetedlnost spoléhajíce, doufati budeme v tebe. Jen vždy prosíme, neopouštěj nás, abychom my tebe neopustili, proto že sami z sebe mdlí a křehcí jsme. Utvrď nás, Pane, a upevni u víře a milování svém, ať se za tebe nestydíme v pokolení tomto zlém. Mezi tím v rozličných našich pobloudeních na nás jako na Petra milostivě vzhlédej, z pádů povstávati pomáhej a rozhřešením svatým nás v pláči a kormoucení svědomí potěšuj, pro milosrdenství své. Amen.

DÍL X.

(Ježíš u Kaifáše examinován, posmíván; falešnými svědky stížen, zaklínán, uplván, všelijak trýzněn, odsouzen. Jidáš se ze zoufalství oběsil.)

Tedy biskup tázal se Ježíše o učedlnících jeho a o učení jeho. (J. 18, 19.) Odpověděl jemu Ježíš: „Já zjevně mluvil jsem světu, já vždycky učíval jsem v škole a v chrámě, kdež se odevšad Židé scházejí, a tajně jsem nic nemluvil. Co se mne ptáš? Ptej se těch, kteříž slýchali, co jsem jim mluvil; aj ti vědí, co jsem já mluvil.“ (v. 20. 21.) A když on to pověděl, jeden z služebníků stoje tu, dal hůlkou Ježíšovi, řka: „Tak-liž odpovídáš biskupovi?“ Od-

pověděl mu Ježíš: „Mluvil-li jsem zle, svědectví vydej o zlém. Pak-li dobře, proč mne tepeš?“ (J. 18, 22. 23.) Muži pak ti, kteříž drželi Ježíše, posmívali se jemu tepouce ho, a zakrývajíce ho, bili jej ve tvář a tázali se ho, řkouce: „Prorokuj kdo jest, kterýž tebe udeřil?“ A jiného mnoho, rouhajíce se, mluvili proti němu. (L. 22, 63. 64. 65.) Tedy biskupové a (M. 14, 55.) starší i všecka ta rada, hledali falešného svědectví proti Ježíšovi, aby jej na smrt vydali; ale nenalezli. Ani když mnozí falešní svědkové předstupovali, nic nenalezli. (Mt. 26, 59. 60.) Nebo ač mnozí křivé svědectví vydávali proti němu, však svědectví jejich nebyla jednostejná. (M. 14, 56.) Naposledy pak přišedše dva falešní svědkové, řekli: (Mt. 26, 60.) „My jsme slyšeli tohoto, že řekl: (M. 14, 58.) „Mohu zbořiti (Mt. v. 61.) a já zbořím chrám (M. 14, 58.) Boží tento (Mt. 26, 61.) rukou udělaný, a ve třech dnech jiný ne rukou udělaný postavím.“ (M. v. 58.) Ale ani to jejich svědectví nebylo jednostejné. (M. v. 59.) Tedy povstav biskup uprostřed, otázal se Ježíše, řka: (M. v. 60.) „Nic neodpovídáš, což tito proti tobě svědčí?“ Ale Ježíš mlčel a nic neodpověděl. (Mt. 26, 62. M. v. 61.) I řekl biskup: „Zaklínám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li ty Kristus ten, (Mt. 26, 63.) syn toho Boha požehnaného?“ (M. 14, 61.) Dí mu Ježíš: „Ty jsi řekl.“ (Mt. 26, 64.) I řekli všickni: „Tedy jsi ty Syn Boží?“ On pak řekl jim: „Vy pravíte, neboť já jsem.“ (L. 22, 70.) Ale však pravím vám, (Mt. 26, 64.) od této chvíle Syn člověka sedne na pravici moci Boží (L. 22, 69.) a uzříte Syna člověka, an sedí na pravici moci Boží a přichází s oblaky nebeskými.“ Tedy biskup roztrh roucha svá, řekl: (M. 14, 62. 63.) „Rouhal se; i což ještě potřebujeme svědků? Aj, nyní jste slyšeli rouhání jeho. Co se vám zdá?“ (Mt. 26, 65. 66.) A oni všickni odpovídajíce, potupili jej, a řekli: „Hodenť jest smrti.“ (M. 14, 64. Mt. 26, 66.) I počali někteří naň plvati a tvář jeho zakrývati a jej poličkovati a říkati jemu: (M. 14, 65.) „Hádej nám, Kriste: Kdo jest ten, kterýž tebe udeřil?“ (Mt. 26, 68.) A služebníci kyjmi jej byli. (M. 14, 65.) A když bylo ráno, vešli v radu všickni biskupové (Mt. 27, 1.) a zákonníci, (L. 22, 66.) i starší lidu proti Ježíšovi, aby jej na smrt vydali, (Mt. 27, 1.) a vedli ho do rady své, řkouce: „Jsi-li ty Kristus, pověz nám!“ I dí jim:

„Povím-li vám, nikoli neuvěříte, a pak-li se vás co otíži, neodpovíte mi, ani nepropustíte.“ (L. 22, 66. 67. 68.) Tedy povstavši všecko množství jich (L. 23, 1.) a svázavše Ježíše (Mt. 27, 2.) vedli jej do soudného domu (J. 18, 28.) a vydali ho Pontskému Pilátovi hejtmanu. Tedy vida Jidáš, zrádce jeho, že by odsouzen byl, želeje toho, navrátil zase třidceti stříbrných biskupům a starším, řka: „Zhřešil jsem, zradiv krev nevinnou.“ Oni pak řekli: „Co nám do toho? Ty viz.“ A povrh ty stříbrné v chrámě, odšel pryč, a odšed, oběsil se, (Mt. 27, 3. 4. 5.) a rozpukl se na dvé, i vykydla se všecka střeva jeho. A to známé jest učiněno všechněm přebývajícím v Jeruzalémě. (Skut. 1, 18. 19.) Biskupové pak vzavše ty stříbrné, řekli: „Neslušíť jich vložiti do pokladnice, nebo mzda krve jest.“ A poradivše se, koupili za ně pole to hrnčířovo, ku pohřebu poutníků. Protož nazváno jest pole to vlastním jazykem jejich „Akeldama“, to jest „Pole krve“, až do dnešního dne. (Mt. 27, 6. 7. 8.) A tehdy naplnilo se pověděni proroka, řkoucího: „A vzali třidceti stříbrných, mzdu ceněného, kterýž šacován byl od synů Izraelských. A dali je za pole hrnčířovo, jakož mi ustanovil Pán.“ (Mt. 27, 9. 10.)

MODLITBA.

Ó nevinný Beránku Boží, Pane Jezukriste, kterýž jsi svázaného se pro hříchy naše jako posměšné divadlo sem tam voditi, všetečně posuzovati, falešně přesvědčovati, nevážně a bezbožně bíti, plíti, posmívati i odsouditi, dopustil: dejž nám ať skrze zásluhu tvou toho, což nás v pekle potkati mělo, ujdeme. Na světěť sic, jestliže se tobě v tom nás k sobě přiúčastniti líbí, divadlem býti a všelijakých rouhání, pohanění, posměchů i křivd snášeti neodpíráme, ale aby z nás, v tvou zásluhu doufajících, ďábel posměch míti měl věčně, toho nedopouštěj. Ó Pane Ježíši, kterýž jsi i před nepřátely svými Božství své vyznával, dej nám, ať my také pravdu tvou před přátely i nepřátely rádi vyznáváme, vědouce, v koho jsme uvěřili, a že ty jsi Syn Boha toho požehnaného, Spasitel světa, i budoucí živých i mrtvých soudce. Pro kteréž vyznání potkává-li nás od světa bezbožného posmíváni, poličkování a jakékoli nás sobě sem tam podávání, dej, ať to vše příkladem

tvým trpělivě snášíme a budoucím soudem tvým, kterýž přijda s oblaky nebeskými v slávě Otce svého vykonáš, se těšíme. Obořilo-li by se pak kdy svědomí naše na nás pro hříchy, smiluj se nad námi, ó Biskupe duší, a zoufati nedej, nýbrž zásluhou svou potěš, rozvlaž, rozhřeš a v doufání pravém ustav, abychom mocí a milostí tvou k životu věčnému zachováni byli. Tomu se těšíme, Pane Ježíši, že nás nic neodloučí od lásky Boží v tobě. Amen, staniž se nám podle důvěrnosti naší, Amen, Amen.

DÍL XI.

(Kristus před Pilátem obžalován, od něho examinován, svědectví dosáhl, že není smrti hoden. K Herodesovi poslán, tu zlehčen a zase Pilátovi navrácen.)

Židé pak nevešli do soudnice, aby se nepoškvrnili, ale aby jedli beránka. Tedy vyšel k nim Pilát a řekl: „Jakou žalobu vedete proti člověku tomuto?“ (J. 18, 28. 29.) Odpověděli a řekli: „Byť tento nebyl zločinec, nevydali bychom ho tobě.“ I řekl jim Pilát: „Vezměte vy jej a podle zákona svého suďte ho.“ I řekli mu Židé: „Námť nesluší zabiti žádného.“ Aby se řeč Ježíšova naplnila, kterouž řekl, znamenaje, kterou by smrtí měl umříti. (v. 30. 31. 32.) I počali naň žalovati, řkouce: „Tohoto jsme nalezli, an převrací lid a brání daně dávati císaři, pravě se býti Kristem králem.“ (L. 23, 2.) Tedy Pilát všel opět do soudnice a povolal Ježíše. (J. 18, 33.) Ježíš pak stál před vladařem. I otázal se ho vladař, řka: „Ty-li jsi ten král židovský?“ (Mt. 27, 11. M. 15, 2.) Odpověděl Ježíš: „Sám-li od sebe to pravíš? Čili jiní tobě pověděli o mně?“ Odpověděl Pilát: „Zdaliž jsem já Žid? Národ tvůj a biskupové dali mi tebe. Co jsi učinil?“ (J. 18, 34. 35.) Odpověděl Ježíš: „Království mé není z tohoto světa; byť z tohoto světa bylo království mé, služebníci moji bránili by, abych nebyl vydán Židům; ale nyní mé království není odsud.“ (v. 36.) I řekl jemu Pilát: „Tedy král jsi ty?“ Odpověděl Ježíš: „Ty pravíš, že já král jsem; jáť jsem se k tomu narodil

a proto jsem na svět přišel, abych svědectví vydal pravdě: každý kdož jest z pravdy, slyší hlas můj." Dí jemu Pilát: „Co jest pravda?" A to pověděv, opět vyšel k Židům a dí jim: „Já na něm žádné viny nenalézám." (v. 37. 38.) I žalovali na něj biskupové i starší mnoho. On pak nic neodpovídal. Tedy Pilát otázal se ho opět, řka: „Nic neodpovídáš? (M. 15, 3. 4.) Neslyšíš-liž, (Mt. 27, 13.) hle, jak mnoho (M. 15, 4.) a kteraké věci proti tobě svědčí?" Ale neodpověděl jemu ani k jednomu slovu, tak že se vladař velmi divil. (Mt. 27, 13. 14.) Oni pak více se sílili, řkouce: „Bouří lid, uče po všem Judstvu, počav od Galilee až sem." Tedy Pilát uslyšev o Galilei, otázal se, byl-li by člověk galilejský? A když zvěděl, že by byl z panství Herodesova, poslal jej k Herodesovi, kterýž také v Jeruzalémě byl v ty dni. (L. 23, 5. 6. 7.) Herodes pak viděv Ježíše, zradoval se velmi, nebo dávno žádal viděti jej, proto že mnoho o něm slýchal, a nadál se, že nějaký div uzří od něho učiněný. Stáli pak biskupové a zákonníci, tuze na něj žalujíce. I tázal se ho Herodes mnohými řečmi, ale on jemu nic neodpovídal. A pohrdna jím Herodes s svým rytířstvem a naposmívav se jemu, oblékl jej v roucho bílé, i odeslal zase ku Pilátovi. I učiněni jsou přátelé. Pilát s Herodesem v ten den; nebo před tím nepřátelé byli vespolek. (v. 8. 9. 10. 11. 12.)

MODLITBA.

Ach, jak nestihlé jest tajemství milosrdenství tvého i spravedlnosti a moudrosti tvé, nebeský Otče náš, kteréž jsi v trýznění pro nás Syna svého vyjevil! My jsme se vin těžkých dopustili, a on obžalován jest; my jsme zhřešili a on odpovídati musil. Ač neodpovídaje, uviniti se dal, proto že na místě nás vinných jakožto rukojmě náš stál. My jsme se byli tobě, Králi věků nesmrtedlný, zprotivili, my rozbroj v království tvém začali, my na korunu tvou, rovni chtíce býti Bohu, sáhli; my chrám tvůj svatý, srdce své zrušivše, v peleš bezbožnou obrátili. A aj, ty Pane Ježíši, ze všeho toho obviňován byv, mlčel's jako beránek za hříchy naše k oběti oddaný, aniž jsi otevřel úst svých. Toto mlčení tvé, Synu Boží, jest jako silný zvuk v uších Otce tvého i v uších našich, žeť

v pravdě Hospodin na tebe uvalil nepravosti naše, kázeň pokoje našeho že na tebe vzložena jest, bolesti naše ty žes nesl a přestupníků zástupcím učiněn jsi. Ach, čímť se odplatíme, nevíme; toliko srdce svá vyléváme před tebou, a ó jediný Bože náš, z milosrdenství tvého tě oslavujeme i na věky oslavovati budeme. Již pak, nebeský Otče, poněvadž Syn tvůj na sebe převzal viny naše, nechť nás ony více tlačiti a k zahynutí pohřižovati moci nemají. Poněvadž nevinný pro nás vinné učiněn vinným na soudu světa, nech my vinní pro jeho nevinu za nevinné počteni jsme na soudu tvém. Poněvadž na něm, z čeho by ho vinili, nenašli nepřátelé, nech na nás, z čeho by nás vinil ďábel s holomky svými, nenalézá na věky; a poněvadž na něm, proč by jej spravedlivě odsoudili, nenalezli soudcové jeho, ó nechť spravedlnost jeho prospěje nám věřícím v něho k životu věčnému. Pane Ježíši, utvrď a zapečeť nám potěšení toto v srdci našem, že viny naše na tebe vloženy a tebou shlazeny jsou. Amen.

DÍL XII.

(Pilát Krista nevinným vysvědčil a propustiti ho lidu podle obyčeje chtěl, ale lid nezbedně, aby jim Barabáše propustil, volal. Na to Kristus bičován, trním korunován, odsouzen a k ukřižování vydán.)

Pilát pak svolav biskupy a úřadné osoby i lid, řekl jim: „Dali jste mi tohoto člověka, jako by lid odvracel. A aj, já před vámi vyptávaje se ho, žádné viny jsem nenalezl na tom člověku, v tom což na něj žalujete. (L. 23, 13. 14.) Ano ani Herodes; nebo odeslal jsem vás k němu. A aj, nic hodného smrti nestalo se jemu; protož potrestaje, propustím ho." Musil pak propouštívati (v. 15. 16. 17.) lidu vladař v svátek vězně jednoho, kteréhož by chtěli (Mt. 27, 15.) a za kteréhož by koli prosili. (M. 15, 6.) I měli v ten čas vězně znamenitého, kterýž sloul Barabáš. (Mt. 27, 16.) Byl pak ten Barabáš lotr, (J. 18, 40.) s svarlivými v vězení, (M. 15, 7.) kterýž byl pro bouřku nějakou v městě učiněnou a pro vraždu vsazen do žaláře. (L. 23, 19.) A zvolav zástup, počal prositi, aby učinil, jakož jim vždycky činíval. (M. 15, 8.)

Pilát pak (v. 9.) když se lidé sešli, řekl jim: (Mt. 27, 17.) „Jest obyčej váš, abych vám propustil jednoho na Velikonoc. (J. 18, 39.) Kterého chcete ať vám propustím? Barabáše-li čili Ježíše, kterýž slove Kristus, (Mt. 27, 17.) toho krále židovského?“ (J. 18, 39.) Nebo věděl, že jej z závisti vydali biskupové. (M. 15, 10.) Ale biskupové a starší navedli lid (Mt. 27, 20.) a ponukli zástupu, aby prosili, aby jim raději propustil Barabáše, (M. 15, 11.) Ježíše pak aby zahubili. (Mt. 27, 20.) Protož zkřiklo spolu všecko množství, řkouce: (L. 23, 18.) „Ne toho, ale Barabáše.“ (J. 18, 40.) A odpověděv Pilát, řekl jim zase: „Což pak chcete, ať učiním (M. 15, 12.) s Ježíšem, kterýž slove Kristus? (Mt. 27, 22.) kteréhož králem židovským nazýváte?“ (M. 15, 12.) Oni pak volali (L. 23, 21.) všickni, (Mt. 27, 22.) řkouce: „Ukřižuj.“ A on po třetí řekl jim: „I což pak zlého učinil tento? Žádné příčiny smrti nenalezl jsem na něm, protož potresce, propustím ho.“ Oni pak předce dotírali křikem velikým, žádajíce, aby byl ukřižován; a rozmáhali se hlasové jejich a biskupů. (L. 23, 21, 22. 23.) Tedy vzal Pilát Ježíše a zbičoval. A žoldnéři hejtmanovi vzavše Ježíše, (Mt. 27, 27.) uvedli jej vnitř do síně, do rathouzu, svolali (M. 15, 16.) a shromáždili k němu všecku rotu a svlékše jej, přioděli ho pláštěm brunátným šarlatovým a zpletše korunu z trní, vstavili na hlavu jeho a dali třtinu v pravou ruku jeho; a klekajíce před ním, posmívali se jemu, řkouce: „Zdráv buď, ó králi židovský.“ A plijíce na něho, brali tu třtinu a bili jej v hlavu (Mt. 27, 27. 28. 29. 30.) a dávali jemu políčky. I vyšel opět ven Pilát a řekl jim: „Aj, vyvedu jej vám ven, abyste poznali, že na něm žádné viny nenalézám.“ Tedy vyšel Ježíš ven, nesa tu korunu trnovou a ten plášť šarlatový. (J. 19, 3. 4. 5.) I řekl jim (Pilát): „Aj, člověk!“ A jakž jej uzřeli biskupové a služebníci, zkřikli řkouce: „Ukřižuj, ukřižuj.“ Dí jim Pilát: „Vezměte vy jej a ukřižujte, nebo já na něm viny nenalézám.“ Odpověděli jemu Židé: „My zákon máme a podle zákona našeho máť umříti, nebo Synem Božím se činil.“ (v. 6. 7.) A když Pilát uslyšel tuto řeč, více se obával. I všel do soudnice zase a řekl Ježíšovi: „Odkud jsi ty?“ Ale Ježíš nedal mu žádné odpovědi. (8. 9.) Tedy řekl jemu Pilát: „Nemluvíš se mnou, nevíš-liž, že mám moc ukřižovati tě a moc mám propustiti tebe?“ (10.) Odpo-

věděl Ježíš: „Neměl by nade mnou moci nižádné, byť nebylo dáno s hůry. Protož kdo mne tobě vydal, většíť hřích má.“ (J. 19, 10. 11.) Od té (chvíle) hledal Pilát propustiti ho. Ale Židé volali, řkouce: „Propustíš-li tohoto, nejsi přítel císařův; každý, kdož se králem činí, protiví se císaři.“ Tedy Pilát uslyšev tu řeč, vyvedl ven Ježíše a sedl na soudné stolici, na místě, kteréž slove Litostrotos a židovsky Gabbata. (v. 12. 13.) A když seděl na soudné stolici, poslala k němu žena jeho, řkouci: „Nic neměj činiti s spravedlivým tímto; nebo jsem mnoho trpěla dnes ve snách pro něho. (Mt. 27, 19.) A bylo v pátek před Velikonocí, okolo šesté hodiny. I řekl Židům: „Aj, král váš!“ Oni pak zkřikli: „Vezmi, vezmi, ukřižuj jej.“ Řekl jim Pilát: „Krále vašeho ukřižuji?“ Odpověděli biskupové: „Nemáme krále, než císaře“ (J. 19, 14. 15.) A vida Pilát, že by větší rozbroj byl, vzav vodu, umyl ruce před lidem, řka: „Čist jsem od krve spravedlivého tohoto: vy vizte.“ A odpověděv všecken lid, řekl: „Krev jeho na nás i na naše dítky.“ (Mt. 27, 24. 25.) Tedy Pilát chtě lidu dosti učiniti, (M. 15, 15.) přisoudil, aby se naplnila žádost jejich, propustil jim Barabáše. (L. 23, 24. 25.) A dal jim Ježíše ubičovaného k vůli jejich, aby byl ukřižován. (Mt. 27, 26. M. 15, 15.)

MODLITBA.

Nejtišší Beránku Boží, Pane Jezukriste, děkujeme tobě, že vzav na sebe dobrovolně naše viny, trpělivě jsi všeliká pohanění, posměchy, poličkování, bičování, trním korunování i všecky bolesti pro nás podstoupil. My zajisté byli jsme všech těch bičů, metel, muk i posměchů věčných zasloužili, ale ty poličkovatis se dal, aby nás ďábel poličkovati nemohl, bičovatis se dal, aby nás ostnové svědomí zlého netrápili. Trním's se korunovati dal, aby každý, kdo s tebou korunu slávy v nebesích chce nositi, nejprve s tebou zde při trnové koruně obvykati se snažil. Netrpěls ty proto, abychom my zde v světě nic odporného trpěti neměli, ale abychom šlépějemi tvými úzkou cestou kráčejíce, úzkostí věčných ušli. Vediž tedy za sebou, tichý Beránku, nás ovečky své a posiluj, abychom šťastně za tebou skrze všecka pokušení prošli k životu věčnému. Ach, Pane Ježíši, v tajemství odsouzení tvého

složené jest potěšení naše, že aby buřič Barabáš vysvobozen býti mohl, ty utrpěti jsi musil. Ach, my jsme byli ti Barabášové, buřiči světa, všeliké spravedlnosti rušitelé a duší svých morděři; ale tvé odsouzení přineslo nám vysvobození, tvé pohanění přineslo nám slávu, tvá smrt přinesla nám život, jakožs byl řekl: „Já duši svou pokládám za ovce své, aby život měly a hojněji aby měly.“ Ó Beránku Boží, vylitá krev tvá přijdiž na nás i na všecku církev tvou a očisť svědomí naše od skutků mrtvých k sloužení tobě, Bohu živému, v svatosti a spravedlnosti po všecky dny naše a na věky věků, Amen.

DÍL XIII.

(Kristus uposmívaný z města na popravu veden. Ženy aby nad ním neplakaly, napomínal. Nápojem odporným napájín. K kříži přibit a vyzdvižen. Za nepřátely se modlil. Nápis viny. O roucho los metán. Mluvil k matce a Janovi. Lid, biskupové, žoldnéři i z lotrů jeden rouhali se Kristu. Druhého lotra Pán rájem potěšil.)

I pojali žoldnéři Ježíše (J. 19, 16.) a když se mu naposmívali, svlékli s něho plášť a oblékli jej v roucho jeho (Mt. 27, 31.) vlastní. I pojali jej a vedli, aby ho ukřižovali. A nesa kříž svůj; šel na místo, kteréž slove popravné a židovsky Golgota. (M. 15, 20. J. 19, 16. 17.) A vyšedše, nalezli člověka (Mt. 27, 32.) nějakého jménem Simona Cyrenenského, jdoucího z pole, otce Alexandrova a Rufova; (M. 15, 21.) toho chytivše, přinutili a vložili na něj kříž jeho, aby nesl za Ježíšem. I šlo za ním veliké množství lidu i žen, kteréž plakaly a kvílily ho. (L. 23, 26. 27.) A obrátiv se k nim, dí: „Dcery jeruzalémské, neplačte nade mnou, ale raději sami nad sebou plačte a nad svými dětmi. Nebo aj dnové jdou, v nichž řeknou: Blahoslavené neplodné a břicha, kteráž nerodila, a prsy, kteréž nekrmily. (v. 28. 29.) Tehdyť počnou říci k horám: Padněte na nás. A pahrbkům: Přikrejte nás. Nebo poněvadž na zeleném dřevě toto se děje, i co pak bude na suchém?“ Vedeni pak byli i jiní dva zločinci, aby spolu s ním byli ukřižováni. (v. 30. 31. 32.) I přišedše na místo, kteréž slove Golgota, to jest (Mt. 27, 33.)

(vyložil-li by) popravné místo, (M. 15, 22.) dali mu píti octa, smíšeného se žlučí, a okusiv, nechtěl píti. (Mt. 27, 34.) I dávali mu píti víno s myrrou, ale on nepřijal. (M. 15, 23.) Kdež ukřižovali ho a s ním jiné dva s obou stran (J. 19, 18.), jednoho na pravici a druhého na levici (L. 23, 38) a v prostředku Ježíše. (J. 19, 18.) I naplněno jest Písmo, řkoucí: „A s nepravými počten jest (M. 15, 28.) A byla hodina třetí, když ukřižovali (v. 25.). Ježíš pak řekl: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí co činí. (L. 23, 34.) Napsal pak byl i nápis Pilát (J. 19, 19.) viny jeho (M. 15, 26.) a vstavil na kříž; a bylo napsáno: „Ježíš Nazaretský, král židovský". Ten pak nápis mnozí z Židů čtli, nebo blízko města bylo to místo, kdež ukřižován byl Ježíš a bylo psáno: „Židovsky, řecky, a latině". (J. v. 19, 20.) Tedy biskupové židovští řekli Pilátovi: „Nepiš, král židovský." Ale: on řekl, „král židovský jsem". Odpověděl Pilát: „Co jsem psal, psal jsem." Žoldnéři pak, když Ježíše ukřižovali, vzali roucha jeho (učinili čtyry díly, každému rytíři díl) a sukni. Byla pak sukně nesešívaná (ale) od vrchu všecka naskrze setkaná. I řekli mezi sebou: „Neroztrhejme ji, ale losujme o ni, čí bude, aby se naplnilo (v. 21. 22. 23. 24.) pověděni proroka (Mt. 27, 35.): „Rozdělili sobě roucho mé, a o můj oděv metali los." Tedy žoldnéři tak učinili (J. 19, 24.) a sedíce, ostříhali ho tu. (Mt. 27, 36.) Stáli pak u kříže Ježíšova matka jeho a sestra matky jeho, Maria Kleofášova a Maria Magdaléna. (J. 19, 25.) Tedy Ježíš, uzřev matku a učedlníka tu stojícího, kteréhož miloval, řekl matce své: „Ženo, aj, syn tvůj!" Potom řekl učedlníkovi: „Aj, matka tvá!" A od té hodiny přijal ji učedlník ten k sobě. (v. 26. 27.) I stál lid, dívaje se. (L. 23, 35.) Ti pak, kteříž chodili mimo něj, rouhali se jemu, potřásajíce hlavami svými a říkajíce (M. 15, 29.): „Hej ty (Mt. 27, 40.), ha, ha, kterýž rušíš chrám, a ve třech dnech jej zase vzděláváš? (M. 15, 29.) Pomoziž sám sobě; jsi-li syn Boží, zstupiž z kříže!" Tak podobně i biskupové, posmívajíce se s zákonníky a staršími (Mt. 27, 40. 41.), jeden k druhému pravili (M. 15, 31.): „Jinýmť pomáhal (L. 23, 35.), sám sobě pomoci nemůže. (M. 15, 31.) Jestliže on jest Kristus, ten král Izraelský, nechažť nyní zstoupí z kříže, ať uzříme a uvěříme; doufal-li v Boha, nechať ho nyní vysvobodí, chce-liť mu, nebo pravil: ‚Syn Boží jsem'". (Mt. 27, 42.

43.) Posmívali se pak jemu i žoldnéři, přistupujíce a octa podávajíce jemu, a říkajíce: „Jsi-li ty král ten židovský, spomoziž sám sobě. (L. 23, 36. 37.) Takž také i lotři, kteříž byli s ním ukřižováni, utrhali jemu. (Mt. 27, 44.) Jeden pak z těch zločinců, kteříž s ním viseli, rouhal se jemu, řka: „Jsi-li ty Kristus, spomoziž sobě i nám." A odpověděv druhý, trestal ho, řka: „Ani ty se Boha nebojíš, ježto si v témž potupení?" (L. 23, 39. 40.) A my zajisté spravedlivě, nebo hodnou pomstu za skutky své béřeme; ale tento nic zlého neučinil. I dí Ježíšovi: „Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého." I řekl mu Ježíš: „Amen pravím tobě, dnes budeš se mnou v ráji. (v. 41. 42. 43.)

MODLITBA.

Z nejhlubších vnitřností srdce svého děkujeme tobě, Pane Jezu Kriste, Boží nejsvětější synu, že jsi nás k zatracení oddané hříšníky hořkým svým umučením a zlořečenou smrtí kříže od smrti věčné a zatracení vykoupil. My zajisté přivedli jsme tebe k těm bolestem, poněvadž pro hříchy naše raněn jsi a pro nepravosti naše potřín, ó lítostivý sám hříšníků zástupce. My jsme hrozen trpký jedli, a zubové tvoji laskominy trpěli; my jsme se vdlužili, a tys platil; my provinili a tys utrpěl. Ach, jak divná a milosrdenství plná změna stala se! Tys z roucha svého svlečen, abychom my v tebe oblečeni byli. Tys posmíván, abychom my posměchů věčných ušli. Tys z města na ohavnou popravu vyveden, abychom my z vyhnanství rajského do nebe uvedeni byli. Nad tvým z Jeruzaléma vyvedením kvílili všickni pobožní, aby nad naším do nebe průvodem plesali všickni anjelé. Tys mezi bezbožnými zločinci počten, abychom my počteni byli mezi syny Božími. O roucho tvé dělili se nepřátelé tvoji, aby zásluha tvá mezi přátely tvé rozdělena byla. Tys, ó nejlítostivější biskupe, uprostřed bolestí svých za hříšníky se modlil, hříšné rozhřešoval, hříšným ráj odvíral, a tím moc oběti své za hříchy světa osvědčil. Dejž nám pro milosrdenství své, ať hříchů svých odpuštění a ospravedlnění kromě oběti tvé nehledáme a šlépějemi tvými kráčejíce, nepřátelům svým odpouštíme, za ně se modlíme, o matku církev se staráme, a všech lidí spasení obmýšlíme. A když poslední naše hodina

přijde, a my s kajícím lotrem k tobě volati budeme, vyslyš nás, bránu ráje věčného odevři nám, a k sobě, abychom s tebou věčně byli, přijmi nás, Amen.

DÍL XIV.

(Kristus se modlil, a po dokonání všeho ducha Otci poručiv, křiče umřel. Divy velikými i vyznáním setníkovým, že spravedlivý a syn Boží byl, osvědčeno. Ženy pobožné se na všechno dívaly. Bok Kristův odevřín.)

A bylo okolo hodiny šesté. I stala se tma po vší zemi, až do hodiny deváté, i zatmělo se slunce. (L. 23, 44. 45.) A při hodině deváté zvolal Ježíš hlasem velikým, řka: „Eli, Eli, Lamazabachtany?“ To jest: „Bože můj, Bože můj! Proč jsi mne opustil?“ A někteří z těch, kteříž tu stáli, slyšíce to, pravili (Mt. 27, 46. 47.): „Hle, Eliáše volá tento.“ (M. 15, 35.) Potom, věda Ježíš, že již všecko dokonáno jest, aby se naplnilo Písmo, řekl: „Žíznim!“ Byla pak tu postavena nádoba plná octa. (J. 19, 28. 29.) A hned jeden z nich běžev a vzav houbu, naplnil ji octem a obloživ izopem, vložil na trest, podával rtům jeho a napájel ho. (Mt. 27, 48. J. 19, 29.) Ale jiní pravili: „Nech tak, pohledíme, přijde-li Eliáš, aby ho vysvobodil (Mt. 27, 49.) a jej složil.“ (M. 15, 36.) A když okusil Ježíš octa, řekl: „Dokonáno jest!“ (J. 19, 30.) A zvolav hlasem velikým, řekl: „Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého.“ (L. 23, 46.) A opět křiče hlasem velikým (Mt. 27, 50.), nakloniv hlavy, vypustil ducha (J. 19, 30.) a umřel. (L. 23, 46.) A aj, opona chrámová roztrhla se na dvé od vrchu až dolů a země se třásla, a skálé pukalo, a hrobové se odvírali, a mnohá těla zesnulých svatých vstala. A vyšedše z hrobu po vzkříšení jeho, přišli do svatého města, a ukázali se mnohým. Tedy centurio (Mt. 27, 51. 52. 53. 54.), kterýž tu naproti stál (M. 15, 39.) a ti, kteříž s ním ostříhali Ježíše, vidouce (Mt. 27, 54.), že tak s křikem vypustil duši, (M. 15, 39.) též země třesení, a to, co se dálo, báli se velmi (Mt. 27, 54.) a velebili Boha, řkouce: „Jistě člověk tento

spravedlivý byl (L. 23, 47.) a syn Boží." (M. 15, 39.) A všickni zástupové, přítomní tomuto divadlu, hledíce na to, co se dálo, tepouce prsy své, navracovali se. Stáli pak všickni známí jeho z daleka. (L. 23, 48. 49.) Byly také tu i ženy mnohé, z daleka se dívajíce, kteréž (M. 15, 40.) byly přišly za Ježíšem od Galilee, posluhujíce jemu. Mezi nimiž byla Maria Magdaléna a Maria (Mt. 27, 55. 56.) Jakuba menšího a Jozefova mátě, a Salome (M. 15, 40.) a matka synů Zebedeových (Mt. 27, 56.), kteréž když ještě byl v Galilei, chodily za ním a posluhovaly jemu. I jiné mnohé, kteréž byly s ním, vstoupily do Jeruzaléma. (M. 15, 41.) A když již byl večer, (Mt. 27, 57.) že byl den připravování, aby nezůstala na kříži těla na sobotu, (byl zajisté veliký ten den sobotní) prosili Piláta, aby zlámáni byli hnátové jejich, a byli složeni. I přišli žoldnéři, a prvnímu zajisté zlámali hnáty, i druhému, kterýž ukřižován byl s ním. (J. 19, 31. 32.) Ale k Ježíšovi přišedše, jakž uzřeli jej již mrtvého, nelámali hnátů jeho. Ale jeden z žoldnéřů bok jeho kopím odevřel a hned vyšla krev a voda. A ten, kterýž viděl, svědectví vydal, a pravé jest svědectví jeho. Onť ví, že pravé věci praví, abyste vy věřili. (v. 33. 34. 35.) Stalo se pak to, aby se naplnilo ono Písmo: „Kost jeho nebude zlámána." A opět jiné Písmo dí: „Uzříť, v koho jsou bodli." (v. 36. 37.).

MODLITBA.

studnice plná milosti, spasení a života, Pane Ježíši, kterýž jsi pro nás bolestné, hořké žluči napájení, ukrutné muky, až i smrt ohavnou a nejzlořečenější podstoupiti ráčil, čímť se odměníme za lásku tvou? Chválíme tě ze všech mocí života svého, žes pohrdnut, zmařen, ubit, ztrýzněn a od Boha na čas opuštěn býti se neliknoval, abychom my nebyli opuštěni a zmařeni na věky. Tobě pak, Bože Otče, děkujeme, žes Synu svému neodpustil, aby nám odpustil. My jsme hřešili a nepráve činili, a tys na něj uvalil nepravosti naše, a zbil ho pro přestoupení naše, aby ranami jeho nám způsobeno bylo lékařství, a kázní jeho nám přiveden pokoj. Nadto děkujeme také, žes se k oběti jeho divy a zázraky velikými ozval, a tím, že k tobě vůně její vstoupila a oblíbena jest, osvědčil, tak že

moci její nebe i země, živí i mrtví, i všecka stvoření pocítila. Ó pro tu nejsvětější oběť smiluj se nad námi hříšnými, Otče plný milosrdenství! Tu nejdražší oběť my za všecky hříchy své dnes tobě předstíráme: vzezři na trápení ukřižovaného, pohleď na rány rozpjatého, popatř na krev zbodeného, viz jizvy zohaveného, přijmi dokonalost všecku vůli tvou plnícího, a slyš hlas za hříšné živoucího; pro něho, pro něho, pro něho smiluj se nad námi a spas nás na výsostech. A jakož on poslušný tebe byl až do smrti kříže, tak dej i nám v poslušenství tvém na věky státi, a když poslední hodina přijde, duši svou tobě odevzdati, kterouž přijmi a spas na věky, Bože Otče, Synu, Duchu Svatý, jediný Hospodine, požehnaný na věky věků. Amen.

DÍL XV.

(Kristus od vzácných a pobožných osob v zahradě v hrobě novém počestně pochován. Od nábožných žen provázín. Hrob zapečetěn a strážnými osazen.)

A když byl večer, přišel (Mt. 27, 57.) Jozef z Arimatie (M. 15, 43.), města Judského (L. 23, 51.), člověk bohatý (Mt. 27, 57.), počestná osoba úřadná (M. 15, 43.), muž dobrý a spravedlivý, kterýž byl nepovolil radě a skutku jejich, kterýž také očekával království Božího, (L. 23, 50. 51.) a byl učedlník Ježíšův, ale tajný, pro strach židovský. (J. 19, 38.). Ten osměliv se, všel k Pilátovi, a prosil za tělo Ježíšovo. Pilát pak podivil se, již-li by mřel, a povolav centuriona, otázal se ho, dávno-li je umřel. A zvěděv od centuriona (M. 15, 43. 44. 45.), dopustil (J. 19, 38.) a rozkázal dáti tělo Jozefovi. (Mt. 27, 58.). A on koupil plátna. (M. 15, 46.) Přišel pak i Nikodem (kterýž byl prvé přišel k Ježíšovi v noci), nesa smíšení mirry a aloes okolo sta liber. Tedy sňali (J. 19, 39.) a vzali tělo Ježíšovo (v. 40.) a obvinuli je v plátno čisté (Mt. 27, 59.) s těmi vonnými věcmi, jakž obyčej jest Židům se pochovávati. A byla na tom místě, kdež ukřižován byl, zahrada, a v zahradě hrob nový (J. 19,

40. 41.). A vzav tělo Jozef, vložil do svého nového hrobu, kterýž byl vytesal v skále (Mt. 27, 59. 60.), v kterémž ještě nikdy nebyl žádný pochován. (L. 23, 53.) Tu pro den připravování (J. 19, 42.), že se sobota začínala (L. 23, 54.), a že blízko byl ten hrob, položil Ježíše (J. 19, 42.), a přivaliv kámen veliký ke dveřům hrobovým, odšel. A byla tu Maria Magdaléna, a druhá Maria Jozefova, sedíce naproti hrobu, dívaly se, kde by byl položen; (Mt. 27, 60. 61., M. 15, 47.) pohleděly na hrob, a kterak pochováno tělo jeho. Vrátivše se pak, připravovaly vonné věci a masti; ale v sobotu odpočinuly podlé přikázání. (L. 23, 55. 56.) Druhého pak dne, kterýž byl po velikém pátku, sešli se biskupové a farizeové ku Pilátovi, řkouce: „Pane, rozpomenuli jsme se, že ten svůdce řekl, ještě živ jsa: Po třech dnech vstanu! Rozkažiž tedy ostříhati hrobu až do třetího dne, aťby snad učedlníci jeho, přijdouce v noci, neukradli ho, a řekli by lidu: Vstalť jest z mrtvých! I budeť poslední blud horší nežli první.“ (Mt. 27, 62. 63. 64.) Řekl jim Pilát: „Máte stráž, jděte, ostřihejte, jakž víte. A oni šedše, osadili hrob strážnými, zapečetivše kámen. (v. 65. 66.).

MODLITBA.

 slávo anjelská, Boží synu, který nejkrásnější byv mezi syny lidskými, pro nás ohavně utrýzněn a jako červ potřín, umořen a zmařen jsa, divadlo smutné anjelům i lidem učiněn jsi, děkujeme tobě i za ten poslední stupeň zmaření tvého, pohřbení tvé, kterýmžs toho, netoliko žes v pravdě umřel, ale také žes hříchy naše od Otce na tebe uvalené s sebou pohřbil, a smrti naší i hrobů našich posvětil, mocně dokázal. Pomoziž, prosíme, abychom jaks ty nám až do smrti věrný byl, tak i my tobě byli, za tebe se před nešlechetným pokolením nestyděli, tobě v svatých tvých, kdekoli toho nejpilnější potřeba nastává, rádi sloužili. Ovšem pak dej, abychom s tebou v smrt tvou pohřbeni jsouce, starého Adama zahrabávali, a tobě svatě živi byli. Když pak smrt a hrob náš blížiti se bude, obviň, prosíme, duše naše do bílého, čistého kmentu jedinké zásluhy tvé, a mastmi potěšení svých pomazůj nás, abychom v tobě sladce usnouti, pokojně do hrobu, kdežs jej komu z nás připravil, lehnouti, a dušemi v rukou tvých

libě odpočívajíce, blahoslaveného v den třetí vzkříšení očekávati mohli. Nastrojiž nás i nyní k nastávajícímu hodu slavného tvého vzkříšení, abychom z mrtvosti duchovní sami také povstávajíce, tobě živi býti a věčného života začátky v sobě cítiti mohli, pro zvelebení v nás a skrze nás jména svého Bože, vykupiteli náš, kterémuž s Otcem i s Duchem svatým chvála, čest a požehnání po všecky věky věků, Amen.

Harmonia historie o vzkříšení Páně,

též ze všech čtyř evanjelistů sebraná.

(Pán Ježíš z mrtvých vstal, Marii Magdaléně nejprvé se zjevil: potom spolu s ní i jiným ženám, učedlníkům zvěstovati o tom poručil, což ony i učinily. Žoldnéři z mrtvých vstání Páně biskupům v známost uvedli. Z návodu pak jejich před lidmi vůbec toho zapírali.)

Prvního pak dne po sobotě Maria Magdaléna šla ráno k hrobu, když ještě tma bylo. (J. 20, 1.) A aj, zemětřesení stalo se veliké; nebo anjel Páně zstoupiv z nebe a přistoupiv, odvalil kámen ode dveří a posadil se na něm. A byl obličej jeho jako blesk a roucho jeho bílé jako sníh. A pro strach jeho zděsili se strážní a učiněni jsou jako mrtví. (Mt. 28, 2. 3. 4.) I uzřela (Maria) kámen odvalený od hrobu a hned běževši, přišla k Šimonovi Petrovi a k druhému učedlníkovi, tomu, jehož miloval Ježíš, a řekla jim: „Vzali Pána z hrobu a nevíme, kde jej položili.“ Tedy vyšel Petr i ten druhý učedlník a šli k hrobu. Běželi pak oba spolu, ale ten druhý učedlník předběhl Petra a přišel prvé k hrobu, a nachýliv se, uzřel prostěradla položená, ale však tam nevšel. Tedy přišel Šimon Petr za ním jda a všel do hrobu. I uzřel prostěradla položená a rouchu, kteráž byla na hlavě jeho, ne s prostěradly položenou, ale obzvláštně svinutou na jednom místě. (J. 20, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.) I odšel divě se sám v sobě, co se to stalo. (L. 24, 12.) Potom všel i ten druhý učedlník, kterýž byl prvé přišel k hrobu, i uzřel a uvěřil. Nebo ještě neznali Písma, že měl z mrtvých vstáti. I odešli zase ti učedlníci tam, kdež prvé byli.

(J. 20, 8. 9. 10.) Ale Maria stála u hrobu vně plačecí; a když plakala, naklonila se do hrobu. A uzřela dva anjely v bílém (rouše) sedící, jednoho u hlavy a druhého u noh, tu kdež bylo položeno tělo Ježíšovo, kteříž řekli jí: „Ženo, co pláčeš?“ I dí jim: „Vzali Pána mého a nevím, kde ho položili.“ (v. 11. 12. 13.) To když řekla, obrátila se zpátkem a uzřela Ježíše an stojí, ale nevěděla, že by Ježíš byl. Dí jí Ježíš: „Ženo, co pláčeš? Koho hledáš?“ Ona domnívajici se, že by zahradník byl, řekla jemu: „Pane, vzal-lis ty jej, pověz mi, kdes ho položil, ať já jej vezmu.“ (v. 14. 15.) Řekl jí Ježíš: „Maria.“ Obrátivši se ona, řekla jemu: „Rabbóni“, (což se vykládá) „mistře.“ Dí jí Ježíš: „Nedotýkejž se mne, nebo jsem ještě nevstoupil k Otci svému; ale jdiž k bratřím mým a pověz jim: Vstupuji k Otci svému a k Otci vašemu, k Bohu svému a k Bohu vašemu.“ (v. 16. 17.) A tak vstav Ježíš z mrtvých ráno v neděli, ukázal se nejprv Marii Magdaléně, z níž byl vyvrhl sedm ďáblů. Ona pak šedši, zvěstovala učedlníkům, kteříž s ním bývali, kajícím a plačícím, (M. 16, 9. 10.) že by viděla Pána a že jí to pověděl. (J. 20, 18.) A oni slyševše, že by živ byl a vidín od ní, nevěřili. (M. 16, 11.)

Jiné pak ženy, Maria Magdaléna, a Maria Jakubova, a Salomé a Johanna (M. 16, 1. L. 24, 10.) a některé jiné s nimi (L. 24, 1.) nakoupily vonných věcí, aby přijdouc pohleděly na hrob a pomazaly Ježíše. (M. 16, 1. Mt. 28, 1.) A přijdouc k hrobu, an již slunce bylo vzešlo, pravily vespolek: „Kdo nám odvalí kámen ode dveří hrobových?“ (a vzhlédše, uzřely odvalený kámen.) Byl zajisté veliký velmi. (M. 16, 2. 3. 4.) A všedše do hrobu (M. 16, 5.) nenalezly těla Pána Ježíše. (L. 24, 3.) A uzřely mládence, an sedí na pravici, oděného rouchem bílým; i ulekly se. (M. 16, 5.) I stalo se, když ony se toho užasly, aj muži dva postavili se podle nich v rouše stkvoucím; když se pak ony bály a sklonily tváře své k zemi, (L. 24, 4. 5.) řekl jim: „Nebojte se vy, neboť vím, že Ježíše hledáte Nazaretského, toho ukřižovaného. (Mt. 28, 5. M. 16, 6.) Co hledáte živého mezi mrtvými? (L. 24, 5.) Neníť ho tuto, nebo vstalť jest. Pojďte, vizte místo, kdež ležel Pán. (Mt. 28, 6.) Rozpomeňte se, kterak mluvil vám, když ještě v Galilei byl, řka, že Syn člověka musí vydán býti v ruce hříšných lidí a ukřižován býti a v třetí

den z mrtvých vstáti." I rozpomenuly se na slova jeho. (L. 24, 6. 7. 8.) A (řekl jim): „Rychle jdouce, povězte učedlníkům jeho (Mt. 28, 7.) i Petrovi (M. 16, 7.), že vstal z mrtvých (Mt. 28, 7.) a že vás předejde (M. 16, 7.) a aj předchází do Galilee (Mt. 28, 7.), tam jej uzříte, jakž pověděl vám. (M. 16, 7.) Aj, pověděl jsem vám." (Mt. 28, 7.) I vyšedše rychle z hrobu s bázní a s radostí velikou (8.) utekly od hrobu. Nebo přišel na ně strach a hrůza a aniž komu co řekly, nebo se bály. (M. 16, 8.) Ale běžely, aby učedlníkům jeho zvěstovaly. Když pak šly zvěstovati učedlníkům jeho, aj, Ježíš potkal se s nimi, řka: „Zdrávy buďte." A ony přistoupivše, chopily se noh jeho a klaněly se jemu. Tedy dí jim Ježíš: „Nebojtež se, jděte, zvěstujte bratřím mým, ať jdou do Galilee a tamť mne uzří." (Mt. 28, 8. 9. 10.) A navrátivše se od hrobu, zvěstovaly to všecko těm jedenácti apoštolům i jiným všechněm. Ale oni měli za bláznovství slova jejich a nevěřili jim. (L. 24, 9. 11.) Když pak ony odešly, aj někteří z stráže přišedše do města, oznámili biskupům všecko, co se stalo. Kteřížto shromáždivše se s staršími a uradivše se, mnoho peněz dali žoldnéřům, (Mt. 28, 11. 12.) řkouce: „Pravte, že učedlníci jeho nočně přišedše, ukradli jej, když jsme my spali. A uslyší-liť o tom hejtman, myť ho spokojíme a vás bezpečny učiníme." A oni vzavše peníze, učinili, jakž naučeni byli. I rozhlášeno jest slovo to u Židů až do dnešního dne. (v. 13. 14. 15.)

MODLITBA.

Jednorozený věčný Synu Boží, Pane Ježíši Kriste, tobě my Beránku Božímu někdy pro hříchy naše zabitému, již pak mocí svou z mrtvých vstalému a živému na věky věků, tyto dny velikonoční k slávě oddělené majíce, (v nichž tobě sloužiti duchem i tělem hotovi jsme) děkujeme, tebe chválíme, tobě dobrořečíme z toho, že jsi z mrtvých vstal k slávě své i svého Otce, k zahanbení pak nepřátelům svým, k tomu, žes o svém z mrtvých vstání věrou obdařil nás, nad to i v též víře a jistotě tvého z mrtvých vstání že jsi utvrzoval a posiloval někdy učedlníky své apoštoly svaté i ženy některé pobožné, a to jakož svědectvím anjelů svatých tobě při vzkříšení tvém sloužících, tak i vlastním svým, jim jsi se zjevoval,

dotýkati se dal, s nimi rozmlouval i laskavě těšil, z strachu vyvodil, kteréžto tvé jich u víře posilování jest i naše v též víře o tvém z mrtvých vstání utvrzení, jest i ospravedlnění smrtí tvou lidem dobytého vyjevení; jest mocné toho, že jsi nepřátely své přemohl, život pak a nesmrtedlnost na světlo vyvedl, nás s Otcem svým smířil, prokázání; jest v srdcích našich naděje k blahoslavenému nás z mrtvých vzkříšen, jisté spečetění. Nad čímž radostně v srdcích svých plesáme, z toho se veselíme. Ó budiž tvé velebnosti z toho slavného, mocného, nám pak spasitedlného prospěšného z mrtvých vstání, od nás děkování, chválení živě a horlivě obětováno, jakož v této smrtedlnosti nyní, tak potom v nesmrtedlnosti na věky věků. Ó nejsilnější vítězi náš, jenž jsi nás učinil krále a kněží Bohu našemu. Myť před tebou, svým Beránkem, kterýž jsi nás vykoupil a umyl krví svou, s oněmi zvířaty a starci padáme na svá kolena, a vůně modliteb ze srdcí posvěcených tobě obětujíce a noh tvých v službách svatých se chápajíce, prosíme, nastroj nás k horlivému a vroucímu tebe z mrtvých vzkříšeného v slovu tvém spatřování, hlasu tvého poslouchání, k důvěrnému a vděčnému se chápání v službách svatých tvých nám se podávajících užitků tvého z mrtvých vstání; dejž, ať se tebou chlubíme, jiným tebe rádi v známost uvozujeme a pro žádnou věc žádnému k vůli, tebe z mrtvých vstalého nezapíráme; snášej nás v hlouposti naší, posiluj v mdlé víře, potěšuj v pláči, vyvozuj z přílišné bázně, lekání a strachu; dávejž nám Ducha svého svatého dary, skrze něž bychom z mrtvosti svědomí vzkříšeni jsouce, horlivě, pobožně tobě sloužiti, tebe ctíti, o tvém z mrtvých vstání přemyšlovati, rozmlouvati, zpívati, Písma svatá čísti, slovo tvé slyšeti a rozjímati a ze všeho toho spasitedlných užitků duší svých a hojnější známosti tebe i milosti srdečné k tobě docházeti mohli. A to vše ke cti a chvále tvé velebnosti, kterýž jsi Bůh s Otcem i s Duchem svatým požehnaný na věky, Amen.

Modlitba před kázaním kterýmkoli pašijovým.

Pane Ježíši Kriste, jedinká a nejdokonalejší oběti slitování za hříchy naše i za hříchy všeho světa; děkujemeť z nejhlubších vnitřností srdce svého, že jsi skrze hořký kalich nevinného umučení a smrti své nám lásky a milosti u Otce

svého a požívání hojných a nevýmluvných sladkostí potěšení Božího dobyti a zasloužiti ráčil; a skrze tu zásluhu svou nám všech nebeských a spasitedlných darů uděluješ, pravdou známosti své osvěcuješ a v ní zachováváš; ve všech nebezpečenstvích, pokušeních, těžkostech a neřestech retuješ a šťastně k cíli víry, jenž jest spasení duší našich, se přibližovati, nýbrž puzením, řízením a posilováním ducha tvého k němu snažně chvátati dáváš a tím všelijaké duší i těl našich dobré opatruješ. Ó prosíme, račiž i nyní přítomné požehnání Otcovo v mnohých a potřebných dařích Ducha svatého na nás vylíti, dej tajemstvím utrpení tvých a vykoupení našeho vždy dál tím lépe vyrozumívati, hořící milostí a láskou k tobě rozněcovánu býti, tvé milování nás nade všecko vyvyšovati, tvé krvavé o spasení naše práce a snažné péče draze sobě vážiti a hříchy svými tě více nekřižovati; tvé zásluhy skrze moření v nás každodenní hřícha a hříšných, tělesných, oklamavatedlných libostí, žádostí, vášní, náruživostí a skrze to skutků zlých a bezbožných, v umírání světu, jeho marnostem a svodným, bludným, na zahynutí přivozujícím tvárnostem a v obnovení se duchem mysli, úmyslu a pravdy života Božího skutečně při sobě účastnost míti, poznávati, pravdou křesťanství prokazovati, tobě se líbiti, tebe stále se přidržeti, v pokání svatém trvati a tebe s Otcem i s Duchem svatým ctíti, zde i věčně, Amen. Otče náš, atd.

Modlitba rytmovní, kteráž se po kázaních pašijových užívati můž.

Jezu Kriste, Boží Synu,
Kterýž chtěje sníti vinu
S nás pokolení lidského,
S trůnus přišel nebeského;
A oděv se naším tělem,
Učiněns vykupitelem,
Aby duše má utekla
Z moci hřícha, smrti, pekla,
Sáms ty to, Pane můj, zpravil,
Když's se místo hříšných stavil.
A na sebe vzav upřímě
Mou při a hříchů mých břímě,
Dals se, nevinným jsa, jíti,
Bych já, vinný, mohl prost býti,
A pro mnes ráčil umříti,
Abych já život moh' míti.
Tys opuštěn byl od svého
Nad hříchy rozhněvaného
Otce, abych nebyl zahnán
Od něho já, do pekla dán.
Taks na se všecko prokletí
Přejal zlořečenství k snětí
Ze mne člověka hříšného
K zatracení oddaného.

A to vše tvá láska vroucí
Zpravila, že oheň žhoucí
Přísné Boží spravedlnosti
Uhašen tvou poslušností.
A taks mne vykoupil sobě,
Ach, čímž se odměním tobě?
Dej, ať srdce mé s vděčností
K tobě plápolá milostí!
Ať tě pokud jsem živ chválím!
Ať se již všech hříchů vzdálím!
Ať víc nekřižuji tebe!
Ach, dej mi svou pomoc z nebe!
Mé srdce moc tvého kříže
Ať k sobě táhne a víže!
Tvá smrt ve mně hřích ať moří!
Rány tvé zdraví mé množí!
Ať má duše neduživá,
Jizvami tvými okřívá!

Jáť se věrou k boku tvému
Připínám žádostivému,
Aniž se můj Pane tebe
Zpustím, až ty ve mne z sebe
Sám vpustíš života pramen.
Ach ach! staň se, Amen, Amen!
S tebou živ jsem i umírám,
S tebou se, Pane, ubírám
Skrze bolesti i rány,
I skrz všecky pekla brány.
Všudy s tebou věrně půjdu!
Všudy s tebou vím, že projdu!
Nespustím se Pane tebe,
Až mne s sebou v samo nebe
Své uvedeš, věrný Pane,
Poruč, ať mi se tak stane!
Kriste, jenžs milostí pramen,
Dejž to, Amen, Amen, Amen!

Rejstřík zpěvů svatých ku pašiji.

V neděli květnou.

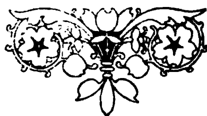
Díl XI. Važmež věrní nábož.
Žalm XXII. do verše 15.
Ej nuž milostivý Pane
Díl XII. Bůh Otec pro hříchy
Vzdejmež všickni

V zelený čtvrtek.

Díl XIII. Bohu Otci nebeskému
Poslyš dcerko žalost.
po pašiji. Ježíšovo mučení vždy
Po kázaní. Ó Pane Jezukriste

V veliký pátek.

Díl XIV. Hospodine, ó nevzd.
Pozorujmež věrní m.
Žalmu XXII. II. díl.
po paš. Otec nebeský jedin.
po káz. O všickni lidé, kteříž
Poslouchejte žaloby
po paš. Aj všickni křesťané
po káz. Aj kterak umírá spr.

KÁZANÍ XXI.

O tajemstvích smrti, vzkříšení
a na nebe vstoupení Krista,
Spasitele světa.

V Pánu milí, víry a utrpení Kristových účastnici, kdekoli v rozptýlení našem zůstávající.

Několikrát po těch sedm let posledního našeho rozptýlení někteří z vás pohledávali jste mne, abych postilly a kázání svých do druku dada, vám (služeb a služebníků církevních na větším díle zbaveným) k živému vždy předce Bohu sloužení pomoc učinil, a tím také památky své církvi s posledním požehnáním zanechal. Ale nemohlo býti, protože mi Pán Bůh posledním průby naší ohněm všecko pobral, z gruntu pak takovou práci začíti nebylo lze pro jiné práce a klopoty. Že pak opět někteří (a to již i z urozených, Bohu věrnost chovajících) dotíráte, aj, dávám, co mám: zadržané mých církevních prací drobty, kázaní na pašiji svatou, a o vzkříšení i na nebe vstoupení Páně, držaná v Lešně léta 1636. A dávám je rád nyní s Kristem a pro Krista ukřižovaným, zabitým, pohřbeným, vzkříšení a na nebe vstoupení očekávajícím (Zjev. 11. v. 11. 12.) pro utvrzení naděje, že jiný los nebude (a býti nemá, a nemůž) oudů těla nežli hlavy. V kteréž naději potvrdiž vás sám Pán náš, cesta naše, pravda naše, život náš (Jan 14, 6.) A způsobiž i to, aby, dojde-li tato prácička koho z jiných

věrných křesťanů, učili se spolu s námi tajemstvím křesťanství a spasení svého lépe vyrozumívati, nežli vůbec planí křesťané rozuměti chtějí, totiž že musíme s Kristem hříchům umírati, s Kristem k novotě života povstávati, a za Kristem do nebe vstupujíc, obcování své v nebi míti. Amen, dejž to všechněm nám ten, kterýž nás k té naději povolal a v ní sliby svými utvrdil, a jest pravda i amen. Jehož věčné lásce vás všecky poroučím; sebe pak a souženou církev modlitbám vašim.

Věrný do smrti Kristův a váš sluha

Amst. 3. máje (jenž jest den triumfu Páně, vstoupení na nebesa) 1663.

J. A. Komenius.

KÁZANÍ PŘÍSTUPNÍ.

Ježíš Kristus, Boží věčný Syn, kterýž zamiloval nás a dal sebe samého za nás, aby nás svou smrtí z věčné smrti vykoupil, budiž nám přítomen milostí a pomocí svou, abychom hodně tajemství smrti jeho a vykoupení svého rozvažovati mohli, i dnes i dále, jemu k slávě a sobě k spasení. Amen.

Smrt divnou Boha v těle přišlého rozvažovati dnes začínajíce a s těmi myšleními pořád již dnů těchto až do Velikonoci nábožně se obírati úmysl majíce, věrný Boží lide, abychom k tomu velikému tajemství nepřistupovali s myslí nepřipravenou, vidí se nastrojení k tomu hledati u Boha, jakož modlitbami vroucími, tak i slova jeho, o tajemství smrti Kristovy veřejně nám vypravujícího, nábožným rozvážením. Protož nežli k slyšení řeči prorocké, summu pašije svaté (t. historie o utrpeních Kristových) v sobě obsahující, a k odmykání tajemství jejich klíčů nám podávající, nábožně slyšeti budeme, obraťme se k modlitbám s. Otce nebeského ve jménu Kristovu, za dar sv. Ducha tak prosíce.

Modlitba.

Izai. 53. celá.

Začínaje Mojžíš vypisovati stvoření světa, veřejně nejprv dí: „Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi," a potom teprva po částkách a jako po stupních, co a jak se kterého dne dálo, vypravuje. A takť musí každý moudrý učitel neb historik a kdokoli co jinému v známost

uvodí, chce-li, aby posložitedlné bylo, napřed celou věc summovně oznámiti a teprv po částkách rozvinati: proto že to přirozené jest, načkoli kdo i zevnitřním zrakem pohledí, nejprv samou celou věc v postavě, położení, a spořádání jejím spatřiti, pak jeden kus za druhým rozbírati a plněji rozvážiti. I Pán Bůh náš tak učinil s tajemstvím vykoupení našeho (jenž jako přetvoření jest porušeného světa), že nejprvé tam zdaleka hned v ráji napovídal, co učiniti strojí; a potom obšírněji to skrze proroky, však vždy summovně obnovoval, jakž třeba teď slyšíme. Naposledy, když čas přišel, aby se to vše splněním cele rozvinulo, kázal to také zcela a zúplna písařům svým, apoštolům a evanjelistům vypsati, jakž známé jest.

Téhož i my následujíce, béřeme sobě dnes historii vykoupení našeho (jenž se skrze smrt Božího Syna stalo) veřejně toliko a počátečně k rozvážení, podle toho, jakž je církvi oné staré přednésti byl dal Bůh skrz Izaiáše proroka, víc než sedm set let před splněním toho, summovně sic, však tak zjevně a světle, že srdce věřícího člověka nemůž než plesati nad tím. Vezmeme pak sobě odtud k rozvážení toto tré:

I. Co to jest pašije svatá a jaká její summa?

II. Proč my rádi a žádostivě pašiji svatou slyšeti a rozvažovati máme?

III. Jakého se nám tuto klíče k odmykání tajemství, v pašiji sv. zavřených podává?

O PRVNÍM.

Pašije aneb passie jest slovo latinské (passio) utrpení znamenající, rozuměj utrpení Syna Božího, kteráž v těle snášel, a zvláště při smrti své. Zvykem však uvedeno jest, že se jménem tím sama historia o utrpeních a smrti Pána Ježíše Krista rozumí, tak jakž od svatých proroků předzvěstována, od apoštolů pak a evanjelistů plněji vypsána jest. O tom teď prorok summovně dí: „Vyrostl před Hospodinem jako proutek atd. nemaje podoby ani krásy atd., nejpohrdanější, nejopovrženější z lidí, muž bolesti atd.“ (v. 2. 3.).

Znamenati tuto dobré jest, za jakou příčinou prorok o utrpeních Kristových mluviti začíná, což se z kapitoly předcházející vidí. Předohlásil tam Bůh lidu svému potěšené věci, vysvobození totiž jich ze všech nepřátel; a že ohrne Hospodin rámě svatosti před očima všech národů, aby viděly všecky končiny země spasení Boha našeho (Iz. 52, v. 10.) A že se služebníku jeho (kteréhož k tomu vyšle) šťastně povede, tak že vyvýšen, vznešen a zveleben bude velmi (v. 13.) Což o Mesiášovi že se mluví, rozuměl všecken lid Izraelský, i do dnes sami Židé rozumějí. Aby však někdo o zevnitřním a světském zvelebení a vyvýšenosti, a tělesném štěstí a vítězství to rozuměje, v blud neupadl, vidělo se Pánu Bohu hned k tomu připojiti utrápený zevnitř způsob Mesiáše, že ho zle svět přivítá, nýbrž Bůh sám před očima všeho světa že ho bíti a trýzniti bude. Načež pozoru nedadouc nešťastní Židé, zhoršili se (a posavad horší) na Kristu, za Mesiáše přijíti nechtíc Ježíše Nazaretského, proto samo že tělesným králem nebyl, bojů a válek tělesně nevedl, nepřátel jejich tělesných neshladil a jim svobod království zemského nenavrátil. Všecka hle jejich slepota a zatvrdilost odtud jim jde, že na tato slova Boží, jak Bůh slávu Mesiášovi zaslíbenou předpověděním hned při tom utrpení přehrozných vysvětluje a lidi z tělesného domnění vyvodí, pozoru nedávají. Ale my na Kristu Ježíši, svém milém Spasiteli, oboje to i všecko jiné, cokoli předpovídáno bylo, splněné vidouce, plesejme v světle Božím, a tím mileji a pilněji to ohrnuté rámě svatosti Hospodinovy, Spasitele svého, s nepřáteli našimi, bolestmi a smrtí zápasícího, spatřujme.

Dělí pak prorok utrpení Kristova na tři částky:

1. Nejprvé připomíná, že měl býti pohrdnut a zavržen (v. 2. 3.) totiž i od lidí (jakž se v žalmu 118. praví, že kámen zavrhli stavitelé) i od Boha do času, jakž ono řvání jeho: „Bože můj, Bože můj, pročs mne opustil,“ osvědčuje.

2. Druhé praví se, že měl býti trýzněn, bit, zabit, do hrobu uvržen, a tak hned vyťat a vykořeněn z země živých (v. 8.) Měl pak opět býti bit, i od lidí bezbožných, (v. 9.) i od Boha samého, (v. 4.) jemuž se líbilo stírati jej, a nemocí ztrápiti (jakž dí v. 10.)

3. Naposledy dotýká také trápení duše jeho, připomínaje úzkosti jeho na přísném Božím soudu (8.) a že duše jeho, aby byla v oběť za hřích (10.), musila vylita býti na smrt. (12.) A však pro potěšení věřících přidává prorok, jaký konec ta utrpení Mesiášova vezmou? Jmenovitě, že z úzkosti a soudu vyňat bude, (v. 8.) a uzří símě své, rodinu nevypravitedlnou (v. 8. 10.) (N. Připodobňuje tu bolesti jeho k bolestem ženy rodičky, jenž se na rozmnožení lidského pokolení skonávají, tak Mesiáš bolestmi svými že znovu porodí množství Božích dítek). Item, že z práce své hojně nasycen bude, a kořisti veliké, aby se s mnohými děliti mohl, odnese, (v. 11. 12.) Podobně Daniel prorok o smrti Mesiášově a užitcích jejich mluvil těmi slovy. (Dan. 9, 24. 26. 27.) To hle jest summa pašije sv. od proroka Izaiáše předložená!

Podle sic plnějšího jí od sv. evanjelistů vypsání mohou se utrpení Kristova jinak také rozděliti, a k snadnému spamatování podati trojím způsobem, jmenovitě:

I. Podle rozdílných míst, na nichž trpěl. A tak se utrpení jeho na patero dělí; nebo jiné věci trpěl v zahradě Olivetské, jiné v domu biskupovu, jiné v domu rádním, jiné na popravišti, jiné v hrobě.

II. Podle času, aneb hodin, v nichž trpěl. A tak se na osm dílů dělí, protože noc a den trvalo, od večera zeleného čtvrtku až do večera velikého pátku. Již pak u Židů noc na čtvero bdění se dělila, den tolikéž na čtyry díly; a každý díl, jako i každé bdění zdržovalo v sobě tři hodiny naše.

1. Prvního tedy bdění, u večer zeleného čtvrtku, Pán smutně se žehnal s učedlníky svými.

2. Druhého bdění v zahradě Olivetské, krvavý boj vedl s hříchy lidskými.

3. Třetího bdění jat jest a k biskupu přiveden i examinován.

4. Čtvrtého bdění od kněžské zběři trýzněn a od shromážděného velikého sněmu odsouzen.

5. První částku dne ku Pilátovi doveden, oddán, rozličně examinován, i u Herodesa.

6. Druhou posmíván, odsouzen, na popravu veden.

7. Třetí částku dne do nešpor v mukách na kříži visel, až umřel.

8. K večeru zase z kříže sňat a v hrob schován.

III. Summovati se také můž pašije sv. podle předních osob, kteréž při tom něco činily. A tak se pašije na dvanácte dílů dělí. Nebo se tu před oči představují:

1. Biskupi a starší, o bezživotí Páně se radící a rotící.

2. Jidáš nešťastný, Pána svého zrazující, potom zoufající.

3. Učedlníci jiní, nejprv se tužící, potom prchající, někteří také Pána zapírající.

4. Pilát, co s nevinným dělati nevědoucí, o propuštění jeho pilně se starající, naposledy však předce pro zalíbení lidem ortel vynášející.

5. Herodes, Pánu se posmívající.

6. Žoldnéři, lehkomyslně Krista trýznící.

7. Ženy, nad křivdou jeho kvílící.

8. Katani, na kříž roztahující, přibíjející, vyzdvihující.

9. Zběř nevážná, vůkol obskakující a triumfující.

10. Lotr s ním ukřižovaný, jeden rouhající se, druhý kající.

11. Setník a jiní pobožní v prsa se bijící, a že Syn Boží jest, vyznávající.

12. Jozef a Nikodem, Pána pohřbující.

A všudy při tom Bůh Otec, na toho hříšníků zástupci prchlivost vypouštějící, a sám Boží Syn lekání, jímání, trýznění, bolesti a smrt snášející.

I tak hle a tím způsobem pilný posluchač dosti příležitě sobě v mysl a pamět uvésti můž všecky nejpřednější v pašiji sv. obsažené věci.

My však máme pašiji sv. (přivezmouc k ní historii o přípravě Páně k smrti) rozdělenou na patnácte dílů, kdež se vypisuje:

1. V prvním dílu: rada proti Kristu, aby zabit byl, na nebi i na zemi držaná.

II. Zrada proti Kristu, jak by k zabití dosažen býti mohl, od nepřátel zkovaná.

III. Páně se dobrovolné k smrti do Jeruzaléma dostavení.

IV. Sedmerým způsobem ještě slávy jeho Mesiášské osvědčení.

V. Tužebné jeho za poslední večeře s svými se žehnání.

VI. Kšaftu jeho, to jest, nové mezi Bohem a lidmi smlouvy vyhlášení a spečetění.
VII. Modlitba Kristova, sebe i církev Otci poroučejícího.
VIII. Počátek utrpení v zahradě.
IX. Jetí jeho, svázání a k biskupům dovedení.
X. Soud biskupů a starších proti němu osazený.
XI. Exámen před Pilátem a Herodesem s hojným neviny jeho osvědčením.
XII. Nevinného však předce k smrti místo jiných vinných odsouzení.
XIII. Poprava žalostná.
XIV. Smrt Syna Božího, a kterak nad ní nebe i země trnula.
XV. Pohřeb počestný Páně.

Což tak veřejně navrženo buď toliko; částečně potom časy svými jedno za druhým rozvažovati se bude. Nyní příčiny připomenuty býti mají.

O DRUHÉM.

Proč my rádi a žádostivě pašiji sv. slýchati máme, nýbrž nad jiné slova Božího částky chtivěji, vroucněji, nábožněji?

Mohlo by se připomenouti, že se to činiti má:

1. pro rozkaz Ducha Božího: „Smrt Páně zvěstujte, dokavadž nepřijde“ (1 Kor. 11, 26.).

2. Též pro důstojnost osoby utrpení ta snášející. Nebo jestliže boje a smrti reků udatných aneb učitelů a mučedlníků svatých rádi sobě připomínávají lidé, co tedy tohoto z reků všech nejudatnějšího a nejdivnějšího boj a vítězství nebude hodné, aby se všecken svět sbíhaje díval a nad těmi věcmi trnul?

3. Třetí, příklad svatých Božích od počátku světa k témuž nás vede, z nichž někteří řečmi, jiní obětmi a jinými figurami na smrt Kristovu se rozpomínali a v tom potěšení své měli. Nebo co ty kůže, z nichž člověku po pádu roucho přistrojeno, znamenaly? Co Abelův beránek? Co k zabití svázaný a na dříví vložený Izák? Co každodenné oběti z poručení Božího v lidu Božím konané, než obět tuto vyznamenávaly? O čem Mojžíš a Eliáš, Pánu

*

se při proměnění jeho ukážíc, s ním rozmlouvali? O smrti jeho, kterouž podstoupiti měl, (Luk. 9, 31.) O čem sám Pán častěji, jako o smrti své a utrpeních svých mluvíval i po vzkříšení svém? (Luk. 24, 46.). A co apoštolé? Sotva v jejich psaních která kapitola jest, aby v ní utrpení Kristových nepřipomínali. Avšak z prorocké této řeči příčiny toho tři ukázány býti mohou.

I. Velikost věcí těch.

II. Potřebnost, aby každý člověk o nich věděl.

III. Užitečnost z povědomosti a známosti týchž věcí plynoucí.

(I.) O prvním tak dí prorok: „Kdo uvěřil kázaní našemu, a rámě Hospodinovo komu jest zjeveno? (v. 1.) Hle, historii utrpení Kristových vypisovati začínaje, nazývá ji { kázaním svatých proroků, / ramenem Hospodinovým, } namítaje tím, že utrpení Kristova jsou { summa všech prorockých a apoštolských kázaní, } { zrcadlo předivné Boží správy strany spasení lidského. }

A tak jest v pravdě, obé to tak se nachází. Nebo že slovo, slovo kříže Kristova že jest summa všech Písem svatých, odtud jest zřejmé:

Předně, že Kristus obojího zákona jest

(1) Cíl, k němuž směřuje všecko (Řím. 10, 4.).

(2) Úhel, na němž leží všecko. (Jz. 28, 16. Žalm 108, 22.).

(3) Prostředek a centrum, okolo něhož se točí a vine všecko (Zjev. 5, 6.).

(4) Alfa i oméga, počátek i konec, na němž se odvírá i zavírá všecko (Zjev. 1, 8.), summou, on kořen, on míza, on jádro, on moc, on síla, on světlo a život všech Písem a všech lidí (Jan. 1, 4.).

Mezi tím, cokoli v Kristu jest, všecko se v smrt jeho zbíhá, protože

(1) tu jest oběť za hříchy světa, skrze niž hřích zahlazen (Žid. 9, 28. 1 Jan. 2, 2.).

(2) Tu boj života s smrtí, kterýmž smrt pohlcena u vítězství (Jz. 25, 8.).

(3) Tu potření hlavy hada starého, ďábla a vybojování paláců jeho, smrti, hrobu i pekla a pobrání mu

loupeže a vysvobození zajatých, kteříž bázní smrti sevříni byli (1 M. 3, 15. Oz. 13, 14. Žid. 2, 14. 15.).

(4) Tu navrácení nás Bohu Otci a smíření s ním skrze krev Prostředníka (Kol. 1, 20. 22.).

A tak tedy v smrti Kristově, jakož jest Breviarium aneb summovní výtah celé moudrosti Boží, tak se také tu vlastně zbíhá všecka summa Písem svatých a všech tajností Božích. Za kterouž příčinou, jakož Izaiáš (z proroků nejslavnější) kázaní svá v historii utrpení Kristových summuje, tak nejslavnější z apoštolů, Pavel, slovo kříže za summu kázaní svých vyhlašuje, pravě, že neumí a uměti nežádá nic jiného, než Krista Ježíše ukřižovaného (1 Kor. 2, 2.)

Neumějmež i my, ó služebníci Hospodinovi, nic jiného kázati lidu Božímu, zvláště dnů těchto, než toliko Krista ukřižovaného! Neumějte i vy, ó lide Boží, nic jiného od nás slyšeti žádati, než Krista toho ukřižovaného! V kterémž umění abychom dobře prospěli, ó pro své milosrdenství dej nám, Bože náš!

Druhý důvod toho, že utrpení Kristova jsou veliká a divná věc, ukazuje se ten, že se ramenem Hospodinovým nazývají (v. 1.), což bráti máme netoliko v tom smyslu, že Hospodin sám vyzdviženým ramenem svým bil, trápil, potíral tohoto hříšných zástupci, (jakž se teď praví v. 4. 10.) a protož něco velikého, divného a pozoruhodného tu býti musí; ale také tak, že sám ten bolesti ty, rány, smrt, podnikající Pán jest ohrnuté to rámě Hospodinovo, kterýmž dokazoval síly (Žalm 118, 16.). On zajisté jest Panovník ten, kterýž proti silnému přišel, aby rámě jeho panovalo nad ním (Iz. 40, 10.). On ten rek udatný, kráčející u velikosti síly své, dostatečný k vysvobození, kterýž když tlačiti musil pres hněvu Božího sám, aniž viděl spomocníka, užasl se, že nebylo žádného, kdoby podpíral, a protož mu vysvobození způsobilo rámě jeho, a prchlivost jeho podepřela ho, že pošlapal nepřátely a vykoupil zajaté své, (jakž mluví Izaiáš v kap. 1. atd.) A protož, jakož k věcem a dívání se na ně, zvláště ku potýkání se reků udatných rádi se lidé zbíhají, tak a tisíckrát víc nám sluší přežádostivě na předivný tento Boha s ďáblem, spravedlnosti s hříchem, života s smrtí boj a zápasení dívati se. K čemuž vás, nejmilejší v Pánu posluchači, také jménem Božím zůvi, abyste těchto post-

ních dnů nábožné pilnosti své na to vynakládati neliknovali. Neboj se žádný, aby mu tu kdo říci měl, co tam někdy Davidovi mládenečku, když do vojska Izraelského přišel bratr jeho Eliáb: „Cos tu chtěl? Znám já pýchu a všetečnost tvou, žes přišel dívati se bitvě“ (1 Sam. 17, 28.). Neboj se, pravím, toho žádný; protože k tomuto divnému, anjelům i lidem hroznému divadlu přicházeti není všetečnost, ale všech živých lidí povinnost, protože vlastní naše pře tu se vede, a tak všecko toto nás se dotýká, o čemž proroka mluvícího slyšme.

(II.) On nemoci naše na se vzal a bolesti naše vlastní on nesl atd. (v. 4. 5. 6.). Smysl slov těchto tento jest: Utrpení Kristova nejsou věc cizí, nás se nedotýkající, jako když se nám o válkách starých, aneb udatných činech Samsonových, Herkulesových, Alexandra Velikého, Julia císaře a jiných vypravuje. Ani prostě k naučení toliko patřící, jako když o spravedlnosti Noelově, poslušnosti Abrahamově, čistotě Jozefově, tichosti Mojžíšově, trpělivosti Jobově, horlivosti Davidově atd. a jiných ctnostech jiných svatých slyšíme. Ale že jsou vlastní naše věc, nás a osob našich právě se dotýkající, protože naše jest pře, kterouž Syn Boží na se vzal a na místě našem, jakožto zástupce náš, rukojmě náš, splnomocněný náš vedl. Protož dí: On nemoci naše na se vzal atd. (v. 4. 5. 6.) a bolesti naše vlastní on nesl atd. Svých pak vlastních věcí se ujímati, po nich se ptáti, pilný na ně pozor dáti, nerci-li jest volno ale i povinno každému člověku. Jakož by tedy na vrch nedbalý býti musil ten, kterýž, kdyby mu prokurátor aneb zmocněný jeho výpis toho, kterak pře jeho v nepřítomnosti jeho vedená padla, odeslal, toho buď přehlédnouti naprosto nechtěl, buď leda bylo nedbanlivě přehlédl, tak naprosto a tisíckrát víc (protože tisíckrát nad to výš větší tuto věci jsou) ničemný, nevděčný, nevážný člověk býti musí, kdokoli toho, kterak zaň Syn Boží při spasení jeho na hrozném Božím soudu vedl a jak ji šťastně vyvedl, pozorovati nedbá. Ach, nedejž takové nedbanlivosti žádný ani na srdce své přijíti, jak ti spasení tvé milé jest.

(III.) Nebo i to k tomu třetí přistupuje, že užitek přeslavný na tom mají, kdo s náležitou bedlivostí ty věci rozvažují a známosti jich pravdivé nabývají. O čemž tak

Pán Bůh skrze proroka dí: Známostí svou ospravedlní spravedlivý služebník můj mnohé, nebo nepravost jejich on sám nesl. (v. 11.). Aj, jak znamenitý užitek známosti Krista ukřižovaného! Ospravedlnění na soudu Božím a vedle toho spasení! Nebo ačkoli hříchy naše na Syna svého uvalil Bůh, a on na soudu Božím z nich viněn i uviněn i odsouzen, však i my sami také všickni živi na soudu Božím ukazovati se musíme a to potřikrát. 1. Zde v živobytí, v svědomí svém; 2. při smrti; 3. při vzkříšení a tu přijíti dokonalé buď ospravedlnění neb odsouzení, za čímž půjde spasení neb zatracení. Nebo na kom bude účastnost smrti a zásluhy Kristovy nalezena, ten projde a k životu puštěn bude; kdo pak shledán bude v hříších svých, bez shlazení jich Kristem, bude pro ně odsouzen a smrti věčné oddán. Ach nešťastný! jemuž lépe by bylo, aby se byl na svět nenarodil. Čehož kdož ujíti chceš, hleď nabývati známosti Krista. (Nebo známostí svou ospravedlní spravedlivý služebník můj mnohé, dí teď Pán Bůh.)

Díš: A co to na samé známosti záleží? Však Kristus dí: Ne každý, kdož mi říká: Pane atd. Odp.: Známost sama nestačuje k ospravedlnění arci, ale musí také býti skutečné k Kristu přiúčastnění v smrti jeho, to jest (jakž píseň přezpívaná milostně o tom vypravuje) smrt Kristova musí smrt hříchů v nás působiti, aby život jeho v nás sehlcoval smrt, a ona žádného víc na věky práva k nám neměla. To jest věřiti právě v Krista, to měniti se v Krista, to obláčeti se v Krista, to býti v Kristu atd. Čehož kde není a lidé na holé historické známosti Krista se zakládají, oklamávají sami sebe a oklamají jistotně. Avšak vždy známost jest první k tomu stupeň. Nebo jak mohou lidé nalezeni býti v Kristu, neoblekou-li ho? A jak ho oblekou, neuvěří-li v něho? A jak uvěří, nepoznají-li právě, co v něm složeného mají? A jak poznají bez slyšení, rozvažování, vyrozumívání tajemství jeho? Slyšení pak nemůže býti bez kázání, hlásání, vysvětlování z strany jedné a bez propůjčování k tomu uší, mysli, srdce, též vynakládání na to pozoru a bedlivosti s horlivým Boha o pomoc vzýváním z strany druhé. A protož na tom stojí: kdo chceš na soudu Božím ujíti odsouzení a užiti ospravedlnění, nabývej známosti spasitele světa, jehož Bůh, an hříchu nepoznal, za nás učinil hříchem,

abychom my učiněni byli spravedlnosti Boží v něm (2 Kor. 5, 21.).

Dejž nám to pro milosrdenství své, Bože, abychom i my všickni teď shromáždění a historii utrpení Kristových dnů těchto rozvažovati úmysl mající, pravé, jasné, živé, ospravedlňující známosti Spasitele svého nabyti mohli, amen!

O TŘETÍM.

K čemuž čeho by nám bylo potřebí, ještě kratičce slyšte.

Trojího nám tuto klíče podává Duch sv. k odmykání, dobývání a rozvínání tajemství v pašiji sv. zavinutých. Nebo

1. Když praví, že kázaní prorocká jdou na Krista a utrpení jeho, (čehož i skrze Petra pojišťuje, 1 Petr 1, 11.), učí nás všeho toho, co se při Kristu (podle svědectví evanjelistů sv.) dálo, předohlášení hledati v prorocích; kterak jmenovitě Bůh, jemuž známa jsou všecka díla jeho od věků (Sk. 15, 18.) a kterýž beránka pro hříchy lidské zabitého, jakožto obět k očištění hříchů nařízenou, od počátku světa lidem v známost uvoditi dal (Zjev. 13, 8. Skut. 15, 11. a 10, 43.) i předpovídáním zjevnou řečí, i předukazováním figurami a podobnostmi toho, co se při Kristu dáti mělo, lidem namítal. Protož se praví, že se při proměnění Páně ukázali Mojžíš a Eliáš, vypravujíce o smrti jeho, kterouž měl podstoupiti v Jeruzalémě, (Luk. 9, 31.) t. připomínajíce to, což bylo předzvěstováno v zákoně a prorocích. To tedy bude jeden klíč pašije svaté, srovnávání Starého zákona s novým, figur s pravdou, předpovídání s splněním. Kterýmž klíčem, jak se znamenitá tajemství Písem očím mysli naší odvírají, to bohdá potěšeně uhlédáme.

2. Když praví, že Kristus nemoci naše na se vzal, item, že Bůh Otec naň uvalil nepravosti všech nás a pro ně ho ubil i zabil, (v. 4. 5. 6. 10.) tu se nám druhý klíč pašije svaté do rukou dává, jmenovitě, abychom všudy Krista na místě našem stojícího spatřovali a naproti tomu zase všudy na místo jeho sami sebe stavěli. Tu zajisté teprva vyrozumíme tomu přehlubokému, od věku skry-

tému tajemství Božímu, kterak hříchové naši z nás na Syna Božího převedeni jsou, aby spravedlnost jeho z něho přešla na nás, (jakž apoštol řekl: 2 Kor. 5, 21.) A jak se to posavád ještě děje, totiž kterak člověk hříchů svých pozbyti žádostivý, z sebe je na Krista, beránka Božího, přeložiti a zase spravedlnost jeho z něho na sebe převésti můž a má. Blahoslavený kdo to umí! Budeme pak uměti všickni, když se tímto klíčem toho tajemství odmykati naučíme.

3. Naposledy, když praví, že skrze uvěření kázaní tomuto o Kristu ukřižovaném zjeveno bývá rámě Hospodinovo lidem, (v. 1.) a že známost věcí těch napomáhá k ospravedlnění (v. 11.), dává se nám do rukou třetí klíč k tajemstvím pašije sv. jmenovitě, abychom všelijaké známosti a zjevení hledali. Nebo poněvadž apoštol v Kristu složené a skryté býti vyhlásil všecky poklady moudrosti a známosti, (Kol. 2, 3.) a nežádaje uměti jiného nic než Krista ukřižovaného (1 Kor. 2, 2.) navrhl, že v ukřižování Kristovu všecko složené a svinuté jest, jde odtud, že rozvažováním bedlivým utrpení Kristových v známosti všech k spasení potřebných věcí jistotně prospívá pobožný člověk. Jakož uhlédáme s pomocí Boží i my také, že tak jest, protože v těch věcech, kteréž se Pánem tu dály, pravý jest obraz a velmi jasné zrcadlo:

1. Hřícha, a to jakož plzkosti a rozličných příčin, kterýmiž přesnadně lidé v hřích a zahynutí ubíhají, na farizeích, Jidášovi, Petrovi, Pilátovi, zástupích atd. tak i mrzutosti před obličejem Božím a přehořkých účincích jeho, na utrýzněném Božím Synu.

2. Zrcadlo ďábla a holomků jeho v zlosti, závisti, vražedlnosti, chytrosti, čehož příklad na farizeích, Jidášovi, Pilátovi, Herodesovi a do dnes nepřátelích pravdy Evanjelium Kristova.

3. Zrcadlo Boží spravedlnosti neproměnné proti hříchům na zbití tak nelítostivém Syna, hříšníky zastupujícího, též na zatvrzení a zavržení Židů, na zoufání Jidášovu strašlivém atd. a zase milosrdenství hříšným kajícím, na Petrovi, lotru na kříži, učedlníkům a všechněm věřícím.

4. Zrcadlo způsobu církve uprostřed nepřátel zde postavené, jak se vždy proti ní radí a ji honí, plaší, plení, rotí, jímají, trýzní.

5. Zrcadlo povinností našich v kříži, jak sobě tu tiše počínati, jako totiž beránek Boží Kristus, k zabití vedený. Což vám, netrpěliví, zlobiví, nesmířitedlní, zrcadlem bude.

6. Což bude-li, zrcadlo tu také bude, jak i my a celá církev padajíc povstati, poraženi jsouc svítěziti a umírajíc, k životu vynikati máme. Nebo to na hlavě Kristu zřetedlně vymalováno jest a maluje se na těle jeho církvi do dnes.

7. Summou zrcadlo spasení i zatracení všech lidí, jakými ono stupni jde a kam vyjde, ukazuje se v pašiji sv. na Kristu. Nebo poněvadž Kristus za nás trpěl, musíme my, kteříž spaseni býti máme, totéž všecko na sobě cítiti a tak s Kristem trpěti, abychom s ním z úzkosti a soudu vyňati byli. To jest, musíme cítiti to, že se nad námi hříšnými v nebi rada drží, a proti nám, zůstaneme-li v hříších, všickni tvorové se smlouvají. Item, že soudu Božímu ujíti nelze, a protož dáti se dobrovolně jímati, vázati, obviňovati, ortel smrti na hříšníky vynesený sobě slyšeti i poličkování, bití, plvání, od vlastního svědomí svého snášeti. Pak oddánu býti k soudu zevnitřnímu, t. ku pokutám těla, aby postem, žízní, nepohodlím, nemocmi trápeno a tak křižováno a naposledy umořeno bylo. My pak v tom ve všem abychom se trpělivě měli, k Bohu volali, byť nás i opustil, předce se milosrdenství jeho drželi a tak hříchům, tělu, světu, ďáblu umírajíce, Bohu živi byli duchem již obnoveným a v naději těla vzkříšení i věčného s Kristem oslavení čekali.

Naproti tomu zrcadlo také máme na Kristu zatracení lidského; jmenovitě co se s těmi dítí konečně bude, kteří v účastnosti Kristovy smrti nalezeni nebudou, že totiž sami musejí všecko to podnikati pro své hříchy, co Kristus pro vyvolených hříchy podnikal. Nebo předně, soud Boží nad nimi bude zavřín a ortel vynesen, kteréhož veliká rada všech nebeských i zemských tvorů potvrdí, aby hříšník zahnán byl od tváře Boží na věky. Čehož se oni uleknouc, utíkati budou, avšak nebude kam, od tváři rozhněvaného soudce. Budou tedy jati, v svědomi přesvědčeni, oněmějí. Pak vydáni pekelným katům k uplvání, poličkování, po pekle roztahování, bodení, řezání, pálení, žlučí a octem, aneb raději smolou a sírou k napájení, summou k mukám věčným. Kdež budou volati

k Bohu, ale opustí je Bůh a smilování jeho na věky věků. Nebo poněvadž věčným spasitelem pohrdli, nebude je kdo vychvátiti z smrti té věčné. Tohle všecko bezbožníkům vymalováno jest, jako na tabuli zřetedlné, na umučení Kristovu. A to jest třetí klíč do pašije sv., abychom tam známosti Boha i ďábla, spravedlnosti i hřícha, života i smrti, spasení i zatracení, summou všeho, což k času milosti aneb také k věčné věčnosti přináleží, hledali, protože všecko tu zavinuté jest.

A tímtoť trojím klíčem rukou víry ujímaným (nebo neužívá-li se k tajemstvím Božím ruky víry, všecko neodevřené zůstává; protož dí prorok: „kdo uvěřil kázaní našemu?“, odvírati sobě budeme tajemství utrpení a smrti nejmilejšího našeho Spasitele přes celou pašiji. Takže v každém dílu pašije sv. oznámíc napřed krátce a světle summu historie, (co to jest, co se tu se Pánem stalo), vždycky k tomu hned toto tré připojováno bude:

(I.) Že se tak státi mělo podle předohlášení Božího. A tu budou jakož předpovídání proroka zjevná připomínána, tak i figury, jimiž tytéž věci předukázány byly, pobožně rozvíjíny, aby nám tak harmonia obojího zákona a všech skutků moudrosti Boží v známost vcházela.

(II.) Bude hned k tomu připojeno, proč to tak býti muselo? Jak se tu hned tím samým, což se dálo, spasení naše konalo?

(III.) Naposledy bude ukazováno, jak se všecko to ještě koná, t. jak tutouž komedii svět a ďábel ještě s církví jeho hrají, kterouž tehdáž hráli, a jak tím samým sobě zahanbení a zatracení dobývají, Kristu pak a oudům jeho k vítězství a slávě proti své vůli napomáhají.

Což vše aby mohlo jakož pobožně shledáváno a vystiháno, tak i snadně chápáno a v pamět skládáno býti, ten trojí od proroka nám teď ukázaný a od nás již vzatý klíč k tomu poslouží.

Znamenejme na zavírku, že se teď prorok slepotě a zatvrzelosti lidské diví, že kázaní o Kristu ukřižovaném nechtí slyšeti a ramene Hospodinova, když se jim zjevuje, pozorovati (v. 1.) Apoštol také naříká na převrácenost lidskou, že sobě slovo kříže Kristova kladou za bláznovství (1 Kor. 1, 18.) a jiní také za smrad (2 Kor. 2, 15.), ježto jest moc Boží k spasení a vůně života k životu (ibid.) Ach, nedopouštějž se toho žádný z nás

pro spasení duše své, aby Bůh nad tebou a nad nevděčností, slepotou, zatvrdilostí a převráceností tvou naříkati měl! Běda tomu, nad kým Bůh naříká! Nebo i sám naříkati bude nad sebou, ale bude pozdě. Protož dejte sobě říci, ó křesťané! a nech vám jest ukřižovaný Kristus vůně, za níž byste běželi a slovo kříže ta Boží moudrost, jíž byste poslouchati žádali. Panny dcery Izraelské uprazdňovaly se každý rok čtyry dny k oplakávání dcery Jefte Galadského, kteráž v panenství svém obětována byla Bohu (Soudc. 11, 40.). A co, když Syn Boha živého za nás hříšné obětován jest, nebudeme moci uprazdňovati se k oplakávání hříchů svých, jimiž jsme k tomu příčinu dali? Ó dcery Izraelské! ó všecky věřící duše! Neliknujž se žádná z vás přicházeti na horu Boží a spatřovati bolestí, ran, smrti milého svého chotě. Rci, každá pobožná duše, co choť Kristova v písni Šalamounově praví: „Milý můj jest mi svazeček myrry na prsech mých“ (Pís. 1, 13.). Myrru hořkou hořkých utrpení jeho svazujme sobě v svazečky a skládejme v prsech svých, t. v srdci svém, a bude nám vůně libá, zdraví a život dávající, mdlým dušem našim.

A tak jsme slyšeli: I. II. III. atd.

Poněvadž pak rozumíme, že historia umučení Páně jest sklad tajemství Božích, a v Zjevení se praví, že sám zabitý beránek má moc vzíti zapečetěnou knihu tajemství a odvírati pečeti její, (Zjev. 5. v. 5. 9.) item, že sám on má klíč Davidův, kterýmž odvírá-li co, odevřené jest, neodvírá-li, neodevřené zůstane (Zjev. 3, 7.); k němu tedy s vroucí horlivostí obrátíce se, důvěrně pomoci, milosti, nastrojení k předsevzaté práci, pašije svaté rozvažování sobě žádejme, ve jménu jeho pokleknouce a tak společně volajíce atd.

Kázaní na I. díl pašije.

Ukřižovaný světa Spasitel Ježíš Kristus budiž nám přítomen mocí nevinného umučení svého, amen.

Jak veliká věc a spravedlnosti, milosti i moudrosti Boží přehrozný skutek jest umučení Božího Syna, o tom jsme v přístupním kázaní slyšeli. Poněvadž pak věci veliké bez uvážení velikého před se brány nebývají, nejlépe se začátek historie utrpení Kristových odtud stane, aby se uvažovalo, kdo, jak a proč to byl usoudil, aby Kristus na smrt vydán byl? O čemž slyšme vypravující nám první díl pašije svaté.

Textus Jan 2, 45—57.

Pořádek a způsob rozjímání pašije svaté, jaký zachovati míníme, v přístupním kázaní navrženo jest, jmenovitě za povysvětlením toho, co se kde s Kristem dálo, hned připomínati: Napřed, že se tak dáti mělo podle předpovídání Písem. Druhé, ukazovati podle týchž Písem zavinuté v tom tajemství vykoupení našeho, jak jmenovitě tím samým, což se při Kristu dálo, spasení naše se konalo. Naposledy, přirovnávati to, což se s Kristem jakožto hlavou dálo, s tím, což se s tělem jeho, církví, děje, a tak všelijaká naučení, napomínání, výstrahy odtud vyvozovati. Summa tedy každého kázání bude, text povysvětlíc, připojiti k tomu: I. Předpovídání. II. Tajemství. III. Naučení.

Začněmž to při tomto prvním dílu ve jménu Božím.

Vypisuje se pak tu od evanjelisty

Rada proti Kristu držaná i zavřená, aby usmrcen byl.

A tu vypravuje:

1. Kdo takovou radu držel a zavřel? Že biskupové a starší lidu izraelského v Jeruzalémě. Nebo dí, že biskupi a farizeové shromáždili radu (*συνήγαγον συνέδριον*) což trochu mdle v našem výkladu zní, sešli se v radu. Nebo netoliko se sešli, ale svolali velikou radu (synedrium) sedmdesáti starších izraelských, jimž největší věci v lidu Božím uvažovati náleželo, jako z strany krále a království, z strany nového proroka, povstal-li by kdy, z strany Mesiáše atd. V té tedy věci, že o Ježíše Nazaretského, muže učením a skutky Božskými zvelebeného se radili, co by s ním činiti bylo, konali svou povinnost. Ale že majíc zavírku učiniti, aby poznajíc ho býti Mesiášem, uvěřili v něho i všecken lid Boží k tomu vedli, oni zavírku učinili, by ho zabili, tu zbloudili, tím však samým bludem svým napomohše k tomu, aby se stalo, což rada a ruka Boží byla předuložila. (Skut. 4, 28.) Jakž tu evanjelista připomíná, že to prvé již v nebi tak bylo usouzeno, že měl umříti Syn Boží, aby syny Boží rozptýlené shromáždil v jedno.

II. Dotýká evanjelista příčin, kudy na to přišli biskupové a starší, aby Krista k smrti odsoudili; jmenovitě, že když Kristus Lazara byl z mrtvých vzkřísil a skrze ten divný, zázračný, Božský skutek pohnuti byvše, mnozí uvěřili v něho, a někteří pochlebníci farizeům ty věci donášeli, oni lekati se začali, že půjdou-li ty věci tak dále, všickni asi v něho uvěří, a oni tak s chrámem, obětmi a ceremoniemi osáknou. Nadto, že třebas Římané novotu takovou v náboženství za rebellii jim položíc, s vojsky na ně přitáhnou, a tudy zhouba země té a celému národu bude. Co tedy dělati? A tu když rady nevěděli, Kaifáš biskup trestati je začal, že jsou měkcí a příliš se na osobu toho člověka ohlédají. Jaká by prý rada neb cesta jiná byla, než zabiti ho? Lépe jest prý, aby jeden zahynul než všichni. Na kterýž krvavý ortel připadli všickni, a usouzeno, aby byl jat a jako falešný prorok, svůdce, buřič z světa sveden.

III. Naposledy dotýká se: Co Pán, jehož tato rada a vynešený již ortel tajný býti nemohl, činil? Praví, že netoliko nepřišel jim na ránu do Jeruzaléma se postavením, alebrž ušel i z Betanie na poušť a do města Efraim a tam čekal velikonoci. Nebo Židé myslili tajně ho skliditi; ale on jinak uložení Boží věda a nechtěje než teprva při velikonoci, v čas shromáždění všeho lidu Izraelského, zabit a jakožto velikonoční beránek ode všeho lidu obětován býti, tím ujitím to opatřil, aby na něj dříve času sáhnouti nemohli.

Předpovídání a figury.

Tyto pak věci dály se při Pánu ne náhodou, ale podle uložení a prohlášení Božího. Nebo

1. Ohlášeno bylo, že se Mesiášovi protiviti budou a zabiti ho hledati. Jeremiáš 11, 19. v osobě Mesiášově mluvě, dí: „Když jsem já byl jako beránek anebo volček, kterýž veden bývá k zabití, rady proti mně skládali, říkajíc: „Zkazme strom s ovocem jeho a vyhlaďme jej z země živých, aby jméno jeho nebylo připomínáno více.“ A v knize Moudrosti takto se rady lidské proti Synu Božímu vypisují: Honosí se prý známostí Boží a Synem Páně se nazývá; smí trestati i myšlení naše. Těžko nám naň i hleděti; nebo se nesrovnává s jinými život jeho, a jsou rozdílné od jiných stesky jeho. Za falešné počteni jsme od něho a štítí se cest našich jako nečistot; blahoslaví cíl spravedlivých a chlubí se, že má Boha otce. Pohleďmež, jsou-li řeči jeho pravé, zkusme, co se s ním díti bude. Potupou a trápením vzeptejme se ho, abychom vyrozuměli pokoře jeho a zkusili trpělivosti jeho. Smrtí ohavnou potupme jej.“ (Moudr. 2, 13. a t. d.)

2. A že to měli činiti sami přední v lidu Božím, knížata a starší, o tom předoznámil žalm druhý: „Sstupují se (prý) králové zemští a knížata, spolu se radí proti Hospodinu a proti Pomazanému jeho.“ A v žalmu 22. mluví v osobě Mesiášově David: „Obkličuje mne býkové mnozí, silní volové z Bázan obstupují mne, jako lev rozsapávající“ atd. Item ukázal to Bůh tím, že když oběť za hříchy všeho lidu obětována býti měla, poručil,

aby starší shromáždění toho, ruku na hlavu volka položíc, zabili ho. (Levit. 4, 15.)

3. A že to měli učiniti z závisti a nepřízně jemu cti, ukázáno to příklady některými. Tak zajisté Ábele spravedlivého starší bratr jeho Kain pro Boží čistší službu v nenávist vzav, zamordoval. (1 M. 4) Tak Jozefa pobožného, pro jeho ctnosti, jimiž bratry své převyšoval, a z nectnosti je před otcem svým obviňoval a od Boha proto milován a k slávě zvláštní strojen byl, bratří jeho tomu vyrozuměvše, v nenávist ho vzali a proti němu radu skládali i uzavřeli, aby ho zabili. (1 M. 37, 20.) A jakož Saul, král Izraelský, vida, že Pán Bůh od něho strojí odjíti království a dáti je Davidovi, proti němu tak zlostí zahořel, že sobě nijakž pokoje dáti nemohl, nýbrž svolávaje rádce své, nebezpečenství svá a bezpráví předkládal, zveličoval, a tak s povolením jich nevinného Davida k usmrcení odsoudil; tak tuto biskup Kaifáš, zevnitřní na ten čas lidu toho správce, činí, radu svolaje na Krista (toho pravého Davida) stížnost vede, že se proti nim a proti Mojžíšovi puntuje a mnohé po sobě potahuje, a nevyjde-li se tomu vstříc, mnoho zlého strojí. Čímž obdržáno, že mu všickni povolili, aby Kristus jako buřič a cizí cti žádostivý z světa shlazen byl. A jakož na onen čas Saul i Jonatu, syna svého, za Davida se přimlouvajícího, tyransky okřikl: „O synu převrácený a urputný, kteryž's sobě zvolil syna Izai k hanbě své! Ježto dokud on živ bude, nebude utvrzeno království tvé; protož ať jest zabit.“ (1 Sam. 20, 30. 31.) Tak tuto Kaifáš na Jozefa, Nikodéma a jestliže kdo víc nepovoloval radě jeho (Luk. 23, 51.) zuřivě hřímá, za blázny, nesoudné, hanby a zhouby své odvrátiti neumějící vyhlašuje, a k tomu přivodí, že umlknouti a ortele nechati jíti musejí.

Summou naplnilo se tu, což v žalmu 118, 22. povědíno bylo, že kámen, kterýž Bůh v hlavu uhelní zakládal, zavrhli stavitelé, t. biskupové a starší, kteříž k vzdělávání domu Božího postaveni byli, toho, kterýž základem církve býti měl, za nehodného k tomu odsoudili a zavrhli. Ale stojí hned při tom v žalmu: „Od Hospodina stalo se to a jest divné před očima našima.“ Arci divné, pro předivné v tom složené tajemství.

TAJEMSTVÍ.

Nebo takť býti musilo, a pochváleno buď na věky milosrdenství Boží i spravedlnost a moudrost jeho, že se tak stalo. Kdyby zajisté tato rada byla nevynesla ortele smrti na Krista, byl by na nás zůstal ortel smrti i smrt sama na věky věků. Což nám teď sám Duch Svatý skrze evanjelistu vysvětluje, že měl a musil Kristus k smrti odsouzen býti a umříti, aby syny Boží rozptýlené shromáždil v jedno. Nerozuměl tomu tajemství Kaifáš biskup, ortel ten na Krista vynášející, ani žádný z pomocníků jeho. soudců Izraelských. Ale rozuměl ten, od něhož samého plyne spasení naše, kterýž to skrze Evanjelistu vyjevuje. Protož my již rozumíme ze zjevení jeho, a nerozumí-li kdo dosti, pozoruj, aby vyrozuměl a zplésal a Boha pochválil.

Známé jest, že člověk od Boha stvořen byv, zákonem ohražen byl, aby Stvořitele svého poslouchal, aneb, zruší-li poslušenství, smrtí umřel. Známé i to, že člověk nestál v poslušenství, ale je zrušil, Boha se strhl a tak ortel smrti na sebe uvedl. Což (poněvadž Bůh jakož v podstatě tak i v vůli, úsudcích i řečech svých neproměnný jest) změněno již býti nemohlo. Hříšník měl a musil od tváři Boží zahnán a smrti časné i věčné za podíl oddán býti. Nebo Hospodin Bůh jest, kterýž se nemění, (Num. 23, 19. Mal. 3, 6.) zvláště když tuto sama v sobě ta věc, odvrácení se od Boha, nic jiného není, než umírání a zhynutí věčné, protože jakož v Bohu a z Boha jest původ všeliké bytnosti, života, pokoje a radosti, tak v odvrácení se od Boha nic než ztráta bytnosti, života a pokoje. A neboť tedy člověku bylo na věky zhynouti, a neboť se někdo najíti musil, kdož by nepromĕnnému orteli a řádu spravedlnosti Boží dosti učině, člověka vysvobodil. Nenalezl se pak žádný na nebi ani na zemi, kdož by pečeť spravedlnosti Boží zrušiti mohl (jakž v Knize zjevení psáno, 5, 2. 3.) A protož sama důstojná Trojice sv. radu držela, jak by tomu pomoženo bylo; i nalezen prostředek ten, aby Syn Boží k shledání těch rozptýlených synů Božích poslán byl a je smrtí z smrti vysvobodil. Takž na něj obrácen ortel smrti, i na nebi v tajné Boží radě před věky (jakž s. Petr mluví 1. ep. 1, 19. 20. a v Zjev. 13, 8.)

i na zemi v radě Bohů zemských, t. knížat lidu Božího (žalm 82, 1.) tu v ten čas, když se to vykonati mělo, jakž teď slyšíme. Chvála tedy milosrdenství Božímu, že prostředek nalezen. Ale znamenejte pobožní křesťané:

I. Že rada nad Kristem v nebi držaná a odsouzení ho k smrti za život světa byla celé Trojice Sv. To zajisté zřejmé jest odtud, že se v Písmích nejen Otci připisuje, ale i Synu i Duchu Svatému. Nebo jakož Kristus řekl: „Tak Bůh miloval svět, že Syna svého dal“ (Jan 3, 16.) tak podobně řekl apoštol: „Kristus zamiloval mne a dal sebe samého za mne.“ (Galat. 2, 20.) Hle, Otec zamiloval a Syna dal! Syn zamiloval a sebe dal! O Duchu pak Svatém prorok v osobě Kristově mluvě, dí: „Panovník Hospodin poslal mne a Duch jeho. (Iz. 48, 16.) Aj Otec nebeský s Duchem svým poslal nám Syna svého! Sem patří, což Zachariáš prorok svědčí, že slyšel mluvícího Boha Otce: „Ó meči, procit na pastýře mého a na muže nejbližšího mně,“ dí Hospodin zástupů, (Zach. 13, 8.) a na jiném místě, že viděl muže, jehož jméno Výstřelek, kterýž měl vystavěti chrám Hospodinu (rozuměj chrám věčný, církev), a že rada pokoje byla mezi nimi oběma (Zach. 6, 12. 13.) t. rada že v nebi držána byla, jak by smíření a upokojení způsobeno býti mohlo mezi spravedlivým Bohem a provinilým člověkem. Z čehož patrné, že Písmo před oči nám staví Boha Otce jako spravedlivého soudce, Boha Syna jako milosrdného hříšných zástupce, Boha Ducha Svatého jako moudrého té věci ředitele posílajícího, posilujícího, posvěcujícího k tomu Krista, aby, což se líbí Hospodinu šťastně skrze něho vykonáno bylo. (Iz. 53, 10. a 61. 1. atd.)

Odsouzení tedy toto Krista k smrti jest osvobození nás od ortele smrti tak jistotně, jak jistotně a pravdivě a neproměnně Bůh Bohem jest. Ó směno přežádostivá a nenadálá! Toť jest, nad čím pléší svatí Boží, věrou známosti tajemství tohoto docházející. Kristus umřel za nás, dí apoštol, abychom my živi byli. (1. Tess. 5, 10.) Item, kdo potupí vyvolené Boží? Kristus umřel za ně. (Řím, 8, 34.) Hodné tedy jest s církví svítězilou zpívati: „Hoden jsi, zabitý Beránku, vzíti moc a bohatství, i moudrost, i sílu, i čest, i slávu i požehnání. Nebo jsi zabit a vykoupil's nás Bohu krví svou“ atd. (Zjev. 5, v. 12. 9.)

II. Znamenejme způsob mluvení, kteréhož tu užívá Duch Svatý, že prý umříti měl Kristus, aby syny Boží rozptýlené shromáždil v jedno. Zdá se, že naráží na figuru nejvyššího kněze v zákoně starém, kterýž smrtí svou navrácení způsoboval všechněm pro vraždu z nechtění dopuštěnou vlasti a dědictví svého zbaveným a v městě útočištném dotud, dokudž by nejvyšší kněz neumřel, se zdržujícím, jakž nařizuje Bůh, Num. 35, 25. 28. My zajisté všickni byli jsme ti vrahové duší svých, však z přelstění ďábelského v to uvedeni; protož nás Bůh za své dítky, ač pobloudilé, měl, a na nás z vlasti ráje vyhnané a po pustinách světa rozptýlené, paměť měl, abychom shromážděni zase býti mohli do nebeské vlasti. A když to jinak býti nemohlo, než skrze smrt toho, kteréhož nám za pastýře a biskupa duší našich (jakožto samého k tomu dostatečného) zřídil, Syna svého, toho vlastním soudem svým na smrt oddal, aby nám rozptýleným Božím dítkám navrácení do nebeské vlasti způsobeno býti mohlo. O lásko, ó milosti nezasloužená! čímžť se odměníme? Ale dosti o tajemství tom přesladkém vyplacení našeho smrtí Kristovou z smrti věčné. Přistupme k naučením.

NAUČENÍ.

1. Nejprvé s strany hřícha: zřetedlný máme plzkosti příklad na Židech a starších jejich, a to strašlivý. Nebo kteříž měli jiným býti k Kristu vůdcové, učiněni od něho svůdcové, kteříž měli býti světlem osvěcujícím jiné, učiněni mrákotou zastěňující jiné, summou, kteříž na Mesiáše čekali, po něm toužili, o něm každý den četli, mluvili, zpívali, aj hle, ti sami ho zavrhli a k smrti odsoudili! Ach, jak jest to pravé, že všickni lidé jsou marnost i ti synové mocných, t. přední. (Žal. 62, v. 10.) Ach, nezakládejme se na lidech, na žádné vzáctnosti, úřadech, tytulích, infulích jejich, všecko jest oklamavatedlné. Na stolici Mojžíšově seděl Kaifáš s těmito pomocníky svými, a byli synové svatých všickni a drželi místo Boží v církvi a měli zákon Boží v rukou i v ústech a konali podle něho i služby Boží každodenní i všeliké soudy církevní, jakž se domnívali, bez omylu a hle, jak přenáramně zbloudili. Naprosto tak se přihodilo biskupu římskému a řeholi jeho. Praví se

*

seděti na stolici Petrově a držeti místo Boží v církvi a konati čistou Boží službu nade všecky jiné a vésti soudy Boží na zemi a sloužiti Kristu sami toliko pravdivě, o němž mluví, zpívají, píší, mezi tím však jemu se v maličkých jeho vražedlně protiví. Ach, Bože, jaký toto omyl, jaký svod! Pozorujme tohoto. Poručil byl Pán Bůh lidu svému, aby falešné proroky mordovali a neživili a po čem by je poznávati měli, dosti světle jim vypsal. (Deut. 13, 1. atd.) Avšak nečteme, aby zabili kterého falešného, než mordovali pravé proroky i samého Syna Božího, myslíc však, že oni právě tím zákon Boží plní. (Mat. 23, 37. Skut. 7, 52.) Bojmež se všickni, aby se nám anebo někomu z nás podobného něco nepřihodilo. Nebo mrákoty naše lidské veliké jsou; i ti v strašlivé ohavnosti ubíhati mohou, kteříž se sobě v klíně Božím seděti zdají, když Bůh opustí a dopustí. Opouští pak ty, kteříž:

1. Na lidi víc než na Boha pozor mají;

2. Více se na fantaziích rozumu svého než na Božím slovu zakládají.

3. Více svou než Boží čest milují.

4. Více se lidí než Boha bojí.

5. Za reguli činů svých ne Boží spravedlnost, ale vlastní zisk svůj pokládají.

Všeho toho teď na Židech k výstraze nám příklad. Někteří zajisté skutek Boží Kristů, vzkříšení Lazara, viděli, avšak na biskupy své se ohlédajíce, že oni v Krista neuvěřili, neuvěřili také, nýbrž odšedše jim to oznámili, proti Pánu je rozpálili a tak sebe i je více v nevěře a slepotě zatvrdili. Biskupové pak sami, že sobě Mesiáše tělesného v mysli vymalovali byli a na tom strměli, oslepeno jest tím srdce jejich, že Mesiáše pravého nepoznali. A že milovali příliš slávu a přednost, záviděli Kristu mesiášské cti a raději se vraždy dopustiti než mu ustoupiti umínili. A že se nevčasně Římanů báli, volili Boha rozhněvati. Naposledy, bojíce se o důchody a požitky své, aby na tom újmy netrpěli, nevinného odsoudili. Užitečné prý jest nám, aby umřel, ježto měl v hrdelní při raději souditi, jest-li spravedlivé atd. To hle všecko je zaslepilo, že zbloudili v soudu a neuměli zavírky učiniti. Co prý činíme? tento člověk divy mnohé činí. Snadná byla zavírka, dejme Bohu čest, uvěřme v něho atd., jakž Nikodém učinil. (Jan. 3, 2.)

A aj, oni slepci nemohli v to trefiti, ale právě na odpor tomu. Tak hle bývá, když Bůh zdravý rozum odejme.

Mějmež to vše k výstraze a vezměme sobě za reguli toto: že základ vší bezpečnosti duše naší jest Boha se držeti a nespouštěti i pozorem, i bázní, i milováním. On sám a žádný jiný, ani my sami sobě ať jest nám a činům našim cílem, světlem, rádcím, vůdcím zákonem. Nevažme se nikdy tím, co lidé dělají, než tím, co Pán Bůh dělati káže. Nevěřme rozumu svému nikdy, ale víry své a činů svých základů pokorně u Boha v jeho slovu hledejme. Nechť nám z pravdy Boží sláva neb pohanění jde, my se jí předce držme. Nech nám kdo hrozí jak chce, a nebezpečenství pro pravdu a spravedlnost nastává jaké chce, my Pána Boha posvěcujme v srdcích svých, on sám ať jest bázeň naše a strach náš a nic jiného. Naposledy, nech nám pobožnost nese zisk neb škodu zevnitřně, nic na to nehleďme a jí se nespouštějme. Tohle bude bezpečnost naše před zablouzením z cesty spasení, protože nás jistotně záře obličeje Božího a mocná pravice jeho provázeti bude. Zpívejme rádi s Davidem (z žalmu 63.): „Tebeť se jistě samého má duše tak silně chopila, že pro kohožby ustoupila, na světě není žádného. Ty též péči o mne věrnou máš“ atd.

II. Ďábel se nám také v této historii vymaloval, že jest mistr jímati umějící v osidla svá i ty moudré světa, jacíž byli tato knížata v lidu Božím, při nichž dovedl, že Pána slávy nepoznali. (Nebo kdyby byli poznali, byli by ho neukřižovali. 1. Kor. 2, 8.) Vymaloval se pak tuto, že jest netoliko závistník slávy Kristovy, ale i vražedlník. Netoliko zajisté k zastavení díla Kristova směřoval, ale naprosto k vyhlazení jeho. A jaká jeho chytrost? Podráží nejraději přední v církvi, aby skrze ně tím víc škody v lidu udělal, nebo za ojem rejduje se vůz nenesnadně. Ach, kdo na předních místech jste, bázně vám potřebí, abyste v něčem ďáblu nesvolili a za nástroj se jemu, nesoudíc třeba toho, užiti nedali. Nebo chytrák hloupost naši ledačíms podvede vše pěknými zámysly; jako oněm udělal v mysli mlhu, že zabijíc Krista, obhájí Mojžíše, lid zachovají před roztržkou, vlast před zhoubou atd., jakýmiž barvami a larvami ještě mámí papeže a podpory jeho, aby se na vyhlazování ctitelů Kristových vší mocí vydávali. Hleďme, co se tam dálo a nyní děje, jedno-

stejné jsou rady a vraždy, jednostejný tedy rádce a působce, vrah ten starý, drak ryšavý, krev svatých střebati žádostivý. Jemuž Bůh sám v jeho zlém díle překážeti rač!

III. Zrcadlo také tuto máme ušlechtilé Boží moudrosti, kteráž, co spravedlnost s milosrdenstvím již spojená chtěla, to vyvésti k cíli uměla, tak, že tomu ďábel s svými holomky nerci-li nemohl a neuměl překaziti, alebrž napomoci musil. Nebo tuto nebylo tak, jako když tam na krále Nabuchodonozora ortel vynešen, aby z lidí vyťat byl, že se to z usouzení strážných nebeských, totiž anjelů, stalo, kteřiž potvrdili Božího ortele rádi (Dan. 4, 14.), ale zde ďábel s nástroji svými proti Bohu usuzujíc, to však usoudili, co prvé ruka Boží byla předuložila, aby se stalo. Tak jako Jozefovi bratři chtíc překaziti, aby bratr jejich nebyl pánem jejich, prodali ho do Egypta a tím samým dopomohli k tomu, čemu překaziti chtěli. Hle, umí Pán Bůh nepřátelům svým skrze všecky smysly jejich pronikati, aby dělajíc to, co proti Bohu jest, dělali však to, což právě radě Boží napomáhá, protože nechávaje jich podle své zlosti dělati, to však, co oni zle dělají, on k dobrému svých dobrých a svatých naměření obrací. Ó moudrosti nestižitedlná! Jak pravdivě řečeno jest, že Hospodin lapá moudré v chytrostech jejich, (Job. 5, 13.) jak pravdivě on sám řekl: „Já jsem, a není mně podobného. Řeknu-li co, rada má se koná.“ (Iz. 46, 9. 10.) Těš se, Boží věrný lide, takovému Pánu, jemuž i sami nepřátelé protivíce se slouží. Ach, jistěť se do dnes to tak děje, že nepřátel se vztěkání jest cesta slávy jeho k prokázání, jakž v žalmu 76. zpíváme. Oni zajisté, když vyhladiti chtí církev, přečišťují ji, když zastaviti chtí běh evanjelium, posilují ho, když vyhladiti chtíc Boží ctitele, je mordují a krev jejich vylévají, nic než símě nové rozsývají, aby jich více vzrostlo. A tak když na oheň hořící rozsvícené Boží pravdy buď dmýchají neb bijí a lijí, zahasiti chtíce, více rozdmychují a rozvívají a rozhánějí tentýž oheň. Summou, když nám berou statek, svobodu zevnitřní, pohodlí, tělo: co nám berou? I to, což bez toho nám více ku překážce jest spasení našeho a se čímž bez toho bojovati musíme. Co tedy tím jiného dělají, než napomáhají radě Boží s strany spasení našeho, aby mocněji šla k cíli. Blaze nám toho Pána, kterýž tak

svým milým všecko i tu zlost nepřátelskou při nich v dobré obrátiti umí.

IV. Maluje se tu také rozličný los církve. Jako, že někdy má zlé vůdce, i když se dělají nejbedlivějšími a nejmoudřejšími. Protož ne na lidech zakládati, ale prositi vždycky, aby Kristus sám byl biskupem a pastýřem jejím. Nebo on jest dobrý pastýř, kterýž duši svou dal za ovce své. Kaifášové pak duše cizí dávají za svou čest a důchody. Ó, jak se to nyní na papeži římském plní, ba mnohem hůře než při Kaifášovi. Onen myslil, mohli-li by jednou hlavou vyplaceni býti mnozí, tento pak pro jednu hlavu (sebe, aby důstojnost jeho zmenšení nebrala) celé národy, ba svět všanc sází a krve vylévání všudy tropí, jen aby sám pod svou papežskou čepicí oseděti mohl.

I to sem náleží. Těší se papeženci a chlubí, že papež blouditi nemůže. Proč? Proto prý, že sedí na stolici Petrově. Nebo jestližeť prý Kaifáš prorokoval, a Duch Svatý z něho mluvil, proto, že toho roku biskupem byl, ovšem prý z toho, kterýž náměstenství apoštolské stále drží. Ale, ó mizerné potěšení, jestliže víc dovésti netroufají než papeže s Kaifášem srovnati! Neb ač Kaifáš jednou pravdu pověděl a nechtě radou svou s radou Boží se srovnal, což to? Poněvadž jinak falešné učení i skutky proti Kristu veda, zavodil církev sobě svěřenou, sobě i jim zatracení příčinou byl. I sámť ďábel napomáhá radě Boží a časem pravdu mluví, proto však neslove pomocníkem Božím, ale nepřítelem. Věříme, nýbrž známe i vyznáváme, že papež tytýž prorokuje a radě Boží mimo své chtění napomáhá; ale za to ne jemu než Bohu kterýž i zlé obmysly zlých lidí a svůdců v dobré obraceti umí, děkujeme.

Vidíme i ten los církve, že ona byť nic nečinila než co Pán její, t. skutky dobrými svítila a světu sloužila, zavazí však světu, a on ji trpěti nemůže. Ale potěšení jest, že ač jsme my rozptýleni sem tam po světě, Bůh však nás za syny a dcery své má a shromáždění nás do života věčného obmýšlí, čemuž žádná lidská ani chytrost ani moc nepřekáží. K témuž přináleží, že oudové církve, jako i sama hlava, tytýž ustupovati musejí a utíkati před tyranstvím nepřátel; avšak to jim nic neškodí, jako oni posmíškové nepřátel. Pán teď, pamatovav na svá pro-

mluvení: „Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého," nedával se v nebezpečenství, ustoupil mu. Nepřátelé pak smáli se: „Co se vám zdá, že nepřišel k svátku?" Máme tím, nejmilejší, i my také posvěcené své utíkání, nýbrž i ty posmíšky, že bezbožní vypudíc pobožné, valchují to, že utíkají. My zase v Bohu vysmívati se můžeme jejich daremnému předsevzetí, že když se domnívají dovoditi co chtějí, tožť z toho bude nic, nýbrž na odpor vše uhlédají, že se nestane, co oni chtěli, ale to, čemu nechtěli. Protože Hospodin ruší rady národů a v nic obrací myšlení jejich, rada pak jeho na věky trvá, (Žal. 33, 10. 11.) při tom my Pánu ostojíme, truc všechněm ďáblům v pekle i se všemi šupinami jejich.

V. Již pak, abychom také cítili na sobě co na Kristu Ježíši, hleďme, v Pánu milí, totéž činiti, totéž trpěti, co Pán náš. On vůkol chodě, dobře činil všechněm, čiňme i my. On vzkřísil přítele svého, Lazara, z mrtvých, křisme i my mrtvou vinami a hříchy duš svou i jiné, můžeme-li, ať jsou živy Bohu. Jeho proto nenáviděl svět a k smrti odsoudil; nedbejme, nech i nás nenávidí a odsuzuje. První to stupeň byl utrpení jeho, odsouzení ho v radě; první také stupeň našeho spasení jest, když se nás svět odčítá a potupuje. Nebo poněvadž on na svém katalogu nás míti nechce a z něho vymazuje, jisté jest, že na Božím jsme. Bůh zajisté, jehož cesty jsou odporné cestám světa, co svět vymítá, to přijímá; co svět odsuzuje, to ospravedlňuje; co svět potupuje, to oslavuje; co svět zabijí, to životem daruje; co svět na zemi trpěti nechce, to do nebe přijímá. Chvála tedy Bohu, že se s námi svět nemilkuje; herež, nechť jest tak, nechť jest on nám ukřižovaný a my jemu; nežádejme s ním, ale s Kristem ukřižovaným míti spolek a díl, zde i na věky. Nebo jeho a nás s ním na soudu nepravém světa odsouzením osvobodí nás ode všeho na soudu Božím potupení. Aniž bude, kdo by žaloval na vyvolené Boží; Kristus jest, kterýž umřel za ně. (Řím. 8.)

Ale naproti tomu běda těm, kteříž Krista účastni nejsou, odsouzení svého na Božím soudu ať čekají; všickni, pravím, nevěřící a nekající, duše své z mrtvosti hříchů nekřísící a tak dobrými skutky světu se neošklivící. Nebo na ně půjde odsouzení Boží, proto že kdo s Kristem není souzen a odsouzen sám ortele spravedlnosti čekati

musí. A bude hrozněji. Tamto svolal soud Kaifáš, biskup izraelský, tuto Ježíš Kristus, ustavený od Boha soudce živých i mrtvých. Onen svolal 70 spolu starších, tento zavolá nebe i země. (Žal. 50.) Onen učinil potaz, co činiti s tím, kterýž divy mnohé činí? tuto, co s těmi, kteříž bezbožnosti mnohé páchali. Tamto povolili všickni, aby zahlazen byl, tuto volati bude všecko stvoření, aby hříšník zahnán byl od tváři Boží na věky. Tamto ukázána příčina, že lépe, aby jeden zahynul, než všickni; tuto, že lépeji, aby zahynul svět, než-li by spravedlnost Boží ujmu měla. Tamto zavříno, aby tedy umřel, tuto bude zavříno, aby je tedy smrt věčná žrala bez naděje milosti. Kristus nepřátelům ušel do času, bezbožní ruce Boží neujdou. Nebo kam by ušli? Ruka jeho všudy jest. (Žal. 139, 7. 8. Amos 9, 1.—4.) Kristus ač se v moc jejich dostal a zabit, vydobyl se však zase a živ jsa, více neumírá. Oni v moc smrti jednou oddáni jsouc, nevyniknou na věky, protože v pekle jako hovada skladeni budou, a zapečetěna bude nad nimi propast, a smrt žráti je bude na věky, červ jejich neumře, a oheň neuhasne na věky věků. Ó žalost, ó hrůza!

K ujití tohoto zahynutí není prostředku jiného, než abychom k Kristu se připojíc, s ním se světu odsuzovati a křižovati dali a hříchům zemrouce, spravedlnosti Boží živi byli. Tak s ním smrt, hrob i peklo projdouce, uhlédáme se s ním v životu, slávě a bezpečnosti věčné.

K čemuž aby nám dopomohl a nás do svých ran vezma s sebou provedl, toho od něho požádejme, padnouce pokorně před obličejem jeho a takto volajíce:

„Jezukriste, Boží Synu, kterýž chtěje sníti vinu z nás, pokolení lidského, přišel's z trůnu nebeského“ atd.

Kázaní na II. díl pašije.

Milost Boží s námi.

Jaká o Kristu držána byla v nebi i na zemi rada a zavřína, aby usmrcen byl, slyšeli jsme; následuje zrada, kterouž nepřátelé jeho konali o dosažení jeho. O čemž slyšme:

Textus.

Kterak Pán před vražedlným ortelem ustoupil byl na poušť, nechtěje ledajaks tajně zabit býti, srozuměli jsme z prvního dílu pašije: teď pak slyšíme, že když se Velikonoc blížila, a nemálo lidu se již do Jeruzaléma ubíralo časně před Velikonocí příčinou očišťování se a připravování k svátku, Pán také zdvihna se, šel, aby volný čas měl k smrti se strojiti a s učedlníky i jinými milými svými se žehnati. Přišel tedy šestý den před Velikonocí do Betany, malé půl míle od Jeruzaléma ležící, kdež jej přátelé milí vděčně přijali a jemu hody učinili, jakž teď slyšíme, nic na zápovědi a mandáty kněžské nedbajíc. Ale však satan sobě předce nástroj našel k vyzrazení Pána nepřátelům. A to buď hlavní cíl textu a kázaní dnešního, vypsání zrady proti Kristu usnované, aby k usmrcení dosažen byl. O čemž vypravuje evanjelista toto tré:

1. Kdo to byl, kterýž se v takovou nešlechetnost vydati a nevinného toho Božího Syna vražedlným jeho nepřátelům dodati směl? I praví, že to jeden z nejbližších přátel jeho, z domácích jeho, z učedlníků jeho, z apoštolů jeho, z těch, kteréž sobě za svědky života svého nevinného a učení svého nebeského a divů svých božských byl zvolil, ustavičně při sobě choval, pěstoval, opatroval, v mdlobách snášel, učil, za náměstky po sobě v církvi zříditi a za legáty k národům rozeslati strojil; a kteréhož ještě mimo jiné apoštoly tím byl poctil, aby důchodečky jeho v opatrování svém maje, všecko přijímal a vydával a tak jako opatrovníkem celého toho svatého collegium byl, Jidáš Iškariotský, ach nevděčný, ach nešťastný člověk!

II. Druhé, nezatajují evanjelistové, jakou k tomu nešlechetnému skutku příčinu sobě danou měl, aneb raději odkud ji vzal? (Nebo příčina pravá a slušná žádná býti nemohla v tak neslušné věci; ale zlý člověk vzal ji sobě z věcí dobrých.) Namítá se pak příčina zevnitř daná dvojí:

(1) Přiblížení se Páně k Jeruzalému a vlídnosti Pánu prokázané v Betanii. Nebo když Pán byl před tím z Jůdstva poodšel a zase se vrátiti chtěl, rozpakovali ho učedlníci: „Mistře, nyní tě Židé hledali zabiti, a ty zase tam

půjdeš?“ (Jan. 11, 8.) Podobné tedy, že obzvláštně tohoto zlosyna to mrzelo, a boje se, aby vedle Pána neutrpěl, myslil sobě: „Když chceš do nebezpečenství lézti, lez; jáť tobě k tomu třeba dopomoci a sám z té smečky hlavu vytáhnouti snadně mohu.“ I vzal sobě úmysl vjíti s Židy v srozumění, aby potom, přišlo-li by na těžko, říci mohl: „Však jsem já se podle mandátů vašich zachoval, pověděl jsem vám o něm, že tam přišel.“ Hle, politická jeho praktika! A to již začátek zlý byl.

(2) Druhá příčina zevnitřní byla Betanských ku Pánu přívětivost, že ho proti zápovědém vydaných mandátů k sobě přijali a snůšku učinivše večeři s ním drželi; z nichž se tu někteří zejména připomínají: Šimon, Lazar, Maria, Marta atd. Kdež Maria s vroucí ku Pánu milostí co nejdražšího v domě měla, mast nardovou, to přinesla, a Pánu netoliko hlavu a roucho tou mastí pokropila, ale hned roztlačivši (láskou velikou) nádobu, vylila ji na Pána, tak že se po těle a rouchu jeho rozplynula až do noh, kteréž ona, padši k zemi, vlasy svými vytírala. Té masti vůně naplnila dům; a byla horlivost té svaté matrony všechněm přítomným milostné divadlo; samému nešťastnému Jidášovi nedobře to vonělo, kterýž reptati o to začal i jiné po sobě potáhl, že se škoda stala a ztráta daremná tak drahé věci; že by moudřeji byla učinila Maria, aby tu mast byla prodala a jim do měšce dala, a šacují to na 300 peněz. (Peníz ten, Denarius jest půl říšského ortu, učinilo by tedy třidceti a půl osma říšského). Pán mu domlouvá, jako i jiným, aby tak nerozvážlivých řečí nechali a té pobožné duše nekormoutili. A tu jim i tajemství věci té vysvětloval, že to poslední jeho pomazání a skutek věčné chvály (bez čehož také že nebude, pokudž světa stává) hodný jest. Vyjevuje pak duch svatý skrze evanjelistu zlého toho člověka vlastní při tom mínění, že ne tak o chudé péči měl, ačkoli se tím zastíral v svém reptání, ale zloděj byl a z měšce sobě svěřeného ukrádal; protož, když se co jinak Pánu dávalo, nežli skrze jeho ruce, to jeho mrzelo, až i tuto. Poněvadž pak za tímto jeho proti Marii se rozlobením a Páně ho proto potrestáním hned evanjelistové kladou, že ďábel mu vnukl, aby Pána zradil, patrné jest, že ďáblů toto byl skutek; Jidáš pak že k sobě ďáblu odevřel dvéře lakomstvím a

netrpělivostí pro potrestání, že proto tu pozahanbení vymstiti se na Pánu a nadhraditi sobě, co mu tu ušlo, pomýšlel. Což ďábel vida, hned mu vnuknutím svým cesty k tomu obojímu podal a do srdce to, aby Pána svého Židům prodal, vstřelil, ach, nešťastný člověk!

III. Naposledy vypravují evanjelistové, jak to své zlé předsevzetí konal. Nejprvé, že radu ďáblovu k srdci připustil, oblíbil, přijal, na tom, aby učinil, se ustanovil. Druhé, uhlédaje příležitost svou, vyjevil se ne někomu z tovaryšů a přátel svých, kterýž by ho snad byl mohl upamatovati ještě, ale samým nepřátelům bezpochyby s přístupem tím, že viděl mandáty jejich a že se zná býti povinným poslouchati těch, kteříž na stolici Mojžíšově sedí, a poněvadž on k tomu příležitost snadně míti můž dodati jim, podal se jim v tom. Avšak třetí, ne bez záplaty, co mu chtí dáti? Protož se o Pána s nimi tržil, až i stržil, aby mu 30 stříbrných dali (Ἀργύρια vážil jeden asi půl tolaru). Čtvrté, vzal nešťastné ty peníze ihned a schoval. Páté, jim se zavázal, že smlouvě dosti učiní a mistra svého jim dodá. Naposledy trval v úmyslu zlém zapeklený a mlče číhal na příležitý čas, aby ho jim zradil, kdyžby sám byl bez zástupu, protože se báli lidu, jenž ho poslouchali a za proroka měli.

To jest povysvětlení přečtených slov; přistupme k uvažování, jak, co se tu dálo, předpovídáno bylo.

PŘEDPOVÍDÁNÍ.

1. Že Pán, když čas svůj uhlédal, dobrovolně se k smrti své do Jeruzaléma ubíral, tu se naplnilo, což skrze ústa Davidova byl řekl: „Oběti z hovádek a zápalů neoblíbil's Bože, ale tělo's mi způsobil. Protož aj jdu, abych činil vůli tvou (Žal. 40, 7.—9. Žid. 10, 5.). Tu se ukázala pravda oné Mojžíšovy horlivosti, kterýž vida rozhněvaného Boha proti hříchům lidu izraelského, šel vstříc Bohu, a padna volal: „Odpusť, Hospodine, hřích jejich a nebo mne vymaž z knihy své (Exod. 32, 32.). Náš zajisté pravil prostředník, aby odpuštění hříchů nám provinilým obdržel, samého sebe k vyhlazení soudu Božímu podal.

2. Že Kristus za večeři mastí nardovou tak vonně pomazán byl, tu se literně naplnilo, což Šalomoun v písni

své zpíval: „Dokudž král stolí, nardus můj vydává vůni svou (Cant. 1, 12.). Vidí se tu také splnění toho, což se na onen čas figurně s Aronem, když na kněžství svěcen byl, dálo, jakž vypisuje Mojžíš (Levit. 8.). Nebo když Aron (kterýž s obětmi svými figurou byl věčného biskupa našeho a věčné vykoupení nesoucí oběti jeho) měl úřad kněžství začíti, kázal ho Pán Bůh před vším lidem k tomu posvětiti a to tak, že v shromáždění všeho lidu izraelského před syny svými kněžími v roucha svatá oblečen byl, a olej pomazání vylit na hlavu jeho, až se rozplýval na bradu i tělo jeho, nýbrž i na podolek roucha jeho (Žal. 133.). V osmý pak den potom Aron přistoupil k konání obětí a zápalů za sebe i za lid (Levit. 9, 1. atd.). Což ačkoli vnitřní Krista pomazání duchem svatým znamenalo (Sk. 10, 38.), a však vidíme tuto, jak pro naší pochopitedlnost a potěšení tělesné Pán pomazán byl. Byl zajisté přišel čas, aby úřad svůj kněžský konati začal obětováním těla svého za hříchy světa. Nastrojil tedy Bůh Marii svatou ženu, že teď šestý den před začetím oběti té Pána již v ozdobu svatosti a roucho kněžské připraveného (totiž hodností k oběti obdařeného) v přítomnosti synů jeho, t. apoštolů a vzácného věřících počtu, pomazala. Čemuž ač ona sama, co činí, tak dalece nerozuměla, rozuměl však ten, kterýž ji k tomu nastrojil, Bůh Otec i Kristus sám, kněz tento pomazání to přijímající. Protož o tom i mluvil, že ona tím k smrti a pohřbu připravuje tělo jeho, kteréž on potom šestého dne za hříchy světa Bohu Otci obětoval, a tak svůj kněžský úřad šťastně vykonal.

3. Že pak jeden z učedlníků a to předních Pána zradil, předukázáno to bylo Davidovi tím, když jeden z nejdůvěrnějších jeho přátel a tajných rad proti němu se spuntoval a z království ho vyhnati pomohl, Achytofel. O čemž i zapsal: „Ten, s nímž jsem byl v přátelství, jemuž jsem se dověřoval, a kterýž jídal chléb můj, pozdvihl paty proti mně“ (Žal. 41, 10.). A v jiném žalmu: „Ty člověče mně rovný (pozdvihl's se proti mně), vůdce můj a domácí můj. Ježto jsme spolu mile tajné rady držívali a do domu Božího společně chodívali.“ (Žal. 55, 13.—15.)

4. Naposledy, že měl býti prodán a za takovou cenu prodán, ukázal to prorok Zachariáš těmi slovy k lidu izraelskému mluvě: (11, 12. 13.) „Jestliže se vám vidí,

dejte mzdu mou; pak-li nic, nechte tak. I odvážili mzdu mou, třidceti stříbrných. I řekl Hospodin: „Znamenitá mzda, kterouž jsem draze šacoval od nich.“

TAJEMSTVÍ.

I to Syna Božího na smrt zrazení a prodání bylo částkou vykoupení našeho. My zajisté byli jsme se prodali na smrt; od svého tedy zástupce musili jsme tím také na smrt prodáním vykoupeni a vyplaceni býti. O čemž pozorujte Písem.

Takto Pán Bůh skrze Izaiáše proroka k svému provinilému a od sebe na čas zahnanému lidu mluví: Kdež jest lístek zapuzení matky vaší, kterýmž jsem ji propustil? Aneb kdo jest z věřitelů mých, jemuž jsem vás prodal? Aj, nepravostmi svými sami jste se prodali! (Iz. 50, 1.) Jakoby řekl: Rozvažte to všickni lidé, ze mne-li to jest, že vy mřete? Já-li jsem vás dobrovolně od sebe propustil, aneb někomu prodal? Neukáže toho žádný. Ale vy jste se sami prodali bez mé vůle. I jak? Nepravostmi svými. Komu? Smrti, hrobu, peklu (Oz. 13, 14.) Toto se, v Pánu milí, stalo v ráji, když jsme se pekelnému tarmarečníku ďáblu navésti dali, že jsme za mizernou lahůdku a marné jeho trošty prostrčili nevinu, svatost a nesmrtedlnost svou a tak prodali se manství a panství hřícha a smrti, nýbrž toho samého, kterýž měl vladařství smrti, ďábla (Žid. 2, 14. 15.). A tak jsme právě učinili, co nevážný onen Ezau, kterýž za jedinou krmičku prodal prvorozenství své (Gen. 25, 33.). Jakož podnes to se děje, že ďábel od lidí za mizerné, na krátký čas trvající lahůdky kupuje duše jejich, a oni, přenerozvážní, nešťastní lidé, jemu je prodávají; všickni pravím bezbožní pro libosti časné všanc sázejí rozkoše věčné. Avšak ne sami oni, než všickni my, i kteréž Bůh napravovati již začal, vyznávati s apoštolem musíme, že jsme lidé tělesní, prodaní hříchu (řím. 7, 14.) I poněvadž jsme tedy byli prodaní hříchu a smrti, musil toho pocítiti zástupce náš, a také pro nás a za nás prodán býti na smrt. Což aby tím zřetedlnější bylo, aj, tělesně se to pro náš tělesný a hloupý rozum stalo!

Ne, že by těmi třidceti stříbrnými duše naše zaplaceny a vyplaceny byly; ale sám ten třidcíti stříbrnými

k zabití koupený a zaplacený beránek Boží, jest výplata naše. Nebo v porušitedlných věcech, stříbru a zlatu, není mzdy za duše (Žal. 49, 9.). A Pán Bůh také skrze proroka praví: „Darmo jste se prodali, protož bez peněz budete vykoupeni.“ (Iz. 52, 3.). Ne za peníze tedy tělesné koupeni jsme, ale Syn Boží dal duši svou mzdu na vykoupení, (jakž sám mluví, Mar. 10, 45.). A apoštol, že nejsme vykoupeni porušitedlnými věcmi, stříbrem neb zlatem, ale drahou krví beránka nevinného a neposkvrněného Krista (1 Petr. 1, 18. 19.). Nebo jakž sám Bůh vyplatiti nás mohl a žádné stvoření (protož slove sám vykupitel, kromě něhož není jiného spasitele (Iz. 43, 11.), tak musil samého sebe dáti, aby nás koupil samému sobě. Řekne někdo: I od kohož nás koupil? Komuž sebe za nás dal? Odp.: My sic byli jsme zajatí ďáblovi (Žid. 2, 15.), ale však ne od ďábla sebou samým vyplatil nás, než od ortele spravedlnosti Boží, sebe samého tam postaviv na místě našem. Ďáblu, poněvadž loupežník loupežně držel nás a bez práva, nenáležela výplata ale pomsta za loupež a vraždu. Protož, ač se mu jíti a do žaláře smrti na místě našem uvrci dal, však k jeho zlému. Nebo skrze Ozeáše vykupitel náš dí: „Z ruky hrobu vyplatím je a od smrti vykoupím je. I jak? Budu prý morem tvým, ó smrti! Budu nakažením tvým, ó peklo!“ (Oz. 13, 14.) Hle, Bůh náš, aby z smrti, hrobu, pekla vyplatil nás, sám se v hrdlo hrobu peklu podal, aby sehlcen jsa, sehltil a umořil vyvolením svým i smrt, i hrob, i peklo. Ačkoli Jidáš ho na smrt prodal, však že v smrti zůstati a porušení viděti neměl, to tím jeho svatého těla vonným pomazáním ukázáno, ne po smrti, jakž jiným mrtvým činěno bývalo, ale před smrtí, na důvod vítězství nad smrtí. Čemuž ač Maria nerozuměla, případně však moudrost Boží ji k tomu Pána pomazání a proti porušitedlnosti smrti jako ohražení užila. Nebo žena smrt přinesla, žena tedy také k zvěstování smrti té, kterouž smrt zkažena, užita. Žena ďábelským vnuknutím smrt přivedla, nevědoucí co činí, žena Ducha sv. působením smrti smrt zvěstovala, nerozumějíc také na ten čas ještě sama, co činí. Ale chvála na věky Bohu, kterýž tajemství rady své skutkem vyjevil, a my je již v jasném světle spatřovati můžeme. Nu, připomeňmež sobě také již něco k výstraze, napomenutí, potěšení svému.

NAUČENÍ.

I. Povahy hřícha napřed tuto spatřujme. Jedno, že se všudy loudí a vloudí; nebyl před hříchem a pádem bezpečen anjel v nebi, Adam v ráji, Chám v korábě, Jidáš v tovaryšstvu Kristovu; kdo z nás a kde bezpečen bude? Bedlivosti, bázně Boží, modliteb potřebí.

Druhé, vidíme povahu hřícha v tom, že se rozjídá jako kvas, kdekoli se zarodí, a protož že hned počátkům brániti musí, kdo nechce zaveden býti. Nebo i sám ten, kdo sobě zlá myšlení na srdce pustí, z jednoho stupně na druhý se podává a hřích hříchem množí, jakž na Jidášovi z zamilování přítomného života v lakomství, z lakomství na závist, z závisti v nenávist, reptání a bouření jiných, z nenávisti v mstivost a zatvrdilost upadajícím příklad; ale i jiní snadně se nakazí, od jedné prašivé ovce třeba celé stádo, jakž na učedlnících, neopatrně po Jidášovi postupujících viděti.

Jakož pak každé zrocení z jednoho nějakého špičníka bývá, každý oheň z jedné nejprvnější jiskry, každá řeka z jedné nejprvnější studnice. Běda, kdo zlého příčinou jest, a skrze kohož pohoršení přichází! Avšak i svedený bez viny nebývá; protož Pán teď všecky tresce.

Třetí, povaha hříchu taková jest, že se rád kryje a mrzutost svou nějakou larvou přistírá. Jako Jidáš teď lakomství svému a krádeži zástěru dává, péči o chudé. Avšak nech se kryje jak chce, předce se naposledy pronese skutky a činy svými, a naposledy Bůh sám strhne larvu a vyjeví pokrytce, ne zde-li, konečně v onen den především světem.

Naposledy vidíme, jak pravé jest, co apoštol řekl: Že kteříž chtí zbohatnouti, upadají v pokušení a osídlo a v žádosti mnohé nerozumné a škodlivé, kteréž pohřižují lidi v zahynutí a zatracení, a že kořen všeho zlého jest milování peněz (1 Tim. 6, 9. 10.). Nebo kdokoli zamiluje zisk, každý Jidášovu písničku zpívá: „Co mi chcete dáti? Já toto a toto učiním.“ A tu již není té nešlechetnosti, na niž by se lidé takoví navésti nedali pro peníze. Protož ne bez příčiny Kristus za nemožné téměř položil, aby kdo statek světa tohoto mají a k němu mysl přikládají, spaseni býti mohli (Mat. 19, 23.). Protož také Pán Bůh, aby dítky jeho v takové to osídlo neupadali,

obyčej má bráti jim ty časné věci z rukou, aby raději v Bohu bohati býti hleděli (Luk. 12, 21.; 1 Tim. 6, 17.). Což děje-li se i při nás, že nám Pán Bůh taková osídla před námi trhá, přejme sobě toho. A nekvap žádný, ani vlastního statku mnoho míti (jako obecními důchody neb sirotčími věcmi neb almužnami šafovati), protože to plzké věci jsou jakž příkladové, i tento Jidášův, ukazují.

II. Povahy své ďábel také tu znáti dal tři. Jedno, že rád přední podtrhnouti hledí, jako tuto jednoho z apoštolů. Druhé, že kde jiskru vidí zcestného myšlení a žádosti, tu dmýchati hledí, aby v oheň rozdmýchal, a koho jednou ujme, že ho již nepustí, aby pořád lákati a z hříchu v hřích dostrkovati neměl, jako teď nešťastného Jidáše. Naposledy, že nejraději za udici, osídlo, smečku, libých tělu věcí, zboží a rozkoší užívá a tím lidí podtrhuje. Protož kdo se ďábla, osídel jeho bojíš (jakož báti se má každý) všecko tělu libé v podezření měj a k čemukoli z věcí časných náklonnost cítíš, toho se boj, aby toho satan za hák na tebe neužil.

III. Bůh tuto, v zradě Syna svého, prokázal svou moudrost, že uměl věčné a nám spasitedlné uložení své, skrze zlé zlých duchů a bezbožných lidí usilování k cíli vésti. Též dobrotu svou, když zástupci našeho časně před smrtí jeho vítězstvím nad smrtí potěšiti dal. Nebo že to pomazání to znamenalo a on tomu rozuměl, řečí svou to osvědčil. I při nás to též konati bude, dověřme se, co započal k slávě své a spasení našemu, to povede, provede, dovede i vyvede a nás potěšením svým a posilou, kdekoli potřebí bude, neopustí.

IV. Církev pak a každý její věrný oud, pobožná duše má se tuto čemu z Krista učiti. Jako předně: poslušenství dobrovolnému, jíti vždycky ochotně, kam Bůh vede, by na smrt bylo. Tak činil Pán teď, věda, že ho smrt v Jeruzalémě čeká, šel však tam, věda, že ta jest vůle Boží, aby duši svou položil v obět za hřích. Tak i apoštolé učinili, že za Pánem svým šli, kamkoli šel, počali sic ho rozpakovati (Jan 11, 8., nebo se tělu a krvi kříž příčí), však vidouce, že Pán jinak nechce, zapřeli samy sebe a přelomili vůli svou. Kdež znamenejme, že Pán Bůh snésti můž mdlobu, rozpakování, rozmysly, jen když předce.

Druhé, učme se udatnosti víry znáti, kteráž se ani zápovědem, ani pohrůžkám, ani mandátům ustrašiti nedá, aby se Krista neměla držeti. Příklad toho na Šimonovi, Lazarovi, Marii a Martě atd. Nebo se Boha více báti sluší než lidí.

Třetí, z příkladů Marie a Marty učíme se, že dvojí způsob jest milování Krista a dokazování skutkem lásky k němu; jedno, sloužením jemu a maličkým jeho, pečováním o ně, opatrováním jich, napomáháním jim radou, almužnou a jak moha. Druhé, posazením se u noh Páně a pozorováním libých úst jeho, a tak kocháním se v přemyšlování o něm, třeba i s zapomenutím se na všecko zevnitřní, i na tu službu sobě neb jiným. Onoho příklad na Martě, tohoto na Marii. Toto slove *vita contemplativa* život samotný, tichý, s přemyšlováním se obírající, jakýž býval svatých poustevníků a jiných Bohu a samotnosti oddaných osob, a některých osvícených mužů posavád. Onono slove *vita practica,* život skutečný neb služebný, když kdo v spolku lidí jsa, ku pracem a službám všelijakým, v církvi aneb politii se propůjčuje a v ochotném posluhování bližním svým život tráví. Obojí že se líbi Bohu, ukázal Kristus tím, že Marii i Martu miloval. Ačkoli zajisté Marii stránku její více schválil, však proto služeb Marty nezavrhl, než toliko aby sebe při tom nezanedbávala, napomenul (Luk. 10, 41.). Proto kde z nás koho Bůh postavil a jakou komu mysl dal, buď raději a více s nabýváním osvícení mysli, neb s sloužením bližním svým se obírati, tak v tom stůjme, toho sobě přejme, jen příkladem těch dvou sester všickni všecko své ne na sebe, tělo, svět, marnosti, ale na Krista vynakládajíce.

Čtvrté, učme se od učedlníků pokoře, tichosti, trpělivosti a poslušenství, abychom trestání přijímali a napravovali, ne jako závistivý, reptavý, nenapravitedlný, mstivý Jidáš (Žal. 141, 5.).

V. Naposledy, potkává-li nás to, co Krista Pána, nepřízeň, závist, nenávist, zrada, přejme sobě toho ku Pánu svému připodobnění, nebo nám všeho toho on již posvětil. Naproti tomu, kdo v tom Krista účasten nebude, ale bude světu a ďáblu pomáhati, Krista a maličkých jeho nenáviděti, zrazovati, na smrt dávati, běda jemu, nebo zůstane tak jakž jest, prodaný hříchu a smrti, a nevy-

placený z ruky hrobu a pekla. Musí-li pak sám sebe vyplacovati, zůstane v tom žaláři, do něhož se hříchy svými prodal, na věky věků. Čehož nás uchovej, pro své za nás umučení, Synu Boží! Amen.

Kázaní na III. díl pašije.

Milost Boží s námi.

Čteme (1 Král. 1.), že David, odevzdávaje synu svému Šalomounovi království, poručil Sádochovi knězi a Nátanovi proroku, vsaditi ho na mezkyni svou a vésti k Gihonu a troubiti v troubu, a svolajíc lid, vyhlásiti ho za krále. I stalo se a provázeli ho na Sion s plesáním, až se všudy rozléhalo, ačkoli se to Adoniášovi, Joábovi a jiným puntovníkům nelíbilo. Dnes, v Pánu milí, uzříme pravdu toho, kterak pravý Davidův syn, zvolený od Boha Otce, král Izraelský, když skrze smrt a vzkříšení ujímati měl království, slavně v Jeruzalémě provázín a jaké tu prozpěvování bylo, i jaká hrůza podjímala nepřátely atd. Slyšmež o tom.

Textus.

V předcházejícím druhém dílu pašije sv. slyšeli jsme, kterak Pán, když čas smrti své nastávati znamenal, z pouště se zase vrátil a k Jeruzalému přiblížil, až do Betany; teď pak slyšíme, kterak se již i do Jeruzaléma dobrovolně dostavil a od velikých zástupů hlučně přijat a zprovázín byl. Při čemž vypsali evanjelistové:

I. Kdy se Pán do Jeruzaléma dostavil?
II. Od kterých zástupů provázín?
III. Co se při tom zvláštního dálo?

O I.

Toto Páně do Jeruzaléma přijití a dobrovolné se dostavení stalo se hned na ráno, když byl do Betany přišel, t. pátý den před velikonocí a čtvrtý před hodem

*

beránka. Nebo textovně dí sv. Jan: „Na zejtří pak atd. (Jan 12, 12.). A dokládá, že právě tehdáž ortel smrti proti němu obnoven, nýbrž aby i Lazar zabit byl, usouzeno, tu on se jim pěkně sám postavil.

O II.

Provázeli ho pak, napřed učedlníků jeho množství, t. ne sami apoštolé, ale i jiní obecní učedlníci; nebo sv. Lukáš jmenuje množství učedlníků (Luk. 19, 37.). Potom jiného lidu oblakové před ním i za ním se valili (Mat. 21, 9.). Nebo, předně, s ním šel z Betany zástup lidu (Jan 12, 9.). Druhý zástup vyšel z Jeruzaléma vstříc jemu (v. 17. 18.) a mezi nimi i farizeové někteří, na špehy bezpochyby (Luk. 19, 39.), až pak, když do města vcházel, zbouřilo se všecko město (Mat. 21, 10.), takže běhání a hluk byl po všech ulicích, a z domů odevšad vyhlédání, takže žádného tajno nebylo, že se tu ten Ježíš Nazaretský, na kteréhož mandáty byli vyvěsili, sám dostavuje. Což všechněm předivné bylo a při jedněch radost a plesání, při jiných strach a hrůzy způsobilo.

O III.

Dály se při tom tyto neobyčejné divné věci:

1. Pán, kterýž zvykl byl pokornému přes svět putování, kázal sobě přivésti oslici a oslátko, na němž nikdy ještě žádný neseděl a na ty vsedna, jel sobě u prostřed zástupů přes horu Olivetskou až do města Jeruzaléma.

2. Zástupové ti neobyčejně se rozhorlili divným tím a právě Božským skutkem Páně, t. vzkříšením Lazara z mrtvých rozníceni byvše. Čteme v knihách Královských (2 Král. 2, 15.), že synové proročtí, uzřevše an duch Eliášů odpočinul na Elizeovi, vyšli mu vstříc a klaněli se mu. Tak i tito synové patriarchů učinili, že poznávajíc po skutku zázračném při Lazarovi učiněném, an Duch Boží jest na Ježíšovi Nazaretském, šli mu vstříc a jemu se klaněli, avšak netoliko za proroka jej přijímajíce, jako tamto, než za Mesiáše a krále svého. Nebo zpívali: Požehnaný král, kterýž se béře ve jménu Páně, pokoj na nebi a sláva na výsostech. (Luk. 19, 38.) Item: Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně, král Izraelský

(Jan 12, 13.). Item: Požehnané královstvi otce našeho Davida, kteréž přišlo ve jménu Páně, Hosanna na výsostech (Mark. 11, 10.). O tomto slovu Hosanna znamenejte, že jest hebrejské a vykládá se: „Spas nás“, jehož se užívalo při službách Božích. Nebo, když kněží a Levitové zpívali písně a žalmy, lid obecný na každý verš odpovídali: Hosanna. Jako když zpívali kněží: „Smiluj se nad námi, Bože Bohů“, odpovídal lid: „Hosanna. Pro sebe samého Pane všech Pánů, Hosanna. Pro smlouvu s otci našimi učiněnou; Hosanna“ atd. a vždycky při tom vyzdvihovali vzhůru větvoví, kteréž drželi v rukou. Byl zajisté tehdáž obyčej u národů, že netoliko vítězům svým a mocným králům s ratolestmi palmovými (břečtanovými, vrbovými a jaké měli) vstříc chodili. (O čemž se viděti můž v 1 Mach. 12, 51. a 2 Mach. 10, 7. a 14, 4.), ale i k službám Božím, v slavnosti výroční, jakž Pán Bůh byl poručil, aby při slavnosti stánků činěno bylo (Levit. 23, 40.). Tito tedy zástupové, nabravše takových ratolestí, šli vstříc králi Mesiášovi, a netoliko v rukou je nosíc plésali, ale také osekávajíc všudy vůkol cesty stromoví, metali na cestu. Nýbrž roucha svá z sebe házeli a na cestu stlali, aby se jako po kobercích rozestřených ubíral král slávy. Ach, jaká toto horlivost! Od světa počátku není příkladu, aby se komu z potentátů a vítězů taková poctivost dála. Skvostněji bývalo, ale horlivěji nikdy.

3. To když se dálo, farizeové záviděli a hryzli se, až i zatajiti se nemohouc, Pána napomínali, aby toho nepřijímal a učedlníky své i zástupy trestal. Ale Pán jim za odpověď dává, že čas jest nyní, aby se tak dálo, na osvědčení jim slepcům. Sic budou-li tito mlčeti, že kamení bude volati atd.

4. Pán u prostřed té slávy své rozkvílil se, na město Jeruzalém pohledě, t. pro slepotu a nevděčnost velikou toho města, že když jim Bůh sliby své plní a král Sionský, na něhož tak žádostivě čekali, k nim se ubírá, oni toho nic neznají, nýbrž k zamordování jeho se hotoví a tím míru svou dovršují, aby povodeň pomst Božích hrozných s časným i věčným jejich zahynutím již již přivaliti se musila.

5. Při vjíždění jeho město se zbouřilo a nepřátelé ubrániti nemohouce, lekají se, že třeba naměření svého vyvésti moci nebudou.

6. Pán pak ubíral se ne na hrad Sion, residenci králů tělesných, ale jako král církve přímo do chrámu Božího, a tam modlitby vykonav a lid rozpustiv (když se žádný v Jeruzalémě tak vlídný nenalezl, aby ho ale k večeři pozval) na noc se do Betany k svým milým a důvěrným přátelům obrátil.

PŘEDPOVÍDÁNÍ.

1. Že Pán toho dne tak slavně se do Jeruzaléma přibral a ode všeho lidu přijat, naplnila se figura beránka velikonočního. Nebo to byl právě ten den, v kterémž podle Božího poručení beránkové od stáda bráni byli do domu, aby tu mezi lidmi a od lidí chováni již a pěstováni byli, až do čtrnáctého dne téhož měsíce, kteréhož dne k večeru zabíjín byl beránek ode všeho shromáždění. O čemž právě zřetedlné jest nařízení Boží, 1 M. 12, 3. 6. a právě zřetedlné teď toho naplnění.

2. Že Pán na oslu a oslátku jel, předoznámeno to bylo skrze proroka Zachariáše (k. 9, 9.), jakž sami evanjelistové připomínají a tím Duch sv., kterak předpovídání a figury s splněním a pravdou pilně srovnávati máme, poučil. Že pak Kristus na oslici a oslátku jel (rozuměj nejprv na oslici, přes horu Olivetskou zhůru a dolů, kdežto oslátku tomu mdlému těžko bylo, potom na rovině aneb do města vjížděje, na oslátko přesedl), ukázáno tím, že král tento králem veřejným jest a bude, Židů i pohanů, z nichžto onino oslicí, jhu zákonnímu přivyklou, tito oslátkem tím ještě neosedlaným vyznamenáni jsou.

3. Summou, celé procesí této slavné figurou bylo onono Davida krále, když ho všecken Izrael za krále přijímal, provázení, kdež žalm 118. složen a ode všeho lidu zpíván byl, že kámen, kterýž byli zavrhli stavitelé, učiněn jest v hlavu uhelní. Protož z toho žalmu tu někteří veršové zpíváni: Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně, Hosanna! A že také pobožným sama ta věc na

mysl šla, patrné jest z toho, že přidávali, čehož v žalmu není, jako applikujíce, požehnané království otce našeho Davida.

TAJEMSTVÍ.

I to, což se tuto s Kristem dálo, byla částka vyplacení a vykoupení nás od smrti věčné, jelikož se tu Kristus jako beránek velikonoční, po čtyrech dnech zabit býti mající, uvažuje. My zajisté byli jsme ty pobloudilé ovce, k sežrání pekelné zvěři oddané, jakž prorok Izaiáš (53, 6.) a Ezechiel (34, 8.) a David (v žalmu 44, 23.) mluví, a čehož namítá Bůh sám Synu svému, v péči poroučeje lidské pokolení, těmi slovy: „Pas ovce tyto k zabití oddané“ (Zach. 11, 4.). My jsme byli to prvorozené stvoření Boží, oddané pro hříchy své anjelu zhoubci, kterýž po všem Egyptě procházeje, to jest po všem světě od počátku jeho až do konce moc měl mordovati všecko, jako tam na onen čas tělesně v tělesném Egyptě (2 M. 11, 5. 6. a 12, 13.). Aniž jiné rady a cesty k spomožení bylo, leč aby sám ten věčný pastýř ovcí, beránkem jsa učiněn, zastoupil místo svých k zabití oddaných oveček a tak smrtí svou od smrti je vyplatil a krví svou, v níž jest život, lékařství života nám způsobil. Což ukázati chtěje, lidu svému Izraelskému Pán Bůh nařídil, aby toho večera, když po Egyptě jíti a prvorozené mordovati měl, beránka zabíjíc, pomazali krví jeho veřejí domů svých a kdekoliv prý takovou krev uzřím, dí Hospodin, přeskočím ty dvéře, aniž dopustím zhoubci vjíti do domu toho (2 M. 12, 23.). Avšak musili toho beránka čtyry dni před tím od stáda vzíti a chovati ho doma. Toto tedy, že Kristus Pán čtyry dny před svým zabitím ode všeho lidu byl přijat a netoliko do Jeruzaléma skrze bránu Ovčí (nebo tudy cesta od Betany, kudyž se také do chrámu k obětem dobytčata hnávala, odkudž ta brána jméno to měla), ale až do samého chrámu doprovozen; to již byl stupeň k vykoupení nás z moci anjela zhoubci, když beránek Boží již vzat a k zabití veden byl. Nebo jakož Izraelští beránka sobě vzavše a chovavše, naději, že zhouby té ujdou, tak i my již základ naděje vykoupení svého béřeme toto Kristovo

ode všeho shromáždění Izraelského vzetí a zprovázení. Nebo dal se za nás Beránek náš, aby ovce své vykoupil.

Avšak pamatujme, že chceme-li Krista, beránka Božího, a oběti jeho účasnost míti, musíme sami také býti beránkové a dáti se také jímati Bohu ke všelikému pokornému poslušenství, poněvadž Kristus netoliko jest učiněn beránkem, ale také beránků a oveček pastýřem. „Pas ovce, oddané k smrti,“ řekl mu Bůh Otec (Zach. 11, 4.). A on sám: „Já ovcím svým věčný život dávám, nezahynouť na věky, aniž jich kdo vytrhne z ruky mé“ (Jan 10, 28.). Ale kozlové smrdutí, to jest hříšníci nekající, nečistí, bujní a svévolní neostojí v stádě jeho, odloučiti je strojí a poslati na zatracení, jakž se osvědčil (Mat. 25, 32.).

NAUČENÍ.

Ale připomeňme sobě také naučení některá.

1. Na farizeích tuto máme žalostný příklad, jak hřích z úmysla páchaný a proti svědomí na svědomí zanechaný člověka jímá, zatvrzuje, zaslepuje, že mu pomoci nelze. Farizeové tito a starší židovští slýchali Kristova kázání, vídali jeho zázračné skutky, podávali se také přijíti ho za Mesiáše (čemuž jim i Jan Křtitel, když u něho toho hledali, sloužil), však aby takovým Mesiášem byl, jakéhož oni míti chtěli a sobě fintovali. Do toho když jim nechtěl, pohrdli ním, nýbrž svými pomluvami, útržkami, rouháním lid rozpalovali, až i o zamordováni jeho se smlouvali, ačkoli je svědomí jejich přesvědčovalo (jakž se z prostředku jejich jeden vyznával, Jan 3, 2.), že učení to i skutkové od Boha byli. Avšak pohrdli radou Boží sami proti sobě (Luk. 7, 30.). A z toho co šlo? Slepota, zatvrdilost, vražedlnost, jíž teď příklad na jejich opět radách i činech. Nebo ač viděli, že lid dává čest Bohu a věřících v něho přibývá, takže mezi sebou pravili: „Vidíte, že nic neprospíváme! Aj, svět postoupil po něm!“ (Jan 12, 19.). Neřekli však: „Dejme i my čest Bohu, uvěřme také“; než zatvrdili se více a umínili netoliko Krista, ale i Lazara (jakožto živého svědka moci Páně) zamordovati. Jaká to zlost! Jaká slepota! Nebo neměli-liž mysliti: „Zabijeme-li ho, vzkřísí se zas a bude větší naše hanba.“ Ale nic, zaslepené zlostí srdce jejich

nedá jim na to prohlédati, jako ani na to, co sobě samým tou zarputilostí způsobí, t. zahynutí věčné.' Protož Pán teď usedavě nad tím pláče, že nevěra a zlost tak opanovala srdce jejich, že jim pomoci nelze. K hrůze nech nám toto slouží, abychom se báli hříchu povolovati a vědomě v sobě místa dávati, aby nás neosedlal a nezatvrdil, že by nebylo spomožení. A potřebí všechněm pozoru na to a stráže pilné nad svědomím, aby zúmyslnými výstupky poškvrňováno a v nebezpečenství zatvrdilosti uvozováno nebylo. Nenadarmo zajisté apoštol i věřícím již v Krista to naučení dává: „Vizte, bratří, aby někdo nebyl zatvrzen oklamáním hřícha. Účastníci zajisté Krista učiněni jsme, jestliže však počátek podstaty až do konce pevný zachováme (Žid. 3, 13. 14.).

II. Ďábel se nám také tuto vymaloval jako arciřemeslník, kterýž toho dovoditi umí, aby náměstkové v církvi, majíce býti Boží, byli náměstkové jeho, vražedlníci totiž duší i těl lidských. Jako tito Jeruzalémští biskupové s řeholou svou a do dnes biskupové a kněží ti, kteříž sobě v křesťanstvu přednost osobili. Kteříž netoliko učením svým, majíc býti vůdcové, učiněni jsou svůdcové (jakž Bůh mluví: Iz. 9, 16.), ale životem a usilováním, majíc býti otcové a pěstounové dítek Božích, jsou škůdcové a vrahové jejich. Bůh smiluj se, a takové satanovy náměstky z církve vypléně, pravými svými náměstky opatřiti rač.

III. Z Krista Pána učíme se tuto věcem některým k svému potěšení. Jako

Předně: že Bůh vládne srdci lidskými a ne satan. Jakého tuto nebylo zapovídání a mandáty lidí od Krista odstrašování? A co tím zpraveno? Čím oni víc zapovídali, tím víc se to lidí chytalo, protože mocnější jest Kristus než satan a dílo své nejraději mocně vede, když se mu nepřátelé v cestu kladou, aby rozptylováním usilování lidských svou moc a chytrostí lidských svou moudrost a zlostí jejich svou dobrotu prokazoval. My tedy, Kristovo stádečko, vždycky mějme v takový čas pohotově prorockou písničku: „Puntujte se lidé, však potříni budete, vejděte v radu a zrušena bude, mluvte slovo a neostojíť. Nebo s námi jest Immanuel“ (Iz. 8, 9. 10.).

Druhé, béřeme z této historie potěšení v svých pobožných snažnostech, které na Boží slávu a spasení své

vynakládáme, byť pak i s nedostatky a omyly mnohými spojena byla, jakž obyčejně bývá. Nebo aj, všecken tento zástup a všickni učedlníci bloudili, Krista za Mesiáše, tělesně království své již již ujíti majícího, přijímajíce a tak nad tím náramně plesajíce, což však brzy jinak se ukázalo a radost jejich jim, ba i víra a smýšlení to o Kristu zmizelo. Avšak že se v věci samé nemýlili, Krista za Mesiáše, tak jakž byl, věrou přijímajíce, líbili se Pánu, přijímal od nich tu čest, omyly snášel, vyvedení jich z nich k času dalšímu zanechávaje.

Třetí, když soudíme, že Pán tak rozkvetnouti chtěl v slávě, tehdáž, když se k smrti bral, proto, aby tím nepřátelům i přátelům poslouženo bylo, jmenovitě onino, zda by se ještě upamatovati chtěli, vidouc, že odolati nemohou; tito pak, aby proti zhoršení se nad smrtí jeho potom vždy posilení byli, soudíce, že kdyby byl umříti nechtěl, byl by zniknouti mohl, jakožto kterýž mimo jiné zázraky i mrtvé křísiti, i srdce všeho lidu k sobě obraceti mohl. Odtud pravím učíme se, že Kristus hříchy a vády naše svými výstrahami a osvědčováním předchází, a proti nim řečmi a činy svými lékařství dává, kdy bychom to jen my souditi uměli a chtěli. Avšak nesoudíme-li my a skrze to hyneme, on lituje, pláče, naříká; slzy jeho teď nad městem Jeruzalémem hojně vylité osvědčují to.

IV. Z procesu tohoto zástupu a cokoli se tu s ním a od něho dálo, učíme se také nejedněm věcem. Jako:

Předně, ukazuje se nám tu forma království Kristova v světě, že ono zde ještě není kralování aneb na trůnu sedění, ale cesta toliko a ubírání se teprva k nebeskému Jeruzalému, kdež kralovati budeme s Kristem na věky věků. (Zjev. 22, 5.) A protož ačkoli v Kristovu komonstvu zde jsme, však nemůž s námi býti než jak v cestě bývá, s těmi a jinými příhodami a nedostatky. Tu zajisté hlad, žízeň, horko, zima, déšť, bláto, povodeň bývá; tu se lecos přihodí, že se člověk za jinými opozdí, někdy z cesty zbloudí; tu jeden druhého předstihá, tu nedorozumění třebas vznikají, ba přátelé s nepřátely, radost s žalostí, smích s pláčem tu se mísí; jakž teď příklad, že Pán přátely i nepřátely s sebou měl, i radoval se i kvílil.

Druhé, z těch zástupů, kteříž do Betany šli, aby Lazara vzkříšeného viděli, učme se chvátati také do ne-

beské Betany, kdež uhlédáme všecky přátely Boží, kteréž Kristus z hříchů a smrti vzkřísil; nýbrž i samého křísitele jejich a svého, Ježíše Krista. Což radost dá nevymluvnou.

Třetí, z Lazara se učíme, že nejen Kristus, ale i ti, kdož Kristovi jsou, nenávist vražedlnou snášeti musejí od světa. (Jan 12, 10.) Ale herež: trpíme-li a musíme trpěti na světě, jen hleďme netrpěti jako zločinci, ale jako křesťané, a budeme blahoslaveni. (1 Petr 4, 13. 14. 15. 16.) Nebo máme Pána mocného a prozřetedlného, kterýž dopustí toliko to, co a pokud věděti bude, že k dobrému, slávě jeho a našemu spasení bude, přes to nám nic neučiní žádné praktiky zlých lidí ani vlásku jednoho nám nezkřiví.

Čtvrté, z učedlníků do Betfage pro oslici poslaných, učme se poslušenství, cokoli by Pán komu poručil, buď při sobě býti neb někam jíti, to a to říditi; netoliko vzácného, což se obyčejně nám líbívá, ale i nižší jakékoli povoláui přijímati a za Boží povolání je maje, věrně se v něm chovati; byť pak koně strojiti, neb osly voditi, aneb třeba (jakž se říká) svině pásti. Kdo zajisté koná to, k čemu poslán, povolán, postaven jest, líbí se Bohu a má požehnání jeho.

Nýbrž, páté, i z té oslice učme se povolnosti, pracovitosti, trpělivosti. Nebo oslice tato obraz jest církve a každé věřící v Kristu duše. Nebo jakož osel hovádko jest chatrné, nepěkný v očích, vedle toho pohrdané, avšak pracovité a trpělivé, jhu se nezpečující, bič i kyj tiše přijímající: tak obyčejně církev pohrdaná jest a z lidí chatrných se shromažďuje atd. Avšak jakož Kristus, král slávy, místo slavných vozů a koní tu pokornou oslíčku sobě k jízdě zvolil, tak zvoluje sobě za účastníky slávy své toliko pokorná, ponížená, poslušná a trpělivá srdce. Vy rodičové učte se také odtud, nejen sami sloužiti Kristu a jho jeho na sebe bráti, ale i oslátka vaše, dítečky milé, hned s sebou k němu vésti, aby dříve, než by je svět osedlal a pod jho zlých navyklostí uvedl, Kristus již je sobě poddané a uzdou bázně Boží sevřené měl; a tak se vy s nimi a oni s vámi společně s Kristem do nebeského Jeruzaléma ubírati budete.

Šesté, z těch hovádka svá Pánu půjčujících, šaty stelících, palmy vstříc nosících atd. Učme se všecko všudy, jmění, umění, sílu a cokoli máme, můžeme i sami

jsme, vynakládati na Krista a slávu jeho; a bude všecko to a my se vším tím Kristovi. A tu blaze nám!

Sedmé, že se město Jeruzalém zbouřilo, Kristus pak a zástupové ti vedle něho na to nedbajíc, předce se ubírali do chrámu a odtud Pán zase do Betany, učme my se též udatnosti. Nech se svět vzteká a bouří a vlnami svými až k nebi kouří (jakž zpívá žalm 93.), my sobě s Kristem předce kráčejme svou cestou do chrámu církve a odtud do nebeské Betany. Nebo aniž nám toho kdo zbrání, půjdeme-li v Kristu a síle jeho, dojdeme, on všecko v moci maje, i svět a peklo, povede, provede, dovede nás. Blaze nám toho vůdce, blaze nám poslušenství našeho za ním!

V. Naposledy, slzy Kristovy teď vylité osvědčují bezbožníkům strašlivost a hrůzu zahynutí jejich; neboť musí hrozná věc býti, kteráž Synu Božímu uprostřed slávy jeho bolest srdce přinesla. Když čteme pláč Jeremiášův porozumíváme, jak hrozný hněv Boží tehdáž byl vylit na ten národ, čemuž oni věřiti nechtěli, dokud jim o tom kázal, nýbrž ani sám prorok, dokudž nespatřil. Ale tuto vševědoucí Pán, prvé než přišlo zahynutí, oplakává je, protože hrůzu jeho zná. Ach, oplakávejte hříšníci zde raději hříchy své, nežli abyste měli zahynutí své oplakávati tam, kdež odplakati lze nebude. Nebo nepokajete-li se časně, hněv Boží konečný vylit bude (1 Tess. 2, 16.) a vypuštěn oheň zuřivosti, kterýž páliti bude až do nejhlubšího pekla. Ach běda, přeběda na věky! Ach, usmysl sobě, kdo usmysliti můžeš. Čas ještě jest, ještě dvéře milosti odevřené stojí. Pokud ještě Kristus skrze služebníky své mluví, volá, prosí, pláče, ještě čas jest; potom nebude na věky věků napraviti lze, zameškáli kdo zde jednou čas milosti. Bůh smiluj se nad námi! A my již o to smilování jeho zvolejme k němu všickni, padnouce před obličejem jeho s pokorou atd.

Kázaní na IV. díl pašije.

Milost Boží s námi.

Vytrestávaje Pán farizejskou pokrytost, v jeden čas i to jim řekl: „Když bývá večer, říkáte: Jasno bude zítra, nebo se červená nebe. Pokrytci, způsob nebe rozsouditi umíte, znamení pak časů neumíte souditi.“ (Mat. 16, 2. 3.) Pouští, hle, tuto Pán, že jest pravé to vyšetření, že když zapadající slunce ráno pěkně jasně vzjíti strojí, při západu obyčejně se zatřpytí a v jasnosti své ukáže; jakož pak že tak bývá, zkušení posavad svědčí. Ale proč já to připomínám nyní? Protože se podobně s sluncem spravedlnosti stalo, Kristem, kterýž maje po smutném svém západu smrti zase z propasti hrobu skrze vzkříšení vesele vyniknouti, před západem ještě slavně se rozsvítil a sedmerým způsobem blesk moci své ukázal. Což se nám všecko v dnešním dílu pašije ukáže. Ten tedy slyšte.

Textus.

Tři věci se v historli této o Pánu vypravují:

I. Osvědčení sedmerým způsobem slávy jeho mesiášské.

II. Vyhlášení smrti jeho a užitků z ní jdoucích.

III. Příprava jeho k též smrti.

Což kratičce sobě porozbereme, s připomínáním hned při každé částce (nač potřebí bude) předpovídání a figur; zatím tajemství, naposledy naučení.

O I.

Sedmero to osvědčení slávy mesiášské stalo se čtvrtého a třetího dne před hodem Beránka, a to prokázáním moci veliké zázračné při některých živých i bezdušných věcech. Jako:

1. Nejprvé při fíku neplodném, ovoce nenesoucím, kterýž proklel, tak že přes noc usechl a tak zahynul. Tím zajisté osvědčil Pán, že on jest ten, kterýž skrze proroka Malachiáše byl řekl: „Aj, já pošli vám Eliáše proroka (t. Jana Křtitele) prvé nežli přijde den Hospo-

dinův veliký a hrozný, aby obrátil srdce otců k synům a synů k otcům, abych přijda neranil země této prokletím. (Mal. 4, 5. 6.) Nebo že fíkem tím nešťastný ten Židovský národ vyznamenán byl, uslyšíme níž.

2. Druhý skutek moci jeho byl do chrámu vjití, jeho se mocně ujetí, neřádů kněžských a biskupských z něho vymetání, nýbrž sebe tu Bohem a Mesiášem, jehož ten chrám jest, vyhlášení; nebo jim řekl: „Dům můj dům modlitby slouti bude a vy jste jej učinili peleší lotrovskou.“ Kteréž jeho moci a slov jeho ulekli se všickni tak, že oněměli, strnuli, odpovědi v ústech neměli. Tak osvědčil Kristus, že on jest ten, o němž psáno: „Přijde do chrámu svého Panovník, kteréhož vy hledáte, a anjel smlouvy, v němž libost máte; aj, přijdeť praví Hospodin zástupů.“ Ale kdo bude moci snésti den příchodu jeho? a kdo ostojí, když se on ukáže? Nebo bude jako oheň přehánějícího a jako mýdlo běličů. Jak sedí zlatník přeháněje a přečišťuje stříbro, tak on přečistí syny Lévi. (Mal. 3, 1. 2. 3.)

3. Třetí skutek moci jeho prokázán byl při některých slepých a kulhavých, kteréž tu v chrámě uhlédal a uzdravil; tím, že jeho mesiášská moc ještě od něho neodstoupila, osvědčiv. (Viz Iz. 35, 4. 5. 6.)

4. Čtvrté, prokázal moc svou vzbuzením a nastrojením sobě dítek, aby mu tu hned před nepřátely jeho na čest zpívaly: Hosanna Synu Davidovu! O čež když se opět na Pána domlouvali, aby to zastavil, on jim z žalmu 8. lekcí četl, aby porozuměli, že oni jsou ti, jimž na osvědčení tito zázrakové se dějí, ti nepřátelé Boží, ti protivníci, ti mstitedlní vražedlníci (viz žalm 8, 3.). Nýbrž aby soudili, že tyto dítky znamenají ten nový lid, který sobě nastrojí, když je pro nevděčnost zavrže, jakž skrze proroka předpověděl Bůh: „Lid, kterýž nastrojím sobě, chválu mou vypravovati bude, poněvadž's ty mne nevzýval, ó Jakobe, nýbrž stesklo se tobě se mnou, ó Izraeli.“ (Iz. 43, 21. 22.)

5. Páté osvědčení bylo nastrojením opět pohanských národů, t. Řeků některých, kteříž poznavše Boha Izraelského býti Bohem pravým a živým, chodívali také k slavnostem do Jeruzaléma; ale že byli nepřijali obřízky, neměli práva vcházeti do chrámu, než toliko v síni zevnitřní, jenž pohanská sloula, poklony své vykonávali. Ti tedy

do chrámu nesmějíc, kdež Pán celý den byl, žádali Pána na rozmluvení, skrze apoštoly sobě to jednajíc; tak však, že to i jiným známé bylo. A tu opět osvědčeno, že Kristus jest ten kořen Izai, kterýž již již bude za korouhev národům vystaven a po němž se pohané (když ním domácí pohrdají) pilně ptáti budou. (Iz. 11, 10.)

6. Šesté osvědčení hlasem z nebe přišlým stalo se. Nebo když Pán příčinou těch Řeků o nastávající své smrti (skrze niž Spasitelem světa učiněn býti měl) promluviv, skormoutil se a v nebe k Otci, aby oslavil jméno své, zavolal, ozval se hned z vysokého nebe Otec a řekl: „I oslavil jsem, i ještě oslavím.“ Kterýž hlas jako hlas hromu zvučel; protož někteří za prosté zahřmění to měli, jiní, že to anjel k němu promluvil. (Chrám zajisté Jeruzalémský, rozumějte, byl uprostřed odevřený, jako nějaký přeširoký plac pod nebem, vůkol toliko ambity, a nad svatyní svatých zlatou střechu mající.)

7. Naposledy osvědčil svou moc Kristus získáním sobě srdce všeho lidu, že za proroka toho velikého, t. Mesiáše, jej majíce, stále se ho přidrželi a v zástupích okolo něho se drželi, plný chrám jich celý den, takže nepřátelé nemohli ho, jakž byli by rádi chtěli, časně před velikonocí dosáhnouti a skliditi. Při velikonoci zajisté pravý tento velikonoční Beránek zabit býti měl, protož je mocí svou zdržoval, aby naň dříve času sáhnouti nemohli. A to jest to sedmero osvědčení slávy a moci Kristovy, aby zřejmé bylo, že bude-li trpěti, dobrovolně trpěti bude.

O II.

Zdržují se tu také řeči některé, kterýmiž smrt svou a užitečnost její Pán vysvětluje. Smrt samou tituluje:

1. Oslavením Syna člověka, protože sláva každé věci v tom jest, když dojde cíle svého, aby užita byla k tomu, k čemu přistrojena jest. Poněvadž tedy Kristus byl řekl: „Zápalů a obětí neoblíbil's, Bože, ale tělo jsi mi připravil. Protož aj jdu, abych činil vůli tvou.“ I klade sobě to za slávu svou, že k tomu, aby obětí byl za hříchy světa, užit býti má.

2. Tituluje smrt svou vsátím zrna pšeničného do země, rozuměje tím, že jakož zrno pšeničné ne proto se

do země vmítá, aby zahynulo, ale vyrostlo zase a to s užitkem hojným, tak bude smrt jeho, ne pro zůstání v smrti, ale pro vyjití zase, skrze vzkříšení.

3. Nazývá ji povýšením svým od země a praví evanjelista, že to řekl, znamenaje, kterou by smrtí měl umříti. t. že na kříž přibit jsa, vyzdvižen bude, aby tak v mukách vise, tou zlořečenou smrtí umřel, jakož i do dnes o těch, které na šibenici věšejí, říkáme: povýšili ho. A naschvál užívá toho mluvení Pán, pro ukázání, že se na něm naplní figura měděného hada, kteréhož Mojžíš na vysokou sochu byl vyvěsil v prostřed tábora (Num. 21, 9.). Tak zajisté prvé k Nikodémovi také mluvil (Jan 3, 14.).

Co pak o užitcích smrti své mluví? Nejprv dí: „Zrno pšeničné, umře-li, mnohý užitek přinese, t. přinese mnoho jiných zrn. Nebo nemluví o mletí zrna a strojení ho ku pokrmu, ale o setí, vzjití a užitku nesení. Poněvadž pak tím zrnem samého sebe míní, patrné jest, že smrtí svou vzkříšení jiným dítkám Božím slibuje.

2. Dí: „Nyní jest soud světa tohoto, nyní kníže tohoto světa vyvrženo bude ven, t. smrtí mou ďábel bude přemožen a lidské pokolení z moci jeho vysvobozeno, o čemž hned více při tajemství.

3, Já když povýšen budu, potáhnu všecky po sobě. To jest, jakož povýšený od Mojžíše měděný had obracel k sobě oči celého Izraele, zvláště všech uštknutých, tak po mně ukřižovaném Spasiteli ohlédati se budou, aby spaseny byly všecky končiny země. Že pak dí: Potáhnu k sobě, míní tažení skrze kázání slova a moc Ducha, k účastnosti kříže svého a zatím života věčného. Protož na znamení toho, že Kristus nás táhne, víc než my sami jdeme, roztáhnouti dal na kříži ruce své, jakoby volal, vábil, objímal přicházející. Jakž se i děje.

O III.

Netoliko pak o smrti své mluvil Pán, ale se k ní také strojil. A to

1. Posilováním se proti hrůze smrti. Nebo jako člověk lekal se, kdykoli muky a bolesti své rozvažoval, zvláště vnitřní. Protož dí: „Duše má skormoucena jest. A což dím, Otče, vysvoboď mne z této hodiny? Nýbrž proto jsem přišel k hodině této,“ jako by řekl: Což se mám

zpěčovati v tom, což jsem na sebe přijal? Již není času rozmýšleti se. K tomu o hodinu jest činiti, t. kratičký jest čas, přemohu v Boží moci a svítězím.

2. Pracováním pilným a horlivým povinnosti své konáním. O čemž evanjelista dí, že učil po ty dny v chrámě a to celý den, takže na úsvitě přicházel a večer teprv, nýbrž v noci odcházel na horu Olivetskou.

3. Modlitbami. Nebo řekl: „Ach, Otče, oslaviž jméno své, t. skrze smrt mou a šťastné skrze ni vykonání toho, což se vykonati má. Též když praví, že v noci býval na hoře Olivetské, což to jest, než že na modlitbách trval?

TAJEMSTVÍ.

V tomto sic dílu nevypisuje se nic utrpení Kristových (kromě zkormoucení duše jeho) než toliko co činil, k nim se stroje. Avšak z řečí těch některých, vyšlých z úst jeho, vzíti sobě můžeme vysvětlení tajemství vykoupení svého. Ač i z těch činů a skutků sedmi, jimiž mesiášskou svou slávu osvědčil, svým způsobem také světlo nám jde. Nebo co tu Kristus o hlasu z nebe přišlém řekl: „Ne pro mne stal se, ale pro vás, to o všech těch činech pravé jest. A tak bychom říci mohli, že tím vším ukázal cíl a moc smrti své. Ku příkladu (ať jedno aspoň to povysvětlím), že z chrámu vymetal krámy, kdež k obětem náležející věci prodávali, co tím ukázal, než že toho již potřebí nebude, když pravá obět za hříchy světa, tělo jeho obětováno bude, a dokoná se vykoupení věčné? Pravdě tedy, že čas jest, aby stínové vstupovali. Měl zajisté Mesiáš učiniti konec oběti zápalné a oběti suché (Dan. 9, 27.). Znamenati pak dobré jest, že Kristus tento skutek (vyhnání volů, ovcí, holubů z chrámu) dvakrát vykonal, nejprv při první velikonoci po křtu svém, v začátku poselství (Jan 2, 14. atd.) a teď při poslední velikonoci, před smrtí svou; tamto, aby osvědčil, proč přišel, tuto, aby se již k tomu oddal. Protož jim tam řekl: „Zbořte chrám tento (na tělo své ukázav) a já ve třech dnech zase jej vzdělám,“ jako by řekl: „Vy ta hovádka vždycky bijete a žádného tím nevzkřísite a tak platnosti těch obětí neukazujete. Ale já ukáži, ve třech dnech to uhlédáte, že jedinou obětí (když

tělo mé zabijete). hřích i smrt přemožena, spravedlnost pak a život navráceny budou.

Avšak pozorujme, kterak nám tajemství smrti své Pán odkrývá tím dvojím promluvením.

I. O zrnu pšeničném vsatém.

II. O soudu světa a odsouzení knížete světa.

Krátce to, však světle porozvinu.

O I. Kdyby se přihodilo, že by jednoho roku všecka pšenice, co jí na světě jest, pokazila se a stuchla, tak že by moc její živá vypáchla, tu by nebylo možné, než že by všecko pokolení obilíčka toho zhynulo. Nebo které by koli do země uvrženo bylo, zhnilo by a zhynulo, protože by nevzešlo, moci své živé zbaveno jsouc. Ale kdyby jedinké zrno zachováno bylo zdravé, možné by bylo zachovati skrze ně celé to pokolení, tak však, aby se do země vsálo a z něho jiných zrn mnoho, živých také a zdravých, vyrostlo a z těch opět jiných víc, až by se zase po všem světě život pšenice rozmohl. Tak se zajisté s námi dálo: všecka Adamova rodina byla porušena, tak že jsme všickni upadli v hřích a skrze hřích v smrt a usmrceni jsouce všickni, ani jeden sebe neb jiného obživiti nemohl, byli bychom všickni v smrti zůstali na věky. Ale aj, milosrdenství Boží obmyslilo prostředek, že jeden z nás bez porušení zachován, t. Syn Boží v těle lidském bez poskvrny hřícha přijatém. To tedy život věčný v sobě mající tělo Syna Božího, když na smrt dáno a zahrabáno, vyrostlo zase k životu a to tak mocně, že i jiné sebou a skrze sebe křísiti může; však znamenejme, kteří spolu s ním hříchům zemrou, aby spravedlnosti živi byli. Nejinak zajisté pšenice se rozmnožovati může, než skrze umírání a zase v nový život povstávání semének jejich. Tak život Kristův v nás nejinak než skrze nové z Boha rození, jenž se mocí ducha Kristova nás obživujícího děje. Pochválená buď moudrost Boží, kteráž to tak opatřila!

O II. Čteme v prorocích, že se skutek vykoupení našeho také soudem nazývá. Jako Izai. 1, 27: Sion v soudu vykoupen bude. V kap. 4., mluvě Bůh o výstřelku, Mesiášovi, slibuje smýti nečistotu dcer Sionskýck a spláknouti krev Jeruzaléma, v duchu soudu a v duchu horlivosti (v. 2. 3. 4.). Na to tedy narážeje teď Kristus, dí: „Nyní jest soud světa tohoto, nyní kníže světa toho vyvrženo

bude ven.“ Znamenejme, že na tomto soudu soudce jest Bůh, obžalovaný jest svět, t. pokolení lidské, žalobník jest ďábel, kterýž, že mu na prvním stání téměř po vůli ortel padl, ujal se mocně a pansky aneb raději tyransky lidí, jako by již knížetem neb pánem a bohem světa byl, jakož se tak i jmenuje. Trvá zajisté soud ten světa, pokud sám svět trvá, maje troje stání: jedno při počátku světa, hned po pádu v ráji, druhé uprostřed světa za času Kristova, třetí na skonání věků v den poslední. A všudy Syn Boží zástupcem jest a prokurátorem lidského pokolení. Při nejprvnějším zajisté stání v ráji, když padl ortel smrti na hříšného, aby se v prach obrátiti musil a ďábel, ten had starý, také odsouzen byv, aby prach žráti musel, ujal se vladařství smrti zástupce náš, zjednal obměkčení ortele, aby had toliko patu potírati mohl, samému pak, jakožto původníku všeho zlého, aby hlava potřína byla. Když pak ďábel nepřestával sokem býti a na zatracení lidské dotírati, postavil se zase prokurátor a prostředník náš a vzal na se celou naši při, to jest i přirození naše i vinu i pokutu a podnikl ortel první ten na hříšníky vyňešený. Na něhož když smrt a vladař smrti, ďábel, sáhli, práva nemajíc, vyšel jiný ortel Boží, aby tedy pro tohoto nevinně utrpělého i vinným odpuštěno bylo, t. když by tento nevinný, mezi vinné však nenáležitě počtený a mezi usmrcené zahrnutý, vydobýti se moc měl, aby také moc měl s sebou z smrti a pekla vyvésti všecky, kteříž by se ho věrou chytili a tak z smrti a pekla vyvésti se dali. To jest, což řekl Pán Bůh: „Protože vylil duši svou na smrt a s přestupníky počten jest, dám jemu díl pro mnohé, aby s nesčíslnými dělil se o kořist“ (Iz. 53, 12.). A sám Syn Boží: Tak Bůh miloval svět atd. (Jan 3, 16.). To hle jest ten soud světa, to odsouzení a vyvržení knížete světa, aby víc na zatracení naše tříti nemohl. Pozůstává pak ještě jedno stání, kdež samému Synu Božímu již soud poručen, aby ortelem spravedlivým podělil vyvolené své k životu, ďábla pak a účastníky jeho k smrti věčné.

NAUČENÍ.

Mohla by naučení ve všech pěti částkách, podle začatého pořádku vyvozována býti z textu přítomného, jako

*

hned z strany porušení našeho lidského, kterak hned z gruntu zlé jest srdce naše, nevěrné, zatvrdilé, odstupující od Boha živého. Čehož příklad na farizeích, o nichž se teď praví, že ač takové divy činil před nimi, neuvěřili však v něho. Ach, všickni jsme z přirození takoví, v zlém zavilí; mocí Boží díti se to musí, kdo napraven a spasen býti má atd. Avšak poněvadž čas míjí a zima krutá z vůle nedá, toliko dvoje toto se připomene naučení a to potřebné. Jmenovitě: jak my Kristem z moci hříchů, smrti, ďábla vykoupeni máme hleděti

(I.) i živi býti,

(II.) i k smrti se strojiti?

1. Kristus za všecky umřel, dí apoštol, aby ti, kteříž živi jsou, již ne sami sobě živi byli, ale tomu, kterýž za ně umřel i z mrtvých vstal (2 Kor. 5, 15.). Protož nebude-li kdo Kristu živ, jak horliti proti němu strojí, teď to ukázal neplodného toho fíku prokletím. Nebo že se tím fíkem a nenesením ovoce jiná věc mínila, než tělesný fík a ovoce, patrné jest, poněvadž

1. Tak ráno zlačněti nebylo přirozené.

2. Nemoci se zdržeti až do města, poněvadž blízko bylo, nepřipadalo na Pána.

3. Nevěděti, jest-li na něm či není ovoce, nemožné bylo Pánu.

4. Rozhněvati se na strom, pro nepodání ovoce (an nebyl čas ovoce, dí sv. Mar. 11, 13.) náruživost by byla vymluviti se nedající, což o Pánu, soudci vší země, i mysliti neslušné jest.

5. Byť i čas fíků byl, tichý tento Pán neměl obyčeje tak hřímati, nýbrž raději i za neplodný strom se přimlouvati, okopávati, ohnojovati (Luk. 13, 6. 8.).

Protož naprosto jiná věc tu se znamenala, jmenovitě církev, aneb lidské pokolení, i každý člověk sám v sobě. My zajisté všickni byli jsme uschlí rajští stromové, kteréž však Syn Boží zaftem krve své, v níž věčný život jest, zavlažil a zase k rozzelenání přivedl, abychom růsti, kvésti a ovoce nésti mohli. Nenese-li toho kdo, on zaft svůj bere k sobě, nám pak nepozůstává než zase uschnouti a na věky zahynouti. Dí-li kdo: „I však to bylo ještě před vylitím krve Kristovy“, odpovídá sv. Jan. v Zjevení (13, 8.), že beránek tento zabit jest hned od počátku světa, totiž v radě Boží, což když se prohlašovalo,

i v ráji, i patriarchům, i skrze proroky lidu Izraelskému, což to bylo než zavlažování krví beránkovou? Ale poněvadž lid ten vlahu Božího milosrdenství v sebe pijíc, ovoce hodného nenesl, než listím toliko tvárností zevnitřní Boha odbýval, shovíváno mu dlouho, i napomínán byl; naposledy pak, aj, rozhorlil se ten, jemuž vlastní krve na ně vynaložené líto bylo. Protož je opustiti a v prokletí vydati strojil a to hned tu tělesně na tom sílu ukázal. Již pak, v Pánu milí, my na tomto místě nyní stojíme, my jsme to stromoví obživené a z mrtvých vzkříšené, kteréž nebude-li všeho zaftu svého, vší moci a síly vnitřního i zevnitřního života vynakládati na vydávání ovoce hodného Bohu, není, ach není, není, není čeho čekati, než prokletí a zahynutí. Čehož, Bože, uchovej pro milosrdenství své! A znamenej každý pro výstrahu svou, že strom tento tehdáž proklet, když sic nebyl čas fíků, však proto, že tehdáž, když čas byl, nenesl. Shovívá zajisté Pán Bůh někdy a přehlídá i veliké hříchy a mezi tím leckdys připadne s pomstou nenadále. Protož dobře Sirach: „Neříkej, hřešil jsem a co se mi zlého přihodilo? Nebo Pán shovívá, však nikoli nepromine (Sir. 5, 4.). Nebo lítost i hněv rychlý jest u něho a na hříšníky dolehne prchlivost jeho“ (v. 7.).

II. Jestliže jsme zemřeli s Kristem, věříme, že také s ním živi budeme, dí apoštol (Řím. 6, 8.), namítaje, že jakož Kristus umřel, tak my účastníci jeho zemříti musíme; však zemřeme-li s ním, že také skrze smrt k životu projdeme, jako on prošel. Umírá pak s Kristem ten, kdo s Kristem živ jest spravedlnosti Boží a k smrti se strojí, tak jak Kristus, totiž poroučeje se a odevzdávaje tak cele Bohu, aby Bůh s ním činil, co chce a jak chce skrze něho, a v něm aby oslavil jméno své, buď životem jeho neb smrtí. Druhé, slouže pilně bližním svým a hned na to ostatek života vynakládaje, aby žádnému nebyl ke škodě, ale všechněm pokud možné ku prospěchu. Třetí a naposledy, modliteb jsa pilen, dnem i nocí a tak s Bohem sobě zvykaje, aby pod nebem již jako s Bohem byl. Ach, blaze kdo tak činí! Tomu zajisté kdykoli přijde smrt, žádostivě přijde a nebude nic než branou k životu.

Kázaní na V. díl pašije.

Milost Boží s námi.

V předcházejícím dílu pašije slyšeli jsme, co Pán čtvrtého a třetího dne před hodem beránka činil a jak se k smrti strojil, jmenovitě že v chrámě celé dny trávil, lid učil, nepřátelům svým se řečmi i činy divnými osvědčoval a Bohu Otci modlitbami poroučel. Následuje, co toho dne před smrtí svou činil? Jmenovitě, že hod Beránka s učedlníky slavil a jim, setrvají-li s ním v jeho pokušeních, věčného svého království účastnost sliboval. Slyšmež o tom.

Textus.

Jakož Mojžíš, nežli přes Červené moře (v němž Farao zatopen býti měl) lid vedl, nejprvé s nimi beránka velikonočního slavil, pravě, že to jest Fáze, jití Hospodinovo. Tak i Kristus skrze moře krve své (v níž zatopen býti měl pekelný tyran, ďábel, a vyvolený lid jeho tudy proveden k životu) jíti maje, nejprv s milými svými beránka jedl, jakž jsme teď slyšeli. V kteréž věci poněvadž nemalý díl vysvětlení vykoupení našeho záleží, proto jest to k historii utrpení Kristových připojeno a nyní tím pilněji rozváženo býti má. Vypisují pak evanjelistové:

O tom slavení hodu beránka s učedlníky tyto věci:

I. Kdy a kde jej slavil?

II. Jak?

III. Co se při tom přihodilo?

O I.

Kdy? Praví, že prvního dne přesnic, když zabíjín býval beránek, rozuměj podle Božího nařízení t. čtrnáctého dne měsíce března. (2 M. 12, 1. 6.) Jiní zajisté Židé neslavili v ten rok toho dne, než následujícího, podle ustanovení starších. Nebo když se trefil pln měsíce v pátek, (jako tehdáž) oni majíc beránka ve čtvrtek večer zabiti a snísti a v pátek velikonoční slavnost začíti, odložili sobě beránka na pátek a velikonoci na sobotu, proto, aby nemuseli dvou velikých svátků, velikonoci a soboty,

po dva dny pořád slaviti, než raději oba spolu, tak aby se jim velikonoc v sobotu začala (a to nazývali velikou slavností, Jan. 19, 31.) a v druhou sobotu skonala. To tak farizeové mudrováním svým byli to lidu v zvyk uvedli, mimo nařízení Boží. Kristus tedy ne podle obyčeje jejich, ale podle zákona, hned předce ve čtvrtek beránka slavil, pro dvě příčiny:

1. Aby ukázal příkladem svým, že zákona Božího šetřiti se má víc, než ustanovení lidských.

2. Že odložiti s tím do pátku nemohl, maje sám jakožto pravý velikonoční beránek zítra o té době již zabitým býti. Protož evanjelista dí: „Vida Ježíš, že přišla hodina jeho atd. a že miloval své až do konce, protož bez rozžehnání se zvláštního od nich vzat býti nechtěl.“

Kde pak? Ne v Betany, než v Jeruzalémě; protože jinde jedený býti neměl, než při chrámu. (5 M. 16, 2.) Tak Bůh nařídil, pro ukázání, že Kristus tu zabit a obětován býti měl, kde se jiné oběti konaly, poněvadž jimi vyznamenán byl. Druhé, ukazují evanjelistové částečnější místo, dům nějaký v Jeruzalémě, kteréhož kde a jak hledati měli učedlníci, a jak s hospodářem o propůjčení místa jednati, pěkně jim oznámil Pán. Nepochybně, že hospodář ten byl z učedlníků Páně tajných, o němž Pán věděl, že ho farizeům nevyzradí, že beránka dřív než jiní všickni slaví. Což se i z té formule vidí: „Vzkázalť Mistr, čas můj blízko jest, u tebe jísti budu beránka“ atd.

O II.

Jak? 1. Nejprvé, dí evanjelista, že posadiv se s učedlníky za stůl, osvědčil toužení srdce svého, kterak žádostí žádal ještě s nimi jísti beránka, dřív než by trpěl, totiž proto, aby jim vysvětliti mohl tajemství té ceremonie, jíž se posavád užívalo, k vyznamenání utrpení jeho.

2. Druhé oznámil jim, že se již již tajemství to naplní: „Pravím vám, žeť ho již více nebudu jísti, až se naplní v království Božím, t. poslední toto jest mé a vaše beránka figurného jedení, napotom již ve mně, beránku svém, hodovati budete,“ jakož tak potom mluvívali a psali apoštolé. (1 Kor. 5, 7. 8.) Vyzdvihl tedy tu starozákonní svátost tím posledním jí slavením, a že se již pravda toho ukáže, oznámením.

3. Začal večeři tu figurnou, od připití učedlníkům kalicha dobrořečení, připojiv k tomu, že to také kalich loučení bude; což oboje podle obyčeje zvyklého v lidu tom učinil. Nebo když kdo na znameni vděčnosti obět obětoval, užívalo se při tom jistých ceremonií, jako, že kněz vezma kalich s vínem a napiv se trošku sám, jako by koštoval, dal jej obětujícímu a on jiným tu přístojícím přátelům svým, a pili z něho pořád všickni, ostatek pak vylil kněz na hlavu hovádka. Čímž osvědčováno, že dobrovolně všickni tu obět Bohu posvěcují a všickni v ní a skrze ni v milosti Boží díl míti žádají. A zatím zabita byla obět a rozdělena; vnitřnosti a tuk Bohu na oltář k spálení, masa díl kněžím, ostatek obětujícím, kteříž sobě z toho připravili hody, a tu hospodář opět kalich dobrořečení připil hostům svým. (O jakémž kalichu mluví David v žal. 116, 12. atd.) I poněvadž tedy beránek velikonoční byl obět vděčnosti za milostivé synů Izraelských v Egyptě před anjelem zhoubcí zachování a figura neb předvyznamenání pravého z moci ďábla vysvobození, začíná Kristus hodování v beránku od kalicha dobrořečení.

Jiných ceremonií nevypisují evanjelistové, proto že se tu všecko podle Božího nařízení konalo. O čemž se při tajemství dotkne.

O III.

1. Co se tu přihodilo? Velmi nepřípadná věc, svár mezi učedlníky o přednost. Příčina bezpochyby odtud byla, že Pána o blízkém již království Božího nastání mluviti slyšeli, tak že již ani s nimi jísti nestrojil více v tom poníženém způsobu; i myslili, konečně již asi zítra zjeví slávu svou a ujme se království svého. A tu hned jim na mysl šlo, jak pak úřadové budou rozděleni? Kdo z nich bude kanclířem, kdo maršálkem, kdo nejvyšším sudím, kdo hejtmanem polním? atd. ach, jaká toto tělesnost byla! zvláště, že oni na úřadech velikých prostě přestávati nemíní, než o nejpřednější místo se tahají až do svády. To hle rozum náš, to naše povahy!

2. Ale co pak k tomu Pán říkal? Nerozhněval se, ani jich neulál, ale snesa mdlobu jejich, pokojil je pěkně. Jedno, ukazováním jim, k čemu on jich nepovolal, totiž

ku panování, aby způsobem králů a pánů světa jedni nad druhé buď tituly, buď moci užíváním se vzpínali a milostiví páni (εὐεργέται) slouli; ale povolání jejich apoštolské že jest a bude služba, v té čím se kdo více jiným podkloní, ten že bude přední. Druhé, ukazuje jim, čím dojdou toho, čeho žádají, účastnosti slávy jeho: že setrváním spolu s ním v pokušení. Protož k tomu raději aby duše své strojili.

PŘEDPOVÍDÁNÍ.

To pak všecko, co tu Kristus Pán za tou poslední večeří činil, předukázáno bylo Božím toho nařízením a celého lidu Izraelského vždycky toho u figuře ostříháním. Pravda pak těch figur jaká byla a jest v Kristu, to sobě také již připomenouti máme, proto že na tom záleží všecko; stínové minuli, pravda zůstává. A že pak pravda přišla, stínové museli ustoupiti a zhasnouti i při těch, kteříž pravdy nepřijali, při Židech. Nebo to Bůh předpověděl, že Mesiáš obětem konec učiní při tom nevěřícím lidu, zbořením jim chrámu a nedopuštěním jeho více stavěti. (Dan 9, 27. Oz. 3, 4. 5.) Jakož tak se stalo, nynější Židé ani jiných obětí neobětují, ani beránka neslaví, protože místa k tomu, města a chrámu nemají.

TAJEMSTVÍ.

Summa jest, Beránek ten znamenal Krista:
I. Samým sebou.
II. Cílem svým.
III. Ceremoniemi, kterýchž se okolo něho užívalo.

O I. Sám sebou; nebo jakož beránek onen byl vzat 1. Z stáda ovcí neb koz; 2. Bez vady. 3. A to samec. 4. Roční (2 M. 12, 5.) Tak Kristus, světa Spasitel, vzat jest 1. z ovcí Božích, t. z lidského pokolení. 2. A býti měl, jakož byl, bez poškvrny hřícha. 3. Měl býti muž, ne žena, ačkoli narozený z ženy; protože měl býti nový Adam, kmen znovu se rodících dítek Božích. 4. Měl býti obětován v začátku plného mužského svého věku.

O II. Cíl, pro kterýž onen beránek byl ustanoven, srovnává se také s cílem, pro kterýž Kristus poslán, jenž jest trojí:

1. Beránek onen zabit byl proto, aby krví jeho pomazány býti mohly dvéře domu, pro odehnání anjela zhoubci; Kristus také proto zabit, abychom měli vykoupení skrze krev jeho (Efez. 1, 7. Kolos. 1, 14.) a vítěziti mohli nad ďáblem skrze krev beránka. (Zjev. 12, 11.)

2. Beránek zabit býval, aby byl ku pokrmu věřícím. Nebo nařídil Bůh, aby ho jedli i snědli v každém domě: Kristus také proto zabit, aby tělo jeho nám bylo právě pokrm a krev jeho právě nápoj. (Jan 6, 55.) Protož to také hned po této figurné večeři vyhlásil a tělo své k jedení, krev ku pití církvi své nařídil. O čemž v následujícím .dílu uslyšíme.

3. Beránek zabit byl a jedený proto, aby tou večeří jeho slavnost přesnic zasvěcena byla lidu Božímu. (Nebo oni potom již celých sedm dní jedli chleby přesné a nekvašené, jakž byli nezkynulé těsto z Egypta s sebou vynesli; to jim trvalo, až se i na druhou stranu moře, cestou k zaslíbené zemi, dostali a Pán Bůh je mannou z nebe krmiti začal a potom také každodenně hod přesnic od beránka se začínal.) Tak Kristus proto se nám v pokrm a nápoj dává, abychom z něho přesnost a hříchem nenakvašenost berouce, sami také přesni a nenakvašeni byli, jakž apoštol mluví, (1 Kor. 5, 7.) t. abychom v novotě života, v přesnicích upřímnosti a pravdy stále již cestou svou k nebeské vlasti kráčeli, až skrze propast smrti své projdouce, začneme mannou nesmrtedlnosti krmeni býti od Boha a Spasitele svého. (Zjev. 2, 17.) Tak hle proč onen Beránek nařízen byl, proto i Kristus, však v duchovním smyslu.

O III. Ceremonie, kterýchž se z Božího poručení při beránku užívalo, všecky také Krista ukazují a spasení v něm připraveného požívání způsob; buď že se soudí, jak strojen, neb jak užíván byl, v jedné, druhé i třetí věci.

Strojení jeho bylo takové, podle Božího nařízení: (2 M. 12.)

1. Oddělen byl od stáda a chován doma čtyry dny (v. 3. 6.). Tak Kristus oddělen od hříšníků, (Žid. 7, 26.) aby svatý byl; avšak mezi lidmi čtyry léta nejprv obcoval, s nimi se známil a jim sebe v známost uvozoval.

2. Zabit býti měl ode všeho množství shromáždění Izraelského. (Třikrát to Bůh opětoval 2 M. 12, 3. 6. 47.)

a to k večeru (aneb jakž hebrejské slovo vzní, mezi dvěma večery, t. mezi nešporem a západem slunce, protože se večerní hodina hned od nešpor počítala, v. 6.). Tak se stalo s Kristem, že zabit jest ode všeho množství shromáždění Izraelského, při slavnosti velikonoční, když se na sta tisíce lidu odevšad shromažďovalo. A zabit jest k večerou světa tohoto. (Žid. 9, 26.) Nebo ač se v Zjevení praví, že Beránek zabit jest hned od ustanovení světa, (Zjev. 13, 8.) však to ne jinak se rozumí, než 1. o uložení Božím; 2. prohlášení jeho hned v ráji po pádu, tak že věřící hned od toho času na obět tuto vzhlédali se; 3. o platnosti, kteráž byla vždycky plná.

3. Strojen byti měl ku pokrmu pečením; surového a vodou vařeného jísti zapověděl Pán Bůh; jako i rozkrajovati ho, ale aby celý pečen byl, i s hlavou, i s droby. (v. 8. 9.) Což znamená, že ho Bůh Otec ohněm, jakož pálčivé spravedlnosti své, tak i vroucí milosti své, pražil a jako upekl, a ku pokrmu nám připravil, a to celého, nic nevynímaje, aby celá jeho osoba, i úřad, i řeči, i činové, i všecko, co Kristovo jest, naše bylo. Ó přeštědrá lásko! Potud o přistrojení beránka.

Způsob požívání onoho beránka také nám ukazuje, jak Kristus požíván býti má? Předně, k ochránění se před ďáblem zhoubcem, takto:

1. Měli Izraelští vzíti svazček izopu a omočíc jej ve krvi beránkově

2. pomazati obou veřejí a nade dveřmi

3. a vjíti zase do domu a nevycházeti celou noc z domu, aby od anjela zhoubci někdo trefen nebyl, když by vně byl. (v. 7. 22.) Izop znamená hořké pokání, aneb pykání a želení, že jsme hříchy svými v moc ďáblu upadli. To kdo má opravdové v srdci svém, má takové pokáním jako svázané srdce omočeno býti ve krvi Kristově, to jest uvěřiti má člověk, že Kristus pro hříšné přišel, aby je spasil, a že ve krvi toliko jeho jest obmytí nečistot našich. (3 M. 17, 11. Žid. 9, 14.) Takovým tímto pokáním a věrou (to zajisté jest izop omočený ve krvi beránkově) mají se pokropiti obě veřeje dveří, to jest obě strany svědomí našeho, pravá i levá, aby ani skrze to, co dobrého opouštíme, ani skrze to, čeho se zlého dopouštíme (jako také co dobrého činíme a co zlého nečiníme), přístupu k nim neměl ďábel, pokropiti

všecko to máme krví Kristovou a věřiti, že jakož nás dobré činění naše pro nedokonalost svou ospravedlniti nemůž, tak ani zlé činění naše zatratiti nás, pro dokonalost Kristovu, jíž účastni jsme věrou. To jest, hle, mazati dvéře svědomí svého po obou stranách, tak aby ke mně satan přístupu neměl, ani po levé straně, skrze hříchy mé k zoufalství mne veda, ani po pravé, skrze domnělou nevinu a dobré skutky k doufání v sebe a pýchu mne táhna. Ale abych, buď že mne svědomí viní, nezoufal, nýbrž s apoštolem říkal: „Všickni jsme zhřešili a nemáme slávy Boží; spravedliví pak učiněni býváme darmo z milosti, skrze vykoupení, kteréž se stalo v Kristu Ježíši, jehož Bůh vydal za smírci skrze víru ve krvi jeho, (Řím. 3, 23. 24. 25.) buď že mne svědomí v ničem neviní, v tom nedoufal, ale říkal: „Ač do sebe nic nevím, však ne skrze to jsem (a žádám býti) spravedliv. Nebo ten, kterýž mne ospravedlňuje, Pán jest.“ (1 Kor. 4, 4.) Naposledy, máme mazati dvéře svědomí našich také na hoře s vrchu; to jest, pozor dávati, abychom očištěni jsouce krví Beránkovou, více na svědomí své poškvrny hřícha nepouštěli; aby, jakž tam apoštol dí, krev Kristova očistila svědomí naše od skutků mrtvých k sloužení Bohu živému. (Žid. 9, 14.) To když se tak zpraví a ohradím krví Kristovou srdce a svědomí své, má zatím toto jíti, abych se již v uzavírání svém zdržoval a ven nevydával, t. abych trval v milosti Boží a v posvěcení svém; protože vydal-li bych se zase odtud, pokoušel bych Boha a zhoubce mohl by mne trefiti k zahynutí mému.

Způsob jedení beránka takový od Boha vypsán:

1. Žádný neobřezaný neměl jísti a zase každý obřezaný měl jísti, pod vyhlazením. (v. 43. 44. 45. 48.) Poněvadž pak na místo obřízky křest vstoupil, znamená to, že žádný, kdo křesťanem není, t. Kristu se křtem neposvětí, nemůž účastnosti zásluhy Kristovy míti; a zase, byť kdo křesťanem zevnitř byl, nemá-li vnitřní pravdy víry a života Kristova, též mu neprospěje, zahyne i s tím.

2. Měl beránek v domě tom jedený býti, kde zabit a upečen byl, jinam nic nevynášejíc. (v. 46.) Znamená, že účastnosti Krista v domě církve toliko se dochází, ven z církve nic.

3. Kostí zapovědíno v beránku lámati. (v. 46.) Znamená, že jakož moc a síla jeho Božská bolestmi smrti neměla potřína býti, ale v cele zůstati, tak učení a zásluha jeho nemá býti zcestnými smysly a důmysly trhána, ale v cele tak jakž vydána jest, zachovávána.

4. Měl býti jedený s chleby přesnými a bylinami hořkými. (v. 8.) Znamená, že Beránek Boží Kristus, komu se s svou zásluhou v požívání dává, tomu přidává přesnost a svatost života svého, též hořkost a trpkost kříže svého. Nakvašení hříchem a rozmazánkové že nemají v něm dílu.

5. Naposledy poručil Bůh v každém domě celého beránka snísti, a to hned večer, nic k ránu nenechávajíc; pak-li by co zbylo, spáliti ohněm. (v. 10.) Znamená, že Kristus, kdekoli se požívá, celý má požíván býti, protože celý dán jest nám, i osoba i učení, i zásluha i sláva jeho (protože nám za učitele, kněze, krále dán). Co pak tu o spálení ohněm poroučí Bůh, zdá se, že to nařízeno proto, aby svátosti nebylo užíváno k obecnému jídlu; též pro vyjítí vstříc pověrám; avšak znamená, že nechceme-li Krista k spasení toliko užívati, než také k tělesným věcem (jako Židé posavad svým tělesným o Mesiášovi smyslem) to nám oheň zuřivosti Boží v nic obrátí.

Mimo to pak všecky tyto ceremonie nařídil také byl Pán Bůh, aby beránek jeden byl od stojících a přepásaná bedra majících, a hůl v rukou, a s chvátáním (v. 11.) a aby žádný té noci z domu nevycházel. Avšak to v Egyptě toliko při prvním nařízení ostříháno byti mělo, jakž se z toho vidí, že potom roční památky nařizujíc, toho nepřipomínal, též že Kristus toho neostříhal. Nebo se posadil za stůl a potom po večeři šel do zahrady Olivetské. Nám však i to ukazuje, jak Krista Beránka užívati máme, když nám z Egypta přítomného života jíti jest k nebeské vlasti, t. při smrti, jmenovitě, abychom ohradíc se krví Beránka, pospíchali vyjíti z těla a býti s Kristem atd.

O požívání přesnic toto poroučí Pán Bůh: Aby se přesných a nekvašených chlebů za užitím beránka sedm dní pořád požívalo. (v. 15. 18.) Znamená, že kdo Krista účasten učiněn jest, již po všecky dny sloužiti má Bohu v svatosti a spravedlnosti. Nebo hleď, člověče, sedm dní tobě k přesnicím vyčetl Pán Bůh: neděli, pondělí, úterý, středu, čtvrtek, pátek, sobotu. Cožť tedy pozůstává, aby se k kvasu navrátiti mohl? I nic. A dokládá Pán Bůh,

proč toho vyhledává od nás? Protože nás sobě z Egypta vyvedl. (v. 17.) A jak přísně vyhledává? Pod vyhlazením. (v. 15. 19.) Tím se každý zprav na konec. Ale dosti o tom tajemství. Ne že by nebylo hodné více mluviti, ale pro mdlobu paměti naší.

NAUČENÍ.

Připomeňmež sobě již také některá jiná naučení, však krátce a podle pořádku textu.

I. O Pánu našem Ježíši Kristu praví se teď:

1. že věděl, že přišla hodina jeho, protož se strojil. Ovšem tedy my, kteříž nevíme, kde nás hodina naše čeká, vždycky se na pozoru mějme.

2. Praví se, že přišla hodina jeho, aby šel z tohoto světa k Otci; suďme, co jest smrt Kristových účastníků? Ne smrt a zahynutí, ale jití domů, k Otci. Pamatujme na to, když se komu hodina blížiti bude, aby se nelekal, ale těšil.

3. Že miloval své, kteříž byli na světě, až do konce. I milujmež my zase toho, kterýž jest na nebi, a milujme až do konce a bude nám věčně dobře.

II. Z biskupů a zákonníků učíme se povahám pokrytců a duchovních tyranů. Tito majíc se k velikonoci strojiti, dali se v skládání lsti a vraždy, od nichž se nynější biskupi a lidských svědomí trapiči naučili, aby se před a při velikonoci nejobyčejněji s lidmi, duchovně i tělesně, katovali. Pak-li jsou kdy krotší, to jen proto, že nemohou. Jakož zajisté tito neřekli: „Nečiňme toho, nesahejme na krev nevinnou, aby se Bůh nerozhněval; než toliko, ne v den sváteční, aby nebyl rozbroj v lidu.“ Tak nynější žádného na Boha ohledu nemají, než jen když jim někdy okolo uší zbroj chřestí, tu ulevují; a někdy i tak předce slepě, jako tam můra do svíčky, dorážejí k svému zlému, jako farizeové předce se osmělili a při svátku Krista zabili.

III. Z učedlníků učme se Krista vždycky ve všem poslouchati, raději než lidí. Oni zajisté ne ustanovením starších se zpravovali, ale zákonem Božím, k němuž je vedl Kristus. A jdouce za rozkázáním jeho, všecko činili, mluvili, řídili, jak jim kázal. O coť jest čistě sloužiti tomu Pánu, kterýž všecko ví, než se stane, protož také

všecko říditi umí a naměření jeho jemu jdou. Věděl, hle, teď, když Petr a Jan do té a té ulice přijdou, kdo je potká, co ponese, kam půjde, co odpoví a učiní. Věděl také a viděl již tehdáž, i nyní ovšem všecky nás, kdy se kdo zroditi, kde v kterém městě a místě se octnouti, s kým neb s čím se kdo potkati (kdo se džbánem vody, kdo se džbánkem piva neb vína, neb čím jiným) měl a má, summou všecko. Jak, hle, bezpečně a myslí veselou za takovým Pánem, aneb na rozkázání jeho kamkoli jíti můž člověk osvícený! Nebo buď že na poušť neb do hluku jde, mezi přátely neb nepřátely, ví, že všudy oči Pána jeho s ním jsou, kteréž jej vedou i také provedou. Blaze, kdo se tak očím Pána svého dověřuje a nevzhlédá očima rozumu svého jinam, než ho oči prozřetedlnosti Božské vedou.

IV. Máme tuto znamenitě světlý důvod proti papežově lži a podvodu, kterýž praví, že Pán po sobě Petra za veřejného náměstka a viditedlnou vší církve hlavu zanechal, odkudž zase po Petrovi on že to zdědil. Nebo kdy by tak bylo, byl by Kristus teď, když ta otázka, kdo by z nich měl býti největším, zpravována byla, nezatajil, nýbrž jim Petra ukázal, protože o to vlastně činiti bylo. On pak udomlouval je všecky, že na to mysliti smějí, aby někdo největším býti a slouti měl, on že toho v církvi své míti nechce, aby někdo sám jeden přednost držeti a nad jiné se vznášeti měl.

A protož na tom stůj, že kdo to předce činí, ten proti vůli Kristově činí a jest odporník Kristův, jenž se řecky Antikrist jmenuje. Jest vedle toho i všechněm služebníkům církve napomenutí, aby se pýchy a ctižádosti vystříhali, nýbrž povolá-li koho řádně Bůh k přednějšímu místu, aby věděl, že ku pracem větším povolán jest, protož aby sobě krotce a tiše, pracovitě a trpělivě, jako služebník všech počínal.

V. Naposledy, máme tuto přesladké potěšení my, kterýmž dáno jest z milosti nejen věřiti v Krista, ale také i trpěti pro něj (Fil. 1, 29.) v slovích přemilostných našeho Spasitele: „Vy jste ti, kteříž jste v mých pokušeních se mnou zůstali. A já vám způsobuji“ atd. (Luk. 22, 27. 28. 29.) Ach pohni se srdce vaše radostí v vás, ó stádečko vyhnanců Kristových! kteříkoli jste setrvali v těchto přítomných pokušeních, kteréž na Krista a pravdu

jeho přišlo v vlasti vaší. Ach, milejší vám buď tento kříž Kristův, kterýmž poctěni jste, nežli všecka světa království se vší slávou a bohatstvím svým! Nebo aj, věčné království za to vám s sebou dáti strojí ten, jemuž víru chováte, Pán váš. Jste-li zbaveni vlasti zemské, nebeská vás čeká; jest-li zde podnoží lidské a povrhel, on vám strojí místo vedle sebe na trůnu svém; snášíte-li nepohodlí, hlad, žízeň, aj, strojí Pán váš pro vás stůl rozkoší, abyste jedli a pili za stolem jeho v království jeho! Blaze tedy, kdo při Kristu trvá, blaze, kdo setrvá ve všech pokušeních! Ale k tomu kdo jest způsobný? „Moc Boží ostříhá nás k spasení,“ dí apoštol ten, kterýž zkušením vlastním dosáhl, že udatnost lidská, jakkoli silná, klesá, a zase moc Boží i ve mdlobě lidské že vítěziti umí, Petr sv. (1 Pet. 1, 5.) Protož o to volejme k Bohu i nyní.

Kázaní na VI. díl pašije.

Milost Boží s námi.

Kterak Kristus figurné večeři beránkové (že se v smrti jeho naplňuje, osvědčiv) konec učinil, slyšeli jsme; následuje, kterak jinou novou nové církvi ustanovil, nejprvé učedlníky své k hodnému tajemství tomu obcování nastrojiv. O čemž takto vypsali evanjelistové:

Textus.

Hojná v slovích, ale hojnější v smyslu a v tajemstvích, jest přeslyšaná řeč; protož k vysvětlení jí hned přistupujíc, v summu ji sobě takto klademe, že tu vypsáno jest:

Ustanovení nové Kristovy večeře, k hodování v těle a krvi jeho, jakožto Beránka Božího, za hříchy světa obětovaného. Při tom poznamenáno:

I. Jak Pán učedlníky své k tomu tajemství strojil?
II. Jak vyhlásil?
III. Jak oni tomu obcovali?

O I.

Strojil se k tomu trojím způsobem:

1. Umýváním jim noh, aby čisti přistupovali k tajemství tomu.

2. Vyloučením bezbožníka Jidáše z prostředku jich.

3. Navržením jim příčin, pro kteréž nyní teď ustanoví věc zvláštní.

O I. O ceremonii umývání noh znamenejme, že ji nezačal tuto Pán, ale v užívání byla Židům po snědení beránka při začátku večeře přesnic. Nebo že synové Izraelští z Egypta vycházejíce, beránka byli odhodovali v Rameses (2 Mojž. 12, 3. atd.) chlebů pak přesných k cestě napéci pro pospíchání nemohše, vzali s sebou zadělané těsto a teprv na prvním noclehu v Sochot, chlebů sobě napekli (39.); že, pravím, rozdílné to jedení bylo (beránka v Ramesses a chlebů přesných v Sochot), také toho Židé ostříhali, že po snědení beránka teprv po chvíli zase stůl kryli a přesný chléb jedli. A že pak Izraelští z Egypta den cesty ušedše, večeři svou v Sochot ne bez umytí noh drželi (podle obyčeje starých, bosochodících cele neb na podšvách toliko), vidělo se potomkům před večeří přesnou také nohy umývati pro připomínání sobě té cesty otců svých skrze prach a bláto z Egypta. Pán tedy náš, pravdy všech ceremonií šetře, také té ceremonie nepomíjel; však kdež jiných let učedlníci tím jemu sloužívali, naposledy teď sám on, vstana, přepásav se, vody naliv, nosil od jednoho k druhému a nohy jim umýval a vytíral. Čemuž jiní dověrně obcovali, Petr sám bránil z pokory; Pán předce, takže musil povoliti. A tu jim Pán řečí svou vyjevil mínění své, že něco vyššího tou ceremonii nyní obmýšlí, jmenovitě dvoje toto:

Předně, vyznamenati vnitřní pravdivé očišťování od hříchů, že jakož žádný poškvrněný a neočištěný práva neměl jísti beránka onoho figurného, (4 Mojž. 9, 6.) tak žádný, kdož by se od nečistot hříchů neočistil, že nemá práva k hodování v Kristu, Beránku Božím. (Teď v. 8.) A to umývání a očišťování, že on sám, kněz a biskup duší lidských, konati může a umí. (Žalm 51, 9. 1 Jan 1, 7. Zjev. 7, 14.)

Druhé, pro příklad dobrý jakož pokory tak i lásky společné, aby i oni jedni druhým rádi nohy umývali, t. v zevnitřním obcování (kteréž obchodem aneb nohami vyznamenáno jsouc, bez nedokonalosti těch i jiných jako nohy bez uprášení a pokálení býti nemůže) sebe vespolek ošetřovali raději, nežli špinili a káleli, jak v světě bývá.

A to jest první způsob strojení učedlníků k večeři velebné umytím a skrze to očištěním jich i lásky v nich roznícením.

O II. Druhé, strojil se k té večeři vyloučením nekajícího hříšníka Jidáše. O čemž vypravují evanjelistové, s jakou to lítostí, bolestí, opatrností, naposledy i zuřivostí učinil Pán. Nejprvé zajisté oznámil jim, že ne všickni toho umytí dobře uživou, protože ne všickni jsou vnitř čistí. Nad tím když se skormoutili, vyminil zase, že ne o všech mluví, protože jeden toliko jest, kterýž proti němu, Pánu svému, paty pozdvihuje a jej zraditi strojí. A tu začal osvědčovati zatracení jeho, neusmyslí-li sobě ještě. Tu když se očišťovali všickni, a Petr návěští dal Janovi, aby se tajně vzeptal, kdo by byl, Pán mu pošeptal, že ten, jemuž omočenou skyvu chleba nyní podá (omáčeli zajisté přesné chleby právě tehdáž v hořkých salšíchu), a podal Jidášovi. Čímž rozdráždil se v něm satan tím víc. A Pán vida nekajicnost jeho dokonalou, dal mu výhost přede všemi, řka: „Co činíš, čiň spěšně.“ A on hned vyšel, po radách srdce svého nešťastný člověk, k zahynutí svému kráčeje.

O III. Po vyjití jeho Pán k tomu se maje, aby učedlníky ku pozorování, co dále činiti budou, nastrojil, oznamuje jim troje toto:

1. Že přišla hodina oslavení jeho (31. 32.), míně vítězství své nad smrtí a ďáblem.

2. Že od nich jde a jich na ten čas s sebou vzíti nemůže, (33.) míně své z těla a světa odjití.

3. Že jim to hned za přikázaní vydává, aby se upřímně a pravdivě vespolek milovali. (34. 35.) A poněvadž po vítězství strojeny bývají hody, též odcházející po sobě zanechávati obyčej mají památky nějaké, a též kdo někomu něco přikazuje opravdově, také i závazkem

nějakým sevříti ho hledí, aby tedy pozorovali, co on nyní učiní a jakých jim hodů, jaké památky, jakého závazku zanechá.

O II.

Tak je nastrojiv Pán, již jim vyhlašuje, že tomu chce, aby oni na potom místo beránka neb kozlátka pečeného brávali chléb a víno a věříce, že to jest jeho tělo a krev, aby jedli a pili. O čemž jsme tak slyšeli: „A když oni jedli (t. přesné chleby), vzav Ježíš chléb dobrořečil“ atd. Tu se ukazuje:

I. Jak Pán Kristus večeři svou ustanovil?

II. K jakému cíli?

O I. Co a jak činil Pán, večeři tuto nejprv drže, to a tak aby se v církvi napotom stále dálo, nařídil těmi slovy: „To čiňte.“ Kteráž slova tutouž moc mají jako ta obšírnější, jichž byl užil po umytí noh, řka: „Příklad dal jsem vám, abyste, jak jsem já učinil, i vy činili.“ Což tedy Pán činil při Večeři této své? Předně, vzal chléb a víno. Druhé, dobrořečil (t. Bohu Otci, že ho za Spasitele světu zřídil a tím lidskému pokolení spomohl.). Třetí, lámal a rozděloval, aby se všechněm dostalo. Čtvrté, rozdával každému obzvlášť. Páté, kázal jísti a píti a to všechněm. Šesté, vysvědčil, že chléb jest tělem a víno krví jeho: a to tím tělem, kteréž za nás na smrt dáno jest, tou krví, kteráž za nás vylita jest na odpuštění hříchů. Tak tedy a tím způsobem a pořádkem do dnes večeře Páně držána býti má bez přidávání, ujímání, proměňování všelikého; protože on řekl: „To čiňte.“ To tedy a ne jiné. Z čehož jde, že zle činí a Pánu jeho ustanovení předělávají, kteříž buď ujímají něco, jako kalich lidu obecnému, buď přidávají, jako vody k vínu nalévajíc, též latinské brebenty, křižování, pozdvihování atd. buď mění a k jinému obracejí, jako kteří svátost dávají do monstrancí, nosí se s ní, padají před ní atd.

O II. Oznámil zatím, proč to nařizuje? Proč tato svatosvatá večeře v církvi držívána býti má? Jmenuje příčiny čtyry. Nejprve dí; „To čiňte na mou památku,“ aneb: pro připomínání mne. Byl zajisté jim řekl: „Kam já jdu, vy nemůžete přijíti nyní. Protož, abyste i po mém odchodu na mne se často rozpomínati příčinu měli, usta-

novuji vám tuto těla svého a krve své svátost.“ Druhé, nařizuje touž svátost k tomu, aby jednoty církve svazkem byla. Protož dí: „Píte z toho všickni.“ Mínění zajisté Páně vykládá plněji apoštol, pravě: „Jeden chléb, jedno tělo mnozí jsme; všickni zajisté z jednoho chleba jsme, (1 Kor. 10, 17.) všickni v jeden duch zapojeni jsme.“ (k 12. 13.) Jestližeť zajisté dítky a čeládka jednoho stolu tělesného požívající, svorni býti mají, čím více dítky a čeládka Boží, duchovních pokrmů požívající? Třetí, nařizuje svátost tuto pro utvrzení nás u víře o shlazení hříchů našich smrtí jeho. Protož dí: „To jest krev má nové smlouvy, kteráž se za vás vylévá na odpuštění hříchů.“ Naposledy namítá, že chce, aby tato večeře jeho, kterouž s námi zde slaví, byla jistotou a závdavkem budoucích nebeských věčných hodů. Protož dí: „Nebudu více s vámi píti z vinného kořene až do onoho dne, když jej píti budu s vámi nový v království Otce svého.“ Summou, kratčeji a prostým pochopitedlněji mluvíc, ustanovil Kristus Pán večeři svou k trojímu cíli, t. aby byla pečetí naší víry, lásky, naděje. Víry, aby spolehnutí naše na Krista Vykupitele a důvěrnost o odpuštění hříchů našich nám v srdcích našich zpečeťována byla. Lásky, abychom my, poněvadž nás Bůh miloval a sebe samého nám dal, zase sami sebe s duší i tělem jemu a dítkám jeho jako na spolek že dáváme, před obličejem Božím a církve zapečeťovali. Naposledy zapečeťuje také hned tu on sám srdcím našim naději naši, že očekávání naše nebeských věčných hodů jest, bude a zůstane neomylná pravda a amen.

Zle tedy opět činí, kteříž pro jiné cíle svátosti této užívají, a někteří z obyčeje toliko, jiní z pověry, jakoby tím odpuštění hříchů zasluhovali; někteří také pro nějaké mezi sebou v něčem závazky, a co toho více.

O III.

Jak učedlníci tomu nařízení obcovali? Povolně, poslušně, dověrně. Nedisputovali se s Pánem jako Kafarnaimští, ale co mluvil, věřili, co kázal, činili. Protož evanjelista dí: „I pili všickni.“ Což bezpochyby odtud bylo, že pamatovali, jak Pán předešle byl řeč svou o těla svého za pokrm a krve za nápoj světu dání vysvětlil,

že nemíní tělesně. Řekl zajisté: „Tělo nic neprospívá, duch jest, jenž obživuje, slova, kteráž já mluvím, duch a život jsou.“ (Jan 3, 63.) Protož ač nerozumějí, však věří, a věříc, obcují tajemství tomu.

PŘEDPOVÍDÁNÍ.

1. Že Kristus k svátosti těla a krve své učedlníků bez umytí nepustil, toho figura byla ono Boží nařízení, aby kněží k oltáři Božímu nepřistupovali bez umytí prvé rukou i noh, aby nezemřeli. (2 Mojž. 30, 18.—21.) Protož bylo postaveno před oltářem umyvadlo veliké, měděné, (aneb raději, jakž jiní vykládají, ocelivé) udělané z zrcadel žen houfně přicházejících do stánku úmluvy. (2 Mojž. 38, 8.) To jest z oceli té nejlepší, z níž dělána byla zrcadla (nebo skla tehdáž ještě neměli), a ženy Izraelské když k stánku Božímu lid obětoval zlato, stříbro a všelijaké potřeby, taková zrcadla svá také houfně přinášely; z těch tedy Mojžíš udělati dal to umyvadlo a vypuléroval je, takže kněží nejen se umývati mohli vodou do umyvadla nalitou, ale také vzhlédati v umyvadle tom jako v zrcadle, jsou-li bez poškvrny.

Toto umyvadlo znamenalo Krista, tu studnici otevřenou v domě Davidově k obmývání hřícha a nečistoty. (Zach. 13, 1.) Ocel ta přepevná jest věčné Božství jeho, stkvělost jeho jest svaté ctnostmi dokonale se třpytící člověčenství jeho, v kterémž všecky nejkrásnější panny Izraelské, t. ctnosti svaté, složily obraz svůj; voda pak umyvadla tohoto jest krev jeho, jakž v Zjevení stojí, že nás umyl od hříchů našich krví svou (Zjev. 1, 5.) Tohle jest, což teď Kristus Petrovi řekl: „Neumyji-li já tebe, nebudeš míti dílu se mnou.“

2. Že Pán Jidáše od užívání večeře své odloučil, nýbrž ze spolku účastníků svých vyloučil, a aby po své hlavě jda na zahynutí šel, pustil, učinil to podle Zákona Božího, kterýž poroučí, aby žádný nečistý nejedl z oběti, pod vyhlazením. (3 Mojž. 7, 20.) Poněvadž tedy tomu nešťastnému člověku ani ta zevnitřního umytí pomoc platná nebyla, a on v svého srdce nečistotě trval, odmísil ho Pán a z svaté společnosti své jako hříšníka nečistého z ráje, aby k stromu života práva neměl, vyhnal. A tak i pravdu

horlení Davidova proti Doegovi (Žalm. 52, 7.) a Achitofelovi (Žalm 109, 17—19.) naplnil.

Že pak Kristus vykoupení našeho, smrtí svou dobytého, památku nám nařídil svátost tu, v kteréž za pokrm a nápoj církvi vydal vlastní tělo a krev svou, toho figurou byl netoliko beránek onen, jehož krví od zhoubce se zachovavše Izraelští, ostatek snědli; ale také manna ona, kterouž provedeným skrze Červené moře a vysvobozeným od Faraona za pokrm z nebe dával Pán Bůh, dokudž by do zaslíbené země nepřišli. Též nápoj, kterýž jim skála z sebe vydala. „Ta zajisté skála byl Kristus," dí apoštol. (1 Kor. 10, 4.) A manna podobně znamenala pokrm tento pravý, kterýž s nebe sstupuje a dává život světu, dí sám Pán. (Jan 6, 32. 33.) Tento hle pokrm a nápoj nebeský z sebe samého dal nám, vykoupeným svým, Pán náš, abychom ho na poušti světa tohoto, dokudž do zaslíbené nebeské vlasti nevkročíme, užívali. Kteráž věc jaké hlubší tajemství v sobě nese, již také rozvážiti máme.

TAJEMSTVÍ.

Večeře Páně není sic částkou vykoupení našeho, ale však jest částkou vysvětlení toho, kterak vykoupeni jsme a kterak vykoupení toho účastnosti docházíme. Protož o tom věděti, jaké tu tajemství složil Bůh a Vykupitel náš, i povinné i potřebné jest. Ne abychom se o to tajemství hádali buď s Pánem, jako na onen čas Kafarnaimští, mluvíce: „Kterak tento může nám tělo své dáti k jedení? Tvrdáť jest to řeč, kdo ji můž slyšeti?" (Jan 6, 52. 60.) Aneb s učedlníky jeho, jinými věřícími, jakž nyní se děje, a o ten artikul v křesťanstvu plno svárů a různic se nachází. O blahoslavená víry sprostnost apoštolů Páně, kteříž přijímali slova Kristova i svátost vydanou dověrně, věříce raději, co mluvil, nežli disputujíce, a činíce raději, co činiti kázal, nežli se nad tím zastavujíce. Kde se tak děje, nejlépe se děje. Avšak poněvadž apoštol, o večeři Páně mluvě, dí: „Jako opatrným mluvím, vy suďte, co pravím (1 Kor. 10, 15.) namítaje, že vždy rozjímáno býti má tajemství toto rovně jako i jiná, jichž velebnost teprve vlastně se otvírá srdcím našim, když se před očima porozvínají; jako i vonná mast

plněji vůni svou zjevuje, když se nádobka poodhradí, nežli zavřená; pobožně tedy toto patero při tom tajemství se povysvětlí:

I. Proč Pán chtěje svátost novou naříditi, chléb a víno k tomu vzal?

II. Proč chléb tělem a víno krví svou nazval?

III. Proč krev svou píti kázal, poněvadž krev přísně zákonem zakázána byla?

IV. Proč krev svou krví nové smlouvy nazývá?

V. Naposledy, co pak vždy v summě tajemství toto nám v sobě nese? Ceho my tu, jak a s jakým užitkem požíváme?

O I. Ne bez příčiny uvažujeme, proč Pán na památku smrti své a vykoupení našeho nenechal nám beránka velikonočního, poněvadž by tělo tělem neb masem a krev krví blížeji vyznamenáno býti mohlo? Odp. Proto, že po skutečném vykonání vykoupení našeho nebylo ho potřebí před oči nám figurami teprva malovati, ale toliko připomínati. Protož Kristus o beránku řekl, že se již napnil, a království Boží se začíná (Luk. 22, 16.). Ale kudy pak vždy na to přišel Kristus, díš, aby místo beránka k svátosti této chléb vzal? Odp. Tudy, že jemu při večeři přesnic zachovávaný obyčej k tomu dal příčinu. Měli zajisté Židé obyčej při začátku večeře této schovati kus chleba pod ubrus, aby tím více příčiny měly dítky jejich doptávati se, co to znamená, a oni jim vypravovati o vyvedení otců svých z Egypta. Když pak po vyomáčení šalší bylo, vyňal hospodář ten chléb z podubrusí a rozlámaje na kousky, dával stolícím, řka: „Toto jest chléb trápení, kterýž otcové naši jedli v Egyptě.“ Tolikéž vezma koflík s vínem, řekl: „Požehnaný Hospodin Bůh náš, král věčnosti, kterýž nám plod vinného kořene dává“; a napiv se sám, podal jim, i pili pořád všickni. Tím se zavíral hod beránka a přezpívavše písničku, rozešli se na odpočinutí. Kristus tedy při posledních přesnicích také té ceremonie s chlebem a vínem užil (avšak všudy ceremonie v pravdu směňujíc) v smyslu daleko vyšším a k cíli jinému než prvé; jmenovitě ne pro památku z tělesného Egypta, církve, ale z pekla a smrti, vykoupení. Protož nedí: toto jest chléb trápení atd., ale toto jest tělo mé, kteréž se za vás dává. Nedí: toto jest

víno, kteréž nám z vinného kmene vyvodí Bůh ale: toto jest krev má, kteráž se z těla mého vylévá na odpuštění hříchů vašich.

O II. Řekl-li by kdo, vždy se ptám, kudy na to Pán přišel, aby chléb tělem aneb masem svým (nebo evanjelistové položili i σῶμα tělo, i σαρξ maso) a víno krví nazýval? poněvadž v té večeři přesné nic masného a krvavého nebývalo, čímž by tělo a krev jeho vyznamenána byla? Odp. Souditi se musí, že Kristus nejen toliko jednu figuru, ale všecky naplniti musil. Již pak mezi obětmi také byla obět pokojná, aneb obět dík činění za pokoj, buď daný, buď skrze pobití nepřátel navrácený, jakýchž obětí řád vypisuje se 3 Mojž. 3. a 7. kap. Summa byla: při oběti této vnitřnosti a tuk dávaly se Bohu na oltář k spálení, plece a hrudí kněžím za práci, ostatek masa vracelo se obětujícím, aby jedli a veselili se před Hospodinem, chválíce jméno jeho. Tak tedy i tuto pravý náš kněz Kristus obět svou konaje, na tré ji dělí. Předně zajisté dává tělo své Bohu v obět spokojující Hospodina (protož dí: „To jest tělo mé, kteréž se za vás dává). Potom sobě samému právem kněžství svého (protož dí: tělo mé. Nebo i sám z toho jedl a pil, proto že i jemu díl veliký z oběti té náležel, jmenovitě sláva nejpřednější na věky věků. Viz Iz. 53, 10. 11. 12. Filip. 2, 8. 9.). Naposledy, poněvadž díl také náležel těm, za kteréž se obět konala, aj oddává totéž tělo své nám, řka: „Vezměte, jezte, to jest tělo mé, kteréž se za vás dává. O přesladké tajemství vykoupení našeho, zavinuté sic v obětech starozákonních, rozvinuté však přemilostně v oběti Kristově. O přeštědrý kněže Ježíši Kriste, kterýž tak všecko za nás dáváš a všecko také nám dáváš!

O III. Než co pak to přidává Kristus: „Píte, to jest krev má, kteráž se za vás vylévá.“ Poněvadž krev jísti a píti zapověděl Bůh přísně, proč proti tomu poroučí Kristus? Odp. Proto, že nač se zápověď onano vztahovala, to již skutkem tuto přišlo. Poslechněme Boha o tom mluvícího: „Žádný z vás nebude jísti krve. Nebo duše všelikého těla ve krvi jest, já pak oddal jsem ji vám k oltáři, k očišťování duší vašich. Nebo sama krev na duši očišťuje (3 Mojž. 17, 11.). Aj, teď příčina, proč zapovědína byla v starém zákoně krev, protože oddána byla oltáři k vyznamenání tajemství očištění duší našich krví

beránka Božího. Nebo poněvadž proti smrti potřebí bylo lékařství hledati, musilo se hledati v životu. Život pak aneb duše každého těla ve krvi jeho jest, dí Pán Bůh, protož k obživení duší krve se užiti musilo. A poněvadž proti smrti věčné lékařství bylo potřebí, musila k tomu vzata býti krev toho, v němž jest život věčný, to jest, Syna Božího (1 Jan. 5, 20.). Protož dí: „To jest krev má, kteráž se za vás vylévá. (Podobná zápověď, pro podobnou příčinu byla o oleji a kadidlu. 2 Mojž. 30, 32. 35. Item, o jedení masa za hřích obětovaného, 3 Mojž. 6, 30.). Že pak dí Kristus: „Jezte tělo mé, píte krev mou, ukazuje, že se tajemství již splnilo, a věčný život nám navrácen tělem jeho a krví jeho, k nimž nám právo dává, abychom ji a v ní život jedli a pili. Protož se i tou zápovědí o krvi hovádek my křesťané nevážeme, vědouce, že figura naplněna jest. Připniž se tedy bezpečně k boku beránka Božího každý věřící, a krev oddanou k očištění duše tvé směle pij; jižť toho žádná Boží zápověď nebrání, nýbrž zřetedlný rozkaz Spasitele tvého poroučí.

O IV. Že pak dí Kristus: „To jest krev má nové smlouvy“, ta slova potěšené tajemství vykoupení našeho vysvětlují. Krátce o tom mluvíc, dvakrát učinil a slavně stvrdil Pán Bůh s lidmi po pádu jejich smlouvu, nejprvé u hory Sinai skrze Mojžíše, když lid Izraelský za lid svůj přijímaje, slíbil jim milost svou. Po druhé skrze Syna svého u hory Sion, kdež všecky národy světa na milost přijímaje, Bohem jejich býti slíbil. Kteráž smlouva nazývá se lepší (Žid. 8, 6.), protože

(1.) Lepší má zaslíbení, ne zemské dědictví, ale nebeské.

(2) Dědice činí ne jeden národ, ale všecky čeledi země věřící.

(3) Stvrzena jest lépe než ona, t. ne krví hovádek, ale samého Syna Božího (2 Mojž. 24, 6. 7. 8. Žid. 9.).

O V. Ale připomeňmež sobě summu tajemství tohoto celého kratičce a sprostně, aby každý spamatovati a ku potěšení svému užívati toho mohl. A předně,

Co se pak tu v oněch hodech nám za pokrm a nápoj dává? Odp. Kristus vzal chléb a víno, tak, jakž se posavád k službě té svaté běře chléb a víno. Prostý pravím chléb, prosté víno. Avšak nekázal jísti prostého chleba a vína, ale kázal jísti tělo své a píti krev svou. I jaké

tělo a krev? Odp. Pravé, přirozené, vlastní tělo své, kteréž z Marie Panny vzal, v něm na světě vidín byl, v němž trpěl, umřel, pohřben, vzkříšen, na nebesa vstoupil. Nebo aniž jiného těla měl a má. Protož dí: „Tělo mé, kteréž se za vás dává, krev má, kteráž se za vás vylévá.“ Na tom založ víru svou, člověče křesťanský nepohnutě, že jak pravdivě krev onoho beránka užívána byla na dveřích proti zhoubci, a jak pravdivě maso jeho bylo jedeno od Izraelitů, tak pravdivě tělo a krev beránka Božího tobě se dává k užívání; podle onoho Kristova promluvení: Tělo mé právě jest pokrm a krev má právě jest nápoj (Jan 6, 55.).

Ale jak pak to vždy jest, díš, abych já tělo jedl a krev pil, poněvadž mi se chléb a víno dává? Odp. Někteří praví že tak, že chléb znamená tělo Páně a víno krev jeho, ale to není dosti. Nebo Kristus nedí, to znamená tělo mé, ale dí, to jest tělo mé. Jiní tedy, že se tu zázrak děje, jmenovitě, když se slova ta Kristova říkají, že se mění chléb v tělo (maso) a víno v krev. Ale to není podle mínění Kristova. On zajisté nedí: Buď, neb staň se, tělo, ale praví: Jest. K tomu svátosti nejsou zázrakové, ale jsou tajemství. Protož jiní opět, že sic chléb chlebem zůstává a víno vínem, ale však tělo Kristovo všudy jsouc s Božstvím svým rozprostřené, že se s chlebem, pod chlebem a v chlebě dává. Ale toto dále ještě od slov Kristových odstupuje, kterýž nedí: Tu jest, ale praví: To jest tělo mé. Také bychom tím způsobem nejen v večeři Páně, ale všudy tělo Kristovo jedli a pili, jestližeť všudy jest. A nadto zjevně Kristus pověděl: „Duch jest, jenž obživuje, tělo nic neprospívá. Slova, kteráž mluvím vám, duch a život jsou“ (Jan 6, 63.).

Pozůstává tedy, v Pánu nejmilejší, abychom, zanechajíc všeho mudrování a hmotného přítomnosti Kristovy vyhledávání, věřili slovům Pána svého. Nebo svátosti tajemství jsou, k tajemství pak náleží víra. Protož i Kristus, maje o tajemství tomto mluviti, u Jana svatého od víry začíná, pravě, toto jest dílo Boží, abyste věřili v toho, kteréhož Bůh poslal (Jan 6, 29.). Item: „Kdo věří ve mne, má život věčný, nebo já jsem chléb života (v. 47. 48.). Na to spoléhajíc pobožní křesťané, mohou, kdykoli vidí před sebou služebníka Kristova s posvěceným chlebem a kalichem státi a podané ty věci od něho přijímají, cele

a bezpečně věřiti, že věčný kněz, Kristus, sám skrz ty prostředky přítomen jsa, je sebou samým krmí a napájí tak naprosto, jak obilný kořen všecka zrnka v klasu svém a vinný kmen všecky ratoléstky a lístečky své vláhou života napájí, aby s ním a skrze něho život měly. Nebo jakož nemožné jest, aby ratoléstka k kmenu přirostlá a v něm stojící, neměla účastnosti kmene, tak nemožné, aby věrou k Kristu připojená duše neměla účastnosti Krista. I tuto sobě slyš, křesťanský člověče, co Kristus tam řekl: „Můžeš-li věřiti, všecko jest možné věřícímu (Mark. 9, 23.). Víra, pravím, spojí nebe s zemí, Krista s tebou, tělo jeho a krev s ústy a srdcem tvým, aby ty oudem jsa těla jeho v pravdě, účasten jeho byl v pravdě. Tomu, kdo tak prostě věří, ten má pravdu těch slov a toho tajemství. Blaze pobožným, sprostným, dověrným srdcím. Nebo těm se děje podle víry jejich, že těla a krve Kristovy účastni jsou v pravdě, věrou podstatně, i ústy posvátně.

Z čehož jaký by užitek měli, patrné jest z slov Kristových (Jan 6, 54.). Kdo jí mé tělo a pije krev mou, má život věčný a smrti neuzří na věky. Nebo poněvadž tělo Syna Božího ohněm muk jeho za pokrm nám připravené právě jest pokrm a krev jeho pro nás vylitá právě nápoj (Jan 6, 55.), nemožné jinak, než že, co pokrm a nápoj tělesný v těle působí, totéž duchovní tento pokrm a nápoj působí v duši naší, jmenovitě sytí, sílí, živí. Moc zajisté živá v chlebě, masu, víně, pivě atd. složená (nebo kdyby jí tam nebylo, tak málo by nás živiti mohly, jako hlína, kámen, dřevo) zažitím táhne se v krev naši a z krve pak dělá se a roste i tělo naše i duch tento životní v těle, tak že, kdo zdráv jsa, pokrm má, má život. Tak Kristovo tělo, v němž se život věčný (božství Kristovo) složil, když jeho účastni jsme, dává nám z sebe život a nesmrtedlnost; to tak pravé jest, jako sám Kristus, kterýž jest pravda a amen. A jakož pokrm a nápoj obrací se nám v podstatu těla našeho, tak skrze požívání toto Kristus a věřící jeho v jednu podstatu se pojí, jakž Kristus dí: „Kdo jí mé tělo, ve mne přebývá a já v něm“ (Jan 6, 56.). O předrahé tedy požívání svátosti této, skrze niž s Kristem jedno tělo učiněni býváme. Nebo jsme-liť jedno s Kristem, takéť i s Otcem a Duchem sv., poněvadž on v Otci a Otec v něm a v obou Duch sv. přebývá

a všickni v nás (Jan 14, 23.). Ach, tuť jest zvolati: „Milost, milost, milost děje se nám!“ Kdo nás odloučí od lásky Kristovy? Zdali zarmoucení aneb úzkost? atd. Jist jsem (rci, člověče, světa účastný), že ani smrt, ani život atd.

Umí-li kdo více o tom tajemství přemyšlovati, přemyšluj; jazyk můj víc mluviti neumí. Pane Ježíši, dej zraku našemu vnitřnímu viděti slávu spojení tvého s námi! Dej víře dosáhati vysokosti a hlubokosti lásky přebývání tvého v nás! Dej srdci cítiti sladkost těchto tvých víc než anjelských hodů! Dej duši lačněti a žízněti také tebe pokrmu a nápoje nesmrtedlnosti a jíti po vůni pochotností tvých až do království tvého amen, amen.

NAUČENÍ.

Ale pozůstávají z rozvážených věcí naučení některá. Jako

1. Z Krista svého milého Spasitele učíme se:

Předně ochotnými a služebnými býti všechněm lidem a zvláště pak my, kterýmž Bůh jiné svěřil. O Pánu, hle, teď se praví, kterak vida, že Otec jemu všecko v ruce dal, vstal od večeře, složil roucho atd. Suď to, kdokoli sobě také od Boha co dané máš, dítky, čeládku, posluchače, poddané, sirotky a kohokoli; vstávej také rád jim k vůli, skládej z sebe nádhernost svou, neb reputací, neb cokoli ti překáží, a služ, čím sloužiti můžeš, a budeš o to podobnější tomu, kterýž všechněm slouží, Bohu svému. Aj, Pán náš slouží všechněm, i tomu nečistému Jidášovi, zda by ho dobrotou svou získati mohl, a my, ach, jak často rovným sobě neb lepším sebe posloužiti se zpěčujeme! Pán neřekl: „Nu, myjte se, služte sobě, ať já vidím,“ ale sám hned napřed k tomu se měl, ohrnul, naléval, skláněl, umýval, ošetřoval všecky.

Druhé, učme se ode Pána sloužiti bližním upřímě a sprostně, bez přijímání osob. Pán hle ne od Petra začal, než jak seděli, pořád jda.

Třetí, učme se dělati dílo potřebné při bližních svých, byť oni třebas tomu někdy nerozuměli a zpěčovali se, vinuli a kroutili. Nebo přijde čas, že vyrozumějí, rádi budou, poděkují a nám Pán Bůh za službu bližním učiněnou zaplatí. Pán hle Petrovi neřekl: Když nechceš, nech tak, jako my číníváme, pro ledacos bližní aneb svou při

nich povinnost opouštějíce. Ale napravujme Kristovým příkladem, a když kdo lépe čemu rozumí než bližní jeho, nepřekážeje sobě hlouposti jeho nic, dělej předce, a dobrého mínění žádné věci k vůli neměň.

Čtvrté, učme se od Krista Pána (zvláště my kněží) rozšafnosti v žehrání na hříšníky, má-li s vzděláním býti, jmenovitě abychom ne hned hřímali a třískali, ale osvědčovali, prosili, hrozili, aby kdo sobě svědom jest, ubodnouti se a vzpamatovati mohl. A když pak to nepomáhá a někdo ďáblu se zepříti a pokáním ho od sebe zahnati nechce, teprv ho církvi vyjeviti a aby po své hlavě šel, pustiti.

II. Z učedlníků bereme sobě napomenutí k živosti svědomí, abychom, když se na hříchy z Božího slova žehře, zkormucovali se, bychom pak sobě v mnohém svědomi nebyli, jako teď apoštolé, když Pán, že jeden mezi nimi neupřímý jest, jak se všickni troudí, k sobě přihlédají, svědomí svá examinují! A takť býti má. Nebo můž býti, že člověk, jsa v pravdě v něčem, což zlého jest a na čež Bůh a slovo jeho dotírá, nezná se však v tom. Znal to David, protož říkával: „Poblouzením kdo vyrozumí? I od tajných očisť mne, Bože (Žalm 19, 13.). Zlí tedy posluchači jsou, kteříž, když bývají trefeni slovem Božím, hněvají se na kazatele, že na ně káže. Ježto na kohoť má kázati než na ně? Nebo jimť káže a ne Turkům, Židům, neb někomu, jehož tu není, aneb stěnám a větru, ale svědomím lidským. A káže-liť svědomím lidským, musí kázati tak, aby se jímalo. Nebo co to za oráče, kterýž pluhem jen po vrchu jede? To oráč jest, kterýž co nejhlouběji bere, kráji, přemítá, aby, co se pod brázdou kryje, na slunce a rosu musilo, lib se to neb nelib. Dobrým srdcím nemůže se nelíbiti, když se jim zámutek podle Boha, působící pokání k spasení, vzbuzuje (2 Kor. 7, 10.). Chce-li kdo pak Jidášem býti, nechť jest. Na Petrovi pak tu příklad máme lidí, kteříž řídko na prostředku zůstati umějí, příliš tvrdí neb příliš měkcí jsouce. On nejprv nedal sobě Pánu noh mýti, potom pak chtěl ruce i nohy. My učme se povolnosti Bohu, však po vůli jeho, ne po své.

III. Na Jidášovi přežalostný jest příklad člověka pokrytce, kterýž ne na to myslí, aby nebyl zlý, než aby v tom známý nebyl. Takovému zajisté nic neprospívají

žádná napomínání a žehrání a vedle toho žádná očišťování a umývání; summou, ztracené jest na nich Boží slovo, ztracené svátosti, ztracená duše jejich, kterouž tak silně v své vazbě drží ďábel, že čím se jí víc pomoci poskýtá, tím ji on touže jímá. Slyšíme teď, že po té skývě chleba, kteréž Jidášovi Spasitel podal, ďábel hlouběji do něho vstoupil a již teprv po své vůli vodil. Ach, bojme se Boha a aby nás ďáblu v moc nedával, nebývejme pokrytci, poněvadž to jest ohavnost v očích Božích. Máme v Písmích příklady, kterak zjevné hříšníky na milost přijímal Bůh, ale, aby kterého pokrytce obrátil a spasil, v celém Písmě ani jednoho příkladu nenacházíme.

IV. Nejvíce pak učíme se, jaká před užíváním stolu Páně příprava církve Boží bývati má, jmenovitě, aby se před tím dálo očišťování a umývání skrze napomínání, rozmlouvání, pokání, modlitby. Též oddělování se od hříšníků a jich od spolku věřících. Naposledy skrze obnovování se v lásce k Bohu i k sobě vespolek. Pamatujž tedy pilně jeden každý v ten čas očišťovati a očišťovati dáti svědomí své, jak ti spasení tvé milé. Nebo slyšíme, co Pán teď Petrovi praví: „Neumyji-li tebe, nebudeš míti dílu se mnou.“ Hrozné slovo! Nemíti dílu s Kristem. Ulekni se, kdokoli neumyté srdce, ba i kdokoli neumyté nohy máš, totiž obcování své každodenní nedokonalostí lidskou zašpiněné. Nebo aj! Petr nebyl Jidášem, t. neměl srdce zlého, ďáblu oddaného, a hle, předce pro samo od Krista neumytí hrozí se jemu od Krista zavržením. Jakož pak v zjevení stojí, že do nebe přicházejí sami ti, kteříž umyli roucha svá a zbílili je ve krvi Beránkově (k. 7, 14.). Roucho naše v duchovním smyslu jest to, v čemž se musíme ukázati před Bohem, jmenovitě svědomí naše. To máme ve krvi Beránkově nejprv umýti, potom zbíliti. Myjeme roucho své ve krvi Beránkově, když věříme, že krev Krista Ježíše proto vylita jest, aby očištěni byli a z nás spláknuti hříchové naši (1 Jan 1, 7.). Bílíme pak roucho své v též krvi Beránkově, když umyti jsouce, více se již nekálíme, ale čistoty a svatosti ostříháme, abychom, jakož on jest v světle, tak i my chodili v světle (1 Jan 1, 7.). Není-li při kom toho, nesvoď daremně srdce svého a s Kristem se dílu nenaděj; tak jest usouzeno, tak prohlášeno, tak zůstane. Tak to Bůh v Starém zákoně ukázal, když oběti nedal s kvasem obětovati, ale s solí

(3 Mojž. 2, 11. 13.). Kvas zajisté duchovní hříchové naši jsou; sůl ostrá jest pokání, nákazu a nákvasu hříchů stavující. A pozorujte, v Pánu milí! V jmenované kap. 2. praví Bůh: „Žádného kvasu nebudete obětovati Hospodinu“ a v kap. 7, 13. dí: „Koláče, aneb chléb kvašený obětovati budete“. Jakž to dvé spolu stane? Dobře a k věci. Smysl zajisté Písma jest, že Bůh člověka v obět přijíti nechce, leč aneb prázdného nákvasy hřícha, jakýž sám toliko Kristus byl, aneb přestávajícího kysati, totiž kajícího, v němž ohněm pokání rozpadající se kvas hřícha již zase vysušen jest, jakž David dí: „Oběti Bohu příjemné duch skroušený, srdcem skroušeným a potřeným Bože nezhrzíš“ (Žalm 51, 19.). Kdokoli tedy k stolu Páně se stroje, oběti Kristovy účastnosti pravé žádáš a kdokoli sám sebe Bohu v obět živou dáváš, umyj se, kvas hřícha z sebe vyčisť, nové dobře osolené zadělání buď, a teprv tobě jistotně Kristus Spasitelem, tělo jeho jistotně života pokrmem, krev jeho jistotně nesmrtedlnosti nápojem bude. Bůh smiluj se nad námi a pomáhej nám v mdlobě naší. Začež se modlme.

Kázaní na VII. díl pašije.

Milost Boží s námi.

Neděle přítomná smrtná slove v jazyku našem, protože od starodávna v ten den rozjímání smrti Pána našeho Ježíše Krista a příčin jejich začínáno bylo. My vysvětlování pašije sv. časněji začavše, až posavád jsme takové příčiny smrti Kristovy, jako i přípravu jeho k ní rozvažovali a napotom již k samým utrpením a mukám Spasitele svého přistoupiti máme. Ještě toliko jedna částka pozůstávala přípravy jeho, kterak utrpení svá již již začínati a tak v obět sebe vydati maje, modlitbou svatou horlivě sebe, i ten svůj skutek, i církev Otci nebeskému poroučel. K čemuž přistoupiti majíce i my, od modliteb sv. začneme.

Textus.

Zřeď dům svůj, nebo umřeš," řekl prorok Izaiáš králi Ezechiášovi z poručení Božího (Iz. 38, 1.). Ale ta slova k sobě také slyšel král Sionský, Ježíš Kristus, a podle nich postupuje, zřídil před smrtí svou dům církve své kšaftem pořádným, kterýmž předně rozporoučel zboží svá, jmenovitě tělo a krev svou, zásluhu svou a království věčného dědictví dítkám a přátelům svým, jakž jsme onehdá slyšeli. Potom také (jakž kšaftujících obyčej jest) týmž dědicům svým zřídil za poručníka a ochránce nebeského svého Otce. Zdržuje se tu

Modlitba kněze Krista, kterouž za hříchy světa obět svou konati maje, k Bohu Otci činil.

I. Jak ji činil?

II. Zač?

III. Proč vyslyšán býti žádal?

O I.

Činil modlitbu svou předně nábožně, s pozdviženýma zhůru k nebi očima (v. 1.) (O srdci nepotřebí mluviti, poněvadž on byl nejmilejší ten Syn v lůnu Otce svého přebývající, jehož srdce v srdci Božím stále bylo). Druhé, konal tuž modlitbu hlasitě, pro učedlníky, aby slyšeli a svědkové toho byli, pro jisté a hojné potěšení církvi Boží. O čemž sám v též modlitbě praví: „Nyní k tobě jdu a toto mluvím na světě, aby měli radost mou plnou v sobě (v. 13.).

O II.

Modlil se pak předně za sebe, potom za učedlníky, naposledy za celou církev svou, všecky, kteříž kdy uvěřiti měli v něho, lásce a věrnosti otcovské poroučeje.

Sobě žádal oslavení (v. 1.), to jest, netoliko podepření a posílení v boji, aby šťastně nad smrtí, peklem, ďáblem zvítěziti mohl, a to aby potom Otec vzkříšením jeho z mrtvých a na nebe vzetím a na pravici své posazením osvědčil a všemu světu, skrz rozhlášení evanjelium sv. v známost uvedl, ale také v sebe samého, aby ho oslavil tou slávou, kterouž u Otce měl (z strany Božství), prvé nežli svět byl (v. 5.).

Učedlníkům pak žádá: Předně zachování od toho zlého, t. ďábla pokušitele (v. 15.), kterýž, že se o ně všelijak pokoušeti bude, jakožto přední sloupy a do světa legáty jeho, zvláště když mezi všelijaké divoké národy půjdou a mnoho podnikati musejí, věděl Pán. Druhé, žádá jim posvěcení v pravdě, to jest (jakž sám vykládá) v slovu Božím (v. 17.) jmenovitě, aby Duchem sv. dokonale osvíceni a utvrzeni jsouce, mohli učením svým pravé světlo a nepohnutá skála býti církvi.

Všechněm pak věřícím a tak celému tělu církve své žádá předně jednoty a spojení pravého, jakož s tebou vespolek, tak i s ním, Spasitelem svým a skrze to i s samým nebeským Otcem. Dí zajisté: „Aby všickni jedno byli, jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli (v. 21.). Druhé, žádá jim, aby do nebe vzati byli všickni a hleděli na slávu jeho věčně (v. 24.).

O III.

Předstírá pak také příčiny Otci svému, proč toho žádá?

Předně, sobě oslavení proto, že na tom sláva Boží záleží (v. 1.). Rozuměj sláva milosrdenství, spravedlnosti, moci a moudrosti Boží, kteráž se dokonáním skutku vykoupení přejasně rozsvítiti měla. Druhé, že nemožné, aby jinak uložení jeho o spasení lidském došlo, poněvadž svět k známosti Boha jinak přijíti nemůže, než skrz známost toho, kteréhož on poslal (v. 2. 3.). Třetí, že on již oslavil Otce svého na zemi, vykonav dílo, kteréž mu dal, aby je činil (v. 4.), totiž naplnil cele a dokonale zákon Boží a rozhlásil tajemství vykoupení, že Bůh zamiloval svět a Syna svého dal atd. A netoliko rozhlásil, ale i začal, mnohé tělesně i duchovně z moci hříchu, smrti, ďábla vydobývaje. Protož že nevyhnutedlně dokonání toho býti musí a jinak býti nemůž než skrze vzetí jeho v slávu. Čtvrté, že nežádá než toho, což jemu právem věčného jeho Božství přináleží, a což on pro spomožení bídným se zmařiv, jako poodložil byl. O čemž dí: „Oslav mne u sebe slávou tou, kterouž jsem v tebe měl prvé nežli svět byl (v. 5.).

Učedlníkům pak a apoštolům svým žádá od ďábla zachování a v pravdě dokonalého utvrzení: „Předně

proto, že oni jsou ti, kteréž jemu Otec, z světa je vybera, dal, protož aby to již měněno nebylo (v. 6.). Druhé, že oni k tomu, aby opuštěni býti měli, příčiny nedali, přijavše věrou jej a řeči jeho a zachovavše slovo, kteréž jim vydáno bylo (v. 7. 8.). Třetí, že jakož je Otec jemu dal, a on jich dokud s nimi byl ostříhal, tak nyní z světa jda, že je zase on Otci svému odevzdává, aby v nich oslaven býti mohl (v. 9—12.). Čtvrté, že svět je v nenávisti má a míti bude, on pak jich z světa vzíti nemůž, nýbrž teprv je do světa rozeslati míní (nebo prý jakos ty mne poslal na svět, tak jsem já je poslal na svět, jmenovitě s poselstvím k lidem), protož že ochrany, pomoci, posily potřebují (v. 14. 18.).

Církvi pak a všechněm věřícím žádá s Bohem spojení, zde i věčně, proto, že on sebe samého posvěcuje za ně (v. 18.), totiž v obět dává. Nebo to jest mluvení zákonní, kterýmž, co se Bohu dává, praví se posvěcovati (Viz 2 Mojž. 13, 2. a 28, 41. a 29, 27. 3 Mojž. 19, 24. a 22, 2. atd.). A přidává: „Otče, chci, kdež jsem já, aby i oni byli“ (v. 24.), jakoby řekl: „s tou výminkou sebe obětuji, abych život věčný dáti mohl věřícím.“ Zavírá: „Známé jsem jim učinil jméno tvé i ještě učiním“ (v. 26.), jakoby řekl: „Již jsem začal Spasitelem býti, nepřestanu, a ty, Otče, potvrď díla svého, aby milování, kterýms mne miloval bylo v nich, a i já v nich.“ To summa té modlitby.

PŘEDPOVÍDÁNÍ.

Že Kristus Mesiáš s modlitbami měl přistupovati k boji proti nepřatelům našim, ukazováno bylo tím, že onino tělesní vysvoboditelé, kteréž kdy vzbuzoval Bůh lidu svému, s modlitbami vycházívali nepřátelům vstříc. Mojžíš (2 Mojž. 17, 10.), Jozue (Joz. 7, 7. atd.), Gedeon (Soudc. 6, 17.), Jefte (Soudc. 11, 30.), Samson (Soudc. 16, 28.), Jozafat (2 Par. 20, 6.). Ovšem David, když proti Goliášovi, obru strašlivé postavy, kráčel, ve jménu Hospodina, Boha zástupů kráčel (1 Sam. 17, 45.), nýbrž nařídil Bůh zákonem, když by vytáhl lid jeho na vojnu proti nepřátelům svým a měl-li by se již potýkati, aby přistoupě kněz, mluvil a potěšoval všeho lidu, aby nebyli srdce lekavého, ale spolehli na Hospodina Boha svého, kterýž s nimi jde a za ně bojovati bude, aby zachováni

byli (5 Mojž. 20, 1—4.). Takť se tuto v pravdě stalo. Nastával samému knížeti všech vojsk Božích přetěžký a nebezpečný boj proti všechněm nejhorším nepřátelům Božího lidu. A to boj takový, v kterémž sám tento vývoda bojovati měl, jiní všickni utíkati a toliko se z daleka dívati, s hrůzou konce věcí těch očekávajíce, měli. O čemž když Pán svým mluvil, již se rmoutili a báli, a na tom bylo, že i vlastní jeho srdce báti se, lekati, třásti mělo. On tedy sám kníže a bojovník, knězem také jsa, vystoupil a sobě i jim k udatnosti mluvil, aby Hospodina Boha zástupů před očima ku pomoci maje, jíti mohl vstříc nepřátelům svým, jakž se i stalo.

I toto sem náleží. Když Ezechiášovi, králi pobožnému, Bůh zvěstovati dal: „Zřeď dům svůj, nebo smrtí umřeš“, on lekaje se smrti a zachován býti žádaje, obrátil se k Bohu a s pláčem volal: „Hospodine, rozpomeň se, že jsem stále chodil před tebou, v pravdě a srdci upřímném (2 Král. 20, 3.). Podobně Kristus, když mu teď smrt za vyvolené podniknouti nastává, mluví: „Otče, rozpomeň se, že jsem Syn tvůj, že jsem tě oslavil na zemi, že jsem dílo vykonal, kteréž's mi dal, že jsem oznámil jméno tvé lidem atd.“

A poněvadž zákon měl stín budoucích věcí, jichž se pravda na Kristu ukázala (jakž apoštol svědčí, Kol. 2, 17. Žid. 10, 1.), najde se, že co v této modlitbě své Kristus, kněz věčný, činil a mluvil a čím hořelo srdce jeho teď, když oběť svou za hříchy světa konati měl, to všecko vyobrazeno bylo na onom starozákonním nejvyšším knězi Aronovi, když kněžský úřad svůj začínati maje, k tomu posvěcován byl. Vypsal to Mojžíš (3 Mojž. 8.), že na sebe vzal roucha svatá, jemu z Božího poručení přistrojená k slávě a ozdobě (2 Mojž. 28, 2. atd.) jmenovitě.

1. Plášť dlouhý až do země, z hyacintu, z šarlatu a červce dvakrát barveného (t. z hedbáví trojího, modrého, bílého a červeného) setkaný a na podolku jeho zvonečky zlaté a jablka zrnatá, aby zvuk jeho slyšán byl, když by vcházel do svatyně před Hospodina (2 Mojž. 28, 31. 36.)

2. Náramenník, jenž byl jako druhý pláštík na onen první, po pás toliko, též z trojího hedbáví udělaný a na každém rameně jeho seděl kámen onychynový, na nichž vyryta byla jména pokolení izraelských, na pravém šest,

*

na levém též šest, aby je na svých ramenou nosil před Hospodina (2 Mojž. 28, 6. 15.).

3. Náprsník, jenž byl punt na prsa, čtverhranný, pídi zšíři a pídi zdélí, též z hedbáví trojího, vysazený kamením drahým třmi řady, na kterýchž opět jména dvanáctera pokolení synů izraelských, aby je před Hospodinem nosil v srdci svém. Též v něm Urim a Thumim, t. světlost a dokonalost, což jaké věci byly, ukryl to Pán Bůh před námi a Mojžíšovi zapsati neporučil. Tento náprsník připínal se zlatými řetízky, petlicemi a haklíky k náramenníku, aby na prsích nejvyššího kněze tuze ležel, aby prý tak Aron na srdci svém nosil soud synů izraelských před Hospodinem vždycky (2 Mojž. 28, 15—31.).

4. Naposledy, čepice neb koruna biskupská vstavena byla na hlavu Aronovu a na ní plech zlatý nad čelem jeho, s nápisem rytým SVATOST HOSPODINU, aneb Hospodinova (2 Mojž. 28, 36—39.). To hle byl ornát, to ozdoba svatá nejvyššího kněze, od Boha k užívání přísně poručená, aby se bez ní ani nepokoušel do svatyně vcházeti, aby neumřel (2 Mojž. 28, 43.). Ale proč to Bůh nařídil? Zdali jemu na ceremoniích, blesku, zvonečkách, titěrkách záleží? Nikoli. Slyšeli jsme již z apoštola, že to byli stínové věcí budoucích. Kde pak stín jest, musí konečně i tělo býti, od něhož se stín dělá. Dokládá pak apoštol, že to tělo, od něhož všickni ti zákonní stínové dělali, Kristus jest. Nevyhnutedlně tedy potřebí všech těch ceremonií pravdy na Kristu hledati a ji rozuměti. Jakož pak pobožně na to, z osvícení ducha Božího prohlédaje, pěkně se to všecko ukazuje i v této věci. Nebo biskup náš pravý, Kristus, pravé své ornáty a ozdoby svatosti aj, teď na se béře! V modlitbě, pravím, této své, před začátkem utrpení svých k Bohu činěné, v tu biskupskou okrasu se obléká.

Kdež zajisté dí: „Otče, přišlať hodina, oslaviž Syna svého, aby i Syn tvůj oslavil tebe (v. 1.), tu úřad svůj biskupský jako plášť nějaký na se bera, k konání díla toho, kteréž mu bylo poručeno se podává. Zvonečkové pláště toho a zvuk jejich jsou, jakož celá modlitba tato, tak obzvláštně slova následující, kterýmiž moc biskupského svého úřadu vyhlašuje. Jakož's (prý) moc jemu dal nad každým člověkem (v. 2.). Item, toto jest věčný život,

aby poznali atd. (v. 3.). Též, aby všechněm, kteréž's jemu dal, on dal život věčný (v. 2.).

Náramenník jeho jest vzetí již jako na ramena i jmén, i celé pře vyvolených, jichž jména zapsána jsou v nebesích od ustanovení světa. Protož po dvanáctkráte tu připomíná: „Prosím za ty, kteréž's mi dal, kteříž nejsou z světa, kteříž mají uvěřiti ve mne, kteréžs zamiloval, za ty já posvěcuji sebe samého atd.“

Náprsník jeho jest vroucí jeho k vyvoleným láska, kteréž sobě právě tuto na srdce připíná, nýbrž do srdce zavírá, volaje: „Otče svatý, ať jsou jedno, jako i my (v. 11.). Ty, Otče, ve mně a já v tobě a oni v nás“ (v. 21.). Item: „Slávu, kterouž's mě dal, dávám jim, aby jedno byli, jako my jsme“ (v. 22.). Item: „Otče, kteréž jsi mi dal, chci kdež jsem já, aby oni byli (v. 24.). Ach, není-liž toto právě soud, neb při naši na srdci svém nésti před Hospodina? Urim, světlost, stkví se z tohoto náprsníku jeho v těch slovích: „Oznámil jsem jméno tvé lidem“ (v. 6.). A opět: „Známé jsem jim učinil jméno tvé a ještě učiním“ (v 26.). Thumim, dokonalost v těch slovích (v. 4.). „Já jsem oslavil jméno tvé na zemi, dílo jsem vykonal atd.“

Koruna a vrch vší této biskupa našeho okrasy jest Božská jeho sláva, kterouž sobě tuto pro potěšení své a vyvolených svých na hlavu vstavuje těmi slovy: „Oslav mne, Otče, u sebe samého tou slávou, kterouž jsem u tebe měl, prvé nežli svět byl“ (v. 5.). Item: „Všecky věci mé, tvé jsou, Otče, a tvé mé jsou“ (v. 10.). Ach, totoť jest právě ten zlatý nápis na čele biskupa našeho, svatost Hospodinu, aneb, jakž Jeremiáš položil, Hospodin spravedlnost naše (Jer. 33, 16.).

TAJEMSTVÍ.

Potěšené pak jest přemyšlovati o tom, kterak v modlitbě této Kristus tajemství vykoupení nám vysvětluje. Nebo přenáramně pěkně to shromáždil a jako ze všech Písem svatých jádro vybera, pospolu nám tu předložil: Jak a podle čeho on Vykupitelem a Spasitelem naším jest? Veřejně sic o tom mluvě podle toho, že prostředníkem jest a prostředkuje zásluhou svou, aby, což rozdvojeno bylo, Bůh uražený a člověk hříšný, spojeno zase

býti mohlo. Ale jak a čím vlastně to prostředkování se děje, a podle čeho prostředníkem slove, to ne tak známé jest. Poučmež se tedy tomu od svého nejmilejšího Spasitele.

Vypravuje pak tu věci některé, podle nichž jest prostředníkem od Boha k nám, jiné, podle nichž od nás k Bohu, jiné, podle nichž sám v sobě nás pojí.

Z strany Boží k nám klade tři částky prostřednictví svého.

I. Moc dokonalou, kterouž jemu na všecky lidi dal Otec (v. 2.), t. aby některé spasil, jiné zatratil. Aniž zajisté Otec soudí koho, ale všecken soud vzdal Synu, dí jinde (Jan 5, 22.). Nebo poněvadž skrze něho stvořeno bylo všecko, zalíbilo se také Otci, aby skrz něho napraveno bylo, což by se napraviti dalo a strestáno, cokoli se napraviti nedá. A pro tuť příčinu obzvláštně on, Syn, pánem a soudcem slove.

II. Klade poselství své k lidem v způsobu viditelném pro ten cíl, aby Bůh sám v něm vidín a slyšán byl. Proto zajisté po šestkrát v modlitbě této opětuje, aby prý uvěřili a poznali, že's ty mne poslal (3. 8. 18. 21. 23. 25.) a dokládá, že lidem věčný život na tom záleží, aby poznali Boha a kteréhož jim poslal Ježíše Krista (v. 3.). To jest, aby poznali i velebnost a spravedlnost Boha neviditelného, i milosrdenství a spasení viditelně jim skrze Syna poslané. To jest, což prvé byl řekl: „Kdo vidí mne, vidí Otce“ (Jan 14, 9.).

III. Třetí, klade se prostředníkem od Boha k lidem, podle toho, že jest řečníkem Božím k nám, tajnosti uložení jeho nám vyhlašujícím; protož dí: „Oznámil jsem jméno tvé lidem, slova, kteráž jsi mi dal, dal jsem jim atd.“ (v. 6. 8. 14. 26.).

Toto z strany Otce k nám; z strany pak zase naší k Otci, také že jest prostředníkem, ukazuje, podle toho trého:

I. Že jest náš orodovník a přímluvce. Protož několikrát teď praví, prosím za ně, Otče (v. 9.). Prosím, ostříhej jich ve jménu svém (v. 11.). Prosím, zachovej je od zlého (v. 15.), prosím za všecky, kteříž mají uvěřiti ve mne (v. 20.). Ach, zraduj se srdce každého věřícího, aj hle, za tebe modlitba a přímluva Spasitele tvého, kteráž že vyslyšána jest, nepochybuj, nebo on řekl: „Otče, já vím, že ty mne vždycky slyšíš“ (Jan 11, 42.).

II. Prostředníkem jest naším k Otci, protože jest smírčím naším, aneb obětí za hříchy naše. O čemž dí: „Já Otče sebe samého posvěcuji za ně“ (v. 19.). NB. Znamenej mluvení: „Já posvěcuji jakožto kněz; sebe posvěcuji jakožto obět.“ Nebo on samého sebe obětoval za hříchy naše (Žid. 7, 27. a 9, 14. 1 Jan 2, 1. 2.). Však dokládá, aby (prý) i oni posvěceni byli v pravdě. Na tato slova dejte pozor všickni křesťané, abyste věděli komu prospěti má a nemá, může a nemůže, obět Kristova, aby se někdo nesvodil. Praví, že kdo také bude v pravdě, t. pravdivě posvěcen, t. kdo také sám sebe v obět Bohu dá, toho obět posvěcena jsouc obětí Kristovou, vzáctně bude přijata. Naproti tomu, zůstává-li kdo neposvěcený, nic mu neprospěje, aby se Kristus tisíckrát ještě v obět Bohu obětoval, nýbrž je mu vše hůř, protože znovu křižuje a šlapá Syna Božího, krev smlouvy, kterouž byl posvěcen za nehodnou drahého vážení maje (Žid. 6, 6. a 10, 29.). Což jak potěšené jest věřícím a kajícím, tak hrozné nekajícím a v neposvěcení svém trvajícím. Nebo i tuto

III. Třetí částku svého od nás k Bohu prostřednictví klade Kristus, že jest svědkem naším u Otce, oznamujícím, kdo uvěřil a neuvěřil a milost podanou přijal neb nepřijal. Několikrát zajisté teď o učedlnících svých Otci oznamuje, že přijali řeč jeho, že uvěřili, že se jemu oddali právě atd. (v. 6. 7. 8. 9. 14. 16. 18. 25.). Nevěřícím naproti tomu a bezbožným osvědčuje se skrze proroka, že bude rychlým svědkem proti nim a přikročí k nim s pomstou (Mal. 3, 5.).

Naposledy dokonalost prostřednictví svého a jako svazek nějaký, aneb pečet v tom klade, že on v osobě vlastní pojí Boha i lidi. Vyhlašuje zajisté sebe synem Božím věčným a na všecky budoucí věky dědicem pravým slávy té, kterouž u Otce měl dříve, nežli svět byl (v. 1. 5. 10.), protož že jeho jest. On pak slávu tuto (synovstvi Božího a dědictví věčného), že dal lidem (v. 22.), s nimi se skrze vtělení spojiv, aby tak s nimi jedno byl, jak s Otcem jest, t. s nimi člověkem pravým, s Otcem jsa Bohem pravým. Protož že chce, aby Otec také s nimi jedno byl, a oni s Otcem, poněvadž v něm jedno jsou (v. 20. 21. 22. 23.). O přesladšíhož spojení! O přemocnějšího sjednocení! Kde vzíti slova, aby se zřetedlně dosti

nám zpozdilým vyjádřiti mohlo, jaká to sláva naše, že Kristus je v nás, a my v něm, a Otec v něm i v nás. Šalomoun, když uzřel oblak Boží v chrámě od sebe vzdělaném, zvolal: „Ach, zdaliž v pravdě bydliti bude Bůh na zemi? Aj, nebesa, nýbrž nebesa nebes tě neobsahují, Hospodine (1 Král. 8, 10. 27.). Což tedy nemáme říci my, když vidíme, an v chrámě těla Kristova, ne oblak Hospodinův, ale sám Hospodin a všecka plnost Božství přebývá a skrze to s námi a našimi těly a dušemi na věky věků se pojí a jednotí? Ach, víceť jest tuto než Šalomoun, více než zlatý ten chrám jeho, více než nebesa nebes. Nebo ta jeho neobsahují, ale srdce naše v Prostředníku našem obsahují Boha, a on obsahuje nás; on bydleje v nás a my v něm. O blahoslavená společnosti Boha s lidmi, a lidí s Bohem! Tuť jest brána nebeská, nýbrž samo nebe! Prosím, komuž sládnouti můž sladkost všech sladkostí nejsladší, ten slož tento nejvonnější kvítek v srdci svém dnes; slova pravím Spasitele svého: Já v nich (Otče), a ty ve mně, a oni v nás! Slova tato větší jsou, nežli vtip náš postihnouti můž', a sláva, kteráž se nám tu přivlastňuje, vyšší, nežli by nás Bůh v anjely a archanjely obrátil. Chvála na věky věků tobě, Pane Ježíši Kriste, žes nás tak poctil a tak předůstojným spojením nás a Boha našeho v samém sobě spojil.

NAUČENÍ.

Mimo tyto věci máme tuto některá naučení z milého svého Spasitele, podle jeho nám vydané regule: „Příklad dal jsem vám, abyste jak jsem já činil i vy činili“ (Jan 13, 15.).

I. Jakož tedy on potupení své, smrt a hrob před sebou maje, na slávu nebeskou myslil a tím sobě utrpení svá osladčoval (Žid. 12, 2.), tak my čiňme a v přítomném strašeném životě nehleďme na to, co jest časné, ale na to, co jest věčné (2 Kor. 4, 18.), říkaje každý s Davidem: „Nechci se báti, byť smrt hned tu měla státi, nejvyššího pravice, což trápí, změní v brzce (Žalm. 77, 10. 11.). To kdo umí, neuškodí tomu nic, ani smrt, ani peklo.“

II. Kristus dí: „Oslav, Otče, Syna svého, aby i on oslavil tebe (v. 1.), Spamatuj sobě to každý, aby věděl, proč máš slávy věčného života žádati? Pro slávu totiž

Boží, ta cíl a konec musí býti všeho. A protož i zde hned to začínej, aby skrze tebe oslaven byl Kristus, buďto skrze život, buďto skrze smrt (Fil. 1, 20.).

III. Bojme se hřešiti proti Kristu, vědouce, že on moc má nad každým člověkem spasiti i zatratiti (v. 2.). Spasiti pak strojí kající a věřící (Mar. 1, 15.), zatratiti nevěřící a nekající (Mar. 16, 16. Luk. 13, 3. Mat. 7, 22. 23.). Lépe umříti nežli hřešiti, říkávali staří svatí.

IV. A poněvadž na známosti Boha Otce a Krista život věčný záleží (v. 3.), važme sobě ji nad svět a sebe za šťastné pokládejme, že jsme k účastnosti jí přivedeni.

V. Komu Bůh co na světě svěřil a proč ho jako tu postavil a v život ten poslal, konej to a vykonej každý, aby mohl při smrti mluviti totéž, co Pán tvůj teď: „Oslavil jsem tebe, Otče, na zemi, dílo jsem vykonal, kteréž's mi dal, abych činil; nyní tedy oslaviž mne také, Otče, u sebe samého“ (v. 4. 5.). Ach, jak to potěšené a sladké bude tomu, kdož se v těch termínich uhlédá!

VI. Služme tedy rádi bližním svým (nebo to jest nejpřednější dílo, kteréž nám dal Bůh, abychom činili, Žalm 16, 2. 3.) jako Kristus teď o sobě praví: „Oznámil jsem jméno tvé lidem; dal jsem jim slovo tvé, ostříhal jsem jich, zachovával jsem je ode zlého, posvěcuji sebe samého za ně atd. I my, pravím, oznamujme lidem věci potřebné, dávejme, co můžeme, ostříhejme, jak můžeme atd. A jsou-li v čem mdlí a nedokonalí, předce dobře smýšlejme, dobré svědectví dávejme, přimlouvejme se za ně k Bohu atd. Zvláště pak komu stráž nad jinými obzvláště svěřena, rodičové, hospodářové, vrchnosti, kněží, aby říkati mohl každý: „Otče, ostříhal jsem těch, kteréž's mi dal a žádný nezahynul“ (v. 12.).

VII. Kristus vydal sebe samého za nás, když jsme my ještě hříšní byli (v. 19.). I my tedy za bližní své dávejme, co můžeme, k spomožení jim, by pak i tu duší bylo, jakž apoštol praví (1 Jan 3, 16.).

VIII. Poněvadž nám Kristus prosil i vyprosil na Otci, abychom jedno byli v pravdě všickni, kteříž věříme v něho: nech se zastydí všickni svárliví, pro ledacos od bližních srdce odvracející, anobrž častokrát pro ničemnou svou vášeň i společnost obcování svatých opouštějící.

Ach, jedno srdce a jedna duše býti máme všickni, avšak v Bohu, t. v pravdě a pobožnosti svaté. Jednomyslnost ve zlém z ďábla jest, kterouž v ohavnosti má Bůh.

IX. Naposledy příklad máme pěkný ze všeho tohoto, jak zavírati vždycky máme hod večeře Páně? Jmenovitě modlitbou. A tu co činívati? To, co teď Kristus.

1. Prohlédati na utrpení svá a smrt, kteréž před sebou máme; však skrze ně zrakem víry až k slávě nebeské předce pronikajíc a tak proti hořkostem kříže se posilujíc (v. 1. atd.).

2. Prositi Boha za všecky svaté (v. 9. atd.).

3. Posvětiti se vždycky po každé znovu Bohu svému, k činění i utrpení všeliké vůle jeho (v. 19.). A to bude podle Písma: „Spravedlivý ospravedlniž se ještě, a svatý posvětiž se ještě“ (Zjev. 22, 11.). Tu budeš moci s apoštolem říci: „Již se blížím k tomu, abych obětován byl“ (2 Tim. 4, 6.). Takovému zajisté člověku živu býti jest Kristus a umříti zisk (Fil. 1, 91.).

Kázaní na VIII. díl pašije.

Milost Boží s námi.

Kterak biskup duší, Kristus, maje obět za hříchy světa obětovati, v roucha ozdob svatosti se oblékl, již jsme slyšeli; následuje, kterak začínal úřad svůj a nejprvé, jak břímě hříchů lidských nesnesitedlné jemu býti chtělo, až se krvavě potil, jaký při tom boj vystáti musil. O čemž co vypsali evanjelistové, slyšte.

Textus.

Po dokonání hodu beránka a přesnic ještě bývala (u Židů) přezpívána píseň neb žalm a rozešli se teprva na odpočinutí. Pán náš obyčej chvalitebný také zachoval, že po své druhé večeři netoliko modlitbu konal, jakž jsme onehdá slyšeli, ale i písničku s učedlníky přezpíval, jakž teď evanjelista svědčí; však ne aby na od-

počinutí šel, ale k boji a trápení těžkému. Nebo, jakž jiných dnů před tím činíval, že v Jeruzalémě žádného nemaje, kdo by mu pro zápovědi a mandáty biskupské přenocování přál, z města do zahrady na odpočinutí chodíval, tak i tuto učinil a do zahrady Olivetské po večeři vyšel, kdež jej nejprv hrůza a tesknost podjala, s níž bolestně zápasiti musil, a zatím zástupové vyslané od biskupů zběři přišli, jeho jali a k usmrcení do města vedli. První díl vypsán jest v slovích přeslyšaných, totiž:

Začátek utrpení Kristových, kteráž snášel v zahradě Olivetské.

Kdež evanjelistové vypsali:

I. Jak se Pán k těm utrpením, věda, co ho tam čeká, ubíral?

II. Jaká to utrpení byla?

III. Jak sobě Pán v nich počínal a co činil?

O I.

Ubíral se Pán ne v melancholii, mlče a trápě se sám v sobě, ale rozmlouvaje s učedlníky svými celou tu cestu, pro svou i jejich potřebu. V kterémž rozmlouvání toto tré činil: I. Oznamoval, co se stane. II. Potěšoval sebe i jich. III. Rozhorloval k modlitbám.

O I. Nejprve zajisté oznamuje jim, že dnes nejdou do té zahrady tak a proto, jak a proč jindy chodívali, pro odpočinutí a občerstvení; ale jiné, daleko jiné věci dnes že se dělati budou. Protož dí: „Aj, jdeť hodina, nýbrž již přišla, že se rozprchnete jedenkaždý k svému a mne samého necháte“ atd. Item: „Vy všickni zhoršíte se nade mnou této noci. Nebo psáno jest: Bíti budu pastýře, a rozprchnou se ovce stáda. Kterýmiž slovy své od nepřátel jetí a ukrutné trýzněni učedlníků, pak zlekání a jeho opuštění předpovídá. Ale učedlníkům se to nezdálo, zvláště Petrovi. Kterýž srdce svého dobře svědom jsa, že Pána miluje, a byv beztoho trošku rád na své hlavě zakládající, ozval se Pánu, že se toho nestane, oni že ho neopustí a jíti nedopustí, než brániti budou do posledního člověka. A nebudou-li pak jiní chtíti, on že bude. Byť se prý všickni zhoršili, já se nikdy nezhorším. Nikdy prý. Pán na to: „Šimone, Šimone, což ty nevíš, co se děje a snuje, netoliko u biskupů v Jeruzalémě,

kteříž na mne žoldnéře již shledávají, a ty je brzo uhlédáš: ale i od duchovních nepřátel našich. Nu oznámímť. Jak na onen čas Joba sobě satan na Bohu vyžádal, aby ho trápiti mohl, tak nyní vyprosil vás všecky, aby vás tříbil jako pšenici. Protož vězte, že již jde s řičicí, kteréž neujdete.“ Petr znovu: „Pane, já do žaláře, i na smrt s tebou půjdu, i duši za tebe položím.“ Pán: „Co? Duši za mne položíš? Já pak tobě pravím, že hůře sobě počneš, než všickni tito. Jiní mne opustí toliko a utekou, ty pak mimo to zapřeš mne a odpřisaháš se mne, a to nejednou, než po třikrát.“ Petrovi to žádným způsobem do hlavy nechce, slibuje předce a zaříká se, by mu umříti bylo, že on Pána svého nezapře. Jiní vidouc, jak se Petr tuží a Pána tím z zlého o sobě domnění vyvodí, slibují též. Pán vida jejich præsumci a vysoké o sobě smýšlení, nechal jich při tom a s nimi se více nepřel, věda, že je potom samých sebe znáti skutek naučí. Než ptá se jich, poněvadž ho strojí brániti, mají-li k tomu zachystání? Nebo že je prvé posílával bez holí, bez mošny, bez zbraně, protože tehdáž v pokoji bývalo; ale poněvadž nastává boj, jak pak tu dělati budou? Oni, že mají zbraň: Aj, teď dva meče! Pán zase: „Dostiť jest.“ Jakoby řekl: „Vás jest jedenáct a máte dva meče? Což pak když na vás přijde zástup mečů?“ S tím umlkl a jich při jejich nerozumu zanechal, potom když čas byl jim oznámiv, že on jich ne za soldáty verboval, ale za apoštoly zřídil. Potud rozmlouvání o tom, co se státi mělo.

O II. Věda pak Pán, že to, co se díti bude, hroznější a nebezpečnější bude, než oni tomu rozuměti mohou, potěšuje již i sebe i jich proti nastávající smutné vichřici.

Sebe tím: Jedno, že ač oni ho opustí a samého nechají, Otec však jeho že ho neopustí. Druhé, že ač umříti musí, však že vstane zase. Třetí, že se všecko to podle Písem děje, kteráž musejí naplněna býti, aby což předpovídáno bylo, konec vzalo atd.

Učedlníky potěšuje tím: Jedno, že on i ubitý pastýř jejich předce je za ovečky své míti bude; protož hned z mrtvých vstana, jich rozprchnutých shledávati že nepomine. Druhé, těší je přímluvou svou, kterouž za ně učinil k Otci svému, zvláště za Petra. Protož ačkoli zle na řičici ostojí a jako špatné, zamlklé zrno propadnou

(k čemuž pýchou svou sami příčinu dávají) však on že je sebere zase.

O III. Zatím Pán na místo uložené přišed, učedlníků k modlitbám napomenul a sám také pojav Petra, Jakuba a Jana, k modlitbám na obzvláštní místo poodešel, a tu se ta utrpení jeho začala před těmi třemi svědky. Proč před těmi obzvlášť?

1. Zvykl byl Pán k zvláštním skutkům je brávati, i když jiných nebral, až i k svému onomu slavnému proměnění na hoře Tábor; spravedlivé tedy bylo, aby tuto proměnu viděli na hoře Olivetské.

2. Dal jim byl obzvláštní jména: Šimonovi Petr, totiž skála; Jakubovi a Janovi Boanerges, t. synové hromovi.

3. Tito tři nejudatnější býti chtěli a strojili při Pánu (Jakub a Jan podávajíce se sami) píti kalich jeho s ním. (Mat. 20, 22.) Petr pak i umříti s ním připovídal. Chtěl tedy Pán, aby, jak kalich svůj píti bude, dívali se blížeji než jiní. Rozdílnost zajisté darů, povolání, stupňů v církvi na jeho vůli jest.

O II.

Co pak to za utrpení byla, aneb jaký boj tu v zahradě Olivetské Pán snášel, vidí se to z řečí a činů jeho i z věci samé, jakž od evanjelistů vypsána jest, v sedmi stupních. Nejprvé, že se počal lekati a teskliv býti. Druhé, že duše jeho v něm smutná byla (aneb skormoutila se) až k smrti. Třetí, že padl na zemi na tvář svou a tu v prachu jako červ nějaký před Hospodinem válel se, vinul, kroutil, bolestmi smrti svírán jsa. Čtvrté, že maje píti hrozný ten kalich smrti, jako nápoj smrtedlného jedu, po třikráte k nebi volal: „Otče, Otče, Otče, jest-li možné, přenes kalich tento ode mne; avšak ne jakž já chci, ale jakž ty chceš.“ Páté, že anjel s nebe přijíti musil a posilovati ho (t. potěšovati). Šesté, že bojoval a zápasil s smrtí. Naposledy, že tak bojoval, až pot z těla jeho jako krůpě krve ssedlé (nebo o ssedlé krvi a ne o tekutých krůpějích zní slovo, kteréhož tu evanjelista užívá: θρόμβος) padal na zem. Od světa počátku žádný nikdy neviděl a neslyšel takové hrůzy, takového svírání, takového vnitřního boje. Divného tedy tu a předivného něco býti musí.

Ale co pak? před samou tělesnou smrtí aby se tak třásti, nýbrž rozplývati měl, nemožné jest. Nebo on mužem bolesti byv po všecken život, přivykl byl trápením, a věda, že v hrobě nezůstane a smrt jemu neuškodí, měl proti časným těm bolestem potěšení dosti. Což tedy satana se bojí? Ani toho. Nebo byl před tím již pověděl: „Jdeť kníže světa tohoto, ale nemá nic na mne.“ Což tedy pak? Oznámil to nám teď sám Pán, připomínaje Písmo: „Bíti budu pastýře, t. já Hospodin (nebo, ačkoli jiní bili, Jidáš, Židé, žoldnéři, katané, však že z uložené Boží rady Bůh sobě to přičítá). Oznámil to též prorok Izaiáš, pravě: „Raněn jest od Boha a ubit i strápen, protože Hospodin uvalil na něj nepravosti všech nás.“ (Iz. 53, 4. 6.) Tohle jest vlastní příčina, že uvalené na něj hříchů našich břímě a za hříchy valící se proudové Beliál, to jest, palčivost hněvu Božího, nesnesitedlné jemu býti chtějí. Nebo poněvadž nepravosti rozlučují s Bohem a hříchové působí to, aby skrýval tvář svou a neslyšel, (Iz. 59, 2.) nemohlo to jinak býti pro spravedlnost Boží, než že tento hříšníků zástupce toho s Bohem rozloučení a tváře jeho milostivé odvrácení pocítiti a skrze to před trůnem soudu Božího potřín býti musil. A poněvadž lépe tomu rozuměl, než všickni lidé, co to jest v ruce Boha živého upadnouti, (Žid. 10, 31.) více také než kdy kdo z lidí hrůzy té pocítil, jakž skutek ukazuje.

O III.

Počínal sobě Pán v boji tom tak:

1. Při začátku lekal se, třásl, padal, s křikem a slzami, jakž apoštol mluví (Žid. 5, 7.) k Otci se modlil, aby zachován byl od smrti a zahynutí a možné-li změniti úsudek, aby jinak pomoženo bylo lidem, prosil.

2. Avšak rady Boží nezměnitedlnost znaje a vida, že jinak hřích svévolnosti rajské potřín býti nemůž' než potřením vlastní jeho, jakožto nového Adama, vůle, a že kalich smrti musí býti vypit, aby smrt sehlcena byla: poddal se, zapřel sebe samého a před Otcem položil se do prachu, aby ho na místě hříšníků potřel.

3. A posilen byv od anjela, vzal na se to hříchů našich a Božího hněvu břímě a zápaseje s smrtí, ďáblem,

peklem, tak se v síle a udatnosti své rek nejudatnější rozněcoval, až krev z jeho svatého, s hříchy bojujícího těla na zem stříkala. Tak v síle Boží vystáv nejhorších nepřátel útoky a probrav se, přišel zase k učedlníkům a jim o přibližujícím se houfu tělesných nepřátel oznámil, i také vstříc šel.

PŘEDPOVÍDÁNÍ.

1. To smutné Kristovo z města přes potok Cedron jití bylo předukázáno na Davidovi, když před Achitofelem, zrádcem svým, a zběří jeho touž cestou utíkal k hoře Olivetské a s ním ti, kteříž ho milovali. (2 Sam. 15.)

2. Na tento boj Kristův s hříchy našimi díval se v duchu Izaiáš prorok; protož jej takto pod způsobem rozmlouvání s Mesiášem vypsal: „Kdo jest to, jenž se béře z Edom?" atd. (Iz. 63, v. 1. 2. 3. 4. 5. 6. čísti to pořád.)

3. Že Pánu učedlníci nepomáhali, to mezi jinými opět ukázáno Izaiášovi, protož napsal: „Když viděl, že není žádného muže, až se užasl, že není žádného prostředkujícího; a protož vysvobození jemu způsobilo rámě jeho, a spravedlnost jeho sama jej zpodepřela. Nebo oblékl spravedlnost jako pancíř a lebku spasení na hlavu vzal; oblékl se v roucho pomsty jako v sukni a oděl se horlivostí jako pláštěm, aby odplácel prchlivostí protivníkům svým" (Iz. 59, 16.—18.)

4. Že anjel Pána umdlévajícího posiloval, téhož prvé příklad byl na Eliášovi proroku, jehož také, když před ukrutenstvím Jezábel s strachem utíkal, anjel od Boha poslaný posílil." (1 Král. 19.) Ale tuto bylo víc než Eliáš.

5. Že Pán v boji tomto pokrvavil tělo své, to ukázáno bylo netoliko Izaiášovi, (jakž již připomenuto o ubroceném rouše) ale i Jákobovi na smrtedlné posteli jeho. Protož prorokoval, řka: „Práti bude (t. Sílo, Mesiáš) v víně roucho své a v červeném víně oděv svůj." (1 Mojž. 49, 11.) Roucho zajisté Syna Božího bylo člověčenství jeho, kterýmž se byl přioděl atd.

6. Všecka pak tato věc a pravda její figurována byla na Aronovi, kterémuž k oltáři přistoupiti poroučeje Mojžíš a konati úřad kněžský, poručil začíti od obětí za hřích. (3 Mojž. 9, 7.) Tak zajisté tuto biskup náš pravý s hříchy

našimi nejprvé zápasiti musil. A jakož tam posilujíc Arona s syny jeho Mojžíš, řekl: „Vykonejtež tu věc a ukáže se vám sláva Hospodinova,“ (v. 6.) tak tuto anjel Krista posiluje budoucí slávou, kteráž půjde za utrpením jeho.

Ale již k tajemství přistupme a co pak se to tu vlastně konalo pro spasení naše, rozvažme. Slovem: Vykoupení našeho a výplaty z hříchů a smrti pravý počátek tu se stal, skrze nového tohoto Adama, kterýž, co Adam první v zahradě byl zkazil, v zahradě napravuje. Jakož zajisté Adam první v zahradě rajské upadl v hřích a smrt a tudy obé to uvedl na všecky potomky své; tak teď na druhého Adama v zahradě Olivetské dolehlo obé to, hřích a smrt, aby na něho nevinného ty věci převedeny jsouc, z nás vinných svedeny byly a sňaty. A jakož onen hřícha počátek učinil ustrnutím na své vůli a zrušením Boží vůle, skrze což se roztrhl svazek našeho s Bohem spojení; tak teď druhý Adam nápravy začátek činí od přemožení, zrušení a potření před Hospodinem vlastní vůle své a poddání jí tak cele vůli Boží, aby vůle jeho od vůle Boží sehlcena byla; skrze což roztržený prvé svazek Boha s lidmi zase jest spojen, scelen, stvrzen na věky. Protož Písmo dí: „Jakož skrze neposlušenství jednoho člověka učiněno jest mnoho hříšných, tak skrze poslušenství jednoho spravedliví učiněni budou mnozí“ (Řím. 5, 19.). Nebo jakož onéno svévolností a skrze rozloučení s Bohem a vpadnutí v hřích a smrt účastni jsou všickni tělesní Adamovi, synové a dcery, kdokoli jen těla a krve účastnost mají, tak tohoto k Bohu navrácení a s ním zase spojení účastny jsou všecky Kristovy dítky téhož ducha pokory a zapření samých sebe účastné. O čemž sám Pán řekl: „Chce-li kdo jíti za mnou, zapři sám sebe.“ Item: „Učte se ode mne, nebo jsem já tichý a pokorný srdcem a naleznete odpočinutí dušem svým“ (Mat. 11.). Adam první zajisté, jak svou vůli začal a provedl, hned ucítil znepokojení svědomí, strach, bázeň smrti i smrt samou v sobě i svých potomcích; naproti tomu Kristus, poddav se vůli Otcově a vystáv pokutu hříchů na sebe vzložených, nalezl pokoj a odpočinutí, život a spasení sobě i svým a tak shladil hřích i smrt (Dan. 9, 24.).

Což aby nám i sama jména míst těch, kde se to dálo, ukazovala, obmyslila to moudrost. Dály se zajisté tyto věci s Kristem v zahradě Olivetské, u dvoru, jenž sloul Jetsemany, t. pres oleje, protože se tu z ovoce olivového olej presoval. Čímž se nám i naše pokažené, i Kristovo svaté přirození, i způsob vykoupení našeho maluje. My zajisté z přirození jsme plané (totiž zplanilé) olivy a jakž také Pán Bůh skrze proroka praví, plané réví (Jer. 2, 21.), ovoce zlé, trpké, hořké, avšak v hojné bujnosti proti vůli Stvořitele svého vydávající (Iz. 5, 2.). Naproti tomu Kristus Ježíš jest strom spravedlnosti, oliva rozkošná, z věčného ráje přesladké ovoce, zdraví a život nesoucí (Zjev. 22, 2.). Musilo tedy oboje to presováno býti; my plané olivoví, presem hněvu Božího, aby zlá hříchů šťáva byla preč; on oliva pravá, presem milosti Boží, aby vytlačen byl olej a balzám hojící rány a neduhy naše. Nu, tuhle se to oboje dálo u Jetsemany! I přirození naše, tělo a krev, kteréž na se vzal Syn Boží, s ovocem zlým, hříchů našich, presováno jest presem hněvu a prchlivosti Boha všemohoucího (Zjev. 19, 15.), aby zlá, jedovatá, smrtedlná míza svévolnosti naší vypresována byla preč. Přitom však nevina a spravedlnost Syna Božího spolu presována jest, aby z ní dobrý, zdravý život dávající zaft ospravedlnění a posvěcení našeho vytlačen byl. Krůpěje tedy Syna Božího, kterýmiž v tomto presování štědře pokropeno jest tělo jeho, i ta země, jsou ten drahý olej a balzám, život dávající světu, kterýž ó do nádobek srdcí svých sbírejte věřící a uléčeni budete od hříchů a smrti věčné.

NAUČENÍ.

1. Vidíme z těchto věcí, v Pánu nejmilejší, napřed těžkost hříchů našich, kteříž taková trápení Synu Božímu způsobili, nebo jistě žeť to velice nezhojitedlný neduh býti musil, kterýž jinak než krví lékaře zhojen býti nemohl! Toť jest, což tam Pán Bůh praví: „Zaměstnal's mne hříchy svými (lide můj) a obtížil's mne nepravostmi svými. Já, já sám shlazuji přestoupení tvá pro sebe (Iz. 43, 24. 25.). Jakož tedy Kristus teď do zahrady vcházeje, teskniti počal, vzpomenuv sobě na bujnost naši v zahradě rajské, kterouž on platiti musil v zahradě této, tak my,

kdykoli zahradu jakou uhlédáme, na obě ty zahrady, rajskou a Olivetskou se rozpomínejme, onuno za zrcadlo plzkosti k hříchům, tuto za zrcadlo hořkosti hřícha majíce. Hledíme-li v zimě na zahradu, mějme obraz sebe samých, jakožto v Adamovi ustydlých a umrtvených rajských stromů. Pak-li na jaře neb v létě, když se všecko pučí, kvete, zelená, ovoce vydává, mějme obraz sebe samých, jacíž v Kristu býti máme, obnovení a obživení stromové nového Božího ráje. A když teď příklad máme, kterak i opravení již Kristem (jacíž byli apoštolé) v rozmařilost, vysokomyslnost a jiné hříchy upadají a skrze to, aby ďáblu také v moc poněkud dáváni byli, zasluhují; lekejme se všickni mdloby své a s bázní a třesením konati hleďme spasení své (Filip. 2, 12.), vědouce, že sami v sobě nejsme než Adam, t. pouhá k zlému klopotnost: dostatečnost pak naše k ujití zahynutí že toliko z Krista a jeho za nás přímluvy a zásluhy jest (2 Kor. 3, 5.).

II. Máme tuto vymalovaného satana v jeho chtivosti k škození a chytrosti a zlosti a ve všem tom neustalosti. Nejen zajisté tuto pokoušel se o Kristovy učedlníky, jakožto přední oudy jeho a proto sobě přístup k nim vyžebral, ale i o samou hlavu Božího Syna. Nebo že tuto při Pánu ne samo tělo mdlé bylo, ale i ďábel, co mohl, přiléval, patrné jest z Kristova k učedlníkům napomenutí: „Modlte se, abyste nevešli v pokušení“ (kdeť zajisté pokušení jest, tu pokušitel), též z anjela posilujícího (viz Luk. 22, 43.). A poněvadž tu přicházelo k tomu, aby símě ženy potřelo hlavu hadovu, byl on tu konečně a vinul se a střílel sebou a jedem svým prskal, zda by se ubrániti a předce Adama druhého jako i prvního podraziti mohl. Kdo tedy před tímto pokušitelem, kde a kdy bezpečen býti chceš? Pokusil se o Adama v ráji, pokusil o všecky lidi, jednoho za druhým, co jich na světě bylo; pokusil o samy nejbližší tovaryše a přátely Syna Božího; pokusil o samého Božího Syna a to i v počátku poselství jeho, i potom dále, i teď při smrti. Čekej téhož na sebe, člověče, každý a vždycky se chytráka tohoto jedovatého střež, pokud jsi živ, ba i při smrti. Ó jak tedy potřebně nás učil Syn Boží každý den v nebe volati: „Neuvoď nás (Otče náš) v pokušení, ale zbav nás od toho zlého!“

III. Máme tu jasné zrcadlo strašlivé a zuřivé spravedlnosti Boží, kterouž prokázal k tomu hříšných zástupci, Synu svému, že ani jemu neodpustil, jakž dí apoštol (Řím. 8, 32.). O nepromĕnný orteli úsudků Božích! Řečeno hříšnému bylo. Smrtí umřeš! Hle, dojíti to musilo i na toho, kterýž se k hříšnému pokolení tĕla a krve na se vzetím přivlastnil toliko!

Avšak zase v tom samém máme zrcadlo vroucí k sobĕ lásky netoliko Syna Božího, kterýž zamiloval nás a dal sebe samého za nás (Gal. 2, 20.), ale i Otce nebeského, kterýž proto Synu neodpustil, aby nám odpustil, atd. I v tom milost, že Syn Boží proti ďáblu soku u Otce svého za nás oroduje a Otec to přijímá a ďáblu meze a cíle, pokud k vyvoleným jeho přistupovati má a dále nic, vytýká. Jakož pak i my, že jsme v přítomných pokušeních ostáli a skrze satanovu říčici nepropadli, což to dĕlá jediné Kristovo za nás orodování a Boží satana, aby přes čáru nemohl, zdržování; Bohu chvála! Moudrosti také Boží předivné tuto jest zrcadlo, kterýž spravedlnost milosrdenstvím tak ztemperovati umĕl, že jed medem, trávení lékařstvím, smrt životem učinĕno býti musilo. Tím zajisté, že se spravedlnosti Boží při nevinném dosti stalo, spravedlnost i při vinných již od práva svého pustila a milosrdenství obklíčilo všecky, kteříž by se vĕrou přiúčastnili k tomu, kterýž se milostí přiúčastnil k nim. Tak hle přísnost Boží spravedlnosti promĕnila se nám moudrostí Boží v sladkost milosti. O hlubokosti bohatství i moudrosti i umĕní Božího! Jak jsou nevystižitelné cesty tvé! (Řím. 11, 33.). Který lidský neb anjelský vtip dosáhl by toho, kdyby toho Bůh nebyl vyjevil a skutkem nevykonal? Avšak znamenejme, že ne v samém Kristu moudrost Boží tak spojila to dvé, ale i v nás pojí, to jest, i v nás smrt smrtí moří. Jinak zajisté nemožné jest, aby se nám a v nás promĕnila spravedlnost v milosrdenství, kromĕ tak, jak se to v Kristu stalo, totiž že každý z nás musí odložiti vůle své a poddati se vůli Boží a položiti se před Bohem svým do prachu a nechati přejíti vichřice spravedlnosti jeho, potřením v nás duše i tĕla a umrtvením Adama starého a vražením nás do hrobu i pekla. Tomu, kdo se poddá a dá se tak spravedlnosti Boží v srdci svém potřiti, zmařiti, v nic obrátiti, obrátí se potření jeho v celost, smrt v život, hrob

u vzkříšení, peklo v nebe. To zajisté jest cesta Boží při všech vyvolených a není jiné (1 Sam. 2, 6. Izai. 57, 15. a 66, 2.).

IV. Vedle čehož máme v tom prvním utrpení Kristovu v zahradě vlastního i celé církve způsobu divadlo. Život náš zdejší co jest než zahrada? A to zahrada Olivetská. Nebo máme tu olivovi, t. rozkoší, pohodlí, věcí tělu libých dostatek, ačkoli jední nad druhé víc. Nýbrž sami jsme olivy Božího štípení, však mezi planým olivovím divokého světa. Protož při tom máme každý své Jetsemany, presů dosti, kterýmiž nás presuje svět tento, z Božího dopuštění. Protož tu věřící, rovně jako sám Pán, dosti mají nepohodlí, bázně, strachů, lekání, bojů, zápasení, potu a krve. I kteří by někdy pomáhati měli, nedbají, spějí, opouštějí církev. (Tak že by se nejednou nejednomu říci mohlo: „Šimone, spíš?"). Ale toto jest potěšení, že byť všickni opustili, nebeský Otec neopustí svých. A Kristus také milostně k svým promluvil: „Na světě soužení míti budete, ale doufejte, já jsem přemohl svět" (Jan 16, 33.).

V. Naposledy mají tuto všickni nekající hříšníci zrcadlo toho, co se budoucně s nimi díti bude, nedojdou-li skrze víru a pokání účastnosti Kristovy. Nebo co tuto Kristus za své vyvolené vystál, to přijde na ně samy, tehdáž, když je opustí hříchové jejich, při smrti a v den soudný a na věky. Tu zajisté oboří se na ně svědomí jejich a počnou teskniti, lekati se a třásti a budou hledati potěšení a nenaleznou. Nebo Bůh se odvrátí, anjelé se ztratí, všecko stvoření opustí, ďáblové toliko katané obklíčí je a potáhnou k mukám věčným a budou uvrženi do jezera hořícího ohněm a sírou, kteréž se tlačí presem hněvu a prchlivosti Boha všemohoucího na věky věků. Odkudž vysvobození nebude, protože času milosti více nebude, ale zapečetěna bude nad nimi pečetí nepromě nitedlnosti Boží neskonalá věčnosti propast. Ach, ulekni se, kdo můžeš, dokud čas, a chytě se Spasitele hříšných, Krista, k němu se věrou a pokáním připni, aby tě s sebou skrze smrt, hrob, peklo provedl až k životu zase a bezpečnosti věčné. Ach, neodpírej s Kristem zde míti svého Jetsemany a dej se Bohu svému zde presovati, ať se voštiny, mláto, záboj, všeliké nečistoty od tebe vzdálí, i to hříšné tělo naposledy dej rád do prachu červům za

pokrm a duši pak čistou jako čistý olej oddej Bohu svému, ať mu v svatosti ostatek života slouží. Spí-li kdo v čas nynějších vichřic, jako teď Šimon a jako tam někdy Jonáš, ach, probeř se, procit a k Bohu volej, aby nebezpečenství a zahynutí ujíti mohl! Učiňmež to i nyní všickni my!

Kázaní na IX. díl pašije.

Milost Boží s námi.

Kterak Kristus, boj s duchovními nepřátely v zahradě Olivetské vystáv, tělesným se vstříc ubíral, slyšeli jsme; následuje, co se zatím již dálo, kterak jat, svázán, k biskupům veden, od učedlníků opuštěn a od Petra zapírán. Slyšmež o tom.

Textus.

Budiž Bůh pravdomluvný, ale každý člověk lhář, dí apoštol (Řím. 3, 4.). Aj, příklad toho! Mluvil Kristus, do zahrady Olivetské po večeři se ubíraje, že se rozprchnou té noci ovečky jeho, že se nad ním zhorší všickni učedlníci jeho, že ho Petr jeho zapře. Odpírali tomu učedlníci, že se toho nestane, že ho neopustí; slibovali a zaříkali se všelijak. Ale kdež to nyní? Pán hle sám zůstal pravdomluvný, lidská pak marnost ukázala se. Přistupme k rozvažování textu; v něm nám evanjelistové vypsali:

Jetí, svázání a k smrti vedení Krista, Beránka Božího, od nepřátel jeho.

I. Jak nepřátelé k tomu jímání Páně přistupovali? jak i Pán sám?

II. Jak se dálo?

III. Co žalostného učedlníkům z té jim nenadálé příhody pošlo?

O I.

K jímání Krista přistupovali z své strany nepřátelé zrádně a násilně, Kristus pak z své strany dobrovolně.

Zrádně: Nebo přivedli s sebou zrádce, kterýž jim ho ukázati a do rukou dodati měl, nešťastného Jidáše, kterýž maje býti apoštolem, on vražedné roty učiněn vůdcem! maje k Kristu, pastýři duše, ztracené ovečky voditi, on na něj vlky hltavé vodil! Zrady pak této a zrádce tohoto užili nepřátelé, aby se nezmýlili na osobě a místo Pána někoho z učedlníků jeho nejali, poněvadž ho ta vojenská zběř ne tak znáti mohla, zvláště v noci. Protož jim dal znamení Jidáš, kterého políbí, že ten jest, aby se k němu měli, a již ho sobě hleděli, ujde-li jim, aby nebyla jeho vina. Z čehož znáti, že ten ďáblem oslepený nešťastný člověk trost sobě činil, že to Pánu nic neuškodí, on že jim dobře ujde, a on svých třidcíti stříbrných předce užive. Protož se upamatovati nechtěl. Přičinili pak nepřátelé k zradě

Násilí a moc, nebo přišli v zástupu velikém s meči a kyjmi a zbrojí, a poněvadž bylo v noci (asi dvě hodiny před půlnocí) s lucernami a pochodněmi, jako vojsko. Proč tak na nezbrojného Krista? Báli se, aby snad neměl předce při sobě zástupu, aneb učedlníci aby ho nebránili. Tak hle svědomí zlé v zlé při hnětlivé bývá, a kdo jiným škoditi hledí, strachu prázden nebývá. Ale nebozí, byli byste s tou mocí, s těmi kyjmi, meči, oštípy mnoho zpravili, kdy by Pán tento své moci byl užiti chtěl. Ale že on

Dobrovolně se dával, snadné bylo jímati. Což osvědčil těmito věcmi: 1. Že neucházel před nimi, ale vstříc jim šel. 2. Že když ho nepoznali (Bůh zdržel oči jejich) sám se jich tázal, koho hledají? 3. Přiznal se jim, že on jest ten. 4. Jména svého vyznáním jako hromem je omráčil, že zděšeni na zem padli a k slovu jeho teprvá zase vstali. 5. Osvědčil se jim, že půjde s nimi, avšak tak, aby učedlníkům jeho dali pokoj, na ně nesahali, odjíti jich svou cestou nechali. Mocný to Pán, kterýž i nepřátelům rozkazuje a ordonanci dává, co a pokud činiti mají neb nemají. 6. Jidášovi jeho políbení vyložil a že ví, nač se vztahuje, oznámil, že totiž tak ho líbá jako

Amazu Joáb, ústa k líci a k boku meč sázeje (2 Sam. 20, 9.). 7. Teprvá se jíti a svázati dal.

O II.

Oznamují dále již evanjelistové, co se vedle toho při tom dálo? jmenovitě toto tré.

1. Že učedlníci (kteříž se posavád jen dívali a poslouchali, myslíc, že Pán tu chasu rozežene a rozptýlí), vidouc, an se opravdu k tomu chýlí, aby Pán jat byl, rozhorlili se a připovědi své (že Pána neopustí) dosti učiniti chtíc, zchápali se k svým dvěma mečům, ptajíc se, mají-li bíti? Jako tam někdy Abizai, když Davidovi Semei zlořečil, rozhorle se, řekl: „Nech jdu, Pane můj, králi, a setnu mu hlavu“ (2 Sam. 16, 9.). Ale když mu David nedal, nechal tak. Tuto pak Petr ani odpovědi nedočkav, přiskočil a sekal, tak že biskupovu služebníku Malchovi ucho uťal, mysle, že horlivostí svou všecko dobře zpraví, Pána obhájí, tu noční chasu rozežene.

2. Ale Pánu se to nelíbilo, protože to i proti jeho učení bylo. Neodpírejte zlému, ale udeří-li tě kdo v pravé líce, nasaď mu i levého (Mat. 5, 39.), i proti příkladu, kterýž trpě, nemstil se, ani nehrozil. Protož ho okřikl a meč schovati kázal, nechce-li od meče sjíti. Mohlo se zajisté snadně státi, že by tu Petr na kusy rozsekán byl, a Pán byl by měl úhonu, že jest buřič, že se proti soldátům římského císaře stavěl atd. Káže mu tedy jíti v stranu; on kdyby se hájiti chtěl a úmysl jeho nebyl píti tohoto kalicha za lid svůj, že by našel jinakší gardu a na Otci vyprosil třeba dvanácte houfů anjelů (řecký text dí *legionů*, držel pak každý legion šest tisíc žoldnéřů), ale jakž by se prý naplnilo Písmo? Protož ani anjelů, ani vás nepotřebuji k ochraně; spokojte se všickni a jděte svou cestou, poněvadž jsem vám gleyt vyjednal. To Pán k učedlníkům promluviv, sehnul se, zdvihl Malchovo ucho (věděl zajisté vševědoucí Pán i po tmě kde leží) a přihojil mu je zase. Předivná věc, že vidouc a slyšíc tyto věci nepřátelé, neusmyslili sobě a nerozvážili, žeť tu v pravdě s takovou osobou činiti mají, nad níž by neměli moci, kdyby sama dáti se jim nechtěla. Ale zaslepeno bylo srdce jejich.

3. Protož jim také Pán domlouvá a je z takové slepoty obviňuje: „jako, prý, na lotra vyšli jste, ježto jsem u vás celé dny v chrámě býval, a nejali jste mne. Ale toť jest ta vaše hodina a moc temnosti.“ Kterýmiž slovy nevinnosti své s obviněním zlosti a slepoty jejich zastává, jako by řekl: „Tak-liž na poctivé lidi chodívají? v noci a zbrojně? Před čtyřmi dny pochlebovali jste přede vším lidem, že víte, že cestě Boží v pravdě učím a nedbám na žádného (Mat. 22, 16.). Pak-li jste soudili, že neučím, lépe bylo vám biskupům bibli vzíti (místo těchto oštipů a pochodní) a odtud mne osvěcovati a přemáhati, lépe bylo lid do chrámu svolávati k modlitbám, nežli tuto zběř proti mně. Ale nediv; kníže temnosti ví, že nyní hodina jeho proti mně jemu puštěna jest, protož vás syny temnosti ve tmách za sebou vodí. Ale však, děj se co děj, nestane se než co Písma prorocká předpověděla. Těmi řečmi osvědčoval se jim Pán, ale oni, ač odpovědi ve rtech neměli a svědomí jich vlastní, že zle dělají, jim mluvilo, však v zatvrdilosti srdce trvali, Krista jatého jako zločince svázali a s ním k městu pospíchali.

O III.

1. To vidouc učedlníci, teprv se lekli, že zle, a dali se v utíkání, tak že ani jeden při Pánu nezůstal. Hle, stálost lidská! Umříti při Pánu slibovali všickni, a když přišlo k suku, ani jeden nedostál. Poručil jim Pán sic odjíti a k nepřátelům řekl: „Nechte těchto, ať odejdou.“ Ale když evanjelista praví, že opustivše ho, utekli, dává znáti, že oni ne na poručení Páně šli, ale strachem naplněni jsouce, prchli, a jakž jim Pán byl řekl, jako ovce se rozprchli.

2. Oznamuje sv. Marek o nějakém mládenci, že oděný jsa rouchem (neb plátnem) lněným po nahém těle, šel za nimi a od té chasy lapen byl, takže nahý sotva utekl. Kdo to byl, neví se, daremně však někteří o Janovi se dovtipují. Nebo Jan, jako i jiní apoštolé, s Kristem byl, připravený bezpochyby v své šaty. Ale mládenček tento musil býti z města, kterýž na odpočinutí jsa, když po ulici hřmot slyšel, pochytiv na se plátno neb prostěradlo, vyběhl, podívati se chtěje. Avšak neušel i sám rukou

šílené té zběři. Proto to připomíná evanjelista, aby se vidělo, jaká to zpráva byla a jak řádný proti Kristu proces, kdež se tak tumultem všecko dělalo a svá vůle provodila.

3. Naposledy, o Petrovi zejména vypravují evanjelistové, a to všickni, k jakému pádu tu přišel a jak z něho milostí Kristovou pozdvižen. Pád byl ten, kterýž jemu Pán předpověděl byl, že ho v noci netoliko opustí jako jiní, ale zapře a jeho se odečte, že ho nezná. Tak se zajisté stalo: když ho děvka vrátná biskupova examinovala, není-li z nich, zapřel; když jiní nastupovali, zapřel po druhé s přísahou. A po chvíli, když opět naň tužeji dotíráno, strachem ještě větším obklíčen jsa, netoliko zapíral a přísahal, ale již i proklínal se, že on toho člověka ani nezná. Nu, již's dojel, milý Petře! Jakž's se prvé tužil, tak's nyní oslábl! Ach, Petře, Skálo, kam se poděla tvá udatnost? To-liž jest umříti s Kristem? To-li duši za něho položiti? Nevěděl's ty, nebohý Petře, co satan, na koho s řičicí svou přijde, umí. Ukazují pak evanjelistové, kudy k tomu pádu přišel Petr: že skrze všetečnost. Nebo Kristus jim všechněm v stranu odjíti kázal; jiní šli, Petr předce za Pánem až na síň biskupovu se loudil, tam se mezi chasu vtočil a s nimi se zhříval, jakoby jeden z nich byl, nepamatovav na ono, že kdo miluje nebezpečenství, zahyne v něm. Vymlouvají ho sic evanjelistové, že to učinil proto, aby viděl té věci konec; totiž, že ho milost ku Pánu vroucí za Pánem předce táhla. Ale vždyť on měl, nechaje rozumů svých, poslechnouti Pána a jíti pryč, vida patrně, že platen býti nemůž. Načež když nedbal, došel zahanbení, a to tím většího, že ne od biskupa neb někoho z předních, ale od chasy k tomu přiveden. Tak Pán Bůh někdy, aby někoho v pýše zahanbil, špatného ledakohos naň pustí. To o pádu.

O povstání zapsáno jest toto, že se sám od sebe Petr neupamatoval, ale Pán ho pamatoval, aby se, co činí, rozpomenul a již aspoň pryč jíti a horšího zlého ujíti mohl. Užil pak Pán k upamatování jeho prostředku dvojího. Předně: kohouta, aby mu tu v domě biskupově po dvakrát zakokrhal (odtud se vidí, že se tyto věci s Petrem okolo půlnočního času a potom dály) a Petr na předpověddění Páně se rozpomenouti příčinu měl.

Druhé, ohlédl se sám na Petra a tím jemu příčinu dal, že se na slova jeho rozpomenul, ulekl, náramně skormoutil, ven pospíšil a teprvé v hořký a srdečný pláč nad sebou sám vydal. Potud historie.

PŘEDPOVÍDÁNÍ.

„Toto však stalo se, aby se naplnila Písma prorocká.“ dí teď evanjelista (Mat. 26, 56.) a Kristus sám ku Petrovi: „Mohl bych prositi Otce atd., ale kterak by se naplnila Písma, že tak musí býti?“ (v. 54.) Pohleďmež tedy, která Písma oznámila, že tak býti mělo.

1. Že Pán Ježíš, Kristus a Mesiáš, měl býti jat a svázán, ukazovaly to předně všecky oběti. Nebo každé k oběti hovádko musilo býti vzato, provazy svázáno a hnáno k oltáři. O čemž i žalm 118, 27. oznamuje: „Važte beránky až k rohům oltáře.“ Musil tedy i Beránek tento Boží svázán a veden býti až rohům oltáře svého, t. na kříž. Jakož pak již ho z rukou svých nepouštěli, až ho i na kříž přibili. O čemž David v žalmu 22. zpíval: „Psi obskočili mne, rota zlostníků oblehla mne, zprobíjeli ruce mé i nohy mé.“ (v. 17.) A v Pláči Jeremiášově praví se o Mesiášovi v osobě Judského krále: „Dýchání chřípí našich, pomazaný Hospodinův, lapen jest v jamách jejich, o němž jsme říkali: V stínu jeho živi budeme.“ (Pláč Jer. 4, 20.) Podobná zajisté písnička byla učedlníků. (Luk. 24, 21.) Díval se v duchu na to jímání Krista Izaiáš, když řekl: „Jako beránek k zabití veden jest.“ (53, 7.) A Abraham, když Izáka, syna svého, maje obětovati, vedl na horu Moriah a tam ho svázal a na dříví vložil. (1 Mojž. 22, 9.) Samson, rek udatný, lidu Božího z ruky Filištínských vysvoboditel, figuroval Krista jak v jiném tak i v tom, že se vlastním svým krajanům, když k němu na vrch skály Etam tři tisíce mužů Judských přišlo, dobrovolně svázati a Filištínským v ruce vydati dopustil, k zhoubě však a hanbě týchž nepřátel svých. (Soudc. 15, 10. atd.) Též po druhé, když od zamilované ženy Dalily zrazen, za peníze prodán, v ruce Filištínských dodán, řetězy železnými svázán byl, avšak umíraje, porážku největší učinil. (kap. 16.) Tak zajisté tuto vlastní národ pravého našeho Samsona, Slunce naše, Krista jímal a v ruce pohanům k usmrcení vydal; a to

zradou jednoho z domácích jeho, Jidáše. Musil to též na sobě figurovati Ezechiel prorok, k němuž Pán Bůh tak řekl: „Synu člověčí, dají na tě provazy a sváží tě jimi, a já učiním, aby jazyk tvůj přilnul k dásním tvým, aby oněměl a nebyl jim mužem domlouvajícím, protože dům zpurný jsou, (Ezech. 3, 25. 26.) t. dám tě jim v moc, aby provedli vůli svou při tobě." A takhle musilo to býti.

2. Opuštění Krista od učedlníků ukázal byl Bůh Zachariášovi proroku těmi slovy, kteréž tu připomíná Kristus: „Bíti budu Pastýře a rozprchnou se ovce stáda." (Zach. 13, 7.)

3. Na Petrovi naplnilo se (ať víc nepřipomínám) Písmo: „Všeliký člověk lhář." (Žalm 116, 11.) Item: „Jistě žeť není než pouhá marnost každý člověk, jakkoli pevně stojící." (Žalm 39, 6.)

TAJEMSTVÍ.

Ale co pak ty věci napomohly spasení našemu? Mnoho; krátce se však pověditi můž. Jetím a svázáním tímto Kristovým osvobozeni, propuštěni, rozvázáni jsme ze všech svazků okovů, žalářů svých všickni my věřící. Nebo poněvadž na místě nás hříšných Syn Boží tu stál, co se jemu přihodilo, na místě našem se přihodilo. My jsme byli políbením satanovým (t. pochlebenstvím a lžmi jeho) v rajské zahradě svedeni a skrze to v osidlách jeho zvázli a tak v hřích, smrt, jako v řetězy mrákoty upadli; čehož při nás Boží spravedlnost, jako před tím při luciperovi, potvrditi a do žaláře k chování nás na odsouzení oddati měla. (2 Petr 2, 4.) Ale Zástupce hříšných slitovav se, přišel, aby reku tomu loupežnému, co uchvátil byl, odjal, a nás, zajatý svůj lid, sám vyprostil, (Iz. 49, 24.) jakž mu to i Otec poručil, aby šel a vyhlásil zajatým svobodu a vězňům odevření žaláře. (Iz. 61, 1. a 42, 7.) I přišel a vyhlásil to slavně netoliko v škole Nazaretské (Luk. 4, 18.) ale i v chrámě Jeruzalémském, řka: „Jestliže vás Syn vysvobodí, právě svobodní budete." (Jan 8, 36.) Ale že nebylo dosti vyhlásiti tu svobodu, než také způsobiti ji, aj hle, nyní se to koná v zahradě Olivetské! A to tak, že on ďáblu se také políbiti (Jan 6, 70.) a nástrojům jeho svázati dav, vazbu, řetězy, okovy naše sám na sebe vzal, aby je všemohoucností svou po-

trhal a tak i sám z nich vyšel i nám pomohl. Ó lásko Boží! Ó moudrosti nestihlá! Ach, s jakým potěšením díval se na toto vysvobození Abraham, když, aby svázaný a již k oběti na oltáři položený syn jeho Izák vysvobozen a rozvázán býti mohl, beránka za rohy v trní uvázlého uhlédal a že ten místo syna jeho k vyplacení jeho obětován býti má, uslyšel (1 Mojž. 22.) Toť bylo, což praví Kristus, že Abraham veselil se, aby viděl den Kristův; a že viděl a radoval se. (Jan 8, 56.) I my, v Pánu milí, radujme se dnes, vidouce, jak Beránek Boží Kristus v trní hněvu Božího pro nás a osvobození nás od smrti uvázl, že mu ani rohové moci a síly jeho nepomohli, nýbrž za ně v orteli spravedlnosti Boží uvázl, abychom my k smrti oddaní Izákové osvobozeni byli.

A že se tato vlastně věc tu konala a žádnému věřícímu žádné pochybování na mysl vstupovati nemá, aj hned skutek toho tu se ukázal! toho pravím, že svázáním Kristovým my jsme rozvázáni, nepřátelé pak naši jati a svázáni. Ukázalo se to:

1. Glejtem mocným, kterýž Pán učedlníkům svým dal těmi slovy: „Poněvadž prý mne hledáte, nechtež těchto, ať odejdou.“ Jako by řekl: „Nu, jmětež mne, a vykonejte ortel spravedlnosti Boží při mně. A já týmž právem ortele Božího jímám vás, všecky své a účastníků svých nepřátely, abyste při mně vykonajíc vůli svou, nedotýkali se pomazaných mých. (Žalm 105, 15.) S tou zajisté výminkou dávám se vám, aby oni byli prosti; mne pak pokud v své vazbě míti budete, to vy také uhlédáte.“

II. Osvědčeno jest totéž tajemství našeho vazbami Kristovými vysvobození mládence toho lapeného a oloupeného z rukou nepřátel předce vymknutím. Dopadliť ho, ale udržeti nemohli; vyskočil jim jako ptáče z osidla a s hrdlem ušel; jako i Petr a Jan, ač je na síni biskupové mezi sebou měli. Summou, žádný tu neutrpěl kromě samého Krista; k ukázání, že se na něm staví zuřivost Boží, a za koho on trpěl, ten žádný že nebude potahován na soud Boží a k smrti věčné. To potěšení odtud máme jisté, že jatý tento Kristus zjímané má nepřátely své a naše, že nic nemohou, leč co jim dopustí, nám pak zahynouti že nedopustí; a byť pak dopustil i do rukou

jim se dostati a ztratiti zevnitřního něco, třeba i tu koudelnou kytli hříšného našeho těla, duše naše vynikne předce, tím jisti buďme.

III. Třetí, ukázala se moc vazby Kristovy na Petrovi, že nerci-li tělesní nepřátelé nemohou a nemají nás podle své vůle jímati a trýzniti, ale ani ti nejškodlivější a nejspletenější svazkové hřícha že nebudou moci tak zaplésti nás, aby on svým jen ohlédnutím se na nás neměl a nemohl rozmásti všech spletků a rozvázati neb roztrhati všech uzlů našich. Ohlédnutí toto Páně na Petra bylo připomenutí jemu toho, což tam skrze proroka řekl: „Zhouba tvá z tebe jest, ale ve mně všecko spomožení tvé.“ (Oz. 13, 9.)

Avšak v trojím tom příkladu máme také porozvinuté tajemství účastenství našeho v Kristu. Jak totiž dělati máme, abychom v svobodě té, v níž nás postavil Kristus, setrvati mohli. Jmenovitě abychom

1. Pochopů a jímačů svých utíkali a šli jim v stranu jako učedlníci. Pochopové pak naši jsou ďábel, svět, tělo a všeliké libé příčiny, chápající a jímající smysly těla našeho.

2. Abychom, přijdeme-li do pokušení odporných, kdež nám o statek, o jmění, o vzácnost, o život třeba běží, všeho se odvažovali a pro zachování duše své všecko ztratiti hotovi byli, jako ten mládenec.

3. Abychom, poklesneme-li se kdy s Petrem, vstávali hned rychle zase a po Pánu a Vykupiteli svém se ohlédali a příčiny zlé všecky opustiti pospíchali a tak hořkým pokáním i skutečným napravováním čas vykupovali a jiné lidi příkladem svým před hříchy vystříhali a při Kristu utvrzovali, jakž Petr činil, čehož znamenitým důvodem jsou obě epištoly jeho. Ale toho připomínati není kdy.

NAUČENÍ.

Máme pak z těch věcí, kteréž se tu dály, znamenitých naučení množství, ale jichž přivoditi nedá čas. Krátce toliko něco.

1. Předně pak máme tu na biskupích židovských a Jidášovi a zběři jejich příklad znamenité snažnosti zlých lidí ve zlém; kterak oni nespějí, leč zlost provedou, anobrž zahánín bývá sen od očí jejich, dokudž někoho

ku pádu nepřivedou. (Přísl. 4, 16.) O kéž jsme my tak pilní v sloužení Bohu, jako onino k sloužení ďáblu a dobývání sobě pekla! Kéž se jich tak mnoho nachází k zastávání Krista, jako k zrazování, jímání, trýznění! Na toto se vždycky najde chasa, i bez peněz verbovati se dají. Ach, běda Jidášům, kteříž Krista a oudy jeho, lidi dobré, sprostné, polibením zrazují! Jeden byl v světě ten zlopověstný jménem Jidáš; ale skutkem jich bez počtu dosavád. Kristus mezi 12 jednoho měl, nás tuto více jest než 12: sotva tedy i toto shromáždění bez Jidášů jest. Ač mělo by býti, poněvadž jsme z pokušení vyšli, jako čistá pšenice bez koukole býti bychom měli. Ale o tom Boží jest soud. Každý jen přihlédni k sobě, a hleď, abyť někdy neřekl Kristus: „Jidáši, tys mne v slovu a svátosti líbal, skutkem pak a životem svým zrazoval's mne" atd.

Na učedlnících, zvláště Petrovi, máme příklad horlivosti bez umění a při tom křehkosti. I při svatých zajisté nechal nedokonalosti Pán Bůh, abychom sobě z sebe, lidé z lidí modl nedělali, jakž s tím se vším nesmyslní činí. Co by pak nečinili, kdy by takových pádů poznamenáno nebylo? Na samém hle Petrovi (kteréhož základem církve býti hájí) jakých mrzutých poklesek příklad? Byl zajisté pyšný, honosný, na sobě zakládající, neuměle horlivý, mstivý, opovážlivý, nešetrně a hloupě do nebezpečenství lezoucí a při tom však lekavý a na připověď nepamětlivý, neváżně přísahající a klnoucí se; a naposledy teprv bycha honící. Ježto to nebylo ponejprv; prvé již byl ode Pána ulán i satanem nazván, (Mat. 16, 23.) a když se mu po moři jako Pánu choditi chtělo, byl by utonul, kdy by Pán nebyl retoval. Čímž jemu nepochybně toto nynější u víře tonutí předukázáno bylo. Ale on na všecko zapomena, předce leze. Tohle jest obyčejná cesta všech nás! Že kdy by nás sama Boží moc neostříhala k spasení (jakž potom Petr, zkušením naučen jsa, vyznával, 1 Petr 1, 5.), tisíckrát bychom zhynuli. Protož pokorní buďme, na sebe pozor dejme a samé věrnosti Kristově se těšme, že jemu z ruky jeho žádný nevytrhne ovec jeho. (Jan 10, 28.) A chceme-li, aby to potěšení v srdci našem moc mělo, věrnými Kristovými ovečkami býti hleďme.

O pokání Petrovu bylo by s celé kázaní co mluviti, ale čas neslouži. Prosím za toto, nech sobě každý sám dnů těchto doma přečte aneb přečísti dá obě epištoly jeho, a to pilně; uhlédá pravdu toho, co Kristus byl řekl: „Petře, když se obrátíš, potvrzuj bratří svých.“ Tohoto dotknu toliko, že pokání Petrovo bylo takové, jakéhož Bůh vyhledává: předně rychlé, hned bez odkladu, jak se jen upamatoval, že zle činí. Druhé, opravdové; nebo želel účinku svého celým srdcem, a aby se víc toho nedopustil, hned šel pryč a do těch příčin se nenavracoval. Pozdě sic, po šrámu; avšak dobře, že s čerstvým šrámem, aby hned zhojen býti mohl.

I my tak pokání čiňme, hned bez odkladu, dokud nám kohout zpívá (t. hlas evanjelium zní), a dokud se Kristus ohlédá, dokud ještě z hříchů zpět můžeme. A to opravdově. Ne po Achabovsku, pošmouřiti se trochu a předce se na síni ďáblově, u ohně, zlých příčin, žádostí, navyklostí zhřívati, jakž někteří pokání, ale daremné pokání činí a Boha více dráždí. Rád Bůh upadlé dítky své zdvihá, na klín bere, slzy stírá, milostí svou kojí, avšak právě kající a z úmysla v hříchy zase nelezoucí. Nebo kdyby dítě naschvál padati, obrážeti se, nožem bůsti chtělo, byla by zoufalost, a otec vida to, místo politování vzal by metlu a vyšvihal atd. To k následování a výstraze.

II. O ďáblu a jeho zlosti a chytrosti mluviti mi se nyní nechce, ačkoli by k tomu dosti příčin bylo. Pronesl tu jmenovitě své dva grify: jedno, že předních rád hledí (jako teď apoštolů) aby jiné vedle nich a skrze ně snázeji kácel. Druhé, že koho zavésti chce, po stupních vede, nepatrně, jako teď Petra. Při němž vida vroucí k Kristu lásku, uvedl ho skrze ni v vysokomyslnost a na své stálosti zakládání. Odtud vedl ho v neumělou horlivost, aby Pána mečem hájil. A když ho Pán okřikl, a nepřátelé k němu meči svými břinkati začali, tu naň strach uvedl, aby prchl. Z toho udělal mu mysl tesklivou, že proti své připovědi činí, aby za Pánem šel. Tu naň nastrojil děvku vrátnou, aby ho examinovala; Petrovi vnukl, aby se jí nezpovídal. To když on přijal a učinil, nastrojil nad jiné, aby ho toužeji vzali; Petra pak navedl, aby toužeji také zapíral i s přísahou. Na ten stupeň ho přiveda, pustil naň ještě větší strach skrze nástroje

své, a tu ho již právě ku pádu dostrčil, tak že kdy by milosrdenství Bož ho nebylo, byl by ho na zahynutí přivedl. Hle, jak to umělý fechtýř proti nám hloupým! Ach, Hospodine, neopouštějž žádného z vyvolených svých! Jakož pak

III. Proti této ďáblově zlosti a chytrosti máme z přečtené historie potěšení dosti z Božího milosrdenství a moci. Nežádá Bůh smrti žádného hříšného, ale aby se obrátil a živ byl. Protož teď Pán Jidáše více než sám sebe lituje a nad jeho zahynutím vzdychá; Petrovi pak skutečně z hříchu a pádu pomáhá. Moc jeho tu se vidí, že když čemu dopustiti nechce a dokud nechce, dotud nemohou nic dovésti nepřátelé. Teď hle jímali Krista, avšak nemohli dříve, než až se jim dal, ohromiv je prvé a poraziv a moc svou osvědčiv nám ku potěšení.

Máme tu i moudrosti Boží příklad, že on miluje řád a jej míti chce, zvláště při svých. Proto zajisté teď Petra trestal, že se výtržnosti dopustil a k meči schápal, an mu poručen nebyl. Do dnes ta jest vůle jeho. Petrovi, Jakubovi, Janovi (t. kněžím) nesluší meč. Klíče on jim svěřil, těch ať se drží. Také sic meč, ale duchovní, meč slova, aby proti duchovním nepřátelům svým a církve bojovali, jinak nic. Naposledy, moudrosti Boží i v té částce příklad, že on jed jedem, t. hříchem hřích hojiti umí. Petra bylo potřebí naučiti pokoře; i dopustil naň pád a zahanbení. Což jemu do smrti potom k dobrému bylo. A v tomť smyslu Augustin napsal: „Smím (prý) říci, že pyšnému dobré jest v nějaký veliký hřích upadnouti, aby opravdově zahanben učil se pokořiti pod ruku Boží“ atd.

IV. Co pak tu potkalo Krista a učedlníky jeho, to dodnes potkává církev a oudy její. Totiž, že se na ni s houfy a vojsky zbírají, šikují, obkličují, rozhánějí, plaší, jímají, však pokud kdy dovolí Pán pro slávu svou a spasení svých a pro hojnější potom skrze to vzdělání církve, jinak nic. Což my znajíc, buďme trpěliví a stálí, nemstěme se, nepřátelům také nepochlebujme, Krista a pravdy jeho nezapírejme a aby nám toho potřebí nebylo, nechme jim jejich síní a dvorů, jděme v stranu. Pakli koho dopadnou a můž' jim, nechaje i toho roucha, v štychu ujíti, učiň tak, a v koutě kdekoli s jinými věrnými vzdy-

chej, a na Boží smilování čekej; pak-li tě Bůh do rukou dá nepřátelům, jako syna svého, poddej se vůli Boží, trp a pij kalich smrti.

V. Ale běda nepřátelům Božím, všechněm nekajícím hříšníkům! Na samy to přijde, co teď na hříšných zástupci přišlo. Ale bude hrozněji; Jidášem jim bude vlastní jejich svědomí, kteréž je zde falešně falešnými trosty líbalo, tam pak zradí je. Pochopové pak jejich budou ďáblové, kteříž je řetězy ortelů Božích sváží a s sebou na zatracení povedou. Aniž bude kdo by buď litoval, neb bránil a ubránil, protože všecko stvoření zobláčíno bude proti nim v odění (Moudr. 5. 18).

Ale ty věci pokáním se mohou a věrou v Krista Ježíše ukřižovaného předjíti.

Kázaní na X. díl pašije.

Milost Boží s námi.

začátku boje Kristova s nepřátely a kterak od svých opuštěn, od Boha Otce pak v ruce nepřátel puštěn byl, slyšeli jsme; následuje, co s ním činili, a jaká v tom tajemství zavinutá atd.

Textus.

Vypsáno jest v tomto dílu pašije svaté:

Stání Kristovo na soudu duchovním v Jeruzalémě a souzení i odsouzení jeho. A tu

I. Od koho souzen byl?

II. Co a jak tu souzeno bylo?

III. Co z odsouzení Kristova pošlo?

O I.

Souzen byl Kristus na soudu nejvyšším, kterýž byl v lidu tom od samého Boha nařízen, t. před kněžími a biskupy, kteříž na stolici Mojžíšově sedíc, podle zákona Božího jménem Božím výpovědi činili o věcech, kterýmž

jiní lidé nerozuměli a s nimi k tomu soudu odkázáni byli, kterýž Bůh takovou vzácností ohradil, že poručil, dal-li by se kdo v zpouru a neposlechl-li by nejvyššího kněze, kterýž je k službě před Hospodinem, aneb soudce (a soudu toho), aby smrtí umřel, aby se bál všecken lid (5 Mojž. 17, 8. atd.). Na tomto hle soudu státi musil Syn Boží a to podvakrát.

Nejprvé hned v noci, jakž přiveden byl jatý z Olivetské zahrady, u biskupa Kaifáše, kamž se někteří z biskupů a předních byli shromáždili. Ačkoli zajisté podle Božího nařízení neměl býti než jeden nejvyšší kněz aneb biskup živý a po smrti jeho teprv nastoupiti jiný, pro vyznamenání budoucí jediné hlavy Krista; však že mnoho bylo neřádu v tom lidu proti Božímu nařízení podešlo, přistoupil i ten, že se v biskupství vkupovali neb vluzoval, kdo mohl, jedni druhé ostrkujíce. Z toho šlo, že i ti, již zsazeni, to jméno měli, a tak biskupů několik bylo, jeden však v jeden čas, jako roku tohoto Kaifáš (Skut. 4, 6.). Z těch tedy někteří byli se k Kaifášovi hned v noci sešli a Krista jatého soudili, tím úmyslem, nenašli-li by dostatačné a před lidmi barviti se dající příčiny, aby ho tajně sklidili pro předjití v lidu rozbroje. Pakli by našli, tedy zjevně jako zjevného zločince aby odpravili. A poněvadž se jim zdálo, že našli.

Za tou příčinou svolali ráno celou velikou radu (*totum Synedrium*, jakž klade Marek 15, 1. a Lukáš 22, 66.) a tu znovu ho examinovali, soudili a odsoudili a pak soudci světskému, Pilátovi, k exekucí oddali. To o tom, od koho Kristus souzen byl.

O II.

Jak pak se ten soud konal, aby snadně bylo spamatovati, rozvážíme

Nejprv, jak sobě soudcové počínali? Potom, jak obžalovaný sám? Soudcem byl Kaifáš biskup, ten, kterýž prvé již byl radu dal, aby Kristus byl zabit, nepřítel tedy byl Kristův a člověk vražedlný. Ach, když se tak ovečka vlkům dostane na soud, stracen bývá její pře! Ale poslechněme, jak pak soudce tento postupoval? Oznamují evanjelistové, že se nejprv vytazoval, potom svědky vyslýchal, naposledy přísahami a závazky na svědomí

obžalovaného se dobýval. Všecko by to ne zle, kdy by bez podvodu a lsti bylo, upřímně a spravedlivě. Ale všudy tu vlci tito pazoury své ukázali, kteréž uhlédáme.

Nejprv tedy biskup tázal se Ježíše (to dobře, nebo bez vyslyšání nemá souzen, ovšem ortelován býti žádný obžalovaný). Nač se pak tázal? Na dvojí věc. Předně na učedlníky, k čemu je sobě shromáždil? Nač takový houf jonáků za sebou vodí? Bouři-li začíti strojí? Potom na učení: Proč nejsa z levitského pokolení, za učitele se vydává a k zákonu-li pak či od zákona učením svým vede? Na to když Pán odpověděl, že on tajně nic neučil, než zjevně před světem, že vědí všickni, čemu učil neb neučil,

Biskup na to: „Nu, poněvadž se na lidi odvoláváš, poslechneme svědectví jejich. „A kázal přistoupiti svědkům, kteříž tu hned pod závazkem vyznávali, že tento Ježíš Nazaretský vede učení nové, neznámé, proti zákonu Božímu čelící, nýbrž že celé Boží službě, jakž od Mojžíše vydána jest, vyvrácenm hrozí a chrám Boží zbořiti se strojí. Tak jsou vyslyšáni svědkové. Ale že pak to svědectví jejich nevšelijak dostatečné bylo, protože Kristus žádnými svými slovy zřetedlně přesvědčován nebyl než konsequenciemi toliko, že by to tak z řečí jeho bráno býti mohlo, a nadto že Pán k takovým řečem mlčel a odpovídati nechtěl, biskup vzal sobě příčinu, že:

K samému Kristu se obrátiv, na svědomí jeho se dobývati začal: „Zaklínám tě skrze Boha živého, aby nám sám zřetedlně ústy svými pověděl a přiznal se, jsi ty Syn Boha toho požehnaného? Mluvil-lis to? Vydával-lis se za toho? Smýšlíš-liž ještě tak o sobě, nyní pověz.“

Potud o biskupovi soudci a jeho postupování dosti, jakž se zdá, prozřetedlném.

Zdá se arci mírné toto postupování býti, avšak blížeji na ně popatřic, ukazuje se, že liška byl a při tom vlk, soudce tento. Nebo předně:

1. Kukla již byla ušitá, odpověz co on odpověz, umříti musil; nač tedy bylo vytazovati se? Jedině že se barvy a larvy hledalo. O čemž vědouc služebníci, jak se chovali?

2. Jeden z nich pro mírnou a středmou odpověď Pánu pěstí dal, tu hned před soudcem, v něm však nebylo tak ctného srdce, aby ho potrestal aneb to zastavil.

*

Protož i jiní z té chasy přiráželi, bili, tepali, zakrývajíce jemu tvář a aby hádal, poněvadž se prorokem dělá, kdo ho udeřil, veleli. Ježto se toho žádnému zločinci na pořádném soudu neděje, co se tuto v domě a očích biskupa Kristu dálo: tak-liž s prorokem a učitelem zacházeti se mělo? To-liž jest vážný, aneb aspoň pořádný soud?

3. Svědky naň zavodili, ale jaké? Praví text, že falešné, t. kteřiž by přinesli, cokoli by se z jeho někdy promluvených slov nějak převrátiti a proti němu vésti mohlo, jako tam někdy proti nevinnému Nábotovi k usmrcení jeho (1 Král. 21, 10.). Ale tam nepravost provodila Jezábel, pohanka, tu sami starší izraelští, naměstkové Mojžíšovi, ach nešlechetnost!

4. Když se jim ani to nešikovalo, vytrhl se s kladbou a všetečným jména Božího k vražedlnému předsevzetí svému vzýváním všetečný biskup.

5. A uslyšev Kristovo upřímné vyznání, jakoby se pošetil, vztyčiv se, roztrhl roucho své na sobě (an to nejvyššímu knězi zapovědíno bylo, 3 Mojž. 21, 10.), zkřikl: „Rouhání, rouhání", a hned aby všickni ortel pravili, co se jim zdá? Ježto cotě jiného zdáti se mělo, než to, co již byli osnovali, aby zabit byl? O čemž on, aby jako ruhače odsoudili, návěští dává, podle kteréhož jeho i potazu i navržení hlasové šli.

6. Naposledy, lehkomyslnost soudců těchto v tom se vidí, že naň, do domů se rozcházejíc, těm kterýmž odsouzeného k stráži svěřili, zběř pustili, aby, kdo chtěl, bil, plil, trýznil, posměchy a hanbu dle vůle své činil, až do rána. Ježto s kterým kdy zločincem tak zacházíno? To-li že měl býti duchovní, kněžský, vážný soud?

Nu, co pak Pán sám ve všem tom činil? Summovně mluvíc, choval se jako tichý beránek, tak že toho, což byl o sobě řekl: „Já jsem tichý a pokorný srdcem (Mat. 11.)" ukázal příklad. Nebo

1. Odpovídal na otázky moudře, středmě, místně. O učedlnících zatajil, nechtěje jich vydávati; o učení pak odvolal se na všecky posluchače své, podle Písma: „Nech tě chválí jiní a ne rtové tvoji" atd.

2. Když se s křivdou a lehkostí potkal, poličkem, pokorně pochlebníka toho pamatoval: „Mluvil-li jsem zle, vydej" atd. A když jiní přidávali pohlavků, umlkl a oněměl jako beránek.

3. Na svědectví tu křivých a lživých lidí podobně nic neodpovídal, vida, že všecko nasnováno jest k odsouzení jeho; i zpravil se radou Šalomounovou: „Před bláznem nemluv, nebo pohrdne opatrností řečí tvých, (Přísl. 23, 9.) a že čas jest někdy mluviti a někdy mlčeti.“ (Kaz. 3, 7.)

4. Když pak zaklínán byl jménem Božím, aby mluvil a jak mu na srdci jest, vyznával, dal Božímu jménu čest, mluvil a vyznával a osvědčil nepřátelům svým pravdu, že jest v pravdě Božím Synem, a že přijde ten čas, v kterémž oni budou státi na soudu jeho.

5. Tím osvědčením jeho když pohrdli a netoliko křiky svými k smrti ho ortelovali, ale opět zase bili, rvali a celou noc s ním nespíc, až do jitra vzteklou šílenost při něm provodili, zase oněměl a vichřici té přes sebe jíti nechal, až pak ráno k světskému soudci veden.

O III.

Co z toho pošlo? Radost a plesání nepřátelům, jako tam někdy byla Filištínských nad jatým Samsonem (Soudc. 15, 14. a 16, 23.) zármutek pak a žalost přátelům, z nichž byli i Jozef z Arimatie a Nikodem, nepovolující radě jejich, ale však také ubrániti nemohoucí. (Luk. 23, 51.) Ale o tom evanjelistové na tomto místě mlčíc, jinou věc hroznou vypravují, t. co se Jidášovi přihodilo? Kterak se ulekl toho, že Kristus k smrti odsouzen, a běžel k biskupům a odvolával skutku svého, peníze jim vracel, aby oni jemu Pána jeho zase vrátili. Ale oni zpověď jeho velmi nekněžsky přijali: „Co nám prý do toho, žes ty zhřešil a svědomí zlé máš, ty viz.“ On vida teprv, že již pomoci nelze, od svědomí svého takové trápení snášel, že přiběhna domů, oběsil se, a Bůh na něm zázrak ukázal, že se rozpukl na dvé, a nešlechetná jeho střeva z něho se vykydla. Biskupové pak nic sobě předce neusmyslili; a za ty peníze (nesmějíc jich do pokladnice zase dáti, protože prý mzda krve jest) koupili ku pohřbu poutníkům pole hrnčíře jakéhosi, sami sobě na osvědčení pole to Akeldama, t. pole krve nazvavše. Potud historia.

PŘEDPOVÍDANÍ.

I tyto věci dály se podle Písem. Nebo:

1. Co se tkne Krista, že měl býti souzen a na smrt odsouzen od pokolení svého, nýbrž od starších lidu svého, to bylo ukazováno všemi oběťmi aneb hovádky k obětem, kteráž k kněžím musila býti přivedena a od nich zabita. Též figurováno na Jeremiášovi, proti němuž Paschur, nejvyšší kněz, radu svolal k usmrcení jeho; zakládaje úsudek svůj na tom, že oni řádní kněži jsouc a zákon v rukou majíc, nemohou blouditi. „Pojďte (prý), vymyslíme proti Jeremiášovi chytrost. Neboť nezhyne zákon od kněze, ani rada od moudrého, ani slovo od proroka. Pojďte, zarazme jej jazykem, a nemějme pozoru na slova jeho.“ (Jer. 18, 18.) Toto zajisté ačkoli o Jeremiášovi literně zní, však se splnilo na Kristu jakožto velikém proroku, na něhož všickni proroci učením i životem svým ukazovali.

2. Falešnými svědky Mesiáše stížení viděl na sobě David, protož volal: „Povstávají proti mně svědkové lživí, a na to, o čemž nevím, dotazují se mne. Zlým za dobré mi se odplacují, duše mé zbaviti mne chtíce. Rotí se a shromažďují proti mně i nejnevážnější. S pokrytci, posměvači, fatkáři škřípí na mne zuby svými.“ (Žalm 35, 11. 12. 15. 16. Item: Žalm 109, 2. 3. a jinde.)

3. Bití jeho i plvání na svatou tvář jeho, jako i trpělivost v tom jeho viděl Izaiáš; protož v osobě jeho tak mluvil: „Těla svého nastavuji těm, kteříž mne bijí, a líce svého těm, jenž rvou; tváře své neskrývám od pohanění a plvání.“ (Iz. 50, 6. Viz i Žalm 38, 14—16.)

4. A že ve všem tom počínati sobě měl, jako moci nemaje, ukázáno to na Samsonovi, jemuž oholením skrze zradu vlasů jeho odjata byla síla jeho, takže v moc se dostal nepřátelům a těm, kteříž se prvé jeho báti a před ním utíkati anebo padati musili, hříčkou a smíchem byl a t. d.

5. Tolikéž, co se tu s Jidášem dálo, předukázáno bylo Zoufání předně žalostné jeho na onom Achitofelovi; kterýž nad Davidem, Pánem svým, zradu spáchav, potom v tesknost upadl a oběsil se, a zlořečenství to, kterýmž jej a v osobě jeho Jidáše David v žalmu 109. proklinal, na sebe uvedl. (2 Sam. 17, 23.) Ale se to patrněji

na Jidášovi splnilo. Srovnajíc žalm 109, 18. s tím, co 4 Mojž. 5, 27. zapsáno a s skutkem samým. (Skut. 1, 18.) A že mzdu nepravosti, 30 stříbrných, navrátiti a v chrámě povrci měl a za ně pole hrnčířovo koupeno býti, to výslovně Bůh Zachariášovi ukázal, a on zapsal. (11, 13.)

TAJEMSTVÍ.

Ale musíme také opět na tyto věci hlouběji popatřiti a skupinu historie odejmouc, jádra tajemství pohledati, co jmenovitě i tuto ruka a rada Hospodinova koná, jakž apoštolé mluvili. (Skut. 4, 28.) I to, že platiti musí náš zástupce a rukojmě za nás naše dluhy. (Žalm 69, 5.) Předestřeme to sobě po částkách.

I. Obviněn teď byl Syn Boží a obžalován a svědky stížen, nikdy nic žádnému neproviniv. To již jedno pravdivě na místě našem. My zajisté byli jsme obžalováni na soudu Božím, několikery mocné proti sobě žalobníky a svědky majíce, že hříšníci jsme.

1. Zákon Boží (5 Mojž. 27, 26.) a Mojžíš (Jan 5, 45.)

2. Svědomí vlastní naše, jenž jest zápis náš vlastní (Kol. 2, 14.) vždycky obviňující nás (Řím. 2, 15.) a potupující nás (1 Jan 3, 20.)

3. Ďábel, žalující na nás před obličejem Boha našeho dnem i nocí (Zjev. 12, 10.), a aby Bůh ruku svou na nás vztahoval, nezbedně dotírající. (Job 1, 11.)

4. Anjelé, spoluslužebníci naši, (Zjev. 22, 9.) rmoutící se nad zlým chováním našim. (Mat. 18, 31.)

5. Všecka stvoření, jichž proti vůli jejich často zle užíváme. (Řím. 8, 20. 22. Jak. 5, 3.)

Od těchto hle mocných a spravedlivých žalob nemohli jsme jináče osvobozeni býti leč tak, aby nevinný Boží Syn na sebe vezma viny naše, sám za ně na soudu stál. I stál, a vedeni proti němu na místě našem žalobníci a svědkové, abychom my toho ujíti mohli. Což Bůh v stínech zákona tím byl ukázal, že poručiv jednou v rok shlazovati hříchy lidu Izraelského, nařídil, aby vzat byl kozel k oběti, a Aron biskup vlože obě ruce na hlavu jeho, aby vyznával nad ním všecky nepravosti synů Izraelských a všecka přestoupení jejich se všemi hříchy jejich, a tak vložil je na hlavu kozla, a ten kozel aby zahnán byl na poušť a zanesl na sobě všecky nepravosti

jejich do země pusté. Tak mluví Bůh. (3 Mojž. 16, 21. 22.) To tedy tuto v pravdě se děje; Kaifáš biskup, na místě Aronově jsa biskup v lidu Božím, přijímá od žalobníků a svědků vyznané hříchy (kteříž že byli všech nás hříchové, hned uslyšíme) a vzkládá je na hlavu Beránka Božího Krista, aby je s sebou zanesl do věčných pustin, hrobu a pekla, jakž se i stalo. Protož my již bezpečně a vesele apoštolskou písničku zpíváme: „Kdo bude žalovati na vyvolené Boží? Bůh jest, jenž ospravedlňuje. Kdo je potupí? Kristus umřel za ně. (Řím. 8, 33. 34.) Chvála Bohu skrze Jezukrista, Pána našeho!“

II. Abychom pak tím jistší byli, že se naše viny tuto na Krista vzkládali, považme, z čeho pak viněn byl Syn Boží? A najdeme, že ne jeho, ale naše byly viny. Dvoje vina tuto se jemu dává: Jedno, že by rušitel byl chrámu Božího. Druhé, že rouhač Boží; ježto nebylo ani jednoho, ani druhého. Nebo co se prvního tkne, nikdy on o chrámu zevnitřním (kterýž chrám Hospodinův slul) nemluvil; ale mluvil o chrámu těla svého, že oni jej zboří (usmrcením), a on že jej ve třech dnech zase vzdělá vzkříšením (Jan 2, 19. 21.). Z strany druhého: Jakož Bůh není rouhačem, když se jmenuje Bohem, tak Syn Boží nebyl rouhačem, když se jmenoval Božím Synem. A tak hle ani v jednom tom, ani v druhém žádné jeho viny nebylo. Ale my jsme ti byli, kteříž jsme chrámu Boha živého byli poškvrnili, duší i těl svých, učinivše z nich příbytek nečistých duchů. (1 Kor. 3, 16. a 2 Kor. 6, 16. a Luk. 11, 24.) My jsme byli rouhači a utrhači Boží, když jsme rovni Bohu býti chtěli a s ďáblem proti Bohu se pozdvihli. (1 Mojž. 3, 5.) A v tom dvém hlavním hříchu všecky jiné nepravosti, nečistoty, ohavnosti naše se zdržují a odtud plynou, takže když to dvé nad zástupcem naším, Beránkem Božím, vyznáváno a na něho vzkládáno bylo, skrze to vzloženi jsou naň všickni hříchové všech nás. (Iz. 53, 6.)

III. Ještě i odtud víry naší jistota o vzložení a přenešení hříchů našich na Syna Božího, že on, ač vinen nebyl, však se viniti dal. Oněměl zajisté, jako by nevěděl, čím se hájiti. Proč to opět? I proto, že na místě vinných a sebe neznajících stál. Když zajisté rodičové naši po svém pádu na soud Boží pohnáni byli a měli se vinni dáti, oni dali se v výmluvy; Adam vinu cpal na Evu,

kterouž mu za pomocnici byl dal Bůh; Eva na hada, kteréhož byl stvořil, takže na Boha se vina sčítala, kterýž hada a Evu stvořil. A takováž jest všech nás podnes povaha, že se vždycky raději vymlouváme, nežli viniti dáváme. Ježto zákon Boží všecky viní, aby všeliká ústa zacpána byla a všecken svět vinen byl Bohu. (Řím. 3, 19.) Naši tedy neznámost sebe a zpouru a zpěčování se Bohu pod ortel spravedlnosti tuto platil Syn Boží svým oněměním. To hle jest, což v žalmu praví Kristus: „Hanění hanějících tebe, Bože, připadla na mne, (Žalm 69, 10.) t. poněvadž lidé na tebe, Bože, sčítají viny své, já na sebe to beru, nechť to na mne připadne.“

IV. Protož i ortel, kterýž tu na Krista připadl, jako i zatím jdoucí lehkosti a posměchy, na místě našem vystál Spasitel. Odsouzen jest k smrti, protože nás osvoboditi chtěl od věčné smrti. Bit, trýzněn, nečistě uplván, protože se nám to v pekle díti mělo, a byli jsme zasloužili. Abychom tedy my pokoj měli, kázeň naše na něj vložena jest. Byl od lotrovské té zběři posmíván rozličně, zakrývali tvář jeho, tož ho bili, aby hádal, uhodne-li, kdo ho udeřil; summou, blázna a kejklíře sobě udělali z Syna Božího. Proč? Protože jsme my byli ztratili obraz Boží, srdce naše zastříno bylo mrákotou; šámali jsme a padali sem tam jako slepí a od jedné rány k druhé brali pochop. Aby tedy nám bylo pomoženo, vystoupila teď sama Boží Moudrost a dala sobě oči zastříti a potmě poličky dávati, aby naše zástěra pryč vzata býti a my v obraz Boží zase proměněni býti mohli, jako od slávy v slávu. (2 Kor. 3, 18. a 4, 6.) Nýbrž tím nám zasloužil, abychom mohli časem svým Boha viděti tak, jakž jest (1 Jan 3, 2.) tváří v tvář. (1 Kor. 13, 12.)

V. Všeho pak tohoto abychom hojnější jistotu měli, dvě věci staly se hned při tom zvláštním Božím řízením. Jedno, že biskup Kaifáš proti Boží zápovědi roztrhl roucho své. On sic učinil to, chtěje ukázati, jak se hrozí rouhání toho, kteréž z úst Kristových slyšel, ale Boží moudrost řídila to, rovně jako i roztržení potom opony chrámové, aby to znamením bylo, že Mojžíš již tu strhal a ztratil svou vzácnost a svým strašením tak velebný již nebude, aby kající hříšníci pro něho do nebe nemohli. Tak hle stínové zákonní pravdě (kteráž jest v Ježíšovi) ustupovati musili.

Druhé, stalo se toto divné, že biskupi za ty peníze, za něž Kristus koupen byl, koupili pole hrnčířovo ku pohřbu poutníkům. Opět tajemství. My, vyhnanci rajští, byli jsme poutníci na zemi, nemajíce tu a nejsouce hodni žádného dědictví, tak jako pohané v zemi židovské ani těch pohřbů míti nemohli. Ale Ježíš Kristus za mzdu vlastního těla svého koupil nám od nebeského hrnčíře (kterýž nás všecky z hlíny sformoval, Iz. 45, 9. Jer. 18, 6. Řím. 9, 20.) svobodu, abychom na Božím poli, kdekoli, bezpečně se klásti, odpočívati a vzkříšení blahoslaveného vesele očekávati mohli. Všecka země již jest Akeldama, pole krve, t. krví Božího Syna posvěcená, ku pohřbu nám, poutníkům Božím, příhodná. Bohu chvála!

NAUČENÍ.

Všecky pak tyto věci slouží nám

I. Předně, k zošklivení sobě hříchů, pro něž Syn Boží tak trýzněn býti musil. O čemž apoštol dí: „Poněvadž Kristus trpěl za nás na těle, i vy týmž myšlením odíni buďte“ atd. (1 Petr 4, 1. 2.) A zvláště některých zejména hříchů, jejichž mrzutost nám se tuto ukazuje. Jako:

1. Lakomství, o němž co tam apoštol napsal, že jest kořen všeho zlého, a že pro zamilování peněz někteří pobloudili od víry a sami sebe naplnili bolestmi mnohými (1 Tim. 6, 10.), toho teď živý na nešťastném Jidášovi příklad. Nebo penězům k vůli pobloudil od víry (věrnosti, kterouž byl povinen Pánu svému) a sebe sám naplnil bolestmi, zde i věčně. Ach, cože špatně užil těch stříbrných! Vrátil je zase; a že u něho pobyly, místo ouroku z nich dostal provazu a pekla. Kaj se,kdo se káti můžeš, aby nemiloval žádné mzdy nepravé, nebo nepřinese nic dobrého ani tobě, ani potomkům tvým. O kéž Bůh dá mnohým nynějšího času prohlédnouti, kteříž za povrchní věci, domy, role, úřady, pohodlí časná prodávají Krista a poznalou pravdu, aby, pravím, prohlédnouti a biskupům jejich vnadu před nohy uvrhouc, časněji se vyplésti z osidel ďábelských a Antikristských mohli! Nebo jak pravdivě Bůh živ jest, neužive se dobře žádných stříbrných, žádného takového Akeldama, t. pole, domu, vinic, jmění, cizí krví a potem dobytého. Protož i z nás jest-li

kdo, kdož by co cizího měl, nezadržuj, mzda nepravosti jest, volá na pomstu. Lepší jest málo, což má spravedlivý (ba lepší i ta nouze spravedlivého), než veliká bohatství bezbožníků mnohých (dí žalm 37.).

2. Zošklivme sobě hřích zrady a nevěry i ošemetnosti a neupřímnosti všelijaké, abychom toho jako samého satana utíkali a upřímně, sprostně, odevřeně, s Bohem i lidmi zacházeli. Žádný zrádce (bližního svého neb věci jeho pod barvou přátelství zavozující) nikdy dobrého konce nevzal; jakž příkladové Písem svatých i historií světských ukazují. Avšak do toho cechu všickni dvojího jazyka lidé, jinak s bližním v oči, jinak krom očí zacházející, přináležejí, nemilí Bohu i lidem. Protož Sirach řekl: „Na utrhače a toho, jenž jest jazyka dvojího, klatbu dejte, nebo mnohé na zkázu přivodí.“ (28, 15.) K témuž přináležejí svědkové křiví a lživí, jenž jsou netoliko nové prosté a falešné věci na bližního vymýšlející, ale také bližnímu jeho činy a slova jinak, než on míní vykládající a fortelně k tomu svého něco přidávající, ujímající, měníci a tak skrze to bližního v zlou pověst a nebezpečenství uvodící. Takový každý zrádce a vrah jest bližního svého a Jidáš jeho, kterýž neujde pomsty, nepokaje-li se. (Žalm 5, 7.)

3. Vystříhejme se také pokrytství, jehož opět na farizeích příklad máme. Ti hle teď tak se vázali svědomím, že nesměli zrádných těch peněz vložiti do pokladnice chrámové, proto prý, že mzda krve jest. O svatí pokrytci! K zradě peníze bráti z pokladnice nebyl jim hřích, než dáti je zase tam, hřích by byl. My svědomím vázati se hleďme, avšak upřímně, všudy, vždycky a ve všem. (Skut. 24, 16.) A modleme se v žalmu 51, 12.

II. Vizme opět tuto satana a fortel jeho, kterak on hříchy lidem umí i ztenčovati i zveličovati. Ztenčovati, když k nim lidi namlouvá; zveličovati, když do nich uvede a k zoufalství dostrčiti chce. Obojího příklad na Kainovi, Achitofelovi a teď na Jidášovi, jimž nejprvé hřích tak sládl, tak se malý zdál, že sobě všecka napomenutí a výstrahy zlehčovali; po spáchání pak tak jim zhořkl a tak se veliký v očích udělal, že žádného potěšení ani najíti ani přijíti nemohli. Protož kdo se bojíš zatracení, nevěř satanu, ani světu, ani tělu a rozumu svému, když ti lahodí a hříchy zlehčují, ale měj v pa-

měti věci poslední, a před oči sobě představuj cíl, k němuž směřuje satan, aby tě navnadě, uvedl v zvyk hřešení a potom tě jako v pouty spjal, abys nemohl zpět, a on by tě dostrčil k zoufání a zahynutí. „Nebo nám nejsou neznámá myšlení satanova,“ dí apoštol. (2 Kor. 2, 11.) A Pán Bůh praví: „Ó by moudří byli, rozuměli by tomu a prohlédali by na poslední věci své! (5 Mojž. 32, 29.) Summou tedy: Kdo se zlého cíle bojíš, boj se hříchů. Nebo oni jsou k zlému cíli cesta.

III. Vizme tuto příklad spravedlnosti Boží proti hříchům netoliko na Kristu, hříšníků zástupci, odsouzeném, zbitém, uposmívaném a uplvaném, ale také na Jidášovi a biskupích, jimž Bůh, když z úmysla hřešili, neodpustil, ani ku pokání srdce neobměkčil, ale na zatracení jíti nechal. Dosti se Pán dlouho osvědčoval farizeům, dosti Jidášovi, dosti shovíval, prodléval, snášel, pracoval s nimi, zda by se z moci satana vydobyti mohli. Když nechtěli, nechal jich v okovech jejich k zahynutí, tak že Jidáš sobě zoufal, a farizeové ani tím předěšeni býti nemohli ku pokání, zůstali v zatvrdilosti a v zatracení svém také. Tak se naplnilo na nich, jako i dodnes plní, co v Žalmu 7, 13. 14. a na Jidášovi a Jidáších obzvláštně co Žid. 10, 26. a 12, 17. A protož jakož jsme včera na Petrovi příklad měli Božího milosrdenství ku potěšeni kajícím, tak teď na Jidášovi příklad máme Boží neproměnné zuřivosti k hrůze nekajícím, z úmysla hřešícím. Z obojího tedy toho my složme lékařství duši své a traneček hořký, sladký, však zdravý, a to takto: Příklad Jidášův nech nám slouží proti ubezpečilosti a příliš smělému milosti se troštování; Petrův pak příklad proti zoufání v nahodilých pádích. Též Jidášův příklad ať skrocuje zevnitřního našeho člověka, aby se za vnadou libostí nepouštělo tělo naše; Petrův pak příklad ať pozdvihuje vnitřního člověka našeho, aby v pokušení neumdléval duch náš. Tak se stane, že nebudeme smíti na milost hřešiti a budeme smíti milosti Boží se těšiti; dej nám oboje to, Pane Bože, pro milosrdenství své.

IV. To pak, co se tu s Pánem dálo, totéž jest, což se s církví děje, kteráž se na světě tak má, jako ovce mezi vlky. Vodí se s ní, examinují, falešné svědky shledávají, odsuzují, poličkují, plijí, trýzní. Ale dobré mysli buďte, křesťané, posvětil vám všeho toho Pán váš. Jen

trpíš-li kdo co, hleď, abys trpěl ne jako zločinec, ale jako křesťan, a budeš blahoslavený. (Mat. 5, 11. 1 Petr 4, 15. 16.)

V. Bezbožným pak lidem, trapičům pobožných a všechněm nekajícím odsouzením Kristovým zapečetěno jest odsouzení jejich, jakž se hned teď na nekajícím Jidášovi ukázalo. Summa jest: stůj dlouze neb krátce s bezbožným člověkem, k tomu však přijíti musí, že hříchové na jevo půjdou a svědomí procítí a je žráti bude a začne jim zde muku a odtud je zprovodí tam, kdež červ jejich neumře a oheň neuhasne na věky věků. (Iz. 66, 24.) Toho kdo ujíti chceš, měj, dokud jsi živ, svědomí živé, jako zřítedlnici jasnou, kteráž by ani nejmenší mrvy nestrpěla.

Sic o pokání Jidášovu bylo by ještě co více mluviti. Ač ne vlastně se mu pokání říká, vlastně pykání. Pokání zajisté jest nejen pykání neb želení, jakž při Jidášovi bylo, ale také po-kání, t. potom, po skutku, kání, aby se pádem svým kál člověk a více nehřešil. A takť se Jidáš nekál, protože přidal hřích k hříchu, t. k falši proti lidem přidal rouhání proti Bohu, jakoby hřích jeho větší byl než milosrdenství Boží. Ježto nebyl, jako ani všeho světa hříchové nejsou větší než Boží milosrdenství, kdyby se jen byl k Kristu obrátil a pokání pravé činil, jako Petr, byl by milosti užil. Jakož zajisté slunce stvořené každému svítí, kdo jen oči odevře a hledí, tak slunce spravedlnosti všechněm hříšným zasvítiti se hotovo jest, jen kdyby se probudili z mrtvých. (Efez. 5, 14.) Ale když kdo zavře oči a od světla se dokonce odvrátí, co div, že ho mrákoty přikryjí? Toto pak o Jidášovu pokání může se pověděti a má souditi, že mělo všecky částky, kterýchž papeženci ku pokání vyhledávají: t. *Contritionem cordis, Confessionem oris, & Satisfactionem operis*. Nebo Jidáš 1. litoval a želel skroušeným srdcem. 2. Vyznal hřích svůj před biskupy, řádnými zpovědníky. 3. Dosti učinil skutkem, navrátiv mzdu nepravosti. A aj nebylo dosti! Zahynul předce, proto že se druhé částky pokání nedostávalo: víry v Krista a důvěrnosti k milosrdenství Božímu, ovšem nového poslušenství a nápravy. Nám pak aby se ho ne nedostávalo, kdykoli ho potřebovati budeme, způsobiž to milosrdenství Boží, Amen.

Kázaní na XI. díl pašije.

Milost Boží s námi.

Předpověděl byl Kristus Pán, (Luk. 18, 32.) že bude od svého pokolení vydán pohanům v ruce a od nich zabit. To že se stalo a on Pilátovi, římskému vladaři, odveden, slyšeli jsme již. Slyšmež pak dále, co se s ním dálo, kterak bedlivěji a spravedlivěji než na soudu duchovním pře jeho uvažována, ačkoli potom vždy k odsouzení nevinného přišlo. První částka soudu toho světského vypsána jest od evanjelistů takto:

Textus.

Kterak na soudu duchovním, v konsistoři jeruzalémské, souzen a odsouzen byl Kristus a odtud k soudu světskému podán, v předcházejícím dílu pašije uvažovali jsme; nyní se nám k uvažování představuje

Stání Páně na soudu světském a souzení pře jeho.

Kdež evanjelistové vypsali:

I. Soudce ty světské aneb politické.
II. Způsob a pořádek toho soudu.
III. Nález, jaký jemu padl, a co dále odtud šlo?

O I.

Soudcové političtí Kristovi vypisují se dva: 1. Pontský Pilát, v zemi Judské od císaře římského nařízený plnomocný vladař. 2. Herodes Čtvrták, Galilejské země vladař. Pilátovi ho podali biskupové a starší jeruzalémští, Herodesovi pak sám Pilát. Ku Pilátovi vedli ho sami biskupové a starší, 70 počestných starců, s neobyčejnou procesí, mohouc ho jen (jakž bezpochyby při jiných zločincích činívali) po služebnících odeslati. Oboje ne bez příčiny od nich se stalo, jakožto lidí moudrých. Nebo, že ho Pilátovi dali, toho měli tyto příčiny:

1. Že on byl zřízená jejich na ten čas vrchnost. Nebo sceptrum od Judy již bylo odjato, v moci císaře římského jakož jiná království světa tak i země Judská

zůstávala, a od něho správcové krajin aneb vladařové vysíláni bývali, jimž nejtěžší pře, zvláště hrdelní k rozsudku jejich náležely.

2. Učinili to i pro ujití nenávisti u lidu, kteréž by byli neušli, kdyby ho sami byli zabili; ale, když ho vrchnost jako buřiče sklidí, myslili, že každý mlčeti musí. Protož potom pravili Skut. 5, 28. (spatř, co tam).

3. Hořelo srdce jejich náramnou zlostí proti Kristu; protož nebylo jim dosti ledajaks ho z světa zvésti, ale aby smrtí ukrutnou a ohavnou kříže (jakáž v užívání nebývala Židům, než pohanům toliko) sveden býti a skrze to bolesti pocítiti musil, i zoškliven všechněm býti mohl, to obmýšleli. Ale Bůh obmýšlel jinou věc, o čemž při historii ukřižování (v dílu XIII.) se dotkne. Že pak s takovou pompou, to proto, aby Piláta hned k exekuci přivedli.

Že pak Pilát odvedeného sobě Krista Herodesovi poslal, stalo se to pro tři opět příčiny.

1. Že viděl nebezpečnou při; protož aby ji znikl, na jiného soudce ji vzkládal, zvláště že Herodes byl Žid, lépe rozepřem o zákon rozumějící.

2. K čemuž dostal dobrého zámyslu, uslyšev o Ježíšovi, že Galilejský jest. A věda, že se Galilejské země vladař Herodes k slavnosti velikonoční tu dostal, osvědčil se, že jemu nesluší cizích poddaných souditi; i odeslal mu ho.

3. Učinil to jako dvořák pro svůj fortel, aby se s Herodesem smířil. Nebo že mu některé z poddaných jeho, Galilejské, před tím byl zbil a krev jejich smísil s obětmi jejich, (Luk. 13, 1.) byl mezi nimi hněv a nepřátelství. Nyní tedy Pilát Herodesovi dvoří a od své soudné stolice k němu odsílaje, jeho ctí. Tak Kristus i k zdvořilosti světu hoditi se musí. Ale i v tom bylo tajemství, o čemž níž. To o soudcích; následuje sám soud.

O II.

Poněvadž byli dva rozdílní soudcové a dvoje rozdílné stání, dvůj soud, také byl dvůj soudní aneb právní proces. Na prvním žalobníci byli Židé, t. biskupové a starší. O nichž evanjelistové vypravují:

1. Že se zastavili s Ježíšem před radním domem, vstoupiti nechtíce, aby se neposkvrnili, proto, že toho dne jísti měli beránka (t. podle ustanovení starších ze čtvrtku na pátek sobě odloživše, jakž v dílu V. dotknuto, a na zákon majíce pozor, 4 Mojž. 9, 6. 10.) Nábožní pokrytci! Bojí se, aby neposkvrnili noh svých rathouzem, a nebojí se, aby neposkvrnili duší svých krví nevinnou! Není-liž to komáry cediti a velbloudy požírati? Ale ne bez Boží vůle a tajemství to se stalo, že ten soud tu pod nebem držán byl. O čemž potom.

2. Když Pilát k nim vyšel (vlídnější jsa než oni) a ptal se jich na žalobu, oni nechtěli nic žalovati, než aby on ho jen orteloval, že oni již tu věc rozeznali. Byť prý tento nebyl zločinec, nedali bychom ho tobě. Jako by řekli: „Zda nevíš, kdo jsme; osoby-li naše v podezření béřeš či úřad?“ O převrácenci! Toho, kterýž vůkol chodě, dobře činil všechněm, zločincem nazývati! Tak hle oslepiti chtíc soudce, proti svědomí mluví převrácení lidé. Obraz tuto jest biskupů a prelátů Antikristových, kteříž sobě vrchností málo váží a jen za pochopy své a popravce užívati chtějí, koho oni za kacíře odsoudí, aby vrchnost meče nelitovala, ani toho nerozvažovala. Ježto kohoť oni za zločince mají? Vidí se to teď. Kdo slovo Boží káží, lidem k spasení slouží, dobře i učí i činí, to jsou u nich zločinci.

3. Pilát pýchu jich vida, vrací jim Krista: Vezmětež ho tedy, a podle zákona svého suďte jej. Jako by řekl: „Nemám-liť já o tom věděti, co vy mezi sebou máte, nechť nevím. Dělejtež tedy jak jste začali. (Chvalitebná při vrchnosti povaha, nedělati nic podle osočení a bez rozeznání žádnému člověku k vůli.) Na to Židé oslábli a nechajíc fouknění, v omluvu se vydali, že jim nesluší žádného zabiti. Hle vražedlné jejich srdce! Pilát nepraví: „Zabíte ho,“ než: „Suďte.“ Ale oni jen o zabití předce mluví. Mezi tím nebyla pravda, aby jim vrchnost římská bránila podle zákona jejich souditi i ortelovati. Jakž se to vidí z těch Pilátových slov: „podle zákona vašeho suďte jej“; též z příkladu Štěpánova, jehož podle zákona svého, t. o náboženství soudili, i odsoudili, i ukamenovali. Ale oni, chtíc Krista buřičem politickým učiniti, praví, že se jim do takové pře dávati nesluší.

4. A na to již dali se v žalování a položili tři punkty jeho zločinství. 1. Že převracel lid. 2. Že brání císaři daně dávati. 3. Že se dělá králem. Čím pak to prokazují? Nalezli jsme, neb shledali to. Ó klamáři, neshledali jste toho nic, ale na odpor. Jmenovitě, že v pravdě vyučoval cestě Boží, (Jan 3, 2. Mat. 22, 16.) že císaři daň dávati poroučel, (Mat. 22, 21.) a že králem býti nechtěl a toho utíkal. (Jan 6, 15.) A ač ho učedlníci poznali i před ním vyznali býti Kristem, on však zapověděl jim byl vůbec toho hlásati. (Mat. 16, 20.)

Což tedy k tomu Pilát? Nevěřil jim, proto že mu v podezření byli upadli, než dal se v vyhledávání té věci sám, tak jakž vrchnosti a soudcům náleží, vždycky pro druhou stranu také ucho míti. A vida Ježíše vážnou osobu, vzal ho s sebou v soukromí, aby s ním samým pěkně promluvil. Protož s ním do rathouzu všel, jich vně zanechav. A tu se ho na třetí punkt obzvláštně (proto že jeho povinnost byla císařství hájiti) vyptává, byl-li by králem? vydával-li se za toho? Pán mu odpověděl: „Sám-li od sebe to pravíš, čili jiní“ atd. Jako by řekl: „Pravíš-li to sám, hleď, podle čeho, co při mně vidíš? Pak-li jiný, ten povinen dokazovati.“ Pilát zase: „Co jsem já Žid?“ jako by řekl: „Co já vím, co vy tam mezi sebou za rozepře máte. Onit mi tě dali a pověděli již svou, pověz ty také.“ Na to se Kristus přiznal, že jest králem, ale ne králem světa tohoto, (čehož důvod klade svou sprostnost a neopatrování se proti nepřátelům) ale králem pravdy, pro kterouž hned na svět přišel. Mimo to, že oč Židé horlí, stín jest, pravda pak všech figur zákonních že na něm jest, ale tomu že Židé nerozumějí. Pilátovi to bylo pohádkou, protož řekl: „Co jest to pravda?“ a nedočekav odpovědi, šel ven. Porozuměl, že to theologické věci jsou, odkudž římskému císaři nebezpečenství nejde. S tím šel od něho, dalšího examinování zanechaje, a pověděl Židům, že on na něm viny nenalézá; když pak oni křikem dotírali, odeslal je i s ním k Herodesovi.

U Herodesa opět biskupi s svými tuze žalují; Herodes examinuje a mnohými řečmi se vytazuje. Pán na všecko mlčí, z částky pro nestydatost žalobníků, soudě, že na zjevné klamy nejlépe se mlčením odpovídá; z částky pro soudce, jehož lehkomyslné srdce znal, že Jana Křtitele

prvé za zpovědníka sobě vzav, potom mu hlavu sraziti dal a Ježíše často viděti žádal, však pro kratochvíl, aby mu divy nějaké strojil, jakž i tuto chtěl, z Mesiáše sobě kejklíře jakéhos dělaje. Protož Kristus před svině perel metati nechtěje, ani divů všetýčkám k vůli (nebo nebyl čas divů, ale utrpení) nečinil, ani slova neodpovídal.

O III.

Jaká pak zavírka? U Piláta taková: „Já na něm žádné viny nenalézám", to vyhlásil přede všemi žalobníky jeho. U Herodesa pak taková, že pohrdl Kristem a na posměch v roucho běloskvoucí jej oblékl a zase Pilátovi v dar poslal. Nenáležitě, nebo byl-li tě poddaný, měl se ho ujíti. Ale tak jest svět; o chrta, o ledacos jdou v kordy, když o Krista, o kněze, o chudého někoho činiti jest, nerád sobě jeden z druhého nepřítele dělá, raději při té příležitosti v přátelství vcházeji, jako tito dva. Tak bývalo, tak jest, tak bude. Ale Bůh časem svým ve všecko nahlédne. Že pak v rouchu bílém Kristus od Herodesa propuštěn, to sic na posměch jemu se stalo, jakoby se *candidátem regni* (kralování hledajicím) dělal, však ne bez řízení Božího, na hojnější neviny jeho osvědčení. Nebo v rouše svatebním, totiž bílém před soudem se postaviti bylo dobré pře a dobré naděje znamením, jako zase černě v smutku přijíti bylo vinnu se dáti a milosti žádati, jakž židovské i římské historie ukazují. I na tomto tedy soudu svědectví neviny odnesl Pán. Potud historia.

PŘEDPOVÍDÁNÍ.

1. A tak se tu splnilo to, nad čímž tam prorok naříkal: „Lid můj vydali bezbožným hrob jeho a bohatému aby usmrcen byl, ješto však nepravosti neučinil" atd. (Iz. 53, 9.), to míně, že lid izraelský Messiáše svého dá v moc bezbožným pohanům, kteřiž bohatství, moc, slávu světa na ten čas míti budou, a to k usmrcení, ačkoli se na něm viny nenajde. Tak se stalo.

2. Že pak Kristus na tak rozličných místech souzen a z jednoho soudu na druhý vozen byl (nejprvé v noci k Annášovi, potom ráno do rádního židovského domu,

tož do rathauzu ku Pilátovi, opět na palác Herodesův a zase ku Pilátovi atd.), to se proto dálo, aby na rozličných místech nevina jeho a na nevinného potom dokračující pokuta osvědčena byla. A bylo to v zákoně předukázáno tím, že díl oběti, jenž se dostati měl kněžím, hrudí a plece nejprvé musil sem tam obracín býti před Hospodinem na osvědčení, že Hospodinu posvěcená věc jest (3 Mojž. 7, 28—34.).

3. A že tak Krista nevinného souditi, i naposledy odsouditi měli Židé i pohané, ukázal to Pán Bůh tím, když poručil, aby při oběti za hřích celého shromáždění všickni starší ruce své na hovádko vzkládali, dříve než zabito bylo, vyznávajíce nad ním hříchy své a jako vzkládajíce je na ně, a teprv pak zabito bylo (3 Mojž. 4, 13. 14. 15.). Poněvadž tedy tento beránek Boží měl za hříchy všeho světa obětován býti (1 Jan 2, 2.), musil také všecken svět přičiniti ruky své, t. knížata lidu i židovského i pohanského, nebo na ty dvoje národy Písmo sv. svět dělí, a obojích tehdáž vrchní právo bylo v Jeruzalémě. U Židů byl nejvyšší soudce Mojžíš a na místě jeho sedící nejvyšší kněz, u pohanů nejvyšší hlava byl císař římský, a na místě jeho v Judstvu sedící Pontius Pilatus. Židé soudili podle zákona Božího psaného, skrze Mojžíše vydaného, pohané podle zákona Božího přirozeného, na srdci lidském vyrytého. Na obojí ten soud potažen Kristus, protože obojích měl býti smírce s Bohem ve krvi své (Řím. 3, 25.).

TAJEMSTVÍ.

Z čehož patrné jest, že soud tento nad Kristem držaný byl soud světa, jakž byl řekl Kristus (Jan 12, 31.), t. že hříchové světa a tak hříchové všech nás tuto souzeni byli. Což se také z přítomné historie zřetedlně ukazuje. Jako předně znáti to dávají

I. Okoličnosti samy, místo, čas, způsob. Co se tkne způsobu, uložili byli Židé tajně Pána skliditi, však nemohli; musila se ta věc zjevně před světem, pořádkem práva a mocí zřízené vrchnosti konati. Uložili byli ne v svátek to konati, aby nebyl rozbroj v lidu, avšak musili předce v svátek, u přítomnosti všeho izraelského lidu. Nechtěli vjíti do radního domu pro svou pověru, Bůh

však toho k tomu užil, aby soud tento držán byl zjevně pod odevřeným nebem na rynku města svatého Jeruzaléma a před palácem císaře římského u přítomnosti zástupů obojích, Židů i pohanů. Protože, co se všech dotýkalo, tomu všickni přítomni býti měli, aby jak před Bohem a proti nebi hřešili, tak před nebem i zemí od Boha souzeni byli. Ač zajisté lidé konali soud tento, však podle předuložení rady a ruky jeho (Skut. 4, 28.). Nebo Boží jest soud (5 Mojž. 1, 17.).

II. Ukazují to též artikulové na něho položené žaloby. Nebo naprosto těmi věcmi nebyl vinen Kristus, jakž prv dotknuto, a vyznal to sám soudce Pilát. Ale v pravé pravdě naše a všeho světa vlastní viny tu summovány a v jedno facit uvedeny jsou. Adam zajisté otec náš byl vlastně ten, kterýž se převrátil a odvrátil od Boha a což nebeskému císaři odvozovati měl, nejvyšší čest a poslušenství, to jemu zadržel. Nýbrž pozdvihl se proti králi nebeskému a na korunu slávy jeho sáhl, postoupiv po Luciperovi a požádav býti rovným Bohu. Což jsme po něm všickni my nešťastní synové jeho zdědili, hlavní, pravím, ty hříchy (všetečnost, nespravedlnost a pýchu). Odkudž všickni jiní všeho světa neřádové vyplynuli a plynou bez přestání. Naše tedy vlastní viny tu přednášíny byly, on sám nic toho při sobě neměl, jakž mu všecka Písma sv. a všecken život jeho, prázdný všeliké ouhony, svatosti pak plný, svědectví vydávají.

III. Že pak on ke všemu tomu mlčel a nejsa vinen, uviniti se dal, nový důvod máme, že soud ten nebyl jeho, ale náš, on toliko že při naši vedl. Nebo Hospodin uvalil na něj nepravosti všech nás, dí Písmo; protož oněměl jako beránek, že na něm cizí provinění leželo (Iz. 53, 6. 7.). My jsme byli ti světa buřiči, my nebeského císaře rebellanti, my Luciperovi tovaryši, bůžky a modly sobě z sebe dělající. Ale poněvadž byl řekl zástupce náš: „Otče, já posvěcuji sebe samého za ně“, aj mlčí a mlče k našim vinám se zná. O jak tedy pravdivě onen Jan Křtitel byl pověděl: „Aj, beránek Boží, který snímá hříchy světa!“ Sňal zajisté z nás hříchy naše a přejal na sebe, jakž teď vidíme; kam pak je nesl a zanesl, potom uhlédáme. Nyní dosti mějme na tom potěšení, že sňati jsou z, nás v pravdě, a Bůh jich po druhé na nás vyhledávati nebude a pro spravedlnost svou nemůže. O čemž apoštol

dí: „Budeme-li vyznávati hříchy své (rozuměj nad beránkem Božím, jako tam Aron kněz nad kozlem Azazel, kterýž měl hříchy lidu zanésti na poušť, 2 Mojž. 16, 21.), věrnýť jest a spravedlivý Bůh, aby je nám odpustil (1 Jan 1, 9.). Věrný jest, slíbil milostiv býti pro krev smlouvy všechněm věřícím; nezapře nám toho. Spravedlivý jest, jednoho dluhu dvakrát upomínati nebude. Nebo jakž by pak nám počítal nepravosti naše, poněvadž je jinému přičetl? Ó přešťastná směno! Syn Boží béře na sebe nepravosti naše, aby nám na to místo oddal spravedlnost svou! Mlčí na soudu světa, abychom my mluviti a vinu svou odvoditi mohli na soudu Božím. Ortelovati se dá ortelem smrti časné, abychom my ortele věčné smrti ujíti mohli. Ó lásko nezasloužená!

IV. Naposledy, jaký utrpení Kristova užitek nám přinášejí, teď ukázáno tím Herodesa s Pilátem skrze něho smíření. Nemyslilit oni na to, co se to děje, ale myslil Bůh, a my již víme, že ten Ježíš Nazaretský, Mesiáš pravý, od Židů pohanům darovaný a od pohanů zase židům vrácený jest prostředník a smírce obojích ve krvi své. Prostředník předně mezi Bohem a lidmi, k vyzdvižení nepřátelství, kteréž mezi nimi bylo; potom však také prostředník a smírce mezi židy a pohany, k vyzdvižení hradby, kteráž mezi nimi byla, aby z obojích učiněn byl jeden lid svatý Bohu. O čemž apoštol dí, že se zalíbilo Otci, aby v Kristu všecka plnost přebývala, a aby skrze něho smířil s sebou všecko, v pokoj uvodě skrze krev kříže jeho všecky věci na nebi i na zemi (Kol. 1, 19. 20.). A jinde, že nepřátelé Boží byvše, smířeni jsme s Bohem skrze smrt Syna jeho (Řím. 5, 10.) Opět, že on jest pokoj náš, kterýž učinil oboje (pohany i Židy) jedno, zbořiv hradbu dělící na různo. A nepřátelství vyprázdnil skrze tělo své, v mír uvodě oboje v jednom těle Bohu, skrze kříž vyhladiv nepřátelství skrze něj atd., takže již skrze něho obojí máme přístup v jednom duchu k Otci (Effez. 2, 14. atd.).

NAUČENÍ.

1. Na Židech, Pilátovi, Herodesovi máme příklad hanebných mrzkostí a plzkostí. Nebo předně, starší tito Izraelští, soudcové lidu Hospodinova, místo Boha svého

držící a zákon jeho v rukou svých pěstující, jak hanebně zbloudili! Mesiáše, po němž toužívali a vzdychali, když přišel, nepoznali, krále svého, kteréhož jim Bůh podle slibů svých z semene Davidova vzbudil, tichého a spravedlnosti plného se odečtli; stavitelé domu církve kámen uhelní jako neužitečný zavrhli, toho, kterýž z Egypta otce jejich vyvedl, po poušti vodil, do země rozkoší uvedl, toho oni posměšně od soudu na soud vodí, summou Pána slávy odsuzují. O jaké toto poblouzení! Jak se tu naplnilo, což v knize Job stojí, že slavní ne vždycky jsou moudří, aniž starci vždycky rozumějí soudu (32, 9.). A tímť způsobem, jakž ukazuje žalm 58. a 82. na větším díle všickni všeho světa soudové se dějí s chybami a omyly, i úmyslnými křivdami a nátisky, s převracením řádu spravedlnosti, protože ve tmách chodí synové lidští a chybují v soudu, všickni jsouc spravedlnosti prázdni hned od narození svého, bloudí hned od života matky. A což horšího jest, ani Bohu a slovu jeho napravovati se nedají, ani ho neslyší. Protož dále Písmo dí: „Jed v sobě mají jako jedovatý had, jako lítý had hluchý, kterýž zacpává ucho své, aby neslyšel hlasu zaklínače, (Žalm 58, 5.) a tak se nepravost provodí i tam, kdež by trůn spravedlnosti býti měl, až se všickni základové země pohybují (Žalm 82, 5.). Tak se v světě a světských i duchovních soudech, kdekoli se bázeň Boží z mysli zpustí, dálo, děje a díti bude. A protož jiný býti musí, jak nepromĕnně Bůh Bohem jest, soud, na kterémž napravení bude všech v světě zběhlých omylů, chyb, křivd a nátisků. Mezi tím příklad teď máme, že když přední v lidu pochybí, vedle sebe všecken lid zavodí. „Národ tvůj dal mi tebe,“ dí teď Kristu Pilát, ješto starší jen národu toho byli ho přivedli. Tak hle, co kněží zlí a zlá vrchnost zavede, všemu lidu se přičítá, protože lid hned také v to potažen bývá, jakž se i tuto stalo, že se nahrnulo zástupů lidu, kteříž se hned starším svým navésti dali, aby na usmrcení toho tiskli, jehož před šesti dny v triumfu slavně do města provázeli. Potřebí tedy modlívati se za správce duchovní i politické, aby jich Bůh neopouštěl, poněvadž jejich poblouzení jiné v blud uvodí.

A že pak tuto starší židovští na Krista kacířství a rebelství sčítají, vidíme jak to pravé jest, že kdo v peci bývá, jináho tam rád hledá. Nebo sami oni byli takoví,

kteříž pro ustanovení svá ustanovení Boží rušili a tak lid od zákona k sobě obraceli, vrchnosti také římské neradi poddáni byli, na vytažení se z moci její všelijak myslili, a kdyby jim Kristus byl chtěl v jedné i druhé té věci po vůli býti, byli by konečně do toho šli. Ale že nechtěl, oni falše se chytili a na něho to sčítali, právě jako ona Putifarova žena, když k vůli své užiti nemohla Jozefa ctného, osočila ho, že ji násilí chtěl učiniti, a aby usmrcen byl, dotírala. A do dnes takové věci bývají atd.

A když slyšíme, že jak Židé, aby v nelibost lidu neupadli, Krista Pilátovi k usmrcení strkali, tak Pilát zase Herodesovi, máme příklad, jak chytře mnohý zlý, bližním zlé obmýšlející člověk, aby se sám nespálil, sám zle nečiní, než jiné nastrkuje, jakýchkoli chytrostí a gryfů, aby jeho naměření skrze jiného k cíli šlo, užívaje. Ale co to platno? Oklamáš ty, člověče, Boha? Nevidí on? Nesoudí on? Uzříš časem svým. Nebo o takových Bůh mluví skrze proroka; běda těm, kteříž před Hospodinem skrývají radu, jejichž každý skutek děje se v temnostech, a říkají: „Kdo nás vidí? a kdo nás šetří? Takové (prý) převrácené myšlénky vaše jsou podobné hlíně hrnčířově. Nebo zdali účinek říká o učiniteli svém: Nerozumí?“ (Iz. 29, 15. 16. Viz také žalm 94, 7—11.).

Na Pilátovi, ač mají čisté zrdcadlo soudcové, aby na krev lidskou nekvapili, bez vyslyšení neortelovali, při vyslýchání žalob a odpovědí, průvodů a odvodů obou uší jednostejně užívali a summou vždycky Boha, jehož jest soud a kterýž v každém soudu, uprostřed soudců jako zemských Bohů stojí a k spravedlnosti dohlédá, před očima měli, avšak příklad také chyby a nedokonalosti, že se opravdově nevinného proti vražedlníkům neujal a věda, že nevinný jest, předce ho k jinému soudu, kdež se mu křivda státi mohla, pustil. To k výstraze. O pravdu (a nevinu) až do smrti zasazuj se atd. (Sir. 4, 33.).

II. O ďáblu nyní toto toliko znamenejme, že komedii, kterouž tu s Kristem hrál, každoročně obnovuje. Neminím na tomto místě toho církve Kristovy sočení a trýznění, kteréž skrze Antikrista provodí, ale to posměchů Kristových obnovování, kteréž skrze nerozšafných a bujných lidí hříčku prvního dne dubna strojí, že jmenovitě z lidí

prostých a hloupých šašky sobě dělají a je s nějakými zámysly sem tam sobě v april posýlají. Nesoudíť se toho vůbec a strojívají sobě i pobožní takovou někdy kratochvíl, ale poněvadž to v skutku a pravdě není než bezbožná satanova hříčka (jako i při slavnosti sv. Ducha ku ptáku střílení) opustiti to sluší pobožným.

III. Boží spravedlnost, dobrotu i moudrost připomeň sobě každý sám, že aby nám odpustil, Synu neodpustil, aby z nás viny sňal, na Syna je vložil, jemu chvála.

IV. A poněvadž ta jest rada Boží, aby kteříž-koli jsou k životu věčnému předzvěděni a předzřízeni, byli také připodobněni k obrazu Syna jeho (Řím. 8, 29.), obcujmež tomu dověrně, a jestliže svět sobě také nás jako míčů podává, buďme v tom trpělivi a snášejme příkladem Pána svého křivdy i posměchy. On byl nevinný a snášel nářky, byl moudrost věčná a snášel posměchy, říkaje: „Červ jsem a ne člověk, útržka lidská a povrhel u všech“ (Žalm 22, 7.). I nám tedy nebuď novo s apoštoly říkati: „Učiněni jsme divadlo tomuto světu, i anjelům, i lidem. My blázni pro Krista, jako smeti tohoto světa učiněni jsme a povrhel u všech“ (1 Kor. 4, 9. 10. 13.). Příčilo-li by se pak to tělu a rozumu našemu, říkejme s apoštolem: „Žádný sám sebe nesvoď. Zdá-li se komu, že jest moudrý na světě, budiž bláznem, aby učiněn byl moudrým. Nebo moudrost světa tohoto bláznovstvím jest u Boha (1 Kor. 3, 18. 19.). Nech nás tedy svět má za blázny a my jej, to tak dobře bude a naposledy se ukáže, co nám bláznovství naše a jim moudrost jejich přinese. Každý jen resoluci měj s apoštolem říkati: „Svět mně ukřižován jest a já světu“ (Gal. 6, 14.). Cokoli tedy nás s Kristem potkává, při něm stůjme, jako ovečky při beránku svém, však nezapomínajíc, kde potřebí dobrého vyznání činiti, jako on před pontským Pilátem (1 Tim. 6, 13.). A poněvadž řekl: „Království mé není z tohoto světa“; my také nezakládejme sobě tu království, ale budoucího čekejme, zde dosti na tom majíc, aby nás vždy nějak přechoval a k tomu tam dědictví dochoval král náš věčný. Což učiní, nepochybujme, protože věrný jest, jen my také jemu věrni buďme, neopustí díla svého při nás.

V. Ale bezbožní, hleďte se, kteříkoli neskládáte z sebe toho, z čehož obviněn byl zástupce váš, převrácenosti, buřičství, bujnosti a zadržování Bohu neb lidem spra-

vedlnosti jejich, též pýchy duchovní neb tělesné atd.: neujdete soudu. Nebo kdyžť hříchů svých neskládáte z sebe, aby na Beránka Božího vloženy a do propasti vznešeny byli, musíte je tedy sami nésti a s sebou na soud Boží, kterýž před nebem a zemí držán bude posledního dne, přinésti. A tu pro ně budete obžalováni a nebudete odpovědi míti ve rtech svých a najdete soudců dosti, kteříž vás odsoudí. Ortele zajisté, kterýž vynese zřízený od Boha soudce živých i mrtvých, potvrdí nebesa i země, (Žalm 50, 6.) anjelé nebeští, i vyvolených lidí zástupové (1 Kor. 6, 2.), a nebude smíření žádného na věky, protože času již nebude více, ale sama neskonalé věčnosti propast. Protož dokud čas jest, dokud Beránek Boží uprostřed církve stojí k snímání hříchů světa, skládej je z sebe, kdokoli slyšíš hlas milosti atd.

Kázaní na XII. díl pašije.

Textus.

Takového nám slušelo míti biskupa, svatého, nevinného, neposkvrněného, odděleného od hříšníků, kterýž by nepotřeboval, jako starozákonní kněží nejprv za své vlastní hříchy obětovati a potom teprv za hříchy lidu (píše apoštol k Židům 7, 26. 27.). A takový žeť jest byl náš kněz nejvyšší Kristus čistý a nevinný, teď z přítomné historie rozumíme. Kdež se vypisuje

Neviny Kristovy od soudce Piláta po sedmkrát vyhlášení a desateré cesty, aby propuštěn býti mohl, ohledování; naposledy pak předce tak nevinného k smrti kníže odsouzení.

A tak tři částky jsou té historie:

1. Neviny Kristovy po sedmkrát od Piláta vyhlášení.

II. Cest k osvobození jeho od smrti desatero vyhledávání.

III. A kterak vždy k tomu přišlo, aby ho odsoudil?

O I.

Prvé jsme již také neviny Kristovy svědky slyšeli, biskupy židovské, pilně, čím by jej uvinili, shledávající a nic nenalézající, a Jidáše, že nevinnou krev zradil, vyznávajícího. Ale větší věc jest, že Pilát soudce, pohan, stranným nejsa a pilně všelijak vyhledávaje, nenachází nic, a to přede všemi teď židy i pohany tolikrát vyznává, že nevinný jest.

1. (v. 1. a 2.). Pilát pak svolav biskupy, řekl: „Aj, já před vámi vyptávaje se ho, žádné viny jsem nenalezl na tom člověku, v tom, což na něj žalujete."

2. Anobrž ani Herodes. „Nebo odeslal jsem vás k němu, a aj, nic hodného smrti nestalo se jemu."

3. Když pak biskupi lid navedli, aby volali: „Ukřižuj, ukřižuj ho". Pilát opět řekl: „I což pak zlého učinil? Žádné příčiny nenalezl jsem na něm."

4. A po chvíli opět: „Aj, vyvedu vám jej, abyste poznali, žeť na něm žádné viny nenalézám."

5. A když, uzřevše jej pod korunou a utrýzněného, znovu zkřikli: „Ukřižuj, ukřižuj", Pilát opět: „Vezměte vy jej a ukřižujte; nebo já na něm viny nenalézám."

6. Šesté svědectví neviny Kristovy bylo od Pilátovy ženy, kteráž k němu poslala, řkoucí: „Nic neměj činiti s spravedlivým tímto. Nebo jsem mnoho trpěla dnes ve snách pro něho."

7. Naposledy, vida Pilát, že by šílenosti židovské odolati nemohl, vzal vodu a předevšim lidem umyl ruce své, řka: „Čist jsem já od krve spravedlivého tohoto, vy vizte." Tak hle se Bohu líbilo dostatečně nevinné Kristovo usmrcení osvědčiti, Židům a všechněm nevěřícím k zahanbení a odsouzení, nám pak a všechněm věřícím ku potěšení a spasení.

O II.

Znaje Pilát, že nesluší práva převraceti, vinného ospravedlňovati a nevinného odsuzovati, ohledoval všech cest, kterých mohl, aby nevinného Ježíše od smrti vysvobodil (nebo neznal rady Boží) a to zejména těchto desíti.

I. Vyhlášením neviny jeho po několikrát, jak jsme již slyšeli, mysle, že se zastydnou vyhledávati toho, aby nevinný, na něhož nic dovésti nemohou, usmrcen býti měl.

2. Zastíráním se příkladem Herodesovým, poněvadž on ho k smrti neodsoudil, a pro svědomí (nevida hodné příčiny) jak se to jemu, římského císaře náměstku, trefí? Poněvadž tu vrch spravedlnosti býti má.

3. Vida neústupnost jejich, podával se jim v tom, že ho potresce, t. buď vězením, aneb zmrskáním, že ho dá zbičovati, jen aby na tom přestali a víc nežádali.

4. Tomu když oni místa nedávali, obrátil se k jinému prostředku, vždy nevinnému život retovati chtěje. Měli obyčej Židé při své velikonoci propouštěti a hrdlem darovati jednoho z vězňů na hrdlo sedících a to na připomínání sobě vysvobození svého někdy tam z ruky Faraonovy, když u moře Rudého již již pod mečem jemu byli. (Nedobře to sic, bez vůle Boží, nýbrž proti vůli jeho, kterýž zapověděl vrahům milostiv býti. 4 Mojž. 35, 16. atd. 5 Mojž. 19, 13.) Pilát tedy kázal sobě některé vězně na hrdlo sedící tu před soudnou stolici přivésti a dovolil, aby sobě vybrali, však ne ze všech, koho by chtěli, než ze dvou toliko jednoho, Barabáše aneb Ježíše, nemysle, aby tak převráceného srdce býti měli, aneb pro hanbu lidskou býti směli, aby toho zjevného a všechněm nemilého lotra tomu svému příteli představiti měli. Ale stalo se: lid, z návodu starších, volal: „Ne, tohoto chceme, ale Barabbáše.“ Divná věc, že lid volal, an před šesti dny volali „Hosanna, Synu Davidův, spas nás“. Odp. Rozuměti, že toto nebyli ti, ale domácí Jeruzalémští a jiní nevěrní. Onino, Pána přijímající, když Pán tak nenadále jat a učedlníci jeho zutíkali, také se polekali a zděšeni jsouc na světlo nesměli. A bylič, kteří v houfu byli omráčeni, co se to děje, nevědouce. Pak-liť se kteří z těch také převrátili, vrtkosti lidské znamení.

5. Pilát se hrozí takové zapeklenosti a ukazuje jim, že své vlastní hanby vyhledávají. A což pak učiním s Ježíšem, kterýž slove Kristus, kteréhož králem židovským nazýváte? jako by řekl: „Nesoudíte-liž, že sebe sami v lehkost a pořekadlo lidem dáte, bude se o vás mluviti a psáti, že jste vlastního svého Mesiáše, Krista, krále, na něhož jste čekali, zahladili.“ Vším tím on k ob-

měkčení jejich směřoval, ale darmo. Nebo volati nepřestávali: „Ukřižuj, ukřižuj ho."

6. Pilát opět se podává, že ho potresce a propustí.

7. A když se nemírně proti tomu hlasové rozmáhali, i všeho lidu, i biskupů, on ukrutností jejich k nerozvážlivé prchlosti popuzen jsa, kázal profousům vzíti Ježíše a zbičovati. Oni svolavše rotu žoldnéřů, zachovali se, vedli ho do placu, svlékli do naha, přivázali k sloupu, mrskali (ne metlami, jakž svobodným, něco provinilým, ale biči a žilami, jako otrokům činiti poroučela římská práva) a svaté to tělo od vrchu hlavy až do pat nohy zedravše a zřezavše, ranami a bolestmi naplnili. Nýbrž puštěný sobě preis majíc, bezbožná ta zběř i nad to víc, co satan kázal, činila. Trn nějaký tu uhlédajíc, svinuli jej v kolo a místo koruny (poněvadž se prý králem dělal) na hlavu vstavíc, přitloukali, takže tím víc svatá hlava zbodena, a všecko tělo krví políváno. A když ho Pilát vyvésti kázal, tak utrýzněného Židům ukázati a k milosrdenství tím aspoň nakloniti chtěje, žoldnéři neoblékajíc ho do jeho šatů, přivrhli naň šarlatový červený plášt a dali třtinu do ruky, Židům na posměch, že tu krále svého mají. Tak když vyšel, Pilát řekl: „Aj, člověk!" Jako by řekl: „Nu, jižť jste ho sobě zpravili, že k sobě podoben není. Již snad aspoň uhašena bude vaše krve jeho žízeň, vidíte, že již dosti ji z sebe cedí."

8. To když nepomohlo, dává ho jim v moc: „Vezměte ho tedy a ukřižujte." Věda, že toho neučiní, zacházeti s ním neumějíce a pro zákon svůj nesmějíce. I tak tedy vždy retovati ho chtěl, však nadarmo. Nebo mu oznámili, že oni podle zákona jej již odsoudili, protože se Synem Božím činil. A tu opět, když politické viny dovésti nemohli, k učení a theologické vině se navracejí. Pilát se zprávy té, že by Synem Božím byl, ulekl, v soukromí ho vzal a odkud by byl examinoval (t. byl-li by z nebe přišlý, syn některého z Bohů?). Kdež ač ode Pána pro své pyšné promluvení potrestán, však sobě umínil nepoškvrňovati se tou krví a vyjda k židům, pověděl jim na konec, že ho propouští. Čehož oni se ulekše, nový gryf vymyslili a zase k žalobě politické se navrátivše, jemu císařskou nemilostí hrozili, jestliže buřiče takového, kterýž se králem dělá, z světa neskliní, ačkoli toho nebyli provedli.

9. Čímž Pilátovi jako šípem srdce prostřelili, že se ulekl, strnul a sobě přemyšloval: „Ach, skrze tyto lidi já k neštěstí přijíti mohu, osočí mne u císaře, přijdu v nemilost“ atd. Jakož tedy tam prvé Kaifáš zavíral, že lépe jest, aby jeden člověk umřel za lid, tak tuto Pilát myslí: „Mám-li já zahynouti, zahyň radše ty, Ježíši“, a posadil se na soudné stolici k ortelování. Ale když ho tu Bůh pamatoval skrze poselství ženy jeho, zaťal se opět, nevěděl co činiti. I začal opět obměkčovati zatvrzelost jejich a zase je hanbou doháněti, aby se upamatovali: „Aj, král váš!“ A když odpovídali: „Vezmi, vezmi, ukřižuj!“ on opět: „Krále vašeho ukřižuji?“

10. To když mu tím svrhli, že oni krále nemají a míti nežádají jiného, než císaře římského, Pilát užil zvláštní ceremonie, umývání rukou, s osvědčením, že on tou nevinnou krví nebude vinen, s doložením: „Vy vizte.“ Zdá se jakoby Pilát věděl, že takovou ceremonii Pán Bůh židům v zákoně nařídil, k očišťování neviny své nad zabitým, (5 Mojž. 21, 6.) protož ji k obměkčení jich a, aby příčinu dal lépe vždy, jak horká jest před Bohem krev nevinná, rozvážiti, užil. Ale vše nadarmo; nešťastní židé směle na se krev Mesiáše svého brali i uvedli (1 Tess. 2, 15. 16.).

O III.

Až potud Pilát života Kristova udatně hájil a k usmrcení jeho nevinného nepovoloval. I jakž tedy vždy k tomu přišlo, že ho odsoudil? Ukazují evanjelistové tři věci, kteréž jemu srdce vzaly a, aby proti spravedlnosti a svědomí nevinného odsoudil, příčinou byly.

1. První byla nezbednost židovská, žádným způsobem ani se upokojiti ani ustoupiti nechtící, až ho i zemdleli, že on ustoupiti musil.

2. Zvláště pak doháněli ho a dohnali pohrůžkami nemilosti císařské. Propustíš-li (prý) tohoto, nejsi přítel císařův atd., jako by řekl: „Má to zvěděti císař římský, jak ty důstojnosti jeho hájíš.“

3. Naposledy, převzetím na sebe té pře, že z té krve Bohu odpovídati chtějí. Tu on nevěda, kam dál, zlámal nad Pánem hůlku a vydal jim ho k vůli jejich, aby byl ukřižován.

PŘEDPOVÍDÁNÍ.

Tyto všecky věci tak že se díti budou, viděl Bůh zdávna a předpovídal. Jako:

1. Nevinu Kristovu ukázal tím, že beránka velikonočního (kterýmž Kristus figurován byl) pilně poroučel bráti takového, kterýž by beze vší vady a poškvrny byl (2 Mojž. 12, 5.), protože by jinak nebyl Kr stus způsobný k oběti za hříchy světa, kdyby sám hříchy měl, za kteréž by dosti činiti musil (Žid. 7, 27.). A jakož. Jozef onen do Egypta prodaný a do vězení uvržený, měl-li dojíti požehnání Božího a prospěti rodině své, musil bez své viny od bratří svých prodán a od cizoložné ženy osočen a do vězení uvržen býti, tak Kristus vězení i smrt trpěti, však bez viny atd.

22. Zlost nezbednou židovskou ukázal v žalmu 22. David, když v osobě Mesiášově, nad bolestmi utrpení svých naříkaje, nepřátely své připodobnil k volům velikým a býkům vytylým, nejen vlastní svou pastvu šlapajícím, ale i pastýře své trkajícím (v. 13.). Též lvům řvoucím a rozsápávajícím (v. 14.). Až i psům zlým, štěkajícím neukojitedlně a hryzoucím zlobivě (v. 17.). Mluví o témž Bůh v Jer. 12, 8. Učiněno jest mi dědictví mé podobné lvu v lese; vydává proti mně hlas svůj.

3. Že Kristus mezi zločinci postaven a zejména s Barabášem, buřičem a vrahem na váhu dán, tu se naplnilo Písmo: „A s přestupn ky počten jest“ (Iz. 53, 12.).

4. A že ukrutným bičováním a korunováním utrýzněn býti měl, píše o tom takto Izaiáš: „Užasnou se mnozí nad nimi, že tak zohavena jest nad jiné lidi osoba jeho“ (52, 14.). Též: „Nejopovrženější byl z lidí, muž bolesti, kterýž zkusil nemoci, před nímž ukrývají tvář“ (53, 3.). A Jeremiáš v osobě jeho tak mluví: „Já jsem ten muž, okoušející trápení od metly rozhněvání Božího“ (Pláč 3, 1.). Item: „O, všickni, kteříž tudyto jdete, pohleďte a vizte, jestli kde bolest podobná bolesti mé, kteráž mi jest učiněna! jak zármutkem naplnil mne Hospodin v den prchlivosti hněvu svého (Pláč 1, 12.).

TAJEMSTVÍ.

I poněvadž tedy toto ukrutné židovské a pohanské s Kristem zacházení bylo prchlivost Hospodinova a bičové

Pilátovi byli metla rozhněvání Božího; suďmež tedy, co pak tu opět ruka a rada Boží činila, proč nevinného tohoto Syna svého tak bez lítosti trápiti dala? Osvědčil zajisté i sám Kristus teď, že to ruka Boží činila, tak tu Pilátovi mluvě: „Neměl by nade mnou moci nižádné, kdyby tobě nebyla dána zhůry“, jakoby řekl: „Trpím toto ne vám k vůli, ale k vůli nebeskému úsudku. Takže tato slova podobná jsou oněm Davidovým, kterýž o Semei, a jeho jemu zlořečení a kamením házení řekl: „Nechte ho, Hospodin jemu rozkázal, zlořeč Davidovi; kdož by tedy směl říci: ‚Proč tak činíš?‘“ (2 Sam. 16, 10.). Hospodin tedy a spravedlnost jeho tuto na Krista dotírala, jej bičovala, trním korunovala, k smrti odsoudila.

Ale proč? „Protože zástupníkem hříšníků jest,“ dí prorok (Iz. 53, 12.). „Raněn jest pro přestoupení naše, potřín pro nepravosti naše, kázeň pokoje našeho naň jest vzložena, aby s sinalostmi jeho lékařství nám způsobeno bylo (v. 5.). Což všecky věci v historii této ukazují, že všecko to pro nás trpěl, sám nic nezaviniv.

1. Předně zajisté, jakož na duchovním soudu pro urážku velebnosti Božské byl odsouzen (což tu Pilátovi připomínají židé: „My zákon máme a podle zákona našeho mát umříti, nebo Synem Božím se činil“), tak teď na tomto světském pro urážku velebnosti císařské, proto prý, že každý, kdož se králem činí, protiví se císaři. Již pak slyšeli jsme, i prvé, i teď v Pilátovu svědectví, že tím nebyl vinen Kristus, avšak mlčel a uviniti se dal, protož jistě, že na místě nás vinných. Adam zajisté otec náš vinen byl a my s ním. On se dělal Bohem, nejsa, on sobě zarážel obzvláštní království, slávu, důchody, kancelář na ujmu nebeského císaře. A my všickni po něm totéž děláme, každý chce býti bůžkem jakýmsi, každý se králem sobě volným dělá a z poddanosti nebeského císaře se vytahuje. Proto hle umlknouti musil druhý Adam, zástupce nás, a pustiti na sebe ortel spravedlnosti Boží, aby jako buřič a ruhač odsouzen byl. A protož jeho uvinění jest nás pominutí, jeho odsouzení jest nás ospravedlnění. Zákonem Božím odsouzen jest Kristus, aby ty, kteříž pod zákonem byli, vykoupil (Gal. 4, 5.). Právem lidským také odsouzen jest Kristus, aby ty, kteříž soudem lidským i svého vlastního svědomí vinni byli, osvobodil. Chvála na věky věků Bohu, že

z nás viny naše sňal, kteříž jsme jich nemohli snésti, a vzložil je na toho, kterýž je uměl zanésti do propasti.

II. Dále se praví, že roucho jeho z něho svlečeno. Proč to? Aby nahý mrskán byl. Ale nám Písmo ukazuje tajemství, že když nám ku přikrytí hanby naší nepostačovali věníkové, kteréž jsme sobě sami strojili (1 Mojž. 3, 7.), musil svlečen býti nevinný Beránek Boží, aby nevina a spravedlnost jeho nám za oděv byla (Viz 1 Mojž. 3, 21. Jz. 61, 10.).

III. Pohleď pak, člověče křesťanský, na Krista utrýzněného, ranami a ssinalostmi po všem těle naplněného. Což jest? Kristus dí: „Služebník, kterýž by znal vůli Pána svého a nečinil ji, bit bude ranami mnohými“ (Luk. 12, 47.). Takový zlý služebník byl Adam, první člověk, kterýž znal vůli Boží a nečinil ji, protož ran mnohých zasloužil se vším svým nepovolným také Bohu potomstvem, protož hle nový Adam bere na sebe to bití a ty rány. A jakož se naše hříšnost u proroka vypisuje, že od zpodku nohy až do vrchu hlavy není místa celého, ale rána a zsinalost a zbití zahnojené, (Iz. 1, 6.) tak měl-li na celé naše hříšné tělo připraven a položen býti flastr hojící, musil Syn Boží na všech oudech svatého svého těla trpěti, aby nezůstalo místa celého, od zpodku nohy až do vrchu hlavy. Aj, jakť jsme draze placeni!

IV. Tak zedraného a posekaného Pána lehkomyslná vojenská chasa také ještě korunovala a to trnovou korunou posměšně a bolestně. Ach, našich opět hříchů trní toto bylo, kteréž Pánu našemu svatou jeho hlavu bodlo! Zlořečená země pro tebe (řekl Bůh Adamovi po pádu). Trní a bodláčí ploditi tobě bude (1 Mojž. 3, 17. 18.). Plodilať, ale toho druhý Adam teď zakoušeti musí a zlořečené to trní na jeho hlavu připadlo! Naříká Bůh (Iz. 5, 6.), že vinice jeho, lidské pokolení, vinou svou na zpuštění přišla, takže trní a bodláčí na ní roste; aj hle, naše trní, naše bodláčí octlo se na hlavě Božího Syna, a tím z jeho svatého těla vyvedena a jeho tělo, i tu zem pod ním polévala nová míza krve jeho, abychom my duchovní tělo, my vinička jeho nová, nové také ovoce, víry a poslušenství nésti mohli.

V. Dána jest Pánu našemu do rukou třtina místo berly, jemu k posměchu, ale nám ku potěšení. Nebo my jsme ti, kteříž jsme býti měli zlatá berla v ruce Boží,

poněvadž rozumným tvorem svým učinil nás byl Pán Bůh, aby skrze nás viditedlně svět spravoval, ale my jsme učiněni třtina zlámaná a neužitečná. Bůh však, nechtěje změniti úsudku svého o nás, dal nás Synu svému, kterýž ujma se nás, vzal nás třtinu zlámanou a pěstoval nás v svých hle, rukou tehdáž, když nás utrpeními svými vykupoval, aby osvědčil, že předce jeho berlou býti máme na věky.

VI. Odín byl Pán pláštěm šarlatovým, pro jistotu opět vykoupení našeho krví jeho. Nebo šarlat barví se krví hlemejžďů mořských, jenž červec slovou, nejčervenější červenost, kteráž na světě býti můž, v sobě mající, jakž to na šarlatu a karmazínu vídáme. Tento tedy plášť, zevnitř krví toho, kterýž tam v žalmu volá: „Cerv jsem a ne člověk!“ zbarvený, což jest jiného jedině barva hříchů našich, o kterýchž Pán Bůh mluví, že jsou krvaví v očích jako červec dvakrát barvený a jako šarlat, avšak přestaneme-li jich, že jako vlna zbělejí, (Iz. 1, 18.) rozuměj, pro zásluhu Kristovu. Nebo jeho krev jest, která nás bílí a čistí (Zjev. 7, 14.). A za touť příčinou Kristus nejprvé u Herodesa oblečen v roucho bílé, potom teď u Piláta v roucho červené, pro ukázání pravím, že bílý jest a čistý sám v sobě, červený pak a zkrvavený nám, abychom s chotí jeho zpívati mohli (jakž v Písni Salomounově stojí 5, 10.): „Milý můj jest bílý a červený.“ Ach, duše každá křesťanská, zamilujž tohoto červeného a bílého, ať jest v pravdě milý srdci tvému! Nebo pro tebe se tak přistrojil, aby duši tvé krásný byl.

VII. Tak přistrojený, vyveden byl od Piláta a ukázán všemu lidu, těmi slovy: „Aj, člověk!“ To Pilát pro naklonění k němu Židů lítostí, ale my jako z úst Božích to slyšíme, v jiném smyslu. Boží zajisté to slova byla v ráji, když Adama pro hřích ku pokutám odsoudiv, v kože beraní krvavé oblékl, přede vším stvořením osvědčil: „Aj, člověk učiněn jest jako jeden z nás“ (1 Mojž. 3, 22.) t. aj, člověk se zavedl, roucho svatosti ztratil, milosti a tváři mé se zbavil! Za čímž slyšáno bylo jiné slovo: „Vyžeňme ho“ (v. 22.). A stalo se tak (v. 24.). Naproti tomu tedy, když nyní nový Adam pokuty onoho nese a pro ně zbit jsa, v ubroceném krví oděvu tu v očích nebe i země stojí, opět hlas ten zní: „Aj, člověk!“ totiž: „Aj, zástupce hříšných hříšníků pokuty snáší a tak viny rajské

platí a spravedlnosti Boží dosti činí! A za tím hřměl hlas všeho lidu: „Ukřižuj, ukřižuj ho!“ A dán jest k ukřižování, vše abychom my ortelů těch Božích ujíti mohli.

VIII. Toto vše dálo se v den připravování, když nastávala veliká velikonoční sobota, pro ukázání, že obětí svou připravil nám veliké odpočinutí od hněvu Božího a nám zasvětil věčnou slavnost.

Summou, vzal na sebe, co bylo naše, hřích a pokutu hřícha, aby nám dal, co svého měl, spravedlnost a slávy účastnost. Protož odsouzení jeho jest ospravedlnění naše, rány jeho lékařství naše, posměchové jeho sláva naše, smrt jeho život náš.

IX. Naposledy, v historii této vypravuje se, že odsouzením Kristovým Barabáš od smrti vysvobozen. To pro nás potěšené, protože vyznamenal všech hříšných, k smrti věčné oddaných lidí skrze Krista vysvobození, budou-li jen s Kristem spojeni a jako tento Barabáš s ním na váhu dáni, to jest, budou-li věřiti, že smrt Kristova jest mzda na vykoupení duší jejich (Mat. 20, 28.), a bude-li každý sebe s Kristem tak na váhu dávati, aby věřil, že Kristus za něj umřel, aby on živ byl (Jan 3, 14. 15. Gal. 2, 20.). Barabáš tedy tento všecky lidi vyznamenal, i jménem svým, i činy svými. Nebo Barabáš Syna porušení znamená, a což jsme všickni my jiného než porušené símě otce Adama? Barabáš byl buřič, vrah pro zlé činy do vězení uvržený, a my což než buřiči proti Bohu, vrahové duší svých, vězňové pekelní? Ale aj, umřel spravedlivý Syn Boží za nás, abychom my, Barabášové bezbožní, živi byli! (Řím. 5, 6—8.). Tak se naplnila pravda figury oné, že Bůh v den očišťování hříchů lidu Izraelského kázal postaviti dva kozly a vrci na ně los, který by z nich k oběti měl býti zabit a který živý puštěn na poušť (3 Mojž. 16, 18. atd.). A aj, padl los na Božího Syna, aby on umřel za nás, my pak abychom byli propuštěni. Ach, zpívejž tu duše věřící s Davidem: „Hospodin jest částka dílu mého a kalicha mého, ty zdržuješ los můj. Provazcové padli mi na místech veselých, dědictví rozkošné dostalo se mi (Žalm 16, 5. 6.).

Kdo jest moudrý, šetř tohoto a vyrozumívej mnohému milosrdenství Hospodinovu! (dí David v žalmu 107, 43.).

NAUČENÍ.

I. Ó jak hrozné nevděčnosti tuto příklad máme na tom židovském lidu! Dobře jim činíval Bůh po všecky časy; oni vždycky se zle odměňovali. Posílal jim proroky; oni je mordovali. Poslal Syna, aby milostivým jejich králem a Spasitelem byl; oni se ho odečtli: „Nemáme krále, jediné císaře. Nechceme, aby tento kraloval nad námi“ (Luk. 19, 14.). A ještě, jak s ním pošetile zacházejí za to, že je cestě Boží věrně učil, nemocné jejich léčil, mrtvé křísil, ďábly vymítal, summou, spasení jejich žíznil: oni teď se s nim katují, krve jeho žízní, bolestí a hanby jeho nasytiti se nemohou. Ó zkamenělé srdce! Díš někdo: „Zle, arci zle učinili Židé; my bychom toho neučinili.“ Odp. „I však se to dodnes děje. Plný svět jest takové nevděčnosti, takového bezbožného s Kristem zacházení. Nemluvím o židovských proti Kristu rouháních, ani o tureckém jeho nepřijímání, ani o antikristském jeho pravdě se protivení. Uprostřed samé jeho církve, kde se čisté evanjelium jeho hlásá, mnoho jest těch, kteříž nedají Kristu nad sebou kralovati, berle slova jeho a zprávě ducha jeho poddáni nejsouce, ale jej zpourou a hříchy svévolnými, zjevnými neb tajnými křižujíce. A to tak urputně, že kdyby osobně tu byl Kristus a tak málo by nám po vůli byl jako Židům, my bychom ho znovu ukřižovali aneb horší jakou smrt učinili; taková jest jedovatost zlého přirození našeho raditi sobě nedadoucí. Protož přihlédni k sobě každý, nejsi-li židovské takové nevděčnosti a šílenosti také nějak účasten, abys se upamatovati mohl a raději s Kristem křižován byl, nežli Krista křižovati pomáhal.

A abychom se ubrániti mohli takové převrácenosti, vezměme sobě věci některé z přítomné historie k výstraze, kterýmiž vidíme, že se Židé tito, žalobníci Kristovi, i soudce Pilát zavedli a v ďáblova osidla zapletli. Jako jsou:

1. Mysl neprohlédající k budoucím věcem, že život jiný jest za tím, tento pak připravou toliko k onomu. Na to zajisté kdyby pamatovali mnozí, ne tak by tu jen se vetkli, tu sobě rozkoše zakládali a kdo jim k tomu nenapomáhá, v čem tak mysl jejich vězí ale k lepšímu něčemu radí, proti tomu se ne tak vztekali, jakž se děje.

Ó mizerné my hlísty zemské, že pro tu zemskou **hlínu a v ní** se pískání Boha, nebe, všecko jiné **v šanc sázíme!**

2. A směřujeme-li pak k budoucím věcem, dejme pozor, aby žádného z nás srdce zalibováním se sobě v přítomném něčem jato a pýchou zmámeno nebylo. Nebo co biskupy židovské k té proti Kristu neukojitedlné zlosti přivedlo? Jediné, že se o místa a důchody báli? A Pilát hrdost také pronesl: „Nevíš-liž, že mám moc ukřižovati tě a mám moc propustiti tebe?“ V čemž se povaha všech lidí maluje a myslička starého Adama, bůžka sobě z sebe dělající. Nebo kdo není takový netoliko z těch, kteříž úřady nějaké na sobě mají a moc nad jinými, ale napořád všickni cosi v své fantazii nosí, jakoby oni v moci své měli dělati, co chtí? Vyrážejme tedy takovou satanovskou fantazii sobě z mysli a jakož Kristus teď řekl: „Neměl-li bys nic, kdy by tobě nebylo dáno z hůry,“ tak každý z nás, i největší dary Boží mající, s apoštolem říkej: „Nic nejsem, aby Bůh byl a zůstával všecko.“

3. Třetí, vystříhejme se na lidech zakládati a větší na ně než na Boha ohled míti. Klesl teď lid židovský, když po starších svých slepě postupovali; klesl Pilát, když se nemilosti císařské příliš bál. Nevymluví to na soudu Božím žádného Krista křižovati pomáhajícího, že ho kněží navedli, že se císaře báti musil a jinak nemohl; žádné takové pilátovské umývání neprospěje. Nebo's se Boha více báti měl než lidí a raději zvoliti nepřátelství světa než Boží (Jak. 4, 4.).

II. Ďábel, had starý, pronesl tuto svou proti semeni ženy jedovatost, o jehož vyhlazení tak se pilně přičinil, nevěda však tajnosti rady Boží, že tu žahadlo své i hlavu samou ztratí. Avšak mstí se podnes na Kristu a jak tam, tak ještě lidí navodí, aby Kristem zhrdali a Barabáše sobě zvolovali. Kdokoli zajisté sobě raději antikrista nežli Krista zvoluje, kdokoli raději ďáblu, světu, tělu svému nežli Bohu slouží, kdokoli chtivěji k zdejším nežli věčným rozkošem chvátá, ten každý vyvoluje Barabáše a proti Kristu: „Ukřižuj, ukřižuj!“ volá. Avšak přemnohé na to navodí a svět po něm postupuje, protože je lstmi jímá. Bůh potírejž ho pod nohy naše!

III. Bůh dobrý a svatý, že nemíní zpoury a zlosti satanovy a lidské bez trestání nechati, osvědčil to, aj, na zástupci hříšných, Synu svém. Ale zase, že nemíní držeti hněvu svého proti těm, kteříž by odstupovali od hříchů svých, osvědčil vynětím ho z úzkosti a soudu, o čemž uslyšíme. A protož, nechtěje aby kdo zahynul, ale se obrátil každý a živ byl, osvědčuje se všechněm lidem a je v zlých předsevzetích pamatuje, jakož zákonem svým tak i ostny vlastních svědomí jejich a jedny skrze druhé. Jako teď Židy pamatoval skrze Piláta, neslušné jejich předsevzetí mnohokrát jim před oči stavěje. Piláta pak samého skrze řeči Kristovy, jimiž několikrát proniknut byl, též skrze sen manželce jeho ukázaný (Viz Job 33, 14.). Blaze, kdo se Bohu, jeho slovu, svědomí svému, napomínáním dobrým pamatovati dá, aby se zepřel satanu a poddal Bohu a sloužil Bohu a byl a zůstával Boží!

IV. Mezi tím, rozpomínejme se my, pro Krista nyní protivenství trpící, že utrpení naše nejsou hanba naše, ale sláva naše. Odsouzen byl pro nás Kristus na smrt, co tak velikého jest, že nás také svět posuzuje? Proti němu křičeli: „Ukřižuj, ukřižuj!“ co div že i proti nám? Bičovali ho a nenechali na všem těle zdravého místa; co div, že totéž s duchovním tělem jeho činí, církví? Vzali jemu roucho jeho, co div, že berou nám naše věci? Korunoval jej svět trním, co div, že nám růže nepodává? Protož netoliko se nestyďme za jizvy Pána svého, alebrž triumfujme, jeho ran a jeho trnové koruny účastníci učiněni jsouce.

V. Ti pak, kteříž křižují Krista v svatých jeho, jako i všickni, kteříž ho sami v sobě křižují, slovo evanjelium v srdci dusíce, aby k ovoci přicházeti nemohlo a tak šlapají krev Kristovu, kterouž posvěceni byli, nech se opatří. Nebo když věřící v Krista s Kristem z úzkosti a soudu vyňati budou, oni naproti tomu na soud přijdou a odtud do úzkosti, trápení, posměchů věčných. Krev Kristova, kterouž pohrdali, přijde na ně a bude jim potopou hněvu Božího neskonalou.

Čehož aby nás uchoval Bůh pro milosrdenství své, o to k Spasiteli svému zavoláme.

Kázaní na XIII. díl pašije.

(V Zelený čtvrtek.)

Milost Boží s námi.

Dnešní den jméno má Zelený čtvrtek, podobně od zelených hořkých bylin, kteréž při hodu beránka jedeny bývaly podle nařízení Božího a jako v dnešní čtvrtek od Pána našeho Ježíše Krista při poslední večeři také užívány jsou. Avšak totéž jméno přivodí nám dnes na pamět předně: zelený onen strom v ráji, na jehož ovoci smrti se dojedli rodičové naši první. Potom zelený strom života, Krista, kterýž ohněm hněvu Božího podpálen byv, hořel přesmutně, však milosrdenstvím Božím zachován, aby neshořel, ale zůstal stromem věčně se zelenajícím a ovoce života a spasení z sebe vydávajícím. Naposledy, na pamět nám přicházeti má, že my sami v sobě všickni jsme stromové sic štípení Božího, avšak pádem rajským osušeni a k ohni věčnému oddáni, kromě kteří se Bohu přeštěpovati dají, aby k stromu života, Kristu, přivštípeni jsouce, z něho mízu života brali a tak již stále živi byli, zelenali se, i ovoce nesli, kromě kteréž cesty k zachování nás od ohně věčného jiné žádné není. O čemž abychom více ještě dnes přemyšlovati příčinu měli, přistoupíme k slyšení následujícího dílu pašije sv.

Textus.

Divné bylo anjelům divadlo, když Izák, onen poslušný Abrahamův syn, maje z poručení Božího býti obětován, ubíral se k hoře Moriah (na níž potom město Jeruzalém vystavěno bylo), na ramenou svých oltář svůj, dříví svazček nesa. Otec pak jeho v jedné ruce meč k zabití, v druhé oheň k spálení syna svého nesl. Ale divnější bylo anjelům i lidem divadlo, když se pravda té figury konala, a nebeský pravý Izák, Kristus, k oběti své na horu Golgota se ubíraje, oltář svůj, dřevo kříže na svých ramenou nesl, okolo něhož otec jeho mečem zuřivosti své blýskal a prudkostí hněvu svého oheň muk jeho podpaloval. Nad čímž pláč vzešel pobožných zástupů a nebe i země hrůzou se třáslo. První díl toho smutného

divadla dnes k spatřování béřeme, jakž nám v přečtených slovích předloženo jest, jmenovitě:

Smutné na popravu vyvedení a ohavné ukřižování Syna Božího.

A tu jest od evanjelistů vypsáno rozdílně, co se dálo se Pánem

I. V jeho na smrt vedení.

II. V jeho křižování.

III. Když ukřižovaný již v bolestech a mukách visel.

O I.

Při jeho vedení na smrt dály se tyto věci:

1. Že svlečen byl z roucha šarlatového a oblečen zase v vlastní své šaty. Židům-li k vůli, aby ode všeho lidu poznán býti mohl, že to jest ten, z něhož sobě proroka dělati chtěli, čili, že žoldnéři nechtěli šarlatového svého pláště více krví jeho káleti, nerozumí se. Stalo se však ne bez Božího řízení, aby umřel ne jako spotvořený král, ale jako snížený a zmařený služebník, a to aby všickni po roucho poznávali a tím patrněji viděli, že utrýzněný ten člověk Ježíš Nazaretský jest.

2. Že veden byl ven z města k místu obecnému popravnému, kdež vůbec zločinci odpravováni byli, jakož pak i tu hned dva s ním a on s nimi vedeni byli.

3. Že mu na ramena vložili to nešťastné dřevo, na kterémž pověšen býti měl, šibenici kříže, což aby jiným zločincům činívali, i těm dvěma tu přítomným, nečte se, nýbrž, poněvadž evanjelistové toto jako zvláštní věc o Kristu vypravují, rozumí se, že jiní obtěžováni tím nebyli. A snad, že ti dva prvé již k té smrti byli přistrojeni, křížové jejich již tam byli dovezeni, tento k nim připojený sám jej nésti musil. Jaká to ukrutnost!

4. Že když pracně šel a pod břemenem tím klesal, žoldnéři dopadli sedláka (Šimona Cyrenenského) a přinutili, aby mu pomohl kříže nésti. Což sotva z lítosti učinili, spíše proto, že se báli, aby jim neumdlel a neumřel, a oni potom co křižovati neměli, aneb že spěšně jíti nemohl, aby se nemeškali.

5. Že průvod hlučný měl od velikých zástupů lidu, jakž bývá ne pro počestnost, ale z všetečnosti.

6. Že však našlo se tu nemálo z ženského pohlaví, kteréž co se tu hrozného děje soudíce, tak slavného učitele litovaly, hořké slzy a kvílení vylévajíce.

7. Že jim Pán kázaní pěkné učinil, nač při tom, co vidí, vlastně prohlédati a nad čím plakati mají? jmenovitě, když při něm, kterýž upřímně a cele sloužil Bohu i lidem beze vší ouhony, takové věci koná spravedlnost Boží, aby soudily, co pak s bezbožnými bude? Protož aby nad sebou a svými manželi a dítkami plakaly, kteříž sobě nevděčností svou přehrozných Božích pokut dobývaji a je na sebe jistotně uvedou.

O II.

Na popravištném místě dály se s Pánem tyto věci:

1. Že mu podali octa píti se žlučí, jehož Pán okusil toliko, ale nepil. Ocet byl dáván píti těm, kteříž měli křižováni býti, aby s menším trápením umříti mohli. Ocet zajisté zevnitř na ránu přiložený krev stavuje, protože ji zpátkem do těla žene, ale do těla přijatý, žene ji ranami z těla ven. Proč pak oni žluči přimísili, ze zlosti-li, či jak, neví se. Toliko to jest patrné, že to v duchu viděl David (Žalm 69, 21. 22.).

2. Když toho nápoje Pán nechtěl, podali mu druhého, vína s myrrou, ale toho teprvé ani koštovati nechtěl. Dávalo se zajisté víno k smrti oddaným pro potěšení mysli a odjetí přílišné truchlosti a pro občerstvení srdce. Ale Pán takového jejich potěšení nepotřeboval, protož píti nechtěl. Summou, nechtěl, aby oni jemu buď umříti buď živu býti pomáhali, ale aby on položil duši svou, když čas svůj uzří.

3. Zatím tedy šlo křižování, kteréž evanjelistové jedním slovem oznámili, že ho ukřižovali. Krátké slovo, ale s sebou mnoho bolestí a ohavností nese. Nebo předně, tu byl člověk svlečen a obnažen, zatím povržen a roztažen na dřevo kříže na zemi na znak ležící. Pak mu hřeby železnými probíjeli aneb vrtali dlaně u rukou a u noh nárty, a skrze ty již díry protáhnouce hřeby, roztahovali násilně provazy u pěstí rukou a kotníků noh přivázanými, nohy i ruce, až kosti praštěly a žíly se trhaly a teprv rozpiatého tak člověka zpřibíjeli k těm trámům kříže a pak ho vyzdvihli, dolní konec do země

vkopajíc, aby tak v bolestech a hanbě obnažený člověk mezi nebem a zemí visel a trápil se, dokudž by duše nevyšla, někdy několik dní, jakž se podobně na lidech do kola vpletených vídá. Ach, taková-liž hrozná smrt nevinného Božího Syna potkati měla? Stalo se; nad čímž ne bez příčiny nebe i země trnulo, jakž zítra uslyšíme.

4. A dokládají evanjelistové, že ho v prostřed těch dvou lotrů, pro větší lehkost, jako arcilotra pověsili.

O III.

Co pak s pověšeným již na kříž Synem Božím činili a co on činil, vypravují evanjelistové.

Oni rozdílně.

1. Pilát, maje napsati na tabulku (dle obyčeje) vinu jeho a pověsiti jemu nad hlavu, napsal trojím jazykem, *INRI*, summujíc tím kratičce to, co naň byli žalovali. Židům se to nelíbilo, prosili, aby jim k hanbě toho nepsal, že jest, než že se dělal králem židovským. Pilát nechtěl změniti: „Co jsem psal, to jsem psal“, jakoby řekl: „Až posavad byl jsem vám po vůli proti svědomí svému, již také nech se má vůle stane, a co jste toto a komu učinili, nech jest všemu světu známé.“ Mluvil, nevěda co, však co kázala rada a ruka Boží.

3. Žoldnéři dali se v dělení šatů jeho, tu hned před očima jeho a že byli čtyři přední rytíři aneb kapitáni, na čtyry kusy rozdělili kabát aneb župan; sukně pak, že byla mistrovsky udělaná, cele tkaná, litovali ji roztrhnouti, než vrhli o ni los, čí bude. Což David byl předpověděl (Žalm 22, 18. 19.).

3. Zmínka se činí o některých z přátel Kristových, že tu také smutně stáli a přežalostně na to se dívali, z nichž byl Jan apoštol a Maria, matka Páně. Ach, tuť se naplnilo Simeonovo proroctví (Luk. 2, 35.).

4. Lid židovský a biskupové, nerci-li kamenného srdce býti se ukázali, ale zšelmilého právě. Nebo čeho se žádnému nejhoršímu zločinci nikdy v světě nedálo, to oni tomuto svatému Pánu činili, posměchy a rouhání lehkomyslná. „Hej, ty jak rušíš chrám atd. Jsi-li Syn Boží, zstup z kříže atd. Jiným pomáhal, sobě nemůž atd.“

5. Jejichž příkladem netoliko lehkomyslná vojenská zběř totéž činila, ale (což hroznějšího) i ti s ním v mukách

visící již také odpravení a k smrti se strojiti mající lotři, z nichž však jeden upamatoval se, přestal, druhého trestal, ku Pánu se obrátil, že nevinně trpí, vyznal a aby naň pamětliv byl v království svém, prosil.

Ale co pak sám Pán?

Tiše bolesti, trápení, hanbu svou snášel, ku posměchům pak a útržkám oněměl a ohlechl, ale na úřad svůj jakožto kněz při oltáři svém nezapomínal. Tu zajisté

1. Nejprv dal se v orodování za nepřátely své: „Otče, odpusť jim, nebo nevědí, co činí.“ Díš: „Proč raději ne za přátely prvé?“ Odp. (1) Již to byl učinil v poslední modlitbě (Jan 17.) své a odevzdal je všecky Otci svému. (2) Chtěl zanechati příklad toho, čemuž učil (Mat. 5, 44.).

2. Zatím učinil pořízení o rodičce své, kterouž tu jako sirou vdovu a smutnou matku v trápení svém i jejím uzřel a tím také že na církev svou, kteráž jest matka dítek Božích, pamět má a vždycky míti bude, osvědčil.

3. Rozhřešil kajícího lotra a tím moc oběti své osvědčil.

PŘEDPOVÍDÁNÍ.

1. Že veden a vyveden ven z města Božího býti měl, ukázal to byl Bůh tím, že nařídil, aby volek za hříchy lidu obětovaný vně za stany, kde se popel vysýpá, na dříví spálen byl (3 M. 4, 12. 21.).

2. Že oltář kněze tohoto měl býti dřevěný, o čtyrech rozích, ukázal to Bůh Mojžíšovi, nařídiv, aby oltář starozákonní byl z dříví setim, však obložený mědí a mající čtyry rohy na úhlech svých (2 Mojž. 27, 1. 2.) jako i druhý oltář k kadění, z takovéhož dřeva, avšak obložený zlatem (2 Mojž. 30, 1. 3.).

3. Že pak oltář ten svůj sám nésti měl, na kterýž vložen jsa, obětován měl býti Bohu, to ukázáno figurou Izáka, též k spálení svému dříví na svých ramenou nesoucího.

4. Že měl na témž dřevě vyzdvižen býti, to ukázáno hada onoho měděnného, k uléčení uštknutých Izraelitů nařízeného, také na sochu vyzdvižením (4 Mojž. 21, 9.), jakž to o sobě vyložil sám Pán (Jan 3, 14.). Též onou obětí, jenž obět pozdvižení sloula (2 Mojž. 25, 2. 3 Mojž. 7, 14.).

5. Že u Jeruzaléma usmrcen, to ukázati chtěje Abrahamovi Bůh, poručil mu k obětování Izáka jíti cestou tří dnů, až nahoru tuto odtud, kdež bydlil (1 Mojž. 22, 2. atd.). Item, nařídil Bůh, aby žádných obětí konáno nebylo jinde než tu, kdež by viditelný stánek Boží byl (3 Mojž. 17, 1. atd.), byl pak tehdáž příbytek Boží, t. chrám v Jeruzalémě.

6. Že se dvěma lotry pověšen, toho figurou byl Jozef se dvěma vězni v žaláři sedící, z nichž jeden byl oběšen, druhý k životu navrácen (1 Mojž. 40, 20. atd.). Tak zajisté tuto Kristus mezi dvěma visí, z nichž jeden na zatracení odešel pro zatvrdilost svou, a druhý spasen pro své k Kristu věrou obrácení.

7. Že pak se tuto vykoupení lidské konalo, an tomu z přítomných žádný nerozuměl a jakž teď Kristus praví, že křižovníci jeho nevěděli, co činí, nebo kdy by byli věděli a poznali, nebyli by Pána slávy ukřižovali, dí apoštol, (1 Kor. 2, 8.) toho v zákoně stín byl ono Boží nařízení, aby žádný člověk v stánku nebýval a nedíval se, když by nejvyšší kněz do svatyně vcházel k očištění jí, dokudž by zase nevyšel, vykonaje obět (3 Mojž. 16, 17.).

TAJEMSTVÍ.

Ale nás ten zákon již neváže, protože se již vykonala obět za hříchy světa, již věčné vykoupení nalezeno (Žid. 9, 12.), již opona svatyně odjata (Žid. 9, 8.), abychom odkrytou tváří s libostí na ukryté před tím tajnosti dívati se mohli. Přistupmež tedy k tomu, abychom i z tohoto dílu utrpení Kristových vykoupení svého pořádek a v něm Boží moudrost spatřovali. Jmenovitě, kterak všecko to Pán náš pro nás podnikal, aby nás z popravy věčné vysvobodil. Nebo pro hříchy naše, sám nevinný jsa, odsouzen byl, pro ně tedy také soud trpěl. Což ukazují všecky věci, kteréž se tu dály při ukřižování jeho. Avšak všeho připomínati nelze pro krátkost času. Něco tedy aspoň. Ku příkladu, že Kristus

I. V rouchu vlastním svém na smrt veden a ne v tom masopustním spotvořeném, znamená, že umřel v své vlastní nevině jako čistý beránek Boží a ne v hří-

ších a zpouře, jakž nenáležitě obviněn byl. Ne za své tedy, ale za naše hříchy trpěl.

II. Že veden jest z města Jeruzaléma, kteréž bylo město svaté (Mat. 4, 5.), město Boží (Žalm 87, 3.) v němž Hospodin oheň a pec měl (Iz. 31, 9.) a kteréž bylo obrazem věčného života v nebesích (Zjev. 21, 2.) i to pro nás. My zajisté byli jsme jakožto nehodní tváře Boží i z ráje zemského vyhnáni i naděje života věčného zbaveni, protož měl-li nám přístup a právo zase býti navráceno, musil se nevinný Syn Boží jakožto hříšníků zástupce také dáti za nás vyvésti, aby nás potom s sebou zase pojíti a tam, kamž sám právo má, k nebeskému Sionu uvésti mohl, jakž se stalo.

III. Nesl dřevo kříže, na kteréž vnésti strojil hříchy naše, sám na svých ramenou, aby osvědčil, že nás s hříchy našimi na sebe vzal, aby shladě hříchy, nás vnesl s sebou do ráje Božího. My zajisté, koupený krví jeho lid, jsme to dědictví jeho, o kterémž prorok řekl, že knížectví jeho leží na rameni jeho (Iz. 9, 6.). Obtížen byl břemenem tím až klesal proto, aby nám břemenem hříchů obtíženým a klesajícím přispívati, polehčovati, pozdvihovati mohl, jakož i řekl: „Pojďte ke mně všickni, kteříž pracujete a obtíženi jste, a já vám polehčím“ (Mat. 11.).

IV. To pak, že Kristus na dřevě kříže umřel, jest nám viditelné a právě makavé osvědčení vyplacení našeho z hříchů a smrti. Nebo že Adam první k dřevu ruku svou proti Boží zápovědi vztáhna, hřích a smrt na sebe a nás uvedl, musil druhý Adam, poslušenství k Bohu konaje, na dřevě roztáhnouti ruce své a tím zaplatiti hřích a zahladiti smrt. Co zajisté apoštol praví, že jakož neposlušenstvím prvního Adama učiněno jest mnoho hříšných, tak poslušenstvím Adama druhého spravedliví učiněni jsme mnozí (Řím. 5, 19.), to se tu nejzřetedlněji splnilo, když poslušen byl Syn Boží Otce svého až do smrti a to do smrti kříže (Fil. 2, 8.). A poněvadž smrt kříže byla zákonem Božím proklatá (5 Mojž. 21, 23: Zlořečený každý, kdož visí na dřevě), nevinný Kristus, přijav na sebe to zlořečenství, vykoupil nás sebou samým z zlořečenství zákona (Gal. 3, 13.).

V. Na to pak zlořečené dřevo kříže přibit jest Pán náš tělem svým (kteréž z nás vzal) za ruce a nohy proto, jakž apoštol svědčí, aby zápis náš proti nám čelící přibil

k kříži (Kol. 2, 14.) a tak jej zkazil, aby proti nám užíván býti nemohl. Ten zajisté zápis proti nám svědčící byly ruce naše a nohy naše, t. všickni činové a všecko obcování naše hříšné. Když tedy Kristu, rukojmí našemu ti oudové zprobíjeni, praví Písmo, že zápis náš přibit jest a zkažen. Chvála Pánu Bohu!

VI. Usmrcen jest na místě popravném nejnečistším a nejsmrdutějším, protože Adam první na místě nejrozkošnějším život sobě i nám ztratil. Místo to sloulo Golgota, t. Kostnice, protože kosti, lebky, hnáty někdy odpravených zločinců rozházené tu ležely. A což jsme my všickni po pádu a usmrcení svém než mrtvé kosti? Tím tedy, že tam Kristus postaviti dal kříž svůj, aby krví jeho i ta Golgota hora, i ty usmrcených zločinců mrtvé kosti pokropené byly, osvědčeno jest, že krví Syna Božího, v níž jest život a to život věčný, k životu navráceny býti mohou a mají mrtvé naše kosti, t. uschlé a umrtvené, i duše naše, i těla naše, kteříž jsme byli zločinci a proto ortelem smrti potříni.

VII. Visel Kristus na kříži právě mezi živými a mrtvými, pod sebou maje kosti a hroby z mrlých lidí, okolo pak sebe zástupy živých, za něž se modlil: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“ Tím hle, opět osvědčeno, že toto pravý ten Aron jest, hněv Boží a smrt obětí svou zastavující. Čteme zajisté (4 Mojž. 16, 46. atd.), že když pro hřích lidu Izraelského Bůh vypustil hněv svůj, Mojžíš na Arona zkřikl: „Vezma kadidlnici, dej do ní uhlí z oltáře a vlož kadidla, a běž rychle k množství a očisť je; nebo vyšla prchlivost od tváři Hospodinovy a již rána se začala. I vzal Aron a běžel a postavil se mezi živými a mrtvými. I zastavena jest rána a Aron navrátil se k stánku, když přetržena jest rána.“ Aj, teď hle, pravda všeho toho! Rozhněval se byl Bůh na hříšné pokolení lidské a pustil na ně smrt, aby je žrala. I slitovalo se Božímu Synu, kterýž vezma sobě kadidlnici, tělo lidské, a do něho uhlí vroucí lásky z oltáře Božího a kadidla dokonalého příslušenství Otci až do smrti, šel a postavil se mezi živými a mrtvými, jakž vidíme, a vykonav to, navrátil se do nebe. I což tedy jiného státi se mělo a mohlo, jediné přetržení hněvu Božího a zastavení rány smrti? Leč by větší platnost míti měla služba

Aronova, nežli tohoto pravého věčného kněze, ale odstup to!

VIII. Nápis nad hlavou kříže Kristova jest zápis Boží nám daný, že pro nevinnou smrt tohoto Ježíše milostiv nám bude. Nebo Pilát psal, co ruka a rada Boží kázala (Sk. 4, 28.) a změniti toho nedopustil, proto že nezměnitedlné jest u Boha, (Žalm 110, 4.) aby tento ukřižovaný Kristus byl Ježíš, t. Spasitel Nazaretský. Nezer, t. výstřelek, o kterémž tam pověděl Pán Bůh, že na něm vyřeže řezbu (to byly rány jeho) a odejme nepravost země jednoho dne (Zach. 3, 9.), Král, t. vladař, správce, ochránce, dědičný pán. Židovsky: Jehudim, t. vyznavačů svých. Kdokolis tedy srdcem uvěřil a ústy vyznáváš, že Ježíš jest Kristus, spasen budeš, proto že Spasitelem a králem tvým bude a z ruky své sobě tebe, jakožto drahé koupě své, vzíti nedá (Řím. 10, 9. Jan 10, 28.).

IX. Modlitba Kristova na kříži jest jistým důvodem, že na něm věrného zástupce mají všickni hříšní. Nebo modlil-litě se za ty, od nichž takovou křivdu a rouhání snášel, kdo již z hříšných o sobě pochybovati bude? Zvláště když se ví, že vyslyšána jest a někteří z nich hned toho dne ku pokání obráceni (o čemž zítra) někteří potom při seslání Ducha sv., jiní jindy. O kdokoli jsi, nehřešící zúmyslně, zlostně a zapekleně, než z nevědomí a mdloby (nebo takové obzvláštně poroučí Bohu) těš se, máš věrného přímluvce u Otce (1 Jan 2, 1.)!

X. Rozhřešení kajícího lotra jest mocnou pečetí našeho v Kristu spasení. Ukázáno zajisté jest tím Kristovým mezi dvěma lotry, z nichž jeden se obrátil a spasení došel, druhý v zlosti setrval a zahynul, pověšením, že Kristus s svým slovem kříže vznášeti se bude v světě mezi bezbožnými, což ač neprospěje některým, některým však prospěje. On zajisté roztažené má obě ruce, pravou i levou, po které kdo straně přistoupí, po té jeho užive, v milosti neb zuřivosti. Pravici zajisté svou vztahuje, aby k sobě vábil, táhl, přijímal a objímal hříšníky kající. Levici pak, aby děsil, od sebe hnal a na zatracení strkal bezbožníky nekající. A protož přistupuješ-li kdo po levé straně a pomáháš Krista mysli, řečmi, skutky nešlechetnými křižovati, neprospějeť Kristus jedině k odsouzení; octneš se mu v den soudný na levici a odtud v pekle. Ale zase, kdokoli po pravé straně k Kristu

patříš, pokorou, pokáním, věrou, těš se, že na něm Spasitele máš, rovně jako teď tento na kříži visící hříšník, ospravedlněný samou věrou v Krista Ježiše bez vlastních zásluh a hodností, jichž neměl, jako žádný člověk míti nemůže. Avšak, že se k Kristu obrátil, přijat jest a pláštěm spravedlnosti Kristovy přistřína nespravedlnost jeho a dáno mu právo hned z těla ubírati se do ráje. A potěšené jest, že Kristus toho slova tu užil: v ráji, raději než by řekl: v nebi neb v životě věčném. Od toho zajisté času, jak Adam první z ráje vyhnán, slova toho v Písmě nestojí v tom smyslu, aby se lidem k němu zase naděje činila; ani proroci ho neužívali, ani Kristus v předešlých svých kázaních, až teď, když dokonav poslušenství, ubírati se má z světa, tu oznamuje, kam půjde a účastníky své s sebou a za sebou povede, že do ráje. Již tedy konečně rajská vina zaplacena, již cherubínové s plamennými meči ostříhající cesty k stromu života odehnáni, již brána odevřína, již vůdce dán, již se ubírá a své předchází. Bože náš, za toto sladké potěšení tvé budiž tobě na věky chvála!

XI. I to roucha Kristova mezi žoldnéře dělení bez tajemství a potěšení není. Roucho jeho jest život jeho; ubrocené pak krví jeho roucho jest zásluha krvavá jeho; oboje to obsaženo v učení evanjelium jeho. To roucho rozděleno jest na čtyry kusy, t. rozeslané do čtyr stran světa; sukně však zůstala celá, t. učení o životu i zásluze Kristově má zůstávati celé, bez trhání. Zle tedy dělají, kteříž je trhají a po kusích je berou; ku příkladu Sociniáni berou sobě toliko život Kristův, o zásluze nic nesmýšlejíce. A naproti tomu falešní evanjelíci jen zásluhy se chytají a z té sobě a svévolnosti své věníky dělají, bez formování se k životu Kristovu. Ale ty, křesťane věrný, vezmi na sebe věrou všecko Kristovo odění, i plášť spravedlnosti, i roucho spasení, a tak budeš míti i spravedlnost Kristovu i spasení (Iz. 61, 10.). Tu budeš míti užitek jistý, že tajemstvím vykoupení svého právě rozumíš.

NAUČENÍ.

1. Bůh jak jest moudrý, dobrý, avšak také neproměnitedlně spravedlivý, mnoho tuto důvodů máme, o čemž každý pobožně sám přemyšlovati můž. Já toliko toto

připomenu: Když Abraham, Boha poslouchaje, syna svého obětovati chtěl a již na dříví k spálení položil a meč k zabití jeho vyňal, zvolal anjel Boží: „Abrahame, Abrahame, nečiň nic dítěti svému, neboť jsem již poznal, že se Boha bojíš, když's neodpustil synu svému, jedinému svému, pro mne“ (1 Mojž. 22, 11. 12.). Což tedy také nám jiného náleží, nejmilejší, než abychom Božího Syna na oltáři kříže roztaženého a mečem spravedlnosti Boží již raněného spatřujíce, volali: „Hospodine, Hospodine, Bože náš, jižť jsme poznali, že nás miluješ, když's neodpustil Synu svému, jedinému svému, pro nás.“ A jakož tam dále k Abrahamovi Bůh mluvě, řekl: „Skrze sebe samého přisahám, že poněvadž's to učinil, požehnám velmi tobě“ (v. 16.), tak říkej každý pobožný: „Skrze tebe, Bože živý, přisahám, poněvadž's to učinil, a neodpustil Synu svému pro mne, že já také nebudu odpouštěti sobě, tělu svému, duši své pro tebe. Všecko to na slávu tvou vynakládám (nech to slyší nebe i země), tak jakž's ty na spasení mé vynaložil všecko.“

II. Jak pak se to má na slávu Boží vynakládati všecko, učí nás příklad Kristův, Šimona Cyrenejského, žen pobožných, Jana apoštola, Marie Panny.

Z Krista se učíme býti stromové zelení, ctnostmi opravdově prokvétající; vědouce, že spravedlivý sotva spasen bude, bezbožný tedy a hříšník kde se ukáže? (1 Petr 4, 18.) A když s tím se vším Bůh na nás kříž vzkládá, přijímejme jej a nesme trpělivě ke cti Kristu. Bude-li těžko, že bychom klesali, nastrojí Bůh nějaké Šimony, kteřiž by nésti pomohli a něčím vždy polehčili, abychom místa a hodiny obětování svého a vyjití z bíd zdejších vždy dosáhnouti mohli. Strká-li nás svět ven z sebe, žene a pudí, stalo se to i Pánu našemu, že ho ohavně vyvedli. „Vyjděmež tedy i my k němu ven z stanů, pohanění jeho nesouce,“ dí apoštol (Žid. 13, 13.). Kristus miloval všecky lidi, i ty nepřátely své, protož se za ně modlil. Čiňmež to též a cestou lásky stále kráčejme. Nebo Bůh láska jest, a kdo v lásce přebývá, v Bohu přebývá, a Bůh v něm (1 Jan 4, 16.). Kristus ač s sebou a trápeními svými činiti měl, však péče o bližní, zvláště své domácí, neodložil. Pamatujmež to též činiti, zvláště když by se kdo k smrti ubíral, aby v řádu dobrém po sobě všeho, pokudž na něm jest, pozůstavil. Summou,

Kristus poslušně, pokorně, trpělivě šel za Otcem svým, kudykoli ho vedl; narodil se v chlévě, živ byl v chudobě (nemaje ani, kde by hlavu sklonil), umřel na popravišti, a to nahý, i šaty z něho vzali, a uprostřed lehkostí a potupy, kteráž se mu dála. Připilť nám tentýž kalich svůj, ale ach, coť my tisícího dílu nepocifujeme těch věcí! Mezi tím on mlčel, trpěl a tiše cestou poslušenství ubíral se, ačkoli pro cizí hříchy trpěl. Ovšem tedy my, trpíme-li co pro své hříchy, říkejme s církví: „Zuřivost Hospodinovu ponesu, nebo jsem proti němu zhřešila.“ (Mich. 7, 9.) Pakli pro Krista, to, sláva naše, radujme se a plesejme, jako apoštolé (Skut. 5, 41.). K čemuž nech nám i Šimona Cyrenejského příklad slouží.

Z pobožných těch žen učme se oplakávati hříchů svých, dokud čas jest; učme se věrní a stálí býti při Kristu, i v čas pokušení, a nestyděti se za kříž Kristův, státi pod ním, nic se ani nepřátel rozlícených nebojíce. Nebo mocnější jest ochrana Boží, nežli zlost jejich; nemohou nic, leč pokud jim odměřuje moudrost Boží.

III. Ale běda stromům uvadlým, uschlým, mízy bázně Boží a pobožnosti prázdným! Na Kristu spravedlivém, Božím Synu, nýbrž i na svatých účastnících jeho, zde těžkosti a trápení snášejících, mají zrcadlo zatracení svého. Zbil-litě Bůh Syna pro cizí hříchy, co neučiní služebníku pro jeho vlastní? Neušel-liť trestání ten, kterýž hříchu neučinil, co ti, kteříž hřešiti nepřestávají? Musil-litě to snášeti ten, kteréhož Bůh Otec nade všecko miloval, co ti musejí, kteréž zažene od tváře své na věky? O dřevo uschlé, každý nekající hříšniče, jak hrozně hořeti budeš, jak tě jen spravedlnosti Boží oheň podejme jednou! Smiluj se, Bože!

Kázaní na XIV. díl pašije.

(V Veliký pátek.)

Biskup nejvyšší, Kristus, kterýž jednou obětí dokonalé na věky učinil ty, kteříž posvěceni bývají, posvětiž i nás dnes, abychom jeho za hříchy světa obět nábožně spatřujíce, i sami krví jeho skropení a dokonalí učiněni byli na věky, Amen.

Veliký den vykoupení našeho přítomný majíce, ó křesťané! smrt divnou Boha v těle přišlého zvěstujme a jí účastnost míti žádejme; nebť jest naše spasení, smrti, ďábla zproštění. Co zajisté Bůh v ráji sliboval, že símě ženy potře hlavu hadovu; co proroci předzvěstovali, že Bůh přijde a spasí nás; co všemi obětmi předukazováno, že Beránek Boží za nás na smrt daný hříchy z nás sejme; čemu se těšili od počátku světa svatí Boží, že smrt zkažena bude a život navrácen: to se dnes stalo. Dnes lid Boží skrze Červené moře krve Kristovy proveden a Farao pekelný v něm zatopen. Dnes nebeský Jozue skrze Jordán smrti své prošel ku podvrácení pekelného Jericha a všeho zlořečeného plemene Kánan. Dnes vyzdvižen had bez jedu mrtvý, aby každý naň věrou patřící živ byl. Dnes veliký boj stal se nebeského Davida s pekelným Goliášem, v kterémž obr tento zvrácen jest, a lid Boží od nepřátel svých nejhorších osvobozen. A protož veliký jest tento den a právem Veliký pátek slove, pro velikost věcí těch, kteréž se v něm staly, a velikost užitků tím způsobených. Veliké tedy také nábožnosti a vroucnosti k slavení jeho nám potřebí, ó křesťané! A protož o nastrojení a rozhorlení k tomu srdcí obraťme se modlitbami k Bohu.

(Jezukriste, Boží Synu, kterýž chtěje sníti vinu atd.)

Textus.

V symbolum víry naší obecné křesťanské, snížení a zmaření Syna Božího čtyrmy slovy obsaženo jest jako v čtyrech stupních: Trpěl, umřel, pohřben, sestoupil do pekla. O prvním, t. utrpeních Páně, posavad nám vypravovala pašije sv. O druhém, smrti a dokonání, nyní jsme slyšeli. O pohřbu při času nešporním uslyšíme. O sestoupení do pekel při začátku slavnosti velikonoční

bohdá; proto že to jakož bylo nejhlubším stupněm snížení, tak bylo začátkem vítězství nad nepřátely. Nyní tedy rozvažujme

Smrt a dokonání ukřižovaného Božího Syna, Ježíše Krista.

Kdež nám vypsali evanjelistové:

I. Co Pán před a při smrti své ještě, v mukách vise, činil?

II. Co Bůh Otec, kterýž jej tak pro hříchy naše potřel, při tom činil?

III. Co přítomní tu přátelé i nepřátelé činili?

O I.

Že Kristus na kříž pověšen jsa a bolesti i posměchy těžké snášeje, neužíval moci své Božské, s kříže nesstupoval, (když naň o to povolávali) nemstil se, netrpělivý nebyl, alebrž za křižovníky své se modlil, matku synem jiným opatřil, kajícího lotra na milost přijal a tak úřad kněžský konal, včera jsme slyšeli. Teď pak vypravuje se, že toto dále činil:

1. Že, když Bůh Otec zuřivost proti hříchům a hříšníkům odvrácením tváře své tu osvědčil a na znamení toho také slunce své nebeské, aby celé tři hodiny okršlku zemskému nesvítilo, zastřel, tak že od poledne až do nešpor všecka země temnostmi přikryta byla. (Což byl zázračný Boží skutek, proto že zatmění slunce přirozené býti nemohlo na plnu měsíce; protož se i pohané rozumní lekali toho, vyznávajíce, že *aut DEUS, naturae author, patitur, aut machina mundi dissolvitur. Dionys. Areop.)* V tom tedy čase Kristus na kříži vise, boj přetěžký s hněvem Božím snášel a té vichřici spravedlnosti Boží, kteráž hříšníky potírá a na věky potře, přes sebe jíti dada, jako potřený, omráčený a omámený, v mukách těch duše i těla svého zůstával; až při hodině deváté probrav se zvolal: „Eli, Eli Lamazabachtany,“ t. Bože můj atd. Syrsky ta slova položiti kázal Duch Svatý, abychom je jako sami z úst Kristových slyšeli, proto že to jest věc zvláštní. Předně zajisté důvodem to jest, že uvržen byl do jezera hněvu, a že již již hrůz a muk zatracenců okoušel, t. opuštění od Boha. Druhé, jest důvodem vítězící trpělivosti a důvěrnosti jeho, že ač odvráce-

*

ného Boha viděl, však ho Otcem jmenoval. Protož tu věc jako zvláštní připomíná apoštol (Žid. 5, 7.), že za dnů (obětování) těla svého modlitby a ponížené prosby k tomu, kterýž ho mohl zachovati od smrti, s křikem velikým a slzami obětoval, a vyslyšán jest v tom, čehož se strašil.

2. Po chvílce opět zvolal: „Žízním.“ Tělesně arci, nebo byl od večeře již nepil 20 hodin, a mezi tím nespal, potil se, vodín sem tam, bit, trýzněn, krev z něho točena. Kříž těžký nesl, a na kříži opět čtyrmi ranami z těla jeho na pět již hodin krev tekla; žádal tedy opravdu rozvlažení. Více však žíznil duchovně, spasení našeho. Nebo jakož prvé byl řekl: „Žádostí žádal jsem jísti beránka tohoto s vámi;“ tak žádostí žádal dokonati spasení naše. Protož

3. Když mu podali octa, okusil ho a řekl: „Dokonáno jest.“ Totiž všecko, což k spasení přináleželo; „již jsem vůli Otce vykonal a za hříchy sebe samého jemu obětoval; již také jsem vystál poslední tento boj, již ubezpečen jsa milostí Otce svého, pro sebe i všecky účastníky své, vypustím duši.“

4. A tak hned oči k nebi obrátiv, hlasem velikým, aby všickni slyšeli, zvolal: „Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého.“ Hle, jist byl tím, že Otec přijímá obět jeho i ty, za něž ji obětoval; protož ducha svého a jejich odevzdává Otci. Nebo ti, kdož jsou připojeni k němu, jeden duch s ním jsou (1 Kor. 6, 17.). Jakož tedy prvé byl řekl: „Tvoji byli, a tys mně je dal, a já sebe samého posvěcuji za ně,“ tak nyní zase je vykoupené již krví svou jemu odevzdává.

5. A na to s křikem opět velikým vypustil tu svou svatou duši a dokázal toho, že ji dobrovolně dává Otci, jakž byl řekl: „Žádný nebere ode mne duše mé (protože, poněvadž byl bez hříchu, jako před pádem Adam, nesmrtedlný byl, právem spravedlnosti smrt na něj dokračovati nemohla) ale já pokládám ji (za ovce své) sám od sebe. Mám moc položiti ji, a mám moc zase vzíti ji; to přikázaní vzal jsem od Otce svého“ (Jan 10, 18. a 15.). Důvod toho bylo to jeho řvání, když duši pouštěl. Nebo člověk umírá, mdlobou přemožen jsa, dí Job (14, 10.), nedá se tu řváti neb křičeti. Ale tento lev silný z pokolení Jůda umíraje řve, pro ukázání, že jinak s smrtí zá-

pasí, než jiní lidé. Jiní padajíc padají a umírajíc mrou; ale on padaje vítězí a umíraje život navrací a zahlazuje smrt. Potud co Kristus při smrti své činil, jak umřel a dokonal.

O II.

Již považme, co Bůh Otec při smrti Syna svého činil? Ukazují evanjelistové, že divy a zázraky velikými osvědčil, že obět přijímá; nápodobně jako tam, když Aron vykonal první svou kněžskou službu, a vycházeje z stánku požehnání dával lidu, ùkázala se sláva Hospodinova všemu lidu. Nebo sestoupil od tváře Boží oheň a sehltil obět na oltář položenou; a všecken lid uzřev to, zkřikli a padli na tváře své (3 Mojž. 9, 23. 24.). Tak se tuto stalo, když kněz tento nejvyšší obět svou vykonav a položené na oltáři kříže zanechav, ubíral se z stánku těla svého, požehnání dávaje těm, za něž se byl posvětil; aj, Hospodin Bůh ozývá se slavně k tomu divy zvláštními, kteréž spatřujíc přítomný lid, vzdal chválu Bohu. Nebo:

1. Slunce nebeské, kteréž bylo oblakem hněvu a mrákoty zastříno tři hodiny pořád, při smrti Kristově zase blesk svůj vzalo. Což odtud patrné, že zatmění toto od šesté do deváté toliko trvalo. Praví pak evanjelistové, že při též deváté hodině probrav se z omráčení muk svých Pán, volal „Eli, Eli," atd., též: „Žíznim", za tím: „Dokonáno jest"; pak poručiv ducha Otci, vypustil duši. Při témž tedy času zase slunce se vyjasnilo, když Pán dokonával. A tím co ukázáno? To, že mrákota hněvu Božího touto obětí za hříchy světa jest rozehnána a papršlkové milosti k lidskému pokolení navráceni. O čemž rozkošná jsou Boží u proroka slova: „Zahladím jako hustý oblak přestoupení tvá a jako mrákotu hříchy tvé. Navratiž se ke mně, nebo jsem tě vykoupil. Prozpěvujte nebesa, nebo Hospodin to učinil; zvučte nížiny země, nebo vykoupil Hospodin Jákoba a v Izraeli se oslavil." (Iz. 44, 22. 23.) Hle, co tam sliboval, teď se splnilo! Co tam poroučel, teď se děje! Poroučel, aby nebesa prozpěvovala: děje se to teď po vykoupení lidu Božího, vyjasněním svým veselost svou pronášejí nebesa. Kázal, aby zvučely nížiny země: stalo se, zvuk a hřmot na zemi slyšán jest. Nebo evanjelistové dále praví, že

2. Země se třásla a skálí se pukalo. Zemětřesení připomíná se v Písmích svatých toliko při zvláštních Božích skutcích a znamená vždycky přítomnost Boha soudy své konajícího, buď soudy spravedlnosti při bezbožných, aneb soudy milosti při svých. Jako při vyvozování lidu Izraelského z Egypta a zatopování Faraona (Žalm 77, 19. a 114, 7.), při vydávání zákona (Žalm 68, 9.), při vzkříšení Kristovu (Mat. 28, 2.) a při vysvobození z žaláře apoštolů (Skut. 16, 25. 26. a 4, 31.). I tuto tedy vítězství Kristovo a vysvobození naše z hříchu a smrti vyznamenáno jest.

3. Třetí zázrak stal se v chrámě Jeruzalémském, že se opona svatyně roztrhla na dvé, od vrchu až dolů. Tomuto zázraku Božímu abychom rozuměli, musí se připomenouti, co byla ta opona? a co znamenala? a proč se to s ní stalo v hodinu smrti Kristovy?

Opona chrámová bylo zastření kůru chrámového, totiž nejvnitřnější stránky chrámu, kdež Bůh přebývati se pravil, nad slitovnicí a mezi cherubíny. Byla tam zajisté postavena archa smlouvy, mající nad sebou mříži aneb korunu, jenž slitovnice sloula, protože tam se hledalo slitování od Boha a tam krev oběti za hřích kropena byla, odtud také Bůh odpovědi dával lidu svému (3 Mojž. 16, 14. 4 Mojž. 7, 89.). Tento nejvnitřnější díl chrámu, aneb jakž my říkáme kůr, zastřín byl z Božího poručení čalounem velikým z hyacintu, šarlatu, červce a hedbáví udělaným (2 Mojž. 26, 31.), aby tam ani patřiti žádný nemohl, ani vcházeti, kromě samého nejvyššího kněze a to jednou v rok, s kaděním vonným a se krví z oběti za hřích, kterouž po sedmkrát pokropě před slitovnicí, jíti hned zase odtud musil (4 Mojž. 16, 2. 12. 14.). Volno sic bylo zprvu všechněm kněžím (ne samému nejvyššímu) vcházeti za oponu před Hospodina, ale že to všetečně a nerozvážlivě byli učinili dva synové Aronovi, Nádab a Abiu (t. že vzali do kadidlnic oheň ne z oltáře Božího, ale oheň cizí a s tím vešli), vyšel oheň od Hospodina a spálil je tu hned, tak že zemřeli před Hospodinem (3 Mojž. 10, 1. 2.), za tou příčinou nařídil Bůh (3 Mojž. 16, 1. 2.), aby sám nejvyšší kněz vcházíval jednou toliko v rok, s ohněm z oltáře vzatým, s kadidlem a se krví atd. Měl tedy chrám ten Boží (jako i před tím stánek) tři díly: Síň pro lid, svatyni pro kněží,

kdež se oběti konaly, oltář, umývadlo, svícen svatý a jiné potřeby stály, a svatyni svatých za oponou, kdež archa smlouvy stála a slitovnice s cherubíny, kamž toliko nejvyšší kněz vcházeti moc měl.

Znamenalo pak takové to těch věcí zřízení veliký ten chrám Boží, v kterémž Bohu, stvořiteli svému, všickni anjelé a lidé slouží. Jehož přední síň jest okršlek země, na němž obecný lidu houf přebývá. Druhý díl jest svatyně, to jest církev z lidí vybraná a Bohu posvěcená, kdež světlo slova Božího svítí a oběti duchovní libé Bohu od duchovního kněžstva, věřících se konají. Svatyně pak svatých jsou nebesa nebes, kdež Bůh na trůnu svém mezi cherubíny sedí (Žalm 80, 2. a 99, 1.). Tam před obličej Boží právo měli před tím všickni anjelé i lidé, svatí jsouc Bohu svému, ale od té chvíle, jak se dva všetečně vytrhli a s cizím ohněm vlastní své cti do toho příbytku slávy vstoupiti se pokusili Luciper a Adam, oni před Hospodinem poraženi jsou a jiným přístup zapovědín, a zastřína jsou nám nebesa, nýbrž zahražena, aby tam ani vcházeti ani hleděti žádný nemohl, kromě toho jediného, kteréhož za prostředníka zvolil Bůh Otec, Krista Ježíše. O tom zajisté skrze proroka tak Bůh pověděl: „A povstane (z Izraele) nejdůstojnější jeho a panovník jeho z prostředku jeho vyjde, kterémuž rozkáži přiblížiti se, aby předstoupil přede mne. Nebo kdo jest ten, ješto by slíbil za sebe, že předstoupí přede mne?“ dí Hospodin. „I budete lidem mým a já Bohem vašim“ (Jer. 30, 21. 22.). To tedy nyní se děje, že biskup náš Kristus, vezma oheň Boží, t. vroucí milost k slávě Boží, a krev svého vlastního těla, ubírá se do svatyně svatých nebeské, před obličej Boha svého, aby orodoval za lid svůj, a jej očistil (Žid. 6, 19. 20.).

Na znamení tedy toho, že se to děje a že to Bůh přijímá a místo tomu dává, právě v tu chvíli, když svatá jeho duše z těla do nebe šla, roztrhla se opona v chrámě a tím, že již brána do nebe odevřína a zastření preč odňato, osvědčeno (Žid. 9, 7. 8. 11. 12.) a že již i my svobodně můžeme i patřiti i vcházeti až za oponu (Žid. 6, 19. 20. a 10, 19. 20.). Chvála na výsosti Bohu a na zemi lidem pokoj a dobrá vůle!

4. Čtvrtý zázrak byl hrobů některých svatých lidí odevření, tak že kosti aneb prach jejich vidín býti mohl

a těla sama třetího potom dne z mrtvých vstala a ukázala se pobožným některým po vzkříšení Páně. Ukázána tím moc smrti Kristovy, že jmenovitě smrt sehlcena jest a ji právo vzato, aby nemohla zadržeti vyvolených Božích. Nebo jakž tam, když Jozue vedl lid přes Jordán do zaslíbené země, jak rychle archa smlouvy do Jordánu vešla, tak hned zastavily se vody Jordánu a netekly (Joz. 3, 13.). Tak tuto když do Jordánu smrti pravá archa smlouvy vchází, smrt toku svého zastavení příklad ukázati musila.

5. Pátý zázrak bylo některých hned tu ku pokání obrácení: centuriona a jiných, kteříž Krista Synem Božím býti poznávali a vyznávali, a tepouce prsy své, odcházeli, jako litujíce účinku svého. A tuť se hned jeho za hříšné přímluvy platnost ukázala.

6. Naposledy, při těle Kristovu mrtvém ukázal se zázrak dvůj. Jedno, že chtíce kosti v něm polámati, nemohli, protože žoldnéři, vidouc jej mrtvého, dorážeti ho (tak jakž Židé chtěli a na Pilátovi vyprosili) za nepotřebné soudili a tím Písmo naplnili. Měl zajisté vstáti jako vítěz, protož chtěl míti nohy celé. Aniž slušelo, aby potíratel hada větší než uštknutí škodu bral. Druhé, že jeden z žoldnéřů, chtěje zvěděti, umřel-li je v pravdě, do boku mu kopí vrazil a k srdci právě trefil, odkudž vyplynula krev a voda v hojnosti. Čímž naplněno jest Písmo, že vítr Hospodinův vysušil studnici jeho a osušil vrchoviště jeho (Oz. 13, 15.). Jest zajisté lidské srdce plné nejčistší krve a okolo srdce mázdra, jako měchýř, v níž voda jest k ochlazování srdce. To oboje proraženo jest kopím a vyplynulo odtud, abychom věděli, že dokonale umřel a všecku krev pro nás vylil. Proto zajisté evanjelista Jan tak velice to jistí, že se v pravdě stalo, že to viděl očima svýma atd. Potud o tom, co Bůh Otec při Synu svém již usmrceném činil a jakými zázraky smrt jeho oslavil.

O III.

Pozůstává, co lidé tu přítomní činili, přátelé i nepřátelé?

Přátelé stáli předce tu, dívajíce se, co z toho bude, ne bez naděje veliké, že ještě divnějšího něco Bůh ukáže. Někteří pak z nich strojili se ku pohřbování Pána, o čemž potom.

Nepřátelé nepřestali se vztekati, aniž se zázraky těmi co upamatovali, nýbrž prosili Piláta a vyprosili, aby dal zdorážeti ty oběšené zločince, a do země zahrabati, což on povolil. A tak ti dva s Kristem ukřižovaní dolámáni byli a zbiti, Kristus však že ušel té ukrutnosti časným duše své vypuštěním, slyšeli jsme.

PŘEDPOVÍDANÍ.

1. Že Kristus Mesiáš umříti měl, předpovídáno to a figurami předukazováno všudy v zákoně a prorocích. „Mesiáš zabit bude," dí Daniel, „avšak jemu to nic neuškodí" (Dan. 9, 26.). „Vytat bude ze země živých," dí Izaiáš, „avšak z úzkosti a soudu vyňat bude" (Iz. 53, 8.). To též ukazovaly všecky oběti, kteréž zabíjíny bývaly a Bůh tím, že bez vylití krve Prostředníka odpuštění hříchů nebude, svatým svým ukazoval (Žid. 9, 22.).

2. Že pak taková měla býti smrt Kristova a takovým pořádkem se díti, to také všecko bylo prvé ukázáno. Ku příkladu kdybychom prohlédli řády ty, kterýchž při oběti za hřích užívati poručil Bůh, jakž je vypsal Mojžíš (3 Mojž. 4.). Nebo 1. Měl býti vzat volek mladý neposkvrněný a přiveden k stánku, před obličej Boží (v. 4.). 2. Potom, když by na něj ruce vyznávajících hříchy vzloženy byly, měl býti zabit tu před Hospodinem (v. 4.). 3. Kněz měl omočiti prst svůj ve krvi jeho a kropiti sedmkrát před oponou a pomazati také touž krví všech čtyr rohů oltáře a ostatek krve vylíti k spodku oltáře toho (v. 6. 7.). 4. Tuk volka toho měl býti spálen na oltáři (v. 8—10.). Samo pak tělo spáleno vně za stany, kde se popel vysypá (v. 11. 12.). Tím ukázáno: 1. Že smrt Kristova stane se zjevně před obličejem Božím a lidu jeho, a kněží okolo toho že pracovati budou, jakž se i stalo. 2. Že pro hříchy zabit bude, jakož se i stalo, že pro ruhačství a buřičství odsouzen jest. 3. Měl zomáčeti (on sám i knězem i obětí jsa) krví svou prsty a kropiti sedmkrát krví svou před Hospodinem; stalo se po sedmkrát: v zahradě, při bičování, při korunování, z noh spolu jedním hřebem proražených, z ruky pravé, z ruky levé, z boku kopím odevřeného. Aj, jak štědře krev vyléval, jak po sedmkrát před oponou (t. před nebem) kropil! Jak tou krví rohů oltáře svého, kříže pomazal, jak pravdivě ostatek k spodku

oltáře vyteklo! 4. Tuk jeho, t. vnitřní vroucí poslušenství obětoval Bohu, Otci svému, a samo tělo tu vně za stany před městem na místě nečistém dal bolestmi umořiti a tak se za hříchy lidské do konce zmařiti. Ale jděme dále.

3. Že smrtí Kristovou zuřivost spravedlnosti Boží ukojena býti měla (jakž se tu vyjasněním slunce ukázalo) figurou toho bylo, že když do zbouřeného moře Jonáš uvržen byl, ono hned bouřiti se přestalo atd. (Jon. 1, 15.).

4. A že touž smrtí Kristovou žalářové smrti měli býti zodvíráni, ukázáno to v zákoně tím, že skrze smrt nejvyššího kněze odvírala se uteklým vrahům svoboda navraceti se k dědictví svému, aby žádný víc na ně sáhati nemohl (4 Mojž. 35, 25. 28.).

5. A summou, že smrtí jeho měl nám způsoben býti život a shlazení hříchů našich, o tom vypravují všecka prorocká Písma, jakž ne jedna při vysvětlování pašije svaté již přivozována jsou, nyní dvoje toliko ještě se připomene. Ozeáš (13, 14. 15.) takto mluví: Z ruky hrobu vyplatím je (já Bůh skrze Syna svého) od smrti vykoupím je. Budu morem tvým, ó smrti, nakažením tvým, ó hrobe! Želení skryto bude od očí mých. Nebo on (Mesiáš) mezi bratřími ovoce ponese, ač prvé přijde vítr východní (tuhý), vítr Hospodinův od pouště (hněvu jeho) vstupující a vysuší studnice jeho, osuší i vrchoviště jeho (t. krev jeho všecku z něho vytočí), avšak rozchvátá poklad všech nejdražších klenotů (t. poklad milosrdenství Božího obdrží, aby se jím jako kořistmi děliti mohl s nesčíslnými." (Iz. 53, 12.). A skrze proroka Zachariáše (3, 8. 9.) tak mluví Pán Bůh: „Aj, přivedu služebníka svého, jenž slove Výstřelek! Nebo toť jest kámen, kterýž kladu a obrátím na něj sedm očí (t. všecky oči anjelské, lidské, božské, nebo všech divadlem bude), a vyřeži na něm řezbu (řezba jeho bylo zřezání a zbodení těla jeho) a odejmu nepravost země jednoho dne."

To vše že se stalo smrtí Kristovou, svědčí Písma Nového Zákona, že v pravdě Spasitel náš zahladil smrt, život pak na světlo vyvedl i nesmrtedlnost (2 Tim. 1, 10.). Kteréž tajemství my jsme sobě po částkách rozvínali v pašiji sv., ale dnes plněji státi se to má. Protož mi se apoštolských slov užíti vidí: „Snažujte se dojíti darů lepších a ještě vyšší cestu ukáži vám" (1 Kor. 12, 31.).

TAJEMSTVÍ.

Mojž.š, vida hoř cí onen keř na poušti, řekl: „Půjdu a spatřím vidění toto veliké, proč hoří, avšak neshoří keř ten?“ (2 Mojž. 3, 2. 3.). My také těchto dnů před sebou máme zelený strom života, Krista Ježíše, kterýž jak ohněm spravedlnosti i lásky Boží podpálen byl, spatřovali jsme posavad, a dnes teď, kterak jej dokonale již obvinul a jako sehltil plamen, viděli jsme. Víme však naproti tomu již také, že v ohni tom neshořel, nýbrž znovu se mnohem líbezněji rozzelenal, rozkvetl a ovoce spravedlnosti a života věčného vyvoleným přinesl. Přistupmež tedy ještě blíže, abychom spatřili veliké to tajemství, kterak ohněm tímto oheň náš uhašen a smrtí touto smrt naše zahlazena? Toliko co tam Mojžíšovi Pán Bůh řekl: „Nepřistupuj sem! Szuj prvé obuv z noh svých, nebo místo, na kterémž stojíš, země svatá jest“ (v. 5.). Každý z vás, ó křesťané! k sobě to slyš, aby k tomuto velikému tajemství nepřistupoval bez vyzutí všeliké tělesnosti, právě bosýma nohama mysli své, pokorně a nábožně. Nebo tuto přistupujeme k tomu, což teprva jest zaft a míza vší pašije sv. a jádro všech Písem sv. a výtah života, skutků i utrpení Kristových a summou vší moudrosti Boží při spasení našem, a základ všeho křesťanství našeho, víry i života, i naděje. Bedlivě tedy pozoruj, kdokoli miluješ světlo Boží, abys viděl světlo.

Promluví se pak rozdílně o tomto dvém:

I. V čem záležela moc kříže Kristova, aneb co to vlastně bylo v smrti a kříži Kristovu, což nad hříchy, nad smrtí, nad ďáblem, nad peklem, nad hněvem Božím svítěziti mohlo a zvítězilo?

II. Jak účastnost té moci v nás vplývá, abychom my skrze ni nad tím vším svítězili?

Známé jest z evanjelium, že se moc vítězství Kristova připisuje kříži Kristovu, jakž apoštol dí, že Kristus smířil s Bohem všecky skrze kříž, vyhladiv nepřátelství skrze něj (Efez. 2, 16.). Item: že se zalíbilo Otci, aby v Kristu všecka plnost přebývala a skrze něho aby smířil všecko, v pokoj uvodě skrze krev kříže jeho všecko, což jest na nebi i na zemi (Kol. 1, 19. 20.). Item: že Kristus obloupiv knížatstva i moci, vedl je na odivu zjevně,

triumf slaviv nad nimi skrze kříž (Kol. 2, 15.). Hle, všecka moc smrti Kristovy a vítězství nad nepřátely a triumfu jeho připisuje se kříži. Odkudž pěkná přemyšlování berou učitelé církve, pravíce, že kříž Kristův

1. Jest pravá ta hůl Mojžíšova, kterouž moře hněvu Božího roztal Kristus a skrze ně beze škody syny své proveda, pekelného Faraona s vojsky jeho zatopil (2 Mojž. 14, 16. Zach. 9, 11.).

2. Že jest pravý ten Jákobův žebřík, po němž se Syn Boží dolů k nám spustil a my zase po něm zhůru až k Bohu, touž cestou kříže jdouce, vstupujeme (1 Mojž. 28, 12.).

3. Že jest Elizeovo ono dřevo, kterýmž jsme my sekera z rukou Božích vypadlá a do vody zahynutí pohřížená, ze dna hlubiny zase pozdviženi, abychom vzplývati a Bohu zase do rukou dostati se mohli (2 Král. 6, 6.).

4. Že jest klíč ten Davidův, kterýž Bůh na ramena Mesiášova vzložiti sliboval k odvírání jim a zavírání bran života i smrti (Iz. 22, 22. Zjev. 3, 7.).

5. Též že je oboje ta veřeje bran církve pokropena krví Beránkovou k odhánění anjela zhoubci (2 Mojž. 12, 23.). Což pobožně, podle zákona figur v Kristu pravdy hledajíc, tak se přemýšlí, i vskutku tak nachází.

Ale odkud pak taková moc kříže toho Kristova pošla? Hloupí křesťané myslí, že z osoby Kristovy moc Božská vyplynula a kříže toho, na němž visel, a vedle toho všech křížů, t. figur takových, kdež se příčkem jedno přes druhé klade posvětil, že se ďábel a všecko neštěstí každého kříže báti musí. Protož oni netoliko třísky, kteréž jim za *reliquias* (pozůstalosti svaté) toho kříže podvodníci prodávají, vysoce váží, líbají, jim se klanějí, bezpečnost před satanem skrze ně sobě slibují, ba i spasení na něm pověrně zakládají, ale také křížkům zlatým, stříbrným, dřevěným, malovaným, zvláště od papeže posvěceným tutouž moc připisují, až i samým také křižováním sobě tváře i prsů proti satanu se ohražují. Ale my víme, že to jest dílo podvodu a že satan proto lidi na zevnitřních titěrkách zdržuje, aby pravé moci pravého kříže nevyrozuměli, a skrze ni z moci jeho se nedobyli. Takovým křížem nedá se on ukřižovati, nýbrž směje se mu.

Což tedy jest? Již pozorujte:

Kříž Kristův, kterýmž nad hříchem, smrtí, peklem, ďáblem, hněvem Božím, i samou spravedlností Boží (z níž ortel smrti byl vyplynul) svítězil, nic jiného není, než nejhlubší to, nejpokornější a nejdokonalejší před Bohem snížení, skrze kteréž samého sebe a vůle své vlastní se zapřel a jako se zmařil, a Otci svému do konce na všecku jeho vůli oddal, aby ho na místě hříšníků potřel a co chce, s ním učinil. I nemohl Bůh pro vyvýšenost slávy své a pro hlubokost milosrdenství svého jinak učiniti, než podjíti ho milosrdenstvím a pozdvihnouti k slávě, protože věčná a neproměnná důstojnost Boží to s sebou nese, aby, co se proti němu vzpíná, to porážel, a zase co se níží před ním, toho pozdvihoval (Viz Žalm 138, 6. Iz. 57, 15. a 66, 2. atd.). A že to vlastně při Kristu bylo, ukáže se z Písem.

Zsinalostmi jeho lékařství nám jest způsobeno, dí prorok (Iz. 53, 5.). Jestližeť kříž Kristův lékařství jest proti neduhu našemu, tedyť musí k témuž neduhu našemu patření míti a naň se trefovati, aby, co v nás porušeno bylo, to se odonud napravilo. Jaký pak náš neduh byl, není neznámé z Písem, jmenovitě že měvše my státi v poddanosti Bohu a skrze to vyplývající z něho milost a život v se přijímati, my odvrátili jsme se od Boha a začali jsme býti sami svoji rádcové, bůžkové za svým rozumem, vůlí, žádostí odcházející, čím více tím od Boha dále. To nás vzdálilo od Boha, to rozloučilo s ním, to na smrt a na zahynutí přivedlo, svá vůle, v níž se zapletli nejprvé anjelé padlí, potom všickni lidé. Z čehož když se nemohl vydobyti žádný, naprosto žádný člověk, vězeli jsme všickni jako v okovách, praví vězňové hřícha, smrti, ďábla. Bůh sice skrze zákon a proroky pamatoval nás a naříkaje, že jsme opustili studnici vod živých a vzdělali sobě cisterny prázdné, v nichž není vody (Jer. 2, 13.), napomínal, abychom se navrátili k tomu, jehož strhše se, tak jsme hluboce zabředli (Iz. 31, 6.). Ale nadarmo. Nebo nemohl s to býti zákon (aby nás napravil), byv mdlý pro tělo, dí apoštol (t. tělo naše do toho samým napomínáním vpraveno býti nemohlo). Protož (prý) Bůh poslav Syna svého v podobnosti těla hřícha (takovým t. tělem, jakéž naše hříšné jest, přioděného) potupil hřích na těle (t. přemohl jej a udusil, Řím. 8, 3.). Měl zajisté

Kristus pravé lidské přirození jako i my, tělo a krev se všechněmi lidskými povahami, náklonnostmi a svobodnou vůlí, tak jako první Adam v ráji, státi v poslušenství Bohu neb nestáti. Protož slove druhý Adam, o němož se, jako i o prvního, ďábel pokoušel po všecken život. Dí zajisté apoštol, že nemáme biskupa, kterýž by nemohl býti čitedlen mdlob našich, ale zkušeného (aneb raději podle původního textu pokoušeného) ve všem nám podobně, kromě hříchů (Žid. 4, 15.), t. to samo vyminíc, že se v hřích uvésti nedal. Nebylo tedy v Kristu bez boje, toliko že vždycky vítězil duch, tak že vykonal všelikou spravedlnost a nedopustil se žádné nepravosti. A tak tělo jeho křižováno v něm bylo vždycky, po všecken život; na kříži toliko dokonán boj, úplným již umrtvením těla, rozumu, vůle vlastní. Nebo když Bůh kázal, aby to své svaté tělo a tu neposkvrněnou svou duši dal v obět za hřích, učinil to beze všeho zpečování a dal sebe ochotněji než Abraham Izáka, Bohu. Oběti prý a darů nežádal jsi, ale tělo's mi způsobil aj jduť, abych činil, ó Bože, vůli tvou (Žid. 10, 5. 7.). Aniž se z poslušenství a trpělivosti vyvésti neb vyraziti dal bolestem nebo hrůzám neb pokušením buď anjelským, buď lidským, buď božským, jakž jsme v pašiji slyšeli. Protože samého sebe zmařil a poslušen předce byl až do smrti. Tak vidíme, že pravdivě Kristus mocí kříže svítězil, ne že ho Židé ukřižovali, ale že on ukřižoval sebe sám Bohu, zbořiv do gruntu v sobě všecko, cokoli vlastního míti mohl a jen na milost i nemilost (jakž říkáme) povrhl se k nohám Otce svého, všecko čině, co on kázal, všecko snášeje, co on vzkládal, všecko chtěje, co on chtěl. A tak navrátil zase Bohu tu čest, kteráž jemu náleží, aby sám Bůh byl všecko ve všech. Na kterouž čest Luciper v nebi a Adam v ráji loupežně byli sáhli, chtíce proti Bohu vyzdvihnouti stolice své, protož svrženi jsou do propasti. A naproti tomu nový Adam pod nohy Boží se položiv, pozdvižen jest až k trůnu Božímu a poddáno všecko pod nohy jeho, cokoli jest na nebi, na zemi, i v propasti, jakž obšírně vypravuje apoštol (Fil. 2, 6—11.). Svítězil tedy Kristus mocí kříže nad hříchem, protože ukřižoval v sobě vůli svou, aby nečinil vůle své, ale vůli Otcovu (Jan 5, 30.) a kde se vůle Boží činí, tu hřích místa nemá. Svítězil nad smrtí, protože kde není hřícha, tu smrt místa nemá. Svítězil

nad ďáblem, protože ďábel jest původ hřícha a vladař smrti, když se mu to dvé vezme, tratí se vladařstvo jeho. A nadto dán jest ortelem Božím ten přemožený nepřítel v moc vítězi, aby ho již ve všech oudech svých přemáhati a pod nohy jejich potírati mohl. Jakož zajisté Pán Bůh Abrahamovi pro veliké poslušenství jeho netoliko syna životem daroval, ale i dědictví zaslíbené země přidal, i moc, aby vládl branami nepřátel svých odevzdal (1 Mojž. 22, 17.), tak tuto Synu svému pro dokonalé až k smrti kříže poslušenství i život navrátil, i ty, za něž se obětoval, v dědictví dal, i život věčný k tomu přidal, i brány smrti a pekla v moc odvedl (Zjev 1, 18.).

To o tom, kterak Kristus svítězil a triumf slavil skrze kříž, sám v sobě.

Jiná otázka jest, jak pak my účastnosti vítězství toho Kristova docházíme? Čemuž abychom právě rozuměli, na tom nám ne méně záleží.

Odpověď na to jest, že jak svítězil Beránek nad nepřátely sám v sobě, tak a ne jinak vítězí v nás, to jest mocí kříže. Zdědili jsme zajisté všickni my z Otce našeho Adama odvrácenost od Boha a ustrnutí na sobě samých, tak že každý chce svým bůžkem býti, své vlastní království a sám v sobě svou kancelář míti, radami svými se zpravovati, sobě volný býti, to jsou okovové, skrze něž nás v moci své drží hřích, smrt, ďábel. Dokud se ti okovové nepotrhají, dotud my prosti nejsme. Aby tedy potrháni býti mohli, Bůh dává nás, jako i Syna svého, do presu kříže, bije, tlačí, trhá, potírá ty svazky naše na prach, a my když pustíme ode všeho a Bohu se poddadouc, rozum, vůli, tělo, duši potříti dáme, aby všecko v prach bylo před Hospodinem, tu teprv obklíčí nás milosrdenství (Žalm 32, 10.) a Bůh poníženého z prachu pozdvihne, mrtvého vzkřísí, do pekla uvedeného zase vyvede.

To že se tak děje, ukazují Písma prorocká i apoštolská, ovšem pak řeči Pána samého, že jmenovitě Bůh připodobňuje k obrazu Syna svého všecky, kteréž předzvěděl k životu věčnému (Řím. 8, 29.), a je touž cestou kříže vede, kterou jeho vedl, aby, jak on svítězil, tak oni svítězili.

Danielovi proroku mluvě anjel o příští Mesiáše, praví, že přijde k zabránění převrácenosti a k zapečetění hříchů

a k vyčištění nepravosti k přivedení spravedlnosti věčné (9, 24.). Co to spravedlnost věčná? I to, aby sám Bůh byl Bohem na trůnu svém, všecka pak stvoření jeho u podnoží noh jeho. Této věčné nepromĕnné spravedlnosti dosti učinil Prostředník náš v našem přirození, té dobyl nám, tu daroval a odevzdal nám. Tu kdokoli v sebe přijme, ten všecko činí, trpí, libuje, co Bůh koli káže, vzkládá, chce. A to kde jest, tu již převrácenost jest zastavena, hřích zapečetěn, nepravost vyčištěna, to jest, tu dílo své vykonal Spasitel Kristus, tu svítězil ve krvi kříže svého. Protož sám dí: „Chce-li kdo přijíti za mnou, zapřiž sebe sám a vezmi kříž svůj a následuj mne (Mat. 16, 24.). Kdo-koli z vás neodřekne se všech věcí, kterýmiž vládne (i toho těla, i té duše své) nemůž býti mým učedlníkem“ (Luk. 14, 33.). Hle, učedlník Kristův býti nemůž, kdo není mučedlník, až do krve protivící se i hříchům, i libostem, i rozumu, i vůli, i sobě sám, i cokoli není a neslove Bůh!

Tak a nejinak učili apoštolé, že pravá Kristova účastnost v účastnosti utrpení a kříže záleží. Nebo poněvadž jsme (v něj) vštípeni, připodobněním smrti jeho, tedy i vzkříšením (jemu připodobněni) budeme. To vědouce, že starý člověk náš s ním spolu ukřižován jest, aby bylo umrtveno tělo hřícha, abychom již potom nesloužili hříchu (Řím. 6, 5. 6.). Věrná jest tato řeč, že zemřeli-li jsme s Kristem, také s ním živi budeme (2 Tim. 2, 11.). „S Kristem ukřižován jsem,“ dí apoštol: „Živ jsem již ne já, ale živ jest ve mně KRISTUS“ (Gal. 2, 20.). Item: „Já jizvy Pána Ježíše nosím na těle svém“ (Gal. 6, 17.). Bájí papeženci (aneb básnivě praví) o svém Františkovi, že se mu pro jeho velikou nábožnost u vidění Kristus ukázal a jej objav, znamení ran svých na rukách i nohách jeho vytiskl, odkudž k modlitbě k němu volají *Francisce, Jesu typice* (Františku, vyobrazený Ježíši). Frašky to jsou, v Pánu milí, a básně, ale toto jest pouhá pravda, že každý křesťan, jakož od Krista jméno má, tak od něho míti a na svém těle nositi má jizvy jeho a býti pravý *Jesus typicus* a cítiti na sobě to vlastně, co na Kristu Ježíši. Kterýž jsa v spůsobu Božím, nepoložil sobě za loupež atd. (Fil. 2, 6. atd.).

Z čehož jde, že křesťanství naše skutek jest a ne domněnka, víra ospravedlňující ne myšlénka v mozku

létající, ale moc Boží v smrt Kristovu nás pohřbující a v život jeho proměňující (Kol. 2, 12. 13.) a Kristus v nás nezahálivý nějak, aneb mrtvý, ale živý a vítězící, jakž apoštol dí: „Abych poznal jej a divnou moc vzkříšení jeho a společnost utrpení jeho, připodobňuje se k smrti jeho (Fil. 3, 10.). Aniž jinak býti můž. Nebo jsou-liť zsinalosti Kristovy lékařství ranám našim, opravdu rány neuléčíš, hledě na flastr aneb se jemu těše, ale musíš jej přiložiti na ránu, aby talov projímal, štípal, táhl, čistil, hojil, jinak není zhojení. Tak lékařství proti nemocem vnitřním neprospěje, leč do těla přijaté, aby nečistotami hýbalo, bralo je a pryč hnalo, a moc přirozenou obnovovalo, jinak nelze. Nebo když to, co překáží, bude pryč, teprv se duch života v těle ujme správy své a naplní tělo zdravím a životem. Tak se naprosto s námi duchovně neduživými děje. My zajisté všickni jsme zanečištěni, plní sebe a věcí jiných, kteréž nejsou Bůh. Má-li Bůh a Duch jeho místo míti a moc k spasení proводiti, ustoupiti musí to, což překáží. A k tomu již není lékařství jiného než hořkost kříže, aby věci zbytečné v nás zmořeny, zmařeny, vyprázdněny byly a tu teprv ujme se správy své duch Kristův v nás.

A tať jest příčina, že, ačkoli Kristus nad hříchem, smrtí, ďáblem svítězil, přístupu však nepřátelům těm k věřícím svým zanechal, nýbrž i jinde úzkosti jako kšaftem jim odkázal. Že jmenovitě ty věci jsou nástrojové Boží k stírání a potírání nás pod nohy Boží, což když my při sobě činiti a sobě všecko, co není Bůh, i sami sebe rozmetati dáme, abychom naposledy s chutí rádi činili, co Bůh káže, trpěli, co Bůh vzkládá, chtěli, cokoli Bůh chce a nic jinak na věky, tu jsme již dostihli Krista v tom, nač od něho dostiženi jsme, (Fil. 3, 12.) tu jsme již Boží, tu jsme svítězili, tu hřích, smrt, satana, peklo pod nohama již máme.

Díš někdo: „Tak my tedy sami sobě pomáháme, sami svoji, svým vlastním křížem spasitelé jsme?“ Odp, „Odstup to, abychom se v čem chlubili jediné v kříži Pána našeho Ježíše Krista“ (Gal. 6, 14.). Bez něho nic není učiněno, což učiněno jest, (Jan 1, 3.) ani se neděje. Svítězili nad ním (svatí nad drakem) skrze krev Beránka a skrze slovo svědectví jeho a nemilovali duší svých až do smrti (Zjev. 12, 11.). Bez Krista zajisté

1. My bychom ani nevěděli, že máme a že možné jest z okovů ďáblových, hřícha a smrti vydobyti se, ovšem pak jak se to státi může, kdyby Syn Boží v těle nebyl přišel a nedal nám smyslu (1 Jan 5, 19. 20.).

2. Bychom i věděli, jak hřích a satan přemožen býti můž, dovésti však toho nebylo nám možné pro mdlobu těla našeho a sílu proti nám nepřátel (Řím. 8, 3.). Protož přišel Syn Boží a přijav lidské přirození, učiněn jest nový Adam, t. nový kmen, z něhož ratoléstky k němu přivštípené moc života bráti mohou. O čemž apoštol dí, že první Adam učiněn byl v duši živou, ale poslední Adam v ducha obživujícího (1 Kor. 15, 45.). A Kristus sám: „Já jsem vinný kmen a vy ratolesti; kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese ovoce mnohé. Nebo beze mne nic nemůžete učiniti“ (Jan 15, 5.). A sv. Jan, že kteřížkoli přijali jej, dal jim moc syny Božími býti, kteříž věří ve jméno jeho (Jan 1, 12.). Tato hle, moc života Kristova, vplývající v nás, sílí nás, abychom vítěziti mohli nad zlým (1 Jan 2, 13. 14.). Ta zajisté jest příčina, že anjelé padlí pomoci sobě a z zahynutí vyjíti nemohou, že nemají kořene, k němuž by přivštípeni jsouce, obnoviti se mohli (nebo nepřijal anjelů atd. Žid, 2, 16.). To, že nevěřící v Krista vydobyti se také nemohou z osidel ďáblových, ale zůstávají zajatí jeho (2 Tim. 2, 26.), že se věrou nepřipojují k Kristu, aby z něho moc synovství brali (Jan 1, 12. Viz 1 Jan 3, 6. a 4, 4. a 5, 18.).

3. Kdy by Krista nebylo, i to naše v moci jeho bojování bylo by častokrát nejisté, pro mdlobu a nestatečnost i tak ještě naši, ale on v mdlobě naší prokazuje svou moc a nedokonalosti naše dokonalostí svou doplňuje a krví svou očišťuje nás od všelikého hříchu (1 Jan 1, 7.), aby kdo jen upřímně Kristův jest, z ruky jeho jemu vzat býti nemohl (Jan 10.). O čemž Pán řekl: „Doufejte, já jsem přemohl.“ A apoštol dí: „Že on dokonalým jsa, učiněn jest všechněm sebe poslušným původem spasení věčného, (Žid. 5, 9.) protože z plnosti jeho béřeme všickni milost za milost (Jan 1, 16. Viz též 1 Petr 1, 17. 18. 19. Fil. 3, 9. 10.).“

A tak tedy, ačkoli my povinni jsme v sobě křižovati hřích a mořiti smrt a potírati satana, avšak to se děje a díti musí mocí kříže Kristova a podpíráním pravice jeho a doplňováním nedostatků našich z plnosti jeho,

tak že sám on jest Spasitelem těla svého, církve. Jen že my totéž na sobě cítiti musíme, co na Kristu Ježíši, to jest: 1. Kříž Kristův, nás také před Bohem potírající. 2. Moc Kristovu, nás také podpírající. 3. A dokonalost Kristovu, v nás vplývající a jako pláštěm spravedlnosti a rouchem spasení nás odívající. Tak rozumíme-li tomu a tak obcujeme-li tomu, stane se, že slovo kříže Kristova nebude nám pohoršením jako Židům, ani bláznovstvím jako pohanům, ale Boží moudrostí a Boží moci k spasení nás (1 Kor. 1, 18. 23. 24.). Tak zůstane sám Kristus Spasitelem (Iz. 43, 11. Oz. 13, 4.), avšak skutečným Spasitelem. On zajisté:

1. Když jsme my rozloučeni byli s Bohem, spojil nás s ním zase, skrz smíření obětí svou ve krvi své, jakožto kněz a biskup náš.

2. Když jsme hloupí byli a oslepeni v rozumu, jako i dosavád často blikaví jsme, on osvítil a osvěcuje nás a moudřeji sobě napotom počínati učí nás, jakožto prorok a učitel náš veliký.

3. A když jsme mdlí, k bránění a obránění se nepřátelům nestateční, on berlou slova a mocí Ducha svého podpírá, řídí, zpravuje a po cestách svých za sebou k nebi vede, jakožto král a vývoda náš. To jest ten jeho trůj úřad, k němuž jest od Otce svého zvolen a nám představen a věrně jej koná kněz náš, doktor náš, král náš, a ve všem tom jediný Spasitel náš, kromě něhož jiného nemá nebe ani země.

A tak jsme i o tom hlubokém tajemství kříže Kristova s bázní Boží přemyšlovali. Dejž milosrdný Bůh, aby to k slávě Vykupitele našeho (kterýž smrt zahladil, život pak a nesmrtedlnost na světlo vyvedl) nám pak ku posilnění víry naší a k roznícení lásky k němu vroucí a k rozhojnění sladkostí naděje věka budoucího posloužiti mohlo!

NAUČENÍ.

Pozůstává, aby naučení některá předložena byla, ale poněvadž čas míjí, ušetřím a podotknu toliko slovem některým, co k následování svému aneb výstraze odtud sobě vzíti můžeme.

*

1. Že Kristus, i když se Bůh od něho dokonce odvrátil, předce volal: „Eli, Eli, Bože můj, Bože můj!“ Učme se od doufání v Boha nepouštěti, by nás i zabil, aneb do pekla vrazil a co chtěl s námi dělal; nepohnutou k sobě důvěrností pohnouti sebou naposledy dá převěrný Bůh.

II. Že zlostníci smích sobě i z toho strojili (Eliáše prý volá, počkejte, podíváme se, přijde-li Eliáš, aby ho vysvobodil) k výstraze mějme. Bídným se posmívati, ďábelská věc jest.

III. Že Kristus zvolal: „Žízním!“ ulekni se, močihubo, kdo neumíš a nechceš se učiti zde trochu požízniti, abys v pekle nemusil s bohatcem na věky volati: „Žízním!“, muče se v tomto plamenu.

IV. Řekl Pán, umříti maje: „Dokonáno jest.“ Ó snažuj se, každý člověče, tak dělati, aby také když smrt přijde, říci mohl: „Dokonáno jest,“ t. i dílo spasení, kteréž jsem s bázní a třesením konal a dokonal, i dílo povolání, jaké komu Bůh svěřil. Abys ne teprv živ býti začínal, přestati maje, ale měl hotovo všecko a po sobě spletků nenechával.

V. „Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého.“ Pamatuj, ó křesťane, takovýž a ne jinaký kšaft o duchu svém učiniti. Chceš-li však jist býti, že ho přijme Bůh, musíš ho nejen teprv při smrti poroučeti Bohu, ale vždycky. A musíš ho posvěcovati a očišťovati ustavičně, proto že Bůh nečistého nic k sobě nepřijme a nepustí.

VI. Všecka stvoření ucítila moc smrti Kristovy, země se třásla, skálí pukalo, opona chrámová se roztrhla, hrobové odvírali, mrtví vstávali, centurio s jinými v prsy se bili. Ach, nebuď tvrdší než kamení, roztrhuj pokáním srdce své, vstávej z mrtvosti hříchů, aby tě nesehltil hněv Boží, kterýž tak dotřel na zástupce hříšníků, dotře ovšem na samy nekající hříšníky, až je i setře.

VII. I mrtvému již Kristu chtěli hnáty lámati, ale nemohli, i mrtvého bodli. Ach, přestaň, zlý křesťane, ukřižovaného Krista bůsti a jemu posměch činiti. Běda, běda, běda, nepřestaneš-li. Nebo (prý) uzří, v koho jsou bodli.

VIII. Naposledy, z krve a vody, kteráž z boku Kristova vyplynula, připrav sobě lázeň, křesťane věrný, k obmývání hříchů a nečistot.

Tomu, kterýž zamiloval nás a umyl od hříchů našich krví svou a učinil nás krále a kněží Bohu a Otci svému, buď sláva a moc na věky věků amen. (Zjev. 1, 5. 6.).

Kázaní na XV. díl pašije.

(Na večerní Velikého Pátku.)

Doprovodili jsme očima mysli své Pána Ježíše Krista skrz utrpení jeho včera až k místu smrti jeho a na jeho bolestné ukřižování se dívali a tolikéž dnes smrt jeho a moc její, kteréž nebe i země pocitovala, spatřovali jsme. Pozůstává, abychom ho s pobožným Jozefem a Nikodémem k hrobu ještě doprovodili a z toho sobě sami také Krista toho ukřižovaného s tajemstvím a užitky kříže jeho v srdcích svých již pohřbiti a zapečetiti příčinu vzali.

Textus.

Vidělo se Duchu svatému i tento poslední díl snížení Kristova, uvržení jeho do země, pilně zapsati dáti, abychom všeho, co se s Pánem naším dálo, plnou povědomost měli. Porozvažmež tedy také ty věci.

Vypsali pak nám o tom pohřbení umrtveného na kříži Syna Božího evanjelistové:

I. Od koho pohřbován byl?
II. Jak se ten pohřeb vykonal?
III. Co s pohřbeným již přátelé i nepřátelé činili?

O I.

Pohřbové mrtvých konáni bývají od nejbližších přátel buď krevních, neb povinností nějakou spojených. Ale tuto jinak se stalo. Z krevných přátel jeho byla tu sic přítomná rodička jeho, ale ta pro chudobu a nedostatek nákladu a přátel, jako i pro zármutek a srdce utrápení nevěděla se jak toho ujíti, zvláště poněvadž tělo to v moci vrchnosti bylo a stráž žoldnéřů ještě tu stála. Nejbližší

zatím byli apoštolé a učedlníci, ale ti strachem se rozschovávali; žádný se ukázati nesměl, krom jediného Jana. Židé pak podle zlobivosti své byli by ho rádi tam na popravišti mezi jinými zločinci zakopati dali.

I nastrojil Bůh z prostředku samých biskupů a knížat dvě vzácné osoby, kteréž se mrtvého těla Kristova ujaly, a počestný pohřeb opatřily. Což že působením Božím šlo, vidí se z toho, že ony z námluvy toho nečinily, ale právě Božím vedením. Nejprvé zajisté Jozef z Arimatie, osoba počestná atd., kterýž ač nepovoloval radě jejich, však ubrániti nemoha, mlčel a až posavád víru svou v Krista tajil, tu po usmrcení Páně, vida divy a zázraky veliké, roznítil se v srdci svém a litujíc toho, co se stalo, napraviti své aspoň přehlédnutí umínil, tak jak možné. A ač nebezpečno bylo ujímati se toho, kterýž v celé radě odsouzen byl a jehož všecken lid hlasy svými potupil a Pilát jménem císaře římského ortel smrti naň vyřkl, on však osmělil se, dí text, t. odvážil se, přijď co přijď podniknouti, byť ho biskupi z rady proto vysaditi, byť ho Pilát do arrestu vzíti, byť ho lid ukamenovati měl. Šel tedy, osměliv se, ku Pilátovi a prosil za tělo Ježíšovo, prosil za toho oběšeného, jako za dar zvláštní, a tím víru svou i horlivou k Kristu lásku pronesl. Pilát podivil se žádosti takové i tomu, již-li by čas byl, protože člověk ukřižovaný dlouho se trápil, třebas některý den. A zvěděv na setníkovi, daroval to tělo Jozefovi. (Tu viděti opatrnost Pilátovu, že nechtěl dáti živého Krista, kterýž by snad ještě vyhojen býti byl mohl, aby nešel ortel zpátkem, ale mrtvého teprv. Což tak řídila Boží moudrost, abychom i ten důvod smrti Kristovy měli). Jozef tedy koupiv kmentu čistého, šel, aby úmysl pobožný vykonal.

A aj, připojil se k němu druhý z rady, kníže židovské, Nikodém, nesa dostatek vonných věcí, aby počestně vykonán býti mohl pohřeb Páně. O jak tuto divný Pán Bůh se ukázal, že Synu svému, tomu nejpotupnější smrtí zločinců z světa svedenému tak počestný pohřeb opatřiti ráčil. A i toť ukojeného již hněvu Božího znamením bylo.

O II.

K vykonání samého pohřbu přináleží okolostojičnosti, kteréž evanjelistové vypisují, čas, způsob, místo.

Čas: u večer velikého pátku, dříve než se začala sobota, to jest časně před západem slunce, aby pohřebníci ti domů ještě dojíti mohli, nebo podle zákona toho šetřiti musili. Nepřekazili sobě pobožní títo lidé tím, že poskvrníc se při mrtvém, nebudou moci Beránka figůrného v ten večer jísti, (4 M. 9, 6.) milejší jim byl pravý Beránek tento, ohněm Boží lásky na kříži upečený a za pokrm světu připravený, ačkoli tajemství tomu ještě právě nerozuměli.

Způsob: že přišedše ti vzácní muži, knížata lidu s služebníky svými, tělo mrtvé Páně 1. nejprv z kříže pěkně sňali. 2. Potom (rány a krev bezpochyby očistíc) do plátna aneb kmentu stkvoucího zavinuli. 3. Vonných věcí okolo něho (když čas krátký, pro nastávající sobotu, mazání při něm vykonati nedopouštěl) nastřeli, podle obyčeje židovského, dí evanjelista, t. pro naději budoucího vzkříšení.

Místo byla zahrada Jozefova, blízko odtud ležící, v kteréž sám on ležeti strojil a k té potřebě sobě hrob již připraviti byl dal v skále vytesaný. Tam kázal nésti Ježíše a propůjčil jemu vlastního svého hrobu, nic sobě tím, že to jest oběšenec, nepřekážeje, ale víc posvěcení hrobu svého odtud čekaje. Veliká to jeho víra byla! Veliká potupenému Ježíšovi čest! Nebo tak právě počestně pohřben jest.

O III.

Co pak s pohřbeným již se dálo?

1. Od přátel. Nejprvé strojili se pomazati jej, zvláště pobožné matrony, ale že slunce k západu se již schylovalo, nemohly toho dne, než odložily sobě toho, až by sobota minula, na třetí potom den přijdouc, aby to vykonaly. Aby pak mezi tím někdo z lehkomyslných lehkosti nějaké Pánu i v hrobě ještě neučinil, přivalily kámen veliký ke dveřům hrobovým, aby tak v pokoji svaté to tělo odpočívati mohlo. To přátelé.

2. Nepřátelé pak (biskupi židovští) provedše tak vůli svou nad Pánem slávy a vývodu života ukřižovavše, ještě neměli pokoje sami v sobě, báli se ho i v hrobě již ležícího, aby snad z mrtvých nevstal, jakž o tom mluvíval. Protož chtějíce to předjíti a sotva tu noc přečkavše, hned v sobotu, v slavný ten velikonoční den šli ku Pilátovi a starost svou jemu oznámivše, žádali rady i pomoci. Však, aby ho zmámili, nepověděli sprostně, co je hněte, než jinou tomu barvu dávali, jej svůdcem nazývajíc a kterýž nemálo jich po sobě potáhl, od nichž, bude-li z hrobu ukraden, že se udělá pověst, jakoby opravdu z mrtvých vstal, a že bude horší blud poslední prvního atd. Pilát povolil, aby vzali jeho gardu a jak chtí ten hrob sobě opatřili. I opatřili, rotu žoldnéřů vzavše, a jimi hrob Kristův zbrojně osadivše. A že pak ani žoldnéřům nevěřili (jakž zlých lidí, vždycky a všude podhlídavých obyčej), aby snad uplatiti se nedali a Krista z hrobu nepustili, přidali pečeti své a snad i Pilátovu k tomu kamenu, aby odvalen býti nemohl. Z čehož patrné, že kámen ten byl kámen hrobový, k tomu aby se ním dvéře hrobu toho zavíraly, přihotovený, protož se dobře s hrobem spojoval a zapečetiti dal.

Tak myslili nepřátelé, že již všecko dobře opatřili.

PŘEDPOVÍDÁNÍ.

Ale jakož všecky jiné věci, tak i pohřbování toto Kristovo dálo se podle Písem (1 Kor. 15, 4.). Nebo

1. Že měl býti pohřben, vidí se z Izaiáše, když praví, že bezbožnému byl v moc dán hrob jeho, (Iz. 53, 9.) t. bezbožným žoldnéřům pohanským. A ukazovala totéž figura Jonášova, jakž sám Pán vysvětlil, že jak Jonáš v břiše velryba byl tři dny a tři noci, tak Syn člověka v srdci země (Mat. 12, 40.).

2. Že od slavných pohřben býti měl a to počestně, předpověděl to Izaiáš tím, že prý odpočívání jeho bude slavné (Iz. 11, 10.).

3. Že s vonnými věcmi pohřben, aby při vzkříšení tělo jeho z hrobu, jako z vonného paláce vyšlo, předzvěstoval to Žalm 45, 9.

4. Že i proti ležícímu již rady skládány, o tom David v osobě Kristově tak mluvil: Sšeptávají se spolu proti

mně všickni, kteříž mne nenávidí, říkajíce: „Pomsta za nešlechetnost přichytila se ho. A kdyžtě se složil, nepovstane zase“ (Žalm 41, 8. 9.).

5. Že hrob jeho stráží osazen, toho figůrou byl Samson, kterýž když se na nocleh dostal do Gazy, města nepřátel svých, Filištýnských, oni osadili brány města, aby jim ujíti nemohl. Ale on, vstana o půl noci, netoliko stráž jejich prošel, ale i brány jim vylámal a posměch z nich učinil (Soudc. 16, 1. atd.).

6. Že zapečetěn v hrobě Kristus, toho obraz byl onoho Daniele do jámy lvové uvržení a tam prstenem královským a knížat zapečetění, aby se uhlédalo v pravdě, co s ním bude (Dan. 6, 16. 17.). Nebo když pro službu Boží osočen byl u krále Daria, a král, jakkoli se snažoval vysvoboditi ho od smrti, nemohl však, povolil naposledy, a k Danielovi řekl: „Bůh tvůj, kterémuž sloužíš ustavičně, on vysvobodí tebe.“ A když vpuštěn byl do jámy lvové, kázal král přiložiti kámen na díru jámy a zapečetiti prstenem svým a prsteny knížat svých, aby jiná již lest a zlost lidská přistoupiti nemohla. Tak se naprosto dálo s Kristem od knížat židovských u Piláta osočeným atd.

TAJEMSTVÍ.

Ale co pak ten pohřeb Kristův znamenal? Proč se stal? Co nám tím způsobeno?

Pohřbením tímto Kristovým dokonáno jest vykoupení naše, protože tu:

I. Hříchové naši, krví Kristovou z nás spláknuti, jsou v jeho ranách vnešeni od obličeje Božího a světla jeho do podzemní propasti a tam ve tmách zahrabáni (Mich. 7, 19.), nýbrž zapečetěni (Dan. 9, 24.).

II. Smrt, stihána jsouc až do bran svých a do vnitřnosti ohrady své, vybojována jest a závory její odjaty.

III. Ďáblu moc vzata, aby účastníků Kristových ani živých ani mrtvých za své vězně míti nemohl, ale oni v životu i smrti aby Kristovi byli, i to, což bylo žalářem smrti, posvěcené již majíce, hrob, aby nebyl věřícím než komůrka aneb pokojíček odpočinutí jejich, jakž Pán Bůh mluví (Iz. 26, 20.).

Což jest i samými okolostojičnostmi pohřbu Kristova ukázáno. Nebo

1. Pohřben jest, když se sobota odpočinutí začínala, a tím ukázal, že jakož Bůh Otec po skutku stvoření odpočinul dne sedmého (1 Mojž. 2, 2.) a on také po pracném skutku vykoupení odpočinul v hrobě, tak že každý z účastníků jeho po zdejších pracech a lopotováních do hrobu půjde, ne k trápení (nebo pátek útrpného života již bude za hřbetem) ale k odpočinutí.

2. Pohřben jest Kristus v zahradě, netoliko pro ukázání, že smrt jeho jest výplatou hřícha, kterýž se v zahradě rajské stal (protož Kristus v zahradě Olivetské utrpení svá začal a teď v zahradě dokonává. A takť slušelo, aby hřích, jakož se v zahradě narodil, tak v zahradě pohřben byl). Ale také pro naději vzkříšení budoucího. Nebo jakož se rozličná semének v zahradách do země sejí, ne aby tam zůstala, ale aby zase vzešla a užitek přinesla, tak tělo Kristovo a svatých jeho. Ačkoli zajisté těla naše ne tak rychle jako Kristovo vstávají a ne tak bez porušení, nýbrž musejí nejprv shníti, však to shnití těl našich vlastně mluvě není zkažení jich, ale *resolucí* toliko, aby jiná krásnější a stkvělejší bez poskvrny dána býti nám mohla, tak jako když zlatník zanečištěnou nádobu ohněm rozpustí, aby z téhož zlata jinou slil. Nýbrž i símě do země uvržené rozpouští se proto, aby nový na se život vzíti a krásně zrůsti mohlo.

3. Pohřben jest v hrobě novém, netoliko pro jistotu potom z mrtvých vstání svého, aby jisté bylo, že on, ne někdo jiný, a svou, ne cizí mocí (jako onen 2 Král. 13, 21.) vstal, ale také pro ukázání obnovení našeho skrze smrt jeho. Že t. od té chvíle, kteříž v Pánu umírají, nebudou choditi do hrobů starých, jenž jsou žalářové smrti, ale v hrobích nových, v nichž se život věčný složil, skládati se.

4. Ten hrob byl cizí, pro ukázání, že všecka jeho zásluha ne pro něho vlastně byla, ale pro jiné. *In alienum sepulchrum ponitur, qui pro aliena salute moriebatur.* Za cizí hříchy byl umřel, do cizího také hrobu se skládá. Byl pak hrob lidský, protože pro lidi přišel, pracoval, umřel, v nich se také s zásluhou smrti své skládá.

5. Ten hrob byl Jozefa, člověka dobrého a spravedlivého. I to potěšené: Umřel byl Kristus mezi zločinci,

jako nešlechetný, protože pro hříchy naše umřel, ale odpočinouti chtěl v hrobě spravedlivého, protože pro ospravedlnění naše z mrtvých vstáti měl (Řím. 4, 25.). Po dnes tak jest, že Kristus v srdcích lidí bezbožných umírá, ale v srdcích pobožných libé své odpočívání má. Kdokoli tedy pobožnost miluješ, tomu hosti se těš, že tě za příbytek sobě posvětí.

6. Hrob ten byl vytesaný v skále, tajemství opět, že vykoupení naše jisté a pevné jest, podkopávati se nedající.

7. Osazen hrob strážnými byl, aby se podvodu státi nemohlo. Chvála i z toho Pánu Bohu, že se nestalo. Strážní tito židovští jsou svědkové naši, že Kristus v hrobě zadržán býti nemohl. Což důvodem jest, že závory smrti a pekla polámány jsou, kdyžť se rukojmě náš z žaláře toho, do něhož pro viny a dluhy naše na místě našem uvržen byl, vydobyl. A jestližeť nepřátelé Spasitele našeho ostříhali v hrobě, ovšemť spasení našeho ostříhá Bůh, aby nám od žádného vzato nebylo.

8. Hrob onen zapečetěn byl. Zapečetěna tím také v nás buď jistota vykoupení našeho z hříchů našich. Nebo což z Daniele (9, 24.) napřed připomenuto o zapečetění hříchů obětí Kristovou (k čemuž se tam i zapečetění vidění a proroctví připojuje), toho viditelné teď splnění. Pro hříchy naše Kristus a s hříchy našimi (poněvadž na něj uvaleni byli, Iz. 53, 4. 6.) zabit byl na kříži a vnesen do hrobu, oni tedy s ním. A poněvadž teď s nimi tam zapečetěn jest, a on potom bez nich vyšel (krásný a stkvělý, hříchů a pokut hřícha již nemající), oni tedy (hříchové naši) v zapečetění tom zůstali a zůstanou na věky. Nebo kdyžť je on tam do pustin země zanesl, jako onen kozel Azazel, (3 Mojž. 16.) kdo jich hledati bude? Listu zapečetěného žádný všetečný odvírati moci nemá, neodvírá-li ten, jemuž náleží, ani tedy rejstr vin našich všetečný sok ďábel odvírati a vyhledávati moci nemá, protože je zapečetila spravedlnost Boží, pečetí náměstků svých, zřízené v obojím lidu židovském i pohanském vrchnosti. Oni zajisté činili, co rada a ruka Boží předuložila, aby se stalo (Skut. 4.).

NAUČENÍ.

I. Bezbožní nemají pokoje, ale jsou jako moře zbouřené, kteréž se nemůž spokojiti, ale vymítá z sebe nečistotu a bláto (Iz. 57, 20. 21.). Ani mrtvým nedají pokoje, aby jich sočiti, hyzditi, v zlou pověst oblékati, někdy také v hrobích nepokojiti neměli. Jaká to zlost biskupů židovských, nemoci se pomsty nasytiti! Jaká bezbožnost. Krista, že dobře všechněm a vždycky čině v sobotu někdy nemocným pomáhal, rušitelem soboty rozvolávati, sami pak teď v sobotu proti mrtvému vzteklost provodili! Jaká nestydatost, před Pilátem Krista předce svůdcem nazývati, jehož nevině on tolikrát svědectví vydal. Jaká zatvrdilost, ani těmi zázraky při smrti jeho stalými se nepohnouti! Jaká slepota, kamenem a pečetí z hrobu vyjíti zabrániti chtíti tomu, kterýž prvé mocí svou jiných hroby otvíral! Ale tak bývá, že koho Bůh pro zúmyslnou jeho zlost opustí, ten se z okovů ďáblových dobyti nemůž, pomoci mu nelze. Bože, smiluj se, a neopouštěj! sami z sebe my lidé nejsme než mrákota, převrácenost, zahynutí.

II. Dábel tu ukázal, že jest šejdíř a kejklíř, a lhář, všudy místo pravdy šalbu provodící. Nebo jakť tuto triumfuje nad Kristem? Že ho do žaláře svého, do hrobu dostal, rozvěsil své okolo něho vítězné korouhve, žoldnéře, zbraň, pečeti. Ježto věděl, že ho v moci nemá, nebo ho v boji nepodrazil, ale sám zahanben a poražen byl. Nic méně, aby se aspoň zdálo, čehož nebylo, a on lžmi předce království své, jakž zvykl, vzdělával, a syny zpoury zaslepoval, lživě na sobě vítězství pronášel a heraltoval. Ale nebylo mu na srdci tak, jako i posavád není, když se staví, jakoby předce Krista a církev vybojovati trouťal. Ví on, že nesvítězí, ale zlost jeho proti Bohu a Kristu nedá jemu přestati protiviti se a svozovati mnohých.

III. Ale ó divnějšíž moudrosti Boží! Kteráž skrze lidi i samého ďábla skutky slávy své a spasení našeho koná, tak jakž oni tomu nerozumějí, avšak mimo úmysl svůj napomáhati musejí. Nerozuměli tomu biskupové, že to jejich zavedení varty k hrobu Kristovu bude zavedení svědků k věci té, již by oni byli rádi zbránili, aby se buď nestala, buď k rozhlášení nepřišla. A aj, čemu zbrá-

niti chtěli, napomohli! Co se tedy nepřátel a jejich bouření, a vztekání, zlosti neb chytrosti bojíme? Všecko to, co oni činí, slávě Boží a našemu spasení napomoci musí, jisti buďme. Znamenejme také cestu Boží, kterouž k slávě vede vyvolené své, skrze potření dokonalé a až do prachu a pekla vražení těch, kteréž pozdvihnouti strojí, o čemž, poněvadž jsme již dnes slyšeli, že se tím samým dosti činí uražené věčně neproměnné spravedlnosti jeho, nyní se více nemluví. Blaze nám, že Bůh cestou té věčné spravedlnosti provedl prostředníka našeho a nás za ním! Nebo na místo spravedlnosti milosrdenství vstoupilo a nás objalo věčně.

IV. Již pak musíme-li my připodobněni i v tom býti Kristu, abychom cestou té spravedlnosti Boží vedeni jsouce, musili tělo své i na smrt i do hrobu dáti a tam v prach se obrátiti, jděme vesele. Nebo nám již všecko to posvěcené jest, i smrt, i hrob, a jest cestou k životu a vzkříšení. Protož se k tomu potěšeně strojme, na smrt časně pamatujme, hroby sobě (jako Jozef) hotovme, jedni druhé do nich počestně provázejme. Nebo budeme-li jen Krista s sebou míti, projdeme jistotně i smrt, i hrob, i porušení, a přijdeme k neporušení. Budeme pak míti Krista s sebou v smrti, budeme-li ho v sobě míti v životě. A protož na to myslme, abychom dokud živi jsme, živého Krista živí hrobové byli. Papeženci dnes komedii sobě hrobů jakýchsi zelených strojením, navštěvováním, okolo nich klekáním, kejklováním dělají, ale hříčka jest. Živý Kristus nepotřebuje než živého hrobu. Živého pravím a čistého hrobu, kterýž by nebyl zevnitř zbílený a krásný, uvnitř pak plný umrlčích kosti a nečistoty (jakáž jsou pokrytců srdce, Mat. 23, 27.), ale kterýž by byl jako hrob Jozefův, nový neb obnovený, prázdný nečistot atd., do takového Kristus rád se skládá, taková srdce jsou hrob jeho, nýbrž chrám jeho a palác jeho, v němž on rozkošně přebývá, pokud živi jsou. Při smrti pak skládá těla jejich do pokojíčků země k odpočinutí a duši pojímá do ráje svého k rozvlažení zatím, až do dne vzkříšení.

V. Ale běda bezbožným; pohřeb jejich v pekle bude, kteří-koli zde s Kristem nejsou pohřbeni v smrt jeho, aby jakož on vstal k slávě Otce, tak oni v novotě života chodili (Řím. 6, 3. 4.). Běda jim! jako hovada v pekle skladeni budou, smrt je žráti bude na věky (Žalm 49,

15.). Smiluj se, Bože, a uchovej toho na věky! Uchová pak všecky pravé účastníky Kristovy. A protož abychom byli účastníci Kristovi v pravdě, o to pracujme.

A jakož jsme Krista ukřižovaného těch dnů v srdce svá uvodili, tak ho již v sobě složme a stráží ohraďme a pečetmi zapečetme. Pečeť naše buď nám úmysl ustavený a neproměnitedlný, Krista se nespouštěti na věky. Stráž naše buď bedlivý náš na sebe a smysly své i všecko, s čím se obírati budeme dnes, zítra v den připravování, i při nastávající velikonoční slavnosti i vždycky, pokud živi jsme, pozor, aby nám ani na mysl, ani na oči, ani na jazyk nepřicházelo nic, čím by v nás kormoucen býti mohl Kristus, a poskvrňováno svědomí naše. Aby nám někdy, vyšli-li bychom z pravdy té, kteráž jest v Ježíšovi, (Efez. 4, 21.) neřekl Bůh, co tam Galatským: „O nemoudří, kdož vás tak zmámil, abyste nebyli povolni pravdě? kterýmž před očima Ježíš Kristus vymalován byl, v vás ukřižován“ (Gal. 3, 1.).

Až potud buď rozjímání naše utrpení Kristových, smrti, i pohřbu jeho.

Pochválen budiž Pán Bůh náš, že se nám opět v víře o vykoupení našem a v potěšení sladkosti jeho obnoviti dal, úmyslu našeho požehnal, pokoje a zvolnosti k shromažďování se, i zdraví a síly a pomoci své k tomu předsevzetí propůjčil. Učinili jsme, co na ten čas Pán Bůh dal a k čemu mdloba naše stačiti mohla. Ale u něho více jest světla, kteréž aby rozhojňoval v nás, žádati jsme povinni. Jako i za to, aby v nedostatcích byl milostiv a nás pro Krista za svůj lid maje, skrze moc zásluhy jeho v milosti své choval, po pracech zdejších k odpočinutí a potom k vzkříšení blahoslavenému přivedl. Amen.

HISTORIA

o vzkříšení a na nebe vstoupení Pána našeho Ježíše Krista,

kázaním paterým vysvětlená.

Kristus Ježíš, vojvoda života a Pán smrti, račiž nám v slavný tento velikonoční hod milostí a potěšením svým přítomen býti, Amen.

Neplač, aj svítězilť lev ten, kterýž jest z pokolení Judova, řekl jeden ze čtyrmecítma starců k Janovi sv. (Zjev. 5, 5.). Avšak i my, kdokoli jsme v Krista věřící, slyšme k sobě dnes totéž, i s tím, co anjelé svatí a sám všech svatých nejsvětější Pán k Marii řekl: „Proč pláčeš? Neplač, aj svítězil jsem já atd. Až posavad patřili jsme očima víry na tohoto zástupce našeho v jeho poníženém způsobu a zmaření se jako na muže bolesti, ztrápeného a ubitého pro nás, dnes již začínáme patřiti na něj týmž zrakem víry, jakožto na vítěze, mocně a slavně nad všechněmi svými a našimi nepřáteli triumfujícího. Protož kdokoli jste plakali a rmoutili se, vidouc Spasitele svého v jeho utrpení a snížení, veselte se nyní hledíc na něj, Pána svého, z moci a vazby smrti vydobytého a oslaveného, vám s sebou vítězství a život nesoucího. O čemž přemyšlování pobožná, podle historie nám ode všech čtyr evanjelistů vypsané, týmž způsobem a pořádkem jako v pašiji sv. míti majíce, od vzývání Boha a Ducha jeho začneme.

Textus.

(První tři díly harmonie o vzkříšení.)

Ačkoli evanjelistové historii vzkříšení Kristova pilně vypsali (protože článek o vzkříšení Kristovu netoliko jest hlavní, ale hned jiných článků víry křesťanské základ, jakž apoštol dí: „Že nevstal-liť jest Kristus, daremná jest víra naše: 1 Kor. 15, 14.", protož i Augustýn napsal: *Mortum esse CHRISTUM pagani ac inimici ejus credunt; resurrexisse autem Christum propria fides est Christianorum)*, ukazuje však sama věc, že k vyrozumění pořádku té historie pilnosti potřebí. Nebo poněvadž se nevidělo Duchu svatému ani všeho, co Pán náš na světě buď před smrtí neb i po vzkříšení činil, zapisovati dáti, ani spisováním těch věcí lahoditi mozku lidskému (jakž činí, kteříž vtipem lidským historie spisují, všecko i víc třeba, než bylo, sličně a slibně vypravujíce) ale toliko podati důvodu víře naší, aby se na čem zakládati a okolo čeho vinouti měla (viz o tom Jan 20, 30. 31. a 21, 25. a Skut. 1, 3.), za tou příčinou evanjelistům rozdílně do péra, co psáti mají, vkládal, tak že i když jednu a touž věc píší, častokrát jinými slovy a jiným pořádkem píší, aby více o čem přemyšlovati, nežli co pojednou obsáhnouti bylo. V čemž mínění Boží znajíce, neliknujme se i v tomto článku pobožně myslí svou se zastavovati, a jakž historii vzkříšení Kristova, tak i tajemstvím tu složeným, rádi vyrozumívati.

Zdržuje se v slovích přečtených:

Troje mocné a jisté Kristova z mrtvých vstání osvědčení a rozhlášení, jmenovitě skrze anjely, skrze Pána samého a skrze Pilátovy žoldnéře, jakožto hrobu Kristova strážné.

(Neb ačkoli také skrze svaté některé z mrtvých vstalé některým pobožným v Jeruzalémě vzkříšení Kristovo osvědčeno bylo, jakž v historii pašije připomíná sv. Mat. 27, 53., však poněvadž v slovích přečtených o tom zmínky není, pomine se toho). Kdež považíme

I. Kdy se rozhlášení Kristova vzkříšení stalo?

II. Jakým pořádkem se konalo?

III. Co ti, kterýmž v známost uvedeno bylo, činili?

O I.

O času vypravují evanjelistové, že dne třetího po smrti Páně, ráno, za tmy ještě, pobožné ženy navštěvovaly hrob, žádajíce tělo mrtvé mastmi mazati. Ale že místo těla Páně anjely nalezly, kteříž jim o z mrtvých vstání jeho vypravovali. A tu již celý den se chodilo a běhalo, a vypravovalo, jakž dále uslyšíme. Tuto znamenejme

1. Že se vzkříšení Páně toho rána stalo, ne potom ve dne, ani před tím v noci. Nebo anjel řekl: „Vstalť jest", a to bylo v svítání, již tedy byl vstal. Že pak nedávno před tím byl vstal, patrné jest: předně z zemětřesení, kteréž ženy již v cestě jsouce slyšely. Druhé, z předpovídání Páně, i prorockých, že třetího dne z mrtvých vstane. Třetího tedy dne, v neděli, a ne druhého, v sobotu, vstal. Řekl-li by kdo: „A tak předce neležel tři dny a tři noci v hrobě, ale toliko dvě noci a jeden den." Odp. Řekl byl Kristus, pravda jest, že jakož Jonáš atd. tak on tři dny a tři noci bude v srdci země (Mat. 12, 40.). Protož někteří z učitelů těch tři dnů počátek kladou ne při smrti jeho, ale při začátku utrpení v zahradě Olivetské. Ale není toho úskoku potřebí. Nepraví zajisté Kristus celé tři dny, ale prostě tři dny. Byly pak v pravdě tři dnové, v nichž v hrobě ležel, pátek, sobota a neděle, ačkoli v pátek k večeru lehl a v neděli ráno vstal; skutek pravdu vykládá. Nevstal rychleji pro jistotu pravdivé smrti, že netoliko všecka krev ze všeho těla vytočena byla, (jakž jsme na kříži viděli), ale také i dokonale ostatek těla vystydlo, tak že byť jaká krůpěj krve ještě se kde byla zadržela, obnoviti se však k životu přirozeně možné nebylo. Nechtěl pak déle ležeti v hrobě, jakož pro to svaté tělo své, kteréž nemělo viděti porušení, tak i pro účastníky své, aby jich v truchlosti příliš dlouho nenechával. Ovšem pak do dne soudného ležeti nechtěl v prachu, jakož pro sebe sám, že kralovati a církev, kteréž sobě dobyl krví svou, spravovati měl, tak i pro církev, aby vítězstvím jeho a spasením svým jista býti mohla, poněvadž by bez toho všecko v nejistotě stálo (1 Kor. 15, 14.).

2. Znamenejme, že žádný z evanjelistů o samém z mrtvých vstávání, jak se stalo, nic nepoznamenal, než

16

toliko jak z mrtvých vstalého anjelé zvěstovali, a věřící sami také viděli. Divná věc. Když na smrt byl odsuzován, veden, ukřižován, umíral, oblakové svědků a diváků všudy vůkol byli, když pak teď vstává a z hrobu vychází, nerci-li zástupu, ale ani jedinkého člověka přítomného není, kterýž by, jak se duch do těla vracel, jak se tělo hýbati začalo, jak se pozdvihlo, jak prostěradlo z sebe skládalo a svinovalo, jak z hrobu šlo, jak se anjelé vítězi od pobití nepřátel se vracujícímu klaněli, podívati byl mohl. Aniž jde Pán do Jeruzaléma, aby se po ulicích zase ukázal, nepřátely své předěsil, vítězství své nad smrtí osvědčil, an se rozumu našemu zdá, že to býti mělo mnohem více nežli při Lazarovi a onom mládenci v Naim, kteříž před všechněmi vůbec z mrtvých vstali. Ale odpověděl nám dávno již Pán Bůh na taková a jiná podobná myšlení: „Nejsou myšlení má jako myšlení vaše, ani cesty vaše jako cesty mé“ (Iz. 55, 8.). A Kristus podobně, že království Boží nepřichází patrně (Luk. 17, 20.), protože není z tohoto světa, (Jan 18, 36.) v poslední teprva den zjevena bude sláva jeho, do níž skrze své z mrtvých vstání všel (Luk. 24, 26.). Nyní v času milosti vyzdvihl království své v slovu svém, pověděv: „Blahoslavení, kteříž neviděli a uvěřili“ (Jan 20, 29.) proto, aby víra byla důvodem neviditelných věcí (k Židům 11, 1.), a jakož jeho život po vzkříšení skryl se v Bohu, tak abychom my svůj s ním tam v Bohu skrytý býti znali, kterýž, když se ukáže Kristus, ukáže se také s ním v slávě (Kol. 3, 3. 4.). Nyní tedy abychom skrze víru chodili a ne skrze vidění, (2 Kor. 5, 7.) ta jest rada Boží. Dosti tedy mějme na tom, že zjeven jest svědkům k tomu zřízeným, hodným a dostatečným, skrze něž to v známost uvedeno jest světu. O čemž následuje.

O II.

Co se pořádku tkne, toho v známost uvozování Kristova vzkříšení začátek stal se na strážných, kteréž Bůh zemětřesením a anjel Boží hřmotem kamene a bleskem obličeje svého zarazil, že zmrtvěli a sotva se seberouc, utéci trefili. Viděli-li samého Pána z hrobu jdoucího, zmínky se nečiní; podobné jest, že se jim té milosti, již

hodni nebyli, nedostalo, ale služebník před obličejem Pána svého rozptýlil nepřátely jeho.

Co se tkne zjevování tohoto skutku samým pobožným, to tímto pořádkem šlo:

1. Nejprvé přišly k hrobu pobožné ty ženy, za tmy ještě, ráno, v samo svítání a nalezly otevřený hrob a prázdný. Znamenej, někteří Matoušovo mluvení: „na skonání pak soboty šly, aby pohleděly na hrob,“ vykládati chtějí, jakoby večer ještě v sobotu ty dvě Marie na hrob sobě pohlédati chodily a ráno teprva mazati Pána přišly. Ale to býti nemůže. Nebo kdyby večer byly šly, ráno by se byly konečně nevrátily, protože by hrob zapečetěný a žoldnéři osazený byly spatřily a zděsily se a předsevzetí své za ztracené měly. Ale zřejmé jest všelijak, že o tom hrobu osazení ani ženy, ani učedlníci sami nic nevěděli. Protož se ony i potmě jíti pokusily, o nic se jiného nestarajíce, jen budou-li moci kámen odvaliti, z mužského pohlaví žádného s sebou nevzavše. Kráčely tedy v sprostnosti srdce svého, nic o tom, co biskupi včera při hrobu učinili, nic, co dnes již Pán Bůh tam vykonal, nevědouce.

2. Když tak nalezly hrob prázdný, Máří Majdaléna, nejhorlivější Kristova milovnice, nejvíce se zkormoutila, a na nic dále nepočekavši, sama jediná k městu prchla a učedlníkům, kteréž nalezla, Petrovi a Janovi, že zle, že Pán z hrobu vzat, kdo ví od koho a kam, zvěstovala, rady žádajíc. Kteříž také se ulekli a co se to děje spatřiti chtíc, k hrobu běželi. Patrné hle jest, že ani ti o osazení včera hrobu nevěděli, sic by se byli báti mohli (jakž bázliví byli), že to léčka nějaká na ně, aby je tam zvábili a zjímali. Šli tedy i oni v sprostnosti srdce, a Maria Majdaléna opět za nimi.

3. Mezi tím, když prvé tam Majdaléna od hrobu byla utekla, a jiné ženy se tam pozdržely, starostlivě, co se to stalo, rozmlouvajíce, ukázali se jim dva muži (t. anjelé) vedle nich (t. ne v hrobě, ale před hrobem) stojící, a jim co se stalo, zprávu dávající. S potrestáním však nejprv zpozdilosti: „Co prý hledáte živého mezi mrtvými?“ jakoby řekl: „Co nevíte v koho jste byly uvěřily? Však jste vyznaly skrze Petra, že on jest Syn Boha živého, (Mat. 16, 16.) a on vám sám pověděl, že jakož Otec má život sám v sobě, tak i Synu dal, aby měl život sám

*

v sobě (Jan 5, 26.). A což nevíte, co nedávno teď při vzkříšení Lazara promluvil: ‚Já jsem vzkříšení i život, kdo věří ve mne, by pak i umřel, živ bude, (Jan 11, 25.). I jestližeť jiní u víře jeho umírající v něm předce život mají, co pak sám on, soudíte-liž to? A zdaž pak nevíte, rozpomeňtež se, že vám textem zřetedlně o sobě oznamoval, že bude ukřižován, avšak třetího dne z mrtvých vstane.“ *NB.* Pětkrát to předpovídal Kristus, však čtyrykrát před samými apoštoly: 1. V krajině Cesaree Filipovy Mat. 16, 21.; 2. Z hory Tábor jda, po proměnění, Mat. 17, 12.; 3. U Jericha, do Jeruzaléma jda, Mat. 20, 17. 18. 19., Luk. 18. 31.; 4. V Jeruzalémě za poslední večeře; 5. Jednou pak před posluchači vůbec, v Galileji, kdež bezpochyby i tyto Krista následující ženy byly, Mat. 17, 22. 23. To tedy jim na paměť přivodí anjel. A oznamuje, že se tak stalo. Vstalť jest, neníť ho tuto. Což ony uslyšavše, vrátily se do města a oznámily, co viděly a slyšely apoštolům, t. jiným apoštolům, kromě Petra a Jana, kteříž na oznámení Máři Majdalény již byli vyšli, k hrobu běževše, s těmito však ženami se minuli, jakož i Majdaléna.

4. Pohleďmež tedy také, co oni dva v hrobu zpravili? Běželi sami dva, buď že nejhorlivější milovníci Kristovi byli, aneb že Majdaléna sama je nalezla, a oni hned vstavše běželi. Jan předběhl Petra, jakožto mladší, avšak do hrobu nahléd toliko, nevešel tam, buď že jej hrůza obešla, neb že na samém spatření dosti měl. Petr tedy všel, prostěradel, jako i rouchy hlavní obzvlášť ležící, pěkně svinuté ohledal a že to v pravdě tu leží, poznal. I divil se, co se to děje, an však mu vzkříšení na mysl nepřišlo, jako ani Janovi. Neb ač evanjelista praví, že všed i on do hrobu, uvěřil, však co to za uvěření bylo, vykládá sám. Nebo (prý) ještě neznali Písma, že měl z mrtvých vstáti. Čemuž tedy uvěřil? Tomu, co Maria pravila, že Pán od někoho vzat jest a někam jinam přenešen. Jaká toto zpozdilost těch milých apoštolů! I šli zase domů, v pochybování svém. Někteří smýšlejí, že když domů šli, Pán se Petrovi zjevil. Ale to býti nemůže, protože by tak dříve Petrovi než Majdaléně se zjevil, čemuž odpírá Marek, (16, 9.) k tomu onino dva do Emaus jdoucí a nějak před polednem z města vycházející oznamovali, že někteří z apoštolů k hrobu chodili,

ale Pána neviděli (Luk. 24, 24.). Musilo tedy to Petrovi se ukázání potom teprv po poledni se státi.

5. Po odjití Petra a Jana od hrobu, Majdaléna zůstala u hrobu plačeci. A jakž lidí truchlých ztracené věci hrubě litujících a pilně hledajících obyčej bývá, že se k místu tomu, kde věc byla, tytýž vracují a jakoby očím svým nevěřili, znovu pohlédají, ohledují, přehledávají, tak i ona znovu opět do hrobu nahlédla. A aj, dva anjelé tam v bělostkvoucím rouše sedí, jeden u hlav, druhý u noh, tážící se jí: „Ženo, co pláčeš?“ Ona, plná víry a k Bohu milosti jsouc, neulekla se anjelského vidění jako prvé tam jiné ty ženy, ale odpověděla směle a bolest svou jim oznámila: „Vzali Pána mého, a nevím, kde ho položili.“ V tom odpovědi nedočekajíc, obrátila se a uzřela Ježíše. Staří *(Chrysostomus, Athanasius a j.)* smýšlejí, že když Pán přistupoval k hrobu, anjelé povstali a nebo se i poklonili, což proč by se dálo, vyrozuměti chtěcí Maria, že se ohlédla a uzřela Ježíše, nepoznavši ho však. Myslila, že jest zahradník, nevědouc, kdo by jiný tu co činiti měl, a připadlo jí na mysl, že asi on nerad tomu byv, že jemu to mrtvé tělo tu položeno bylo, někam ho přenesl. I prosí, aby jí pověděl, kam je dal, ona že je míti a vzíti musí. Kdež znamenejme trojí povahu srdce láskou plápolajícího. Jedno, že se koří a prosí: „Pane.“ Druhé, že čím se sama pěstuje, myslí, že totéž všechněm na mysli jest. Protož ona teď tomu zahradníku i jmenovati zapomněla, koho hledá: „Než jen, vzal-lis jej, pověz.“ Třetí, že se i o nemožné věci pokouší: „Ať jej vezmu.“ Hle, osobu mužskou, plného věku a mrtvou, na níž by čtyři jonáci co nésti měli, žena mdlá v pokolení, ale silná v milování unésti sobě troufá. Aj, jak mnoho láska může, v kterém se srdci rozmůže! Pán dobré její srdce a takové po sobě toužení vida, nechtěl se déle tajiti a když ona ho po tvárnosti poznati (pro pláč, aneb pro stud pilně na něj nepohlédši, aneb že ještě přitmí bylo) nemohla, aby ho po hlasu mohla poznati, promluvil k ní, a místo odpovědi na její otázku jmenoval ji toliko Maria. Čímž pojednou srdce její projato, že ho poznala a zkřikla: „*Rabboni*, mistře můj!“ a padši k nohám, líbati jej chtěla. Pán zpátkem postoupiv, zbránil ji toho: „Nedotýkej se mne, nebo jsem ještě nevstoupil k Otci svému.“ Jakoby řekl: „Ne proto jsem se v život navrátil, abych s vámi

zase tak jak prvé byl, ale abych k Otci vstoupil a království věčné ujal, protož o tělesném zde mezi vámi království mém myšlení odlož ty i jiní, a jdi, pověz bratřím mým (apoštolům), vstupuji k Otci svému a k Otci vašemu atd. t. že jsem vstal, avšak proto vstal, abych na nebesa vstoupil.“ To pověděv jí Pán, ztratil se od očí jejich a ona přišedši, zvěstovala učedlníkům, že viděla Pána, a že jí to pověděl (Jan 20, 18.).

6. Po takové zprávě zdvihly se jiné opět ženy a zase běžely k hrobu, když již slunce bylo vzešlo, kterýmž se opět ukázal v hrobě sedící anjel, potěšující jich, aby se nebály a oznamující jim, že Pán vstal právě. Protož aby šly a učedlníků u víře potvrdily, s doložením, že Pána živého sami uzří v Galileji, podlé zaslíbení. I běžely, plné i radosti i strachu jsouce. Ale aj, Pán vstříc jim přišel, zastavil je, pozdravil jich a anjelského oznámení potvrdiv, poručil, aby učedlníkům řekly, že ho v Galileji uzří, tam aby šli. Zastavil-li by se kdo na tom, proč Pán učedlníkům do Galileje odkazuje, poněvadž se jim tu v Jeruzalémě zjeviti strojil i zjevil, netoliko Petrovi a dvěma do Emaus jdoucím ale i společně apoštolům, hned v ten den u večer a potom po osmi dnech zase. Odp. Protože v Galilei nejen apoštolům, ale i jiným učedlníkům a věřícím zjeviti se strojil, tak že více než od pěti set bratří spolu vidín byl, (1 Kor. 15, 6.) kdež u přítomnosti všech apoštolům legací do světa poroučel. O čemž jindy.

7. Poslední osvědčení vzkříšení Kristova připomíná se v přečtených slovích to, kteréž se stalo skrze žoldnéře biskupům. Jací posluchači, taková kazatelé. Nebyli hodni slepci, aby se jim zjevoval Kristus, když ho prvé v učeni a zázracích nepřijímali, nýbrž zlostně jeho učení i osobu zavrhli, skutky pak Božské ďáblu připisovali. Byli by totéž tuto učinili a k mámeni nějakému přičtli. Aniž hodni byli, aby k nim anjely poslal, poněvadž proti svědomí hřešivše, ďáblovi otrokové učiněni byli. Však aby vždy bez osvědčení nebyli, poslal jim kazatele, kterýchž svědectví v podezření bráti nemohli, vlastní jejich strážné, kteříž jim všecko oznámili, co se bylo stalo. A tak dosti Kristovo vzkříšení přátelům i nepřátelům bylo osvědčeno a rozhlášeno.

O III.

Co pak činili ti, jimž z mrtvých vstalý Kristus zjeven byl?

1. Nejlepší svědectví mají ženy, že věřily i anjelskému svědectví i Kristovu zjevení, protož se klaněly a apoštolům radostné noviny zvěstovaly.

2. Apoštolé ne tak chvalitebné svědectví mají, nýbrž dokládá sv. Lukáš, že slova žen pobožných za bláznovství měli (aneb, mírněji vyložíc λῆρος za klevety) a nevěřili jim.

3. Nejbezbožněji pak počali sobě Židé, že již aspoň srdce své obměkčiti a Bohu čest dáti majíc, oni o to se radili, jak by tu pověst ututlati mohli. Protož lež vymyslili a ji žoldnéřům, aby ji místo pravdy hlásali, podali, i peněz velikých na to, k uplacení falešných těch svědků, nelitujíce. Lež vymyslili, že ho učedlníci ukradli, jakž byli Pilátovi řekli, že by se státi mohlo, kdyby hrob nebyl osazen. Chtějíc tedy za prozřetedlné býti držáni, že oni to prvé věděli, sobě dávají vinu, že sami při tom nebyli a lépe na tu věc pozoru nedávali, žoldnéři že byli nedbalci, vydali se v spaní atd. Tak se jim zdálo, že velmi vtipnou báseň vymyslili, ana pak makavě zřejmá lež jest, kdo jen rozumně na ni pohledí. Nebo

1. Jak je to k pravdě podobné, aby lidé bázliví, rozplašení, nezbrojní pokusiti se měli mezi zbrojnou silnou stráž?

2. Jak možné, aby ho ukradli? Hrob vytesaný byl v skále, podkopati ho nebylo možné; povrchu pak přivalen byl velmi veliký kámen, odvaliti se bez šustu a hřmotu nemohl, jak pak spáti mohli tak tvrdě, aby neuslyšeli?

3. Spali-liť jsou, kterak vědí, že ho učedlníci ukradli? Viděl-li to jeden aspoň z nich, proč jiných nevzbudil? Pakli všickni, proč praví, že spali? Pakli spali opravdu, proč tvrdí, čeho neviděli? Summou, obraťte se oni kam obraťte s touto lží, neostojí. Protož ne zle stará církev zpívala: *Cur non servarunt petram justitiae? Aut nobis reddant sepultum, aut resurgentem nobiscum adorent, dicentes: Qia vivit, vivit DEO*, t. proč nám nezachovaly skály

spravedlnosti? Aneb nech nám vrátí pohřbeného, aneb z mrtvých vstalému s námi nech se klanějí, řkouce, že živ jest, živ jest Bohu.

PŘEDPOVÍDÁNÍ.

Že vzkříšení Kristovo podle Písem se stalo, svědčí apoštol (1 Kor. 15, 4.) a teď Jan evanjelista, pravě, že nemohli věřiti, protože neznali Písma, že měl z mrtvých vstáti (Jan 20, 9.). Ale nám z milosti Boží již známá jsou prorocká, jakož o smrti tak i o vzkříšení Kristovu předpovídání, protože je Kristus a apoštolé přivodili. Něco však vždy tuto se připomene.

1. Símě ženy potře hlavu hadovu, on pak potře jemu toliko patu (1 Mojž. 3, 15.).

2. Z úzkosti a soudu vyňat jest, a protož rod jeho kdo vypraví? dí Izaiáš (53, 8.).

Zabit bude Mesiáš, avšak to jemu nic neuškodí, dí Daniel (9, 26. atd.).

Figuroval to Izrael, když od Faraona stíhán a do moře vehnán byv, zase však na sucho vyšel, a Farao s svými utonul (2 Mojž. 14.). Též Samson, kterýž dostav se v moc nepřátelům svým svázaný, tak že plésali nad ním, on však dobyl se, svazy potrhal, nepřátely pobil (Soudc. 15.). Též po druhé v městě Gáze byv osazen vartou, povstal, probil se, závory bran polámal a vrata jejich na rameuou pryč zanesl, smích učiniv z nepřátel svých (Soudc. 16.). To též vyznamenal Daniel bez viny do jámy lvové uvržený a tam zapečetěný, však divnou mocí Boží zachovaný, na jehož místě sokové jeho odsouzeni a potříni jsou (Dan. 6.). Až i to, že mládenci tři pro stálost při službě Boží do peci ohnivé uvrženi, beze škody vyšli a ti, kteříž je tam metali, od ohně sehlceni. (Dan. 3.). A že třetího dne z hrobu vyšel, figuroval to Izák k oběti oddaný a v srdci Otce svého jako již zabitý, třetího však dne živý jemu navrácený (1 Mojž. 22.).

Též Jozef nevinně tři léta v žaláři sedící a potom k veliké slávě povýšený (1 Mojž. 41.).

Ovšem pak Jonáš pro neposlušenství Boha z lodí do moře vyvržený a od velryba pohlcený, po třech však dnech živý na břeh vyvrácený (Jon. 2, 1.). Kterýž i v tomto pěkně Krista vyznamenal, že jakož on viditedlně při pří-

tomnosti mnohých lidí do moře uvržen byl, navrácen pak na břeh neviditedlně, tak že žádný nespatřil a při tom nebyl, jeho však život obcováním zase mezi lidmi a ukázáním městu Ninive pokání dostatečně osvědčen byl, tak Kristus u přítomnosti zástupů mnohých v hrdlo smrti se dostav, odtud zase bez přítomnosti sic lidské vyšel, avšak svým se lidem ukazováním a po všem světě víry v sebe a pokání rozhlášením, dosti mocně sebe živého osvědčil. Jakž potom k Janovi mluvil: „Já jsem ten živý, ježto jsem byl mrtvý a aj živ jsem na věky věků, amen. A mám klíče pekla i smrti“ (Zjev. 1, 18.).

Že vstáti měl ráno, o tom řekl David: „Z večera potrvá pláč, ale z jitra navrátí se prozpěvování“ (Žalm 30, 6.). A Ozeáš: „Že jako svítání jitřní zpraven bude východ jeho (Oz. 6, 3.).

Ale co víc připomínati? Plná jsou toho Písma, že Mesiáš smrtí smrt zkaziti a vzkříšením život a nesmrtedlnost navrátiti měl.

TAJEMSTVÍ.

Kristus vydán jest na smrt pro hříchy naše a vstal z mrtvých pro ospravedlnění naše, dí apoštol (Řím. 4, 25.). Odkudž vidíme, že užitek vzkříšení Kristova k nám patří, neméně, nežli užitek smrti jeho. Aniž jinak býti můž pro nepromĕnnost spravedlnosti Boží, kterýž, poněvadž tohoto za hříšné rukojmě jednou přijal a hříchy naše naň uvalil, pro ně jeho obžalovati, souditi i odsouditi dal, i *exekucí* vykonal, nemožné, než že cokoli tím způsobeno jest, to naše jest. „Poněvadž jeden za všecky umřel,“ dí apoštol, „tedyť jsou všickni zemřeli“ (2 Kor. 5, 15.). Z čehož jde, že poněvadž ten jeden zase z mrtvých vstal, tedyť jsou s ním všickni z mrtvých vstali. Jakož pak o tom tak potěšeně mluví Písma: „Když jsme my mrtví byli v hříších, obživil nás spolu s Kristem a spolu s ním vzkřísil i posadil na nebesích“ (Efez, 2, 5. 6. viz také Kolos. 2, 12. a 3, 3.). Vkládal totéž v mysl Bůh staré oné církvi a jak v Mesiášovu vzkříšení své spatřovati mají, skrze proroka je učil: „Pojďme, navraťme se k Hospodinu. Nebo on uchvátil a zhojí nás, ubil a uvíže nás. Obživí nás po dvou dnech, dne třetího vzkřísí nás a budeme živi před obličejem jeho, tak abychom znajíce Hospodina, více

poznávati se snažovali, když jako svítání jitřní zpraven bude východ jeho" (t. Mesiášův, z hrobu a smrti. Oz. 6, 1—3.).

Znamenejme (nebo k vyrozumění tajemství toto přináleží), že tu apoštol a prorok Ozeáš, jako i jinde Písma, mluví, že Krista (a s Kristem nás) Bůh vzkřísil. Nepraví, že Kristus sám vstal, ale že ho Bůh vzkřísil (Viz Skut. 2, 24. 32. a 3, 15. a 4, 10. a 5, 30. a 10, 40. a 13, 30. 34, 37. Řím. 4, 24. a 8, 11. a 10, 9. 1 Kor. 15, 15. Gal. 1, 1. Efez. 1, 20. Kol. 2, 12. 1 Tes. 1, 10. 1 Petr 1, 21.). Řekl sic byl Kristus: „Mám moc položiti duši svou a mám moc zase vzíti ji" (Jan 10, 18.), ale neřekl: „Vezmu". Nebo ačkoli mu Otec dal míti život v sobě, (Jan 5, 26.) aby jakož Otec křísí mrtvé a obživuje, tak i Syn, které chce, obživoval (verš 21.), avšak když na kříži visel a v hrobě ležel, nebyl tu čas dokazování moci, ale čas dokazování poslušenství. Tu zajisté bylo to, což Písmo praví, že rovným Bohu byv, za loupež sobě toho nekladl, ale se zmařil, a protož ho Bůh povýšil. Jeho tedy věc byla poslouchati a položiti duši za ovce; ale bráti ji zase, ačkoli praví, že moc měl, však více jest, když Písmo praví, že ho Bůh vzkřísil, to jest, mocně a řádně jakožto soudce rukojmí propustil, když se již právu spravedlnosti dosti stalo. V hrobě tedy a v smrti ležící Kristus nebyl Pánem slávy ani králem ještě a soudcem, ale vězněm ještě a rukojměm cizí dluhy platícím. Protož se sám propouštěti a kvitovati nemohl a neměl, ale věřitel a soudce náš, Bůh sám, propustiti ho měl, aby nám všelijak zřetedlně k víře o tom, že se spravedlnosti Boží dosti stalo, poslouženo bylo. A natoť šly figury starozákonní všecky, že tak býti mělo. Izák zajisté ne sám sebe rozvazoval, ale Boží z nebe poručení osvobodilo jej. Aniž se Jozef vylámal z žaláře, ale mocí královskou propuštěn a zavolán jsa vyšel (1 Mojž. 41, 14.). Aniž se Jonáš vydobyl z břicha velryba, ale Hospodin rozkázal rybě té, aby vyvrátila Jonáše na břeh (Jon. 2, 11.). Aniž onino tři mládenci sami vyšli z ohnivé peci, ačkoli mohli, ale teprv když jich sám král zavolal, řka: „Sidrachu, Mizachu a Abdenágo, služebníci Boha nejvyššího, vyjděte a pojďte sem. I vyšli (Dan. 3, 26.). Aniž ovšem Daniel z jámy lvové sám vyšel, ačkoli zdráv byl, ale až král Darius své a knížat pečeti zrušiv, kámen odvaliti kázal (Daniel 6, 17.

23.). Tak se tuto s Kristem stalo, proto že se jinak státi nemělo. Poslal Bůh anjela svého, aby pečeti zrušil a kámen odvalil, sám pak zavolal na Syna svého, v žaláři hrobu pokorně zůstávajícího, jakž zpíváme: „Povstaň má slávo jediná, jenž's tak byla potlačená, pro člověku spomožení, jeho pozdvižení.“ I povstal, moc svou, kterouž byl před Otcem složil, na poručení jeho zase vzal, duši svou s tělem spojil a tak z smrti v nesmrtedlnost překročil, k slávě Otcově a věčného milosrdenství jeho (Řím. 6, 4.). Ach, jak to potěšené, že Kristus, rukojmě náš, ne sám sobě osobil život a slávu, ale vrácena jemu jest a v něm nám od Boha Otce! Jakož tedy smrt jeho byla ruka Boží dotírající naň, tak vzkříšení jeho jest ruka Boží propouštějící jeho. Smrt jeho jest strhání zápisu, kterýž čelel proti nám, ale vzkříšení jeho jest kvitancí Boží, že se dosti stalo spravedlnosti Boží, že již vzal za hříchy naše z ruky Prostředníka.

Obj. Díš-li: „A vždyť o Kristu Písmo mluví, že z mrtvých vstal? (Viz Mat. 17, 23. a 20, 19. a 26, 32. Řím. 4, 25. a 7, 4. a 8, 34. atd. V těch místech řecký text má: vzkříšen jest). Odp. Ovšem že vstal, vzkříšen jsa od Otce. An i Lazar vstal, i svatí s Kristem vstali, (Mat. 27, 53.) i my vstaneme (1 Kor. 15, 51. a 1 Tes. 4, 16.) vzkříšeni jsouce mocí Boží. Tak i Kristus. Nebo aniž najdeme, aby kde Písmo pravilo, že Kristus sám sebe vzkřísil; než že vstal, vzkříšen jsa od Boha. Rozumějmež tedy Písmům, abychom rozuměli tajemství vyplacení a vykvitování svého. Nebo poněvadž rukojmě náš vykvitován jest, propuštěni jsme na soudu Božím všickni my věřící. Nezapíráme však, že Kristus vstal svou mocí a prokázal se býti Synem Božím skrze z mrtvých vstání, (Řím. 1, 4.) však vždy rozumějíc, že na poručení Otcovo, (Jan 10, 18.) aby víra o vykoupení našem zřetedlná byla v srdci našem.

Abychom pak částečněji, co dobrého nám věřícím způsobeno vzkříšením Kristovým vyrozuměti mohli, připomeňme sobě Petrovo povědění, (1 Petr 1, 3.) že nás Bůh Otec zplodil v naději živou skrze vzkříšení Ježíše Krista z mrtvých, k dědictví neporušitedlnému atd. Hle, v naději, kterouž jsme složili v milosrdenství Božím na věky věků, (Žal. 52, 10.) potvrzení jsme přijali vzkříšením

Kristovým. I jaká to naděje? V symbolum víry křesťanské to se tak vyslovuje, že od Boha naději očekáváme

I. Hříchů odpuštění.
II. Těla z mrtvých vzkříšení.
III. Života věčného.

Dokládá sv. Petr: „v naději živou," pro ukázání, že ne nějak domněle ponadávati se máme, ale v jistotě čekati toho, co vzkříšením Kristovým nám způsobeno jest. Nebo

O I. Co se tkne odpuštění hříchů, ujištěno jest nám z mrtvých vstáním Kristovým. Praví zajisté apoštol, že Kristus umřel pro hříchy naše a vstal z mrtvých pro ospravedlnění naše, (Řím. 4, 25.) t. abychom důvod měli, že hříchové nám jsou odpuštěni, proto vstal. Protož jinde dí: „Nevstal-liť jest Kristus z mrtvých, ještě jste v hříších svých (1 Kor. 15, 17.). Poněvadž pak víme, že vstal, tedyť také víme, že nejsme v hříších svých. A toť nám všecky okolostojičnosti Kristova vzkříšení ukazují. Jako:

1. Hrob prázdný. Nebo pro hříchy naše, kteréž Otec z nás sňav, na Syna svého byl vložil, vtlačen byl Kristus do té podzemní jámy; teď pak vyšel prost jsa. Kdež jsou tedy hříchové naši? Na nás nejsou, proto že z nás sňati jsou a na něho uvaleni. Na Kristu již jich také není, nebo vyšel živý, krásný, jasný, spravedlnosti věčné plný. Kdež tedy jsou? Utonuli konečně a zmizeli v propasti milosrdenství Božího (Mich. 7, 19.). Pánu Bohu chvála!

2. Nepřátelé, rukojmě našeho strážní, rozprchli se, utekli? I čehož to znamení? Toho, že povstal Bůh, a rozprchli se nepřátelé atd. protož plésati že mají spravedliví (Žalm 68, 2—4.). Toho, že již nebude míti kdo žalovati na vyvolené, proto, že Bůh teď jest, kterýž je ospravedlňuje (Řím. 8, 33.). Požehnaný Hospodin, kterýž nenechal nás v rukou nepřátel našich! Osidlo se jim ztrhalo, i vynikli jsme (Žalm 124, 6. 7.).

3. Svědkové jsou toho shlazení hříchů našich v Kristu: 1. anjelé při vzkříšení jeho vesele se ukazující a laskavě k lidem tovaryšící, ježto prvé pro hřích z ráje nás hnali (1. Mojž. 3.), 2. A jak se ukazující? V rouše bělostkvoucím, čehož o nich nikdy před tím nečteme. Toť jistě nenadarmo, alébrž na znamení očištění našeho, an

prvé hříchové naši krvaví byly jako červec a šarlat, jakž prorok praví a na Kristu zkrvaveném jsme viděli. Ale aj, všecko se při vzkříšení v jasnost obrátilo! Item, sedící ukázal se anjel, ježto při narození stoje kázal. Nebo tehdáž přišel, aby bojoval, nyní pak že boj dokonal, sezením svým osvědčuje. 3. Ukazuje totéž řeč anjelská: „Nebojte se." Nebo to, čeho opět znamení, než že jsme již vysvobozeni z ruky nepřátel našich, abychom bez strachu sloužili Bohu (jakž zpíval Zachariáš, Luk. 1, 74.)? A že Kristus skrze smrt již zahladil toho, kterýž měl vladařství smrti, t. ďábla a vysvobodil nás, kteříž jsme bázni smrti po všecken život svůj podrobeni byli (Žid. 2, 14. 15.).

4. Ovšem pak Pán sám svým veselým z mrtvých vstáním a tím, co tu činil a mluvil, ospravedlnění naše od hříchů našich již stalé milostně osvědčil. A to

1. Předně zanecháním v hrobě rouch a prostěradel. To zajisté přejistým a naprosto neomylným znamením jest, že hříchy naše, kteréž na sebe uvalené měl, do věčných pustin zanesl a bez nich se vrací. Nebo suďme, co jest roucho a k čemu původně začato? Ku přikrývání hanby hřícha. Dokud zajisté rodičové naši v nevinnosti stáli, dotud nepotřebovali zastírání, nahota jejich nebyla jim k hanbě, ale k slávě; hřích teprva přinesl hanbu a stud a zástěry. Kristus tedy po vzkříšení svém roucha nepotřebující, co jest než nový Adam? kterýž od onoho Adama uvedený hřích zahladil, nevinu pak a spravedlnost před Bohem dokonale ostáti mohoucí, zase přivedl. Lazar vzkříšený vyšel s rouchami, proto že k smrtedlnému opět životu. Že pak rouch těch prostě nezahodil neb nezahrabal neb neroztrhal, ale po sobě pěkně svinutých v hrobě zanechal, opět znamenité pro nás potěšení, že on zásluhy smrti své, sám již v slávě a dokonalosti své nepotřebujíc, nám zanechal, abychom nahotu nedokonalostí svých zde čím přikrývati a do hrobu potom jdouc, do čeho se zavinouti měli a mohli, jako praví spravedlnosti jeho účastníci, s ním a v něm smrt a hrob projdouce, vesele také k nesmrtedlnosti povstati. Chvála na věky Bohu!

2. Ukázal se Pán ženě nejprv a to hříšnici před tím veliké, kteráž příbytkem nečistých duchů byla. Proč? Pro ukázání, že hřích skrze ženu přišlý zahlazen, a že

od hříchů ospravedlnění i ti největší hříšníci užiti mohou, budou-li jen kající, věřící, Krista milující.

3. Mluvil Pán při vzkříšení a to potěšeně hříšným lidem, ne aby je děsil a od sebe hnal, ale aby je k sobě vábil. První jeho slovo bylo: „Ženo, co pláčeš?“ Hle, král slávy vyjda z smrti na svět, nestará se o zprávu monarchií, království, zemí, válek, ale o truchlá svědomí! A jakť začíná! Adam první po pádu svém na soud Boží jsa přiveden a maje zprávu o tom, jak se hříchu dopustil dáti, odtud začal: „Žena, kteroužs mi dal. Aj, nový Adam, maje shlazení hříchů potěšeně zvěstovati, od téhož slovíčka začíná: „Ženo!“ Tak hle odtud se hřích začal, odtud se začíná potěšení hříšným, od ženy. Žena byla poslem smrti, od hada k Adamovi podvod nesoucí; chtěla tedy moudrost Boží, aby také žena byla poslem života, protož řekl, „Jdi, pověz bratřím mým.“

A jakož Adam po pádu řekl: „Bál jsem se,“ tak napravitel pádu teď po druhé se ženám ukázav, praví: „Nebojte se.“ To pak jest přerozkošné, což tu praví: „Pověz (a po druhé: Povězte) bratřím mým“, míně učedlníky své, kteréž prvé byl apoštoly nazval, (Luk. 6, 13.) potom přátely, s výminkou, učiní-li co jim poroučí (Jan 15, 14.). Říkal jim také někdy synáčkové (Jan 13, 33.). Ale teď začíná nový titul, bratrství, na znamení, že novou milost z hrobu s sebou nese. A pozoru hodné jest, že kdež anjel byl řekl ženám: „Povězte učedlníkům jeho“; to Pán opravuje a potěšitedlněji mluviti káže: „Povězte bratřím mým.“ Ó přesladký Spasiteli, jak pravdivě o tobě pověděl prorok, že rozlita jest milost ve rtech tvých! (Žalm 45, 3.). Mizerní budeme my lidé, jestliže tohoto slova za zvláštní potěšení neuchopíme z úst Spasitele svého! Čteme zajisté, že když přemožený král Syrský Benadad k králi Izraelskému služebníky své poslal, při životu zachován býti žádaje a on řekl: „A což ještě živ jest? bratr můj jest.“ I dokládá Písmo, že poslové slovo to za dobré znamení ujavše, spěšně odpověděli: „Bratr tvůj jest“ (1 Král. 20, 33.). Nech tedy srdce naše také se ujímá tohoto potěšeného slova Kristova, abychom říkali: „Ach, bratří tvoji jsme, Synu Boha živého, budiž tobě chvála, že se nestydíš nás hříšných nazývati bratřími svými“ (Žid. 2, 11.). Prosím vás, ó všecka věřící srdce, držme se tohoto podání jakožto přesladkého jména a

titule, avšak ne samou přívětivost rtů Spasitele svého v něm poznávajíce, ale raději skutek a pravdu. Nebo jedinké toto Spasitele našeho slovo nad nebe i zemi pevnější nám s sebou nese jistotu toho, že vzkříšením svým Kristus ospravedlnění od hříchů nám přináší. Kdyby zajisté toliko z sebe samého byl hříchy, jimiž do propasti hněvu vtlačen byl, střásl a ne s nás také, nemohl by nás bratřími jmenovati, to jest, spolu syny a spolu dědici Božími, poněvadž by tak sám k slávě vyšel, my pak v potupě a zahynutí bychom zůstali. Ale že pak nejen sobě, ale i nám od břemena hříchů pomohl a je tam do pustin věčných zanesl, vrací se s potěšenou k nám novinou, že již všecko dobře zpraveno, že již synové a dědicové Boží jsme s ním zároveň. Protož přidává: „Vstupuji k Otci svému a Otci vašemu, k Bohu svému a Bohu vašemu,“ těmi slovy tak nás s sebou poje, abychom rovný s ním díl měli. Nebo i v tom, co naše vlastní jest, i v tom, co jeho vlastní jest, jednostejně nás s sebou, a sebe s námi klade. Nebo Bůh byl Otcem ne naším, ale jeho (jemu zajisté samému řekl: „Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe,“ žalm 2.). A zase Bohem byl ne jeho, ale naším, Bohem pravým, to jest učitelem a soudcím. Avšak hle, Kristus to pojí! Vstupuji k Otci svému a vašemu, k Bohu svému a vašemu, proto že učiněn byv spolu s námi člověkem, má spolu s námi Boha za svého Boha; a zase umyv nás od hříchů našich a přijav k účastnosti spravedlnosti své, podal nám toho, abychom Otce jeho za Otce svého měli a míti mohli. Ó přeslavná směno!

Zavírka tohoto artikule (že vzkříšením Kristovým zplozeni jsme v naději živou o odpuštění hříchů svých) nechť jsou apoštolská slova, že v Boha máme dotázání dobrého svědomí, skrze vzkříšení Ježíše Krista (1 Petr 3, 21.).

O II. Druhý díl naděje naší jest těla z mrtvých vzkříšení. V kteréž že nás utvrzuje vzkříšení Kristovo, zřejmé jest z jeho slov: „Já živ jsem, i vy živi budete“ (Jan 14, 19.). Protož apoštol řekl: „Víme, že ten, kterýž vzkřísil Pána Ježíše, i nás vzkřísí skrze Ježíše“ (2 Kor. 4, 14.). Item: „Jestližeť duch toho, kterýž vzkřísil Ježíše z mrtvých, přebývá v nás, tedyť ten, kterýž vzkřísil Krista z mrtvých, obživí také smrtedlná těla naše, pro

přebývajícího ducha jeho v nás“ (Řím. 8, 11.). Aniž to jinak býti může. Nebo že on hříchy naše a pro hříchy smrt na sebe vzal a ty sehltil, nejen sobě sehltil, ale i nám. Takže jakož spravedlnost shlazením hříchů způsobená, ne samého jeho jest ale společná, tak život sehlcením smrti navrácený, ne na něho samého se vrátil, ale společně na nás. Protož on neslove sám z mrtvých, ale prvorozený z mrtvých (Kol. 1, 18.) aneb prvotiny těch, jenž zesnuli (1 Kor. 15, 20.). Jakož se pak to hned ukázalo vzkříšením spolu s Kristem některých svatých (Mat. 27, 52.). O kterýchž (aby se něco dotklo) otázka jest, zůstali-li v tělích čili se do prachu zase navrátili? Kloní se k tomu nejedni, že zůstali a se Pánem na nebe vstoupili. Ale apoštolé nepoznamenali, aby koho vstupovati viděli, kromě samého Pána. Kdyby pak v tělích vzkříšených na zemi zůstávali, snad by se ještě někdy někomu vídati dali. O čemž se neví. Podobnější tedy jest, že se do prachu navrátili a toliko jim zakušení dáno budoucího vzkříšení, tak jako před tím Mojžíšovi, při Páně proměnění. K čemuž patřiti zdá se apoštolovo promluvení, že všickni v Kristu obživení docházíme, avšak jeden každý v svém pořádku; prvotiny Kristus, potom ti, kdož jsou Kristoví, v příští jeho (1 Kor. 15, 23.). A poněvadž mezi svatými v Jeruzalémě pohřbenými byl David, otec Kristův podle těla, veliký a svatý prorok, kterak jej to z mrtvých vstání s Kristem minouti mohlo? Již pak o něm i po vstoupení Páně v nebe apoštolé mluvili, že viděl porušení a hrob jeho zůstává (Skut. 2, 29. a 13, 36.).

Ale i okolostojičnosti vzkříšení Kristova osvědčují, že na našem také místě vstával. Nebo

1. Země zatřesením svým osvědčila, že nebude napotom zadržeti moci zbitých, ale je mocí vítěze tohoto nad smrtí vraceti musí (Iz. 26, 21. Zjev. 20, 13.).

2. Anjelé okolo hrobu Kristova se procházející a v hrobě usazující, osvědčují, že ačkoli hrobové naši sami z sebe jsou žalářové smrti, protož vladař smrti, ďábel, obydlí rád míval v místech těch, (jakž příklad Mar. 5, 2, 5.), však poněvadž Kristus skrze smrt zahladil toho, kterýž má vladařství smrti, ďábla (Žid. 2, 14.) a jeho z hrobu také vyhnal a jich posvětil, že se již anjelé svatí jich neostýchají, proto že nejsou více žalářové smrti,

ale lidí v Bohu živých komůrky odpočívání (Izaiáš 26, 20.).

3. Kristus sám nesmrtedlným jsa již, však se ukazoval svým, v smrtedlném ještě těle zůstávajícím. Proč? Jediné pro ukázání nerozdílného s námi spojení, jehož ani smrt roztrhnouti moci nebude. A ukázal se nejprv v způsobu zahradníka; proč, než aby ukázal, že co první zahradník pokazil, strůmky Boží posušil a pomořil, on zase napraví, rozvlaží, k nesmrtedlnosti obnoví?

O III. Že pak totéž Kristovo vzkříšení naději také věčného života v nás utvrzuje, to se ukazuje tím, že Kristus, vstav z mrtvých, již více neumírá, smrt nad ním již více nepanuje (Řím. 6, 9.). Tak zajisté i my, Kristovi účastníci, jednou zemrouc a jednou vzkříšeni jsouc, více se smrti báti nebudeme na věky. Čehož teď znamení některá. Jako

1. Že vstal v neděli, když se začínal nový týden, tak jako i počátek světa od toho dne se stal. Tím ukázáno, že vzkříšení jeho jest základem nového toho věku, jenž věčnost slove, v kterémž se sobota za sobotou světiti bude, bez konce (Iz. 66, 23.).

2. Že praví: „Vstupuji k Bohu svému a vašemu." Hle! S sebou již nesmrtedlným nás smrtedlné pojí a obojím jednoho Boha dává. Bůh pak není Bůh mrtvých, ale živých, (Mat. 22, 32.) budeme tedy živi. A poněvadž jest Bůh věčný, věčně tedy budeme živi, neomylné jest.

3. Že i po vzkříšení svém znal i jmenovati uměl, osvědčil tím, že on jest Boží registrátor, jména vyvolených nosící. A poněvadž i k věčnosti již navrácen jsa, s tím zachází, musejíť tedy i oni k věčnosti oddáni býti. Nebo u věčnosti již není proměny.

4. Že i tělo své pravé i podobu tvárnosti i hlas tentýž po vzkříšení měl, (nebo ho po řeči poznala Maria) osvědčuje pravdivost budoucího našeho vzkříšení, že smrt nic nám neodejme a nezadrží, všecko vrátiti musí.

5. Naposledy, že řekl: „Nedotýkej se mne, nebo jsem ještě nevstoupil," osvědčil tím, že jinde jest místo a čas, kdež se vyvolení jeho s ním obírati a milostí jeho věčnými rozkošemi se rozplývajících požívati budou. A tehdáž radosti jejich že od nich žádný neodejme (Jan 16, 22.).

Stůjž tedy naděje naše jako na skále, založená na vzkříšení, abychom nepřestávali s apoštolem říkati: „Požehnaný Bůh a Otec“ atd. (1 Petr 1, 3. *verbotenus*).

NAUČENÍ.

Ale přistoupíme k vyšetření potřebných některých poučení. Jako

I. 1. Příklad tu máme a jasné zrcadlo mdloby naší lidské na těch pobožných ženách a učedlnících Páně. Slýchávali řeči Páně, když jim zřetedlně, textem, o smrti a vzkříšení svém vypravoval. A aj, jakť na všecko zapomněli, v jakou hloupost, blud i zatvrdilost téměř neupadli? Vidíme tu, seč může býti přirození naše, když nás Bůh sám mocí svou neb skrze anjely a jiné prostředky své nepamatuje, neretuje, nepodpírá.

Řekne někdo: „Já bych nebyl takový, kdy bych mezi nimi byl atd.“ Odp. Neznáš sebe, kdokoli to mluvíš. To jest, neznáš přirození svého, jak jest samo v sobě ve všech lidech mdlé, nestatečné, pokažené. Pouhá marnost jest každý člověk, dí Písmo, i jakkoli pevně stojící (Žalm 39, 6.). A kdo ví, kdo tak mluvíš a sobě cosi připisuješ, nejsi-li již nyní v témž hříchu slepoty a zatvrdilosti? Nebo není dosti říci: „Věřím, že Kristus vstal“, ale o to jest činiti, věříš-li právě a srdcem celým? Království zajisté Boží (a víra naše) nezáleží v řeči, ale v moci (1 Kor. 4, 20.). Povstali-li jste s Kristem, svrchních věcí hledejte (Kol. 3, 1.). Jakož Kristus z mrtvých vstal k slávě Otce, tak i my v novotě života choďme (Řím. 6, 4.). Kdokoli tedy v novotě života nechodí, kdokoli svrchních věcí nehledá, tomu ještě Kristus nevstal, ještě ten pohřbeného Krista nosí. A tak, byť ústy pravil, skutkem však zapírá (Tit. 1, 16.). Protož nepochlebuj sobě žádný, aby tě Bůh neopustil, jako teď Židy. Jest zajisté tu

2. Na biskupích židovských hrozný příklad toho, co může sám z sebe rozum náš a horlivost bez umění, když Bůh neretuje. Ustrnuli starší židovští jednou na tom, že oni zákon v rukou majíc a na stolici Mojžíšově sedíc, blouditi nemohou; služba Boží od nich vedená že jest pravé to a jediné samospasitedlné náboženství, jehož hájiti že povinni jsou pod svědomím, jak jim Bůh a spa-

sení milé. A poněvadž Ježíš Nazaretský proti tomu nemálo mluvil a to měniti chtěl, že jest kacíř, jemuž nedávati zniku ale utlačiti, jak moha, že částka Boží pocty bude. Na tom hle se založivše, ani ho slyšeti, ani učení jeho jak je z zákona Božího ukazoval, pozorovati, ani vysvědčování Pilátovu neviny jeho, jako i Jidášovu místa dáti nechtěli, až ho z světa svedli. Viděli žalostné Jidášovo skonání, viděli při smrti Páně divy a zázraky, slyší teď od strážných o z mrtvých vstání jeho jistou zprávu a předce se upamatovati nemohou, nýbrž aby se nezdáli prvé blouditi, teprv novou ještě lež vymýšlejí a za peníze chrámové (jak prvé proti Kristu zrádce, tak nyní) lživé svědky skupují. Právěť tu příklad máme lidí převrácených, svým vlastním soudem odsouzených (Tit. 3, 11.), v nichž jakožto v synech zpoury mocně dílo své dělá satan (Ef. 2, 2.). O byť Bůh dal, aby nyní takových biskupů neměla církev křesťanská, kteříž jménem Kristovým se přiodívajíce, Kristu se protiví a jej v oudech jeho všelijakými vymyšlenými lžmi sočí, hyzdí, mordují. Ale to když divný v soudech svých Bůh snáší, i my snášeti musíme. K výstraze toliko nám to slouží, abychom se tituly církve, biskupů, sněmu a *koncilií* (na nichž se tak hanebně zblouditi můž') mámiti nedali a sami také vzpoury se vystříhali, aby nás neopustil spravedlivý Bůh a v oslepení mysli nevydal.

II. O ďáblu a království jeho, kterak nic není než království temnosti, podvodů, lži atd. také by mluviti místo bylo. Ale to poněvadž z sebe patrné jest, postupujme dále.

III. Boha svého tuto vidíme, ku potěšení svému:

1. Předně: Moc, kterýž i z smrti vyvodí, an tomu žádná nepřátelská moc, zbraně, pečeti, překaziti nemohou. Zpívejmež tedy rádi s starou církví: „Onť jest Bůh silný náš, Bůh silný k hojnému spasení; Hospodin Pán, kterýž z smrti vyvodí“ (Žalm 68, 21.).

2. Vidíme tu i snášenlivost jeho, kterak on znaje slepení naše, věda, že prach jsme, v nedostatcích našich častokrát dosti škodlivých snáší nás, napravení čeká i k němu pomáhá, mezi tím snažnosti naše, jakkoli mdlé jsou, když jen upřímné (jako žen oněch a učedlníků svých pobožnou starostlivost a o nepotřebnou věc péči)

přijímá, sobě libuje, a proto nás za své má. Ach, probuzuje nás to k opravdovosti ve všem tom, čím kdo povinnost svou prokázati můž' k Bohu svému!

3. Ovšem pak dobroty Boží příklad tu máme, kterýž více činí, než slibuje. Slíbil po třech dnech vzbuditi Mesiáše a potěšiti kvílících svých, a on pak dříve. Tak Kristus nesliboval učedlníkům ukázati se než až v Galilei teprve (tak o tom i před smrtí mluvil, i teď po anjelích a ženách vzkazoval), avšak ukázal se i toho ještě dne i přes týden opět, nežli z Jeruzaléma (po vykonání dnů velikonočních) vyšli. Aj jak lítostivého máme biskupa, čitedlného mdlob našich, přispívajícího nalomeným třtinám, aby žádný obmeškán nebyl.

4. Moudrosti Boží také tu příklad. Nechává nás v nedokonalosti a mezi tím osvěcuje pomalu předce. Nechává kamenů ledajakýchs, zavalujících nám úmysly a předsevzetí naše; a mezi tím odvaluje je sám, než zvíme, když jen potřebu vidí a zná. Nechává v zapomínatedlnosti a mezi tím připomíná předce, tak že častokrát dlouho v srdci zahrabané seménko slova, jako by ztracené bylo, zdá se, on však časem svým obživuje a k zrostu přivodí předce. (I rozpomenuly se prý atd.) A dává rozdílné dary. Ženám se prv ukázal než apoštolům, ale apoštolům hojněji a mocněji. Janovi dal prvé přijíti k hrobu, ale Petrovi prvé do hrobu. Některých srdce naklonil dříve k věření, jiných nechal v nevěře déleji, však tak, aby to statečností víry vynahradili, jako Tomáš. Summou, po stupních jakož skutky své tak i lidi v poznávání skutků svých vede. Nebo aj! Máří Majdaléna první novinu přinesla, že kámen odvalený a hrob prázdný; hned přiběhly jiné ženy, nesoucí anjelské o Kristovu z mrtvých vstání svědectví; po chvíli opět Majdaléna vypravuje, že Pána svého viděla. To též po chvíli tvrdí Petr. Tož přiběhli dva z Emauz, vypravující, že vstal Pán skutečně a jaké jim kázaní o smrti a vzkříšení svém učinil, že v nich srdce hořelo. A nad tím když všech přítomných srdce trnulo, postavil se sám Pán mezi nimi a řekl: „Pokoj vám!“ Ukázáno tím, jak po stupních Pán Bůh náš lidi vede, ze tmy přirozené neznámosti k světlu víry a z mrákot zármutků k světlu radosti v sobě (viz Iz. 28, 10. a 40, 11.). Této Boží prozřetedlnosti se těšme a k tomu užívati

hleďme, abychom znajíce Hospodina, hojněji poznávati se snažovali, když jako svítání jitřní vzchází, t. po stupních dílo své při nás vede (Oz. 6, 3.).

5. Vizme i v tom Boží moudrost, že rozličných cest k osvědčení se lidem užívati umí, jako teď strážných k biskupům, anjelů k ženám, žen k apoštolům, apoštolů potom do všeho světa. Běda, pohrdá-li kdo pomocmi od Boha sobě podanými, jako tehdáž biskupové. Ale dobře, kdo dobře užívá! Když teď ženy anjelskému svědectví uvěřily, zjevil se jim sám Pán; jakž učiní všechněm, kdo zde poselství služebníků věrných přijímají, že je k sobě samému pobere, aby hleděli na slávu jeho věčně. Protož učme se přestávati na řádu Božím a nepohrdati radou Boží sami proti sobě (jako Židé, Luk. 7, 30.) a jak nás Bůh vede, tak se vésti dejme. Líbí se pak jemu evanjelium hlásati a lidem k spasení sloužiti dáti, ne skrze anjely, ale skrze lidi, jakož pro větší slávu svou, že proti pekelným branám mdlé takové nádobky staví, tak i pro hojnější naši i důvěrnost i přístup k těm, kteříž našeho přirození jsouc, mdlobám lidským rozumí. A naposledy, abychom rozuměli, že moc evanjelium k spasení věřících ne z nástrojů plyne, ale z Krista samého, kterýž se v něm přednáší.

6. Naposledy, máme tu zřetedlně vymalované, že království Kristovo není z tohoto světa, ale všecko ven z světa patří a prostě duchovní jest, nic tělesného. Ukazoval se sic Kristus po všecken svůj život slovem i skutkem, ale nejjasněji po vzkříšení. Ukázal, pravím, že království jeho nezáleží ani

1.) Na zevnitřním jmění a bohatství. Protož nechal domu v Kafarnaum (ač ten nebyl jeho, než pronajatý), měšce Jidášovi (nebo jak s ním vyšel, tak ten tam, Jan 13, 29. 30.), šatů žoldnéřům, prostěradel v hrobě, nic než podstatu, tělo a duši, nesl k Bohu. Ach buďmež všickni týmž myšlením odíni a jsme-li křesťané, Krista toliko (milostí svou duši nám i tělo naplňujícího) za všecken poklad svůj, za věčné bohatství své, za jediný klenot svůj, mějme.

2.) Ani na zřeteli a patrnosti zevnitřní. Protož tiše povstal a bez nádhernosti.

3.) Ani na přítomnosti Kristově tělesné že pravda království jeho nezáleží, ale prostě v moci Boží, t. aby

jak Bůh skrze Krista všecko ve všech jest, každého člověka srdce znalo a cítilo a zase všecko v Bohu pohřížené bylo, a bylo na prosto jeden duch s ním, v duchu a v pravdě. To Kristus po vzkříšení svém plněji již apoštolům ukázati chtěje, předně: nedal se sebe dotýkati a tak zevnitřně sebe milovati. Druhé: mluvil jim hned o svém na nebe vstoupení, aby sobě tělesného jeho na zemi království nevymýšleli. Třetí: ani po těch 40 dnů s nimi ještě zůstávaje, ne vždycky při nich byl, než toliko je navštěvoval. A naposledy: viděv, potěšiv, napomenuv, hned se zase odnesl, aby tak pomalu tělesné jeho přítomnosti a tělesným svým myšlením odvykali; jakož i odvykli a potom psali: „My prý již od té chvíle žádného neznáme podle těla. A ačkoli jsme Krista znali podle těla, nyní však již více neznáme. Protož jest-li kdo v Kristu, nové stvoření jest; staré věci pominuly, aj nové všecko učiněno jest“ (2 Kor. 5, 16. 17.) Svod tedy jest satanův, že v zavedené církvi nechtí než tělesné míti království Kristovo, bohatstvím, slávou, patrností a bleskem zevnitřním se stkvící; protož ty věci za znamení pravé církve klásti se neostýchaji. Nýbrž nechtíc než samého Krista tělesně přítomného míti, do monstrancí ho sobě zamykají, vystavují, nosí, zlatem a drahým kamením, zvukem zvonů a střelby a zpěvu, a hudeb všelijakých jej ctí; právě naproti tomu, jak Kristus učil, a právě podle toho, před čím vystříhal (Luk. 17, 20. 21., Mat. 24, 23. atd.). Protož mějme za nepromĕnnou reguli toto: *Christus regnat in internis, Antichristus in externis*, že „Kristus uvnitř kraluje, Antikrist zevnitř heraltuje.“

IV. Mělo by také o účastnosti Kristova vzkříšení býti mluveno, jak ono po dnes moc svou provodí i při společnosti všech věřících, totiž při církvi, i provede při tělích našich v poslední den veřejným všech mrtvých vzkříšením. Jmenovitě, že kdo s Kristem hříchům umře, (starého Adama v sobě umrtví) hned zatím k novotě života povstává, aniž tomu stráž satanova a pečeti navyklostí zlých ubrániti mohou; prchati to musí všecko, a duše z osidel smrti a pekla (z hříchů) vyniklá pléše v Bohu radostí; nad čímž i anjelům v nebi i svatým lidem na zemi radost bývá. Blahoslavený, kdo má díl v tomto vzkříšení! (Zjev. 20, 6.)

Týmž způsobem se děje, když někdy církev Kristova od nepřátel bývá jata, zabita, zahrabána, že myslí, že zvítězili, Kristus však v své pravdě na vzdoru nepřátelům povstává, že tomu nic vojska jejich, nic pečeti jejich, nic triumfové pyšní překaziti nemohou, nýbrž se vším tím zahanbeni býti musejí, zde i věčně.

Tak se i s posledním vzkříšením vstane, že mu ani smrt ani peklo neubrání; ale jak jistotně Kristus svůj útrpný pátek, svou sobotu odpočinutí a svou neděli povstání měl, tak jistotně účastníci jeho po svém zde útrpném pátku, po svém v hrobě odpočinutí, svého veselého z mrtvých vstání dočekají. Nepromĕnné jsou to věci na věky věků.

V. Ale běda těm, kdož nemají dílu v prvním zde vzkříšení! Půjdou zajisté z těla v muky pekelné a skrze vzkříšení těla i s tělem zase na smrt věčnou, kdež bude pláč a skřípění zubů.

HARMONIE O VZKŘÍŠENÍ.

DÍL IV.

Slavní Boha našeho skutkové nedějí se pokoutně a skrytě, ale na světle, protože Bůh jest Bůh světla. Osvědčil to Kristus Pán všechněmi skutky svými, v životu, při smrti a po smrti, při svém z mrtvých vstání; kteréž v známost uvodil věřícím svým obzvláštně a nejpředněji, avšak i nevěřícím a pochybujícím také; onyno aby u víře v sebe utvrdil, tyto aby z nedověry a pochybování o sobě vyvedl. O čemž následuje abychom slyšeli atd.

Textus.

Ev. Jan 20, 19—31.

Vypsáno tu jest dvoje Kristovo po vzkříšení učedlníkům se zjevení. Považme:

I. Kdy, za jakou příčinou, a jak se zjevil?
II. Co zjeviv se jim, při nich konal a řídil?
III. Co oni naproti tomu činili a jak toho užili?

O I.

První zjevení apoštolům společně shromážděným bylo toho dne, když z mrtvých vstal. O čemž dí Marek: „Nejposléze pak, t. nejposléze toho dne atd. Nebo byl řekl (v. 9.), že se nejprvé ukázal Marii Majdaléně samé: potom dvěma jdoucím přes pole (v. 12.) a naposledy všechněm spolu. A tak položil troje toho dne ukázání: první, prostřední a poslední, vypustiv druhé a čtvrté, ženám a Petrovi, kteréž jiní evanjelistové poznamenali. Jan pak sv. dokládá čas večerní: „když byl večer toho dne a učedlníci byli shromážděni" atd. Kterýž večerní čas Lukáš tak vypisuje, že již dobře na noc býti musilo. Praví zajisté, že se to stalo, až onino z Emaus přišli a o tom, že Pána viděli, oznamovali atd., tak že asi tři hodiny na noc to bylo. Z čehož vidíme, že učedlníci novinami o vzkříšení Pána svého i divením se i radostí jako z brku vyraženi byli, že ani na spaní nemyslili, ale rozmlouváním o Pánu tu noc trávili; Kristus pak ovšem sna již nepotřebuje, mezi ně se postaviti neobmeškal, podle zaslíbení svého, že kdež budou dva neb tři atd. (Mat. 18, 20.) To jedno zjevení.

Druhé stalo se na témž místě po osmi dnech; a to příčinou Tomáše, kterýž prvé nebyv přítomen, upadl v blud a hřích nevěry o vzkříšení Kristovu, tak že nerci-li nepovoloval svědectví tovaryšů svých věrných, s ním věrně potěšením svým se sdělujících, nýbrž upřel sobě nevěřiti ani jim ani svým očím, kdyby se mu co takového ukázalo, ale že by chtěl ohledati rukama, jest-li to pravé tělo, co se tak ukazovalo, čili mámení nějaké. Pro tu tedy příčinu, nežli ještě z Jeruzaléma do Galileje vyšli, ukázal se jim opět Kristus, aby i tu bludnou a zpurnou ovečku napraviti mohl a jemu, aby s potěšenou myslí s jinými do Galilee ubírati se mohl, posloužil. Aj láska, aj věrnost! Osm celých dní odkládal s napravením jeho, aby i učedlníci jiní čas měli dokazovati lásky a pracovati s ním, i co při něm bylo, aby se plněji ukázalo. Když pak od nich napraven býti nemohl, teprve

sám se v to dal: však ne v soukromí někde, ale před všechněmi zjevně, poněvadž všechny skormoutil a urazil, aby všickni pokání jeho svědkové byli.

Co se způsobu tkne, po obakrát praví sv. Jan, že když dvéře byly zavříny. Čímž se netoliko čas noční, když domové uzavírani bývají, a strašlivost učedlníků, před Židy se závorami opatrujících, ukazuje; ale i to, že Kristus tajně a neviditedlně vešel, tak že oni ani nespatřili ani nezvěděli, kudy a jak vešel, až se u prostřed postavil. Proč tak přišel, staří učitelé rozličných příčin vyhledávali a svých o tom přemyšlování zanechali. Jmenovitě, že aby 1. buď nezděsil (tlučením na dvéře a odvíráním) učedlníků, aby neutíkali, aneb 2. aby ukázal moc Božství svého, jemuž žádné závory nic nepřekážejí; aneb také 3. aby naučil o tělu svém oslaveném jináče již souditi, že totiž může týmž tělem svým pojednou býti kde chce, jako anjelé. V jakémž smyslu vzkříšená vyvolených těla také se duchovní nazývají (1 Kor. 15, 44.). Jak pak to bylo, prostoupil-li Pán zeď, či se mu dvéře neviditedlně odevřely, o tom se nic nepraví, aniž nám věděti potřebí. To toliko patrné jest, že to všudybytnosti těla Kristova, kterouž někteří odtud podpírati chtějí, nic nenapomáhá. Nebo Jan sv. zjevně dí: „Přišel Ježíš a stál.“ Přišel-litě, tedytě tu prvé nebyl, t. tělem svým. Přišel pak, dí evanjelista, přišel tedy pravdivě. Nebo co Písmo praví, pravdivě praví, a Pán co činil, pravdivě činil.

O II.

Co pak tu Pán činil? Troje toto:

I. Ustavoval je u víře o svém z mrtvých vstání.

II. Vysvětloval jim z Písem sv. tajemství toho, co se s ním stalo.

III. Odevzdal jim moc šafování těmi tajemstvími.

O 1. Nejpřednější byla práce jeho s nimi, aby je u víře utvrditi mohl. Nebo poněvadž měli jeho smrti a vzkříšení (t. vykoupení stalého) svědkové býti po všem světě, nevyhnutedlně potřebí bylo, aby tím dokonale ujištěni byli. Což ačkoli v Galileji učiniti strojil i před jinými mnohými svědky; však vida, že jim to, co jim po anjelích a ženách pobožných vzkazoval, naprosto se

příčilo, ukázal se Petrovi také a dvěma do Emaus jdoucím. Jichž svědectví slyševše jiní, ač počali od nevěry pouštěti a sobě, že Pán vstal, právě vypravovati, patrně však jest, že velmi slabá jejich byla víra, poněvadž i když se jim všechněm tu večer ukázal, ještě evanjelista praví, že neuvěřili pro radost. Tomáš pak dokonce věřiti nechtěl a snad by ani do Galileje s jinými byl nešel, než po své hlavě. To vida Pán, hned předce tu jim se ukazoval a je osvěcoval a napravoval. Sloužil pak jim a posloužil k víře:

1. Postavením se do prostřed v svém vlastním přirozeném těle a v tétéž postavě a tvářnosti, kteráž jim známá byla; nýbrž i rány své v rukách i nohách i v boku, kteréž jemu na kříži zdělány byly, jim ukázal, řka: „Vizte, že já jsem.“

2. Promlouváním k nim hlasem svým vlastním, kterýž jim byl znám a po němž ho Maří Majdaléna u hrobu také již byla poznala. Kdež netoliko je pozdravil, ale na sebe hleděti kázal a aby nebyli nevěřící ale věrní, napomínal i je z tvrdosti srdce trestal; naposledy řeči své před smrtí jim mluvívané připomínal, aby se upamatovati a v pravdě poznati mohli, že on jest ten vlastně jejich Mistr a Pán.

3. Kázal jim dotýkati se rukou i noh i boku svého; vida, že jim na mysl podezření jakési šlo, že by se duch nějaký (obluda, jako Mat. 14, 26.) ukazoval; s doložením, že duch těla a kostí nemá, jako prý mne vidíte míti. V druhém pak zjevení k zatvrdilému Tomášovi mluvě, kázal do odevřeného boku svého ruku klásti.

4. Naposledy, chtěje vždy utvrditi víru jejich, kázal sobě dáti pojísti. Ne že by potřebaval v oslaveném již, anjelům podobném těle jsa, (Mat. 22, 30.) ale aby jim, že v pravdě živ jest, ukázal, poněvadž přirozeně živého a zdravého těla nejpatrnější důvod jest, jísti a píti a zažívati dobře. Protož Kristus dcerku Jairovu vzkřísiv, kázal jí dáti jísti, pro větší rodičům jistotu, že právě živa a zdráva jest (Luk. 8, 55.). A odtud jest, že apoštolé potom jistotu svědectví svého na tento důvod mocně zakládali, že s ním jedli a pili po jeho z mrtvých vstání. (Skut. 10, 40. 41.). Podali pak jemu, co tu měli, t. co po večeři zbylo, kus ryby pečené a kus plástu medu a při tom bezpochyby chleba (jako potom u moře Tiberiad-

ského, Jan 21, 9.). I jedl; a bezpochyby také pil, jakž připomíná sv. Petr (Skut. 10, 41.). Znamenejme, Pán slávy hoduje. V čem? V drobtech po večeři pozůstalých, což se sic mendýčkům a žebrákům dává.. O křesťané věřící, chudí a nuzní, vyhnanci bídn', posvětil vám hle Kristus vašich skyvek a drobtů nade všecky lahůdky světa! Neošklivte sobě tedy zde drubtů jeho, a budete s ním v nebi míti rozkoše věčné. O tomto jedení Kristovu táží se někteří, co smýšleti? Bylo-li pravé, a kam se ten pokrm poděl? Na první odpověď jest, že arci pravé. Nebo mělo-litě býti důvodem pravého v těle vzkříšeného života, musilo býti pravé, sic by nebylo důvodem, než podvodem raději. Než odstup to. Nebo skutkové Boha našeho dějí se v pravdě a pravosti (dí žalm 111, 8.). Jak pak bylo s tím pokrmem v těle, poněvadž ono zažívání nepotřebovalo, ne zle o tom k spokojení drzosti mysli *Euthymius: Sicut supernaturaliter comedit, ita supernaturaliter quae comederat digessit.* Nadpřirozeně jedl, nadpřirozeně zažil. Dosti o tom. Summu těch důvodů Kristova pravdivého z mrtvých vstání pěkně *Lyranus* obsáhl v slovích takových: Ranami svými Kristus ukázal, že má totéž tělo; jedením a pitím, že pravé živé tělo; mluvením a řečí prvnějších připomínáním osvědčil, že tutouž má duši (a vším tím, že tentýž jest ukřižovaný a z mrtvých vstalý světa Spasitel).

O II. Druhé, což tu Kristus při učedlnících činil, jest vysvětlování jim tajemství smrti a vzkříšení jeho. Kdež znamenejme

1. Že to na Písmích sv. zakládal, že ta všecko to předoznámila. A dělí Písma na zákon Mojžíšův (t. patery jeho knihy) a proroky (t. prorocká kázání a od nich psané historické knihy) a žalmy (t. zpěvy z nadšení ducha Božího složené a v církvi staré užívané).

2. Že jim do týchž Písem odevřel mysl, aby čeho prv, čítajíce je, neviděli, již viděli a pod zástěrou litery kryjícím se tajemstvím pravdy, jasně vyrozumívali. Toto odevření mysli do Písem, ačkoli nepochybujeme, že se stalo mocí vnitřní Kristovou, kteráž v učedlnících světlo známosti rozsvítila, avšak také nepochybujme, že se dálo pomocí zevnitřních slov, t. přivozováním týchž Písem a na to, co se smrtí a vzkříšením jeho při něm stalo, jich uvozováním aneb applikováním. Tak jakž jdoucím oněm

do Emaus také činil a takovým Písem vysvětlováním nejen světlo, ale i oheň v srdcích jejich zaněcoval. Takovým pravým toho jim světlým ukazováním, kterak pravda předpovídaná pravdou splněnou se vysvětluje. odevřel jim do Písem mysl, aby viděli, že co se tu stalo, v pravdě se státi mělo.

3. Summoval jim tajemství smrti a vzkříšení svého nejprv jedním slovíčkem podvakrát promluveným: „Pokoj vám“. Potom ohlášením, že smrtí a vzkříšením jeho hříchové všech národů shlazeni jsou a odpuštění jich způsobeno, jen aby lidé již pokání z hříchů činili a věrou odpuštění jich brali. A to že jim hlásáno již bude a býti musí po všem světě, počna od Jeruzaléma, kdež se skutek vykoupení stal a tu nejprvé (v den seslání Ducha svatého) osvědčen býti musí.

O III. K tomu pak takovému rozhlášení toho národům po světě oznamuje jim, že jakž je prvé zvolil (a pro tu příčinu apoštoly neb legáty a posly svými nazval) tak toho při tom nechává. A tu oznamuje:

1. Proč je předce a ne jiné k tomu volí. Vy (prý) svědkové jste všeho toho, totiž všecko víte a svědomi jste, co se se mnou od počátku až posavád dálo (srovn. Skut. 1, 21. 22.). Svědek zajisté nepovědomý věcí není hodný svědek.

2. Oznamuje jim, jak je pošle? Jakož prý mne poslal Otec, tak já vás. Rozuměj v té věci, o níž jest řeč, t. v kázaní a hlásání světu Božího úsudku o spasení jejich. Nebo sic Otec také Syna poslal proto, aby dal duši svou mzdu za vykoupení, (Mat. 20, 28.) ale v tom nepotřeboval žádných pomocníků, protože on sám jediný věčný jsa kněz, jednou obětí věčné vykoupení nalezl. Ale v tomto, aby lidem v známost byla uvozována vůle Boží, potřeboval pomocníků aneb náměstků, kteříž by to, co on z lůna Otce svého přinesa, vyjevil, jiným zase rozhlašovali až do končin země i po jeho z světa odchodu. V té věci praví, že je posílá tak jako jeho Otec, t. k témuž cíli, aby lidem Boží milosrdenství (kteréž posláním jim za Spasitele vlastního Syna svého prokázal) hlásali (viz Jan 17, 18. 2 Kor. 5, 19. 20. Efez. 4, 11.).

3. Oznamuje jim, jakou jim k tomu moc přidá? A tu jmenuje dvojí moc; jednu, kterouž oni sami posilováni budou vnitř, Ducha Svatého. Druhou, kterouž jim

dává k užívání ji při lidech zevnitř, moc klíčů. O onom praví evanjelista, že na ně dechl a řekl jim: „Př jměte Ducha Svatého.“ Čímž ukázáno, že přisluhování evanjelium bude přisluhování Ducha, (jakž se i nazývá, 2 Kor. 3, 8. a 1 Jan 5, 6.) t. že bez pomoci a darů Ducha svatého práce tato konati se nemůž. Protož jakož sám Kristus naplněn byl dary Ducha svatého bezmírně, (Iz. 11, 1. 2. Jan 3, 34.) tak z téhož Ducha teď uděluje pomocníkům a náměstkům svým. Ne že by ten Duch neb dchnutí zevnitřní, podstata Ducha svatého byla, ale bylo znamení Ducha svatého v srdce jejich vstupujícího. Byl jim zajisté za poslední večeři slíbil, že bude prositi Otce, aby jim jiného utěšitele dal, kterýž by s nimi zůstal na věky, Ducha pravdy (Jan 14, 16.). To tedy že se státi má, teď jim zvěstuje a počátečně dává, plně pak potom na den letnic, v dařích hojných.

O moci klíčů dí: „Kterýmž-koli odpustili byste hříchy atd.“ jakoby řekl: „Nejen vás k tomu posílám, abyste hlásali milost Boží, ale také abyste ji rozdělovali. Nebo já dobyté kořisti své, milost Boží a život věčný na poklad v domě církve své skládám, ne aby na rvačku bylo hodným i nehodným, přátelům i nepřátelům mým, ale toliko účastníkům mým. Protož to pod zámek dávám, aby toliko hodným (t. kajícím a věřícím) vydáváno bylo. Vám pak svěřuji klíče, abyste tím šafovali, to jest, rozeznávali, kdo hodným bude neb nebude, aby se mu odpuštění hříchů dávalo neb nedávalo. A to když se od vás řádně bude díti na zemi, já toho potvrzovati budu na nebi. Tak zajisté o té moci klíčů mluvil Pán, když je prvé tam Petrovi (v osobě jiných apoštolů, Mat. 16, 19.) jako i společně všechněm (Mat. 18, 18.) sliboval. Nebo co tam sliboval, to teď nyní dává.

Potud o tom, co Kristus před učedlníky činil a Duchu svatému zapsati dáti se vidělo atd.

O III.

Co pak učedlníci říkali? Jak toho užili? Krátce o tom.

1. Nejprvé praví evanjelista, že se zhrozili a sobě na mysl věc zcestnou pustili, že by ducha viděli.

2. Potom praví, že se radovali a věřiti počínali, však nemohli cele ještě pro radost.

3. Že když jim k dokonalé známosti poslouženo bylo, netoliko sami v sobě velice plesali, ale i s jinými tou radostí se zdíleli. Připomíná se zajisté, jak Tomášovi tehdáž nepřítomnému vypravovali, že viděli Pána a co jim mluvil.

4. Ale Tomáš se zatvrdilým velice ukázal a všech desíti svědků, kollegů svých, svědectví za nic položiv, za nějaké mámení všecko to u sebe sám kladl, pověděv, že on neuvěří leč svým desíti prstům, t. když omaká, jest-li pravé tělo či obluda. Hrozná toto věc, že se při Kristovu učedlníku a to předním apoštolu taková urputnost naleznouti mohla! Ale to chvalitebné, že vychýlení své a nedověru statečností víry a vyznání nahradil. Nebo když mu Pán k víře posloužil, zvolal (čehož žádný z apoštolů prv neučinil) řka: „Pán můj a Bůh můj!" A tím Pána svého i všecky přítomné obveselil a tak u víře utvrzen jsa, potěšeně s jinými učedlníky do Galilee, k spatření tam dokonalejšímu Pána se ubíral. O čemž dáleji časem svým.

PŘEDPOVÍDÁNÍ.

I těchto věcí, kteréž se tu dály, předoznámení nalézáme v prorocích. Jako

1. Že Kristus měl rozptýlené své ovečky po vzkříšení shledávati, o tom jest zřejmé promluvení Boží u Zachariáše (13, 7. „Rozprchnou se ovce, ale obrátím zase ruku svou k maličkým.") To zajisté obrácení se k maličkým jiného není nežli to, co Izaiáš předpovídal, že Hospodin Panovník proti silnému (ďáblu a světu) přijde, a rámě jeho nad ním panovati bude, avšak jehňátka svá jako pastýř do náručí svého shromažďovati bude atd. (Iz. 40, 10. 11.). A což skrze Ezechiele dí: „Já sám zahynulé (ovce) hledati budu a zaplšenou zase přivedu a polámanou uvíži a nemocné posílím. Tučnou pak a silnou (jakéž ovce byly Jidáš, Kaifáš atd.) zahladím" (Ezech. 34, 16.).

2. Známení se učedlníků s Kristem a to jejich nedověřování, spojené jednak s radostí, jednak s bázní a strachem, naposledy však v potěšení se skonávající, mi-

lostně vymalováno bylo na onom Jozefovu s bratřími svými známení a jejich jemu slávou poctěnému se klanění atd. Jako i to, že s nimi lásku dokonale obnoviv a pěknými dary je obdařiv, poslal je, aby rodině své a jeho novinu nesli o slávě jeho a jich všech k němu zvali, že je předobře opatří, pánem jsa všeho Egypta; protož i vozy a koně jim poslal, aby děti a ženy své na čem vézti měli (1 Mojž. 45.). Tak zajisté i Kristus bratry své tyto dokonale v tom, že jest a zůstává bratrem jejich (ačkoli pro hříchy jejich na smrt prodán byl) utvrdiv a pěknými dary Ducha Svatého obdařiv, rozeslal je, aby celé rodině lidské, že bratr jejich a nejvěrnější přítel Pánem jest v slávě Boha Otce a že pro ně dědictví věčné strojí, oznamovali a jich k němu volali, že je věčně dobře opatřiti chce. A na důvod toho i koně a vozy, t. anjely sv. zřídil, kteříž by na ohnivých vozích k němu do nebeské slávy přenášeli bratři a sestry jeho.

3. Naposledy, že Kristus z Ducha svého udělil učedlníkům, toho figurou bylo, že když Mojžíšovi ku pomoci díla potřebného v lidu Izraelském 70 starších přidáno bylo, Bůh z Ducha toho, kterýž byl v Mojžíšovi vzal, a těm 70 mužům dal. I prorokovali všickni (Num. 11.).

Ale přistupme

K TAJEMSTVÍM.

To jest, kterak těmi věcmi, kteréž tu činil Kristus osvědčena jest jistota vykoupení našeho smrtí Kristovou a vzkřišením dobytého? Připomene se toto patero:

I. Že se Kristus uprostřed postavil. Můž' sic býti, že to proto učinil, aby ode všech vidín byl, ale aby pro to samo, bez hlubšího vyznamenání státi se mělo, neřekne žádný, kdokoli co jinde Písma o Kristu do prostřed se stavení vypravují, rozváží. Nýbrž co sv. Pavel o z mrtvých vstání Kristovu praví, že se proto stalo, aby on ve všem prvotnost držel, (Kol. 1, 18.) to říci tuto můžeme, že se do prostřed postavil, aby on všudy uprostřed stál. Jakož zajisté on u věčnosti v samém veleslavném bytu Trojice sv. uprostřed jest, mezi Otcem a Duchem sv., tak mezi Bohem a lidmi, mezi nebem a zemí, mezi věčností a časem, uprostřed stojí, obojího přirození právě účasten jsa, jakožto pravý Boží a lidský

účastník (1 Tim. 2, 5.). Protož k vyznamenání prostřednictví svého jakož v životu svém tak i po vzkříšen, i v nebi uprostřed jiných stával a sedával. Nebo narodil se v chlévě, mezi hovádky. Mládeneček se posadil v chrámě, mezi doktory, mezi apoštoly sedal uprostřed, jako sloužící všechněm (Luk. 22, 27.). Na kříži visel mezi lotry. Teď po vzkříšení uprostřed učedlníků, v nebi uprostřed trůnu, zvířat a starců (Zjev. 5, 6.). Potěšení toto naše jest, že Kristus mezi Bohem (jenž jest oheň spalující, 5 Mojž. 4, 24. Žid. 12, 29.) a námi (jenž jsme koudel a plevy, Iz. 1, 31. Mat. 3, 12.) uprostřed se postavil, aby nás pálčivost ohně jeho nedosahovala. Rovně jako tam někdy Aron mezi živými a mrtvými (4 Mojž. 16, 48.) a David mezi poddanými svými a anjelem zhoubcím (2 Sam. 24.). Též mezi námi věřícími uprostřed jest, aby každý volný přístup měl.

II. Druhá jistota, že nám vykoupení s sebou nese, jest potěšené podvakrát promluvení: „Pokoj vám!“ Mysliti by sic někdo mohl, že to pozdravení jen jest, obyčejné Židům, ale dobře D. Luther, *Deus non verba loquitur, sed res*, Bůh ne slova mluví, ale skutky. Co my lidé sobě vinšovati obyčej máme, Bůh dává. A nechť jest tak, že nejprv pozdravení bylo, ptám se, co to: „Pokoj vám!“ po druhé tu dělá, uprostřed řeči? Jistě jiného nic, než že užitek vzkříšení svého zvěstuje, opětuje a v mysl pilně vkládá Spasitel. Což výslovně oznámil skrze apoštola Duch jeho, že on, smířiv nás s Bohem skrze kříž a vyhladiv nepřátelství skrze něj, přišed, zvěstoval pokoj blízkým i dalekým (Efez. 2, 16. 17.). Tu hle máme výklad, co to jest ten pokoj, kterýž z kříže a smrti zase přišed, zvěstoval, že prý smíření s Bohem. O čemž i jinde dí, že nepřátelé byvše, smířeni jsme s Bohem skrze smrt Syna jeho (Řím. 5, 10.), abychom ospravedlněni jsouce skrze víru v něho, pokoj měli s Bohem skrze Pána našeho Ježíše Krista (Řím. 5, 1.) Ne bez příčiny tedy Kristus hned od proroků knížetem pokoje jmenován byl (Iz. 9, 6.), ne bez příčiny před smrtí svou sliboval: „Pokoj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám“ (Jan 14, 27. a 16, 33.), ne bez příčiny apoštolé milost a pokoj od Boha Otce skrze Jezu Krista zvěstovali národům věřícím (viz počátky epištol, Řím. 1, 7. 1. Kor. 1, 3. atd. 1 Petr 1, 2. 2 Petr 1, 2. Zjev.

1, 4.); ne bez příčiny samo evanjelium, evanjelium pokoje slove (Iz. 52, 7. Zach. 9, 10. Skut. 10, 36. Efez. 6, 15.). Summou, způsobeno nám jest smrtí a vzkříšením Kristovým, abychom pokoj měli nad sebou, v sobě, pod sebou. Nad sebou: s Bohem Otcem, jakž připomenuto. V sobě: s svědomím svým, aby nás více nepotupovalo srdce naše, (1 Jan 3, 21.) ale duch Kristův aby dával duchu našemu svědectví, že synové Boží jsme (Řím. 8, 16.); pod sebou také pokoj máme: od ďábla, smrti, pekla ubezpečeni jsouce. Nebo nás vytrhl z moci temnosti a přinesl do království svého (Kol. 1, 13.). A ač ďábel pokoj tento nám turbuje, on však potírá ho pod nohy naše (Řím. 16, 20.). A pokoj ten Boží vítězí v srdcích našich (Kol. 3, 15.) háje a bráně srdcí i smyslů našich v Kristu Ježíši (Fil. 4, 7.). Protož slove pokoj, kterýž převyšuje všeliký rozum *(ibid.)*, v němž království Boží záleží (Řím. 14, 17.). Chvála na věky Hospodinu, že měl o nás myšlení pokoje (Jer. 29, 11.) a skrze Syna svého zvěstovati nám je dal!

III. Třetí znamení, že vdechl v učedlníky své Ducha svatého. Radujme se, to též činí všechněm učedlníkům svým, že je týmž Duchem sv. zaznamenává ke dni vykoupení (Efez. 1, 14.). Ach, totoť jest náš pravý Elizeus, kterýž sám živ jsa, abychom i my živi byli (Jan 14, 19.), na nás obrací oči své i ruce své a ústa svá k ústům našim přičiní a duchem svým v nás dýchá, aby život duchovní a věčný v nás vinami a hříchy mrtvých zase zaněcoval (2 Král. 4, 34.). Jemu chvála, že nám z hrobu a smrti život vynesl a jej v nás vdechuje! První Adam učiněn byl nadchnutím Božím v duši živou, ale nový Adam aj, učiněn nám v ducha obživujícího (1 Kor. 15, 45.), aby životem a duchem věčným dýchati mohl na účastníky své.

IV. Čtvrté znamení vítězství a kořisti jsou klíčové nebe i pekla, kteréž teď svěřuje apoštolům. Jakož zajisté po vybojování pevnosti klíčové se odevzdávají vítězi a on je někomu z svých věrných zase poroučí, tak tuto Kristus (od vítězství svého nad smrtí, peklem, ďáblem se vraceje a volaje: „Byl jsem mrtvý a aj, živ jsem na věky věků, a mám klíče pekla i smrti Zjev. 1, 18.) činí. Protož nebojme se pekla; Pán náš

ním vládne. Nebojme se, aby nám kdo nebe zavřel: Pán náš má k němu klíče, nýbrž dal je a oddal církvi, abychom jako sami vládli branami Božími a je sobě sami k hojnějšímu potěšení svému a plnější jistotě potěšení svého odvírali. Jaká to milost!

V. Pátá jistota vykoupení stalého jsou rány Kristovy aneb jizvy, kterýchž sobě i na svém oslaveném těle zanechal, jakž slyšíme. A má je na sobě v nebi, před tváří Boží za nás přistoje (Řím. 8, 34. 1 Jan 2, 1.), protože tam krev jeho a rány jeho mluví za nás (Žid. 12, 24.) a oči Boží obrácené jsou na tu řezbu, skrze níž se odjímá nepravost země (Zachar. 3, 9.). A strojí je s sebou přinésti k soudu živých i mrtvých (Zachar. 12, 10. Zjev. 1, 7.) pro hrůzu nepřátel a rozveselení svých, protože rány jeho jsou přetěžkého jeho boje znamení a korouhve vítězné. Nýbrž na věky věků té řezby slavné zanechati strojí, jakž řekl: „Aj, na svých dlaních vyryl jsem tě! Zdi tvé vždycky jsou přede mnou (Iz. 49, 16.). Zdi zajisté naše a bašty, v nichž bezpečnost naše jest proti nepřátelům našim na věky věků, jsou rány Kristovy, skrýše ty a rozsedliny skalní, v nichž přebývá holubička, choť Kristova (Pís. 2, 14.). Summou, Bůh Otec ukázal nám srdce své v Kristu, a Kristus srdce své ukázal nám v odevřeném boku svém; tu je vidíme, že netoliko na rukou svých vyryl sobě pamět na nás ale na srdci svém: kdož ještě pochybovati bude? Tu máme zápis milosrdenství Božího věčný, tu věčně odevřenou studnici k obmývání hříchů a nečistot (Zach. 13, 1.).

NAUČENÍ.

1. Na učedlnících vidíme, že se církev i sami zprávcové její berou z lidí nedostatky majících (Žid. 7, 28.). Aj, Tomáš, jak netrefný, tvrdých obyčejů byl! Vidí se to všudy, kde o něm zmínka (Jan 11, 16. a 14, 5.) a předce nebyl zavržen ani od Pána, ani od učedlníků, než pěstován. Neposuzujme tedy snadně a nepohrdejme jedni druhými, všickni pak v nedostatcích svých potěšení mějme. A vidouc, že Tomáš na sobě se zakládáním a shromáždění opouštěním zabředl, vystříhejme se vysokomyslnosti, a

nechceme-li, aby nám světlo víry v lampách srdce haslo, oleje slova Božího a modliteb vždycky přilévati hleďme.

II. Bůh dary své po stupních dává jako apoštolům Ducha svatého. Prvé zajisté již ho jim byl dal v dařích spasitedlných, víře, lásce, naději; teď jim přispořil darů k úřadu kazatelskému potřebných, t. osvícení, jistoty víry a plné v Kristu radosti (nebo to kněží napřed míti musejí, mají-li jiných býti světlo, sůl, podpory); potom pak na den Letnic přidal jim umění jazyků a moc divů činění skrze téhož Ducha, čehož jim ne tak prostě k kazatelství ale k apoštolství potřebí bylo, aby všelijakým národům jazyky jejich kázati Krista mohli a kázání svých zázračnými skutky potvrzovati. Žvanice tedy jsou Sturmovy a jiných odpůrců, tážících se, měli-li předkové naši (v některých punktích ještě bloudící) Ducha svatého? Vidí se zajisté, že Duch sv. rozdílnými časy a v rozdílné míře dáván bývá atd.

III. Kristus, utvrdiv o svém vzkříšení víru svými vlastními řečmi a vlastními učedlníků smysly, naposledy však do Písem je vedl, tam nejvyšší stupeň jistoty víry klada a tak i sám své řeči pod neproměnitedlnost jistoty Písem veda, ačkoli slovo to věčné, skrze kteréž vdechnuto jest Písmo, jsa, nad Písmo byl. Antikrist tedy jest a svůdce světa, kdokoli od Písem k sobě a svým řečem lidi obrací, a tím způsobem vzáctnost svou nad Boží vystavuje.

IV. Kněží, učme se povinnostem svým z té regule: „Jak mne poslal Otec, tak já vás.“ To jest: abychom (1) Ne sami běželi, ale posláni jsouce, šli; (2) Šli ne panovati, ale sloužiti (Mat. 20, 25. 28.). (3) A sloužiti ne v věcech časných (ku příkladu dělením statků, sbíráním vojsk atd.), ale k spasení. (4) A to kázáním evanjelium. (5) Však strojením jemu cesty zákonem. Protož teď káže pokání a odpuštění hříchů kázati. (6) A potkalo-li by nás odporného co od světa, trpělivým snášením. (7) Summou, s sebou lidí úzkou cestou, slovem i příkladem za Kristem vedením.

V. Ku potěšení pak složme v srdcích svých všickni, že jakož teď Kristus u večer mezi uzavírané učedlníky přišel, tak jistotně i nás, budeme-li věrní učedlníci jeho, v nejpilnější potřebu neopustí, t. když se večer života

našeho přiblíží, slunce života nám zacházeti bude, mrákoty smrti nás obstupovati, dvéře a okna smyslů závorami se zakládati začnou, tu se nám do prostřed srdcí našich postaví Pán náš a svým nebeským pokojem nás potěší a radostí, kteráž nebude odjata od nás, duši naší naplní a tak skrze mrákotu smrti k věčnému s sebou světlu provede. Tomu se těšme a rádi s Davidem zpívejme (Žalm 23, 4. atd.).

HARMONIE O VZKŘÍŠENÍ.

DÍL V.

Slyšeli jsme posavad, kterak se Pán zjevoval v Jeruzalémě; následuje zjevení první v Galilei, kamž se po dokonání velikonočních dnů apoštolé odebrali byli.

Jan 21, 1—25.

Řekl byl Jan sv. při konci kap. 20, 30., že mnohé divy činil Ježíš před učedlníky svými, vstav z mrtvých. Chtěje tedy příklad dáti, aj, teď vypsal:

Zjevení Kristovo sedmi učedlníkům při moři Galilejském.

Kdež obšírně poznamenané věci na tré se dělí. Vypisuje zajisté evanjelista:

I. Okolostojičnosti, kdy, kde, komu a za jakou příčinou se zjevil.

II. Způsob, jak se zjevil a co tu činil, jmenovitě, že s nimi obědval.

III. Rozmlouvání, kteréž po obědě s Petrem držel.

O I.

Kdy? Praví: Potom, t. po dostání se učedlníků z Jeruzaléma do Galilee, podle poručení Páně. Níže dokládá (v. 14.): „To již po třetí ukázal se Ježíš učedlníkům svým, vstav z mrtvých, t. všechněm spolu. Nebo sic

ukázal se také Maří Majdaléně a ženám a Petrovi a dvěma jdoucím do Emaus, ale toho on nepočítá, než co učedlníkům společně. Aneb, jakž Augustin počítá, vedle dnů bylo třetí zjevení toto. Nebo ukázal se prvního dne pětkrát, po osmi dnech potom pro Tomáše po druhé, a teď po třetí, opět po několika dnech atd.

Kde? V Galilei a zejména u moře Galilejského, jenž jest Tiberiadské, kdež i za života svého Pán často býval, učil, divy činil. Nebo ležela na břehu jeho města Kafarnaum, Betsaida, Magdala, Korozaim atd. Odkudž na větším díle rodem byli apoštolé, jako Petr byl z Betsaidy, a oženiv se v Kafarnaum, tam se osadil a měl tam dům (Mat. 8, 14.). Splnilo se tedy, což Pán před smrtí svou byl řekl: „Jdeť hodina, že se rozprchnete, jedenkaždý k svému (t. místu neb obydlí, *εἰς τα ἴδια*, Jan 16, 32.). Tu je tedy Kristus zase shledává po vzkříšení.

Kdo pak ti byli, kterýmž se tuto zjevil? Sedm se jich počítá, ale pět toliko jmenuje: Simon, Petr, Tomáš, Natanael, Jakub, Jan a jiní dva. Podobné jest, že byli Ondřej a Filip, poněvadž i oni byli z Betsaidy rodilí jako Petr (Jan 1, 45.), a Ondřej mimo to bratr vlastní Šimonův, a oba také rybáři, podobné že je řemeslo pospolu drželo. Nebo

Okkazí a příležitost k tomu zjevení vypisuje sv. Jan, že bylo jejich k řemeslu se navrácení. Nebo prý Petr řekl: „Já půjdu ryb loviti.“ A druzí: „Půjdeme i my s tebou.“ I šli a své lodičky a sítí, kteréž byli z poručení Kristova opustili (Mat. 4, 20. 22.), zase shledávali a do rybářství se davše, žádného štěstí neměli, až se jim Pán ukázal a jak síť zatáhnouti mají, radu dal. O tomto rybářství apoštolském rozdílný jest učitelů soud. Někteří praví, že se k řemeslu navrátili z pochybení a pozoufání, aby z apoštolství jejich co býti mělo, poněvadž Kristus do Galilee vrátiti se jim kázav, za nimi se neukazoval. Jiní to mírněji vykládají, že *pro interim* toliko, aby nezaháleli a vždy kus chleba sobě vydělali v nouzi své. Jakť jest koli, vždy to učinili proto, že odkládání Páně s rozesláním sebe viděli a kdy a jak to bude, nevěděli. Ale Pán toho užil za příležitost k zjevení se jim.

O II.

To pak jakým způsobem se dálo, již rozvažujme.

1. Když celou noc darmo zatahovavše a nic naprosto nepopadše, tesklivi byli, Pán ráno postavil se na břehu a volal na ně, mají-li co k jídlu? t. ryb, co by aspoň s jídlo bylo, mají-li již? stavěje se, jako by kupovati chtěl. Oni, nepoznavše ho ani po tvárnosti ani po hlasu (nebo ještě přítmí bylo a opodál od břehu okolo 200 loket) odpověděli krátce, že nic (*οὐ*), jakž netrpělivých a nevhodných obyčej, sotva odpověditi. Pán zase: „Zavrzte síť na pravou stranu lodi a naleznete (věděl zajisté, kde byly, kam je shromáždil). Oni, ač ještě Pána nepoznali a kdo jim to radí, nevěděli, poslechli však, buď že se jim pro velikou žádost vždy něco chytiti radou čikoli nepohrdati vidělo, aneb že moc slov Kristových tu se ukázala, pohybující srdci lidskými. To první stupeň toho zjevení.

2. Druhý šel z toho, že když uposlechli, hned užitek spatřili a zatáhli převeliké množství ryb velikých. Což bylo příčinou, že mysl jejich jako ze sna se probrala k spatření, kdo to jest, kdož jim tak užitečnou radu dáti uměl. A nejprvé zajisté Jan se dovtípil a ku Petrovi řekl: „Pán jest“. Proč nejprv Jan? Staří někteří to připisují čistotě těla i mysli, protože panicem byl a zůstal. *Prior virginitas virginale corpus agnoscit*, dí Jeroným *(Epist. ad Pammachium)* t. panická mysl panické tělo napřed poznává. Podobné však jest, že mu na pamět přišlo podobné ono zázračné před třemi lety na témž místě lovení, odkudž je Kristus k duchovnímu rybářství byl povolal, (Luk. 5, 10.) protož k břehu se ohlédna, pilněji na Pána pohleděl a jej poznal. Co však tu za tajemství jest, níženji se dotkne. Tak i Petr Pána poznav, zapomněl na tu kořist ryb a vroucí žádostí co nejdříve Pána dojíti, vyskočil z lodi a pustil se do moře aneb na moře. Nebo není zřetedlné, ploval-li k břehu či břdl, či po vrchu vody běžel. Že neploval, odtud někteří soudí, poněvadž uctivě a šetrně před Pánem svým ukázati se chtěje, košili na sebe vzal a tak se pustil, kteráž, kdyby byl plovati měl, byla by mu ku překážce. Břísti pak také nemohl, dvě stě loktů ještě od břehu jsa a na hlubině, v níž veliké ty ryby zataženy byly. Pozůstává tedy, že

po vrchu běžel a tím opět moc víry své (již nic nemožného není, Mar. 9, 23.) pronesl. Jakož zajisté Jan, vzpomenuv na onono kdysi ryb lovení, Pána poznal, tak Petr vzpomenuv na své kdysi se Pánem po moři chození, na moře se pustil a ku Pánu napřed se dostav, jeho vítal. Jiní mezi tím s lodí a rybami také k břehu pospíšili.

3. Na břehu jak se shledali všickni a Pána vítali, aj nová věc! Uhlédali zajisté, an se snídaní strojí, na ohni rybu se pekoucí a přihotovený při tom pecen chleba, službou anjelů bezpochyby. Pán poručil, aby také z svého lovu něco přinesli, pro dvojí nepochybně příčinu. Jedno, aby příčinu měli pohleděti, co pak ulovili. Nebo oni k břehu se dostavše, všickni ku Pánu pospíchali a k nohám padali, zapomenuvše síti s rybami ve vodě. I chtěl Pán, aby předce viděli moc požehnání jeho. Druhé, aby poznali, že zázrak pravý jest a ryby pravdivé, bez všelikého mámení. I šli, teprva síť vytáhli a ryby počítajíc, nalezli jich 153 kusů, vše velikých ryb a jakž někteří píší, vše rozdílného pokolení. Kdež se podivili a za nový zázrak sobě položili, že ač tak veliké ryby byly a takové množství jich, však je udržeti a utáhnouti mohli, a ryby tak povolně táhnouti se daly, že házením a střílením se (jakž ryb obyčej) síti dokonce nepotrhaly.

4. Čtvrtý stupeň toho zjevení bylo Kristovo s nimi snídání aneb obědvání, kdež jedl-li Pán s nimi také, nepraví se, toliko že jim rozděloval, jako otec dítkám a Pán čeládce své, aby se po své práci posílili, majíce hned za tím jinou práci a cestu před sebou. O čemž potom. Tolikéž, mluvil-li co za tím obědem Pán s nimi a co, nedokládá; toliko praví, že se ho žádný otázati nesměl: „Ty kdo jsi?“ vědouce, že Pán jest. Po obědě však začal řeč zvláštní, o čemž následuje.

O III.

Rozmlouvání obzvláštní Pán začal s Petrem, protože on Pána svého zapřením těžce byl zhřešil, církev urazil, svědomí svého poškvrnil a z úřadu svého jako se vyvinul. Chtěje tedy Pán milost jemu učiniti, o odpuštění hříchu toho ujistiti, nýbrž i v úřad jeho (jako vyvinutý oud do kloubu svého) zase vpraviti, netoliko se jemu

prvé skrze anjely a ženy zejména ohlásil, netoliko jemu sám jakož nejprvé v soukromnosti, tak i potom i před jinými apoštoly se ukázal, ale již teď také zejména o tu věc s ním v přítomnosti jiných šesti učedlníků, kteříž by toho k církvi svědkové byli, činiti má. Kdež sv. Jan vypisuje:

I. Jaké to a o čem rozmlouvání bylo?

II. Jaký blud za příčinou jeho v první církvi byl povstal?

O I. Rozmlouvání toho jsou dva díly. V prvním rozmlouvá Pán s Petrem o jeho apoštolství a budoucím mučedlnictví, v druhém Petr se Pánem o Jana, co se s ním díti bude.

Nejprv zajisté Pán Petra se vzeptal: „Šimone Jonášů, miluješ-li mne více než tito?“ Tím jemu na pamět přivodě, jak tam kdysi všecky jiné proti sobě za nic pokládal, pravě: „Byť se všickni jiní zhoršili nad tebou, já ne“ atd. (Mat. 26, 33.). Petr, cítě to, pokorně odpovídá: „Pane, ty víš, že tě miluji.“ Nechtěje již soudcem jiných býti, v svého pak srdce upřímnosti na vševědoucnost jeho se odvolávaje. Pán na to: „Pasiž beránky mé.“ A po chvíli opět, podruhé i potřetí: „Miluješ-li mne?“ Nad čímž se (potřetí) Petr skormoutil, boje se, že Pán opět nějaký pád jemu předpovídá, aneb snad necelost srdce jeho cítí. Protož ještě horlivěji odpovídá: „Pane, ty znáš všecko, ty víš, že tě miluji.“ Pán na to: „Pasiž ovce mé.“ Jakoby řekl: „Jakož jsem tě prvé s jinými od tělesného rybářství k duchovnímu byl povolal, tak i nyní opět povolávám, aby lidi k životu věčnému lovil. Avšak poněvadž Otec můj všudy v Písmě svém vyvolené své ovečkami svými nazývá (a ne rybami), kterýmž mne za pastýře dal, abych já jim smrtí svou života věčného dobyl, což se již i stalo: já vás k tomu jsem zvolil, abyste mi ovcí mých po světě rozptýlených do ovčince svého shledávati a pastvami života opatrovati pomáhali. A tebe, Petře, ačkoli's mi se byl zpronevěřil, zejména v tom potvrzuji. Zapřel's mne byl před nepřátely, chtěl jsem tedy, abys mne zase vyznal teď před těmito přátely. Zapřel's mne potřikrát, potřikrát teď ke mně se's přiznati zase musil. A já tobě potřikrát naproti tomu odpuštění výstupku tvého zvěstuji a tebe za řádného

pastýře svých ovcí vyhlašuji, aby tebe i tito tvoji tovaryši za toho měli i k církvi mé toho svědkové byli.

To Pán k jeho potěšení zpraviv, oznamuje dál, že mu k úřadu tomu netoliko pilnosti ale i trpělivosti bude potřebí, protože v čem se jemu předešle podával, avšak nedostál (že proň život složí), k tomu časem svým přijde, jakoby řekl: „Nu, poněvadž mne miluješ, svěřuji tobě ovečky své, kteréž já také miluji. Miluješ-li mne také opravdově, opravdově je pásti budeš. Budeš-li pásti opravdově, nebudeš bez nebezpečenství od vlků, jako i sám já, kterýž jsem pro ovce své život svůj složiti musil.“ O čemž k němu tak promluvil: „Amen, amen pravím tobě, když jsi byl mladší“ atd. (v. 18.). Címž co by mínil, evanjelista vykládá (v. 19.). Užívá Pán závazku svého v věcech velikých zvyklého, pro ukázání jistoty toho. Užil toho byl také, předpovídaje jemu pád jeho (Mat. 26, 34. Jan 13, 38.), čemuž Petr tehdáž nevěřil, ale že se pak skutkem již věřiti naučil, neměl tuto proč pochybovati. Namítá pak jemu naděje Pán, že ne tak brzo jeho povolá než až v starosti, jakož tak se stalo. Nebo 37 let ještě živ byl a kázal. Co dí: „Když's byl mladý,“ to někteří na budoucí také čas obracejíc, o prvních apoštolství Petrova letech rozumějí, v kterýchž sobě volný jsa, chodil a kázal po krajinách, až do času svého jetí, svázání, na smrt vedení. Vztáhnutím rukou rozumějí způsob smrti jeho, t. že měl na kříž roztažen býti, jako i sám Pán. Nebo tak se stalo.

To jemu oznámiv Pán, vstal a řekl: „Pojď za mnou.“ (Ř. následuj mne). A on vstav, šel. Kam šel Pán a Petrovi za sebou jíti kázal, nedokládá evanjelista. Někteří o duchovním následování vykládají, v ochotnosti k úřadu i k smrti, obracejíc sem Jan 13, 36. Ale poněvadž Pán opravdu vstal a šel a Petr za ním a poněvadž jisté jest, že za tímto zjevením bylo to veliké Kristovo na hoře Galilejské velikému množství věřících se ukázání, ne zle soudí učitelé někteří, že hned odtud Kristus Petra s sebou vzal, jiné pak k svolávání věřících v tom vůkolí rozeslal. Sel tedy Petr za Pánem a Jan (snad i on návěští maje) také. A tu se začalo o Janovi rozmlouvání.

Nebo Petr, vida Jana, otázku učinil: „Pane, co pak tento?“ Kterouž otázku někteří v dobrém smyslu berou, jako by řekl: „Slyším již, co sám činiti a trpěti mám.

Co pak tento můj věrný tovaryš, oddělen-liž ode mne bude, aby mi v pracech i smrti ku pomoci a potěšení nebyl?“ Vidí se zajisté z historie evanjelické, že ačkoli Petr nejstarší a Jan nejmladší mezi apoštoly byl, mezi nimi však největší spojení a tovaryšství bylo, i dokud při Pánu byli, i potom. Za příklad se toto sedmero připomenouti můž: (1) Že spolu posláni byli k strojeni Beránka (Luk. 22, 8.). (2) Janovi Petr návěští dal tázati se Pána o zrádce (Jan 13, 24.). (3) Spolu běželi k hrobu (Jan 20, 4.). (4) Teď Jan Petrovi oznamuje, že Pán na břehu stojí, a spolu za Pánem jdou sami dva. (5) Po vstoupení spolu do chrámu chodívali k modlitbě (Skut. 3, 1.). (6) Spolu byli jati, do žaláře dáni a před radou židovskou slavné vyznání učinili (Skut. 4, 3. 13. 19.). (7) Spolu byli posláni do Samaří (*ibid.* 8, 14.). Patrné tedy jest, že spojeni byli srdcem, protož se Petr, laskavou péči o bratra milého maje, na něj ptal. Ale tvrdá Kristova odpověď ukazuje, že ne tak z lásky jako z drzosti a chtivosti vyzvídání, co se budoucně i s jinými díti má, otázku tu učinil. Načež Pán odpověděl: „Chci-li já jeho nechati, dokudž nepřijdu, co tobě potom? Ty pojď za mnou.“

O II. Tato odpověď, když se rozhlásila potom mezi bratřími (t. věřícími všemi, kteříž v ten čas nejinak se než bratří jmenovali), praví evanjelista, že se odtud zarodilo domnění o Janovi, že on neměl umříti, ale do soudného dne živ býti. Což evanjelista sám poráží, pravě, že toho Pán neřekl, než toliko že, byť jeho neb jiného třeba do soudného dne chtěl nechati, na to aby se Petr nedoptával a soudů Božích (kromě toho, což jemu zjeveno a k čemu se strojiti poručeno) nezpytoval. Ovšem pak porazil to sám skutek, poněvadž Jan, ačkoli po všech jiných apoštolích a smrtí přirozenou umřel, umřel však v létu Kristovu 104, věku svého 99, jakž historia církevní oznamuje a učitelé staří připomínají. Omyl tedy těch dobrých bratří vyjevil se. Divné však, že ho nynější Římané křísiti smějí k vůli své pokažené latinské bibli, v níž místo *Si*, majíce *Sic*, čtou: „Tak chci aby zůstal dokavadž nepřijdu.“ Protož se psáti nestydí, jedni, že neumřel, ale jako Enoch a Eliáš živý do nebe přenesen jest, jiní, že sic umřel, ale však že hned zase vzkříšen a z hrobu do nebe (tak jako Maria Panna) vzat, jiní

opět, že v hrobě sic zůstal, však živý, a co víc nemotorných těch pletek. Ježto kdyby do původního textu nahlédli a jakož uctivosti ku Písmům, tak i rozumu trochu lépe užívati chtěli, viděli by, že to rohož jest.

Zavírá to evanjelista těmi slovy: „Toto jest ten učedlník“ atd. v. 24. Kdež znamenejme: 1. Odevřenost jeho, že se za jméno své v refutování předešlého bludu nestydí. 2. Pokoru, že se učedlníkem jmenuje, doktorem doktorů jsa. 3. Jistotu těch věcí, poněvadž to svědek píše. Svědkům zajisté zavedeným, upřisahaným, očitým a povědomost pravou věci majícím všudy se věří a aby se věřilo, božskými i lidskými právy ohraženo jest. Takový pak on byl, od Syna Božího k tomu zvolený, uvazovaný a všeho očima, ušima, rukama vlastníma (1 Jan 1, 1.) povědomý. Ale dosti o historii.

Tajemství a naučení.

Co pak se i v této historii zavinutých naučení a tajemství kryje, již sobě také porozviňme. Nebo poněvadž tu slova a věci Boží jsou, bez tajemství a naučení nejsou. A jest toho tu velice mnoho, tak že nemožné rozvinouti všeho, leč summovně. Aspoň tak tedy: poněvadž osvíceným posluchačům i ponavrci jen, co odkud jde, jest svíce podati.

I. Napřed, když slyšíme, že se apoštolům zaháleti stýskalo, napomenutí máme také rozmařilosti vyhýbati, a to všickni, i kněží. Nebo Pán Bůh nás ku práci stvořil; a apoštol také nezpůsobnými a neužitečnými nazývá, kteříž nechtí pracovati, napomínaje skrze Pána Ježíše Krista, aby každý práci veda, chléb svůj jedl (2 Tes. 3, 11. 12.). Neškodilo by i nám exulantům na to pamatovati, kněžím i jiným, zvláště v tomto prodlévání Božím, abychom se vždy do nějakých prací a obchodů dávali raději, nežli podehnouc ruce, zázraků čekali neb po cizích koutech jako soldáti po kvartýřích rozloženi leželi, neb se toulkami a žebrotou živili. Nemáme zajisté tohoto na apoštolích příklad, ale práce máme, ačkoli oni o svém brzkém rozeslání naději majíc, mohli raději (jakž se nám zdá) čtením biblí a rozmlouváním společným čas tráviti a tak se brousiti; a oni hle předce, a Kristus je našel i při práci, a předce se jemu hodili. Tato věc dobrého

uvážení potřebuje; jen aby se nezapomínalo, chce-li kdo z kněží zatím v práci a živnosti se vydávati, aby hleděl obchod před se bráti, kterýž na požehnání Božím záleží, jako hospodářství, rolí dělání, řemeslo atd. a ne handle, lichvy a podobné.

II. Když slyšíme, že se apoštolé vždy pospolu drželi a svorní byli, tak že když jeden řekl: „Půjdu ryb loviti,“ druhý hned: „Já také,“ třetí, čtvrtý atd. také; to k následování míti chtějme také v exilium svém. Lépe jest pospolu se držeti, pro radu, pomoc, potěšení, nežli naprosto se roztrhati. A kde pospolu jsme, buďme svorní, ne aby jeden sem, druhý tam, třetí jinam, vše různo, jakž nejednou po hříchu bývá.

III. Slyšíce, jak se apoštolům nedařilo bez Krista, suďme: co jsou snažnosti naše bez přítomnosti moci a pomoci Boží? Noc a daremné kvaltování, jakž žalm 127. svědčí a příkladové tvrdí. Třebas i to, co se nyní v světě děje. K vytržení a vytažení vlasti naší a jiných křesťanských krajin z hlubiny Antikristova tyranství, neshlukuje-li se medle množství rybářů? a to kolik let pořád? a to silných, králů, knížat, vojsk jejich? a nepracují-liž až do potu a krve okolo toho? Avšak s jakým prospěchem? Přebídným. Až posavad jen se síti trhají a jedni za druhými tonou. Což to než znamení, že v mrákotech hněvu Božího tápáme, a že vůdce vojsk Božích nevychází s vojsky našimi? Avšak naději tu mějme, že jak milost Boží svítati začne a Kristus na našem břehu se ukáže, jedna šťastná hodina napraviti může všecko.

IV. Že se Kristus učedlníkům na břehu teď po vzkříšení ukázal a ne po moři chodící jako tam kdysi (Mat. 14, 25., Jan 6, 19.), praví učitelé, že vyznamenati chtěl, kterak již po svém vzkříšení na břehu věčné bezpečnosti jest, a bouří strastné smrtedlnosti znikl, a my k němu tam na břeh druhého života pospíchati máme, jako teď učedlníci. A jakož Kristus teď v svítání jim se zastkvěl, tak se všechněm svým, když temnosti přítomného života míjejí, spatřovati dává a je k sobě, aby s ním hodovali, béře.

V. Že ho ne hned poznali, znamená, že my častokrát přítomnosti Boží (zvláště v kříži a nedaření) neznamenáme, on však pravdivě s námi jest (Žalm 91, 15.).

VI. Že je dítkami nazval, ačkoli někteří starší věkem byli než on, tím netoliko přívětivosti poučil služebníků církve k lidu svěřenému, ale také ukázal, že se v církvi ne podle let, ale podle stupňů prospěchu věk počítati má, aby počáteční křesťané, byť v šedinách byli, dětmi slouli, jako děti mlékem krmeni byli a pěstováni laskavě (1 Kor. 3, 1., Gal. 4, 19.).

VII. Že tento zázrak Kristus učinil v moři, osvědčiti chtěl, že on jest ten pravý nový Adam, zvýšený nade všecko stvoření, o němž žalm 8. zpívá, že pod moc jeho dáno jest všecko, i ryby mořské a cožkoli chodí stezkami mořskými (v. 9.). A o němž v žalmu 89, 26. Bůh řekl: „Vložím na moře ruku jeho, a na řeky pravici jeho."

VIII. Že kázal zavrci síť, moha způsobiti, aby jim ryby samy do lodí skákaly, ukázal, že Bůh skrze prostředky dělá a prostředkům žehná. Těch kdo užívá řádně, aby požehnání čekal; lenoch a převrácenec nic.

IX. Že poručil zavrci na pravo, to pro zkušení poslušenství jejich; avšak také pro ukázání, že právě ctně a šlechetně s prostředky zacházeti musí, kdo požehnání míti chce, a ne fortelně, lstivě, křivě. V Písmě zajisté pravicí všecko chvalitebné a slušné, levicí všecko nenáležité a zavržení hodné se rozumí.

X. Že Jan Krista nejprvé poznal, vyznamenán tím orličí jeho vnitřní zrak, kterýmž nad jiné všecky obdařen byl, aby věčné Kristovo Božství jadrně spatřovati i jiným ukazovati mohl. Jakž i činil v historii evanjelium svého, o kterémž platonický filosof, pohan, svědectví vydal, že křesťané nic subtilnějšího v knihách svých nemají a že by měli zlatými literami tu knihu sobě přepisovati dáti. *(Augustino teste, 10 de Civit. Dei, cap. 29.).* A že Jan z příčiny poskytnutého dobrodiní tak ostře na Pána pohleděl a jej poznal, příčina se dává, abychom i my také tak dobrodiní Božích užívati hleděli, abychom jimi naprosto k Bohu vedeni byli.

XI. Že Jan prvé Pána poznal, prvé pak k němu nepřišel, ale Petr; též, že Petr pro milost k svému Pánu do moře sebou hodil, jiní pak zůstali na cestě zřízené, v loďce: poznávejme darů Božích rozdílnost, kteráž však svornosti a milosti společné rušiti nemá, alebrž ji tvrditi. Nebo Kristus předce jest všechněm Kristus atd.

XII. Že Petr, do moře se pustiv, zachován a neutonul, vidíme moc přítomnosti Boží při těch, kteříž v povolání svém kráčejíce, všeho nebezpečenství myslí udatnou se odvažují (Iz. 43, 2. 3.). Protož přicházíme-li do úzkosti a vyhnouti nelze, myslme vždycky, že před sebou na břehu Krista máme, nás k sobě volajícího atd. Nemá-li kdo však tak udatné víry a má k vyhnutí nebezpečenství zřízený prostředek (jako teď druzí, lodí), bezpečněji toho se držeti; všudy Pán Bůh doufajícím v sebe pomáhá.

XIII. Že Pán učedlníkům snídaní připravil, rybu pečenou, troje naučení máme. Jedno, že dá-li kdo co Kristu, nahradí mu on zase. Učedlníci v den vzkříšení dali mu kousek ryby pečené, on jim teď celou a jiných množství. Druhé, byť někdy práce naše daremná byla (jako těchto celou noc), důvěřme se však, že proto vždycky předce Kristus kus chleba pro nás opatří, a něco k tomu atd. Třetí, že Pán učedlníkům sám snídaní přistrojil, k němu svolal, rozděloval, obraz máme toho, kterak sám on jest Spasitelem, kterýž nám věčné hody (Luk. 22, 30.) sám přistrojil, sám k nim skrze evanjelium svolává, sám je rozdělovati bude věčně (Žalm 23, 1—3. 5.).

XIV. Že se učedlníci Pána neptali: „Ty kdo jsi? vědouce že on jest,“ splnění vidíme toho, co Jan 16, 22. 23.; obraz toho, co bude v nebi, když ho viděti budeme tváří v tvář, znajíce již všecka tajemství a toliko radostí sytíce duše své (Žalm 16, 11. a 17, 15.).

XV. Že Pán nejpředněji s Petrem činiti měl, vidíme, jak se k padlým v církvi chovati máme (Gal. 6, 1.).

XVI. Že Kristus potvrditi maje k apoštolství Petra, po třikrát prvé, miluje-li ho, examinoval, vidíme, s jakou rozšafností úřad kněžský v církvi, a komu dáván býti má. Žádnému, leč kdo vroucně Krista miluje, a to se při něm dostatečně sezná. Nebude-li toho, místo pastýřů nájemníky bude míti církev — a má, nastojte, poněvadž se toho nešetří.

XVII. Že se Petr o to zkormoutil, avšak odpovídal, příklad máme všickni trpělivě snášeti, jestliže se někdy (jako i nyní) tuhým a dlouhým exámenem kříže na skutečnou lásku naši k sobě dobývá.

XVIII. Že po třikrát pásti kázal, jednou beránky, po dvakrát ovce, to učitelé rozdílně vykládají. Summa toho jest, že služebníci církve pásti mají ovce, ne kozly;

Kristovy ovce, ne své; všecky, mladé i staré, a to způsobem trojím, totiž: srdcem, ústy, skutkem. Srdcem: na modlitbách a pozorlivé o stádo Boží pečlivosti; ústy: vyučováním, napomínáním, potěšováním; skutkem: v příkladném životu a v kázni, a v čem mohou. Aneb i takto: Pásti mysl, osvěcováním; pásti svědomí, osvědčováním; pásti duši i tělo, v řádu držením.

XIX. Že Pán Petrovi úřad dávaje, přidává kříž, ukázal tím, že kdokoli jedno na se béře, druhého neznikne. Protož apoštol rozmazané služebníky, kteříž v pastýřství se vydávajíce, jen vlny a mléka a ne ovcí hledají, nepřátely kříže Kristova nazývá (Filip. 3, 18. a Ezech. 34, 2.). Ovšem tedy ten veliký nájemník, Antikrist, kterýž nad stádem církve jen panování hledá a místo kříže Kristova nesení, sám jiné křižuje, podvodník jest; jakkoli z tohoto místa tyranskou svou nad církví moc vykroutiti chce. Ale nehodné, soudíme, tím se nyní zanášeti.

XX. Petrovi, kterýž Pána velice miloval, připil Pán svůj vlastní kalich, smrt kříže; Jana, jehož velice miloval, ušetřil tím. Hle, volný sobě Pán, nakládá jak s kým chce; že se po těch zevnitřních věcech nepozná, kdo v větší neb menší lásce u něho jest (Kaz. 9, 1.).

XXI. Co se tu o smrti Petrově praví, že skrze ni měl oslaviti Boha, to velmi potěšitedlné jest nám křesťanům, nám vyhnancům, nám mučedlníkům, jestliže koho z nás tím Pán Bůh poctí. Neb ač smrt Petrova před světem ohavná byla, před Bohem pak nedokonalá obět (proto že z nechtění šel, jakž tu Kristus předpovídá; byl by ji raději znikl) nicméně však Bůh ji za oslavení sebe přijal. Díš-li kdo: „I jakž se oslavuje Bůh smrtí mučedlnickou?“ 1. Tak že se ní svědectví dává učení Božímu, že pravda jest, kterouž oni i krví svou zapečetiti smějí. 2. Dává se tím budoucímu životu, kterýž Bůh vyvoleným svým chová, svědectví, že jest v pravdě, a tento časný tak dalece vážen býti nemá jako onen. 3. Dává se Bohu nejvyšší ta čest, že jemu poslušenství náleží od všelikého tvoru jeho až do smrti a do prachu, aby s námi, co chce, činil v životě tomto i na věky. Což poněvadž jest následování Krista a šlépějí jeho, ačkoli nedokonalé, Bůh jakož smrtí Syna svého oslaven byl, tak sobě těchto smrt za slávu svou klade a je zase oslavuje (Jan 12, 28. a 17, 1.) pro Krista, kterýž se posvětil za ně *(ib.)*.

XXII. Když slyšíme, že Petr o Pánu praví: „Pane, ty znáš všecko,“ a Pán na potvrzení toho hned mu oznámil, co se v 37 letech potom státi mělo a stalo, připomeňme sobě a pamatujme vždycky, jakého my Pána máme? Jmenovitě kterýž všecko ví, i co se komu z nás kdy přihoditi má, kterého roku, měsíce, dne, hodiny, kde a jak skonati má. Buďmež tedy živi jako vždycky a všudy v očích jeho a důvěřujíc se jemu, že nás k dobrému cíli cestami sobě známými povede, jděme dobromyslně za ním, kamkoli povede a kudykoli, skrze vodu neb oheň; lépe tisíckrát on tomu rozumí než my a nezavede (proto že věrný jest) žádného, kdo se mu důvěří, na věky věků.

XXIII. Když slyšíme, že Jan sebe nejmenuje, než toliko opisuje, že ten učedlník, kteréhož miloval Ježíš, naučení mějme blahoslavenství na tom zakládati, že nás Pán Ježíš Kristus miluje, by pak svět o nás a o jméních našich třebas ani nevěděl.

XXIV. Co tu o Petrovi slyšíme, že nepřestal na tom, co jemu Pán z strany jeho samého zjevil, ale se na více dobýval, to mějme za zrcadlo lidské přirozené všetečnosti, kterak my vždycky rádi přezvídáme to, co k nám nepřináleží. Posoudíme-li se v tom, řídký jest, kdo by tytýž na jazyku, v očích, v srdci, neměl Petrovy dotázky: „Co pak tento? Co pak onen?“ Do cizích domů, prací, správ, úřadů, ba i srdcí nahlédati kdo se nepokouší? Ba i do Božích tajností nejednou se pokouší vhlédati mysl těkavá, co asi s tímto a tímto Pán Bůh umínil? co s ním dělati bude? A máme to za věc běžnou. Ale z tohoto okřiknutí Petra učme se, že to hříchem jest a věcí nenáležitou. Protož Petr potom osvícenějším byv, všetečnost mezi jiné veliké hříchy, vraždu, zlodějství, zločinství početl (1 Petr 4, 15.). Protož, nejmilejší, uživme tohoto k tomu, abychom kdykoli by se nám nepotřebné otázky v mysli neb na jazyku ozývaly, vždycky pohotově měli tuto Kristovu odpověď: „Co tobě do toho? Ty pojď za mnou.“ To jest, abychom bez ohlédání se na toho a onoho za svým předchůdcem a vůdcem šli, kam nás vede, jiné lidi a věci také jemu a jeho prozřetedlnosti poroučejíce.

XXV. Z toho tam v první církvi o Janovi apoštolu podešlého bludu patrně se ukazuje, kde se posavád blu-

dové v církvi berou a odkud se lehnou. 1. Onenno zajisté blud zaléhl se z slov Kristových zle vzatých. 2. A posilen byl z podobnosti k víře, že se nimi takové Janovi privilegium mínilo, poněvadž ho Pán nad jiné miloval. 3. Krmen pak byl ten blud dlouhověkostí Janovou, že všecky apoštoly přečekal. I zdálo se jim, že to bude. Naprosto tím způsobem všickni bludové v církvi se rodí i rostou. Připomenu však jednu toliko věc za příklad. Četli biskupi římští: „Petře, ty jsi Petr, a na té skále vzdělám církev svou; a tobě dám klíče“ atd. Item teď: „Pas ovce mé.“ Čehož poněvadž k jiným apoštolům těmi tak slovy nemluvil, udělalo se jim v mysli, že asi ta slova zvláštní nějaké privilegium Petrovi dávají, aby veřejným stáda Božího a pastýřů nižších inspektorem a dozorcem byl. Přistoupil k tomu *affekt* aneb milost i Petrova ku Pánu, a Páně k němu, protož se to podobné zdálo, i biskupa římského a kleriků jeho, že by to čistě bylo, aby hlava viditedlná byla v církvi, pro řád, a aby tu byla, kde jest hlava politická všech království země, t. v Římě, kdež že i Petr smrt podstoupil, pověst jakási byla. I ujali se toho; a poněvadž k tomu přistoupila dlouhověkost, totiž že toho důstojenství (Petrovy stolice a veřejného biskupství) již přes tisíc let papež užívá a žádný ho o to připraviti nemůž, i utvrzují se v tom, že to arci pravda býti musí. Ale pohleďme, jak nás Jan svatý bludům jakkoli zastaralým larvu strhovati učí. Předně pak učí, že zastaralost bludu z bludu pravdy nedělá. Nebo Jan evanjelium své nemnoho před smrtí svou psal, když blud ten již právě zastaralý byl v církvi; a on předce naň sahá a jej vyvrací. Druhé, učí, že v rozvažování rozepří náchylnost postranní odložiti se naprosto musí. Protož on, ač se jeho dotýkalo, však jako by se nedotýkalo, tak o tom přímo mluví a píše, jak sama věc káže. Třetí a naposledy, ukazuje nám jedinou reguli k rozeznávání rozepří církevních, slovo Boží, jak v svém vlastním míněni stojí, bez přidávání a ujímání. Proto zajisté teď pilně to examinuje a rozbírá a křesťanům ukazuje, co Kristus řekl a neřekl, aby sobě z toho jiného nebrali, než se mínilo. A tohoto trého posavád šetříc, za milostivou pomocí Kristovou a ducha jeho i ten připomenutý Antikristský podvod i jiní jacíkoli bludní smyslové mohou a mají rozezná-

váni býti, aby pravdě omylové a jasnému světlu mrákoty ustupovati musily; jakž se i stalo již z milosti Boží, že učení Boží od Antikrista zatemnělé tím způsobem na větším díle vyčištěno jest. (Ale dosti až potud.)

HARMONIE O VZKŘÍŠENÍ.

DÍL VI.

(Na den vstoupení, ráno.)

Den přítomný jest nám den pamětný onoho slavného dne, kterýž Pánu a Spasiteli našemu viditedlného jeho na zemi v těle přebývání ostatní byl; v kterémž on s milými svými na zemi se rozžehnav, viditedlně k Otci v nebe vstoupil, na pravici trůnu Božího se posadil, panství a zprávu nebe i země ujal a že tou sobě na nebi i na zemi danou mocí vždycky předce až do skonání světa církvi přítomen bude, ujistil. Nad čímž plésalo nebe i země, klaněli se apoštolé, zpívali anjelé, a hned za tím k tomuto Pánu nebe i země obraceli se národové světa, knížata a králové země skládali k trůnu krále králů koruny své. Což vše vida v duchu David, radostně o tom zpíval i k zpívání celé církve napomínal, takto: „Vstoupil Bůh s troubením“ atd. (Žalm 47, 6—10.).

Textus.

Nežli k samé historii vstoupení Kristova přistoupíme, musili jsme napřed k uvážení vzíti zjevení Páně, kteréž se před vstoupením ještě na hoře Galilejské stalo; odkudž apoštolům do Jeruzaléma vrátiti se poručil, a potom se jim tam opět zjevil, a teprv od nich se odebral. Samé tedy historie o vstoupení k nešpornímu času sobě odložíc, nyní předešlé to v Galileji zjevení rozvažujme, proto že 1. Ještě vysvětlováno není. 2. Co tam Pán mluvil a činil, to někteří evanjelistové s posledním zjevením spojují, protož se to také při dnešní památce z Marka evanjelisty připomínává. Vypisuje se tedy v předslyšaných slovích: Nejpřednější a nejslavnější

Kristovo po z mrtvých vstání svým se zjevení.

Kdež povážíme:

I. Podle čeho nejpřednějším a nejslavnějším jest?

II. S jakými okolostojičnostmi se dálo?

III. Jaké tu slavné kázaní Pán shromážděnému množství učinil?

O I.

Desatero bylo Kristovo svým se ukázání v životě novém po vzkříšení:

1. Maří Majdaléně (Mar. 16, 9.).
2. Ženám jiným (Mat. 28, 9.).
3. Jdoucím do Emaus (Luk. 24, 13.).
4. Petrovi (*ibid.* v. 34.).
5. Desíti učedlníkům (Jan 20, 19.).
6. V téhodni potom jedenácti učedlníkům (*ibid.* v. 26.).
7. Sedmi učedlníkům při moři Tiberiadském (Jan 21, 1.).
8. Tomu na hoře Galilejské velikému učedlníků množství (Mat. 28, 16. 1 Kor. 15, 6.).
9. Jakubovi samému (1 Kor. 15, 7.).
10. Apoštolům v Jeruzalémě, odkudž je vyvedl na horu Olivetskou, a tu od nich na nebesa vstoupil (Luk. 24, 50.).

Mezi těmi že nejslavnější bylo toto přítomné, ukazuje se to šesterým tímto:

1. Že o samém tomto činíval zaslíbení ještě před smrtí svou: „Když (prý) z mrtvých vstanu, předejdu vás do Galilee“ (Mat. 26, 32. Mar. 14, 28.).

2. Že anjel po vzkříšení totéž obnovoval, k ženám mluvě: „Jděte, povězte učedlníkům jeho, i Petrovi, že vás předejde do Galilee, tam jej uzříte, jakož pověděl vám“ (Mat. 16, 7.).

3. Ze i sám Pán, ženám se ukázav, apoštolům vzkázal: „Zvěstujte bratřím mým, ať jdou do Galilee, tam mne uzří“ (Mat. 28, 10.). Tak se tohle vždycky o Galileji a tam uzření slavně mluvilo, proto že se slavně státi mělo, jakož se i stalo. Nebo

4. Jiná zjevení byla částeční, některým toliko osobám; toto pak bylo veřejné, jako celé spolu shromážděné církvi. Nebo tu netoliko apoštolé všickni byli, ale i bratří více nežli pět set, i ženy pobožné. Anjel zajisté i ženám

*

do Galilee jíti kázal s zaslíbením: „Tam jej uzříte“ (Mar. 16, 7.).

5. Jinde se Kristus nenadále zjevoval, tuto pak podle předohlášení, naschvál k tomu množství to věřících svolav a jim čas i místo uloživ.

6. Nejvelebněji tuto, jako před obličejem vší církve své, užitky smrti své a vzkříšení svého vyhlásil, a jak to po všem světě až do skonání jeho hlásáno býti má, nařídil. Což poněvadž tak jest, s velikou tedy i pilnosti i nábožností těch věcí pozorujme.

O II.

Okolostojičnosti jsou: I. Čas. II. Místo. III. Osoby přítomné a jejich sobě při tom počínání.

O I. Času žádný evanjelista zejména nedotýká. Porozumívá se však, že to bylo druhý neb třetí den po onom u moře Galilejského sedmi učedlníkům se zjevení, nějak při docházení pátého téhodne od vzkříšení. Nebo když sv. Jan vypravuje, že Pán od moře za sebou Petrovi jíti kázal, a Jan že také šel (Jan 21, 19. 20.), nerozumí se, kam by je byl jinam vedl, než na tu horu, kdež se zjeviti měl, jiné zatím učedlníky k svolání všech věřících z toho vůkolí rozeslav. Zase pak, poněvadž jim po tomto vidění do Jeruzaléma jíti kázal, muselť k tomu také asi 3 neb 4 dny (na 14 mil) míti, nežli čtyřidcátý den, v kterémž od nich vzat býti měl, přišel.

O II. Co se tkne místa, jmenuje se hora v Galileji, ale se zejména, která hora, neklade. Mohlo by se mysliti, že hora Tábor, na níž se Kristus prvé byl proměnil a slávy své papršlky třem učedlníkům byl ukázal, s zápovědí, aby toho vidění vůbec nepravili, dokudž by Syn člověka nevstal z mrtvých (Mat. 17, 9.). Teď tedy po vzkříšení svém že již sám slávu svou věřícím svým i hlásá, i hlásati po všem světě velí. Jiní však smýšlejí, že byla hora blíž Kafarnaum, na niž Pán v životě svém často vycházel k modlitbám, i tam zástupy učíval a jako synody držival, i apoštoly tam řídil (Mat. 5, 1. atd.). Podobné tedy, že jich také tu nyní potvrzoval. Čemuž napomáhá, že táž hora blizičko moře ležela, u kteréhož se Pán učedlníkům oněm sedmi před tím byl zjevil, a odtud bezpochyby je k svolání na nejbližší tu místo roze-

slal. Čehož, jakožto věci k pravdě nejpodobnější, při tom necháváme.

O III. Co se osob tkne, sv. Matouš zmínku činí o jedenácti učedlnících, t. apoštolích, ale poněvadž i ženy tam obeslány byly (Mar. 16, 7.) a sv. Pavel dokládá, že Pán vidín jest po vzkříšení víc než od pěti set bratří spolu, aniž se vymysliti můž, kde by jinde se to stalo než tuto, všickni učitelé na tom se snášejí, že tu na té hoře to veliké zjevení u přítomnosti tak velikého shromáždění se stalo. Nebo poněvadž artikul o vzkříšení Kristovu jest základem víry křesťanské (1 Kor. 15, 14.), musili o jistotě jeho netoliko sami apoštolé, jakožto zvolení k národům svědkové, ale i všecka tehdejší církev, jako prvotiny nějaké, utvrzena býti; aby v začátku hned všecka pochybnost pryč byla a na pravdu dobře ujištěnou, jako skálu nepohnutou, aby se stavěti mohlo. Protož sv. Pavel v listu svém k Korintským prvním, osmnácte let potom *(anno Christi 52)* psaném jako na svědky se odvolává na těch 500 bratří, pravě, že mnozí z nich ještě tehdáž živi byli, a někteří již zesnuli byli (1 Kor. 15, 6.).

Ti jak se při tom chovali, ukazuje Matouš, že uzřevše Pána, klaněli se, někteří však ještě pochybujíce; rozuměj někteří ne z apoštolů, kteříž dosti již utvrzeni byli předešlými zjeveními, ale někteří z těch, kteříž Pána ještě byli neviděli živého; těm se přihodilo co prvé apoštolům, že nevěřili pro radost. Což tedy Pán? Přistoupil blíže a mluvil s nimi. Z čehož se rozumí, že Pán ne hned, když se shromažďovali, viděti se jim dal; ale když již shromážděni byli a na něho čekali, z daleka k nim se přibližoval, a to v slávě a blesku; pročež se jemu klaněli a někteří že to anjelské zjevení jest, myslíce, pochybovali, dokudž pilnějším Pána spatřováním a posloucháním utvrzeni nebyli.

O III.

Nejzvláštnější pak věc, kteráž se tu dála, bylo kázaní Páně znamenité, kteréž tu přítomnému množství učinil. Jehož jsou tři částky:

I. Vyhlašuje, že mu všeliká moc na nebi i na zemi dána jest.

II. Nařizuje, aby to skrze evanjelium po všem světě hlásáno bylo.

III. Slibuje trojí zvláštní věc církvi své.

O I. „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi," dí. Rozvažujme slova pořád. „Dána jest," t. od Otce. Nebo jinde dí: „Všecky věci dány jsou mi od Otce mého" (Mat. 11, 27.). A Jan Křtitel: „Otec miluje Syna a všecko dal v ruku jeho" (Jan 3, 35.). A apoštol: „Bůh Pána našeho Ježíše Krista, Otec slávy, všecko poddal pod nohy jeho a jej dal hlavu nade všecko církvi" (Efez. 1, 17. 22.).

„Mně", rozuměj jako prostředníku, Bohu a člověku. Neb ač právem Božství svého měl vždycky s Otcem rovnou moc a slávu, však poněvadž se byl zmařil a poslušen jsa Otce, pro nás ponížil se až k smrti, on zase povýšil jej nade vše, aby jakož se celá osoba snížila pode všecko, tak zase povýšena byla nade všecko (viz Fil. 2, 6. 9.).

„Všeliká moc." Mocí rozumějme i právo a volnost k činění, co se koli jemu líbí, i možnost a sílu k vykonávání úsudků dobře líbezné vůle své. O čemž v Zjevení stojí: „Hoden jest zabitý Beránek vzíti moc a bohatství i moudrost i sílu i čest i slávu i požehnání" (5, 12.).

„Na nebi i na zemi." Apoštol dokládá: i pod zemí, t. v propastech (Fil. 2, 10.). Netoliko zajisté na nebi trůn jeho vyvýšen jest nade všecky anjely, aby se mu klaněli, rozkazů jeho, jako Pána svého, poslušni byli (Efez. 1, 21. Žid. 1, 6. 7, 14.), ale i na zemi dána jest mu nad každým člověkem (Jan 17, 2.), aby totiž spasil neb zatratil, nebo všecken soud vzdal jemu Otec (Jan 5, 22.). I v propastech aby v hrůze zdržoval duchy zlé atd.

O tomto „moci sobě na nebi i na zemi dání" mluví tu Pán pro tři příčiny:

1. Aby užitek smrti své a vzkříšení svého ukázal; o čemž níž.

2. Aby mysl jejich od očekávání tělesného v Jeruzalémě království odvrátil. Oni zajisté předce ještě (nýbrž i potom, když od nich na nebe vstupoval, jakž při nešpoře uslyšíme) v tom bludu vězeli, že Kristus na zemi králem bude. Ukazuje tedy těmi slovy, že království jeho není zemské, ale nebeské; není částeční, ale veřejné; není časné, ale věčné; a tak neskonale vyšší a slavnější, než oni na to ještě mysliti umějí.

3. Aby je ku přijetí legací, kterouž jim hned svěřiti měl, tím způsobem nastrojil.

O II. Hned zajisté dí: „Protož jdouce“ atd. Rozvažujme opět slova pořád:

„Jdouce,“ jakoby řekl: „Nestrojte se na měkkých polštářích usaditi se, pouť vám nastává.“ Kam?

„Po všem světě,“ jako by řekl: „Chtělo se vám až posavád slávy. Dám vám ji dosti, budete moji legáti do všech všeho světa národů, abyste vzdělávali království mé.“ I jak?

„Kažte evanjelium,“ jako by řekl: „Ne mocí vojsk a ostrostí meče budete mi svět ku poslušenství podmaňovati, ale mečem úst, slovem Božím, jehož za kazatele vás jsem povolal, zřídil, k tomu cvičil, a také i vysílám. Budete pak kázati evanjelium, t. veselé poselství, že „Bůh zamiloval svět a poslal Syna svého, aby každý, kdož uvěří v něho, měl život věčný.“ Komu to?

„Všemu stvoření.“ Nerozumějme jako titěrný onen mnich František, kterýž husím, kačenám, vrabcům kázával. Ale všemu stvoření lidskému, což se samo rozumí. Nebo pro které přišel, pracoval, život věčný připravil, těm také to zvěstovati kázal. Nepřišel pak ani netrpěl, ani nebe nepřipravil pro husy a vrabce, ale pro člověka padlého atd. Nazývá pak Kristus člověka vším neb všelikým stvořením (podle smyslu starých učitelů) proto,

1. Že jest výtah a summa všeho stvoření a malý svět, jakž filosofové učí.

2. Že jest přední účinek Boží, koruna všech tvorů, pro něhož všickni jiní jsou, a tak váhu a vzácnost všeho stvoření v Božích očích na sobě zdržuje.

3. Že obnovení lidského pokolení, kteréž se skrze Krista stalo, jest jako přestvoření lidí, odkudž i novým rodem a novým stvořením slove (viz Jak. 1, 18. Gal. 6, 15.).

„Učte všecky národy“ (*μαθητευσατε*), vlastně: „Čiňte mi učedlníky, aneb obracejte k mému učení všecky národy.“ To míní Kristus, že od té chvíle všecken svět opustiti povinen zcestné učitele a vůdce, a jeho samého za toho přijíti, kterýž cestě Boží v pravdě učí a z smrti do života vésti umí.

„Křtíce je,“ jako by řekl: „Kdokoli povolí učedlníkem mým býti, zaznamenejte ho, ne jako za starého zá-

kona obřízkou, ale ceremonií od Jana (z poručení Božího) začatou, křtem.“ I jak?

„Ve jménu Otce, Syna, i Ducha sv.“, jako by řekl: „Mocí a z poručení Otce mého, mé a Ducha svatého;“ a aby věřili v jediného toliko Boha Otce, kterýž Syna poslal a Ducha sv. dal a dává církvi, těšíce se celým srdcem tomu, že Bůh Otec je stvořil, Bůh Syn vykoupil, Bůh Duch svatý posvětil a zaznamenává k životu věčnému. Též aby se tím samým přihlašovali a zavazovali ku poslušenství tomu Bohu, kterýž se nad nimi smiloval.

„Učíce je zachovávati všecko, což jsem já přikázal vám,“ t.: „Nebude na tom dosti, že se přihlásí k Bohu a věrou pojednou milost přijmou; ale ať se zase oddají Bohu k činění vůle jeho, tak jak jsem já slovem i příkladem ukázal. Toho vy svědomi jsouce i v známost lidem uvozujte, i k ostříhání toho skutkem přidržte.“ Až potud nařízení.

O III. Následuje zaslíbení a to troje:

1. Patřící k těm, kteříž by evanjelium uvěřili a pokřtili se, že spaseni budou, s doložením, kdo neuvěří, (t. pohrdne radou Boží sám proti sobě a zpurný bude, nepoddá se, buď smyslem a věrou, neb skutkem a ostříháním slov jeho) že bude zatracen atd.

2. Druhé zaslíbení patří k evanjelium hlasatelům, apoštolům a pomocníkům jejich, že jim dá moc divy a zázraky činiti, jichž tu v pěti rozdílech vyčítá: 1. Ďábly vymítati. 2. Jazyky novými mluviti. 3. Hady beze škody bráti. 4. Jed přemáhati. 5. Nemoci hojiti. Jakož zajisté králové svým legátům dávají *kredencní*, t. důvěřící listy, aby jejich řízení žádný v pochybnost bráti nemohl, tak potřebí bylo těmto mezi divoké, učené, mocné vyslaným dáti něco, čímž by mocně, v čím jménu přicházejí, prokazovati mohli. I dána jim moc divů činění, nad nimiž svět trnouti a oněměti musil a poddati se v poslušenství Bohu. Toho bylo potřebí, pokud divocí národové nebyli podmaněni k víře a tím evanjelium utvrzeno; potom přestalo, protože obyčejný Boží řád jest učiti nás cestě spasení skrze zákon a svědectví. Nechce-li toho kdo, nevzejde mu záře (Iz. 8, 20.). Trvají sic zázrakové v církvi, ale v smyslu duchovním, o čemž níž.

3. Třetí zaslíbení jest o věčně trvající přítomnosti jeho v církvi. „A aj, já s vámi jsem až do skonání světa“.

Patří to k celé církvi. Nebo apoštolé neměli býti na světě až do skonání světa v osobách svých, ale v osobách náměstků svých a v umění svém. Potěšuje pak je tím, aby se nelekali, že na ně tak veliké věci vzkládá, poněvadž to nebude dílo jejich ale jeho, oni toliko za nástroje aby se propůjčili. A že ne sami jen to konati budou, ale i náměstkové jejich do skonání světa, jedni po druhých sobě pomáhajíce. Nemínil pak tělesné přítomnosti, ale přítomnost Božství svého a Ducha svého, jehož mocí obléci je strojil. Nebo již jim prvé byl řekl: „Mne ne vždycky s sebou míti budete“ (Mat. 26.) a po některém potom dni skutečně se od nich odnesl do nebe. O čemž i tu bezpochyby jim oznámil a aby hned apoštolé do Jeruzaléma šli, tam že se ještě jim zjeví, poručil. Potud historia zjevení toho slavného na hoře Galilejské.

PŘEDPOVÍDÁNÍ.

Nežli k tajemství přistoupíme, připomene se, jak to Bůh v Starém zákoně byl předzvěstoval, že Mesiášovi za utrpení smrti měla dána býti moc nad nebem i zemí atd.

Nejzřetedlněji to ukázáno Danielovi proroku, protož takto zapsal (přečísti ta slova v kap. 7, 13. 14.).

Totéž ukázáno figurami některými, jako že:

1. Jákob onen, vzdáliv se od tváře Otce svého do cizí krajiny, pro zachování života před vražedlným Ezau, prázdný vyšel, s holí toliko a zase s hojnou rodinou a velikými kořistmi (a jakž on mluvil s dvojím houfem aneb vojskem, 1 Mojž. 32, 10.) vrátil se do vlasti své k otci svému, tak tuto pravý nebeský Jákob, aby nás rodinu Boží před vražedlností pekelného Ezau zachoval, vyšel od Otce svého a přišel na svět, nic nemaje než hůl hotovosti ku poslušenství (aby neposlušenství naše vyplatil) a aj, vrací se k Otci svému dva houfy maje, nebeský a zemský, t. anjely, kteréž v knížectví jejich utvrdil a lidi, kterýchž sobě dobyl krví svou, a přitom místo kořisti všecko, což v nebi i na zemi jest.

2. Jozef onen, když pro zachování rodiny své do Egypta byl prodán, tam nevinně osočen a do žaláře vhozen, když se stále Boha bál, netoliko ho Bůh před smrtí a zahynutím zachoval, ale povýšil náramně a učinil pánem země Egyptské, tak žc se jemu všickni lidé

i bratři jeho klaněti musili (1 Mojž. 41.). Tak nebeský náš Jozef (pravý rozmnožitel říše) z žaláře smrti jsa propuštěn, pánem všeho světa a všech věčných věků učiněn.

3. David, onen mládeneček pobožný, od Boha zamilovaný a na království vyvolený, když horlivostí Boží horle proti pyšnému a rouhavému Goliášovi, s opovážením se života bojoval, pomohl Bůh, že netoliko nad ním svítězil, ale i triumf sobě slavný spůsobil a zatím koruna královská na hlavu jeho vstavena, aby nadevším Izraelem Pánem byl. Tak nebeský náš David, svítěziv nad pekelným Goliášem, poctěn jest trůnem království věčného, aby nadevším stvořením panoval. Toho zajisté Ježíše vidíme pro utrpení smrti slávou a ctí korunovaného, dí apoštol (Žid. 2, 9.). Na toť Kristus umřel, i z mrtvých vstal, i ožil, aby nad živými i mrtvými panoval (Řím. 14, 9.).

TAJEMSTVÍ.

Ale což pak odtud nám a spasení našemu? Mnoho, nýbrž všecko. Nebo jakož sláva Jozefova byla sláva rodiny jeho, jakož bohatství Jákobovo bylo bohatství dítek jeho, jakož království Davidovo bylo království Izraelské: tak moc Kristova moc naše, království Kristovo království naše. Nebo kralovati budeme s ním na věky věků, dí Písmo (Zjev. 5, 10. a 22, 5.). To že pravé jest, řeči tyto Kristovy, které v tom přeslavném zjevení mluvil, na svědectví jsou. Kdež nám

I. Vykoupení naše ujišťuje.

II. Dostatečnost jeho pro všecky lidi ukazuje.

III. Požívání jeho celé pouští.

O I. „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi.“ Rozpomeňte se věřící, co Adamovi prvnímu a rodině jeho bylo řečeno: „Panujte“ atd. (1 Mojž. 1, 28.) a co se stalo, když on panovati neuměl ani nad tvory ani nad sebou sám, jak skrz neposlušenství ztratil moc a panství, a dostal se v manství vraha svého ďábla. Když tedy nový Adam poslušenstvím svým dokonalým toho zasloužil, že jemu navráceno jest panství a to netoliko ztracené to panství zemské, ale přidáno i nebeské; komuž to jest navráceno než těm, kterýmž bylo ztraceno? Adam první ztratil panství sobě i nám; Adam druhý dobyl panství

sobě i nám (viz o něm Žalm 110, 7. Luk. 24, 24. 26. Fil. 2, 9. Žid. 1, 3. 4.; o nás pak Řím. 5, 17. Žid. 2, 10.). To jest, na čež se vztahují řeči jeho: „Doufejte, já jsem přemohl“ (Jan 16, 33.) „Živ jsem já, i vy živi budete“ (Jan 14, 19.), „Já vám způsobuji, jakož mně způsobil Otec můj, království, abyste jedli a pili za stolem mým v království mém“ (Luk. 22, 29.). Nýbrž dí: „Kdo svítězí, dám mu seděti na trůnu svém“ (Zjev. 3, 21.). Chvála tedy Bohu našemu a Beránkovi, kterýž nás vykoupil krví svou a učinil nás Bohu našemu krále a kněží, a budeme kralovati na zemi (Zjev. 5, 9. 10.). Nepřekazí tomu žádní nepřátelé na zemi, ovšem nepřekazí na nebi, kdež trůn svůj pro nás chová král náš. Blaze nám, vyhráli jsme.

O II. Ale kdo? Kdo vyhrál? Kdo svítězil? Všecko lidské stvoření. Proto zajisté to Kristus všechněm zvěstovati káže, kdo jen slyšeti můž, bez rozdílu národů, jazyků, řádů, pohlaví, věků a případností jakýchkoli, že jakkoli kdo skrze hříchy zabředl, jakkoli hluboko v panství a manství ďáblovo se dostal, jen uvěří-li v Krista, hned bude z mana Pán a z otroka král. O velikosti moci této dané Kristu, kteráž po všem světě všech věků dosahujíc, všechny lidi osvobozuje od ďáblovy moci, kromě samých těch, kteříž osvobozeni býti, ďáblu výhost dáti a Kristu se poddati nechtějí. To zajisté jest cesta k vyjití z moci ďáblovy, navrátiti se pod moc Boží, jiné není a býti nemůž na věky, jakž jsme v sv. pašiji slyšeli. Tak Kristus k nohám Otce se položiv, poddaností tou a poslušenstvím dokonalým obdržel to, že jemu dána moc a panství na nebi i na zemi. Tak do dnes kdokoli činí a s Kristem Otci se poddává, s Kristem díl béře v slávě. Ale kdoť toho nechce učiniti, než zůstává sobě v domnělé svobodě své vlastní vůle, t. v okovách těch, kterýmiž ho svázal satan, Bůh nebude vinen, že otrokem satanovým zůstane. Rovně jako slunce nebeské všechněm svítiti dostatečné není vinno, jestliže kdo před ním do jeskyně vcházeje svítiti sobě nedá. Tato hle dostatečnost vykoupení našeho jest důvodem také veliké té jemu dané moci na nebi i na zemi.

O III. Třetí důvod a jistota jest, že se nám to způsobené spasení nejen slibuje v věku budoucím, ale již hned v věku přítomném ku požívání dává. Ačkoli zajisté tuto Kristus jako o věci budoucí mluví. „Kdo uvěří

a pokřtí se, spasen bude", avšak se skrze apoštoly vysvětluje duch Kristův, tak mluvě k věřícím: „Milostí spaseni jste" (Efez. 2. 8.). Item: „My víme, že jsme přeneseni z smrti do života" (1 Jan 3, 14.). Nýbrž i ta slova Páně tu mluvená když se rozváží, ku požívání podávají věřícím spasení jejich. Proč zajisté slibuje spasení? Proč je křtem zapečeťovati káže? Jediné abychom skrze ty dvě věci, v nichž nemožné jest, aby Bůh klamal, měli přepevné potěšení z nepromĕnitedlnosti rady Boží? (Žid. 6, 17. 18.). Ó kdyby této nepromĕnitedlnosti rady Boží rozuměli křesťané, což by více jistoty a potěšení požívali mnozí, než to činí! Ty míním, kteříž ve jménu Trojice sv. pokřtěni a tak k tělu Kristovu přivštípeni jsouce, ještě však o spasení svém pochybují a ne jako by je již v sobě měli, než jako by ho teprv tam kdesi krom sebe hledati musili, tak sobě počínají. Ježto Bůh a slova jeho a skutkové jeho jsou pouhá pravda a amen. Protože vítěz Izraelský nemůže klamati, (1 Sam. 15, 29.) ani želeti darů a povolání svých (Řím. 11, 29.). Koho jednou přijme za dítě své v Kristu a dá ho znamením křtu zaznamenati k životu a spasení, v tom se již nemění, aniž čeho víc třeba, jen abychom my trvali v milosti a pokladu spasení, kteréž v nás již složeno jest, ostříhali s bázní a s třesením. Nebo přebývá-li Kristus v nás skrze víru (Efez. 3, 17.), takéť v nás již přebývá život věčný. „Nebo život věčný v Synu Božím jest", dí apoštol, „kdo má Syna, má život" (1 Jan 5, 11. 12.). Rozumějmež tedy potěšení svému, ó křesťané, a požívejme ho a plésejme a říkejme: „Chvála na věky Bohu" atd.

NAUČENÍ.

Mimo připomenutá vykoupení našeho tajemství máme tu jiných také naučení nemálo; něco se připomene.

I. Když slyšíme, že Kristus takové množství věřících měl, o nich věděl, shromážditi je uměl, ačkoli se nepřátelé jeho domnívali, že ho již do hrobu, a následovníky jeho do kouta vehnali, potěšení máme, že Krista a církve jeho žádné zevnitřní pokušení zkaziti a setříti nemůže, vždycky on předce sobě své chovati, i přes vichřice pokušení přechovati umí, jakž my sami zakoušíme z milosti Boží a toho svědkové jsme a budeme, které Pán

Bůh dochovává k tomu času, v kterémž sobě zase rozptýlené své shromažďovati začne. Bohu chvála!

II. Že je sobě na veselou horu, v veselý ten jarní čas shromáždil a jim sebe živého po svém veselém z mrtvých vstání ukázav, k veselí a radosti převeliké jim posloužil: tu máme obraz věčného onoho na nebeskou horu shromáždění, kteréž se po z mrtvých vstání našem stane, kdež radosti konce nebude.

III. Když Kristus apoštolům dí: „Učte všecky národy“, jistotu máme toho, že netoliko kázati, ale i psáti jim poručil učení své. Poněvadž zajisté oni neměli živi býti vždycky a měli učiti všecky národy až do skonání světa, patrné jest, že toho jinak učiniti nemohli, než sepsáním a všemu světu podáním učení Kristova. Protož Jan svatý řekl: „Co jsme viděli a slyšeli atd. to vám zvěstujeme, to píšeme“ (1 Jan 1, 3. 4.). My tedy psaní jejich majíce, jako bychom živý jejich hlas slyšeli, tak vděčně tohoto Božího opatření užívejme.

IV. Když Kristus dí: 1. „Kažte evanjelium atd. 2. Křtěte atd. 3. Učte zachovávati“ atd. máme tu pravou summu povinnosti apoštolské a kazatelské do dnes. Tři jsou částky úřadu tohoto: 1. Kázati slovo Boží. 2. Sloužiti svátostmi. 3. Mocí klíčů a kázně přídržeti lidi k zachovávání skutečnému vydaných přikázání. Což se z milosti Boží posavád mezi námi děje. Antikrist sobě přidal a zmyslil jiné tři povinnosti: 1. Mšíti, t. Kristovo tělo za hříchy lidské obětovati. 2. Posvěcovati vodu, byliny, páteře, titěrky, zvony křtíti atd. 3. Panovati nad svědomím lidským i nad městy a krajinami, dávati do klatby, vězení, na smrt atd. A smějí se nám, že takové moci neužíváme a užívati neumíme, nazývajíce nás *praedikanty*, t. kazateli, sebe pak *sacerdotes*, t. kněžími. Ale nech oni nám v instrukci apoštolské ukáží to, co sobě nad nás osobí, my jim ukážeme to, čehož se ujímati smíme, v těch třech částkách. Aj, teď stojí! Dejž nám toliko Bůh pro milosrdenství a my také pracujme, abychom v tom nalezeni byli věrní. Věděl Kristus, čeho církvi jeho potřebí jest aneb není; věděl také, co nařizovati má neb nemá. Vděčni buďte lidé Boží toho, když máte takové posly Kristovy a užívejte dověrně a poslušně práce jejich, kterouž i kázáním, i svátostmi, i přídržením skutečným ku pobožnosti při vás vedou.

V. Když Kristus o zatracení mluvě, neopětuje křtu, než nevěru toliko, potvrzení máme toho, že *non privatio sacramentorum damnat, sed contemptus.**

VI. Naposledy, co tu Kristus o zázracích mluví, že je míti budou věřící, to věřme, že ač přestalo tělesně, nepřestává však v církvi pravé duchovně. Tu zajisté: 1. Vymítají se ďáblové z hříšníků, obracením jich ku pokání (2 Tim. 2, 25. 26.). 2. Jazyk nový nebeský dobrořečení Bohu slyší se ustavičně. 3. Hadové zlých jedovatých obyčejů moří se. 4. A ač jim vždycky zevnitř odolati nelze, neškodí však vyvoleným k smrti věčné. 5. Mdloby a nemoci lidské tu se snášejí, hojí, léčí flastry evanjelium, svátostí, kázně atd.

Nýbrž každý věřící člověk sám v sobě toho povinen dokazovati a taková znamení víry své při sobě míti, t. 1. Zepřením se ďáblu a odvolením na věky věků jeho poslušenství. 2. Chvalami a modlitbami ustavičnými, kteréž po předešlé vetchosti činů a řečí zlých právě nový jazyk jsou. 3. Nepouštěním sobě do srdce hadů a jejich syptání, t. vnukání zlých. 4. Pakli se co vsmekne, zažitím toho a umořením v sobě, aby k skutku nepřicházelo. 5. Mdlob svých léčením a posilováním mocí Boží, skrze přítomnost Kristovu nám, do skonání světa. Amen.

Na harmonii o Kristovu vstoupení v nebe.

(Kázaní nešporní.)

Slavné Pána našeho Ježíše Krista na nebe vstoupení přítomně uvažovati majíce, vstupme napřed myslí a srdcem nábožným k Bohu a trůnu milosti jeho, za pomoc a nastrojení nás k rozjímání i tohoto velikého tajemství zavolajíc ve jménu prostředníka našeho Krista Ježíše atd.

Textus.

Divný Boží skutek v uvažování dnes máme, kterak tělo a krev naše proniklo nebesa a posazeno jest na trůn slávy Boží. To zajisté že divné jest, slyšeli jsme v historii teď svědectví, apoštolský příklad a anjelská

* T. j. nezatracuje svátostí postrádání, nýbrž svátostmi pohrdání.

slova. Nebo když za Pánem Ježíšem jako strnutí zhůru hleděli, anjelé k nim řekli: „Muži galilejští, co se divíte?“ Ale nejen tu apoštolé divili se, i potom, kdykoli o tom artikuli víry mluvili a psali, s podivením mluvili, jakž připomínáno bude. Příkladem tedy jejich my, zrakem víry tam s nimi na horu Olivetskou se postavíc, rozvažujme nábožně a pilně slavný a divný skutek vstoupení Pána našeho Ježíše Krista na nebesa.

Kdež nám evanjelistové toto tré pilně zapsali:

I. Co Pán k tomu na nebe vstoupení již již se stroje činil?

II. Co vstupuje a vstoupiv, učinil?

III. Co apoštolé po vstoupení jeho na nebe činili?

O I.

Troje to vypravují evanjelistové:

I. Že v jistý čas a na jisté místo učedlníky své sobě shromáždil.

II. Že s nimi ještě o věcech potřebných rozmlouval.

III. Že je z města vyvedl na místo to, kdež se s nimi rozžehnati měl.

O I. Čas jmenuje se den čtyrycátý od jeho z mrtvých vstání. Což, poněvadž v neděli z mrtvých vstal, trefilo se ve čtvrtek, jako dnešního dne. Proč ten den Pán k tomu vyvolil, vyhledávali pobožně staří, jiní jiné příčiny kladouce. Augustin dvě přivodí:

1. Že počet čtverní jest počet úhlů světa a tak nepohnutedlnosti, desaterní pak počet dokonalosti, jakožto zavírka a svazek nižších počtů. Poněvadž tedy čtyrykrát deset jest čtyrydcet, že 40 zvláštní dokonalost a tajemství v sobě má a od Boha často v tajemství užíván jest, i tu.

2. Že poněvadž Kristus v hrdle smrti 40 hodin zůstával (začneme-li počítati od hodiny polední v pátek, když na kříži visící Syn Boží temnostmi hněvu přiostřín byl, až do hodiny vzkříšení) chtěl zase celých 40 dnů vítězství nad smrtí osvědčovati. K čemuž se přidati můž, že jakož čtyřidcátého dne po svém narození Otci v chrámě obětován byl, a v začátku poselství 40 dnů půst a pokušení ďábelská snášel, tak tuto sebe prvorozeného z mrtvých (Zjev. 1, 5.) v nebeském chrámě ukázati chtěl 40. dne, a na poušti světa své nad ďáblem vítězství k hrůze jemu 40 dnů osvědčovati.

NB. Otázka jest, kde Pán po těch 40 dní byl a co činil, poněvadž s učedlníky nebyl vždycky, než někdy toliko se ukázal. Odp. Co zjeveno není, o tom nevěděti žádnému na škodu není. Však poněvadž jisté jest, že nezahálel, zdá se některým podobné k pravdě, že prohlédal okršlek zemský, dolní díl království svého. Čehož zdá se, že namítají Písma (Žid. 1, 6. Žalm 97. Efez. 4, 10.). Též figura Jozefova (1 Mojž. 51, 46.).

Místo, odkudž vstoupiti strojil a kamž sobě své nejprv shromáždil, bylo město Jeruzalém. Protože náleželo, aby kde potupen byl, tu také byl oslaven, a odkud se hlas evanjelium rozjíti měl do všeho světa, tu aby se dílo spasení jakož vykonalo smrtí jeho, tak i zapečetilo na nebe vstoupením jeho.

O II. Shromáždiv je tedy, aneb shromážděné v Jeruzalémě navštíviv, co činil? Toto tré:

1. Vypravoval jim ještě o království Božím, t. že království jeho není a nebude z tohoto světa, ale království takové, jakéž jest Boží, zde v srdcích lidských ukryté, v nebi teprvá patrné.

2. Přikazoval jim, aby z Jeruzaléma neodcházeli, ale očekávali zaslíbení Otcova, t. Ducha sv., kteréhož jim od Otce poslati slíbil. Užívá pak zvláštního mluvení, že budou pokřtěni Duchem sv. proto, že Duch sv. v prorocích připodobněn byl k vodám (Iz. 44, 3.) a že ukázati chtěl již tu býti čas ten, o němž mluvil Jan Křtitel (Mat. 3, 11.). „Po nemnohých těchto dnech,“ nejmenujíc, po kolika dnech, ježto věděl, že den desátý potom, ale zatajil to.

3. Osvěcoval je v hlouposti, kterouž ještě pronesli. Nebo že nic neslyšeli od něho, jakým způsobem pak napraveno bude království Izraelské, t. vysvobozeno z moci Římanů (o kterémž oni, proroctvím Písem tělesně rozuměti se naučivše, naprosto smýšleli, že se státi musí), i sstoupili se a poradivše se vespolek, učinili skrze jednoho otázku: „Pane, v tomto-li času napravíš království Izraelské?“ Divná věc, že z nich ta tělesnost nechtěla. Což Pán? Jak to přijal? Neudomlouval-liž je? Nic; nevidělo se mu na odchodnou zuřivosti užívati; snesl je v té mdlobě, napravoval však ten nerozum. Jedno: ukazováním nepotřebnosti té otázky. Druhé, předložením jim věci jiné, jim znáti potřebnější. Dí zajisté: „Není vaše věc

znáti časy“ atd. Jakoby řekl: „Nesahejte v Boží tajnosti přes to než se vám vyjevuje; není vám ani žádnému člověku všeho věděti třeba, co a jak Bůh dělá. Dosti vám jest věděti svou povinnost, že máte svědkové moji býti (t. smrti mé, vzkříšení mého a na nebe vstoupení mého) napřed v Jeruzalémě, potom v celém Judstvu, pak v Samaří a odtud mezi pohany až do končin země. K tomu se strojte, co dále odtud půjde, neptajíce se.“ Čímž patrně naráží na řeč Boží (Iz. 49, 6.), že by málo jemu bylo Spasitelem býti toliko Izraele podle těla atd.

O III. Ty řeči dokonav, vedl je z města do Betany, kdež od nich měl býti vzat do nebe. Ne v samé vsi Betany, ale na hoře Olivetské blíž Betany. Sel-li s nimi viditedlně po ulici, či neviditedlně, nerozumíme, rozuměti však, že i cestou jda, s nimi rozmlouval, jako tam Eliáš s Elizeem (2 Král. 2, 11.). Ale již k samé historii přistupme.

O II.

Co Pán vstupuje, činil?

1. Rozprostřev ruce své, dával jim požehnání.

2. Vyzdvihl se od země v oblaku a odnesl se do nebe, a na pravici Boží se posadil.

3. Poslal zpět anjely dva, kteříž apoštolům, za ním v nebe patřícím, viditelně se ukázavše, o jeho zase viditedlném k soudu živých i mrtvých příchodu kázání učinili. To tak z evanjelistů zřejmé jest, jako i to, že

1. Kristovým vstoupením míní se ne nějaké těla jeho zmizení, buď jakž *Apollinaris* smýšlel, ve čtyry živly se rozprchnutím, aneb jakž Manicheové, v slunce a hvězdy vjitím, aneb jakž nynější někteří, rozplynutím se po nebi i zemi, ale pravdivé od země v nebe člověčenství Kristova přenešení. Nebo to všecka slova historie ukazují. Lukáš dí: Že se od nich bral a do nebe nesen jest. Marek: Že vzat jest vzhůru do nebe. Lukáš opět: Že vyzdvižen jest, ani na to hledí, vzhůru a oblak vzal jej od očí jejich. Jakož tedy, když Písmo dí, že Enocha vzal Bůh (1 Mojž. 5, 24.), item: že Eliáš vstoupil v vichru do nebe (2 Král. 2, 11.), míní se pravdivé jich z místa na místo přenešení, z země v nebe, tak tuto. Rozuměj, ne povětrné nebe, v němž se ptáci proletují, ani hvězdnaté nebe, jenž obloha slove, ale třetí nejvyšší nebe, v němž

stolice slávy Boží jest a příbytkové anjelů Božích tam na tvář Boží patřících. Tak zajisté to vykládají apoštolé, pravíce, že pronikl nebesa, (Žid. 4, 14.) že vyšším nad nebesa učiněn jest, (7, 26.) že vstoupil vysoko, nade všecka nebesa, aby naplnil všecko (Efez. 4, 10.). Že pak poslední tato slova od některých se tak berou, jako by Kristus na nebe vstoupil proto, aby tělem svým nebe i zemi naplňoval, to se poráží tím, že to sám apoštol tu hned (v. 11.) jinak vykládá, t. o naplnění církve dary svými.

2. Že v kap. předcházející, v. 19., o nás věřících lidech také praví, že máme naplněni býti ve všelikou plnost Boží. A kdo z toho bráti můž, že jak Bůh plností svou nebe i zemi naplňuje, tak my naplňovati máme? poněvadž zřetedlné jest, že se to o plnosti darů Božích v nás rozumí. Naposledy byť se pak i o těle Kristově rozuměti mělo, tedy nemá se rozuměti jinak než *successive*, že totiž ten, jemuž je odvedena moc a panství na nebi i na zemi, jakož prvé na zemi byl tělem, tak potom na nebesa vstoupil a tak i tělesně přítomen jsa, obě ty strany království svého ujal. To jest pravý toho smysl, podle Písem a všech starých učitelů církve, že Kristus tělem svým do třetího nebe přenešen jest, ne jinam, přítomen však všudy jsa moci Božství svého.

3. Známé jest i to z Písem, co se pravicí Boží míní, t. moc, panování a řízení všech věcí. Jakož zajisté naše pravá ruka řídí všecko, co rozum a vůle káže, tak podle toho našeho lidského způsobu když nám mluví Bůh, svou všecko řídící moc pravicí nazývá. O čemž znamenejme Písma některá a rozumějme, že jinak není. „Pravice Hospodinova potřela Faraona,“ dí Mojžíš (2 Mojž. 15, 6.). „Pravice tvá podpírá mne,“ dí David (Žalm 18, 36. a 63, 9.). „V přesilné pravici Hospodinově jest spomožení“ (Žalm 20, 7.). Pravice tvá plná jest spravedlnosti (Žalm 48, 11.). Zachovejž pravicí svou (Žalm. 60, 7.). Učiní proměnu pravice Nejvyššího (Žalm 77, 11.). Pravice Hospodinova dokazuje síly (Žalm 118, 16.). Bezbožní povstávají proti pravici Boží (Žalm 17, 7.). Proč zdržuješ pravici svou?“ (Žalm 74, 11.). Tak i sám Bůh (Iz. 48, 13.): „Má ruka založila zemi a pravice má dlaní rozměřila nebesa.“ A tak jinde v Písmích Starého zákona. Když tedy se praví, že Kristus posazen jest a sedí na pravici Boží,

nemíní se jiného, než že Kristus odvedenou sobě maje moc na nebi i na zemi, ujal ji, a panuje a řídí všecky věci, jakožto plnomocný Boží regent, a pravý Pán všech věků. To též s sebou nese formule Boží, kteréž k němu už l: „Seď na pravici mé a panuj" atd. (Žalm 110, 1. 2.). Tak to apoštolové vysvětlovali, jako Petr, že všed v nebe, jest na pravici Boží, podmaniv sobě anjely, i mocnosti, i moci (1 Petr 3, 22. Viz také Efez. 19, 1—23. Item: Žalm 45, 5.).

Toto na nebe vstupování a pravice Boží ujímání že se dálo s plesáním anjelů sv., patrné jest z Písem (Žalm 47, 6. a 68, 18. přečti sobě slova). Nebo jestližeť při narození množství rytířstva nebeského přítomné bylo, zpívalo, Boha chválilo a tak se z daleka tomuto Pánu radovalo, což nečinili tuto? A důvodem toho jsou ti dva kážící apoštolům, rovně jako při narození ten jeden pastýřům kážící. Jeden kázal, mnozí zpívali, tak tuto dva káží, jiní všickni Pána vzhůru jdoucího v plésání a zvuku trub provázejí.

O III.

Co pak apoštolé k tomu ke všemu říkali? Jak sobě počínali? Co činili?

1. Učinivše poklonu Pánu svému, jakožto již také Pánu nebeskému a anjelskému, navrátili se do Jeruzaléma a to s radostí velikou, že již tak slavný cíl viděli Pána svého.

2. Přebývali pospolu v jednom domě, všickni apoštolé s ženami svými a matkou Páně a bratřími jeho, a to svorně a jednomyslně, trvajíce na modlitbách, doma i v chrámě, a čekajíce důvěrně splnění slibů o seslání Ducha sv.

3. Kteréhož splnění dosáhše a mocí z výsosti obléčeni jsouc, dokládá sv. Marek, že šli a kázali všudy a Pán jim pomáhal a slov jejich potvrzoval činěním divů. Poslušni tedy byli Pána svého a rozkazu jeho. Ale tu otázka jest, tak-li tomu literně rozuměti, jak sv. Marek praví, že kázali všudy? t. do všech-li národů došli apoštolé s evanjelium sv., poněvadž dodnes národové jsou, jichž nedošel hlas evanjelium, ale dochází skrze Hišpany, Angličany, Nydrlandery atd. Odpov.:

*

1. Kázaly všudy, t. kde tehdáž lidé bydleli. Do zámořských těch ostrovů kdy a jak se lidé dostali a tak zdivočeli, neznámé jest.

2. Sv. Pavel praví, že po vší zemi rozešel se zvuk jejich (apoštolů) a až do končin okršlku země slova jejich, namítaje, že nedošli-li kam sami apoštolé osobně, došla pověst o nich a učení jejich o Kristu. Též nedošlo-li do všech končin hned pojednou, za věku jejich, že došlo potom, dochází a dojde, aby předce všecky končiny země viděli spasení Boží. Potud historia. Považme také, jak tento veleslavný skutek Spasitele našeho předpovědín a předukázán byl v Písmích.

PŘEDPOVÍDÁNÍ.

1. Že měl vstoupiti na nebe, ukázáno to vzetím Enocha a Eliáše do nebe k Bohu, za živa (1 Mojž. 5, 24. 2 Král. 2, 11.). Ovšem pak tím Božím nařízením, aby nejvyšší kněz jednou v rok vykonaje v chrámě obět za hříchy lidu, všel do svatyně svatých za oponu a tam krví kropil a kadidlem kadil před Hospodinem (3 Mojž. 16.).

2. Že měl vstoupiti viditedlně, před svědky, (ačkoli z mrtvých vstal nespatřitedlně lidem) toho figurou byl Mojžíš s staršími Izraelskými, kteříž viděli slávu Boží, do níž vcházel Mojžíš, ale sami zavoláni nebyli (2 Mojž. 24, 9. atd.). Též Eliášovo v přítomnosti Elizea učedlníka do nebe vzetí atd.

3. Že vstoupiti měl od Jeruzaléma z hory Olivetské, to předpovědíno Zach. 14, 4., že stanou nohy Hospodinovy na hoře Olivetské, naproti Jeruzalému a že se hora rozstoupí na čtvero. Rozstoupilať se zajisté v duchovním smyslu, když odtud apoštolé do čtyr stran světa se rozešli k kázání evanjelium.

4. Že vstoupiti měl z hory Olivetské na horu Boží nebeskou, jaté s sebou veda vězně, to netoliko v žalmu 68, 19. předpovědíno, ale i předukázáno na Samsonovi, kterýž vylámav nepřátelům svým Filištínským brány, na posměch jim vzal na ramena svá vrata, s oběma veřejemi a s závorou, a zanesl to na vrch hory Boží před Hebron (Soudc. 16, 3.). Nebo aj teď pravda toho! Samson nebeský, slunce věčné, vybojovav království temnosti, na odivu triumf slaví nad nepřátely svými. Dvoje vrata,

kterýmiž jsme uzavíráni byli my vězňové hřícha, byly smrt a peklo, ty jsme byli prošli a v nich uzavíráni držáni. Veřeje, na nichž tato vrata visí, jsou hřích a zákon. Závora týchž vrat, nepproměnitedlnost zuřivé spravedlnosti Boží. To vše zdobýval náš Samson a všecko to v moc svou vzal a s tím se na nebeskou horu odebral, aby hřích, smrt, peklo, zákon, spravedlnost Boží nemohli věřících jeho v vazbě své držeti. To jest, což sám o sobě dí: (Zjev. 1, 18.) „Já mám klíče pekla i smrti.“

5. Že vstoupiti měl na oblaku, to ukázáno Danielovi (7, 13.) a Davidovi (Žalm 104, 1—3.).

6. Že s plesáním sv. anjelů i lidí, o tom žalm 47, 6. A figurou toho bylo Davidovo archy Boží na Sion zprovázení s triumfem velikým (2 Sam. 6, 5. 12. 14. 15. Žalm 132, 8. 9. 16.).

7. Že se jemu klaněti měli bratří jeho v slávu nebeskou jdoucímu, figura na bratřích Jozefových, Jozefovi pánu Egypta se klanějících.

TAJEMSTVÍ.

Jakož vstoupení Kristovo jest závěrek skutků jeho pro spasení naše zde vedených, tak jest zavírka a pečeť samého toho jím připravovaného spasení a jistoty naší o něm. Tu zajisté potvrzení máme:

I. Že cesta kříže, kterouž nám začal Syn Boží a napřed šel, jest pravá k nebi cesta a nemýlí. Říkával zajisté: „Chce-li kdo přijíti za mnou, vezmi kříž svůj na se“ a pod. Item: „Kdo se povyšuje (jako Luciper) bude ponížen; a kdo se ponižuje (jako Kristus) bude povýšen;“ to za reguli nepproměnitedlné spravedlnosti Boží vyhlásil; a aj na něm příklad! On se ponížil, poslušen byv Otce svého až k smrti kříže, protož ho Bůh povýšil nade vše atd. (Fil. 2.). To zajisté, že pro nás a na příklad nám stalo se, svědčí apoštolé: Petr (1 kap. 2, 21.) a Pavel (Žid. 2, 9. 10. přečísti ta slova).

II. A netoliko jest (vstoupení Kristovo) utvrzením naděje naší o spasení našem, ale jest začátkem jeho. Proto že Kristus hlava jest, my údové, co jeho došlo, dojde i nás. „Živ jsem já, i vy živi budete.“ (Jan 14, 19.) Jakož zajisté když kdo upadne do vody a potone, jestli že hlava zase vynikne, by pak údové ještě poněkud pod vodou zůstávali, jistý však jest život nejen hlavy, ale

celého těla; tak když všecko lidské stvoření bylo do víru zahynutí upadlo a teď hlava naše z víru smrti se vydobudouc, věčné bezpečnosti dosáhla, čeho se my údové lekati máme? Když lid Izraelský měl přes Jordán jíti do zaslíbené země a byl bázlivý, řekl k nim Bůh: „Po tomto poznáte, že Bůh silný živý jest u prostřed vás a vyžene před vámi nepřátely vaše“ atd. „Aj archa smlouvy Panovníka vší země půjde před vámi přes Jordán“ (Joz. 3, 10. 11.). I šli doufanlivě a prošli. A což my ještě pochybovati budeme, an pravá archa smlouvy naší přes Jordán oblohy této prošel, vidouce? Odstup to.

III. Nýbrž vstoupení Kristovo jest naše vstoupení a nás s ním již v nebesích posazení. Tak zajisté mluví a mluviti učí apoštol (Efez. 2, 6.). A patrné jest, že za kohoť umřel a vstal, za toho také vstoupil. Nebo on jest kníže pokoje, jehož knížetství (t. my dědictví jeho) na rameni jeho (Iz. 9, 6.). Kam tedy sám všel, tam nás také s sebou vnesl, jako onen nejvyšší kněz jména synů Izraelských na prsích svých nosící, před Hospodinem.

Čehož na hojnější důvod stalo se, netoliko že z hory Olivetské (kdež olivoví, vítězství, pokoje, radosti heslo, v hojnosti rostlo) na nebe vstoupil; ale také že vstoupil, požehnání dávaje a ruce rozprostřené maje. Tak zajisté s rozprostřenýma rukama vstupoval do nebe, aby i tím ukázal, co tam dělati bude: jmenovitě orodovati za nás a vylévati požehnání na nás a táhnouti po sobě nás, jakž byl řekl: „A já když povýšen budu od země, všecky potáhnu k sobě“ (Jan 12, 32.). Když tedy vidíš, ó křesťanská duše, že Spasitel tvůj v nebe jda, ruce rozprostírá, aby tě za sebou táhl, ty jemu zase podávej ne tak rukou jako srdce, a s chotí jeho v písni Šalomounově (1, 4.) volej: „Táhniž mne a poběhnemť za tebou.“

My tedy věříce, že s Kristem vzkříšeni jsme a posazeni na pravici Boží na výsostech (Ef. 2, 6.) hleďmež sobě počínati jako v nebi před obličejem Božím stojící, nýbrž jako sedící na pravici Boží, svatě, velebně a jakž na takovou důstojnost přísluší. Mezi tím jiná také některá naučení odtud vezměme.

NAUČENÍ.

I. Když slyšíme, že Kristus učedlníkům oznámiti nechtěl ani dne jistého, kdy Duch svatý seslán býti měl,

ani ovšem času napravení království Izraelského, nýbrž jim oznámil, že to není jejich věc; aby oni jen konali, co jim poručeno: učme se i my pokoře a střednosti v zpytování soudů Božích. Přirozené to jaksi nám jest vždycky žádati a vyzvídati tajnosti cizí, lidské i Boží; ale hamovati se potřeba. Nebo to zavedlo prvního člověka a zavodí do dnes mnohé. Co znáti nám třeba, neobmeškává nás tím Pán Bůh náš; jiné věci jemu poroučeti sluší. On ví, jak svět, jak církev, jak každého z nás vésti, říditi, zpravovati má a jaké proměny dopouštěti neb nedopouštěti. Na čež obzvláštně nynějších časů pamatujme, ne o to, kdy a jak pokušením těmto a rozptýlení našemu a tyranství nepřátel konec bude, ale o to, abychom věrní nalezeni byli až do konce, se starajíce.

II. Slyšíme, že Kristus na nebe vstoupiti maje, vyšel z Jeruzaléma do Betany a odtud vstoupil. Jeruzalém slove „vidění pokoje“, Betany „dům úzkosti“. Nedivmež se tedy, že i nás chtěje za sebou přivésti, z pokoje, pohodlí, rozkoší, potěšení časných nás vyvodí, a do domu úzkosti, stonání, pláče, uvodí, nebo to k nebi jest cesta. Protož blíží-li se komu nemoc a smrt, buď mysli dobré a těš se, že stonání tvá a úzkost smrti bude tobě Betany, t. do nebe brána, když se jen Krista věrou držeti budeš, aby po něm jako po žebříku Jákobovu skrze odevřené nebe vjíti mohl k slávě.

III. A jakož Kristus žehnaje se odsud šel, tak ty pamatuj, aby netoliko svou duši Otci svému (příkladem Kristovým na kříži) poroučel, ale i svým dítkám, přátelům, jiným pobožným a celé církvi požehnání žádal a tak v požehnání odsud se bral; tak se hned mezi požehnanými i sám také uhlédáš.

IV. Máme také při vstoupení Páně troje zrcadlo vroucí společné lásky: na učedlnících, na Pánu, na anjelích. Učedlníci toužebně za Pánem do nebe hleděli, až se zahleděli a zapomněli a od anjelů pamatováni býti musili. Pán podobně, ač se tělem od nich vzdálil a před sebou brány života věčného a trůn slávy měl, však srdcem svým od nich se odtrhnouti nemohl, protož jim z nebeských zástupů svých, kteříž s ním vstupovali, pár anjelů zpět poslal, aby je potěšovali a poučovali, že zase Pán jejich přijde, aby je pobral k sobě samému. Anjelé také rádi to učinili, vlídně se měli a tak lásku svou

i oni k sv. apoštolům pronesli. Ó jak utěšené v tom spolku lásky býti! Nu, kdokoli tedy miluješ Pána Ježíše, milujž ho stále a budeš zase milován od něho, a budeš milý anjelům svatým a neopustí tě službami svými.

V. Na apoštolích příklad máme poslušenství. Neb ačkoli věděli, že se proti smyslu a rozumu, vinši a naději jejich děje, předce však co Pán kázal, činili, do Jeruzaléma se vrátili, tam čekali, potom do všeho světa se ubírali; a Pán jim pomáhal, že nad rozum a naději lépe bylo, když jen cestou poslušenství kráčeli. Blaze, kdo jich v tom následuje a ne sám sebe voditi a zpravovati žádá, ale za Bohem vůdcem jde, neskonalé prozřetedlnosti jeho své činy a zprávy poroučeje. Nezabloudí, jistě nezabloudí, kdo za tímto vůdcem jde a cestami od něho vyměřenými s doufánlivostí kráčí.

Bůh pomáhejž nám, abychom příkladem Spasitele svého poslušni byli až do smrti a skrz moc smrti a vzkříšení jeho sami také branou smrti a vzkříšení pronikli k věčné slávě, Amen, Amen!

Poněvadž jsme slyšeli, že Kristus vstupoval s prozpěvováním anjelů svatých a apoštolé že se do nebe jdoucímu klaněli, a svatý Jan v Zjevení vypisuje, kterak se v nebi sedícímu již na pravici Boží Beránkovi všecka zvítězilá církev klaní (Zjev. 5, 11—14.), učiňme i my tak, následujme apoštolů, připodobněme se k anjelům, srovnejme se s církví zvítězilou, i dnes tomu smrti a pekla vítězi, živému již na věky věků, v nebesích se klanějící; padněme i my před obličejem jeho, chvalme jméno jeho, vyslavujme vítězství jeho a prosme sobě účastenství i zachování v něm až do konce.

Zjev. 15, 13.

Sedícímu na trůnu, a Beránkovi, požehnání, čest a sláva, i síla na věky věků, Amen!

KÁZANÍ PORŮZNÁ.

I.
VÁNOČNÍ.

II.
POSTNÍ.

III.
MATUZALÉM.

IV.
ENOCH.

I.

KÁZANÍ VÁNOČNÍ.

Z figury proroka Elizea (2 Král. 2, 19—22.) zlé vody Jerišské uzdravujícího vzaté, v druhý den slavnosti vánoční držené.

Moc přesvatého narození Kristova budiž s námi, Amen.

Nejmilejší! O slávě narozeného Krista Spasitele, kterouž se nade všecko, což na nebi i na zemi slavné jest a slove, stkví, slyšeli jsme včera; až i v tom, když slavní světa za grunt vzáctnosti své a titulů svých vysoké své urození kladou, Pán náš nade všecky jest, proto že třikrát vysoce a přeslavně urozený jest. Jednou: před věky, z Otce bez matky. Po druhé: v času jistém, z matky bez otce. Po třetí duchovně, bez otce i matky, sám z sebe se v tisíce Kristů, to jest pomazaných Božích, kněží duchovních a králů s ním na věky věků kralovati majících, množe. Nebo sám sebou se plodí v srdcích lidských, jako rosa na bylinách. Žalm 110, 3. Formuje samého sebe v těch, kteréž za syny a dcery Boží znovu rodí, mocí Ducha svatého a přisluhování věrných služebníků svých (Gal. 4, 19.). O prvním Kristovu věčném, z věčného Otce rodu slyšeli jsme včera na jitřním a nešporním kázaní. O druhém z matky, též včera na velikém. K vysvětlování pak duchovního rodu zítřejší den oddán jest. Dnes, jaké potěšení a spasení ze všeho toho nám plyne a jak se od nás požívá uvažovati, nýbrž i v duchu a svědomí svém požívati majíce, obraťme se nejprve o pomoc k Bohu a Spasiteli našemu atd.

Text: 2 Král. 2, 19. 22.

Muži města Jericha řekli Elizeovi: „Hle, nyní byt v městě tomto jest výborný, jakož, Pane můj, vidíš, ale vody jsou zlé a země neplodná.“ Tehdy řekl: „Přineste mi nádobu novou a dejte do ní soli.“ I přinesli mu. A vyšed k pramenu těch vod, vysypal tam sůl a řekl: „Takto praví Hospodin: Uzdravuji vody tyto; nebudeť více odtud smrti ani nedochůdčete.“ A tak uzdraveny jsou ty vody až do dnešního dne vedle řeči Elizeovy, kterouž byl mluvil.“

Nepochybuji, že někdo pomyslí (ne jen z prostých, ale i osvícených) co se to děje, že přítomný tento text přečtěn, kteréhož snad nikdy žádný při vánočním hodu čísti a vykládati neslyšel; aniž jak se trefuje, viděti jest. *Odp.:* Troje toto mne k vzetí jeho přivedlo:

1. Že vás, v Pánu milí, mám za osvícené a v škole Boží dobře prospívající posluchače, kteréž od mléka k celistvějším pokrmům vésti ne nepřípadné jest. Ordinární zajisté ti textové, kteříž tam někdy před léty sprostšímu onomu věku (z poručení císaře Karla Velikého od Pavla diakona léta 807, Sigeberto teste) zřízeni byli a i po těch časích, když Písmo sv. ne tak vůbec známé bylo a býti mohlo, (proto že když nebylo impressí, dáti za biblí dvě neb tři sta zlatých nekaždému bylo snadno) v užívání zanechaní, co jsou než počátečních křesťanů jen částeční do věcí Božích zavozování? Protož to takové Písem svatých tak po kusích jen brání každý rok jednostejně církve některé obnovené již opustily, všecka Písma pořád lidu křesťanskému předkládajíce a vykládajíce. Pročež bychom tedy my také někdy, zvláště před osvícenými posluchači, z protřené cesty trochu se uchýliti a po rozkošném Písem svatých poli procházeti nemohli? Všecko zajisté Písmo Boží jest pole to, v němž skrytý tajemství Božích poklad a v nich drahá perla, Kristus, zakopaná jest a nalezena býti můž, kdekoli se kopá.

2. Potřeba nám všechněm dnes jest obzvláštní horlivosti, pro nastrojení nás k obzvláštním těm věcem, kteréž před sebou máme. Obecné pak materie těm, kterýmž již cele známé jsou, zobecnějí snadně; tak že se i pobožným, jedny a též věci před sebou majícím, v mysli poslábnutí dostává. Proměniti tedy někdy duchovní opatrnost jest, jakož sám Kristus příkladem i slovem učil, když namluviv se pod rozličnými podobenstvími zástu-

pům, doložil, že každý učitel umělý v království nebeském podobný býti má člověku hospodáři, kterýž z pokladu svého vynáší nové i staré věci (Mat. 13, 52.). Slyštež tedy i vy dnes nového něco z pokladů Božích! Ač nového nic nebude samo v sobě, proto že z starých Božích pokladů se vezme. Ale nové může býti někomu, kdo toho ještě, že ta perla na tom místě skrytá byla, nesoudil. Což k vzbuzení nábožné dnes pozorlivosti dosti jest.

3. Podal mi k tomuto textu příčiny Petr svatý, onímno svým u Kornelia promluvením, že (prý) Kristu všickni proroci svědectví vydávají, že odpuštění hříchů skrze jméno jeho vezme všeliký, kdož by koli uvěřil v něho (Skut. 10, 43.). Byl pak prorokem nejen Izaiáš, Jeremiáš, Daniel, Micheáš atd. a jiní, jejichž se proroctví o Kristu přivodí, čtou, vysvětlují; ale i Elizeus, veliký a slavný prorok. Nechť nám tedy i on také někdy svědectví své poví, kterak ve jménu Ježíše odpuštění hříchů béře každý, kdož věří v něho. Víte pak, v Pánu milí, že proroci ne toliko slovy, ale i skutkem Krista předoznamovali, na něj i tím co mluvili, i tím co činili, i tím co trpěli, ukazujíce. Ač tedy tuto Elizeus nic zejména o Kristu nemluví, to však co tu činí, že na Krista patří a o Kristu veliké věci vyjevuje, porozumí hned každý bedlivý posluchač.

K věci tedy.

Vypsaný tu máme: divný Boží při vodách a obyvatelích Jerišských skrze Elizea proroka stalý skutek pro vyznamenání větší ještě a divnější věci, kterouž nebeský Elizeus Kristus při celém pokolení lidském vykonati měl.

Kdež my

I. Nejprv sobě historii plněji vysvětlíme.

II. Jak té figury pravdu pravý Elizeus Kristus v svém na svém příchodu naplnil, povážíme.

III. Jak ji do dnes na nás věřících duchovně plní, i dnes při nás potěšeně naplní, sobě poukážeme.

Nebeský Elizee, Pane Jezu Kriste, vztáhniž i nyní k pramenům srdci našich pravici svou a nasyp tam soli drahé milosti své, aby se zdraví potůčkové dobrých myšlení odtud prýštili tobě k slávě, Amen.

O I.

Pro vyrozumění samé historii čtveré této věci povážiti bude třeba.

1. Elizeus prorok kdo byl?
2. Jericho město, co bylo a jaký jeho tehdáž způsob?
3. Obyvatelé Jeričtí co v tom činili.
4. A co na to prorok sám činil?

Ad 1. Elizeus byl prorok Boží veliký, učedlník a potom náměstník slavného proroka Eliáše, kteréhož když Bůh na ohnivém vozu do nebe vzal, dvojnásobní duch jeho na Elizeovi odpočinul, tak že i on divy veliké moci Boží činil, až i mrtvé křísil, v živobytí i po smrti. Protož o něm Sirach mudřec tak napsal: „Když Eliáš zastřín byl vichrem, tedy Elizeus naplněn byl Duchem svatým, a za dnů svých nedal sebou pohnouti knížatům a nepodmanil ho sobě žádný; žádná věc nepřemohla ho, a když usnul, prorokovalo tělo jeho; za života svého činil zázraky a po smrti své divné skutky“ (Sir. 48, 12.—14.).

Ad 2. Město Jericho leželo blízko Jordánu v místě velmi veselém, kdež nejrozkošnější palmové stromoví a nejvonnější růže v hojnosti rostly, odkud se město palmové jmenuje. (5 Mojž. 34, 3. Soudc. 3, 13. 2 Par. 28, 15.) A růže vonná v Jerichu připomíná se (Sir. 24, 13.). Toto město, když synové Izraelští Jordán přešli, nejprve jim v cestě bylo; kteréž ač vidělo zázraky Boží, však že nedalo cti Bohu, ale se uzavíralo proti synům Izraelským, kázal ho Bůh na příklad jiným pohanům bez válečné moci dobývati i dobýti zvukem trub kněžských, a když zdi padli, pomordovati cokoli živého bylo, město pak samo do gruntu spáliti a zbořiti, aby pustinou věčnou bylo. K čemuž Jozue prokletí na toho přidal, kdo by se pokoušel stavěti je (Joz. 6, 26.). Pokusil se pak Hiel Bethelský za času Eliáše proroka, ale s svým zlým; nebo jak Jozue vinšoval, tak se stalo: že při zakládání gruntu prvorozený syn jeho umřel, Abiram; a při zavěšování bran nejmladší syn jeho, Sejub (1 Král. 16, 34.). Tak že mu před očima jeho všecko potomstvo, jímž on slávu vzdělati chtěl, zemřelo. Nic méně však on to své nové město obyvateli osazoval, tak že již když se prorok Elizeus k nim uchýlil, počet nějaký měšťanů byl, kteříž předstoupili a stižnost svou předkládali. Nebo památka onoho prokletí zůstávala, ne jen již na staviteli jeho, po

dítkách osiřelém, ale i na obyvatelích, kteříž neplodností raněni byli. Voda zajisté místa toho byla oním prokletím raněná, že kdo jí v pokrmu aneb nápoji užívali, neduhy rozličné na sobě cítili, obzvláště ženy, kteréž aneb nepočínaly, aneb potracovaly, aneb nedochůdčata rodily. (Což se vidí, jakož z slov naříkání jejich, tak i z slov Elizeových. v. 21.) Z čehož viděti, že město toto bylo by zase zpustnouti musilo, když by obyvatelé jeho žádných dítek míti byli nemohli. Hle, jak pravdivé jsou pohrůžky Boží! Jak snadně na sebe člověk prokletí uvésti můž! Hiel, nevíme z zpoury-li to učinil, za nic sobě slova Jozue položiv, čili z zapomenutí na ně: a předce na sebe i na tu svou novou coloniam (osadu) pokuty Boží uvedl. Ó jak při všem bázně Boží a bedlivého se na všecko ohlédání potřebí!

Ad 3. Což pak ti noví Jericha obyvatelé činili? Dočekavše k sobě proroka Elizea, toužili jemu své bídy, jako návěští a prosbu činíc, mohl-li by jim pomoci; nebo sic aby prosili, neslyšíme (buď že tak mnoho víry neměli o něm ještě, aneb že pochybovali, aby Bůh vydaný ortel změniti a prokletí odjíti měl, ač soudili to). Než toliko oznamují o příhodnosti a pohodlích místa toho a o té při tom trvající pokutě Boží. Patrné jest, že se jim odtud nechtělo; jakž bývá, když se kdo kde osadí, jako Lot v Sodomě.

Ad 4. Ale což pak prorok Boží na to? Vyslyšev je a bez pochyby Bohu se pomodliv a vůli Boží vyrozuměv, kázal sobě nejprv nádobu novou (někteří vykládají báni, neb džbán, jiní mísu) přinésti, potom do ní soli dáti. Potom vyšed k pramenu těch vod, to jest k studnici neb vrchovišti; vsypal tam sůl tu a vyhlásil poručení Boží, aby jedovatost odstoupila a zdraví se zase i vodě té i všechněm jí užívajícím navrátilo. Což se také ihned stalo. Tu jest otázka: Sůl ta měla-li sama z sebe tu moc, uzdraviti ty vody? *Odp.* Sůl sice jest obzvláštní stvoření Boží, pro ten cíl, aby před shnilinou zachovávalo, zřízené; protož se i v pokrmích potřebně užívá, aby v nás nehnily, ale se zažívaly. Ale však aby zkaženou již věc sůl napraviti mohla, toho se nenachází. Protož jisté jest, že platnost sobě od Boha danou měla k modlitbám Elizeovým; tak jako když Kristus slepého oči blátem pomazal a vodou Siloe umýti kázal: ne bláto,

ani voda otevřela oči jeho, ale moc Kristova. Což k tomu slouží, abychom prostředků sic zřízených užívali, ale však v nich a skrze ně k moci Boží patřili. Tak zajisté evanjelium jest moc Boží k spasení každému věřícímu, (Řím. 1, 16.). Ne zevnitřní však zvuk slov, ale zavinuté v nich a věrou přijaté zásluhy Kristova tajemství. Tak křest spaseny nás činí, však ne to tělesné špíny smytí, ale dobrého svědomí u Boha dotázání (1 Petr 3, 21.). Tak večeře Páně jest hodování nebeské, život a nesmrtelnost dávající věřícím, ne to však zevnitřní posvěceného chleba a vína užívání, ale vnitřní duchovní s Kristem spojení a jeho těla a krve požívání. (Jan 6, 54—56. 63.)

O II.

Až potud historia; hledejmež již v ní jádra pravdy. Nebo i tu Augustinovo pověděni místo má a míti musí. *Lege libros omnes propheticos: non intellecto Christo, quid tam insipidum invenies? Intellige ibi Christum: jam non solum sapit quod leges, sed & inebriat. (Tractat. IX. in Johan.)* Čti (prý) všecky prorocké knihy, nerozuměje tam Krista, všecko bez chuti bude. A zase rozuměj tam Krista, netoliko chutné bude všecko, ale tě i opojí. *(NB.* Mluví to za příčinou vody v Káni Galilejské, kteráž bez Krista pouhou vodou byla; ale jak Kristus přistoupil, byla vínem výborným.) Poněvadž se tedy v Starém zákoně všecky věci v figuře dály, i tyto, uvažujme při tom těchto devět otázek pořád:

1. Co, neb koho, znamenal Elizeus?
2. Co, neb koho, Jericho?
3. Co zlé ty vody v Jerichu?
4. Co pramen těch vod?
5. Co nádoba nová, od Elizea vzatá?
6. Co sůl do nádoby vsypaná?
7. Co moc ta soli té, od Elizea daná?
8. Co soli té do pramenu vod vysypání?
9. Co slova od Elizea při tom mluvená?

Ad 1. Elizeus znamenal Krista. A to jménem svým, rodem svým, skutky svými. Jméno jest hebrejské, Elischah, jenž se vykládá: Bůh můj spasitel. (Nebo El, znamená Bůh; I, můj; Ischah, spasitel.) Kdož pak to jest jiný, jediné ten, o kterémž předpovědíno, že Bůh přijde a spasí nás? (Iz. 35, 4.)

Elizeus byl syn Safatův, což znamená soudce. Kristus jest Syn Boha toho, kterýž jest soudce vší země a kterýž jemu všecken soud vzdal (Jan 5, 22.).

Skutky Elizeus činil veliké a divné, nad jiné proroky, jako že v čas hladu maličkem chleba nasytil veliké množství, (2 Král. 4, 42.) že malomocné uzdravoval (tam též, kap. 5.), že mrtvé křísil, netoliko za života, (kap. 4, 32.) ale i po smrti (kap. 13, 20. 21.). Čímž vším Kristovu moc předzvěstoval, pravého toho nás lačných sytitele, nás nečistých čistitele, nás mrtvých obživitele. Obvzláště pak také Krista v tomto skutku, uzdravení těch vod, figuroval, jakož hned vyrozumíme.

Ad 2. Jericho figurovalo svět tento a zemský náš na něm byt. Nebo se opět i jméno srovnává, i věc sama. Jericho zajisté znamená vonnost; item měsíc. Ach! Ach! Voníť svět pěkně mnohým, protože slibných věcí v sobě mnoho má! Ale však proměnám všecko to poddáno jest jako měsíc, proto že nastává, roste, svítí, schází zase a zachází každá věc, i nejzdárnější. Srovnání pak světa s Jerichem v věci samé také jest patrné. Nebo jakož Jericho hned na prvním lidu Izraelského do země zaslíbené vchodu zepřením se Bohu prohřešilo, tak lidské pokolení hned v svém na svět vyjití skrze Adama Bohu se zprotivilo. Na Jericho padl ortel smrti a prokletí vydáno na ně i na potomky; tak skrze hřích Adamův nákaza dědičná uvedena na všecky syny jeho, protož se nedochůdčata, k smrti a zahynutí připravená, rodíme všickni. Pán Bůh, proklev Jericho, jiná místa k obydlí dal lidu svému. Tak vydav prokletí na hříšné tělo a žádosti jeho, obnovil a obnovuje ducha našeho v vnitřnostech našich a vede nás ven z světa do církve a do nebe; v světě a těle abychom pohostinní jen do času byli.

Hiel Bethelský proti té Boží zápovědi čině a v Jerichu sobě byt stroje, strestán; tak všickni, kdokoli se přes vůli Boží s světem a tělem pojí a milkují, trestání neucházejí. A jakož Hiel s obyvateli těmi novými Jericha poznavše zavedení, milost u Boha skrze proroka hledali i našli, že ta pokuta odjata byla a oni napotom již zdravé dítky ploditi mohli: tak hříšníci skrze Krista k Bohu se obracející nalézají milost, aby i sami za uzdravené a očištěné jmíni byli v očích Božích, i dítky jejich

aby svatými slouli a života věčného právo měli. (2 Kor. 7, 14. Mar. 10, 14.) Ale postupujme dále, k jiným částkám vysvětlování figury.

Ad 3. Vody ty zlé a jedovaté v Jericho co by znamenali, ptá-li se kdo, odpoví mu Job, že nepravosti naše, kteréž pije každý člověk jako vodu (Job 15, 16.) a skrze to smrt a zahynutí na se uvodí. Protož Izraelští na onen čas pokání z hříchů činíce, vážili vodu a vylévali před Hospodinem (1 Sam. 7, 6.) na znamení, že všecky zlé obyčeje a návyklosti od sebe vzdáliti chtějí. A sám Spasitel náš, hříchy naše na se vzav (Iz. 53, 4.—6.) rozplynul se pod nimi jako voda (Žalm 22, 15.).

Ad 4. Co pak pramen těch vod jerišských znamená? Srdce naše z gruntu pokažené. Nebo jakož onino potůčkové v Jericho ne sami od sebe plynuly ale z vrchoviště svého, tak činové naši zlí ne sami z sebe zlí jsou, ale proto že z studnice zlé, zlého, převráceného, od Boha odstouplého a odstupujícího srdce plynou. Jakož zajisté studnice vypryskuje vodu svou, tak ono zlost svou. O kteréž srdce lidského zlosti mnoho Písma sv. mluví (jako 1 Mojž. 6, 5. 8, 21. Jer. 17, 9. Mar. 15, 19. atd.).

Ad 5. Co pak nádoba. ta, kterouž sobě Elizeus dáti kázal, znamenala? Odp. Svatá Písma nádobami nazývají těla naše, v nichž duše přebývá a jich za nástroj svůj užívá (2 Kor. 4, 7. 1 Tes. 4, 4.). Míní se tedy, že nebeský Elizeus k spomožení našemu přijíti chtěje, kázal sobě dáti tělo lidské, jakž apoštol dí, že na svět vcházeje, Otci svému řekl: „Obětí a darů nechtěls, ale's mi tělo způsobil; aj, jduť, abych činil vůli tvou (Žid. 10, 5. 7.). Mohl-tě zajisté Elizeus do hrsti vzíti soli, ale však pro vyznamenání budoucího Kristova vtělení nádobu sobě dáti kázal. Co pak to, že nádobu novou? I to, že Kristu Pánu tělo novým způsobem připraveno býti mělo; z Panny, bez tělesného otce, aby bez poskvrny hřícha bylo. Nebo jak se nyní my rodíme, to rod starý jest, pro nějž všickni nádobami starými, hříchem zašpiněnými i sloveme, i jsme. Ale tomu, kterýž říci měl: „Aj, nové činím všecko!“ (Zjev. 21, 5.) potřebí bylo, aby sám byl nová nádoba, nový Adam, nový podle Boha stvořený člověk, v spravedlnosti a svatosti pravdy (Efez. 4, 24.).

Ad 6. Otázka dále jest: „Co pak ta sůl, kterouž Elizeus nádobu naplnil, znamenala? Rozvažme, co to jest

sůl sama v sobě a jaké o ní Písma sv. v duchovním smyslu zmínky činí? Vyrozumíme Bůh dá i tomuto tajemství: sůl jest z vypálené země aneb převařené vody učiněná a na ten suchosti stupeň přivedená věc, že se ani sama v sobě rušiti, to jest hníti nemůž; ani jiným věcem, kteréž by jí napuštěny byli, rozpouštěti se, rušiti a hníti, nedopouští. Protož se jí v věcech přirozených pro trojí cíl užívá. Jedno do pokrmů, aby slzkost jejich opravována byla, jakož pro chuť lepší, tak i pro zdravější jich v těle zažívání. O čemž Job dí: „Zdaliž jedí to, což neslaného jest bez soli? jest-liž chuť v věci slzké?“ (Job 6, 6.). Druhé, užívá se soli do lékařství aneb místo lékařství proti rozjídajícím se shnilinám, kteréž sůl ostrostí svou a štípáním vyjídá a tak zkáze brání a jí zase napravuje. Protož i dítky na svět v nově narodilé solí potírati obyčej býval, aby tělíčka útlá, slzká, ku porušení snadná snázeji zcelistvěti a zsíliti se mohla. O čemž sám Bůh u proroka mluví (Ezech. 16, 4.). Třetí, užívá se soli k vysušování země, jíž plodistvost její někdo odjíti chce. (Nebo k plodistvosti vlhkost přináleží a ne suchost.) Tak zajisté Bůh zemi té, jíž v dědictví dával lidu svému, hrozil, že nebudou-li ho poslouchati, sírou a solí ji vypálí, aby se nic na ní síti, nic vzcházeti, nic růsti nemohlo, jako na místě, kde Sodoma a Gomora stála, kteréž Bůh ohněm a sírou podvrátil (5 Mojž. 29, 23.). Podobně hrozil Moabským a Ammonitským, že budou jako Sodoma a Gomora místem zanechaným kopřivám, domem solným a pustinou až na věky (Sofon. 2, 9.). Protož i onen Abimelech, dobyv města Sichem a vymordovav je a zbořiv, posypal solí, aby pustinou stálo (Soud. 9, 45.). A sám Bůh Lotovu ženu pro neposlušenství strestati chtěje, obrátil ji v sloup solný (1 Mojž. 19, 26.).

Trojí tedy také v duchovním smyslu sůl bude a troje jí užívání: ku pokrmu, k lékařství a k zkáze duše. Sůl duchovní ku pokrmu jest sůl poslušenství, jenž jest ostrá, přísná, ustavičná na to pozorlivost, aby se všecko v nás a skrze nás tak dálo, jakž míti chce Bůh. Což chtěje v starém Zákoně ukázati Bůh, zapověděl sobě kvas a med obětovati, sůl pak poručil obětovati těmi slovy: „Všeliký dar suché oběti své solí osolíš; a neodejmeš soli smlouvy Boha svého od suché oběti své; při každé oběti své sůl obětovati budeš (3 Mojž. 2, 11. 13.). Čímž

*

to minil Bůh, že kdo se jemu oddává k službě, nemusí k tomu býti kyselý, teskliyý, rozpáčivý, ale ochotný a veselý. Aniž zase medový, měkký a rozmazaný, ale slaný, to jest: snažný, statečný, stálý, neměnící se, jako sůl věc trvanlivá a neporušitedlná jest. Protož i smlouvu Boží s lidmi tak učiněnou, aby měněna nebyla, Písmo jmenuje smlouvou soli (4 Mojž. 18, 19. 2 Paral. 13, 5., kdež znamenej, že v původním jazyku na těch místech tak stojí smlouva soli, ačkoli v českém textu vyloženo jest smlouva trvanlivá). Věčné tedy poslušenství srdce našeho, oddávané Bohu ke všeliké vůli jeho jest sůl ta svatá, s kterouž soliti máme všecky činy své i řeči své, jakž apoštol dí: „Řeč vaše vždycky buď příjemná, osolená solí, aby dala milost posluchačům (Kol. 4, 6. Efez. 4, 29.). Neužíváme-li my tak proti Bohu a bližnímu soli šetrnosti, užívá Bůh proti nám soli kázně, švihaje a trestaje bujné tělo, aby ostrým odjimáním bujnost jeho mořena byla. A pakli to nepomahá, teprv solí prokletí, zkažení a zpuštění věčného. Nebo toť jest, což Kristus dí: „Každý člověk ohněm bude solen“ (Mar. 9, 49.). Rozuměj: buď ohněm zdejší kázně, (podle toho, což Písmo dí, že každého, koho miluje, tresce, Žid. 12, 6.) aneb ohněm věčným v pustinu věčnou obraceje na konec neposlušné tvory své. O čemž Jan Křtitel dí, že plevy páliti bude ohněm neuhasitedlným (Mat. 3, 12.).

Z tohoto povysvětlení ne nesnadně již rozuměti bude, co to v přítomné figuře znamenalo, že sobě Elizeus do své nové nádoby soli dáti kázal? I to: že Syn Boží nové nádoby dostav, lidského těla, a učiněn byv novým Adamem, měl předně: poslušenství dokonalého a právě ostrého ostře ostříhati sám v sobě, plně všelikou spravedlnost (Mat. 3, 15.), aby ani hřích, ani lest při něm nalezena nebyla (1 Petr 2, 22.). Potom měl na sebe přijíti kázeň hříchů našich, (Iz. 53, 4. 5.) aby zastavena byla převrácenost a vyčištěna nepravost, a přivedena spravedlnost věčná (Dan. 9, 24.). Věčná zajisté spravedlnost to jest, aby Bůh sám na trůnu velebnosti své sedě, řídil všecko, stvoření pak v podnoží jeho leže, aby se k vůli jeho říditi dalo všecko. Kterouž věčnou spravedlnost že jsme byli podtrhli, zrušili, nehodnýma svýma nohama šlapati se okusili my nevděčné stvoření, musil zástupce náš nádobu těla našeho na se vezma, pokutu toho také

na sebe vzíti proto, aby taková převrácenost zastavena, taková nepravost vyčištěna a ta tak uražená věčná spravedlnost spokojena a smířena býti mohla. Proto ještě: raněn, bit a trápen od Boha. „Raněn pro přestoupení naše, potřín pro nepravosti naše, kázeň pokoje našeho naň vložena“ (Iz. 53, 4. 5.). Summou ohněm solen jest (Mar. 9, 49.), ohněm zuřivé kázně ne jen zevnitřních bolestí, ale i opuštění od Boha (Mat. 27, 46.). Protože všecko, co na nás přijíti mělo, i to věčné opuštění na sebe přijíti musil, když nám od toho pomoci měl. Ó divná moudrosti! ó nestihlá dobroto!

Ad 7. Ale považme již, co znamenalo, že Elizeus, vezma do nádoby té nové soli, sám s ní šel ku pramenům vody? Nebo pozoruhodné jest, že nádobu Elizeovi dali jiní. (Byl zajisté řekl: „Přineste mi nádobu“.) Soli dali do ní jiní. (Řekl zajisté: „Dejte do ní soli). Ale když k vysypání té soli do vod přišlo, neřekl: „Jděte, vysypte ji“, ale šel sám a spravil to, proto že to skrze něho spraveno chtěl míti Bůh. I což to znamená? Toto, že ač Kristu tělo dáno (neb způsobeno) bylo odjinud, (Žid. 10, 5.) a sůl kázně do něho sypána odjinud (nebo jej bili a trýznili hříchové naši, protože vlastní bolesti naše on sám nesl; pro ně jeho bil nebeský Otec a z dopuštění jeho nepřátelé tělesní a duchovní; on trpěl toliko, Iz. 53.), ale když k tomu přišlo, aby platnost zásluhy jeho osvědčena byla, že pro nás hříšné, porušené trpěl, to sám nebeský náš Elizeus, Bůh Spasitel, vlastní svou vůli konati musil. Protož řekl: „Aj, jduť, ó Bože! abych činil vůli tvou“ (Žid. 10, 9.). V kterémžto vůli posvěceni jsme skrze obětování těla Ježíše Krista jednou (v. 10.). V tom, hle, tajemství jest, že sám nebeský Elizeus, Bůh Spasitel náš, svou vlastní nádobu, tělo své, naplniv ji solí přeostré kázně, nesl a donesl v oběť za nás. A tak moc a platnost oběti Kristovy v tom záleží, že on jest osoba věčná, z níž moc života a spasení plyne, skrze nádobu přijatého a solí kázně naplněného těla svého. Protož krev jeho, vylitá na odpuštění hříchů našich, slove krev Boží (Skut. 20, 28.). Kteráž když Pán skrze Ducha věčného samého sebe obětoval neposkvrněného Bohu, moc má svědomí naše očišťovati od skutků mrtvých k sloužení Bohu živému (Žid. 9, 14.).

Ad 8. Vsypání pak oné soli nejinam než do vrchoviště neb pramenů vod Jeríšských znamená předně: osvědčení toho před nebem i zemí, že co trpí, pro pokolení lidské trpí, aby jim pomoženo bylo. Což se stalo, když maje na smrt jíti, řekl: „Otče, já sebe samého posvěcuji za ně, aby i oni posvěceni byli v pravdě“ (Jan 17, 19.). Item: když na kříži v mukách vise a na hříšné zástupy se dívaje, zvolal: „Otče! Odpusť jim, nebo nevědí co činí“ (Luk. 23, 34.). Tu zajisté co jiného činil, než že moc neviny, zásluhy, oběti své na hříšné obracel a vyléval aneb vysypal? Druhé: vsypání to soli právě do samého pramenu znamenalo, že Kristovo utrpení pravé bude, hned v gruntu pravdy se konající. A ne jakž někteří bludní duchové smýšleli, že by Kristus domněle jen a zdánlivě trpěl. V pravdě musil sůl kázně v se přijíti ten, kterýž byl prvorozený všeho stvoření a studnice ta, z níž plyne všecko, aby vyplývající z ní všickni potůčkové (totiž všickni skrze něho k obrazu Božímu stvoření lidé) základ napravení svého (k témuž obrazu Božímu) v něm, jakožto pramenu svém pravém, měli neomylně, jakž se i stalo, Bohu na věky chvála!

Ad 9. Slova od Elizea mluvená: „Takto praví Hospodin: Uzdravuji vody tyto, nebudeť odtud více smrti, ani nedochůdčete“, nic nejsou jiného, než hlas evanjelium, kterýmž i Pán sám začal i náměstkům svým poručil věčné zdraví a život přisvědčovati všechněm, kteříž by uvěřili v něho; že takoví neuzří smrti na věky atd. Nebo těm již není žádného potupení, kteříž jsou v Kristu Ježíši, nechodícím podle těla, ale podle Ducha atd. (Řím. 8, 1—4 atd.).

O III.

Pozůstává, abychom rozvážili, kterak nebeský Elizeus do dnes totéž dílo své v církvi koná, jedovatost od našich hříchem nakažených činů odjímaje a skrze to od nás smrt zaháněje? Krátce o tom.

Předně: Věz a uvaž člověče každý, že Jerichem tím proklatým sám ty jsi, jakýž sám v sobě jsi, podlé duše i těla. Ach! Byltě kdysi čas, že's byl pěkný a vonný před Bohem kvítek, ale nestálý; dal's kořen svůj pod sebou podtrhnouti a usvadl's, spustil's se Boha, studnice své a skrze to vyschl's a vyprahl; zepřel's se

jemu, uzavíral's se proti němu. A vybojován jsa ortelem spravedlnosti jeho, prokletí's na sebe uvedl a ležíš v hanbě své.

Avšak rozpomeň se, že se Bůh nad tebou smiloval a k tobě pravého Elizea, Boha Spasitele poslal, kterýž tobě spomoci můž, umí, chce. To jest Kristus Pán, spomocník tvůj, obcházející posavad Izraele svého a hledající, koho by uzdravil, a navštěvující dnes také tebe. K němu tedy ty se také obrať a spomožení žádej; najdeš je tak jistotně, jako onino Jeríští u Elizea našli. Nebo to proto s Elizeem tak se dálo, aby co sám Kristus duchovně při všech nás dělati chce, osvědčeno bylo.

„Ale jak pak dělati?" dí někdo; „jak od něho pomoci hledati i dosáhnouti, když ho tak přítomného nemáme, jako Jeríští Elizea měli?" Odp. Netřeba jinak, než jak oni činili; jen aby co oni činili zevnitřně a tělesně, v zevnitřní a tělesné potřebě své, ty vnitřně a duchovně činil. To jest, abys

1. Jemu toužil bídnosti své, vyznávaje zlost srdce svého, z něhož se žádosti porušené prýští a s nimi pak a za nimi hned Boží hněv a tvé zahynutí plyne.

2. Čině to co nejpokorněji možné a z pravé citedlnosti vlastní zkázy, porušení a zahynutí, měj při tom celou k milosrdenství jeho důvěrnost, že tebe nezavrže od sebe, ale také při tobě učiní, což při každém kajícím hříšníku činiti zvykl, to jest: duši tvou uzdraví a spasí.

3. A maje takovou důvěrnost, nech ho při sobě dělati, co chce a jak chce, nýbrž sám také ochotně dělej všecko, cokoli poroučí. Poroučí pak, jakž's v figuře již slyšel a srozuměl, abys mu dal nádobu novou a do ní soli, a ta aby vsypána byla do pramenů vod tvých, abys nepřekážel. Víc netřeba, to bude všecko, uzdravení tvé z toho již půjde samo. Ptáš-li se, co ta nádoba? Co nádoba nová? Co sůl do ní? Co vysypání ji do pramenu tvého? Ačkoli z toho, co již mluveno ne nesnadné rozuměti, však pozoruj:

Nádoba, již od tebe žádá Elizeus tvůj, jest srdce tvé. Tak zajisté dí: „Dej mi, synu můj, srdce své" (Přísl. 23, 26.). Tu pak chce míti novou. Nebo dí: „Učiňte sobě srdce nové a ducha nového." (Ezech. 18, 31.). Díš: „I jakž já sobě učiniti mám srdce nové?" Však to, má-li se státi, sám Bůh učiniti musí, podle toho, jakž jinde sám on dí:

„Dám vám srdce nové a ducha nového do vnitřností vašich.“ (Ezech. 36, 26.). Protož se David modlil: „Srdce čisté stvoř ve mně, ó Bože! a ducha přímého obnov u vnitřnostech mých“ (Žalm 51, 12.). Odpov. Srdce nové musí býti naprosto, bez tohoť Kristus nic neprospěje (2 Kor. 5, 17. Gal. 6, 15. Efez. 4, 24. a jinde). Ale ptáš se, kde je vzít? Odp. Zeptej se Mojžíše, kde on vzal druhé ony dsky zákona, po rozražení a zmrhání prvních? První zajisté tabule kamenné, psané prstem Božím dal byl sám Bůh Mojžíšovi (2 Mojž. 31, 18.), jenž byly dílo Boží, i písmo na nich písmo Boží, (32, 16.) ale ty když Mojžíš rozrazil, (32, 19.) poručil mu Bůh vytesati sobě a vyhladiti jiné tabule, podobné prvním, (2 Mojž. 34. a 5 Mojž. 10, 1.) kteréž aby vstoupě k Bohu na hůru, s sebou přinesl, že mu na ně zase napíše slova ta, kteráž byla na dskách prvních, jakož se i stalo (*ibidem*) a v figuře se stalo, jako i jiné pod zákonem věci (1 Kor. 10, 11.). Tak zajisté i nám se děje s tabulemi srdce našeho. Nejprve je sám Bůh stvořil a jak chtěl vypuleroval a vyhladil, i zákon přirozený prstem svým Božským na nich napsal (Řím 2, 14. 15.). Ale když jsme my nešťastným pádem hřícha tabule své rozrazili, slíbil Pán Bůh a slibuje zákony své znovu nám napsati na srdce naše (Jer. 31, 33.), však abychom mu je přinesli a podali; a to vytesané a vyhlažené, ku přijetí zákona jeho způsobené. To jest, abychom obnovení svého žádostivi jsouce, k Bohu o to patřili a srdce své k novému poslušenství nastrojili, aby k činění i k podnikání všeliké vůle Boží hotovo bylo. A tu pak on hned koná dílo své, dílo spasení. Ne že bychom my mohli předcházeti Boha aneb při sobě a v sobě něco činiti, čehož by v nás nečinila milost Boží, (poněvadž on sám jest, kterýž v nás působí i chtění i skutečné činění podle dobré libé vůle své, Filip. 2, 13.) my ani mysliti něčeho nemůžeme sami ze sebe, jakožto sami z sebe (2 Kor. 3, 5.). Ale že když nám Bůh o obnovení našem vůli svou vyjevuje a co při nás vykonati chce, oznamuje a k tomu poslušenství našeho vyhledává, činiti za pomoci jeho všecko což káže, povinni jsme. Co pak to jest, co káže, rozumíš již, když Elizea k Jerišským mluviti slyšíš: „Přineste mi nádobu novou“. A Boha k Mojžíšovi: „Vyteš sobě a vyhlaď tabule nové a přines mi.“ A textem též Boha k sobě: „Dej mi, synu

můj, srdce své.“ Item: Učiňte sobě srdce nové. Nekáže, abys ty sebe sám stvořil neb srdce své v sobě, (nebo toho žádný nemůže, než on sám), ale aby když on tebe znovu tvoří a ducha svého v tebe dává, ty ducha toho v se přijímaje, jím živ byl, hýbal se a tak srdce své dílem jeho v sobě obnovoval. Nekáže tobě Bůh nic činiti, čeho by v tobě nečinila milost jeho, ale když on tobě činí, co chce, ty činiti v něm také musíš, co poroučí. K vůli jeho stojí všecky věci, stůj i ty a vůle jeho šetř. Kteráž ta jest, aby nebyl špalkem aneb plodem mrtvým, ale obrazem živého Boha živým, když tě sobě znovu rodí, sám také mocí tou, kterouž v tebe dává, sobě pomahajícím. Protož se obšírněji toho dotýká, v Pánu milý, že se při nejedněch mrtvost a neživost jakási v křesťanství jejich a v rodu novém nachází, jako by Bůh v nich nic nedělajících a k tomu aby dělali, se nemajících, dělati předce povinen byl, aneb sami služebníci dítky Boží s bolestí roditi povinni byli, (Žalm 4, 19.) dítky pak samy žádného sobě násilí přitom činiti neměli. Pěkně o tom Augustinus napsal: *Totum ex Deo, non tamen quasi dormientes, non quasi non conemur, non quasi ut non velimus. Sine voluntate tua non erit in te justitia Dei. Esse potest justitia Dei sine voluntate tua, sed in te esse non potest nisi per voluntatem tuam.* A níže potom: *Qui fecit te sine te, non te justificat sine te. Fecit te nescientem, justificat volentem (De Verbis Apost. Serm. XV. Tomo X. col. 335.).* „Všecko,“ prý, „jest z Boha, avšak ne abychom my spali, ne abychom neusilovali, ne abychom nechtěli. Bez vůle tvé nebude v tobě spravedlnost Boží; může býti spravedlnost Boží bez vůle tvé, ale v tobě býti nemůže než skrze vůli tvou atd. Ten který stvořil tebe bez tebe, neospravedlní tebe bez tebe. Učinil tě vševědoucího, ospravedlňuje tě chtícího.“ Dáti's tedy povinen, člověče, Bohu srdce své, srdce nové, k vůli jeho nastrojené.

Ale's povinen také do něho nabrati soli, to jest, k novému poslušenství přivzíti trpělivost svatou, abys, chce-li tě Bůh zde vyčišťovati, (jakož toho jest potřeba) podnikati hotov byl švihání, mrskání, řezání, pálení, jakkoli Bůh potřebu zná, aneb ti, kdož na místě Božím v církvi jsou strážní kázně; nýbrž i sám sebe abys solil, posty a pokáním bujnost těla svého v sobě moře. A to vše z pravého srdce, hned do vnitřnosti vrchoviště svého sůl tu

svpaje, a Boha, aby tě mocí svou k spasení ostříhal, žádaje.

To vždycky každý křesťan činiti povinen. Obzvláštně pak a zejména dnes, před užíváním večeře Páně:

1. Oplakávej každý hříšnost svou.

2. Obracuj se k Kristu Spasiteli modlitbami pokornými a věrou důvěrnou.

3. Slibuj napravovati a novým člověkem býti.

A to vše aby neomylné bylo, ke všemu tomu, co Bůh dělá a dělati dnes bude, podstavůj nádobku pozorlivosti své.

Slyš hlas rozhřešení z úst sluhy Božího tak důvěrně, jako bys Boha samého z nebe mluvícího a hříchy tvé tobě odpouštějícího, slyšel. Jez a pij věrou tak mocnou tělo a krev Pána svého, jako bys k svatému jeho boku připjat jsa, z něho život a ducha v sebe přijímal, s ním se líbal a nesmrtedlných v nebi již rozkoší požíval.

Což vše dej nám a mocí Ducha svého v nás působ on sám, milostivý Spasitel náš, s Otcem svým a Duchem svatým Bůh pravý, na věky věků požehnaný, amen.

Modlitba po kázaní

z téhož textu vzatá.

Ó věčný Boží Synu a sám věčný Bože, Spasiteli náš! Nejmilejší náš nebeský Elizee, z vnitřnosti srdce svého tobě děkujeme my všickni, že spatřiv nás proklatého Jericha světa toho bídné obyvatele, v hříchu a smrti tonoucí, k nám's přišel a nás se ujal, i nám spomohl. Nebyl's hnut žádostmi našimi, kteříž jsme v mrtvosti své leželi, nýbrž někteří ani na světě nebyli a teprv se jako mrtvý plod naroditi měli, k smrti a zahynutí. Ale milosrdenství tvé hnulo tebou, abys přišel a spasil nás, ó Bože, Spasiteli náš. A tos vykonal podle předivné své moudrosti tak, že se ještě tomu diví a na věky diviti bude netoliko naše hloupost ale i anjelská moudrost, ó věčná moudrosti Otce svého! Nebos nádobku novou, nového těla našeho v čisté Panně, působením čistým čistého a svatého Ducha svého vzal a jí solí kázně, poslušenstvím a trpělivostí, to jest: spravedlností věčnou naplniv, mocí Božství svého, z něhož vyplývá všecko,

rozlil a rozdělil na všecky praménky darů, vyplývajících z tebe, kteříž do kterýchžkoli srdcí vcházejí, očišťují je od skutků mrtvých k sloužení Bohu živému. A tu se tratí i vina někdejší i pokuta smrti, kteráž za tím jíti měla. Ach přesvatý, mocný, moudrý Bože! jakž by se toho byl lidský neb anjelský vtip domyslil, jak ty nám spomoci máš?! Ach, děkujeme tobě za to, že's to vykonal, že's nám to vyjevil, že ještě i vyjevuješ čím dál tím jasněji, i konáš při nás čím dál tím mocněji, až nám pak celé to tajemství plně vyjevíš v nebi a plně dokonáš dílo spasení, když nás vezmeš před obličej svůj.

Ach, prosíme, nepřestávejž, i zde dokud jsme, díla svého při nás, nepřestávej navštěvovati nás, nepřestávej napravovati nás! Ach, Pane náš, Elizee náš, Bože Spasiteli náš! Tobě toužíme bídy své! Nezdraví nás obkličuje na těle i na duši; neduživí jsme, mdlí jsme, blízcí smrti jsme sami z sebe, nepřispěje-li nám na pomoc milost tvá. Ach, přispějž a spomož. I dnes nasyp do srdce našeho soli kázně své, ať hříšnost svou cítíme a nad ní bolestíme. Avšak nezoufáme, ale v milosti a zásluze tvé nejdoufanlivější doufanlivost skládáme, z tebe se těšíme a z tebe moc života ať vyplývá v nás, skrze praménky a potůčky, kteréž's nám zřídil, slova, klíčů a svatosti. A všecko to, ať jest v nás mocné, jakožto moc Boží k spasení každému věřícímu. Napotom pak chovej nás v lásce své, podmaňuj solí kázně pod poslušenství ducha tvého i tělo naše i ducha našeho, ať jest zahanben satan, svět i peklo. Tvá pak sláva ať se vzdělává skrze vyvolené tvé, věřící tvé, poslušné tvé, pokud světa stává a potom na věky věků, amen.

Otče náš, jenž atd.

II.

KÁZANÍ POSTNÍ.

V neděli okuli držené

z Ev. Luk. 11, 14. 29.

Přístup.

Moc a pomoc Boha a Spasitele našeho budiž s námi, amen.

Věrný Boží lide, maje já dnes mluviti vám v jménu a jménem Boha svého a Boha vašeho o věcech mně i vám náramně potřebných, k základu všeho béru slova apoštolská: „Na toť jest zjeven Syn Boží, aby kazil skutky ďáblovy“ (1 Jan. 3, 8.), a slova Kristova k apoštolům: „Jak mne poslal Otec, tak i já posílám vás“ (Jan 20, 21.), totiž: „abyste kazili skutky ďáblovy.“ Nebo i to k nim, vysílaje je, řekl: „Aj, dávám vám moc šlapati na hady a na štíry i na všelijakou moc nepřítele; a nic vám neuškodí“ (Luk. 10, 19.). Z čehož patrné jest, že všecko přisluhování církevní nic není než moc Kristova v církvi složená k kažení v lidech skutků ďábelských. Odkudž půjde, že poněvadž dnes z evanjelium sv. slyšeti budeme, kterak P. J. K. osobně na zemi přebývaje, ďábelství vymítal, i nám také ďábelství dnes vymítati přijde, jestliže jinak v pravdě Kristovi jsme s ním a ne proti němu, jestliže s ním shromažďujeme a nerozptylujeme. Kteráž věc, poněvadž se lidskou mocí konati nemůž ale pomocí toho, kterýž sám potírati hlavu hadovu moc má, obraťmež se k němu především, a o ozbrojení nás mocí z výsosti, aby nám naše také dnes

po hadích a štířích a všeliké moci nepřítele šlapání neuškodilo, vroucně zvolejme atd.

Text.
Ev. Luk. 11, 14.—29.

Pavel sv., nádoba plná milosti Boží a darů Ducha svatého, píše o sobě a svém apoštolského úřadu konání Korintským svým takto: „Byl jsem u vás v mdlobě a v bázni i strachu mnohém, a kázání mé nebylo v slibných lidské moudrosti řečech, ale v dokazování ducha a moci“ (1 Kor. 2, 3. 4.). I jestliže ten, jeden z majících prvotiny Ducha a jemuž Pán tu v Korintu u vidění byl řekl: „Neboj se, mluv a nemlč, nebof já s tebou jsem a žádný na tebe nesáhne, ať by zle učinil, nebo mám mnoho lidu v městě tomto,“ (Sk. 18, 10.) jestliže pravím ten s bázní a strachem úřad kazatelský konal, což pak my posledkové? Já o sobě vyznám, že ač jsem nikdy na to místo, odkudž se jménem Božím a za Boha mluviti má, bez bázně a strachu vstupovati nezvykl, aniž mohu; abych však kdy v svém životě a od svého k úřadu kněžskému povolání (již před třidceti a tři léta) s takovou bázní a strachem k kterému kázání jako k tomuto přistupoval, nepamatuji, jakž ví a vidí ten, kterýž vidí všecko. Nebo jakž jsem to k sobě, abych vám, lide Boží, dnes slovo Boží mluvil, přijal a tohoto sv. evan. text ku přemyšlování před sebe vzal, hned mi vnuknutí jakési na mysl padlo: Tuto s ďáblem činiti bude, jemuž jak odolá mdloba lidská? Nebo že ne o tom tam na onen čas nám již nepřítomném ďáblů vymítání mluviti se musí, ani o tom, kterak by z nevěrných Židů, Turků, pohanů, kacířů, rouhačů, aneb zjevně bezbožných křesťanů a dokonalých převrácenců vymítáno býti mělo a mohlo ďábelství; ale jak z těch, kteříž nám do rukou přicházejí a dnes přijdou, jestliže se jaké i mezi námi ještě, kteříž jsme sic domem Božím vymeteným již a ozdobeným býti měli, hnízdí a kryje. A z toho opět jiné tanutí na srdce vstoupilo, že s touto věcí, jak toho zlého a nešťastného těl i duší našich hostě pozbývati, ne ledabylo musím zacházeti ani s ním jen pohrávati a podrážďíc ho, nechati zase tak, ale aby skutečně vybit byl a my v pravdě ujištění byli, že k nám přišlo království Boží. Nebo co sic platno

hledati něčeho a nenajíti? Učiti se něčemu a nenaučiti? Dělati něco a nedodělati? Stihati nepřítele a nedostihnouti? Utíkati mu a neutéci? Bojovati s ním a nezvítěziti? Přišlo i to na mysl, kterak na onen čas Pán na učedlníky své horlil, že ďábla vyháněti chtice, vyhnati neuměli, o čemž tři evanjelistové zapsali, že pohleděv na ně, zuřivě řekl: „O pokolení nevěrné a převrácené! Dokudž s vámi budu? Přiveďte jej sem!“ (Mat. 17, 17. Mar. 9, 19. Luk. 9, 41.). Pozorujtež toho, vy přítomní služebníci Kristovi, kteříž místa apoštolů držíte, hněval-liť je se na onyno Pán, že tři léta již v jeho škole byvše, nad satanem vítěziti ještě se byli nenaučili: a což řekne nám, kteří kolikrát déle tu jsouce v škole jeho, ještě nad sebou a svěřenými nám provoditi sobě satanu dáme a jemu mocí Kristovou zbrániti neumíme? Ba nad to děje se některým kněžím jako oněm sedmi Židům, biskupa Scévy synům, kteříž nebyvše Kristovi, ve jménu však Kristovu, jakož kázal Pavel, ďábla vyháněti se pokoušeli, že se jich ďábel zmocniv, je samy opanoval (Skut. 19, 13.—15.). Ach nešťastní podnes takoví synové biskupů, titul kněžství bez pravdy nosící a ďábla z sebe nejprv dokonale nepozbudouc, z jiných vyháněti se pokoušející! Jiného nemají čeho čekati, jedině že se jich samých tím hlouběji zmocní.

Ach Bože, smiluj se a nás služebníků svých před tímto zlostníkem braň, abychom my uměli brániti jiných, nebo s tímto drakem a hadím jeho plemenem bojovati jest více než bojovati s šelmami v Efezu (1 Kor. 15, 32.).

Nač jsou takové přístupy? dí-li kdo, dím: Na to, že puzením Božím dnes jdu a vás, milí spoluúčastníci Kristovi, téhož Boha puzením vedu na poušť k zkušení a spatření, co ďábelská pokušení při nás mohou, a k seznání, vítězíme-li či klesáme všickni my a ku poučení se, jak v moci Boží vítěziti a ne v mdlobě své klesati máme? Umínil jsem sobě zajisté dnes pilněji než kdy jak živ k sobě samému a k vám, spolubratří a pomocníci v díle Páně, kněží, a k vám, urození páni a paní, a k vám, veškeren spolu přítomný Boží lide přihlédaje,

I. Napřed: U sebe, i u nás pohledati ďábelství, nekryje-li se někde jaké;

II. Zatím: Vymítati je, najde-li se jaké;

III. Naposledy: Zastávati s Kristem, že se toto mocí prstu Božího děje, vám pak dáti na vůli, chce-li kdo se zlobivými farizeii o to se zpouzeti, čili s pobožnou onou ženou raději sobě věrnou Kristovu práci oblíbiti a skrze to blahoslavenství dojíti.

A ty, Pane náš Jezu Kriste, vítěziteli věčný, přispěj nám na pomoc a dej, ať mně služebníku tvému nepřekáží dnes němé ďábelství! Ať posloucha jícím mne nepřekáží dnes hluché ďábelství, ať všechněm nám nepřekáží dnes slepé neb chromé ďábelství, pro něž bychom buď osidel svých, v nichž vázneme, spatřiti, aneb spatříc, vydobýti se z nich nemohli! Amen, Pane Ježíši, amen.

O I.

Nepochybuji, že se v tomto shromáždění neosvícený někdo najde a snad ne jeden, kterýž sobě pomyslí a již myslí: „Což toto za neobyčejné řeči slyšíme? Co? Ďábelství v nás hledati? Věřímť já Bohu, že já s ďáblem nic činiti nemám.“ Nu takovému já napřed odpovím, že, aneb on hloupý jest a nepilný slova Božího posluchač, anebo my kazatelé nedbalí, jestliže častěji a pilněji ďábla ve všech koutech těl i myslí našich a vašich nešťáráme, než hnízditi se duchům nečistým u sebe a u vás dáme. Ale což to vždy mluvíš? dí onen. A já: To, což se děje, že se ďábelství při všech nás hnízdí, při některých zřejmě, při některých subtilně. Neznáš-li toho kdo, neznáš ještě hlubokosti satanovy, ani rady Boží, proč nás tak vede. Ale dej sobě ukázati medle, abys viděl, čeho nevidíš a rozuměl, čemu nerozumíš, kterak žádného z nás není satan prázen a žádný z nás satana. Nebo bys ty pak, kdo jsi koli, v ráji Božím seděl tak ještě nevinný jako Adam a Eva, hady však okolo sebe máš, jejichž vnadám umíš-liž opatrněji vyhýbati než oni? Nýbrž by kdo tak svatý byl jako sám nejsvětější Syn Boží, dokud však na zdejší poušti jsi, bez pokušitele nejsi, kterémuž umíš-liž se tak brániti jako Syn Boží? Sotva snad tak slepý a vysokomyslný budeš, abys sobě to přivlastňoval. Pojď tedy, přihlídni k sobě, na čem ty věci mezi tebou a satanem jsou? Nemá-li již hnízda u tebe? A jak veliké neb škodné.

Hnízdívá se pak u lidí satan trojím způsobem: 1. Hmotně a patrně v posedlých. 2. Hmotně ale nepatrně

v nemocných. 3. Nehmotně a nepatrně v hříchem zmámených a zvábených.

O posedlých snad žádný nepochybuje, že tam satan hnízdo má, kdež člověka se zmocně, duši jeho jakožto v těle hospodáře někam do kouta vtlače aneb sváže, sám tělem celým vládne, lomcuje, háže a s ním co chce činí, aneb z něho mluví, i tajnosti třebas nějaké vypravuje, o kterýchž onen bídný nic neví a jazyky cizími mluví, kterýchž onen neumí atd. To se hle patrně a hmotně děje.

Řekl jsem pak také, že hmotně, ač nepatrně hnízdí se v nemocných. A tu se někdo lekna, dí: „I co? každý zimničný, dnavý, vodnatelný, souchotinný atd. ďábelství má?“ Tak ano. Svědkem jest evanjelista Lukáš, kterýž o ženě osmnácte let nemocné k Kristu přivedené praví, že měla ducha nemoci, (13, 11.) kterýž duch co za duch byl, vysvětlil hned tam Kristus sám, že satan ji byl skličil (v. 16.). Z čehož zavírají někteří osvícení, že jakož každý hřích mistra má ďábla, tak i každá pokuta za hřích, nemoc neb jiná rána, až i sama smrt; a že Bůh nemocmi neb jinými ranami lidi pro hříchy káraje, satana užívá tak, jak soudce popravce svého užívá. Čehož i při Jobovi, Davidovi a jiných příklady máme. A když teď v evanjelium ďábelství němé se jmenuje, nedává-liž se návěští, že i slepé, hluché, chromé, dnavé atd. ďábelství jest?

Avšak toho na svém místě zanechajíc, přistupme k uvažování duchovního se v nás lidech satana hnízdění skrze smyslů a myslí našich mámení, v bludy a hříchy vábení a jimi nás svazování, svozování a na zahynutí zavozování. To že se v pravdě při všech lidech děje a jak se nebezpečně děje, aby každý i nejhloupější spatřiti mohl, ukáži, jak zřejmě budu moci, toto patero pořád:

I. Že svět tento plný jest duchů zlých.

II. Že každého člověka v světě byt plný jest nástrah a osidel, naléčených od duchů zlých.

III. Že žádného na světě člověka není, kterýž by v těchto osidlách nevázl.

IV. Že málo lidí jest, kteříž by se z nich dobývali, aneb vydobudouc se, napotom jim vyhýbati uměli.

V. Že kteříkoli jak zvázli, tak vězeti zůstanou, ďáblu v loupež na věky zůstanou.

O I.

Duchy zlými míním anjely Bohu Stvořiteli zpronevěřilé a proto z nebe vyhnané a proto nenávistí k Bohu hořící a stvoření jiná, kde mohou, turbující. Těch takových zlých duchů pravím, že plná jest tato dolní světa strana, kdež my na ten čas s hovádky svůj byt máme, čehož důvodem jest:

Předně: Z anjelů, jichž Bůh plné nebe byl stvořil. veliký díl padl a z nebe sem do nižších světa stran sehnán a shrnut jest, kterýmž ač žalář připraven jest v propasti podzemní, ještě však v něm uzavíráni nejsou, ale tu nad zemí mezi živly bytu se jim přeje. (Luk. 8, 28.—31.) Jichž ač počtu nevíme, však z toho, že jest jich celé království, jakž Kristus mluví (teď v. 18.), že jich musí veliké množství býti, rozumíme, jako i z toho, že kdež anjelů dobrých, Bohu věrných a v nebi zůstavených počítá se na tisíce tisíců a desetkrát tisíckrát sto tisíců (Dan. 7, 10.), vojsko však anjelů zlých staví se naproti vojsku anjelů dobrých (Zjev. 12, 7.), jako by jedno druhému ne tak příliš počtem nerovné bylo. Nebo sic nesnadně se někdo, vojsko maje desíti tisíců, potkati váží s tím, kterýž s 20.000 proti němu táhne, dí Kristus: (Luk. 14, 31.) Až i to: že poněvadž lidské pokolení na místo vypadlých anjelů stvořeno (jakž obecný v církvi smysl jest od starodávna, ačkoli toho tak výslovně v Písmě nestojí) ne zle se odtud zavírá, že těch, jichž místa mají vyplniti lidé, tak mnoho v počtu býti musí, jako těch, kteříž je vyplniti mají, lidí. Již pak jaké jest lidí množství, kdo nám poví? Stvořiv Pán Bůh prvního člověka: „Ploďtež se a množte se a naplňte zemi,“ řekl. A to se splnilo kolikrát již, že země naplněna byla, až zase válkami, morem, potopou (pro zlost lidskou) vyprázdňována býti musela. A bez toho také mrou přirozeně a ustupují jedni druhým houfně a časů těchto spěšně již a zhusta příliš, tak že každých třiceti let jako nový, nových obyvatelů plný svět máme. (Neb ač mnozí věk svůj výše třiceti let vedou, mnozí však zase třiceti let nedocházejí, nýbrž větší díl lidí v dětinství a v mladosti umírá.) Již

22

tedy kdyby všecky lidi, co jich kdy na světě bylo, jest a do skonání bude, v jedno svedl (jakž bude při vzkříšení), jaký by tehdáž počet byl nesčíslný naprosto, takovýž sobě naprosto bez omylu anjelů těch zlých klásti můžeme, zvláště poněvadž zatracenci, co jich z pokolení lidského bude, jen přídavek býti mají v ohni věčném, kterýž připraven jest ďáblu a anjelům jeho (Mat. 25, 41.). Kdež znamenejte běžně, že kníže té nešťastné roty, hejtman zpronevěřilců těch, ďáblem se nazývá a v evanjelium dnešním belzebubem, ti pak, kteříž po něm postoupili, anjelé jeho, a v evanjelium dnešním ďábelstvím aneb ďáblíky; a jinde: starého draka, hadí plémě atd. I to ještě k spatření toho množství duchů nečistých přináleží, že ač lidi na světě již mnoho jest a hadí to pokolení okolo všechněch se vine, častokrát však okolo jednoho člověka aneb v něm mnoho jich bývá.

Na Marii Majdaleně máme příklad, v níž bydlelo (nežli ji Kristus vysvobodil) sedm ďáblů (Luk. 8, 2.). A na onom posedlém, v němž bylo množství ďáblů, tak že sobě jméno dali (když prosili Krista, aby jich nevyháněl a na jméno vázáni byli) l e g i o, to jest houf neb regiment soldátů, jenž u Římanů šest tisíc bylo. Jakož pak že jich na tisíce bylo, tím se hned ukázalo, že vyprosivše na Pánu, aby jich do propasti nepudě, aspoň do stáda vepřů tu se pasoucích vjíti dovolil. Nebo jak to obdrželi, hned se to stádo úprkem z hory dolů k moři a do moře hnalo a ztonulo. Dokládá pak evanjelista, že bylo vepřů ke dvěma tisícům (Mar. 5, 9.). Nejméně tedy dva tisíce ďáblů z toho bídného člověka bylo vyšlo; a paklit jich více bylo, muselo býti, že se i do vepřů po houfích pořádali, kam kdo vpadl.

Tyto hle věci, v Pánu nejmilejší, dostatečně, že svět plný ďáblů jest, osvědčují. A to, že nejen okolo lidí a hovad a jiných zemských věcí se tlukou, ale také mnozí z nich pod zemí, v zemi, ve vodách a na pustinách a v povětří byt svůj mají a tam se houfně hnízdí. Nahlédni, kdo jistotu věcí těchto spatřiti chceš, do těchto míst Písem sv.: Judas v. 6., Filip. 2, 10. Iz. 13, 19.—22. srovnávaje to s zjevením sv. Jana 18, 2. Efez. 2, 2. a 6, 12. atd.

O II.

Z toho již patrné býti může, že se ne bez příčiny řeklo, že každého člověka byt ďábelskými nástrahami a osidly opleten jest. Nebo předně: Poněvadž náramně mnoho těch zlých duchů jest a ti všickni jsou duchové živí, z nichž žádný jen strměti a zaháleti nemůže, dělati vždycky něco musí (jako i duch člověka v člověku, hovada v hovadu, byliny v bylině atd.), ovšem tito tělem neobtížení a hmotností nesvázaní duchové. A jsou duchové rozumní a stižitedlní; něco vždycky rozumem stíhati musejí, aniž jiného mohou neb umějí, než jak zvykli a již se navnadili potvořiti skutky Boží a hledati tovaryšů rebelie své, synů vzpoury a společníků zatracení svého, že tedy nedělají jiného než to. Aniž kde jinde tovaryšů hledati mohou leč mezi tvorem sobě podobným, lidmi tím více, čím více je závist k tomu pudí, aby těmto na místa jejich do nebe přijíti majícím, štěstí toho nepřáli a o ně je přivésti usilovali. Nemohou pak mocí nic než obmysly jak od počátku v ráji, tak posavad.

Druhé: Uvážiti i to dobré, že byť i tak bylo, jakž někteří smýšlejí (ačkoli bez gruntu Písem), že by ku každému člověku hned od narození jeden toliko anjel zlý a druhý dobrý se tovaryšil (tento k vnukání dobrého, onen zlého), že však i ten jeden jednomu člověku nazbyt mnoho naplésti můž pletek a naklásti osidel a naroztahovati tenat. Nebo každý satan mistr jest starý a zkušený. My pak včerejší jsme, učedlníci teprv. Z nich každý jest duch toliko jemný a stížitedlný: my pak jsme tělo. Onen každý má k vymyšlení na nás chytrostí času dosti, nedělá jiného nic (nejí a o živnost se nestará, nespí atd.): my pak jiným ustavičně zaneśeni jsouce, jiné děláme nežli co k takovému bránění a ošetření se přináleží. A což teprva jestli ne jeden takový duch okolo každého z nás chodí, ale zástupové jich! Slyšíme teď Krista mluvícího (v. 26.), že nemůže-li se kam vlouditi jeden sám, béře sobě na pomoc jiných sedm (t. kolikkoli), aby sobě pomohli vybojovati duši. Jakž na Majdaleně příklad, v níž se duchů nečistých sedm bylo uvázlo, každý z nich do svých osidel ji zapleta. A v životech otců čteme, že jednomu ze starých svatých u vidění

*

anjel nad jedním pohanským, modlářským, bezbožným městem ukázal jediného vznášejícího se ďábla. Nad chaloupkou pak muže pobožného oblaky duchů zlých okolo dveří, oken, po střechách všudy se věšejících. Čehož na příčinu když se anjela tázal, odpovědíno mu bylo, že zjevně bezbožní v tenatech ďábelských již vězící nepotřebují než něco stráže, vydobýti se již nemohouce. Ale na podtržení jednoho pobožného že množství ďáblů práci svou vynakládá, zdaž by ho přece jako přelstiti a uloviti mohli.

Naposledy: Množství osidel ďábelských spatřiti může snadně, kdokoli, odkud je on béře, posoudí. S čímkoli zajisté každý člověk myslí svou neb smysly svými se obírá, cokoli vidí, slyší, koštuje, tyká, po čemkoli touží, čeho žádá, k čemu přirozeně chuť neb nechuť má, ze všeho satan udělati umí humence k čihadlu a vnadu ku podsypání a sítku neb pomčí ku podržení.

Již pak nemožné člověku neobírati se vždycky s nějakými věcmi, buď když bdí a smyslů svých jak chce a k čemu chce užívá, aneb i když spí, proto že i tu mysl nezahálí, s něčím se obírá a satan i tam léčky své umítati umí. Dělejme my tedy v tom světě, co dělejme, a obraťme se, kam obraťme, mezi osidly chodíme. I stůl náš před námi osidlem býti může a pokojný způsob náš místo síti, dopustí-li Bůh. Žalm 69, 23.

Mohl by pak někdo pomysliti: Ale pročež pak to Bůh činí, že takový mezi lidmi lov satanu dopouští? Veřejná odpověď jest u Šalomouna: Že Bůh všecko činí, co činí, proto, aby se lidé báli obličeje jeho. (Kazat. 3, 15.) Avšak vyrozumíváme z Písem, že této věci příčiny jsou i ze strany lidí, i ze strany satana, i ze strany obojích. Ze strany lidí: Že poněvadž na místa vypadlých anjelů přijíti mají, způsob jejich nemůže a nemá jiný býti než anjelů, aby totiž v stálosti své při Bohu dříve zkušeni nežli utvrzeni byli. Ze strany satana: Že poněvadž se mu emulací s Bohem (t. j. štekování, chytrostmi pohrávání a zapásení) zachtělo, i stojí mu na placu moudrost Boží a jemu také placu nechává, aby se naposledy ukázalo, kdo zvítězí. Ze strany pak obojích, anjelů i lidí, proč je proměnitedlnými a pádům poddanými učinil Bůh, rada jeho ta byla: že zformovav je k obrazu svému, musel jim i vůli svobodnou dáti, poněvadž v tom vrch obrazu Božího záleží a aby dobrovolné poslušenství slavnou

odplatu vzalo, a opět skrze dobrovolné neposlušenství na druhou stranu propast hlubin věčnosti odkryta byla k větší a hlubší radosti poslušným tvorům na věky. Na tom přestati a dále nehloubati povinni jsme.

O III.

Slíbil jsem také ukázati, že na světě není člověka žádného, kterýž by v ďábelských osidlech vždy nějak nevázl. Čemuž místo dá, kdokoli posoudí předně: Že poněvadž takové množství jest osidel, mezi nimiž všickni chodíme, není přirozeně možné, aby kdo tak ostrých očí byl, všecko uhlédati. Nebo hledí-li na jednu stranu, nehledí v ten čas na druhou. Hledí-li před sebe, nehledí za sebe. Hledí-li dolů, nehledí vzhůru. An mezi tím všudy vůkol plno pastí a léček, an krokové našich smyslů vždy přece se konají na všecky strany. Musíme zajisté každý den, pokud živi, jísti, píti, spáti, mysliti něco, mluviti něco, činiti něco, an mezi tím v jídle, pití, spaní, myšlení, řečech, činech, všudy se něco kryje, oč se zaviditi může. Ach, kdož všemu vyhýbati stačí: anjelské by tu stižitedlnosti (an my na ty satanovy subtilnosti příliš hrubí a hloupí jsme) potřebí bylo!

Druhé: A co pak, považíme-li drzosti smyslů našich, všeho všudy i kde nebezpečenství že se kryje, vidíme neb slyšíme, přece ohledovati doskočných. Nebo že poddáno jest člověku všecko, příliš chtivě ujímá se práva svého mysl naše. A smyslové naši všecko vyzvídati, všeho zkušovati, všeho užívati žádostiví jsou, až i věcí zapověděných, nýbrž těch víc než jiných, proto samo, že se to neb ono zapovídá, zvěděti chtíc, co to pak býti musí? Mezi tím, když ohledávati něčeho tanutí na mysl vstoupí, smyslové hned se po tom obracejí, aniž se přemyšlování o tom a vzhledání na to škodné zdá, když se jen k tomu nesáhne. Ant se nepatrné vzhledání obrátí v kochání a z kochání jde (když se mu popustí) povolení a za povolením skutek. Jakž se matce naší stalo a posavad nám všechněm jejím dětem děje, že po takových smyčkách potahováni jsouce k osidlům svým, vázneme v nich.

Třetí důvod, že v osidlách ďábelských všickni lidé vázneme, jsou svědectví o tom Boha samého, kterýž

v Písmech svých, že jsme všickni porušeni, všickni se odvrátili, napořád neužitečni učiněni, že není, kdo by činil dobré, není ani jednoho, vysvědčuje (Žalm 14, 1.—3.), že umírají všickni, protože zhřešili všickni (Řím 5, 12.), všickni osidly smrti zachváceni jsouce (Žalm 18, 6.), všickni v provazech hříchů svých váznouce (Přísl. 5, 22.), a všickni k hříchům jako pták k osidlu, nevěda, že ono bezživotí jeho jest, pospíchajíce. (Přísl. 7, 23.)

Myslí-li kdo, že to tak sami lidé hřeší vlastní svou vůlí a ne aby vždycky při všem přítomen byl satan, ten dobře sic myslí, že lidem výmluvu jejich (sámť mne satan na to navedl, říkajícím a s rodiči našimi vždycky raději na jiného vinu sčítati nežli se k ní přiznati, hotovým) odjímá. Ale však nechť soudí, že přece satan, jak v ráji daleko odtud, kde se hřešilo, strůjcem toho byv, nebyl, tak nebývá dodnes. Nebo padne-liž ptáče do osidla na zem, když by žádné léčky nebylo? (dí prorok Amos 3, 5.) A léčka kde by se vzala, kdy by nebylo toho, kdo by ji polékl? Aniž o tom na ten čas otázka jest, jsou-li lidé v osidlách hříchů váznoucí bez viny, než o to, poněvadž osidel lidem strůjce ďábel jest, všickni-li mu v nich váznou, či někteří okračovati umějí. A ukázáno z Písem, že ani jednoho není. Ach žalost a bída!

O IV.

Ukázati se také má, že lidé v satanových léčkách houfně váznouce, k vydobývání se z nich velmi nedbalí, aneb chtějí-li se dobývati, příliš mdlí jsou. A co toho za příčinu? Nebo že tak jest bezbožnost světa, kterýž všecken ve zlém leží (1 Jan 5, 19.) a řídkost těch, kteří ku pokání povstávají a spasení docházejí, Luk. 13, 23. 24. osvědčuje. Příčiny pak toho nacházejí se tři:

1. Že mnozí toho ani nesoudí a neznají, že v osidlách vězí a dobývati se mají, protože Bůh světa tohoto zaslepil oči jejich (2 Kor. 4, 4.), aby zahynutí svého a že k němu jdou, nevidouce, šli sobě vesele s výskáním.

2. Jiní, ač soudí, že tu i tam váznou, však aby škodně vázli, neuvažují; myslí, že se dobýti, totiž z hříchů povstati, kdy chtí, mohou, nýbrž pokání činiti strojí, jen ještě trochu sobě povolic. An když to povolování ještě trochu a ještě trošku den po dni se popouští

a s přestáním se odkládá, tožť co se dlí, to se mdlí, až i úmysl sám o opuštění hřícha omdlí.

3. Naposledy zvyk hřícha tak se zsílí, že i žádost ku pokání zhasne a skrze to zatvrzení hřícha a ku povstání nemožnost přijde.

O V.

A tu již člověk okovy satanovými svázán jsa, vydobýti se nemůže a jest pravým ďáblovým věznĕm, manem, otrokem na věky. Nebo komu se kdo za služebníka vydává ku poslušenství, toho služebníkem jest, dí Písmo (Řím. 6, 16.). A teď Kristus: Že silný oděnec silně sobě ostříhá síně své a sobě vzíti toho, co drží, nedá, leč by silnější než on přijda, odjal loupeže jeho (v. 21. 22.). A ovšem, nebo zda-li proto lovec zvěř, ptáčník ptáky, rybář ryby, loupežník loupež honí, aby chytě zase pustil? Ach nikoli. Běda ovci, které se vlk zmocní, běda kuřeti, kterého luňák do pazourů svých dostane! Běda tedy i duši, která se skrze oddání se hříchům ďáblu dostane za podíl, nebo půjdou do ohně věčného, kterýž připraven jest ďáblu i anjelům jeho (Mat. 25, 41.), všickni, kteříž k sloužení jemu raději nežli Bohu stvořiteli svému uloviti se dali, kdež červ jejich neumře a oheň neuhasne na věky věků. (Mat. 9, 44.). Ach běda, běda! běda! Lépe bylo nenaroditi se, běda!

A což pak Bůh stvoření svého neretuje? dí někdo. Retuje, ty kdož se retovati dají a Boží věrné rady poslouchati chtějí. O čemž nás druhá věc poučí. Avšak nežli k tomu poučování a jak se mocí Boží ďábelství vymítati může a má, uvažování přistoupíme, zastavme se, prosím, a bližší ještě s sebou examen začněme, nedali-li jsme i my také a jak daleko kdo, satanu u sebe se zhnízditi, abychom, vyrozumíme-li nešetrnosti své v bránění se jemu posavad, i větší hrůzy v srdce nabýti i s větší žádostí po retuňku Božím se ohlédati mohli.

K snadnějšímu pak vyrozumění, jak rozličně všecky nás ďábelství trápí a skutečnějšímu o potrhání těch satanových svazků pracování bude nám posloužiti moci toto: abychom summu katechismu, v němž grunt kře-

sťanství našeho vypsán jest, před sebe vezmouce a co která ta věc s sebou nese a jací my podle toho býti máme, jestliže na sobě obraz Krista neseme, uvažujíce, jako v zrcadle se vzhlédnouti a jsme-li takoví, či nejsme. poznati mohli. Nebo tu, cokoli při sobě najdeme býti tak, jakž to rozměřil Bůh, to z Boha a ducha jeho bude. Cokoli na odpor tomu, to z odpůrce Božího, ďábla, protože každý hřích a každého hřícha počátek z ďábla jest (1 Jan 3, 8.).

I. Desatero Boží přikázání.

Nahlédni, prosím, každý do těch desíti slov, kteráž Bůh staré církvi sám z nebe vyhlásil a lidem za věčné pravidlo vydal.

1. „Játť jsem Hospodin Bůh tvůj, nebudeš míti žádných jiných Bohů přede mnou“ (aneb mimo mne). Nevíš-li tedy, člověče, o žádném jiném Bohu, jemuž bys se s tělem i duší oddada, samému na věky sloužiti žádal, kromě toho, kterýž tebe a svět stvořil: dobrý duch tě spravuje, první dobrý grunt věčného svého dobrého dobře založený máš. Pakli sobě nějaké jiné Bohy fintuješ, aneb něco jiného nad Boha výše miluješ, aneb se něčeho více než Boha bojíš, aneb bez pozoru na Boha, jako by žádného nebylo, živ jsi: to již z ďábla jest, kterýž slávu Boží v tobě zastíniti hledaje, tak smysly tvé ztupil a zmámil. Odkudž zřejmé jest, že každý luciperník, Bohu nebohy k boku sázející a každý atheus, bez Boha člověk, ďábelství v sobě má. Nýbrž by ty třeba pobožným oním Davidem byl, mužem podle srdce Božího, jestliže pak pro zalibování se sobě v něčem, což Bůh není (totiž v slávě své, v síle své, v moudrosti své, v umění svém atd.), lid svůj počítáš, neb peníze a důchody své rozbíráš, neb sobě jiné dary a vzácnosti své rozvínáš, neb se sobě v kráse své zalibuješ a se v sobě sám zhlédáš, šperkuješ, sobě neb jiným za divadlo vystavuješ, věz jistotně, že tě duch odporný Bohu, duch marnosti a pýchy, jenž jest sám satan, pudí (1 Par. 21, 1.).

2. „Neučiníš sobě rytiny, dí Bůh, ani jakého podobenství. Nebudeš se jim klaněti, ani jich ctíti“ atd. To jest: Obraz můj živý, světlem rozumu obdařený a k úča-

stenství věčnosti oddaný, ty, člověče, jsi; jinak mne vyobraziti, rytinami neb slitinami nějakými nepokoušej se, ale mne, kterýž duch jsem, v duchu a pravdě služ. Činíš-li tak, činíš dobře. Pakli na odpor tomu, to z nepřítele mého, kterýž mne před očima lidskýma k němým a mrtvým věcem přirovnávaje, ze mne němou sochu a mrtvé strašidlo udělati chce, pochází. Kdekoli tedy modly a modlářství, tu jistě ďábelství. Jakž Písmo učí, že co-koli se modlám obětuje, ďáblu se obětuje. (1 Kor. 10, 20. 21. 5 Mojž. 32, 7.)

3. „Nevezmeš jména Hospodina, Boha svého, nadarmo“ atd., totiž k čarování aneb k falešným přísahám, aneb bližního ku proklínání, aneb z lehkovážnosti k hříčkám a žertíkům atd. Máš-li tedy kdo velebné jméno Boží ve vážnosti, abys se ani mysliti ani mluviti o něm jinak než s bázní a uctivostí nepokoušel, duch Boží dobrý tě spravuje. Pakli jména Božího k dosvědčování lži užíváš a z Boha pravdy svědka nepravosti činíš, urážíš velebnost Božskou a co na tobě jest, z Boha činíš ďábla (kterýž sám otec lži jest, čemuž tě ďábel učí). Lehkomyslní tedy přísahači, jako i pro ledacos Boha na pomstu volající, tak dobře jako všickni pověrní, jména Božího a Kristova k čárům, kouzlům, pobonkům a pověrám užívající, rouhavé ďábelství na jazyku a v srdci svém jistotně nosí. Nýbrž jsi-li kdo čarodějník, jsi konečně syn ďáblův (Skut. 13, 10.). Jsi-li křivopřísežník, jsi účastník ďábla, kterýžto hned v ráji začal: „Ví Bůh,“ falešně říkaje (1 Mojž. 3, 4.).

4. „Pomni na den odpočinutí, abys jej světil. Šest dní pracovati budeš“ atd. Kdokoli tedy aneb dne sedmého Bohu cele nedáváš a od prací tělesných a zisků časných se nezdržuješ aneb dne toho nesvětíš, to jest v svaté Boží službě netrávíš, ale v rozmařilosti a hrách a pitkách a bujnostech a z toho jdoucích hříších: ďábelství máš, kteréž tě tomu učí a k tomu táhne. Nebo to od jiného mistra nepochází. Jako i to žen v neděli ráno hodinu neb dvě se šperkování, fiflování, do zrcadel vzhlédání, třebas se i líčení a ze sebe model dělání nic není než ďábelství. Až i ta záhalka po šest dní, totiž vyhýbání prácem, k nimž z ráje na zem vyhnáni jsme a oni nám za lékařství dány proti svodům ďábelským, aby k nám a smyslům našim ne tak přístup míti a nás něčím svým

zlým ne tak zaměstnávati, jako když prázdné nachází, mohl. Opět tedy, že každý marný zaháleč zahálivé ďábelství v sobě má, jisté jest.

5. „Cti otce svého a matku“ atd. To jest: Poněvadž jsem vás na jisté stavy spořádal, rodiče a dítky, hospodáře a čeledi, vrchnosti a poddané atd., chci, abyste vy vyšší spravovali moudře a vy nižší spravovati se dali poslušně, vyšší nižších před zlým střehouce pozorem ustavičným, slovy ostrými, kázní náležitou; nižší zase vyšším za to bázeň a čest prokazujíce. Tak činice, budete moji. Nestáti tedy v úřadu tomto, nedávati na mladší pozoru k dobrému jich a neužívati, kde potřeba, kázně; a zase k starším neprokazovati uctivosti a poslušenství, ale svou vůli a vzpouru: jisté ďábelství.

6. „Nezabiješ.“ To jest: Pospolu bydliti budete vy lidé na zemi, kdež aby jeden o druhého někdy nezavadil aneb se neotřel, nebude možné. Avšak nebývejte nedotkliví, prchlí, mstiví, abys se o ledacos hněvati, mstíti, bíti, zabíjeti třeba měl. Ale snášejte se a promíjejte sobě ublížení atd. Děje-li se tak, podle Boha se děje. Pakli kde jest hněvivost, nenávist, svár, boj, zabíjení, tu jistě jest ďábelství. Nýbrž jestliže kdo sám sebe žrádlem neb pitím nemírným morduješ a opovážlivým do nebezpečenství lezením i jinak zoufalým a všetečným postupováním o život se připravuješ, aneb život v šanc sázíš, tak tím buď jist, že tě ďábelství nepokojí a k nějaké propasti zahynutí pudí, jako tam ďáblové do stáda vepřů všedše, úprkem je z vrchu dolů do moře hnali, až se ztopili. (Mat. 8, 32.)

„Nesesmilníš.“ To jest: Nestvořil jsem vás pospolu všech jako anjely, ale k ukázání jiným způsobem moudrosti své rozdělil jsem mezi vámi pohlaví a nařídil manželství, aby spojíc se dva, byli jedno tělo, hledajíc semene Božího (Mal. 2, 15.). Toho šetříte-li a mého řádu se studem ostříháte-li a manželství neužíváte-li leč pro plod aneb pro lékařství proti pokušením satanovým již po pádu (1 Kor. 7. 2.—5.): dobře činíte a já s vámi jsem. Pak-li kdo manželství nečekaje, chlipnost provodí, aneb manželství dopadna, neřádně ho jen k chlipnosti užívá, aneb na přidaném sobě života tovaryši neb tovaryšce (Mal. 2, 14.) nepřestávaje, jinam vypadá a postranními vnadami nečisté neřády provodí: s tím a v tom

nečisté ďábelství, Asmodeus přebývá. (Job 3, 8. a 8, 7.)

K čemuž i všecky bujnosti těla a čím se ony rozdmychují, přináleží: nestředmost, opilství, tance, špinavá rozmlouvání, vzhlédání, dotýkání, frejířské písně atd. Kdokoli se v těch věcech kochá, ďábelství nečistému u sebe hnízdo dává.

8. „Nepokradeš.“ To jest: Všecko, co na zemi bude, k vašemu pohodlí jsem stvořil a rozděluji jmění, jakž mi se líbí, jednomu víc dávaje, jinému méně, každému však kdož prosí a práci náležitou hledá, potřebu jeho dávaje. Přestáváte-li na mém rozměření, dobře jest; požehnaný bude každému jeho oddíl, nechť jest malý neb velký. Pakliže kdo na svém dílu nepřestávaje a jiným mého požehnání závidě aneb pro lenost, že se mu pracovati nechce, na cizí věci sahá, tajně krade neb zjevně loupě neb fortely aneb obmysly věc cizí na sebe převodě: ten arci loupežníka satana následuje a s ním díl má.

9. „Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.“ To jest: Dal jsem vám rozum, vnitřní to oko k spatřování a uvažování věcí všelijakých a přidal jsem vám jazyk, abyste sobě vespolek o věcech všelijakých vypravovati a tím jeden druhého vzdělávati mohli. Šetříte-li těchto cílů a jazyka svého k mluvení pravdy užíváte-li, to ze mne jest a duch můj, kterýž jest duch pravdy, přebývá ve vás. Pak-li kdo jazyk svůj zapouští k mluvení lži a nepravdy a k sočení a kažení někoho z bližních svých: v tom duch lži přebývá.

10. „Nepožádáš žádné věci bližního svého, ani domu, ani ženy“ atd. To jest: Chci, abyste i srdce své v čistotě chovali a bližnímu svému ničeho nezáviděli, nic jemu ke škodě v srdci svém neukládali atd. Zlým tedy myšlením a závistí neb neupřímností (k Bohu neb bližním) kdokoli se v srdci svém hnízditi dá: duchu zlému, závistivému, neupřímnému (a to jest ďábel) hnízditi se dá.

Ale přistupme k druhému pravidlu víry své.

II. Dvanácte článků víry.

1. „Věřím v Boha Otce, Stvořitele nebe i země.“ To jest: Věřím, že Bůh Otec v podstatě věčného Božství studnicí jest, z níž Syn a Duch sv. vyplývají a jemuž

skutek všech věcí stvoření a v bytu zdržování původně přináleží. Tato víra, poněvadž z Boha jest, jde odtud, že nevěra aneb nedověřování a pochybování, aby jaký Bůh byl, aneb aby trůj v osobách byl, aneb aby světa Stvořitelem byl, aneb aby sám všeho Stvořitelem a řiditelem byl a cokoli tomu podobného, z ducha bludu jde, totiž z ďábla. Protož atheové Boha zapírající a Židé. Turci, Ariáni, Trojici sv. zapírající, a Aristotelici, svět tento spoluvěčný s Bohem sobě fintující a manichei, dva počátky všech věcí: světlo a tmu vymyšlející, že ďábelství bludné v sobě mají, nepochybné jest.

2. „Věřím v Jezu Krista, Syna Božího, Pána našeho.“ To jest: Věřím, že Ježíš Kristus jest Syn Boží a Bůh pravý, od Boha Otce nám za Pána daný. A že jeho poslouchati povinen jsem a poslouchaje, líbiti se budu Otci, kterýž ho poslouchati nám poručil (Mat. 17, 5.). To jest víra Boží. Nevěra tedy v Krista a nepoznávání ho za Pána a neposlušenství přikázání jeho, jisté jest ďábelství.

3. „Jenž se počal Duchem sv., narodil se z Marie Panny.“ To jest: Věřím, že ten věčný Boží Syn v času jistém lidské přirození na se vzal, Duchem sv. v životě blahoslavené Panny počat a z ní pravým člověkem ve všem nám kromě hřícha podobným narozen jest. A to proto, abychom my lidé skrze hřích účastnosti Boží zbavení, zase přirození Božského účastníci učiněni býti mohli skrze pozbytí porušení toho, kteréž se nás přichytilo na světě (2 Petr 1, 4.) a skrze nové duchovní početí a znovu se narození; k tomu abychom dítkami Božími novými, v novém synovském poslušenství chodícími a duchovního panenství bez poskvrn hřícha již ostříhajícími byli. Vše zasloužením přesvatého početí a narození Pána našeho Ješíše Krista a mocí svatého jeho Ducha. Tato víra a toto té víry skutečné novým rodem prokazování jest mocné v nás Boží dílo k spasení. Neznámost pak tohoto tajemství vtělení Kristova a ovšem nepřiúčastňování se druhým rodem ke Kristu, ale zůstávání v rodu starého Adama, nýbrž skrze další ještě hříchy brání na sebe účastenství přirození ďábelského, jest mocné satanovo dílo v synech nedověry k zahynutí. Protož, jsi-li tu kdo, kdož v kvasu starého rodu vězíš a Duchem sv. pravdivě znovu narozen nejsi, věz, že ďábelství skrze hřích v tebe vešlé ještě z tebe vyvrženo není.

4. „Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřižován, umřel a pohřben." To jest: Věřím, že Syn Boží přirození lidské (ač bez hříchu v své osobě, však obtížené v nás a pro hřích ortelem spravedlnosti Boží odsouzené k smrti) přijav, podstoupil ortel za nás a nevinné své tělo za nás vinné útrpnostem a smrti i potupě hrobu a pekla poddal, aby nás tím svatým svatého sebe za nás hříšné obětováním z ortele smrti vyplatil a jak my napotom tělo hřícha v sobě také již křižovati a mrtviti musíme, příklad ukázal. Tak věřiti a tak z víry činiti (totiž s Kristem hříchům umírati) jest živá Boží víra, moc hřícha v nás mořící a skrze to samého vladaře smrti, ďábla, ven vymítající. Jan 12, 31. Nerozuměti tomuto tajemství kříže a nekřižovati v sobě starého Adama k zkažení těla hřícha, jest nositi ještě v sobě toho, v jehož osidlách hřícha a smrti zvázli jsme, ještě od něho vysvobozeni nejsouce. Nebo apoštol dí: že kteříkoli jsou Kristovi, ti ukřižovali tělo své s žádostmi a vášněmi (Gal. 5, 24.). Jsi-li tedy tu kdo, kdož tělo své ještě neukřižované s živými jeho vášněmi a žádostmi na sobě nosíš, věz, že nejsi Kristův. Číž tedy? Ďáblův. Nebo mezi tím dvojím nic třetího není (1 Kor. 10, 20. 21.). Nýbrž by ty se sobě zdál býti Petrem apoštolem, jestliže sebe neb jiného v účastnosti kříže rozpakuješ, satan jsi, totiž v těle svém a v krvi své (z nichž ta rada jde) satana nosíš (Mar. 16, 21. až do 26.).

5. „Sstoupil do pekla a třetího dne z mrtvých vstal." To jest: Věřím, že Kristus poníživ se poslušenstvím na výplatu neposlušenství našeho až do pekla, vítězem pekla jest učiněn a z žaláře toho (spolu i s námi, jichž přivedl) propuštěn jsa, vstal k novému, nesmrtedlnému, neuvadlému již a neposkvrněnému životu, na příklad také nám, abychom z propasti hříchů a zahynutí svého i my povstávajíce, v novotě života chodili atd. Tak věřiti a tak z víry činiti, jest dílo Ducha sv. v sobě míti. Nevěřiti tak a nečiniti tak, ale v mrtvosti hříchů svých ležeti, jest ležeti v okovích satanových a ďábelství v sobě míti. Bože, smiluj se nad námi!

6. „Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha Otce všemohoucího." To jest: Věřím, že Kristus po vzkříšení tělem svým na zemi nezůstal, ale je do slávy nebeské přenesl, proto aby kde pravá naše vlast jest a ráj ten pravý, do něhož nás navrátiti přišel, ukázal. A že na

trůnu Božím posazen jsa, moc a vládu všemohoucí nadevším přijal, ukázal tím, jak důstojně přirození naše nadevšecko zvýšil proto, abychom i my tak v Kristu a s Kristem zvýšeni a na pravici Boží posazeni jsouce, (Efez. 2, 6.) sami již také nad tělem, světem, ďáblem panovali (Kol. 3, 1.—3.). Čehož neděje-li se a my ještě svrchních věcí nehledáme a obcování svého tam v nebi nemáme, ale čenicháme věcí zemských, (Fil. 3, 19. 20.) jisté znamení, že duch s nebe svržený v nás panuje a nás v své vazbě tu na zemi drží.

7. „Odtud přijde soudit živých i mrtvých.“ To jest: Věřím, že na skonání věku Kristus viditelně přijda, všecky lidi před sebe svolá a odplatu všechněm podle skutků dávati bude. Kterouž hrůzu Boží znaje, k bázni Boží sobě sloužím a k tomu budoucímu počtu tak se strojím, jako bych jej před sebou teď již viděl, nevěda, v kterou hodinu ze světa vyvolán budu. Tak hle věřiti a podle toho činiti z Boha jest. Nevěřiti budoucího soudu a tak sobě počínati, jakoby nikdy žádnému z činů svých počtu činiti neměl, velikého a mocného satanova v srdci hnízda a slepého jakéhosi ďábelství neomylné znamení jest.

8. „Věřím v Ducha svatého.“ To jest: Věřím, že Duch svatý s Otcem a Synem Bůh pravý jsa, všemu všudy přítomen jest a v srdcích věřících jako v chrámích sobě posvěcených mile přebývaje, spasitedlnými vnukáními svými je osvěcuje, posvěcuje, potěšuje, posiluje a k životu věčnému sebou samým zaznamenávaje, mocí svou k spasení zachovává. Čemuž já věře, hledím tohoto drahého hosta v drahé šetrnosti míti, abych ho ničím jemu odporným nekormoutil a příbytku, kterýž on sobě oblíbil, duše své a těla svého, ničím nezprzňoval, poněvadž to chrám jeho jest, chrámu pak Božího poskvrňuje-li kdo, toho zatratí Bůh (1 Kor. 3, 17.). Z čehož patrné, že není-li kdo svatě živ, ale poškvrňuje těla svého, duše své a smyslů svých, ten kormoutí Ducha svatého a jej od sebe zapuzuje, což zlého ducha dílo jest a přítomnosti jeho znamením jistým. Protož se ulekni, kdokoli v jaké nečistotě hřícha sobě svědom jsi.

9. „Věřím církev obecnou křesťanskou, svatých obcování.“ To jest: Věřím, že Bůh na zemi má ty, kteréž sobě k nebi strojí, a já že mezi těmi díl mám, ve všem co tu Bůh složil: slovo, klíče a svátosti. Z čehož jde, že kdo

těmto věcem rád obcuje a zřízeně obcuje, duchem Božím veden bývá, ale kdo raděj v krčmě než v církvi a raděj při kvasích tělesných nežli při svatých Božích hodech se nachází, že jiný duch, duchu Kristovu odporný jej vodí, znamení jisté.

10. „Věřím hříchův odpuštění." To jest: Věřím, že mi můj Bůh v mých mdlobách a nedostatcích, i po přijaté milosti nahodilých, milostiv bude pro Krista. Kdo tak činí a (jinak než ze mdloby) nehřeše, Kristové milosti se těší, má potěšení Ducha sv. v sobě. Ale kdo na milost hřeše, z úmysla se v zlé věci pouští, toho duch zlý, aby z zásluhy Kristovy posměch sobě stroje, nevážnýma nohama krev jeho šlapal, pudí.

11. „Věřím těla z mrtvých vzkříšení." To jest: Ačkoli tělo toto hříchem zanečištěné smrti za podíl se dostati a shníti musí, věřím však, že mi je zase navrátí při vzkříšení Pán můj, kterýž nám na sobě již vzkříšeném příklad ukázal. Protož tomu se v životu i smrti těše, vytrvám při Kristu, naději své, ne tělu slouže a je červům krmě, ale moře raději, aby zde hned umrtveno jsouc hříchům, k blahoslavenému vzkříšení strojeno bylo. Tak kdo činí, puzením dobrého Kristova ducha činí. Kdo zase vzkříšení těla nevěří a jako hovado sobě v životu i smrti počíná, satanův vepř jest, kteréhož sobě on k zabití věčnému matlanin zdejších mlátem krmí.

12. „Věřím život věčný." To jest: Věřím, že vzkříšen budu v den poslední ne k tomu, abych umřel zase jako Lazar a jiní kdysi tam vzkříšení, ale abych živ byl s Kristem, smrti vítězem na věky již. Nebo on sehltiv smrt na věky, aby nad ním více již nepanovala, vítězství to daroval svým, řka: „Živ jsem já, i vy živi budete" (Jan 14, 19.). Nevěří-li kdo tomu a netěší-li se tomu věčnému s Kristem životu, toho v vazbě své, v vazbě smrti ještě drží vladař smrti, satan.

III. Modlitba Páně.

„Otče náš, který jsi na nebesích," poručil nám na modlitbě říkati Syn Boží, k právu synovství a dcerství Božího nás připouštěje. Kdo se toho srdcem chápá a tomu Bohu, kterýž se nám za Otce dal v Kristu, rád vroucně se modlí, Abba Otče, říkaje, toho v pravdě Duch sv.

vede (Řím. 8, 14.—16.). Pochybuje-li pak kdo o Božím k sobě otcovství a podle toho Bohu se nerad modlí a libosti v tom, aby co nejčastěji a nejdůvěrněji s svým milým Bohem rozmlouval, nenachází, ten že v moci ducha toho zakrnělého, o Boží milosti již pochybylého a jen k zoufání sobě i jiným sloužícího ještě zůstává, pochybnosti není.

1. První prosba jest: „Posvěť se jméno tvé.“ To jest: Velebné tvé jméno vzýváme nad námi, dejž, ať není skrze nenáležité naše chování dáváno v porouhání, ale víc a více posvěcováno v nás, při nás a skrze nás i v jiných. Nechtíti toho a nevynakládati snažností svých na to, aby jméno Boží v nás a skrze nás posvěcováno bylo, nýbrž dělati tak, aby jméno Boží neúctu a pohanění bralo, jistě ďábelství.

2. „Přijď království tvé.“ To jest: Dej, ó Bože, ať všickni lidé, že sám ty králem věků nesmrtedlným jsi, poznávajíce, právům tvým svatým rádi srdečně se poddávají a Ducha tvého berlou spravovati se dají; toho nežádá-li kdo a nevynasnažuje-li se na to, aby v něm a pomocí jeho v jiných kraloval Kristus, jest z počtu nepřátel jeho, říkajících: „Nechceme, aby tento kraloval nad námi“ (Luk. 19, 14.-27.); a to co než ďábelství zpoury a neposlušenství jest?

3. „Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi.“ To jest: Dej nám zemským obyvatelům, abychom šetrni při všem vůle tvé, tak byli pilní, jak tvoji nebešťané jsou, aby vždycky ne co my chceme, ale co Ty chceš, dálo se od nás, při nás, v nás, i pomocí naší od jiných, při jiných, v jiných. Tak chtíti, vinšovati, přičiniti se jest z ducha Kristova (nebo tak on činil a učil); nechtíti pak, aby se vůle Boží dála při nás neb při jiných, nýbrž protiviti se tomu a brániti jest z ducha satanova, kterýž jest protivník Boží všudy a ve všem. Po němž kdokoli to činí a vůli Boží se protiví, ďábelství má.

4. „Chléb náš vezdejší dej nám dnes.“ To jest: Potřeby jen života od tebe hledáme, Otče, ne rozkoší, ne zbytků; a hledáme prací rukou svých, podle nařízení tvého, abychom tebe nepokoušeli, avšak požehnání pracem svým sami dáti nemohouce, od tebe ho hledáme, a hledáme nejen sobě, ale i bližním, abychom odkud nuzným uděliti měli atd. Tak kdo se za chléb modlí a jeho tak hledá,

ten ctí Boha. Ale kdo Boha o to prosí z hrda a chléb sobě z nějakého kamení a zapověděných prostředků sám dělati se pokouší, aniž říká: „nám," ale: „mně," sobě jen hatlaje a jiným předchvacuje, aniž přestává na tom, čehož každodenní potřeba vyhledává, ale na hromady hrne; a nepřestává na chlebu, ale lahůdek a tělu vnad dychtí: tu tak jistotně, jako na poušti Kristus, ďábelská pokušení snáší, ale ne tak jako Kristus jim odpíraje, ďáblu se k činění vůle jeho jímati dává (Mat. 4, 3. 4.).

5. „Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme vinníkům našim." To jest: Známe se, že v posvěcení svém nedokonalí jsme a v mnohém klesáme, ale však že jako Otec dítkám milostiv budeš pro Krista věříme a na jistotu této své naděje svým také vinníkům my sami rádi odpouštíme a odpouštěti chceme, jak's nám přikázal. Tak kdo se srdečně modlí a tak srdečně míně, činí, má Ducha svatého, přebývajícího v sobě. Ale nezná-li se kdo k vinám svým, proti Bohu neb lidem dopuštěným, a jich před Bohem neb lidmi vyznávati se stydí, bližních pak proti sobě provinění příliš vysoce veda, neodpouští, k míru nechce, mstí se jak můž, ten makavého v srdci ďábelství důvod při sobě má, protože to odjinud než od ducha pýchy a neukojitedlné zlosti i konečně zatvrdilosti pocházeti nemůž.

6. „I neuvoď nás v pokušení." To jest: Víme, že ve všem dobrém nestateční jsme a k zlému nástrah a pokušení mnoho se nám od těla, světa, ďábla naskytá, čemuž my všemu vyhýbati sami od sebe nemůžeme a nevíme. Protož smiluj se, Otče, a takové nástrahy a pokušení od nás vzdaluj, abychom se s nimi nepotkávali. Taková hle bázeň a ustavičný strach jest znamením ducha synovství (Iz. 11, 2. Přísl. 8, 12.). Ale bezpečné sobě počínání a doufání v srdce své, a smělost, kteráž všudy dotře (Přísl. 14, 16. a 28, 14—16.) jistým znamením jest ducha toho opovážlivého, který i s Stvořitelem svým potkati se směl a posavad nástrah a osidel sobě i jiným nakládá, do nich pospíchati i jiné dostrkávati neopomíjí.

7. „Ale zbav nás od zlého," aneb od zlostníka. To jest: Odolávati sami netroufáme chytrému lovci našemu, smiluj se, Otče, a vysvoboď nás z moci jeho buď vzetím nás odsud (kdež on moc svou provodí) tím dříve, aneb potřením ho pod nohy naše, abychom od něho pokoj měli

(Řím. 16, 20.). Takového vysvobození od satana a skutků jeho nevinšuje-li kdo sobě srdečně, znamením jest, že hluboce uvázl v osidlách jeho a jatým jeho jest, k činění vůle jeho (2 Tim. 2, 26.).

Závírka modlitby Páně jest: Nebo tvé (Bože) jest království, moc i sláva, na věky věků, amen. To jest: Proto to učiň, Pane, aby že tobě, ne satanu aneb komu jinému náleží všecka čest a všecka moc, všechněm zřejmé bylo. Tobě aby zůstala, já srdečně toužím, a že se jí ujmeš a tak i nás, kteříž slávy tvé hledáme, před tím zlostníkem zastaneš, cele věřím, a na to veselé: „Amen, staň se," říkám. Taková tato o Boží slávu horlivost a k Božímu milosrdenství důvěrnost ne odjinud se v srdcích lidských vzdělává a rozněcuje než od ducha synovství, jenž jest duch Otce nebeského (Řím. 8, 16. 26.). A zase nehorlivost přitom a hledání vším všudy i modlitbami něčeho jiného nežli slávy Boží, až i nedověřování Bohu, ne odjinud jde než od ducha nevěry a zpoury, ďábla, kterýž věří a třese se (Jak. 2, 19.).

IV. O čtvrté částce katechismu,

totiž: slovu Božím, klíčích a svátostech.

Přistupme k čtvrté částce katechismu a nehnízdí-li se v těch také věcech (o nichž tu) satan, pohleďme.

1. Slovo Boží jest nejpřednější služebnost Kristova, v níž všecka vůle Boží atd.*) a jest símě to Boží, z něhož se rodí dítky Boží (1 Petr 1, 23.) a pokrm duší, k duchovnímu zrůstu a k bránění se duchovnímu hladu, vadnutí a zvadnutí (Amos 8, 11. a 1 Petr 2, 2.) a moc Boží k spasení každému věřícímu (Řím. 1, 16.) a meč ducha k přemáhání satana (Efez. 6, 17.) atd. Neužívá-li tedy kdo tohoto podaného od Boha prostředku živě a chtivě, ten s farizei pohrdá radou Boží sám proti sobě (Luk. 7, 30.). A tomu kdo jej učí než ten, kterýž hned v ráji slovo Boží sobě zlehčovati rodiče naše učil? Summou tedy: Kdo slova Boží nerad slýcháš, ďábelství hluché máš, z pokolení hada toho, kterýž zácpává ucho své, aby neslyšel hlasu zaklínače (Žalm 58, 5. 6.). Kdo slovu Bo-

*) Viz katechismus Českobratrský z r. 1608, z něhož zde i na jiných místech toliko počátek dotyčných výtahů uveden. *Vyd.*

žímu nedověřuješ aneb mu sprostně nevěře, mudruješ, tak i jinak máš v sobě mistra toho, kterýž rodičům našim v ráji řekl: „Ej, nebudeť tak, nezemřete“ (1 Mojž. 3, 4.). Kdo slýchaje slovo Boží, prospěchu žádného nebéřeš, máš jistotně ďábelství v sobě slepé, kteréž tě zaslepuje, abyť se nezasvítilo světlo evanjelium slávy Kristovy, kterýž jest obraz Boží (2 Kor. 4, 4.).

2. Co se tkne učení o klíčích království Božího od Krista církvi svěřených, i to ku poznání, není-li v nějakém satanovu zapletení někdo, posloužiti můž. Nebo: Jestliže kdo pohoršlivě živ jsa, služebníkům církve, kázní Boží a klíčem zavírajícím děsiti se nedáš, ale sám sebe trošty svými rozhřešuješ: ďábelství všetečné máš, kteréž tě navádí, aby do spolku spasenců jinady nežli dveřmi vlézti se pokoušel. U dveří zajisté stojí vrátní Boží, jimž k odvírání a zavírání království Božího klíče v ruce dané: a ty jich s klíči státi nechaje, lezeš děrou; kdož tě tomu učí? Považ, ne ten-li, kterýž se do ráje také, povolán nejsa, tlačil? I jindy mezi syny Boží, nejsa jím, stavěti se nestydí (Job 1, 6.).

3. Křest jest svátost nového rození atd. Kdokoli tedy pokřtěn jsa, netrváš v pravdě křtu, ale rušíš učiněnou tehdáž s Bohem smlouvu atd., kdo tě tomu učí? Suď, ne ten-li, kterýž od počátku v pravdě nestál? A kterýž jen v tom, aby umytá svině zase do kaliště bláta lezla libost maje, kde jen z které ovečky svini udělati můž, rád se přičiní? (2 Petr 2, 22.). [Dotknouti by se i rozličných při této svátosti se zbíhajících neřádů mohlo, jako že mnozí množstvím sezvaných kmotrů (třebas nepobožných a žádné o dítky ty péče míti nestrojících, ani neumějících, leč k zlému) buď pracht provodí, neb žádost peněz pronáší. Též zbytná a po místech právě hovadná při křtinách hodování atd.].

4. Večeře Páně jest svátost duchovního věřících v Krista sycení atd. K níž kdokoli nehodně, bez pokání, bez víry, bez úmysla k napravování, bez roznícené k Bohu i bližním lásky atd. přistupuje, ten tak jistotně ďáblův jatý jest, jako byl Jidáš, když zradu a vraždu v srdci nose, předce s věrnými učedlníky k stolu Páně zasedal a „Mistře, mistře“ říkal, i Pána líbal.

---

*

O ďábelství po všech věcích a stavích se hnízdících.

To tak z strany řádu a povinností od Boha všechněm vůbec vydaných. Chtěli-li bychom i na rozdílné věky, stavy, povolání zapustiti oči soudu osvíceného, všudy bychom přemnoho ďábelství, hmyzícího se jako červi v shnilém těle, našli.

1. Při lidech mladých, cokoli bujnosti, své vůle, zpoury, neposlušenství atd., to všecko z ducha duchu Kristovu odporného a aby těch, o kterýchž řekl: „Nechte dítek jíti ke mně, nebo takových jest království Boží," spasiti nemohl, obmýšlejícího, pochází.

2. O mládencích, o pannách vyhlásil duch Kristův, aby, nejsouce svázáni péčí o věci ty, kteréž manželský stav s sebou nese, o to pečovali, kterak by se líbili Pánu, svatí jsouce duchem i tělem (1 Kor. 7, 32. 34.). Ale to ach při jak řídkých se spatřuje! Duch světa, duch marnosti, duch bujnosti jímá se všech, almodství v krojích, kdo jen seč býti může, a nádhernost v rouchu a halže, a fávory a potvorné strojení vlasů a chození s vytaženým krkem a pasení očima a protulování se a kráčení zdrobna a tance bujné atd. ukazují, že se i dcery Sionské a mládenci Jeruzalémští za nástrahy dají užívati satanu, jedni proti druhým (Iz. 3, 16.) i nyní přece ještě mezi námi, když nás Bůh ubil a nám dal místo vonných věcí hnis, a místo pásu roztržení a místo kadeřů lysiny, a obhoření místo krásy, když padli silní naši a celý národ klesl, když bychom měli plakati a kvíliti všickni a jako v pustinu uvedení seděti na zemi (v. 24. 26.). Dábelství tedy hnízdí se, ach, ještě mezi námi.

3. A což mezi manžely, jest-liž tu lépe? Ach i tu podobné marnosti přemnoho! A co nezřízeného sebe užívání? Co nesvornosti? Co v správě domovní nesprávy? Co v vychovávání dítek k bázni Boží a mravům počestným nedbalosti? Každá domovní čelednost měla by býti církvička, plná poct Božích a obětí duchovních a skrze to plná Boha, slávy, milosti a požehnání jeho. Ale ach, jak často a při mnohých plno neřádů, hněvu, zlolejství, dráždění sebe vespolek, i Boha! A tak plno ďábelství.

4. Vdovci a vdovy měli by se navrátiti na stav panenský a panický a dny vdovství svého tráviti v čistotě

a zdrželivosti. Ale ach, jak často nic než mládenčí bůjnost a pohoršlivé sobě počínání! I když někdy smutek manželé jeden po druhém na se bérou, pýchu provodí a i toho smutkového roucha nádhernosti znovu opět lákají, ne pytle a žíně aneb vždy prostého něčeho na znamení pravdivé žalosti vdovství svého užívajíce, ale toho, což nástrahou očím býti může. I to tedy, děje-li se tím úmyslem, na nějž naříká Bůh, (Iz. 3.) ohavnost jest a ducha ohavnosti nečistý trus.

5. Stav vrchnosti a poddaných nařídil Bůh pro zdržení v světě řádu a pokoje. Ale kdo všech nynějších v světě nepokojů původem jest? Jedině vrchnosti a poddaní, když jedni nic než přísně panovati a věčné poroby jho na šíje národů vzkládati chtějí, druzí zase nic než smítati jho a křivd svých křivdami mstíti nechtějí. Což z obojí strany, poněvadž se násilím děje a násilí žádné od jinud nejde než z toho, kterýž řád pokoje a líbeznosti v nebi zrušil i všudy rušiti se pokouší: patrné jest, že ďábelství násilného, všudy lásky a pokoje sladkost dusícího plný jest svět.

6. Stav duchovní kněží a posluchačů proto nařídil Kristus, aby tu k kažení skutků ďábelských obzvláštní dílna byla. Ale ach, i tu se vluzuje a mnohotvárně již vloudilo přechytré ďábelství! Nebo učí-li kněz zle, již se duchu pravdy jeho dílna v dílnu ducha lži obrátila, protože učení falešné, jakéhokoli ducha bludného učení ďábelské jest (1 Tim. 4, 1. 2.). Učí-li dobře a živ jest zle, více nahání ďáblu nežli Bohu, protože se příkladové mocněji chytají než slova, to jest, což teď Kristus dí: „Kdo se mnou neshromážďuje, rozptylujeť“ (v. 23.). A to nejen když sami zle živi jsou, ale i když domácím svým, manželkám, dítkám, čeledi zlé příklady dopouštějí. Eli kněz byl muž pobožný a příkladný, ale že synů svých z bezbožnosti přísně netrestal a z toho celé církvi pohoršení pocházelo, za hrozný hřích to jemu počteno, a zkažen byl s celým domem svým (1 Sam. 2, 17. 29. 30.). Běda nám, ó kněží a služebníci Kristovi, jestliže zlými příklady pohoršujeme církev Boží, čehož nejsme jistě prázdni všelijak. Někteří máte slabý v domě řád a kázeň; na dětech vašich a manželkách se to vidí. Ďábelství zpurné při některých se hnízdí, při jiných ďábelství nestředmé, odpouštění sobě v mlsích a pitkách, při některých ďábelství nádherné,

krojem a šperkováním zemankám se vrovnati usilující, pod tímto Božím nás snížením. Pásů stříbrných užívání zapovědíno bylo kněžovkám (byť je i měly které) hned v začátku exilium a to úsudkem synodním, a hle, některé je našly zas! Braňme, ó služebníci Boží, ať se mezi námi nehnízdí ďábelství, i toto ďábelství pýchy, a braňme doma napřed, abychom byli příkladem stádu, jakž míti chce duch Kristův (1 Petr 5, 3.). Sic jak budeme brániti jinde? Nebude-li se nám říci moci: Lékaři, uzdrav se sám! (Luk. 4, 23.) aneb: Pokrytče, vyvrz prve břevno z oka svého! (Luk. 6, 42.).

7. Zase pak ďábelství se často hnízdí při posluchačích a to rozličné. Někdy jest ďábelství nedbalé, ničeho nevšímající a v ničem se napraviti nedající. Někdy ďábelství zpurné proti Bohu a služebníkům jeho se zatvrzující, jakéž bylo v Židech, kterýchž když Jeremiáš jménem Božím ku pokání napomínal, prsty luskajíc, říkali: „To nic (Jer. 2, 25.). Cos nám mluvil v jménu Hospodinovu, neuposlechneme“ atd. (44, 16.). Bývá také ďábelství převrhlé, kazatelé v umění kazatelském přemítající, když se tomuto toho, onomu onoho při kazateli nedostává. Jakož i v tomto shromáždění našem, ne tak velikém doslýchám, že někteří jsou, jimž se žádný kazatel nevyběhá, aby ho mustrovati neměli. A to co jest? než louzení se do srdce vašeho, ó kdož jste takoví, chytrého toho hada, kterýž by vám rád Kristovy služebníky i samo přisluhování zlehčil? Dejte na se pozor, pro slávu Boží a spasení své! A tak z těchto připomenutých věcí viděti:

1. Že koliker jest hřích, tolikero ďábelství, jedno nad druhé horší, všecko však k zkáze člověka směřující.

2. Že kdo mnohým hříchům u sebe místo dává, mnoho ďáblů u sebe hostí a k mnohému zatracení sobě slouží.

3. Že i pobožní ďábla všelijak prázdní nejsou, dokud zde jsou, buď že mu v osidlách jeho také někdy váznou, aneb aspoň že mezi nimi chodí, a v strachu státi a přeopatrně sobě počínati musejí. Ach, víceť jest tuto a ukrutnějších nepřátel, kteříž jímati nás jdouce, dnem i nocí obkličují, nežli tam bylo, když vojsko Syrské, jímati přišedši Elizea, oblehli jej v Dotain! Více tedy příčiny nežli tam bylo služebníku prorokovu zvolati: „Ach, Pane můj! což budeme dělati? (2 Král. 6, 15.).

O II.

Budeme-li tak volati ku Pánu svému jako onen k svému, najdeme potěšení, jako i onen našel. Jemu zajisté řekl prorok: „Neboj se, mnohem více jich s námi jest nežli s nimi.“ A nám zase prorok: „Útočiště tvé a hrad tvůj, Bůh tvůj! Onť vysvobodí tě z osidla lovců atd. Po lvu a bazališku choditi budeš a pošlapáš lvíče i draka“ (Žalm 91, 3. 13. atd.). A Pán sám: „Aj, dávám vám moc šlapati na hady a na štíry i na všelikou moc nepřítele, a nic vám neuškodí“ (Luk. 10, 19.). A apoštol: „Bůh pokoje potře satana pod nohy vaše brzo“ (Řím. 16, 20.).

Dvoje tuto potěšení. Jedno: že Bůh sám proti těm pekelným lovcům, hadům a drakům ochráncem bude těm, kdož v něj doufajíce, jeho vzývají. Druhé: že samým nám moci udělí Bůh, satana netoliko odháněti ale i z sebe vymítati a nechtěl-li by (vedle nestydatosti své) ustupovati, pošlapati ho a rozšlapati a potříti i s jeho osidly.

Co se Boha tkne, toť jest arci veliké potěšení, že sám ten všemohoucí Pán, na jehož slávu jemu ten odpůrce sahá, na tom jest, aby mu provoditi sobě nedopouštěl a obrazu svého dokonce sobě zkaziti nedal. Jakož pak víme, že hned na počátku člověka, jak jej stvořil, před svodem toho draka vystříhal. A když člověk nešetrností svou v osidle uvázl, jak mu pomoci hned přispěl a skrze símě ženy hlavu hadovu potříti slíbil. Jak potom i přišel Boží Syn, aby skutky ďáblovy kazil, a jak je kazil, i zkazil, potrhav sám v sobě (v přijatém člověčenství) všecky jeho sítě i osidla a vysvobodě nás z moci satanovy, naučil nás, jak sobě napotom počínati, přidav nám k stráži vnitř ducha svého, zevnitř pak služebníky církve, s mocí slova, klíčů a svátosti, tak že dosti proti nepříteli ozbrojeni jsme.

Co se nás tkne, na tom všecko záleží, abychom moci sobě od Boha dané věrou se ujmouc, chtěli a uměli jí užívati a satana ven z duše, ven z těla, ven z církve duchovně vymítati. Kdež suďme:

I. Kdo to činiti má?

II. Jak?

O 1. Slova ta: „Aj, dávám vám moc šlapati na hady“ atd. mluvil Pán k sedmdesáti učedlníkům svým, kteréž

byl poslal kázati (Luk. 10, 1.). Všickni-liž tedy kazatelé ďábly moc vymítati mají? Odp. Všickni. Ale sami-li? Takť myslili učedlníci, protož jiným bránili, ale Pán brániti nedal. (O čemž přečísti historii: Luk. 9, 49. 50.). Vymítej tedy ďábla, kdo můžeš: jen ať se to ve jménu Kristovu děje, jakož jinak nelze. A kdokoli's Boha zamiloval a vzýváš jej, šlapej po dracích (Žalm 91, 14. 15. 16.), každý sám v osobě své vlastní, na jiného nečekaje, ani se spouštěje. Nebo: (Znamenejte veliké tajemství!)
Kristus ďábelství z mnohých tělesně posedlých vymítal, jako i apoštolé, ale z duchovně posedlých (rozuměj z farizeů, Jidáše, Šimona čarodějníka atd.) ani jednoho. Což, soudíš-li medle, co znamená? I to, že člověk svázaný a sebou nevládnoucí rozvázán nejprv býti musí, aby myslí svou vládnouti mohl. Ale při rozumu zdravém zůstávající a ukázané sobě dobré i zlé mající, sám se zlému brániti má a musí; nebrání-li, že svou vinou hyne. Dodnes tedy žádný apoštol, žádný kněz, žádný nejhorlivější křesťan duchovního ďábelství z jiného nevyžene, každý sám musí. Čehož mocný základ jest v oněch apoštolských Timoteovi slovech: „Služebník Boží má v tichosti vyučovati ty, jenž se protiví, zdaž by jim Bůh dal pokání ku poznání pravdy, aby sami k sobě přijdouce, dobyli se z osidla ďáblova, od něhož jsou zjímáni k činění vůle jeho.“ (2 Tim. 2, 25. 26.). Osvědčuji tedy, že ač bych vás všecky rád vydobyl z okovů satanových, v jakých kdo vězí, nemohu však, nebude-li sobě pomahati každý sám. Ale poučím rád v tichosti, jak se to konati má, volaje napřed s apoštolem a prose: „Poddejte se Bohu a zepřete se ďáblu, a utečeť od vás“ (Jak. 4, 7.).
O 2. Poslechněme pak, jak nás milý náš Pán velikému tomu umění (nad něž většího svět nemá) vyučuje, ďábly vymítati, aneb se z okovů ďáblových vydobývati. Na třém to záleží dle Kristovy teď rady.
1.) Aby vyrozuměje satanovu při sobě hnízdu (v kterém koutě duše tvé, smyslů tvých, těla tvého, něco díla jeho se kryje) beze všeho rozmyslu jemu neřest jeho vykydl pryč.
2.) Aby dům srdce a těla svého, v kterýž se onen byl loupežně uvázal a jej zanečistil, vymetl a ozdobil.
3.) Aby již na stráži, pokud živ budeš, stál, pozor dávaje, aby se nepřítel zase nevloudil a hůř než prve nedělal.

První rady smysl jest ten, aby, žádáš-li satana pozbyti, ne dlouho se na to rozmýšlel, ani s tělem a krví se radil a jako povolně s satanem, aby tě propustil, rokoval. Nebo to činíš-li, přelstí tě to jistotně jako Evu, když se v rokování s ním dala. Hřích zajisté sladký jest jed: čím ho víc pokoštováváš, ujíti-li ho či opustiti se rozmýšleje, tím víc libostí jímá, protože vždycky zhlédání přináší kochání a za kocháním jde (neutneš-li co nejprudčeji) povolení a za povolením skutek, a za skutkem podruhé téhož chtění, a přivolíš-li po druhé a po třetí, bude z toho zvyk, to jest řetěz aneb pouta, v kterýchž člověka sevřeného drží ďábel, aby se mu vydobýti nesnadně mohl. Tím se zavedla Eva, tím Kain, tím Jidáš, tím každý, kdo pojednou satanu výhostu nedá, ale se s ním a s hnízdem jeho, hříchem, pěstuje. Tím zase nový Adam, Kristus, zvítězil, že pokušiteli ani v nejmenším nesvolil, nýbrž ho dokonce od sebe zahnal. A jest znamenitě pozoruhodné, že dokud se Kristus Písmem bránil, vždycky ten chytrák nový hák, k novému šturmování, z týchž Písem našel, až mu řekl: „Táhni ode mne, satane“ teprv ho opustil. Pěstovati se tedy s hadem tímto, aneb chlácholiti mu, aby hrubě neštípal *(N. B.)*, nic není; než dáti ním o zemi a pošlapati mu hlavu. I jak? Rci každý, kdo dnes co satanova při sobě nacházíš hned té hodiny: „Teď máš, satane, nešvaru svou, vezmi co tvého jest, a jdi předce. Kvas tvůj a špiny tvé do propasti náleží spolu s tebou, a ne do srdce mého aneb těla mého, jenž jest svatý chrám svatého Boha mého.“ Tak učinil, v Pánu milí, David Goliášovi; nešermoval s ním mečem neb kopím, ale zdaleka hned (přístupu mu k sobě nedada) kamenem ho porazil a teprv hlavu jeho sťav, triumfoval. Tak i Pavel učinil, že hned, jak zavedení svému vyrozuměl, neradil se s tělem a krví atd. Budeš-li ty raditi se chtíti a máš-li tomuto neb onomu hříchu výhost dáti, rozmýšleti se, zle jistě s tebou; nevyvikleš se, zaplete tě znovu do svých pletek a tím hlouběji tento lovec. Protož nech rozmyslu; dnes, dnes, uslyšíš-li hlas Boží a slyšíš-li již, poddej se Bohu a zepři se ďáblu a uteče od tebe. Sic jinak jistotně to bude, že: *Qui non est hodie, cras minus aptus erit.* Co se dlí, to se mdlí. Znám člověka v Kristu, kterýž v jednom pokušení po mnoho let ďáblu se bránil, zlou návyklost pomalu přemáhati a k umdlení přivésti chtěje, zvítěziti

však nemohl. A potom jedné hodiny zvítězil, vzav resoluci, nedišputovati s ďáblem, ale poplvati ho a pošlapati. Tak hle bývá, když na silného přijde silnější. Díš-li: „Ale kdež jest takovou sílu vzíti?“ odpovídá ti Kristus, že v prstu Božím. A jinde: že pokolení to ďábelské nevychází jedině skrze půst a modlitbu (Mat. 17, 21.). Z trojí tedy nám pomoci moc proti satanu dostatečná plyne:

1. Z prstu Božího. A to co? Rozuměj slovo Boží, nebo zákon svůj prstem svým psal Pán Bůh (2 Mojž. 31, 18.). Smysl tedy jest, že člověk proti satanu se ozbrojit žádostivý do této zbrojnice Boží, Písem, vcházeti a tam zbraně duchovní, víry v Boha, milosti k svatému Božímu životu a naděje k milosrdenství Božímu nabývati musí, vybíraje odtud z tohoto potoka výmluvnosti Božích kaménky všelijakých poučování a potěšování, jimiž by, naplně mošničku srdce svého, šel jako pokorný, v Boha však doufající David pekelnému Goliášovi vstříc a přímo k čelu jeho směřuje, házel ve jménu Božím, až by ho trefě, porazil a zvítězil.

2. Z půstu, t. zdrželivosti všelijaké od věcí libých, veliká také jde srdci našemu proti ďáblu posila. A vzláště když by kdo zdržovati se sobě umínil a zdržoval od těch věcí, kterýchž obzvláštně na něho za humence a vnadu užívati zvykl satan, a k nimž on klopotnost buď přirozenou aneb zvykem uvedenou v sobě cítí. Učiní-li to, o vítězství ať nepochybuje. Nebo aniž satan jinou má na nás zbraň než vnadu hřícha, ani jaké na nás jiné řetězy, houžve, provazy k svazování nás, než navyklost hříchů. Roztrhneš-li mu ten svazek, již jsi prost. A tak zmocniti se samého sebe jest zmocniti se satana, vládnouti žádostmi a vášněmi svými, jest vládnouti satanem. Čehož aby snáze dovésti mohl a satanu k braní přijíti nedal, velice napomáhá půst od lhostejnosti a zahálky, aby mysli své, smyslů svých, těla svého prázdných nenechával, ale je prací dobrou, buď duchovní neb tělesnou vždycky a vždycky zanášeti hleděl. Sic satan koho najde prázdného, zaneprazdňovati sebou samým a vnadami svými nepomine, a tu pád bývá snadný, jakož na Evě v ráji se toulající, na Davidovi v pokoji sedícím a zahálivě z palácu vyhlédajícím atd. příklad.

3. Z modliteb ovšem síla naše proti satanu jde, abychom v své moci nikdy neufajíc, vždycky o retunk

srdečně k Bohu volali, aby nás v boji našem neopouštěl, dle slibů svých (Žalm 31, 15.).

Druhá rada Kristova jest, abychom dům svůj, vypudíce z něho satana, vyměsti a ozdobiti hleděli (v. 24., 25.). Kterýž dům přirození naše jest, tělo, duše, duch se všemi kouty svými. Ty všecky ty člověče musíš: 1. Vyměsti, aby tam nic satanových smetí a smradu nezůstalo. A to vyvržením všeho, což svodem páchá cele ven, a to hned pořád, jako jedním chvoštištěm, jakž ukázáno, aby tu nic svého napotom neměl satan. 2. Ozdobiti naproti tomu týž příbytek velí Pán, rozuměj všelijakými božskými cnostmi, aby tu ničeho odporného napotom neměl svatý Bůh náš. Což bude, budeme-li (dle apoštolovy rady) pilni, aby kterékoli jsou věci pravé, kterékoli spravedlivé, kterékoli čisté, kterékoli milé, kterékoli dobropověstné, jest-li která ctnost a jest-li která chvála, všecko při nás bylo (Filip. 4, 8.).

Třetí Kristova rada na to jde, abychom i po vyčištění a ozdobení domu svého bezpečně sobě nepočínali, protože prý duch nečistý nebude míti pokoje, hledaje, kudy by se do příbytku svého, z něhož vypuzen jest, zase vloudil. A že nemůže-li sám toho dovésti, (vida člověka proti tomu hříchu, v kterémž ho prve držel, dobře ohraženého) jiné duchy zlé na pomoc béře, horší sobě, t. hledí sobě ďáblové pomoci, aby roztáhnouc nová tenata, v jiné nějaké hříchy jej uvedli. A že nešetří-li se takový ďábla sproštěný člověk a dá se v jiné hříchy uvésti, poslední jeho věcí horší hudou prvních. Dává tedy Pán návěští:

1. Že všechněm nám vždycky bázně potřebí a skrze to ustavičných modliteb v tak ustavičném nebezpečenství (Přísl. 28, 14. Luk. 18, 1. Řím. 12, 12. Efez. 6, 18. Kol. 4, 2.).

2. Že bedlivosti, stráže, pozoru na sebe a na všecky strany se ohlédání potřebí, aby nepřítel nenadále od někud vpadna, zbraně naší nám neuchopil a nevykroutil, to jest v úmyslu statečnosti v nás nezemdlil *(NB.)* a k něčemu vůli naši navnadě, do sítek svých znovu nezapletl. Čemuž chceš-li kdo vyhnouti, musíš již netoliko v tom, čím's prve hřešíval, odporný zvyk sobě udělati a v ctnosti tomu hříchu odporné (o čemž prvé mluveno) se zmocniti. Ale také veřejnou k hříchům nenávist a veřejnou k ctnostem milost a libost a dokonalé po dokonalosti toužení v srdci svém utvrditi, všecku snažnost svou vy-

nakládaje na to, aby prokazoval v víře své ctnost a v ctnosti umění, a v umění zdrželivost, a v zdrželivosti trpělivost. a v trpělivosti pobožnost atd. Ty zajisté věci při kom budou rozhojněné, nezanechají ho prázdného ani neužitečného atd. (jakž mluví sv. Petr v 2. listu kap. 1, 1. atd.).

3. Ještě přidává věrnou radu Kristus, jak dělati, aby ani vnady více k nám neměl satan. Jmenovitě aby loupeži, kteréž jemu kdo odjal, nenechával sobě, ale je rozdělil (v. 22.). Pozoruj, kdo i tuto dobré rady žádáš. Loupežně nám od satana prve vzaté a s pomocí Boží od nás jemu zase odjaté věci jsou moci duše naší, mysl. vůle, paměť, jazyk, snažnosti všecky. To vezme-li se jemu z moci, aby on tím nevládl, bolí ho to, hledí se zase těch věcí zmocniti. My tedy co učiníme, aby to před ním bezpečno bylo? Rozdělme ty kořisti. I komu? Jak? Napřed. poněvadž ty věci původně Boží jsou (1 Kor. 6, 20.), vraťme je Bohu, aby co ruce jeho sformovaly, toho sobě také hájily (Žalm 119, 73.). A poněvadž on stvořiv nás, odvedl byl nás nám, i potom zákonem svým znovu (5 Mojž. 4, 9. 15. atd.): ujmemež se tak sebe, abychom my sebou vládli a ne satan. A poněvadž jsme prve sebe ostříhati neuměli a ty klenoty své sobě byli zmrhali. Boží pak Syn nás se ujma, dobyl nás (Skut. 20, 28.): dejme sebe jemu, aby nás v ruce své drže, vzíti sobě nás nedal (Jan 10, 28. 29.). A poněvadž on odcházeje, náměstků svých nechal za strážné nám, vnitř Ducha svatého, zevnitř služebníků slova svého, my tedy zvolme sobě za věčného vůdce Ducha svatého, aby nás nikdy z ruky své nepouštěje, vodil jako po rovné zemi (Žalm 143, 10.). Služebníkům P. církve svěřujme také svědomí svá, nežádajíc bez vědomí a rady jich nic sobě, nic tělu svému, nic satanu nesvolovati, tak i oni, jakožto věrní pastýři nad stádečkem našim bdíti nám pomohou proti pekelnému tomu vlku. A on vida tolik stráží okolo nás a těch jemu odjatých loupeží, nebude snadného přístupu míti.

A to i o druhé věci, kdo a jak ďábelství vymítati má? pověděno buď. Při třetí ne mnoho se pomeškáme.

O III.

Že to, co se dnes teď mluví a koná není hříčka, ale mocný skutek Krista mezi námi přebývajícího, bude-liž

o tom kdo pochybovati? Dejž Bůh, ať nepochybuje žádný, raději ucítě moc prstu Božího, k vítězství svému proti satanu ho užívá. Ale což? Nezachoval se tam všechněm Kristus: jakž má služebník nad Pána svého sobě co slibovati? Tamto se zlostní Kristu rouhali, že skrze Belzebuba vymítá ďábly: můž býti, že se v někom nerozvážlivém podobné myšlení ozve, že se snad toto z pýchy a nějaké vysokomyslnosti a sobě se zalibování a mdlejšími pohrdání a jich posuzování a odsuzování děje, a tak nějaká vášeň provodí. Což kdy by bylo, znám to, že by ďábel ďábla vyháněl. Ale uchovejž na věky Bůh převrácenosti té. Kristus, když mu lehkovážně mluvili Židé: „Ty sám ďábelství máš", odpověděl: „Já ďábelství nemám, ale ctím Otce svého a nehledám chvály své" (Jan 8, 48. 50.). I má obrana tatáž buď, totéž potěšení mé; dím i já s apoštolem: „Řeč má a kázání mé mezi vámi není v slibných moudrosti lidské řečech, ale v dokazování ducha a moci, aby víra vaše nebyla založena v moudrosti lidské, ale v moci Boží" (1 Kor. 11, 2. 4. 5.). Dí-li kdo z těch, kteří se vředů svých dotýkati nedají: „Vždyť sám nejsi anjel," odpovím: Ne anjelům Kristus služebnost vymítání ďáblů poručil, ale nám služebníkům svým, kteříž témuž nebezpečenství poddáni jsouce a týmž mdlobám, jako jiní, umíme lítost míti nad těmi, kteréž by kdy přelstil satan, i vystříhati věrně, aby se přelsťovati nedali. Odháníme-li tedy satana, napřed od sebe odháníme; vyháníme-li, vyháníme z sebe napřed. Chtěl-li by opět kdo mysliti: Ukaž nám nějaké znamení a zázrak, že máš moc nad satanem k vymítání jeho," odpovím: Nechtěl Kristus, když od něho téhož hledáno bylo; není ani Kristův služebník povinen, nejsa poslán k činění divů na oblacích, větru, vodě, ale na lidech, vychvacováním jich z moci temnosti a uvozováním do království světla.

Summou všeho, na svobodě mějte, milí posluchači, co činiti chcete: dáti-li dokonale ve všem, všechněm satanům, se všechněmi hříchy, i hned pojednou, neodkládajíce nikam dále (jakž jste teď poučeni) výhost a tak jako tento teď v evanjelium z moci satanu vyňatý, mluviti právě, činiti právě, mysliti a souditi právě, již beze vší křivolakosti, již stále pořád, až na věky? Čili kdo ještě na ďábla a jeho v sobě hnízdo sahati nesměje, touto Boží radou sám proti sobě chce pohrdnouti a třebas

ještě s slepými a zarytými farizei zlobiti se, a za ďábla se ujímaje, království jeho v sobě síliti, jaký i nešťastný Jidáš činil a všechněmi výstrahami, pohrůžkami, napomínáními, osvědčováními jen se zatvrzoval? Ach, ucítíš-li kdo při sobě jakou takou zarytost, usmysliž sobě ještě, srozumějž sobě ještě! Neboť jistě, jistě proti Bohu neodoláš! Lépe se poddati Bohu a duchu jeho dáti se spravovati k spasení, nežli zůstávati v moci ďáblově a mámiti se dáti duchu bludu k zahynutí. Ach! zvol sobě, každý člověče, dnes s oním Efraimem říkati: „Obrať mne, Pane, abych obrácen byl, nebo po obrácení svém pokání činiti budu a když mi k známosti sebe poslouženo bude, udeřím se v bedra“ (Jer. 31, 18. 19.). Zvol sobě každý býti z rodu a čeledi oné ženy, libující sobě rady a výstrahy Kristovy a sluh jeho (v. 27.). Avšak ne nás, kteříž vám jménem Božím mluvíme, aneb matky naše blažte, ale raději sebe sami, kterýmž dáno slýchati slovo Boží a věřiti jemu jakž teď radí Kristus (v. 28.).

Smiluj se nad námi, Jezu Kriste, Boží Synu, a spomoz nám proti samým nám a proti satanu. O kterýž's se zjevil, Bůh v těle, kaziti skutků ďáblových a zkazil's je v sobě sám, zkaziž je v nás také, vyvrha i hned z nás mocí prstu Božího každé ďábelství, jaké se koho přidrží, buď němé, neb hluché, neb slepé, neb chromé, neb lenivé a ospalé, neb naduté a pyšné, neb hněvivé a vražedlné, neb bujné a nečisté, neb nestředmé a lakotné, neb lakomé a nevěrné, neb klevetné a lživé, neb lstivé a jakékoli jiné! O ať dům srdce našeho ode všeho takového hadího plemene vyčištěný jest a ode všeho nečistého trusu jeho vymetený, vonnostmi pak naproti tomu všech ctností tobě milých naplněný a ozdobený! Ať se na věky k nám navraceti moci nemá zatracený ten duch, od něhož's nás vyprostil! A my tvoji ať jsme a zůstáváme blahoslavení v životu, blahoslavení po smrti, blahoslavení na věky, amen.

III.

MATUZALÉM,

to jest

o daru dlouhověkosti,

výsvětlené při pohřbu ctihodného muže, kněze Václava Lochara, církve české v Lešně Polském správce předního a konseniora.

DEDIKACÍ.

Lešenské české církve věrným údům milost Boží rozhojněná buď, amen.

Aj, podal mi Pán příčiny, nejmilejší, odjetím vám věrného duší vašich pastýře, kněze Václava Lochara, obnoviti vám apoštolské onono napomenutí: *Zpomínejte na vůdce vaše, kteříž vám mluvívali slovo Boží; jichž, jaký byl cíl obcování, spatřujíce, následujtež jejich víry.* (Žid 13, 7.) A opět, když Bůh jiných vám živých ještě zanechal, abyste nebyli jako ovce, nemající pastýře (Mat. 9, 36.), druhé zatím stojící: *Povolni buďte zprávcům vašim a poslušni buďte jich. Oni zajisté bdějí nad dušemi vašimi jako ti, kteříž mají počet vydati, aby to s radostí činili a ne s stýskáním, neboť by vám to nebylo užitečné.* (Žid. 13, 17.) Kteréž oboje napomenutí aby vám zůstávati mohlo v paměti, připisuji vám toto při pohřbu milého vašeho věrného správce, ač v jiné sice materii, k společnému však vzdělání učiněné kázání. Užívtež i té pomůcky k dobrému, staří i mladí, pomocí toho, v jehož síle všecko mohou oddaní a posvěcení jeho. (Fil. 4, 13.)

Psáno měsíce února léta 1656.

Váš v Pánu

K. J. A. K.

Přístup.

Dárce života, kterýž řekl: Kdo věří ve mne, by i umřel, živ bude. budiž nám v sebe věřícím přítomen v životu i smrti, amen.

Nejmilejší v Bohu přátelé, když v začátku pominulého nového léta jménem Božím k vám nejprvé promlouvati mně se dostalo, položil se byl mezi jinými křesťanskými vinši i ten, *jestliže by komu z nás poslední jeho na světě bytu rok nastával a jeho odsud vyjití měsíc (týden, den) tu někde jeho čekal, aby mu ho Bůh v křesťanské hotovosti šťastně dočekati a z strastné smrtedlnosti potěšeně překročiti dal.* Aj, uslyšel věčný Pán hlasy vzdychání našeho a z prostředku našeho shromáždění dva starce, jednoho z prostřed stáda ovcí, druhého z samých pastýřů, v pokoji odsud propustě, k sobě pojal. Jméno jeho buď pochváleno, že nepřestává Enochů svých, když za dnů svých na zemi posloužili vůli jeho, přenášeti k sobě do nebe!

Byloť jest snadno souditi, když jsme rok tento začínali, žeť ho všickni, v takovém počtu jsouce, v živobytí nepřebudeme a že některé pořádky odsud jíti trefí; ale aby nejbližšího mně v díle Páně pomocníka, tehdáž ještě zdravého, nejprv trefiti mělo, na to jsem pomysliti neuměl. Takhle to Pán příklady jistými a tytýž čerstvými v paměti nám obnovovati musí, co k výstraze všechněm říkal: *Bděte, nebo nevíte hodiny.* Ach, nevíme tak dobře my na stráži stojící, jako vy, nad nimiž stráž držíme, nýbrž nás, hle, napřed zachvacuje ten, kterýž se na pozoru míti kázal, aby jiní tím bedlivější byli. Nu nechť jest tak! Předcházejme my, pastýři, vás ovce k Bohu životem i smrtí, aby vaše následování tím snadnější bylo, jakž učí Kristus (Jan 10, 4.). My pak podlé příkladu zapsaného v Skutcích apoštolských 8, 2.: *I pochovali Štěpána muži pobožní a plakali nad ním,* povinnost svou při tom také věrnému svědku pravdy vykonavše a jej do pokojíka jeho, v němž do dne vzkříšení odpočívati bude, doprovodivše, zastavili jsme se v domě Božím tomto pro nějaká z Božího slova poučení, napomenutí, potěšení, čehož za základ vzatá některá Boží slova slyšte. 1 Mojž. 5 v. 25. 26, 27.

„Matuzalém pak byl ve stu osmdesáti létech, když zplodil Lámecha. A po zplození Lámecha živ byl Matuzalém sedm set osmdesáte a dvě léta, a plodil syny a dcery. I bylo všech dnů Matuzalémových devět set šedesáte a devět let, i umřel.“ 1 M. 5, 25—27.

Oblíbil jsem sobě nyní při pohřbu starce a přítomnosti tolika starců, (neboť ještě z lásky Boží i šedivého i starce mezi sebou máme; Job 15, 10.) k vysvětlení vzíti částku kapitoly páté první knihy Mojžíšovy, kteráž v sobě všech oněch dlouhověkých patriarchů prvního světa, jichž od Adama do Noele deset bylo, život zdržuje a v každém z nich (kromě Enocha) vždycky tu závirku činí: „I umřel.“ Aj osmkrát to tu stojí: *„I umřel!“* Z kteréž společné patriarchů historie za naučení a memoriálek zespolka vám starcům a sobě napřed to podávám, že o všechněch nás, a každém obzvláštně, brzo také praviti budou: *Umřel.* A protož *vivite tanquam morituri, o senes!* živi buďte jako již již umříti mající, ó starci! Že pak z historie těch dlouhověkých desíti patriarchů toho, kterýž věkem všecky převýšil, Matuzaléma, jsem vyvolil, příčina jest, že tento milý stařec, o němž nejčerstvější u nás nyní zní a jinam zníti bude novina, že umřel, všecky nás mezi vámi zůstávající služebníky Boží také věkem převyšoval; jako i proto, že od chvíle již pro sebe sám a pro vlastní potřebu svou v tomto již také zcházejícím svém věku o daru dlouhověkosti přemýšlovati počav, příležitosti této k tomu užiti sem chtěl, a poskytne-li Pán Bůh co užitečného, tím se s vámi také milí starci aneb i s vámi mladší, kteříž sebe dlouhého na světě bytu žádáte aneb o něm naději činíte, zděliti. K čemuž přistupuje, že, poněvadž jsme onehdá svatého Enocha život, jenž mezi patriarchy těmi nejkratší byl, však bez smrti, sobě připomínali: ne od věci bude syna Enochova, Matuzaléma, mezi patriarchy, nýbrž všemi na světě lidmi, nejdéle živého, avšak umrlého, život i smrt také sobě rozvážiti.

Jména také podala příčiny: poněvadž *Enoch*, oddaného a posvěceného Bohu; *Matuzalém* pak smrti žádostivého znamená. Nepochybně že sv. Enoch, teskně sobě mezi bezbožnými na světě a dítkám svým, aby sobě také v světě nezalibovali, příčiny podati chtěje, hned prvorozenému svému *Matuzalem* (t. Smrtižad, neb smrti-

rad) jméno dal. A my se také učme, kdokoli Enochem jest Bohu oddaným, aby také Matuzalémem byl, z smrti vyjíti žádostivým.

Ale přistupme k věci! a začněme přemyšlování svá.

O daru dlouhověkosti na tré:

I. Co to jest dlouhověkost, a proč se darem Božím jmenuje? Též proč Pán Bůh starým předkům tak vysoký věk dával, žádnému však tisíc let převýšiti nedal?

II. Může-li sobě pobožný člověk daru toho vinšovati? a kdo, neb jakým úmyslem? též: co činiti má ten, kdož by sobě dlouho živ býti žádal?

III. Nedostane-li se komu daru toho ani naděje k němu, čím se těšiti, a jak, co se tu nedostává, vynahražovati může a má?

(Studnice života našeho, Bože, z něhož nám dýchání i hybání naše plyne, nechať plynou i přemyšlování tato naše o daru tvém, živobytí našeho, pro uvedení moudrosti v srdce naše. Amen.)

O I.

Dlouhověkostí nazýváme člověka pro hřích na smrt již odsouzeného v smrtedlném těle nad obyčej dlouhé ještě zanechání a potom teprv přece na smrt oddání. Ach, i dlouhověkost, hle, přece jest smrtedlnost! Nebo po vynešení jednou neproměnným úsudkem Božím ortele: *Hříšniče, smrti umřeš!* smrti zniknouti žádnému nelze. *Uloženo jest všechněm lidem jednou umříti* (dí apoštol) i samému Synu Božímu, jelikož člověkem byl (Žid 9, 27. 28); *tak dobře dlouhý život, jako krátký život, k smrti jen cesta jest.* Tak že dalo-li by se komu na vybrání, dlouze neb krátce živu pobyti, ne bez příčiny by říci mohl, co onen pobožný v staré církvi biskup: *Si nunquam moriendum est, bene; si aliquando, cur non nunc?* Mám-liť nikdy neumříti, dobře; pakli umříti, jest někdy, proč ne nyní?

Avšak přece jmenujeme darem Božím dlouhověkost raději nežli krátkověkost proto: 1. Předně, že dlouhověkost více má podobu života, krátkověkost podobu smrti. Již pak patrné jest, že život jest dílo Boží, smrt pak dílo satanovo skrze hřích a svět uvedené; slušně tedy, co od Boha jde, Božím darem slove. 2. Že život jest světlo, věc příjemná

očím, rozličná s sebou pohodlí, tělu i duši nesoucí; ježto naproti tomu smrt nic není než zbavení všeho toho. Ne to tedy rychlé života a věcí v něm obsažených zbavení ale jich co nejdéle užiti popřání, darem Božím slouti má. 3. Třetí, (a načež nejvíce pozoru třeba) věk tento jest přípravou věku budoucího, ku přípravě pak času potřeba. Tak že čím se komu prostrannějšího času k jakékoli věci propůjčí, tím se lépe k ní připraviti můž. A poněvadž věk ten budoucí převeliká věc jest jakožto neskonalá věčnost, čas tedy volný ku přípravě propůjčený, převeliký dar Boží jest, neskonalé milosti Boží obraz v sobě mající. Na tom tedy stůj, že dlouhé na světě pobytí aneb dlouhověkost dar milosti Boží jest. Za kterouž příčinou Bůh sám životem naším a dlouhostí dnů našich se jmenuje (5 Mojž. 30, 20.)

Ale jaká pak jest míra daru tohoto? Až pokud člověka přebývání tu na zemi (aby života zdejšího dosti užil, a k budoucímu se dosti připravil) propůjčuje? Odp. Nemá ta věc žádná jisté míry; víc neb méně času propůjčiti prozřetedlnost Božská sobě v své moci zanechala.

Obyčejný nyní věk jest 50 neb 60, 70 aneb 80 let, řídký převýší. Tak David, ač Bohu velmi milý, nedočkal než 70, jako i Šalomoun; Mojžíš 120, Abraham 175, Izák 180, Jákob 147 a t. d. Nejdlouhověčejší byli patriarchové před potopou: Adam 930, Sét 912, Enos 905, Kainan 910, Mahalalel 895, Járed 962, Enoch 365, Matuzalém 969, Lámech 777, Noé 950. Aj jak to divně dlouhý věk, jakž se nám nyní zdá! Ale že i to není nazbyt dlouho, tím ukázal Pán, že žádnému z lidí nedal tisíce let přečekati nýbrž ani dočkati, ani tomu Matuzalémovi, ze všech živých lidí nejživějšímu, jemuž do tisíce let 31 nedostávalo.

Praví sic tam Šalomoun: *By kdo živ byl dva tisíce let* (Kaz. 6, 6.), ale praví s výminkou: *kdy by;* skutkem se žádnému nedostalo ani polovici toho, (t. ani jeden tisíc let) v živobytí pobyti, jakž jsme již slyšeli. I proč? Proto že počet tisícerný mezi počty jest dokonalý *(Cubus numeri plene perfecti, decadis, quia decies decem sunt centum, et decies centum mille),* obraz věčnosti v sobě mající. Věčnost pak smrtedlnému člověku dáti se nemůže před smrtí proto, že orteli spravedlnosti Boží nejprvé za

*

dosti se státi musí; tedyť ani obrazu té věčnosti, tisícletého věku, dáti neslušelo.

To v tom, proč Pán Bůh daru dlouhověkosti při žádném z lidí až do tisícího roku nerozšířil. Následuje, proč ale těm prvního světa obyvatelům tak daleko rozšiřoval, že blízko tisíce docházeli?

Jak mnoho souditi můžeme, příčiny toho byly dvoje. 1. Přirozené. 2. Nadpřirozené.

Přirozené příčiny byly 1. Zdárnější nového tehdáž světa způsob a čerstvost živlů i všech z nich rostoucích věcí, když přistvořená jim moc v plném svém ještě květu stála. 2. Středmost těch prvních lidí v užívání pokrmů a nápojů. Nebo neměli ještě lahůdek a mlsů, kterýmiž by v sobě krev kazili a hnojili aneb zase vypalovali, žádného koření ani vína neužívajíce, ba ani masa, než vaření z obilíčka a ovoce sobě strojili, ku pití pak měli čerstvou vodu, někdy snad medem oslazenou a mléko. I jedli a pili ku potřebě toliko, když lačnost cítili, pak zažívali dobře. 3. Třetí věc zdraví a životu napomáhající byla, dobrá, pokojná, veselá mysl. Nebo když králů ještě nebylo, ani válek, ani nátisků nějakých, bydleli sobě volně po čeledech sem tam rozsazeni, bez takých strachů, nespání, trápení, jakýmž my nyní poddáni jsme. I byl pokoj a bezpečnost, a bydlila každá duše v těle svém jako na palácu svém libě s kocháním a potěšením; nebylo co by turbovalo. 4. Naposledy, přistupovala k tomu zdrželivost v manželství, že se neženili a nevdávali až ve stu letech, víc neb méně (jako Sét v roku 104. teprva věku svého, *1 M. 5., 6.* Essos, v 90.) v. 9., Kainan v 70., Mahalale 65., Járed ve 162., Enoch v 65., Matuzalém ve 180., Lámech 182.). I zůstala moc života v každém z mladosti jeho, až se usadila a zsílila, a trvala potom tolik set let v těle svém čerstvě, a dítky také plodili mocné a silné. Z čehož viděti, proč potom lidem přirozené dlouhověkosti ubývalo, a posavád. Jmenovitě 1. Že živlové světa čím dál tím víc vetšejí a umdlévají. 2. Že lidé takové prostičké diéty nešetří, ale sobě mlsu a lahůdek rozličných, jimiž se hubí, navymýšleli. 3. Podešly v světě nezčíslné věci, různice, svády, rvačky a pračky, též jedněch proti druhým hněvy, závisti, nenávist, soudy, sumou nesčíslné mysli turbací a jinými se trápení, sušení, pálení,

tak že div ještě, že v takovém světě, jakýž nyní máme, kdo nějakého slušného věku dochází. Přistupuje tělesná bujnost, kvapné příliš mnohých ženění a vdávání, a skrze to sobě života ujímání jako i dítkám svým z neusazeného ještě vlastního přirození zplozeným.

Nadpřirozená dlouhověkosti pomoc byla Boží milostivé lidem zdraví a života přispořování: předně proto, aby se lidské pokolení snázeji a silněji množilo, jakož pak v půldruhém tisíci let již jich plný svět byl. Druhé, aby umění moudrosti dlouhým starců vyšetřováním snáze postanovena býti mohla. Nebo — *seris venit usus ab annis*. Třetí, aby pocta Boží s zalíbeními o Mesiášovi snáze od předků tak dlouhověkých potomkům v mysl uvozována býti a ne tak snadně, pokud ještě knih a písma nebylo, v zapomenutí přijíti mohla.

Z čehož se učíme 1. *Že nyní takové dlouhověkosti ne tak lidem potřebí*, když jsme již tak rozplození, že jsme svět naplnili a pravda učení Božího do knih uvedená zahynouti nemůže. 2. *Že to ani na ten čas býti nemůže*, když svět i v svých živlech již porušení vzal a béře čím dál tím víc, blíže zboření svého jsa. 3. A naposledy, že takovému daru Božímu, dlouhověkosti, sami nynější lidé brání a jím od sebe strkají nestředmostí, nezdrželivostí a jinými nešetrnostmi svými. Nebo sic v národech mnohých ještě, kde teplejší kraje a povětří čistší i potravy subtilnější a život středmější, jsou do dnes ještě lidé ne jen sta, půl druhého sta, dvou set, ale i více docházející, jakž z kosmografů známé jest.

O II.

Dosti o první věci; přistupme k druhé. *Může-li sobě dlouhého života vinšovati člověk?* Odp. Jestližeť od dobrého Boha, dobrých darů dárce, dobrých věcí vyhledávati sluší, život pak, jakž jsme slyšeli, dobrá věc jest, sluší tedy i život žádati. Jakž učinil David, o sobě sám zpívající: *Hospodine, v síle tvé se raduje král. Života požádal od tebe, a dals mu i prodlení dnů.* (Žalm 21, 2. 5.)

Ale snad ne každý života dlouhého žádati moc má: kdož tedy? Odpovídám: Každý David, to jest, kdokoli Bohu živ býti myslí, aby tím více lásky jeho získaje, tím se lépe k věčnosti připravil. Kdo k službě Bohu

života svého užívati nemyslí, tomu lépe za menších hříchů umříti, dříve než by sobě hroznějšího pekla a zatracení dobyl. David, že úmysl měl pracemi svými posloužiti slávě Boží, aby v známost uvedl rámě Hospodinovo věku svému a všechněm potomkům sílu jeho (Žalm 71, 18.), mohl směle a svatě říci: *Můj Bože, neber mne uprostřed dnů mých* (Žalm 102, 25). *Do starosti a šedin neopouštěj mne.* (Žalm 71, 18.) Ježto Absolon, mysle tyranizovati a ve všecky nešlechetnosti se vydati, nemohl s dobrým svědomím za dlouhý život se modliti, aniž, byť se byl i modlil, vyslyšán by byl, protože proti tomu čelila spravedlnost Boží, kteráž ortel vynesla, aby lidé vražedlní nedocházeli polovice dnů svých (Žalm 55, 24.), jakž se jemu i stalo.

A protož žádáš-li kdo života a dlouhosti dnů, pozoruj:

1. Předně, musíš sobě v úmysl vzíti oddati se na pobožnost. O čemž Duch sv. skrze Davida takto radu dává, pozorujte (Žalm 34. v. 12—17.) *Pojďtež, dítky, poslouchejte mne, bázni Hospodinově vyučovati vás budu. Který člověk žádostiv jest života a miluje dny, v nichž by užíval dobrých věcí, zdržuj jazyk svůj od zlého a rty své od mluvení lsti. Odstup od zlého a čiň dobré, hledej pokoje a stihej jej. Oči zajisté Hospodinovy obrácené jsou k spravedlivým a uši jeho k volání jejich. Ale zuřivý obličej Hospodinův proti těm, kteříž páší zlé věci, aby vyplenil ze země památku jejich.* A skrze Mojžíše (5 M. 32, 47.): *Není daremné slovo (zákona), abyste jím pohrdnouti měli, ale jest život váš a v slovu tom prodlíte dnů svých na zemi.* Protož i Sirach dí 23. v. 34.: *Veliká jest čest ná ledovati Boha a od něho přijatu býti, dlouhost života.*

2. Musíš činiti, co činili patriarchové sv. před potopou, t. užívati střídmosti a mírnosti a při tom se vystříhati zahálky a lhostejnosti. Nebo jakž Sirach dí (37, 25.): *Pro obžerství mnozí zemřeli, ale kdo jest střídmý, prodlí života.* Čehož zvláštní máme příklad na Ludvíkovi Kornárovi, Benátském zemanu, kterýž z mládí nestřídmostí tak na zdraví pokažen byl, že v letu věku svého 271. na nemoci těžké přišel, až když tři léta v rukou lékařů zůstávaje a od nich zhojen býti nemoha, opuštěn byv, sám se střídmostí hojiti začal a sobě jistou diétu zvolil, jídlo a pití sobě na každý den na loty odměřuje. Skrze

což nejen všech svých nezhojitelných nemocí pozbyl, ale i tak dlouhověkým učiněn, že 118 let života dočekal. Vydal byl léta 1615 traktát pod titulem: *Ars diu vivendi.* (*Umění dlouhého živobytí*), v kterémž, co se mu, když v letu 60. byl, přihodilo, dotýká, že totiž přátelé jeho navedli ho, aby v tom již umdlévajícím věku pro hojnější posílení něco sobě připravil a on o čtyry loty pokrmu a tolikéž nápoje sobě přičiniv, hned zatím desátého dne zimnici dostal. Ale když, věda, kdo přehlídl, postu užil a do třetího dne nic nejedl a nepil, zimníčka se nevrátila a on tu knížku v 96 letech vydávaje, ještě za den osm mil (vlašských) že pěšky ucházel, na koně sám vsedal i zsedal, knihy spisoval a jiné mladých čerstvých lidí práce konal, o sobě vypravoval, doloživ, že by naděje dlouhého ještě pobytí s žádným mladým nestřídmým jonákem frejmarčiti nechtěl, jakož pak ještě 22 let živ byl. A ještě by někdo, čím se nynější svět hubí, pochybovati chtěl? Dejte sobě říci, rodičové, a pro dítky své zbytečnosti se vystříhejte, abyste jich k nevčasné sirobě nepřivodili a ovšem příkladem svým nekazili a nemordovali. Dětem také nepovolujte zbytečností, ani nepotřebných lahůdek a mlsů, lektvarů, cukru, ovšem věcí perných, neb peprných, silného pití, vína neb páleného. Jakýmiž věcmi jak se život a zdraví hubí, chcete-li věděti, dejte okopati strůmek a posypati koření vápnem, aby se mocněji zahřívalo. Spatříte jej rok, dva, spěšně a zdárně růsti, třetího a čtvrtého krsati a schnouti. A takž jest rovně s dítkami, jimž se místo chleba a vody aneb mléka peprné krmě a víno dávají. I vy, mládenci a studenti, dejte sobě raditi, pamatujte na příkad Daniele a tovaryšů jeho, kteříž zvolivše sobě místo úpravných královských krmí vaření a místo vína ze stolu královského vodu ku pití, nalezeni byli krásnější tváře a tlustší na těle, než všickni mládenci, kteříž jídali ze stolu královského, na mysli pak rozumností obdařeni nade všecko. (Dan. 1 v. 8. 12. 15. 17.) K tomu při té své prostičké dietě byli dlouhověcí, jakž na Danielovi viděti, kterýž tři krále Babylonské a dva Perské přečekal, hojného věku (okolo sta let) dosáhl. Ach, synové milí, kteřížkoli jste tu na studia se oddávající, vinšujte sobě býti takovými Danieli, Ananiáši, Mizaeli, Azariáši, skrze něž by Bůh slávu svou národům zjevoval a dílo své potěšeně

a dlouho dělal. A vinšujete-li sobě toho ze srdce, užívejte podobných prostředků jako onino, střídmosti, v pracech pilnosti, pobožnosti a modliteb, Pán Bůh vám pomáhej.

3. Třetí, kdo dlouhověkým býti žádáš, musiš nechoditi s Bohem máni (5 M. 26, 17.), totiž nerozumně, všetečně, opovážlivě, ledacos před se bera. Nebo *kdo miluje nebezpečenství, zahyne v něm.* (Sir. 3, 26.) Nemiluj tedy nebezpečenství, abys nezahynul. Nechoď do ohně (říkáme v příslovi) a nespáliš se. Nechoď do vody a neutoneš. Nechoď do bitvy a nebudeš zabit. Sumou nepoštvávej smrti a nepřijdeť, leč ji pošle Bůh. Ale tu věda, že od Boha jest, sneseš ji veseleji, na Boží ruce se spustě.

O III.

Přistoupím k otázce třetí: *Co činiti, kdy by kdo k dlouhověkosti naděje neměl?* Pravda sic jest, ať o tom nejprv promluvím, nepozná toho neomylně žádný, dlouho-li či krátko živu býti jemu se dostane. Nebo po čem by to poznal? Po mdlobě neb síle dětinského věku? Mýlí to velmi. Jsou příkladové, že mnozí z mládí lvové se zdáli, časně však pohynuli; jiní, jimž ani rodičové života, leč na některý týden neb rok netroufali, mnoho však silných jonáků přečekavše, hojného věku docházeli. I nyní tu mezi sebou takové starce máme, kteříž věk svůj hned od dětinství v mdlobách a nemocech strávivše, s apoštolem: *Na každý den umíráme*, říkati mohli, živí však jsou do 70 i výše let. Nic se tedy za mládí ani potom, jak dlouho kdo živ bude, nepozná.

Jakžkoli jest, toto za neomylné míti můžeme: 1. Že žádný z nás nyní věku patriarchů oněch neužive, což sic pro přibližující se konec světa nemožné.

2. Aniž kdo z nás s takým věkem se potká, s jakým do dnes nejedni, v Arabii a Indii, 150, 200 a více let. 3. Ani snad, čehož se v našich krajích někdy někomu dostane sta let dočekati aneb přečekati. Sedmdesáti aneb osmdesáti žádný se odříci nemůže, poněvadž toho ještě do dnes i u nás nejedněm Pán Bůh uděluje. Avšak poněvadž i toho řídkým se dostává a my bez toho z přirození k marným troštům příliš jsme sklonní, jacíž potom troštové škodlivě zavodí a větší díl lidí skrze ně hyne, neradím žádnému

nadějí dlouhého věku se krmiti, raději v bázni a v strachu, jako by dnes neb zítra zachvácen býti měl, státi. Jakž učinil Augustin sv., kterýž v létu 30. věku svého k službě Bohu a církvi přehorlivě se oddav a věci veliké vykonati sobě v úmysl vzav, náramně se bál, že nebude k tomu času míti, smrt aneb nemoci že mu překazí. *Solil. spiritus cum Aug.*). Kteráž bázeň mu nic neuškodila, nýbrž dopomohla, že v pracech pobožnosti pilen byv, i věku hojného užil, okolo let 80.

Přistupme tedy k tomu, bojí-li se kdo příliš hbité smrti, co má činiti? Odp.:

I to, co mudrc radí, *hleděti v malé chvíli vyplniti časy dlouhé (Moudr. 4, 13.),* to jest, v krátkém čase vyříditi všecko to, proč na svět posláni jsme, což jiné býti nemůže, než abychom se dobře k věčnosti přistrojili. Každý zajisté člověk troje bydlení má po stupních. První v životě matky, druhé na zemi pod sluncem, třetí ven ze světa u věčnosti. V prvním se nám formuje tělo s údy svými ku potřebě života druhého pod sluncem, v druhém pak duše s mocmi svými ku potřebě života třetího. Kdo z života matky nepřinese všech dobře sformovaných údů, toho se po narození již nenapraví, chromým, slepým, hluchým atd. zůstati již musí. A kdož ze života zdejšího nevynese dobře sformované duše, u věčnosti se toho také již nenapraví: jak strom padne, tak ležeti bude.

O to tedy jediné starej se, kdo se rychlé smrti bojíš, aby v sobě co nejrychleji duši k obrazu Božímu sformoval a k věčnosti se přihotovil, kterážto věc dlouhosti času ne tak potřebuje.

První příprava těla má v první své dílně jistý od Boha vyměřený čas, devět měsíců, druhá nemá. I v malé chvíli vyplniti časy dlouhé možné jest. A to jak? Tak abys se všecken oddal Bohu a s Bohem spojil a v Bohu ustanovil; stojíš-li v Bohu, již stojíš u věčnosti. Což spravíš-li s pomocí Boží hned v mladosti, všecko spravíš, že více nemůžeš, by ty tisíc let, ba šest tisíc let živ byl. Nýbrž bys ty sám Adam byl, živý posavád, nemohl bys nic víc spraviti než to, k věčnosti se připraviti. O tedy mladí, lidé mladí, učte se v malé chvíli vyplniti časy dlouhé! Oddejte se Bohu, posvěťte se Bohu, seznamte se časně se smrtí a jdoucí zatím nesmrtedlností, a budete moudřejší nad starce a pravdiví starci, tak že proti vám jiný

k věčnosti nepřipravený, by i sta let došel, za dítě poctěn bude a zlořečený bude (Iz. 65, 20.).

Díš-li aneb pomyslíš někdo: A vždyť i něco jiného zpraviti nám zde jest a života zdejšího užití také, abychom po sobě památky počestné zanechali? Odp. Chvalitebný úmysl, ale i tu nemožné, jen se přičiň v malé chvíli vyplniti časy dlouhé. Jestliže jen

1. Života časně užívati začneš. 2. K věcem toliko pěkným užívati budeš. Příkladové ukazují, jak mnozí časně začavše moudrými, snažnými a správnými býti, mnoho zpravili. Samuel, hned v dětinství oddán byv k službě Boží, mnoho zpravil. David v pacholetství začal. Šalomoun, hned na království dosedna, za moudrost prosil a dána mu a dovedl velikých věcí. Alexander Veliký do třicátého druhého leta věku svého svět sobě podmanil. I jak? *Nihil cunctando, nic* (prý) *neodkládáním,* jakž sám řekl. A co víc mluviti? Sám Syn Boží v lidském těle na světě pobyv, největší věc zpravil, skutek vykoupení lidského, ve třicíti třech letech, když sám toho šetřil, čemu jiné učil, říkaje: *Unum est necessarium, jednoho jest potřebí (Luc. 10.).* Item: *Já v těch věcech býti musím, kteréž jsou Otce mého (Luk. 2, 49.).* Sumou rady Šalamounovy šetřiti potřebí: *Všecko, což by před se vzala ruka tvá k činění, podlé možnosti své to konej,* pokud jsi živ a zdráv, *nebo není práce, ani důmyslu, ani umění, ani moudrosti v hrobě, do něhož se béřeš.* (Kaz. 9, 10).

Závěrka všeho, kdo moudrým býti a v svém životě mnoho aneb pěkného něco zpraviti chceš: I. Začni dnes, zítřku nevěř. Žádný sic není tak starý, aby zítřka dočekati nemohl, ale zase žádný není tak mladý, aby dnes umříti nemohl. Nevíš pak, toto-li bude s tebou či onono; jistého tedy hráti hleď a přítomného se drž, budoucí nejisté jest. II. Začna, statečně dělej, pokoje sobě nedada, až co se kterou hodinu, den, týden, měsíc, rok, zpraviti má, zpraveno bude. Odpočinutí tvé v hrobě tě čeká, život ku práci jest. Nevypřáhej, až zořeš. III. Pakli Pán káže vypřáhnouti skrze vyjití odsud, vypřáhej rád, nemeškej, ochotně se měj, tak i tu poslední práci dobře zpravíš, vesele mluvě: *Boj jsem bojoval, běh jsem dokonal, víru jsem zachoval, již zatím odložena mi jest koruna spravedlnosti, kterouž dá mi v onen den Pán, ten spravedlivý*

soudce (2 Tim. 4, 7.), k čemuž dopomáhejž nám všechněm ten, kterýž nás všech ku práci povolal sem a k odpočinutí povolá tam, blahoslavený Bůh náš, Amen.

Personalia.

Otec tohoto K. Václava Lochara byl Jiřík Lochar, syn Daniele Lochara, obyvatel a měšťanín města Mladé Boleslavi nad Jizerou; manželka jeho slula Zuzana, Václava Žamberského dcera, kteříž rodičové jeho, když ho jim Bůh v řádném manželství léta 1582 dal, zase jej jemu skrze sv. křest a modlitby obětovali a potom dále vychovali a cvičili. Ač otec sice brzy ho odemřel v pěti letech věku jeho, ale matka opravdově za svého syna Pánu Bohu se modlívajíc a jej cvičíc, aby za svého života mezi služebníky Boží oddati jej mohla, žádostiva byla, jejímuž také úmyslu Pán Bůh požehnal. Nebo odvedla jej dvojíctihodnému knězi Janovi Adolfovi Vrhaveckému do Turnova, kterémuž jej oddávajíc, toto napomenutí jemu učinila: Můj milý synu, modlila jsem se za tebe, aby tě Bůh sobě oblíbil za služebníka, protož oddávám tě mezi Boží služebníky, boj se Pána Boha, modlívej se rád, poslouchej, pilně se uč, buď věren a neutíkej, byť se ti v něčem i zle vedlo, by měli na tobě drva roubati; nebo kdy bych já uslyšela, že jsi zběhl, tak bys mne tím zarmoutil, že bych z toho smrt měla.“ Kteráž slova tak hluboce Bůh v srdce jeho vkořenil, že mu nikdy z paměti nevymizela a zvlášť že jako poslední byla její slova, poněvadž potom více tváře její neviděl. Po kterémž času s týmž předloženým svým odebral se z Turnova do Žamberka v létu 1600, odtud léta 1602 od starších vzat a do Bohárně dán byl knězi Danielovi Sofronovi konseniorovi, při němž zůstával pět let a zůstávaje, akolutského stupně dosáhl na synodu v Žeravicících léta 1604. Z Bohárně dostal se do Hradiště Heřmanova léta 1606 ku knězi Václavovi Cornu, konseniorovi, při kterémž opět zůstával pět let a ten čas pilně vynakládal v cvičení se v sv. Písmich a theologii, pomáháním při církvi i škole, i v jiných povinnostech, až i v němčině. Toho času zůstávání jeho v Hradišti také mu se dostalo býti na synodu v Třebíči, kdež přijal úřad diakonský léta 1607. Potom léta 1610 dostal

se do Boleslavi a tu čtyři léta zůstával při senioru Jednoty, dvojíctihodném kněži Matoušovi Konečném. kterýž na synod jeda do Slavkova, léta 1611, s sebou jej vzal a on tam úřadu kněžského dosáhl. Léta pak 1614 za správce církevního dán byv do Rychnova, v stav manželský vstoupil s poctivou vdovou, Marianou, po N. Kn. Václavovi Erastovi pozůstalou, s kterouž čtvero dítek v opatrování přijav, tak o ně jak o své vlastní péči měl. Jemuž však také v manželství tom Pán Bůh požehnal a patero dítek dal, z nichž nejstaršímu toliko synu, Danielovi, Bůh života prodlíti a v šlépějích otcovského povolání kráčejícímu požehnati ráčil, že zde v Polště úřadu kněžského také došel a v něm již 15 let pracuje a dejž Bůh, aby mnohá léta ještě pracoval, i nyní pánu otci svému, jako věrný syn poslední povinnost svou vykonává. Že pak v Rychnově málo stálého zdraví užívaje, povinnosti své konati nemohl, proměněno jemu bylo od starších místo a léta 1617 do Hradiště nad Jizerou za správce jich M. pánům z Budova dán, kdež léta 1621, brzo po žalostném a veřejném pádu vlasti, v nebezpečenství života přišel, když lidé zlí, že jim již všecko volno, se domnívající, nočním časem sebravše se, dům osuli, stříleli, okna vytloukali; ale že jeho Pán Bůh předivně chránil, ušel z rukou jejich.

V Jilemnici potom, kamž ustoupil, jiní opět ho vytloukali a do rukou svých dostali, tak že ledva penězi se vyplatil. Nicméně v povinnosti své trvati nepřestával a manželku s dítkami do Boleslavi zaveza, službami sv. na rozdílných místech těm, kteříž toho žádostivi byli, sloužil, zvláště na zámku Klášteře. Až potom léta 1627, když kn. Julián Poniatovský z Prahy na Moravu od J. M. P. z Žerotína zavolán byl, tu J. M. paní Budovcová stará tohoto Božího a svého služebníka k sobě zavolala a do svého domu v Praze přijala s manželkou i s dítkami, kdež on v tišině zůstávaje, Pánu Bohu s nimi sloužil. A ačkoli do 15 osob pobožných, o něm vědoucích, na kázání přicházelo, Pán Bůh však opatrovati to tak ráčil, že ani J. M. paní ani jiným žádné odtud těžkosti nepřišlo. Až potom, když již nebylo služebníkům Božím možné se tajiti, i posluchači jinam ubírati se musili, dostal se odtud do Mšena, městečka pánům z Valdštejna náležejícího a tam rok pozůstav, léta 1628 s jinými

věrnými Božími do Lešna se ubíral, kdež domečkem se zaopatřiv, prací Páně vedlé jiných služebníků Páně v kázání, poslouchání i po jiných kazatelích psání, nebo při všechněch sobě daru Ducha sv. vážil, jakž toho památka zůstává, konal. V létu pak 1629 na synodě Lešenském, když některé osoby k konseniorovství voleny, i on k nim připojen a ordinován byl. Až pak po smrti dobré paměti dvojíctihodného kněze Pavla Fabricia, Jednoty České seniora, kterýž léta 1649 v Pánu dokonal, na místo jeho sboru českému za předního ordinárního správce vyhlášen, po kterýž všecken čas jak chvalitebně se v svých povinnostech a v konání díla Božího spravoval, to všechněm vědomé jest, ačkoli bez mdlob a nedostatků lidských nebyl, k nimž se často přihlašoval a doplnění jich v Kristu na modlitbách svých žádával. Leč by kdo jemu za zlé pokládati a ve zlém vzpomínati chtěl horlivost jeho, že byl časem zuřivý. Ale to ku pochvale raději nežli k nějaké haně i jemu, i každému věrnému Kristovu služebníku patří, dle mínění samého Pána. Kterýž svým poručil a chce konečně, aby byli *sůl země* (Mat. 5, 13.) a jako *mýdlo běličů a oheň přehánějícího kovy* (Mal. 3, 2.). Co pak jest po soli, kteráž nesolí? co po mýdlu, kteréž nemyje? co po ohni, kterýž nepálí? Byl náš milý pán a otec muž sám v sobě, příkladného a střídmého života, obyčejů ve všem mírných, ale když nenáležitostí nějakou příčina dána, prudkého pohnutí. Čehož za zlé míti nemůže kdokoli, že služebník církve bez horlivosti býti nemá a horlivost pravá bez pohnutí býti nemůže, soudí. *Qui caret via, caret mente*, dí filozof (hněvu prý nemíti, jest nemíti mysli neb srdce). Protož nejhorlivější Boží služebníci svatě prudkého pohnutí nejzvláštnějších po sobě zanechali příkladů. Jako Mojžíš, kterýž pro modlářství bujného lidu tak se rozhněval, že dsky zákona, psané prstem Božím, povrha z rukou svých na zem, rozrazil je, tím, že nehoden jest zlý ten lid milosti Boží, ukázati chtěje (2 M. 32, 19.) Fines kněz vida neřád smilný, chytil kopí a prohnal oba neřádníky (4 M. 25, 7. 8.), což mu počteno za spravedlnost na věky. (Žalm 106, 30.) Jozue Achanovi řekl: *Zkormoutils nás, zkormuť tebe Bůh*, a kázal ho ukamenovati. (Joz. 7, 25.) David nenáležité věci v domu Božím vida, trápil se, plakal, k Bohu volal, až i řekl: *Horlivost*

domu tvého snědla mne. (Žalm 69, 10. 11.) A v Žalmu 119. (v. 139.) dí: *Až svadnu, tak horlím, že lidé neostříhají zákona tvého.* Zachariáš, syn Jojadů, směl i proti králi a knížatům volati: *Nepovede se vám šťastně*, ačkoli ho proto zabili. (2 *Par.* 24, 20.) Ezdráš trhal šaty z sebe a vlasy z hlavy a brady své, vida neřád v lidu (1 Ezdr. 9, 3.) Nehemiáš ......

IV.

ENOCH,

to jest

o stálém lidí Bohu oddaných s Bohem chození a kterak lidi takové Pán Bůh k sobě bere.

Vysvětlené kázáním léta 1656 v neděli I. po Mudrcích učiněným.

ENOCHŮM
z národu Českého a Moravského, Bohu věrným a milým.

Nejmilejší, rozsílaje Pán k rozptýleným po světě národům přese všecky jeho kraje a věky posly své, řekl: *Jdouce, učte je zachovávati všecko, což jsem já přikázal vám.* (Mat. 28. 20.) Z kterých slov všickni, kdož za posly Kristovy sebe samy, aneb je lid křesťanský drží, učiti se mají *povinnosti své a živosti při tom, i způsobu jistému.*

Povinnost jest učiti, ale čemu? Tomu samému a všemu, čemu učil a učiti přikázal Pán. Čemu pak učil on? Ne subtilnostem nějakých otázek a disputacím o ně, *(Non per subtiles quaestiones nos Deus ad coelum vocat,* dí starý učitel Hilarius,) ani ceremoniím nějakým a hádkám o ně, ovšem ne svárům a různicím z horlení zbytečného o věci onyno pocházejícím. Ale učil Pán cestě života, to jest, jak bychom všickni jeho za vůdce poznávající z temnosti hříchu, smrti, k světlu pravdy, spravedlnosti a života za ním v nebe přijíti mohli. Tomu, kdo jiné učí, tomu učí, čemu Kristus učil a učiti poručil, tím samým již *učitel jsa umělý v království Božím* (Mat. 13, 52.) a slyšeti sobě to moha, co sv. Pavel Timoteovi dí: *To čině, i samého sebe spasíš, i ty, kteříž tě poslouchají.* (1 Tim. 4, 16.)

Živosti pak v této své povinnosti učiti se mají z toho slova: Jdouce, učte. To jest: Nekonejte povinnosti své lenivě, jako ten, kterýž jen na jednom místě leží neb sedí neb stojí; ale sem tam se ohledajíc a chodíc, hleďte a hledejte příčin, kde, kdy, jak, komu platně posloužiti, aby nikdež a v ničemž žádná otázka obmeškána nebyla.

Způsobu naposledy toho učení může se vyrozuměti ze slova: Učte, to jest všechněch způsobů, kterých jiní dobří, pilní, rozumní učitelé užívají, užívejte. Učte příkladem, učte slovem, učte písmem. aneb učte životem, učte jazykem, učte pérem. Kdo jazykem aneb živým hlasem učí, dobře dělá, ale kdo i pérem a písmem, lépeji, protože péro dáleji dosáhnouti může nežli hlas, i k nepřítomným totiž. Nejlépe pak učí, kdo životem učí, všeho toho, čemu jiné pérem neb jazykem učí, skutečný na sobě sám příklad ukazuje.

I já tedy, jeden z nejmenších služebníčků a poslů Pána svého, snažuji se tak učiti, jakž nejlépe umím. Příkladem ustavičně, hlasem živým často, pérem někdy na písmě toho, co se přítomným mluví, podávaje a dodávaje neprítomným také. Z jakýchž psaně podaných pomoci nechať jest, ve jménu Božím, i ENOCH tento: t. kázání jedno z těch, kteráž pri začátku nového roku 1656 držána jsou zde, kdež mne Pán Bůh na ten čas míti ráčí. Nebo že na onen čas rok od stvoření prvního Adama 1656 světu bezbožníků potopu a zahynutí přinesl (2 Petr 2, 5.) tento pak, kterýž začínáme rok, bude od narození druhého Adama, Krista, v počtu onomu podobný, také 1656., a nevíme, co v něm Bůh s nynějším světem učiní, kromě že zdvihajících se k válkám národů ode všech krajů země mračna, všechněm téměř hrůzu jakousi dávaji, vidělo se tím i jiným způsobem sebe a své ku pokání probuzovati, aby ani tu žádná k dobrému něčemu příležitost zúmyslně obmeškána nebyla. Půjde-liť jaká Boží pohroma valících se na svět jakýchkoli Božích pomst blaze Enochům! blaze Noelům; anebo je zajisté k sobě vezme Pán ten, kterýž seděl nad potopou a ještě seděti bude, Žalm 29. 10., aby neviděli zlých věcí, aneb ukáže koráb, v němž by přeplouli potopu hněvu jeho, jako Noe muž spravedlivý a dokonalý za svého věku, kterýž také s Bohem chodil ustavičně (1 M. 6, 9.).

Dejž Bůh všechněm vám, toto čtoucím, tu milost, abyste takovými Enochy a Noeli býti sobě zachutnali! Amen.

Všech vás v Pánu věrný a dověrný sluha

K. J. A. K.

Přístup.

Bůh otců našich Adama, Séta, Enocha a spravedlivého semene jejich až na věky budiž s námi i potomky našimi, do skonání věků. Amen.

Nejmilejší, sešli jsme se spatřovati mládeneckého věku Kristova, kterak on v člověčenství našem, nám na příklad, jak věkem, tak moudrostí a milostí prospíval u Boha i u lidí; abychom z plnosti jeho berouce milost za milost, učili se mladí i staří, pokud tu na světě jako v škole Boží jsme, v běhu pobožnosti svaté prospívati, a skrze to k Bohu do nebe čím dál tím více se přibližovati. K čemuž abychom sobě slovem Božím dnes pomoc učiniti mohli platně, zavolejme k Bohu o pomoc atd.

Po modlitbě.

Za obraz a zrcadlo pobožnosti pravé a stálé vezměme sobě ze Starého zákona nejdokonalejšího v pobožnosti Enocha; z nového pak samého svatého svatých Krista. Slyštež o tom obojím historii.

1 Mojž. 5, 21—24.

Enoch pak byl v šedesáti a pěti letech, když zplodil Matuzaléma. A chodil Enoch stále s Bohem po splození Matuzaléma tři sta let a plodil syny a dcery, i bylo všech dnů Enochových tři sta šedesát a pět let. A chodil Enoch stále s Bohem a nebyl více viděn, nebo vzal ho Bůh. 2 Luk. 2. v. 41.

Pravda to jest, že komu slunce svítí, ten nepotřebuje měsíce ani hvězd, ovšem kahanců aneb pochodní a kdo Krista má, nejdokonalejšího pobožnosti mistra, že mu odjinud mustru bráti netřeba. I pročež tedy ty na Kristu nepřestáváš, dí někdo, ale nás pobožnosti poučovati chtěje, Enocha mu k boku sázíš? Odpovídám na to: Škola Boží, škola pobožnosti, jedna jest, od počátku církve až do konce; a v ní jediný scholarcha, rektor, nejvyšší učitel, Kristus, kterýž řekl: *Učte se ode mne* (Mat. 11, 29.) Item: *Příklad dal jsem vám, abyste, jak jsem já činil, tak činili.* (Jan 13, 15. Mat. 5.). Avšak jako Bůh ne nadarmo k slunci přidal měsíc a hvězdy a v školách ne nadarmo se rektoru

přidávají preceptoři nižší (hypodidaskali), tak i v škole Boží. Protož Kristus, ač se býti znal světlem světa, totiž sluncem a byl v pravdě, však i apoštolům řekl: *Vy jste světlo světa; tak svět světlo vaše před lidmi* atd. (Mat. 5, 14. 16.) Bývá zajisté to, že žáčkové počáteční od nižších a sebe bližších buď učitelů aneb spoluučedlníků snázeji věcem vyrozumívají než od vyšších a dokonalejších, jejichž dokonalosti ještě dosahovati nemohou. (Hinc illud: Ego multa didici a praeceptoribus meis, sed plura a condiscipulis, quia balbus balbum facilius intelligit.) K naší tedy nedokonalosti spouštěje se Božská moudrost, přeje toho, aby se lidé od lidí učili, nýbrž obmýšlí to, aby z počtu spoluučedlníků v škole Boží někteří vždycky byli, jichž by jiní za mustr a za vedlejší mistry užívati a od nich osvěcování bráti mohli. Jakáž nižší světla světa měl Pán Kristus i před svým na svět příchodem patriarchy, proroky, krále, některé svaté atd. Mezi nimiž poněvadž nejstkvěleji se třpytí, jako nejjasnější hvězda, *Enoch*, toho nyní za příklad, mustr, zrcadlo, nejdokonalejší, jakáž v mdlobě lidské býti může, pobožnosti, vzíti se vidělo. Pojďte, vizte, spatřujte, rozvažujte a učte se takovými Enochy býti všickni, abyste hodni nalezeni byli milostí Boží vzati býti za Enochem k Bohu. Rozdělme sobě promyšlování naše o tom na tré.

I. Kdo a co byl tento patriarcha Enoch a kdo jsou posavad bratří jeho, praví Enochové.

II. Co to jest, stálé jeho a jejich před Bohem chození.

III. Jak šťastný byl jeho a posavad jest takových lidí před jinými lidmi způsob, zde i věčně.

O I.

Rozvažujme tohoto Enocha: 1. Jméno. 2. Čas na světě bytu. 3. Obchod a povolání.

1. Jméno hebrejské jest (Henoch), znamená *oddaný, odevzdaný, posvěcený, t. Bohu.* Kteréž jméno pobožnost otce jeho Jareda ukazuje, že vida, jak se svět ruší nejen v Kainové rodině ale již i v Sétové, staral se o to, aby svou rodinu na cestě víry a poslušenství Božího zdržoval, k čemuž dítkám svým posloužiti chtěje, i jména

jim taková, při nichž by se na posvěcení své rozpomínati mohli, dával. Pěkný příklad k následování.

2. Čas jeho na světě bytu byl před potopou, neboť byl *praprapravnuk Adamův, totiž sedmý od Adama.* Děd pak Noelův a tak otec všech nás, tak dobře jako Noe, jako Lámech, jako Matuzalém a jako sám Adam, nebo z jejich rodiny jsme pošli všickni my nynějšího světa obyvatelé. Domácí tedy tuto příklad pobožnosti nám se vystavuje na vlastním otci, dědu, předku našem, *ut propiora magis afficiant*, aby nemyslili, že to cizího něco, jinam někam než k nám patřícího.

Běžně znamenejme, že ač živ byl 365 let (kolik právě do roka dnů), ten však jeho věk nejkratší byl mezi jinými patriarchy před potopou, jichž větší díl blíž tisíc let na zemi dočekali. Což co znamená, hned oznámím.

3. *Obchod jeho aneb povolání* bylo obecné jako jiných patriarchů, dny mladosti v poslušenství starších, střídmosti a čistotě tráviti, potom pak v manželství vstoupě, syny a dcery Bohu ploditi, ku pobožnosti vésti a cvičiti (viz 21. 22.). Což se proto připomíná, aby někdo nemyslil, že by k vedení života svatého nevyhnutelně kláštera neb pouště a skrýše nějaké bylo potřebí. Aj, hle, patriarchům nebylo třeba žádného kartuziánství, kápě, kukly; v obecném povolání zůstávajíc, pobožnosti hleděli a líbili se Bohu.

To o Enochovi. Již o jeho bratřích, jakéž má a dejž Bůh, aby měl v zástupích velikých posavád na zemi. I těch uvažujme: 1. *Jména.* 2. *Čas na světě bytí.* 3. *Povolání.*

1. *Jména křesťanů jaká jsou?* Společné jméno jest, že každý slove křesťan, aneb raději *kristián, totiž Kristu oddaný, odevzdaný, posvěcený člověk.* Aj, aj, všickni jsme i samým hned jménem Enochové, kdokoli křesťané sloveme, proto že jsme se na křtu svém smlouvou věčnou Kristu *oddali, odevzdali, posvětili* a podle toho soudem samého Boha hodní učinění slouti, *rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, lid dobytý k zvěstování ctnosti toho, kterýž nás povolal ze tmy v předivné světlo své.* (1 Petr 2, 9.) Jakož tedy Enoch na své jméno paměť maje, snažil se tím býti, čímž sloul, tak my od Krista křesťanské jméno majíce, pamatujme se snažiti. A jméno partikulární jakékoli komu dáno: Jan, Pavel, Petr, Ondřej, Filip, Daniel,

Mikuláš, Václav a t. d., Anna, Dorota, Maria atd., poněvadž každému při křtu dáno jest, kdykoli kdo z nás jménem svým jmenovati se slyší, vždycky se na svůj křest, totiž na své se Kristu *oddání, odevzdání, posvěcení, rozpomínej;* a tak aby pravým *Enochem (oddaným) odevzdaným a posvěceným Kristu* byl, pamatuj.

2. *Čas našeho na světě bytí jest počátečně v sedmém od Adama věku,* to jest, že se nám sedmý tisíc let od stvoření světa a prvního člověka Adama začíná. Neb ačkoli obecní kalendářů spisovatelé nepočítají od stvoření světa než 6.605, tak že by se k doplnění šesti tisíc let světa ještě právě 400 nedostávalo, podlé počtu však bedlivějších chronologů, kteříž to tak z Písem, že se s tímto 656. rokem po Kristu sedmitisící světa rok začíná, vyhledali (*Michael, Güllerus, Hanilinus, etc.*) již ten nový sedmýtisící věk začínáme. Dejž tedy pro milosrdenství své Bůh, ať se nyní v sedmém od Adama věku dokonale naplní, *co sedmý od Adama Enoch prorokoval,* řka: *Aj, Pán s svatými tisící svými béře se, aby soud učinil všechněm a strestal všecky bezbožné.* (*Jud. 14. 15.*) Jmenovitě aby po skrocení Kainova plemene nastal věk svatých, svatě Bohu sloužících Enochů a za tím šťastně se přenesení do nebe stalo všech, kteříž zde na zemi po všecky předešlé věky věrně sloužili Bohu svému! Amen i Amen.

Že pak onen první Enoch před potopou živ byl tolik let, kolik do roka dnů jest a po ta všecka léta stále chodil s Bohem, tím neomylně to ukázáno jest, že každý pobožný Enoch každý den celého roku a tak rok za rokem choditi má stále s Bohem.

Že pak nejpobožnější jsa mezi patriarchy před potopou, nejkratšího mezi nimi věku užil na zemi, tím neomylně toto ukázáno jest, že mzda za pobožnost vlastně se jinde chová a dává nežli zde. A protož Pán s takovými že obyčejně pospíchá, aby je vychvátil z prostředku bezbožných. Nahlédni, kdo chceš, do knihy Moudrosti; najdeš o tom pěknou zprávu v kap. 4. od v. 7. do 17.

3. *Povolání Enochů Božích co se dotýče,* netřeba žádnému žádné kápě, kukly, skrýše aneb jakýchkoli *zvláštností a obzvláštnosti hledati.* Stůj každý, kde tě Pán Bůh postavil, v stavu svobodném neb manželském neb vdovském neb panenském, sedlském neb městském, buď

hospodáře neb žoldnéřem, řemeslníkem neb kupcem a čímkoli podlé zevnitřního povolání, jen buď v pravdě Bohu *oddaný, odevzdaný, posvěcený* a srdcem čistým upřímně jemu sloužící, pravdivý Enoch budeš. Ale pro plnější vyrozumění: *co to jest býti Enochem, totiž stále choditi s Bohem,* již k uvažování druhé předložené věci přistupme.

O II.

I chodil Enoch stále s Bohem, v. 22. 24.

Dvakrát mu to svědectví dává Bůh (v. 22. a 24.) Proč to? Nepochybně pro jistotu té jeho stálé pobožnosti *(Confer. 1 M. 41 v. 32.)*

Uvažujme i tu, *co to jest 1.: Choditi. 2. S Bohem. 3. Stále.*

1. *Choditi,* jest pro vyřízení něčeho potřebného z místa na místo se přenášeti, povlovně, tiše, prozřetedlně. Nebo (1) Kdo se z místa nepřenáší, ten se nehýbá, ale stojí neb sedí, neb leží. (2) Kdo se přenáší bez potřeby, ten nechodí, ale se toulá. (3.) Kdo ne povlovně, ale prudce, ten nechodí, ale běhá, těká, prchá. (4.) Kdo zase příliš znenáhla, ten nechodí, ale leze, klátí se, těká. V duchovním pak smyslu *choditi*, jest obcování aneb zacházení své jisté s lidmi a věcmi míti, a něco říditi. Z čehož se učme, že naše na světě obcování nemá býti buď žádné, jakéž jest lidí zahálčivých, nic potřebného na světě nezpravujících, *buď plaché*, hrbr, jakž jest některých pošetilých hlav, o všecko se pokoušejících, všecko míchajících, o všecko sobě i jiným nepokoj dělajících, *aneb ledabylo*, mání, jakéž jest lidí nic sobě vybrati neumějících než k čemu je náhoda přinese, s tím jen ledajako zacházejících.

Ale pojďme dál.

2. *S Bohem choditi*, co jest? Někteří vyložili *vedle Boha* a smysl toho mluvení tentýž jest, jako když Bůh k Abrahamovi řekl: *Choď přede mnou (1 M. 17, 1.)* t. všudy a při všem tak na mne, Boha, pamatuj, jako bych já Bůh všudy s tebou jsa, všecko viděl, slyšel, pozoroval, poznamenával a zapisoval, jakož pak jsem všudy s tebou, vidím, slyším, pozoruji a do registru paměti své zapisuji a zapisovati budu všecko, co ty činíš, mluvíš, myslíš a

kdykoli činiti, mluviti, mysliti budeš. Na to tedy potom Abraham a před ním ještě Enoch teď pozor maje, chodil vždycky jako před Bohem a jako s Bohem, totiž jako by kamkoli on sebe obrátí, i Bůh se obracel; a načkoli on hledí, i Bůh hleděl atd. Jakož takť jest, podle vysvědčení žalmu 139. i jiných Písem a promluvení Augustinova: *Deus ita curat omnes, tanquam singulos; & ita singulos, tanquam unum quemque solum. Seneca*, mudřec, radil *Luciliovi*, chce-li ctnostně živ býti a nedopouštěti se něčeho mrzkého, aby sobě někoho z předků vybral, jejichž počestnosti slavná zůstává pověsť, jako Sokratesa, Catona, Scipiona etc.) a toho vždycky před očima maje, aby se všeliké nešetrnosti vystříhal. Ne zlá rada, nedokonalá však, proto že: (1) Nedokonalý ctnosti mistr a mustr člověk. (2) Nemohl býti přítomný aneb i v pravdě; imaginací byla. (3) Byť i byl kdo živý přítomný, nemohl by však býti leč svědkem; soudcem, odplatitelem neb mstitelem nic. Lepší jest rada Pavla apoštola, kterýž počestnosti ostříhati velí pro anjely všudy přítomné *(1 Kor. 11, 9.)* Ale ještě lépe sobě poradil Enoch, a Abrahamovi Bůh sám, *choditi vždycky a všudy s Bohem*, proto že: (1) Bůh dokonalý dokonalosti mustr, nade všecky lidi a anjely. (2) Přítomný v pravdě vždycky a všudy. (3) Soudce budoucí pravdivý všeho toho, co kdo činí, mluví, myslí. Nám v Novém zákoně za takového inspektora a ustavičného dohledače zřídil Bůh a vyhlásil Krista, Syna svého, Pána našeho, kterýž na nebesa vstoupiti maje (odkudž by spatřoval a řídil všecko) řekl: *Aj, já s vámi jsem až do skonání světa*, a jehož Jan procházeti se mezi zlatými svícny, t. po všech církvích, Štěpán pak stojícího na pravici Boží a jdoucího sobě vstříc, spatřil. Před tím tedy pravdivě choď, kdo pravým Enochem býti žádáš, mládenče i panno, muži i ženo, starče i stařice. *A to buď že s sebou sám zacházíš, anebo s bližním, aneb s Bohem samým.*

S sebou sám zacházeje, hleď všudy ostříhati studu a čistoty, proto že v očích Pána toho stojíš, jehož oči nad slunce čistší jsou a při tom všelijaké mírnosti a střídmosti, proto že před tím stojíš, kterýž řekl: Varujte se, aby srdce vaše nebyla obtížena obžerstvím a opilstvím etc.

Když s bližním zacházíš, varuj se všeliké nespravedlnosti, nátisku, křivdy, proto že tu stojí soudce. Protož

neutiskuj v žádném jednání bratra svého, nebo Pán mstitel všeho dívá se atd.

Zacházíš-li s Bohem, zacházej jako s Bohem uctivě a vážně, s bázní a třesením, nebo jest tu. *Mluvíš-li* mu na modlitbě, mluv jak bys mluvil, kdy by k trůnu velebnosti na nebe puštěn byl. *Posloucháš-li* slova jeho, kteráž se ústy sluhy jeho vynášejí, poslouchej, jako by sám Bůh ústy svými mluvil. Přednáší se zajisté tobě to, co ústa jeho mluvila, a to v přítomnosti jeho, právě tak, jak od Pána svého krále mluvívá kancléř v přítomnosti jeho, to, co sobě od něho poručeno a jako do úst vloženo má.

Činíš-li co, čiň všecko jako před ním a pro něho k slávě jeho, to jest, obmýšlej sobě ku práci takové věci, kterýmiž by sláva Boží buď rozšiřována aneb aspoň lidem v známost uvozována byla. Což nejen kněz může slova Božího věrným kázáním a skrze to Boha lidem v známost uvozováním, ale můž a má i vrchnost přisluhování církevního hájením, průchodu jemu dáváním a vzděláváním, i příkladem dobrým všechněm svým předcházením. Můž i každý pobožný křesťan příkladným životem jako svíce svítě, aby slaven byl Bůh nebeský, napomáhati. (Mat. 5, 16. Fil. 2, 15.) A může naposledy slávě Boží napomáhati každý pobožný, i věcmi na prostřed zanechanými, jako jsou jísti neb nejísti, píti neb nepíti, spáti neb bdíti, a cokoli činiti, (1 Kor. 10, 31.) Což vše bude k slávě Boží, bude-li všecko činěno neb nečiněno pro dobrý nějaký cíl, (ku příkladu jísti, píti, spáti, a jiných pohodlí života užívati, proto abych živ jsa, Bohu a bližním svým sloužil) s vzýváním a chválením všudy Boha.

Již-li vidíte, již-li rozumíte, co jest choditi s Bohem? Ještě to plněji vysvětlím, jak sobě každý pobožný pomoc činiti má, aby cokoli vidí, slyší, činí, Boha všudy aneb Krista viděl a v očích jeho se býti cítil. Ku příkladu: 1.) Pohledíš-li na nebe, pomysli sobě: To jest trůn Pána mého, na němž sedě, dolů hledí a všecko vidí, i mne červíčka svého: jemu chvála. (2) Pohlediš-li na *zemi,* pomysli sobě: Toto jest podnoží Boží, k němuž se skláněti máme (Žalm 95, 5.) A neučiníš zle, jest-li že hned se pokloníš, hlavou neb rukama, aneb i na kolena padna. (3) Uzříš-li *slunce,* rci: Větší v Bohu jest blesk. (4) Vidíš-li příhodný *déšť,* padající na zemi, pomysli sobě: Tak déšť požehnání

Božího přichází na ty, kdož kráčejí cestami jeho (**Žalm** 54, 7.) (5) Vidíš-li *blýskání* a slyšíš zvuk hromů, pomysli sobě: Pán to můj osvědčuje moc svou k hrůze bezbožným, nenapraví-li se, ohněm je svým z nebe sporáží až do pekla nejhlubšího. (Žalm 140.) (6) Uzříš-li *strom* spanilý, kvetoucí, ovoce nesoucí, rci: Dejž Bože, ať jsem já strom štípení tvého, až do starosti se zelenající a ovoce nesoucí (Žalm 92, 15.) (7) Spatříš-li *ptáka* v povětří vysoko létajícího, pomysli sobě: Mně jinakši křídla dána, abych nejen pod oblaky, ale nadevšecka nebesa myslil a srdcem vznášeti se uměl. (8) Spatříš-li *hovado neb zeměplaza* jakého, rci: Bože, děkujiť, žes mne neučinil takovým hloupým tvorem, kterýž od země nikam nemůže. Ach, dej ať nejsem hovadem aneb žížalou, jen po zemi se plazící! (9) Spatříš-li před sebou *človèka*, rci: To Boží obraz, toho mi šetřiti třeba. (10) Máš-li před sebou *přítele* milého, pomysli: Bůh nejvyšší přítel, na jehož přízni nejvíc záleží. (11) Pak-li *nepřítele* uzříš, pomysli: Bože, buď mi štítem a pavézou, pro ty, jenž mne střehou (Žalm 5, 9.) (12) Spatříš-li *žebráka*, hned nechať na mysl jde: To jest chudý Kristus, chce se podívati, jaké mám v sobě srdce, lítostivé-li či nelítostivé, aby se mnou podle toho počet činil v den soudný. (Mat. 25, 35.) (13) Uzříš-li *lékaře*, pomysli: Kristus jest pravý lékař duší i těl. (14) Pakli *soldáta*, pomysli: 1) kníže Michal lépe bojuje za lid svůj (Dan. 12, 1.) Aneb také: Dejž i mně to, Bože můj, ať udatně rytěřuji proti tvým a svým nepřátelům etc. Jdi tak, milý Enochu, kdokoli jím jsi a býti chceš a všudy, všudy, všudy najdeš to, což mysl tvou k Bohu obraceti bude. Říkáme vůbec: *Moudrému napověz, ostatek se vtipí.* Buďte moudří, prosím vás, všickni, kdo toto slyšíte, a dovtipujte se z tohoto navržení, jak máte choditi s Bohem, s jakýmikoli na světě věcmi zacházejíce.

Ještě mi se odtud nechce, *plněji bych rád svému i vašemu srdci ukázal, co to jest choditi s Bohem.* Nechť ještě jedno dím, spamatujte sobě to, prosím: *Choditi s Bohem jest choditi vedle Otčenáše,* totiž při všem všudy všeho toho šetřiti, zač se nebeskému Otci modliti učil Kristus. Ku příkladu, často říkej a vzdychej každý Enochu: *Otče můj,* dejž ať sem já tvé pokorné a poslušné dítě! *Ty jsi na nebesích,* dejž ať i já nelpím na zemi, ale za tebou se vznáším do nebe! *Posvěť se jméno tvé,* dejž, ať i skrze mé

činy, řeči, myšlení, posvěceno jest jméno tvé! *Buď vůle tvá,* dejž ať já na zemi tak při všem šetřím vůle tvé, jak jí šetří anjelé svatí v nebi! *Přijď království tvé,* ó kéž se všickni lidé poddávají sceptrum tvému; ó kéž duch, duše i tělo mé, dají se zpravovati berle tvé! *Chléb náš vezdejší dej nám dnes,* dej, ať na zemi nehledám než chleba, totiž potřeby ku pobytí tu do vůle tvé, zbytečným ničím se neobtěžuji! *Odpusť nám viny,* ach, nemohu tak dokonalým býti, jak bych rád, milosti mi tvé potřeba, buď mi tedy milostiv! *Jako i já odpouštím,* ach, odpouštím, odpouštím, hned nyní odpouštím, o žádné bližního urážce a hněvu věděti nechci! *Neuvoď mne v pokušení,* satan, svět, tělo, umítají v cestu ústrky; bojím se, abych neklesal, zdržuj sám služebníka svého a k přemáhaní pokušení posiluj! *Zbav mne od zlého;* bych i klesl, zase mne pozdvihni a zachovej přece sobě, aby ten zlostník neplesal nade mnou! *Nebo tvé jest království, moc i sláva*; ničeho já vším toužením svým a snažnostmi svými nehledám, než aby ty sám ze všeho slávu měl na věky věků, Amen.

3. Potud, co jest s Bohem choditi; co pak choditi s Bohem *stále?* Jest tak se chovati, jakž oznámeno, vždycky až do konce, a to bez přítrže; po všecken život, každý rok, měsíc, týden, den, hodinu a minutu cele na pobožnosť oddávati. Díš, těžko to? Tak se vůbec říká, že *nic na světě není tak těžko, jako dlouho dobrým býti.* Ale dobře-li? Dobře i nedobře. Dobře, t. pravdivě se to říká o těch, kteří dobrými býti se snažují podlé způsobu, jakýchž vůbec jest v užívání, rozbíhajíc se a nedobíhajíc, začínajíc a nedokonávajíc. To jest, kteří se opravdově do toho nevloží, zmocniti se sebe, těla, světa a všech příčin, aby se hnouti nedali. Takoví zachutnajíc sobě pobožnost a začnouc něco, nevyhýbajíc však příčinám a dadouc se vyraziti zase, mdlejíc a klesajíc, podobni jsou ptáku s jedné strany křídlo majícímu a chuť k létání, a s druhé strany kámen, kterýž ho k zemi táhne: i nemůže létati, vznáší se a padá zase a bije sebou o zem. V tom hle, smyslu pravé jest, že dlouho dobrým býti jest těžko: pro časté příčiny zlé, jichž svět pln, a klopotnost k nim lidského těla i mysli. Zase pak pravé jest, že pravým Enochům právě Bohu oddaným a poddaným není těžké stálé v nich chození. Neboť musí pravé zůstati, co Kristus řekl: *Břímě*

mé lehké jest, a jho mé sladké (Mat. 11, 30.) A apoštol, *že přikázaní jeho nejsou těžká.* (1 Jan 5, 3.) Nejsou v pravdě, proto že všecka přikazání Kristova k lásce se zbíhají; láska pak jest milování, věc milá a libá. Kdo tedy bez Krista a lásky chodí, v hněvu, závisti, nenávisti a jiných hříších živ jsa, ten žádostmi a vášněmi a hříchy špinavými, a proto svědomím hnětlivým, sem tam jsa trhán, jistě po trní a bodláčí chodí. Ale kdo v lásce Boží chodí, ten se po ráji rozkoší prochází. Což tak libé jest, že žádné na světě libosti není, která by se této libosti vrovnati mohla, a každý pravý Enoch, právě a stále chodící s Bohem, pravdivý ráj rozkoší v sobě má. Po němž se procházeti, jakž by těžké bylo?

Sumou, neustavičnému a neutvrzenému všecko jest těžko, každá práce vnitřní neb zevnitřní; ustanovenému z utvrzenému, v přirození se obrací všecko. Na tom jen záleží, abys věděl, jak sobě, milý Enochu, to své stálé s Bohem chození utvrditi máš. Cemuž tě poučím ve jménu Božím; pozoruj, pět ti o tom regulí dám.

I. *Nemůžeš-li tak stále býti s Bohem jako jsou anjelé v nebi,* kteříž nemají odpočinutí dnem ani nocí, zpívajíce: Svatý, svatý, svatý, (Zjev. 4, 8.) *a jakž my také budeme po vzkříšení* (Mat. 22, 30) *buď aspoň tak jakž možné jest na zemi,* totiž, uchází-liť času nočním spaním, vynahražuj to denním bděním, aby to všecko na své stálé s Bohem chození obracel. Nedávej tedy vědomě svého času nic marnostem, všecko Bohu a budeš Enochem.

II. *Nemůžeš-li nábožnosti své plného blesku tak stále při sobě míti, jak stále svůj blesk při sobě má slunce nebeské, jenž nikdy nehasne, měj aspoň tak, jak jej měly lampy v chrámě a oheň svatý na oltáři hořící;* což obé každý den ráno a večer rozsvěcovali a opravovali kněží. Opravuj tedy i ty oheň a světlo Boží v sobě, každého jitra a každého večera, a to Bohu se modle, jemu na čest zpívaje, něco o něm čta a přemyšluje. A bude oheň chrámu srdce tvého stále zachován.

III. *Nemůžeš-li pro nevyhnutedlná zaměstknání života zdejšího s zdejšími věcmi všech mocí života svého stále obraceti na chválu Boží, obracej aspoň, jak mnoho můžeš, cítíš, na Boha vzpomena a k němu buď modlitbičku krátkou, jako střelu do nebe vystřelenou, aneb aspoň vzdechnutí svaté odsí-*

laje. Což mnohokrát za den, nýbrž za hodinu, býti může: proč by zajisté i při práci jakékoli, i cestou jda, i uprostřed lidí světských jsa, Bohu oddaný Enoch (sám třeba v sobě tiše) říci nemohl: *Bože, buď milostiv mně hříšnému? Bože, pomoz! Neopouštěj, Bože! Retuj, Bože! Tvůj jsem, Bože, a ty jsi můj! Bože můj, světlo mé, živote můj!* A cokoli podobného tisícerým způsobem?

IV. *Není-li i to dosti k ustavičnému s Bohem chození, i čiň takto ještě: měj námluvu s Bohem, aby to, což se v těle tvém ustavičně děje a bez přestání, Bůh přijal za ustavičnou od tebe chválu, modlení a s Bohem se obírání.* Ku příkladu, poněvadž dýchání tvé ustavičné jest, i v noci, když spíš: pros Pána Boha, aby to za ustavičné vzdychání a modlitbu přijal. A poněvadž srdce tvé ustavičně z sebe plamen a duch života vymítá a po žilách všeho těla rozsílá (puls u rukou, noh a na žilovinách to ukazuje), učiň s Bohem smlouvu, ať to tvých pulsů bití nic není v uších Božích jiného, než jako by srdce tvé ustavičně s serafíny říkalo, odpočinutí nemajíc dnem ani nocí: Svatý, svatý, svatý Hospodin zástupů!

V. *Naposledy, učiníš-li všecko toto i tisíckrát víc, cokoli pobožnému Enochovi přináleží, ještě se sobě nezalibuj, ale rci: neužitečný jsem služebník Páně* (Luk. 17, 10) To jest, vždycky se boj, žes ještě dosti neučinil; vždycky odprošuj, prominutí a doplnění skrze Krista žádej. Obzvláštně při dokonání každého dne, téhodne, měsíce, roku, ovšem života, v pokání vroucně se cviče.

O III.

Pozůstává, *co jest, že Enocha vzal Bůh?* Kam ho vzal? Papeženci rozumějí, že do ráje zemského, jako i Eliáše potom, oba v smrtedlném těle, kdež se prý ovocem stromu života smrti brání, až při skonání věků přijdou proti Antikristu kázati, a od něho zbiti budou, a hned zase vzkříšeni, a teprv do nebe vzati. Ale to básně jsou. I Eliáš již přišel i Enoch, poslové Boží v duchu a v moci Eliášově a Enochově (Mat. 17, 12. Luk. 1, 17.) My o Enochovi lepší máme výklad k Židům 11. v. 5., *že přenešen jest, aby neviděl smrti,* tedyť jest v nesmrtedlnost přenesen, jako i Eliáš potom, na př.

těm, kteříž v smrtedlnosti zdejší Bohu slouží, **aby věděli** a ujištěni byli, co jich zatím očekává.

Slyšiž tedy a za potěšení sobě vezmi i ty **každý** věrný Enochu, co tě očekává: *Bůh tě k sobě vezme.* **Béře** sice Bůh k sobě hned zde Enochy své myslí a srdcem, dávaje jim to, *aby obcování své měli v nebesích, ihned nyní tělem jsouc na zemi* (Fil. 3, 20), tak že jich stín toliko jest na zemi, podstata v nebi. Dokonaleji však přenesení to děje se při smrti, když z těla jdoucí každého Enocha svatá duše od anjelů nesena bývá do lůna Abrahamova. Tělo pak zatím k odpočinutí svému se složí do prachu. Nejdokonalejší však přenesení všech Enochů Božích **bude** při vzkříšení právě již a plně s tělem i s duší, **aby** s Pánem byli vždycky (1 Tes. 4, 17). Potěšujtež **jedni** druhých těmito slovy, dí tam též apoštol, v. 18. **Potěšujte**, ach! potěšujte, milí Enochové, sebe i jiných, nebo **máte** čím, tak s Bohem spojeni jsouce, že vás nic s ním **rozloučiti** nemůže, ani s blahoslavenou věčností jeho. **Věčnost** zajisté jednomu každému bude taková jako vzkříšení a vzkříšení jako smrt, smrt pak taková, jaký předešel život, kterýž, poněvadž cele užit byl k celému se spojení s Bohem, roztrhnouti tohoto spojení nebude moci **ani** smrt, ani žádná věc na věky. Amen.

O znameních člověka stále s Bohem chodícího.

Sami sebe zkoušejte, jste-li u víře a sami sebe ohledujte, dí apoštol, 2 Kor. 13, 5. Abys tedy snáze **také**, chodíš-li s Bohem, milý křesťane, zkusiti sebe mohl, šetř znamení těchto sedmi, kteráž se od 1. *času,* 2. *místa,* 3. *celosti,* 4. *vroucnosti,* 5. *činů,* 6. *snášelivosti,* 7. *a pokoje převyšujícího všeliký rozum, berou.*

Člověk, zajisté chodící s Bohem.

1. *Vždycky* myslí, aby vůli Boží činil a času mu nic jinam na nějaké prázdnosti a marnosti neucházelo ani ráno ani večer, ani ve dne ani v noci, z čehož jde, že s Bohem nechodí, kdo sobě k marnostem a nějakým pokrytostem něco času ukrádá.

2. *Všudy* chodí jako před Bohem, doma i vně, sám jsa i mezi jinými, všudy tentýž jest. Nechodí tedy s Bo-

hem, kdo koutku hledá, kdež by, larvy poodlože, v něčem sobě povolil, v čem jinde pro lidi nesmí.

3. *Cele* ve všech částkách pobožnosti, beze vší vyjímky všecko čině, v čem vůli Boží býti zná. Nechodí tedy stále s Bohem, kdo, třeba všecka jiná přikázání plně, v jednom něčemu sobě odpouští. Tak nerozšafně, jako kdy by někdo, v obležení jsa od nepřítele, všudy šturmům bránil, kromě jednoho místa přístupného nechal. Tudy zajisté vloudě se nepřítel, všecko může opanovati, nač tedy jiná ta stráž byla?

4. *Vroucně* ze vší moci a síly všecko čině, čím by se Bohu líbil. Anobrž snažuje se člověk právě Bohu oddaný více Boha milovati než možné jest, a žádá pro Boží slávu více činiti, víc než možné jest, tak mnoho totiž, jak by kdo nejdokonalejší mohl z lidí neb anjelů, nýbrž tak mnoho, jak mnoho všickni lidé i anjelé mohou, nýbrž jak mnoho mohou všecka stvoření. Nýbrž jak by bylo, kdyby tisíc takových světů bylo a v každém tisíckrát více anjelů a tisíckrát více lidí, tisíckrát dokonalejších, než nyní jsou. To všecko, pravím, žádá pravý Enoch, sám všecko činiti a ještě myslí, že by tak mnoho neučinil, jak mnoho nevystihlá Božská velebnost a milosrdenství jeho hodná jsou. Nejsou tedy Enochové, kteříž ve své pobožnosti sobě se zalibují, že by nazbyt činili, se domnívajíce a sobě jakési *opera supererogationis*, nadbývající dobré skutky připisujíce, ó slepí!

5. *Činy* také skutečnými snažují se Enochové pobožnost svou přenášeti raději než slovy. Nemluví, ale činí, a to statečně. Nic není, oč by se nepokusil takový pro Boha a lásku k němu. Jako Majdalena po Kristu se ptající: *Pane, kde jest, ať já ho vezmu.* Ano vezmeš člověka mrtvého a těžkého jako dítě, abys se s ním pěstovala, anebo ptáče, s nímž by hrála! Ale láska nedá jinak, chce míti a musí míti Boha svého, potěšení své.

6. Aniž se čím odstrašiti dá od Boha a svého v něm kochání, pro něhož mu nejen se radovati ale i plakati milo; všecko podniknouti i umříti hotovější jest, nežli co učiniti proti Bohu. A jakkoli Bůh s ním nakládá, se vším je spokojen. Chce-li Bůh, aby zdráv byl, on také chce; chce-li, aby stonal, on také; chce-li, aby živ byl, on také; chce-li, aby umřel, on také, nýbrž kdyby ho i zatratiti chtěl Bůh pro slávu svou, podvoluje se, nýbrž sám se

k tomu podává, jakž příklad na Mojžíšovi a Pavlovi (2 M. 32, 32. Řím 9, 3).

7. Naposledy, děj se co děj, člověk Bohu tak oddaný jest v mysli své nepohnutý, jako skála v moři stojící, o niž ač se vlny a bouře otloukají, ona však nic toho necítí a z místa svého se nepohybuje, nýbrž nad to potěšení stálého užívá, věda a vida, že děj se co děj, vůle Boží se děje a všecko naposledy na chválu a slávu Boží vyjíti musí. Protož Boha vždycky ze všeho chválí, aniž ví, kde toho konce najíti, místo pokrmu a nejlíbějších lahůdek to maje, aby vždycky Boha, ne ústy-li tedy srdcem, chválil, říkaje s Davidem: *Dobrořečiti budu Hospodinu každého času, vždycky chvála jeho v ústech mých.* (Žalm 34, 2.) A načkoli pohledí, všeho napomíná, aby mu Pána Boha chváliti pomáhali. *Chvalte Hospodina, stvoření nebeská! Chvalte ho anjelé jeho, všickni zástupové jeho. Chvalte jej slunce i měsíc i hvězdy, oheň a krupobití, sníh a pára, a vítr a hory, a všecka stromoví, zvěř divoká i všeliká hovada, zeměplazové i ptactvo létavé, chvalte velrybové i všecky propasti.* (Žalm 148.)

Blaze, kdo tak činí, pod nebem již nebeský život začínaje! Nebo to, což v nebi na věky činiti budeme, jest chváliti Boha a nevymluvně plésati v milosrdenství jeho. Což kdo zde konati šťastně začne, bude to konati věčně, již zde od Boha a k Bohu vzat jsa. Koho pak zde nevezme Bůh, potom již nevezme, protože se brána zavře a závorami věčnosti zavalí.

Vzdychání k Bohu Enochů pobožných.

Přeslavný Pane, Bože otců našich od věků, kterýž zůstáváš tentýž v pronárodech světa, milující ty, kdož milují tebe a ostříhající těch, kdož ostříhají smlouvy tvé a chodí před tebou stále, děkuji tobě, že uprostřed převráceného světa přece vždycky některé své Enochy maje, i mně jsi také dal díl v losu svatých a mne k Synu svému přitrhna a skrz Ducha sv. vůli své vyuče, jak bych i já také za svého věku choditi měl před tebou v pravdě a v srdci upřímném, ukázal jsi mi. Dar to jest tvůj, Otče svatý, kterýž já od tebe mám ne z těla a z krve, a protož tě oslavuji celým srdcem svým, žádostiv jsa tobě sloužiti srdcem upřímným, pokud mne stává. Ach,

dejž mi v tom úmyslu stálost a v skutečném tobě sloužení statečnost až do smrti! Potom pak vezmeš mne za jinými Enochy svými k sobě, přenesa mne ze zdejší smrtedlnosti v svou věčnou nesmrtedlnost, kdež tobě plněji sloužiti budeme v dokonalosti té pravé, chodíce v zemi živých před obličejem tvým bez konce na věky. Pomoz jen skrze zdejší ještě nesnadnosti, ať mne žádná světa převrácenost podvrátiti a od tebe, ó studnice všech sladkostí, odvrátiti moci nemá, až do dne toho, v kterémž mne z hůru vezmeš k sobě a bezpečností pravou ohradíš na věky. Amen, staň se, slávo má, koruno má, živote můj, ráji věčných rozkoší mých, staň se, amen i amen!

KNIHTISKÁRNA J. STOLAŘE V PRAZE.